

envelope

Questiones subtilissime Scoti in meta- physicam Aristotelis.

**Eiusdem de primo rerum principio
tractatus. Atq[ue] theoremata.**

Claudius Hibernicus Minoritani ordinis. Reuerendissimo Patri dño.
Dño Petro Barotio Datauiino Antistiti. salutem.

Quantum rem christianam inuerit. Jo. Scotus conterraneus meus:
et confirmando nostra: et aliena refutando: iam pridem doctissimorum
hominum: prestantissime pater: ne omnium dicam gentium: predicit
consensus. Nihil sane habet diuine littere tam obscurum arduum et dif-
ficile: quod vir ille non subtili et peracuta indagine deprehederit: deprehesum
non ita in utrancum partem disputauerit: vt manu una ignem: altera aqua ferre
videatur: tam pressus interim: tam grauis: tamen denique a vulgo remotus: vt in-
terdum delio indigeat nataore. Ceterum tanta ille vi disputat: tamen validis ni-
titur rationibus: vt eius scripta habere videantur oraculorum instar: sitque ipse
per hec consecutus: vt in metaphysicis omnium longe eminentissimus habe-
atur: sed quo clarius Scotus atque utilior: eo minus ferendum fuit quod illius
theorematum: Metaphysice questiones: et materia de primo principio accura-
tissime disputata in occulto essent: dubium incuria hominum neglecta: an que
hec ita mendosa et corrupta videbantur: vt nulla tam diligens recognitio adhi-
beri posset: vt tuto in apertum referrentur: sed quo consilio alij ab eo negotio
abstinnerint: non facile dixerim. Ego non quod melius quam ceteri id prestare pos-
sem: sed officium potius et pietatem secutus: quum nuper in hec Scotti popu-
laris mei monumenta incidissem: ne diutius in tenebris iacerent: multo stu-
dio et diligentia recognoui: eoque impensis id feci: quod ita ab initio statueraunt: vt
tuo nomine amplissime Pater in publicum exirent. Juuabitque ut spero non ni-
hil hanc nostram operam Octavianus Scotus vir impressorie artis scientis-
simus: vel quia eruditus libenter fauac: vel quod eius gerat nomen cuius scripta
ab omni labe et iniuria vindicantur. Habet itaque opera uno volumine co-
plexa: in quibus si tua amplitudo nostram non aspernabitur industria: gau-
debo ego non parum presenti officio: vel in primis quod tua causa non paucis
mibi gratificatus videbor: sed multo plus tuo iudicio: quo nullum apud me ma-
ioris esse potest ponderis: vel quia in omni genere disciplinarum prestantissi-
mus sis: aut quia omnium longe candidissimus. Vale.

Prologus

CIoannis duns scoti ordinis minorum: questiones subtillissime super libros metaphysice Aristotelis. Feliciter incipiuntur. Et primo ponit prologus in quo exponit prima propo textus.

Adnes homi

nnes nam scire desiderant. In principio metaphysice quam pre manibus habemus promittit physis hanc propositionem dignitatem et nobilitatem huius scientie continentem: sicut patet ex processu. Ad quod videndum, primo propositio in se est declaranda. Et secundo ad conclusionem intenta est applicanda.

Declarat autem propositio ista duplex in genero, videlicet a posteriori, et a priori. A posteriori declarat eam physis in littera per signum quoddam dicens. Signum autem est sensuum dilectio: propter utilitatem, propter seipsum diligunt: quasi dicunt: sensus naturaliter diliguntur: non solum inquantum utiliter ad vite sustentationem: sed inquantum cognoscitur: quod probatur in littera per hoc quod ille sensus maxime diligit naturaliter: qui maxime est cognoscitur? Viz. visus: quemadmodum maxime cognoscitur propter duo: propter cognitionis certitudinem: et cognitorum multitudinem. Certitudo pertinet ex materialitate. Quanto enim virtus cognoscitur est immaterialior; tanto est in cognoscendo certior. Plura et obiecta per hunc sensum cognoscuntur: quod omnia corpora tantum superiora quam inferiora lucebantur vel colorib; participant: non autem alias qualitates sensibiles: tantum visu et auditibus. et huius. Est igitur virtus probationis Aristoteles in hoc. Si magis naturaliter diligimus sensum magis cognoscitum nos, non propter utilitatem vite tamen: sed propter cognitionem. quod scire magis naturaliter desideramus: quod hec cognitione est nobilior cognitione sensitiva: et cognitione nostra sensitiva finaliter ad hanc ordinatur. Declarat secundum propositum passum a gibusdam a priori siue a causa tripliciter. Primum sic, oportet imperfectum naturaliter appetit suam perfectionem sicut haberi potest exprimere physico. capitulo ultimo. Aia autem huius de se imperfecta est, et intellectuam potentiam cum sit velut tabula nuda in qua nihil depictum est secundum phisicam, de causa ergo naturaliter desiderat scire quod est perfectio eius secundum hanc potentiam. Secundo declarat eadem sic, vnuquodque naturaliter appetit suam propriam operationem ut graue moueri deorsum: propria autem operatione huius est intelligere, quod per hoc ab aliis distinguitur, genet. Tertio sic, vnuquodque naturaliter appetit coniungit suam operationem per intelligere: sicut probatur physis. id est in speculatio veritatis maxime assimilamus substantias separatas, et in hoc cocludit beatitudinem nostram consistere, quod huius naturaliter appetit scire. Sed non videtur quod iste tres probationes eo modo quo valent multum distinguantur ab iniunctionibus: quod sic est duplex actus: primo et secundum, ut p. 3. et de causa: ita est duplex perfectio, prima et secunda, prima quod est forma vel habitus, secunda est operatione. Et vnuquodque naturaliter appetit utrumque perfectionem: cum operatione sit finis habitus, huiusque propositum vnuquodque naturaliter appetit suam perfectionem: excludit, propositum tamen de scia: de qua pcessit prima ratione: quod de intelligere: de quod pcessit secunda: nec videtur esse aliquod necessitas secundum: quod operatione naturaliter appetit nisi quod est perfectio. Preterea sic potentia de operatione de potestate essentiali quod est ad formam et accidentali quod est ad operationem: ut p. 3. secundum de causa: ita videtur esse operatione desiderium illud quod est ad formam, et illud quod est ad operationem, videtur esse formam, quod in primo non potest huius desiderans ex se desideratum sine actione alicuius extrinseci agentis. In secundo autem potest amoto impedimento, si igitur prima probatio et secunda cocludat hanc, proponere esse videtur.

Et tanquam distincte probationes: sequitur quod in hac una propone accipiat desiderium equo: quod in vnuquodque appetit recte. Tertia probatio non videtur differre a secunda, quod huius non est naturaliter coniungit suam operationem: nec videtur alia ratione desiderandi operationem et taliter coniunctionem. Ex his igitur tribus probationibus potest colligi una talis, vnuquodque naturaliter appetit suam perfectionem tam primam quam secundam, prius tanquam suam propriam secundam tanquam suam propriam operationem: per quam etiam coniungit suum principium, quod huius naturaliter appetit sciendi: quod est perfectio primaria et intelligere quod est perfectio secunda: per quam coniungit suum principium. Et eodem desiderio vel saltete vni uoce dicto: sic expone posse: appetit sciendi immediate et intelligere immediate sciendi: quod quidem desiderium corripondet potestate essentiali: quod non habens formam est in potentia essentiali ad actuus primi et secundi. Eodem etiam desiderio essentiali potest appetiri immediate operationem: ut finis et forma, propter finem, quod non neutrum habetur: vel saltete desiderio vniuersitate dicto. Hoc enim non est eadem voluntate entis ad finem et finis: ut virtusque est illud quod appetit. sed tantummodo ut finis est quo alius appetit: sicut color et lux non videtur ratione visione videtur ut opera: sed ut vnu est quo alterum quod. Alio autem desiderio et equo dicto appetit sciendi immediate et intelligere immediate: loquendo de desiderio accidentiali. Primum corripondet potestate essentiali. Secundum accidentiali, prius potest dici desiderium ad formam secundum desiderium prius formarum. De objectionibus quibusdam hanc proponere videbitur in quoniamibus. Non sufficiat de declaratioe propontis.

Nunc autem propositio ipsa est ad positionem applicandam, videlicet ad ostendendum dignitatem et nobilitatem

huius scientie, si oportet huius nam scire desiderari. Ergo maxime scientiam maxime desiderabunt. Ita arguit physis propositum, capitulo 22 et ibide subdit quod sit maxime scientia: illa, scilicet circa maxime scibilia. Maxime autem dicuntur scibilia duplex: vel quod per omnium scientiarum sine gibus non potest alia sciri: vel quod sunt certissima cognoscibilia. Virtus autem modis ista scia desiderat maxime scibilium. Igitur hec est maxime scientia, et per omnes maxime desiderabilis, probatio in modis diversis quam per aliis notioribus se, et infra hoc quod potest sum ad imaginandum per seipsum sunt ea quod communia sunt omnibus: sicut res et tensio et vnu. Et ideo non potest manifestari aliquod horum probationem quod non sit circularis: hec autem communissima probatur ad desiderandum metaphysice secundum phisicam, i.e. 4. b. in primo est enim scientia quod speculatorum ens in quantum ens: et quod huic insint causae secundum. Cuius veritas vel necessitas potest sic ostenditur: ex quo communissima per intelliguntur: ut probatur est per Auctorem, sequitur quod alia spaciose non potest cognosci nisi illa communia per cognoscantur: et non potest istorum causarum cognitione tradi in aliquo scientia particulari: quod ratione in una eadem et in alia. Lumen ens et vnu dicuntur equaliter de omnibus, id est capitulo 3. b. et ita idem multoties inutiliter repeteretur. Igitur necesse est esse alii quae scientiae videntur: quod per se consideret illa transcedentia: et haec scientiae vocamus metaphysicas quod est a meta quod est trans: et physica scientia: quod est transcendens scientia: quod est de transcedentibus.

Sed ista probatio non videtur efficax: quod ens per ipsum est de subiecto ex parte 4. b. et vnu sicut est transcedens. Si autem vnu est tamen in genere re quantitatis: ut dicetur infra in quoniam quodam super quartum, non sicut est equaliter de omnibus. De intellectu proponitur huius regre in quanto dubitatioibus. Benignus si ens equaliter dicatur de omnibus tunc est probatio euidenter. Sed si non equaliter sicut per de uno aliquo, igitur in ista scientia de illo primo tractabitur: et de his quod sunt entis finis et non in alia scientia, sicut de aliquo posteriori. et ita ut per vnu erit scientia videntur: non quod subiectum est videtur in predicando: quod sicut non differret a logica: sed secundum ordinem perfectionis.

Secunda pars minoris probatur sic, certissima cognoscibilium sunt principia et cause: et tanto secundum se certiora quam priora. Ex

Liber

illis enim dependet tota certitudo posteriorum. Nec autem scia considerat huius principium casum: sicut probat pbus p. huius.

c. z. p. hoc q. ipsa est sapientia: ut p. ibi in lra. Sic igitur patet quod liter hec scia est circa maxime scibiliam: ex quo sequitur quod sit maxime scia: et ita maxime appetenda: sicut prius deductum est.

se huius p. t.

alens s. 4. c. 9.

*s. huius scie
l. i. s. e. m.*

t. io.

Ex predictis possunt eliciti tres cause huius scientiae: finalis scilicet formalis et materialis: de causa efficiente instruendi non est magna cura: dum vero scientia sit bene tradita. Dicitur autem fuisse Ap. Efficiens autem principale deus est: de quo bene primo huius. c. i. viii. sciam istaz solus deus maxime habet: et si non solus habet: quod diuini non est natum inuidere: quod inuidia non stat cum summa bonitate: propter quam beatitudinem voluit deus istam scienciam sicut alias perfections concipere hoc. Omne enim verum a quo cunq. dicitur: a spiritu sancto dominus: sicut in glo. ad cor. sup illud. non potest dicere dominus iesus nisi in spiritu sancto. et aug. 83. q. n. q. i. omne verum est a prima veritate verum. Et damasce. c. 91. si ab his quod foris sunt. s. extra ecclesiam: ytile quid fructificare poterimus: non abiciendum est: p. p. et naturale aurum coaceruantes: contaminatus autem refutantes: assumam sermones optimos: deos autem desirabilis et fabulas alienas canibus pyciamus. plurimam enim ex ipsis aduersus ipsos fortitudinem habere poterimus.

De causa finali sciendum quod finis huius scientiae proprius est operatio bene habitu istum. speculatio. s. essentia p. rex: et principie altissima p. carum et substantiarum separataz: in quod speculatio potest Ap. felicitate. io. ethico. Finis autem extrinsecus sunt propria et substantiae separate: quibus coniungitur intellectus non sicut mediae bene huius scie: non autem ordinatur hec scientia ad aliquam aliam tantum ad finem. Sed alie ad ipsam: unde non est utilis ad alia finem p. p. in littera prout utile p. p. dominum ordinatum ad finem. Sed est quilibet scientia utili dignior et nobiliores tantum finis.

De causa formalis Notandum quod causa formalis huius scie est modus procedendi: quod hic sicut in aliis libris triplex est: diuisius: diffinitius: et collectius. proprius autem huius scie est dividere et diffinire p. essentialia simpliciter. et colligere seu demonstrare p. casus essentiales simpliciter priores et notiores: et maxime p. causas altissimas.

EX Contra. dicitur infra quod oportet scia diffiniri: et demonstrari p. entia vel priora. R. s. i. o. concedo: sed p. prius est huius scie demonstrare p. casus universalissimas et passiones universalissimas et per essentialia cuiuslibet: non inquantum huius: sed in quantum substantia vel accidentis et hoc tamen est datum. quere de hoc in 8° in dubitationibus.

TRA Hoc modo est metaphysica. s. se scibilis: non tamen sic eam scimus: nec sic inueniuntur ab Ap. tradita. quere si in toto libro inuenias unam demonstrationem metaphysicam p. qd: quod propter ipotentiam intellectus in re ex sensibilibus et minima notis s. deuenimus in cognitione immaterialium que s. se notiora sunt et tantum principia cognoscendi: alia in metaphysica essent accipienda.

Queritur que causa sit subiectum in scientia: quod effectu videatur: quod in eodem genere cause est aliud respectu potentie et respectu habitus eius: exempli ut bonum est finis respectu voluntatis et charitatis: quod habet non variat ratione obiecti potentie: sed dat modum operandi: sed obiectus intelligibile videatur causa efficiens respectu intellective potentie: cuius sit passiva. Quod autem sit finis respectu scie videatur: quod obiectus voluntatis est finis: ergo et scientie. Probatio sententie. quod est finis finis: est finis ordinatus ad finem: actus voluntatis est finis actus intellectus. Item cognitio subiecti principaliter intenditur alioquin est scia plena. Ita est a fine denotata ratione.

Questio

quod est a subiecto scientia: ergo tunc. Quod autem subiectum bene rationem causae formalis respectu scientie videtur: quod subiectum tribuit speciem: unitatem: et ordinem: et dignitatem: hec autem continent formam. Quod autem habeat rationem materie continetur deinde: sed est differentia: quod subiectum per cognoscitur profuse: et distincte quod est: materia nullo modo per cognoscitur in actu: sicut materia et subiectum in materialibus. Sicut a subiecto haec scientia unitatem et distinctionem et ordinem et necessitatem non autem a materia.

De causa materiali Notandum quod non logitur de materia scientie ex qua: cum accidet ratione talis materia non habeant similitudinem p. p. in. 8. huius. c. 5. nec de materia in qua. Illa est enim aia: et hoc similitudinem rationis eius intellectuam. Sed loquimur de materia circa quam est scia: quod est a quibusdam subiectum scientie: vel magis proprie obiectu: sicut et illud circa quod est virtus. dominus obiectus virtutis proprius: non subiectum. de isto autem obiecto huius scientie ostensus est prius: quod hec scia est circa trascendentalia. Ostensus est enim quod est circa altissimas causas. Quod autem istorum debeat ponni: p. p. eius obiectus varie sunt opiniones: ideo de hoc queritur primo.

Q. I.

V Trutia proprium subiectum metaphysice sit ens in quantum ens sicut posuit Averrois. v. de. et intelligentie: sicut posuit metaphysator aurois. Et quod neutrum p. p. est subiectum: oportet notum esse si est et quod est. s. p. p. primo posterius: et infra. c. illo. difficile autem est nosse: sed in ista scientia: nec de deo est notum: si est vel quid est: nec de ente quid est: ergo tunc minor haec tres pres. p. p. p. duplicitate. Primum sicut probat ea Averrois. i. metaphysica. c. i. b. quod deus esse non est per se notum cum cocludatur ex effectibus. s. physico. et i. metaphysice: nec est desperatus cognoscitur: quod signa habemus de eo: et est si sit desperatus: tunc non per cognoscitur: nec inquiritur eius esse in alia scie: nec moralis nec doctrinalis: et sic de aliis: igitur inquit eius est in ista scientia. Sed probat eadem pars minoris sic: in secunda huius probat Ap. statum esse in causis efficientibus. Probat igitur primam causam efficiendum esse. illa est deus. Probatio secunda partis minoris duplicitate. tunc quod deus non habet quid. s. Averrois. s. metaphysica. c. illo. opus est ut repetamus. Primus non habet genus nec quiditatem: nec diffinitionem: qui est altissimus et gloriatus: tum quia si haberet quiditatem: illa non esset preconcepita in hac scientia: quia s. p. p. et huius. c. i. sicut oculus noctivisorum se habet ad lumine diei: sic aie nostre intellectus ad ea quod sunt oculum manifestissimum. Tunc quod L. commentator dicit. i. metaphysica. c. i. s. a. diffinitione signat res terminatas in diffinitione. nihil in deo est terminatum: quod omnino infinitum est.

Probatio tertie partis minoris duplicitate: tum quia ens est equum sicut dicit Porphyrius. cap. de specie. Si quis omnia entia vocet equum: non erit nuncupabit. Et de hoc amplius infra quando queritur de universalitate entis. 4° huius. tum quod si sit universalis est communissimus: nec habens genus nec differentiam: per consequens: nec diffinitionem. Diffinitione non indicat quid. Ita ad principale omnem subiectum habet passiones de ipso demonstrabiles s. p. p. primo posteriorum. vbi supra. nec deus nec ens sunt bene. ergo tunc. Probatio prime partis minoris: tum quod passio est extra essentiam subiecti. nihil est in deo quod non est eius essentia: tunc quod Averrois. s. metaphysica. vbi prius. Primus non habet qualitatem nec quantitatem et non potest fieri demonstratio de eo. Probatio secunda partis minoris: tum quod ut prius passio differt essentia: iter a subiecto: ens est de essentia cuiuslibet: tum quod passio predicit: denotionem de subiecto: et subiectum de passione: non nisi per accidens: ens predicitur in quid de quilibet 8° huius. Ita et ad principale: subiectum cuiuslibet scientie habet propria timi.

Primus

C.c.43 principia et partes sunt philosophum. primo posteriorum. c. illo. Lertior autem est scientia: nec deus nec ens est hoc: ergo tecum. Prima pars minoris patet: cum deus sit primus et simplicissimus. Probatio lecide partis: quod si ens inquitum ens haberet principia. igitur quodlibet ens haberet principia. sicut arguit phis. i. priorum. c. de reduplicatione. si iustitia esset bonum in eo quod bonum iustitia esset oen bonus. Ad oppositum proente est A. 4. huius. in principio. ut videtur manifeste ex intentio dicere quod aliqua scia speculativa ens inquantum ens: et illa non est aliqua particularis. Et Anicet. libro. i. me. c. 4. dicit. Primus subin huius scie est ens inquantum ens. Ad oppositum per deo est cometautor. i. phis. 2. ultimo dicens. qui dicit quod prima phis natus pbare entia separabilia esse peccat. genus. n. entia separata esse non declarat nisi in naturali scia. hec. n. entia sunt suba prime phis: et impossibile est aliquam sciam pbarare subin esse: sed comedat ipsum esse: aut quod est manifestum per se: aut quod est demonstratum in alia scia. unde peccauit Anicet. qui dixit pbius per demonstrare primum principium esse.

Ad questionem istam per quod sunt opiniones. una commentatoris. d. quod sube separe. s. dens et intelligentia sunt hic subin: quod confirmatur.

T.c.2. et 3. C. priori auctoritatibus. hic in phemio: ubi pbatis quod sapientia est speculativa circa principia per et primas causas ex descriptione sapientiae et infra. c. 3. hec scia maxime divina est: quod est diuinorum: et infra. i. 6. huius. c. i. distinguuntur. A. tres ptes scie speculativae dicentes: phisca eae circa inseparabilia et mobilia. ma. circa immobilia et inseparabilia. Primus vero phisam circa separabilia et immobilia cui sunt sube separe. Si ergo hec distinctio sciay speculativa sit uenies: videtur quod sit circa propria sub ipsa: quia sunt phis. 3. de aia. scie secantem ut res: sed est sicut subiecta considerata in scientias. Ita ibidem. 6. vocat hanc sciam theos. et pbatis dupl. primo quod si alicibi divinum existit. in tali natura existit: sed est in immobili et separabili: quia dixit ista sciam considerare. et pbatis sic: quod honorabilissimam sciam est esse circa honorabilissimum genus. hec est honorabilissima: ut pbatus est in primo: et genus subarum separata est honorabilissimus: ergo tecum.

EX TRA C. priori de genitio. c. i. de his quatuor decet vel uenit deus. de immobili per quidem alterius est et prima pbyis dividere opus est. Preterea confirmatur per commentatoris ratione. per sic. sube separe non sunt nobis oio ignotae: cum de ipsis multa signa habeamus: igitur cognitio eorum traditur in aliqua scia: non naturali vel materiali: igitur in ista: cum sint tantum tres ptes scie speculativae ex. 6. huius. Ita scia consideratur aliquam multa attributa ad aliud unum primum: maxime considerat illud primum tanquam ppuum subiectum ad quod alia attribuuntur: ut dicit phis. 4. huius. c. p. ubiqus vero per proprie est scientia: ex quo alia dependent: et propter quod dicuntur. sed prima causa est illud ad quod omnia entia attribuuntur. igitur de primo maxime proprie est ista scientia ut de subiecto. Secundum istam opinionem respondet ad rationes in contrarium. Ad primam per quod minor est falsa. quo ad utramque parte. de deo. n. naturali et sunt se notum est si est. Et ad pbonem in huius deus per deum esse despiciunt cognoscere non est: nec quis sit in alia scia: nec in ista sunt se: quia quo ad nos fiat notum ex effectibus: sicut pcedit ratio. potest. n. aliquod sunt se notius fieri nobis notum ex aliis notioribus nobis. Per hanc ad z. pbationem per: illa enim demonstratio in z. huius non pcedit nisi ab effectu: siue ille effectus sit mediocris naturale: siue metus. Alter ad secundam pbonem deus in z. huius non ostendit esse de deo: sed ostendit status de causis efficientibus: et quia hec duo auertantur. tamen unum potest esse pre cognitione in scia: aliquid aut ostensum: sic distinctione et per subiectum auertuntur: et tamen unum est medium de demonstrando. Alter videtur commentator ruderere per ultimum apophysis. quod deus est non ostendit nisi in scia naturali: et si ad

Prima

hoc ostendendum fiat aliquod ratione in ista scia: hoc non est nisi assumere do aliquod ex omnibus in scia naturali: sicut per expunctionem eius per se. 2. vbi exponit demonstrationem A. de statu in causis efficientibus: vbi dicit. declaratum est in naturalibus quod oem motum habet motorum: et tota ratione tractat de mouente et moto.

Per hoc per ad primam pbationem: quod deus esse quod sit in scia naturali: non in ista. Ad z. quia illa demonstrationem sciendi huius pcedit ex medio naturali: videlicet ex ratione mouentis et moti: non at ex medio metae. Tertio modo renderi potest ad duas duas pbones: quod non potest aliqua scia demonstrare suum subin esse: et hoc a posteriori sicut in lib. elencoru demonstrationem. ostendit ratione constructa esse per sillem modum habendi siller ad dictioes: et dictio ad rationes: tamen nulla scia demonstret suum subin esse demonstrationem per quod est a priori. Ista tercya ratio recordat cum per declarat. n. z. pte eius. Siller non videtur facere nisi ad z. pbone. unde cum regrat pcongnitio sibi in tota scia: quia pcongnitione nulla ratio potest nisi prima. sola illa est sufficiens ad utramque pbationem. Omnes tamen tantum fugit: si ponit deus esse tam nobis pcongnitum ex aliquo medio naturali. si autem ponit deum esse simpliciter pcongnitum ex tali medio: et hic pslipponit in quantum sic cognitionis. igitur scia naturalis simpliciter erit pro ista: quod non tamen hic est aliud ibi simpliciter notum. Ad alias partem minoris de quod est. dici potest: quod licet non habet quid quod exprimitur per distinctionem: quod tale quod est limitatum: cum ois omnia distinctiones habet aliquam oppositam. Omne autem habens oppositum est limitatum: tamen sicut deus habet essentiam illimitata: ita habet quod illimitatum. Primo modo potest exponi auctoritas Anicet. pallegata cum dicit. nec quiditatatem est. et subdit. non habet distinctionem: et hoc loquendo de distinctione ppe dicta quod est ex generi et differentia: quod a deo remouens superius in eodem. C. per hanc ad primam pbonem sicut per usus de se est sunt primam rationem esse dei est naturalis pcongnitum in ista scia sunt se: licet non quo ad nos: ita de quod est. potest tamen utrumque a posteriori in hac scia manifestari: sicut dicit z. ratione. illa autem per secundum huius: sicut oculus nictor ac z. concludit de notitia quiditatis quod ad nos: non simpliciter. Ut tamen illa similitudo de intelligi quo ad impossibilitatem: sicut quidam exponunt: aut quo ad difficultatem: sicut dicit commentator. dicit in loco suo. unde sicut ipse exponit eam: non est multum hic in opinione eius. Ad z. ratione principalem deus est deus habet multas proprietates: ut est appetibile esse immobile esse perpetuum et primum mouens et habet aut posterius aliud modo concipiuntur sunt se essentia dei absolute: quod dicuntur respectum ad extra. Ad primam pbationem per non obsecundum semper proprietatem esse aliud essentialiter ab illo cuius est: licet hoc semper sit in creaturis ubi per imperfectionem habens non est secundum habet. unde est in eo compactus actus cum potentia. In deo autem omnes perfectiores existentes illimitate sunt id ipsum quod essentia eius per summam simplicitatem: tamen quilibet ratione differt ab entitate: et talis differentia sufficit ibi inter proprietates et subiectum sicut in creaturis deus realis. Ad auctoritatem Anicet. non est de deo demonstratio: potest exponi: quod non per causam priorem: vel sic: per distinctionem eius que sit medium: quod non habet distinctionem. Ad tertiam rationem principalem. ad maiorem dicendum quod non oportet quodlibet subiectum habere principia priora se: sed principia propriatum per quae sunt proprietates sibi inherentes: si de ipso sit demonstratio propter quid: de deo autem solimum: deo est demonstratio quod in loco talium principiorum sumuntur effectus pro meo: per quos concludimus perfectionem dei de deo tanquam per medium notius nobis. quod autem dicit philosophus subiectum habere principia et partes. Uerum est in pluribus: non tam est de necessitate subiecti scientie. posset enim forte de unitate esse demonstratio mate-

213

1. Responsio ad rationes quod est opinio Anicet.

2. Responsio frater commentator ad rationes quod est opinio

Liber

Quod sit primū in genere suo & indivisiibile: et ita in illo generē: nec habens principia nec partes. **C** Aliter dicendū q̄ subiectū scie debet habere principia: intelligendū ē de principiis cōplexis: c̄ sunt premisse demonstratiōis: de oī n. subiecto scie pōt aliquid predicari in ppositiōe aliqua q̄ pōt sumi p̄missa i demonstratiōe de subiecto tali: & de tali principio primo oī precognosci q̄ est. **B** est q̄ verius ē. p̄ posterioriꝝ a. i infra.c. illo. Nō ē ex alio genere enīe, **T.c.z.** rat subiectū & passionē & p̄ principiis dicit alterꝝ aī digni- **T.c.22.** tates. Et idē vult. c.i? Difficile. d. omnis sciētia demonstratiua circa tria est. s. genus subm & que cōmunes dicuntur dignitates: & 3rd passiōes. talia autem principia possūt habere effectus illird subiecti: de quo est demonstratio p̄ ter- minis suis. Sufficit. n. ad tale principiū q̄ statim cognoscāt cognitis terminis: & tale principiū pōt esse aliqd ad demonstrādū aliqd de deo.

Contra istam positionem sicut p̄m p̄mo huius in phēmio sapientia est certissima.

Le*c.* zi. scientia.certior aut est scia ppter qd q̄ scia:qr.i:posterior
30.7.4z rū.ergo meta q̄ est ppter sapientia fm p̄m hic in p̄be.
est scia.ppter qd de deo:aut nō est scia.ppter qd : vt de p̄
subo:et nullā scia cōsiderat deū vt cām:cū nihil causet ne
cessario fm veritatē qcgd sit de Az.igīt neutrō cōside
rat deus in aliqua scia:nec vt effectus: nec vt principiuꝝ
complex⁹: certuz est: igīt nllō mō:vt cōcedit resp̄sio ad
3⁹ rationem. **C**Et hoc p̄bat. certuz enim est q̄ nihil de
deo scitur p cām priorem ipso. si aut cā accipiatur p me
dio respectu alicuius cōcludēdi de deo:aut illud conclu
dendū est proprietas ab dei vt sapientia:potentia:eter
nitas:imutabilitas et h̄.aut dicens respectū ad extra:vt
appetibile:primū mouens:prima cā:et h̄.siue sic siue sic:
q̄ illud demonstrabile de deo esse idē essentialiter ei: eo
q̄ nihil aliud est vēz de ipso. Sed illud qd est idē essen
tialiter deo nō h̄z aliquid aliud a se p̄i⁹ naturaliter ipso.
cā aut est aliud a causato:et prius naturaliter ipso. igit ni
hil qd est in deo p̄t de ipso aliquo mō p cām oñdi: nec p
cām q̄ sit cā in essendo:nec in inherēdo: qr neutrō modo
potest esse aliud ab ipso:et prius naturaliter. Si autem
aliquid tale p̄ effectuz demonstratur de deo non est de/

L. c.30. monstratio propter quid sed qz ex priuio posteriorum.
C Sed ista rō non mouet: si eni prius naturaliter et aliud
pot esse medium sciēdi posterius naturaliter et aliud hoc
non est inquantū aliud: qz hoc accidit: sed inquantū hoc
sicut est aliud: ita prius est naturaliter et prius notuz fin
se: et illud posterius: sed ita est inuenire in proprietatibus
vel attributis diuinis: igitur zc. C Respon^g vna pro
prietas dei est prior alia ratione. C Contra. hec differē
tia rationis non sufficit ad rationem cause: nec ad priori
tate: nec ad modū demonstrationis. Prima duo patent
ex dictis: 3^m ppter petitionem: qz idē respectu sui diversi
mode consideratū pot esse prius et posterius rōne. C Itē
contra cōmētatorē. deo et intelligentys nō videt esse ali
qd cōe vniuocū: qz tunc illud in eis distinguere differe
tys: et ita deus possit diffiniri: igitur nō pot vna scia esse de
deo et de intelligentys: vt de subiecto: qz vna scia est vni?

L.c.43. generis p^o posterioꝝ c.i. Lertior t̄c. C Itē alid subiectū
ponendū est in metaꝝ sicut oñdet etiā per cōmētatoꝝ:
qū tanget Avice. opinio: nō igit̄ deus: q̄ non possunt esse
duo prima subiecta ciudē sciētē. C Ad illa igit̄ q̄ vide
tur facere p cōmentatore soluēda. C Notādū q̄ scia nō
solū dicit̄ esse circa aliqd tanq̄ circa subm principalr cō
sideratū. Sed ēt circa cās subiecti: sicut in phycā tractat
de natura: q̄uis nec cōmētator nec auicē. ponat naturaz
esse subm illius scie: s̄ aliqd cuius natura est principiuz.
Similr in libro de aia tractat̄ de diffinitione aie t passio
nibꝝ & partibꝝ eius: q̄uis subm illius ponat corp'aiaitum:

Questio

cuius aia est principiū. Similiter i lo^{ca} tractatur de multis que sunt principia fillo^m q̄uis fillo^m ponat ibi subīm principale. et in lib^p peryer^a tractat de noīe et verbo et ratione que sunt principia enunciatiōis q̄ ponit subīm illi^o libri: ita in alijs. ¶ Consimiliter in pposito circa cās altissimas est consideratio istius scientie tāq̄ circa principia subiecti: nō aut tanq̄ circa subiectū principale. vñ habet in principio sexti huius principia et cause q̄runt entiū in quantū entia. ¶ Et p̄hs in 4: huius ostendit hanc scientiam esse circa ens: ex hoc q̄ est circa primas cās: qr i cāe sūt cāe fm se effectus primi qd ē ens i quantū ens. ¶ Contra istud. intelligentie nihil pdicunt nisi p̄ motu: igitur non hñt rōes cause nisi mouētis pprie dicte: igitur nō debent cōsiderari vt cause nisi soli in scia naturali. ¶ Itē tñ per cām necessariā in causando scīf aliquid d̄ effectu: deus nullius effectus est talis cā: sed tñ voluntaria et libere agens. ¶ Primum argumētū pōt concedi. ¶ Itē z^m arg^m accipit falsum fm intentionē phī qui posuit deū eē agens ex necessitate nature: vt dicit rabbi moyses.

Contra hoc, in hoc primo inferius dicitur: si deus est iuidicem reliqui oes ab ipso erunt ifortunati. Sed hoc non sequitur nisi bonum reliquo sit ab ipso voluntarie agente, si enim necessario agit quantumcumque inuidet ager.

CAlind est notandū q̄ subē ī materiales et ī mobiles non
prinent ad cōsiderationē alicuius scie p̄ticularis; non na-
turalis; qz nō sunt mobilia; nec mate^c; qz nō sunt quāta;
sed eoz cōsideratio p̄tinet ad aliquā superiorē sciam; cu-
ius cōsideratio abstrahit a motu et a quanto. vii ī ista scia
considerat nō tñm tanq̄ subiecti cause; sed tanq̄ principa-
les partes subiecti q̄ sunt fz̄ eē abstracta illa abstractiōe
que propria est huic scietie; que ēt abstractio fm̄ rōez cō-
petitalys cōsideratis in hac scia; cōsideratur enim quic-
quid hic considerat; nō inquantū quantū; nec inquantū
mobile. et ita quodlibet consideratū abstrahit fm̄ consi-
derationē; et a quanto et a motu. et per p̄s precipue consi-
derant̄ b̄ illa que fm̄ esse abstrahunt ab vtrisq; b̄o sunt
subē separe. **C**Scdm hoc patet ad auctoritates p̄phi. dī
enim hec scia esse circa altissimas causas et diuinias; qz de
deo nō tanq̄ de subiecto; sed tanq̄ de cā subiecti; ita q̄ d̄
intelligentijs est tanq̄ de principalib^p partibus subiecti;
et nō causis; qz nō causant nisi mouendo; de deo q̄t tāq̄
de cā; et nō de vte subiecti; qz in nullo vniuersitate cū alijs.

Sétra si nihil de^o causat fin intentionē. An nisi mouē-

¶ Cofra. ii nihil de causa in intentione Ap. nisi moue-
do:igitur non considerabis hic deo ut de causa. ¶ Re-
 sponsio. deus est causa substantiarum separatarum no per
 motum et omnium aliorum non tantum in quantum mobilia vel
 quanta: sed in quantum entia: sed non sine motu fm Ap.
 intelligentia nullius est causa nisi in quantum mobile. ¶ No
 tandem tamquam in q. 8. infra qui dicere partem affirmata
 tium illius questionis q. tantu ad meta cum pertinet con-
 siderare quiditates rerum etiam in particulari: deberet
 dicere q. non tantu hic consideratur deus ut causa: sed an
 gelus sol et ignis et omnia agentia si sint causa aliqui sibi
 entitatem: quod quidem oportet ponere: q. aliter nihil cau-
 sant: ut arguitur in illa questione de cognitione: sic arguo
 de creatio. ¶ Responso q. deus in quilibet causat entitatem
 quodlibet aliud agens talitatem entitatis: ne hoc

CSi teneat in questione illa. s. pars negativa: tunc nulla causa particularis entitatis est hic consideranda: sicut nec hoc ens secundum hoc ens: sed sicut tantum consideratur huius ens in quantum ens in commoni. tunc illud consideratur pro causa subiecti quod est causa entis in commoni: illud est tunc deus: huius tenes nisi forte ponas intelligentias non tantum inquantum entia: sed in quantum intelligentias huius considerari: ut per dictum est ibi. **C**Aliud est notandum. et est si enim de intelligentib[us] in quantum intelligentie est aliqua scia possibilis

Primus

L.c.z. non ista nec naturalis nec mathematica: ut patz, insufficiens ergo est diuisio p̄hi in. 6°. huius sc̄ientie speculatiue in tria membra. et ita videtur q̄ intelligentie in quantum huius ad cōsiderationem metaphysice pertineat. **C**ontra. ens s̄m se ita abstrahit ab immaterialibus: sicut a materialibus. ergo ista scientia que per se est de ente in quantum ens non magis est de istis sc̄dm propriam rationem q̄ de illis. **C**onfirmatur: quia omnis conclusio propria huius scientie est premissa. ita ad concludendum de immaterialibus sicut de materialibus. ergo ipsa subalternat sibi equaliter vtrāq; scientiam: nec valet illa ratio que ponit p̄s ibi. **C**Aliud est notādūz: quia ista sc̄ientia sicut considerat aliqua in quantum abstracta a materia. ita etiam in quantum abstracta ab immaterialitate; ergo considerabit illa que in existendo habent hanc abstractionem ab immaterialitate: non sequitur. **C**onfirmat: quia substantia: quā tu ponis subiectum: dividitur in materialē et in immaterialē: sicut in species oppositas. sc̄ientia autē de genere equaliter videtur esse de duabus species proximis. **C**onceditur secūdum illud qđ tenes ad 8. q. q̄ non plus est hec scientia de intelligentia in quantum intelligentia: qđ de igne in quantum ignis: nec vt de causa: nec vt de subiecto: quia sc̄dm te de neutrō: sicut secūdum op̄positum. q. 8. de vtrōq; est vtrōq; modo: si vtrōq; causat aliquid in quantum ens. Sed quo modo tunc saluas divisiones in. 6° de triplici sc̄ientia speculatiua. Item quomodo est circa altissimas causas. si tñ est circa deum vt circa causam. **C**ontra. deus dicitur cause propter multiplicem rationem causalitatis in ipso. **C**ontra. philosophus p̄ responsio in serius de diuisione sc̄ientiarum speculatiuarum. tenet enim de illis que a nobis per rationē naturalem possunt trahi non de omnibus possibilibus ex parte nature sc̄ibiliū. **C**ontra. q̄ sc̄ientia de genere est de p̄ma specie sub propria ratione: non de secūda specie: et tuc hec est ab intelligentia: vt p̄ma sp̄e subiecti non vt de cā.

TRA
L.c.3.

Contra. auctoritatem p̄mam sexti huius dicitur q̄ s̄m philosophum p̄mo posteriorum. cap. p̄mo. Lertior autem est scientia altera ab altera. quo uincunq; principia neq; ex eisdem: nec ex alteris sunt: distinguuntur ergo scientie nō solum penes diuersa subiecta: sed etiā penes diuersa principia: et forte h̄ distinctio per principia est prior et essentia. lior q̄q; per subiecta aliquādo fiat distinctio sicut auctoritas illa. 2° de anima probat. Sic igitur potest intelligi distinctione illa trium sc̄ientiarū speculatiuarū sexto huius. q̄ licet duaz. s. naturalis et mathematicae ponātur ibi subiecta distingueta: vel forte principia tamē huius sc̄ientie ponuntur ibi principia non subiecta per que ab alijs distinguuntur. **C**aliter potest dici q̄ sc̄ientia ista considerat omnia illa que et alie sc̄ientie particulares: Iz sub ratione communiori et magis abstracta. Aliqua tamen cōsiderat que in alijs non considerantur: quibus cōuenit tanta abstractio in essendo: quanta non cōuenit consideratis in alijs sc̄ientijs. et ideo quando distinguuntur hec sc̄ientia ab alijs cōuenienter hoc sit per illa considerabilia in quibus non cōuenit cum alijs sc̄ientijs: sed in quibus distinguuntur. Unde hec sc̄ientia est circa separabilia et immobilia non tanquā circa subiecta: sed tanq; circa principales partes subiecti que non participant rationem subiecti alii cuius alterius sc̄ientie. **C**ontra. responderetur aliter tertio modo q̄ hec sc̄ientia est circa imobilia et separabilia: hoc est: circa quecumq; sit: circa illa est considerata sub istis rationibus: abstractione. s. a motu et a materia naturali que est principium generationis et corruptionis: sicut mathematica dicitur esse circa imobilia. non: quia quanta in essendo sint omnino imobilia. sed quia sc̄ientia mathematica considerat illa sub ratione priori abstrahendo. s. a motu.

Secundus

Contra alias auctoritates .6. p̄z q̄ hec sc̄ientia potest dici theologia: non autem a subiecto: sed a causa sicut naturalis sc̄ientia dicitur a natura que non est subiectum illius sc̄ientie: sed principium subiecti. **C**ontra. p̄mam rationem patet q̄ substantie separate hic considerantur et qualiter: quia non vt cause: sed tanquā principales partes subiecti que sic sunt abstracta in essendo: sicut omnia h̄ considerata abstrahuntur s̄m consideratione. **C**ontra. aliam rationem. ad ma. dici potest q̄ sc̄ientia que est de multis attributis ad unum p̄imum: maxime est de illo primo: vt de subiecto: si istud p̄imum habet conditiones requisitas ad subiectū in tali sc̄ientia: puta si sc̄ientia sit propter quid: et tale primū habeat aliquid demonstrabile de eo per causam. ita non est in proposito: cum hec sit sc̄ientia propter quid: et de deo nihil per causam demonstrari possit. **C**ontra. aliq; attribuuntur ad alia: vt p̄s et posterius simplificiter: prima consideratio est de illis: vt attribuuntur ad simū p̄imum: accidentia autem omnia immediate attribuuntur ad substantiam: sed ad deum vt ad prius: quia et substantia ipsa deus attribuitur ad deum. ergo simpliciter p̄ma consideratio de entibus est de illis vt attribuuntur ad deum et nō vt ad substantiam. ergo deus est simpliciter p̄imum subiectum. **R**esponde. simpliciter prima consideratio est de entibus in quantum attributa ad deū: nō vt subiectū: quia nō p̄t habere conditiones subiecti sc̄ientie propter quid: sed vt ad causam. **C**aliter arguit. simpliciter p̄imum cui omnia attribuuntur est deus. igitur illud est subiectum p̄me sc̄ientie. **C**ontra. sequeretur si haberet alias conditiones subiecti sc̄ientie: sed quid sit illud p̄imum ad qđ omnia alia attribuuntur: qđ sit h̄ ponendum subiectum principale dicetur in sequentibus: et philosophus in. 4°. vbi allegatum est: concludit statim. ergo **L.c.z.** si h̄ est substantia: substantiarum oportet principia et causas habere philosophum. unde p̄imum illud ponit substantiam non deum: et idem habetur in p̄ncipio. 7°.

Alia est opinio **A**uicenne q̄ p̄mū subiectū p̄met. huius sc̄ientie est ens in quantum. **C**ontra. huius est scientia quedam et vbi s̄m cōmentatorem intendit stabilire subiectum istius artis: ad qđ innuitur ibi talis ratio: quia metaphysica considerat primas causas: vt probatum est in primo huius. ideo debet considerare effectum sc̄dm se primarum causarum. prime autem causae sunt cause sc̄dm se entium in quantum entia. ergo ens in quantum ens consideratur h̄ vt subiectum. Item. 6°. huius. postquam distinxit tres partes sc̄ientie speculatiue. mouet dubitationem vtrum prima philosophia sit vniuersalis: aut circa aliquod genus determinatum: vt videtur soluere q̄ est vniuersalis: et in fine solutiōis dicit de ente in quantum ens: huius erit vtiq; speculari. **C**ontra. ibides dicit si non esset sub altera preter natura cōsistentes: tuc physica erit prima sc̄ientia: quia physica esset tunc de omnibus entibus: sicut nūc est de omnibus naturalibus: quia tunc omnia entia essent naturalia: sed nūc esset ita de omnibus naturalibus q̄ p̄imum subiectum eius est aliquo cōmune omnibus naturalibus: et non aliquod p̄mū ad qđ oīa alia attribuuntur. sicut patz per Auicē. p̄mo metaphys. cap. 2°. et p̄mo phīce sue. cap. p̄mo. et per cōmentatores. 4°. huius. cōmento p̄mo: et secūdum alios loquentes de subiecto. p̄imum igitur subiectum prime sc̄ientie est cōmuniſſimum: alioquin non videtur valere p̄ntia Aristoteli. Item dicit cōmentator in probemio tertiu huius. subiectum vtrūq; sc̄ientie est ens simpliciter: huius. s. et sc̄ientie disputatiue. Item ad hoc videtur esse ratio: tum quia oī esse aliquā sc̄ientiam per se considerantem communissi-

g. 2. ſc̄a p̄on
theologia

4

3 4

Liber

ma: sine quibus non possunt particularia cognosci: tū quia passiones hic considerate, putavnum & multa: potentia & actus & similia nō videntur esse alicuius determinati pri-
mo: sed cuiuslibet inquantum ens: illud autem videtur primo esse subiectum & proprius: c' primo sunt passiones que per se considerantur in scientia. ¶ Itē si ista sc̄ientia esset de aliquo genere determinato qd̄ quidem genus ha-
beret aliud superius ad ipsum: tunc alia esset scientia su-
perior & prior ista: consequens est falsum ex d' huius pro-
batio consequentie: quia illud superius haberet aliquam passionem demonstrabilem de ipso in alia scientia. ergo eadem passio esset demonstrabilis de subiecto illius sc̄ientie: accipiendo pro medio id cuius primo est: & ita illa sc̄ientia de subiecto communioxi demonstraret aliquid: tanq̄ conclusionem qd̄ acciperetur hic pro principio: & ita illa sc̄ientia esset prior & superior ista. ¶ Secundū opinionem Aucienne ad argumenta responderi potest. Ad p̄mū q̄ minor est falsa. ad probationem cum arguitur de equi-
uocatione entis. videtur negandum fm Aucennam pri-
mo metaphysice. cap. 5. vt prius allegatum est in lectio-
ne ibi. nunc propositio ad propositum est applicanda. t.c.
z.d. Et ad auctoritatem Porphyrii & consimiles pro alia parte respondebitur in .4. quando queretur de equiuoca-
tione entis. ¶ Et ad aliam probationē cum dicitur q̄ ens non habet quid quia est transcendens. ¶ Rn: hoc con-
cluderet equaliter de omni generalissimo: quia nullum generalissimum habet quiditatē proprie dictam: tamē qd̄libet habet quid: tum quia habet essentiam: tum quia alias non predicaretur de aliquo in quid. vnde probatio ista est insufficiens q̄. s. si non habet diffinitiones proprie dictas non habet quid: non sequitur nisi de quiditate spe-
ciei: cuius proprie est diffinitione. ¶ Ad aliam rationem re-
spondeo q̄ ens inquantum ens potest habere passionem aliquam que est extra essentiam eius inquantum est ens sicut esse vnu vel multa: actus vel potentia est extra eē-
tiam cuiuslibet inquantum est ens: siue quid in se: tamen ens acceptum secundum quamcūq̄ rationes generaliter predicatur de quolibet in quid: & est de essentia cuiuslibz. ¶ Per hoc patet ad alias rationem: quia ens predicatur in quid de quolibet accepto: vt quid est: non tamen accep-
to secundum quamcūq̄ rationem: secunduz quā est pas-
sio entis. ¶ Ad tertiam rationē dicendum: q̄ cum dici-
tur principia entis inquantum ens non intelligitur ly in-
quantum reduplicatiue. ita q̄ denotet causas: sed specifi-
catiue vt sit sensus entis inquantum ens. i. entis secundū suam entitatem: sicut dicimus h̄ videtur inquantum al-
bum. h̄ est secundum suam albedinem. consequentia autē non valet ab inquantum ad vniuersale nisi quando tenetur reduplicatiue. de hoc amplius in principio. 6. en-
tia enim non solum sunt causata sc̄on aliquia posteriora ipsa entitate: sed etiam secundum suam entitatem. ita q̄ in causatis entitas est primum causatuz: per hoc tenet ra-
tio in principio quarti. ¶ Quoniam autē principia t.c. si-
cut exponitur ibi extra. Uel vniuersaliter tenet: quia hic consideratur causa entis in cōmuni. s. deus cuius primus effectus est esse. Et nota q̄ prime cause sciendi sunt p̄me propositiones immediate. alio modo prime cause non tan-
tū sciendi: sed essendi dicuntur media in demonstratio-
ne que demonstrant passionē in esse & in cognosci de sub-
iecto. Alio modo dicuntur cause prime essendi: non tamē forte proprie sciendi aliquid de subiecto: quia nō sunt me-
diū in demonstratione. Sed principia intelligendi sub-
iectum: quia pertinent ad quid subiecti. ita q̄ intelligen-
do illud quid iste cause intelliguntur sicut intrinsece illi quiditatē: vt materia vel forma: vel extrinsece: & ille intel-
liguntur prius subiecto: sed non intelliguntur intra qui-

argumēta
*er p̄dibz ḡnali
q̄ habent p̄tatu*
p̄t ḡfideret

Questio

ditatē subiecti hec sc̄ientia est circa primas causas p̄bi-
mis duobus modis: quia illi duo modi non differunt nisi
penes totum & partem: propositionē & terminum: & de cō-
munissimis fiunt propositiones prime: & communissima
sunt prima media in demonstratione. Isto modo entis in-
quantum ens sunt principia: tenendo inquantuz reduplicatiue: etiā licet ens sit vniuersalit̄ ad omnia. Alii duobus
modis nō est ista sc̄ientia circa p̄mas causas entis inquantum
ens: si inquantuz tenetur reduplicatiue: quia non omnis
entis sunt cause tales extrinsece vt patet: nec intrinsece:
quia non simplicium: sed sic oportet inquantū teneri spe-
cificatiue. ¶ Ubi notandum q̄ quatuor cause inquantū
quilibet in suo genere dat esse circūscribādo rationē mo-
tus & mutationis pertinet ad metaphysicū: materia & for-
ma inquantū sunt partes cēntie: efficiens inquantum dat
esse circūscribendo motū. licet enim non ageret nisi mo-
uendo: tamen ratio dantis esse prior est ratione mouen-
tis: finis autem inquantum res secundum sui entitatem
ad illud ordinantur: licet non possint illud attingere: nisi
per motum vel operationem. prior tamen est ratio ordi-
nis secundum esse q̄ secundum operationem. Alter di-
citur ad hoc cum dicitur entis inquantum ens sunt prin-
cipia: non intelligitur nisi de ente creato: & si concludatur
ergo cuiuslibet entis talis sunt principia nihil mali acci-
dit de tali ente.

Contra responsionē ad primum argumē-
tū supponat q̄ ens non possit habere conceptum communem ad decem ge-
nera propter auctoritates philosophi: & rationes que tan-
guntur in principio huius. 4. tunc cum vnius scientie sit T.c.43
vnū subiectum ex primo posterioruz. & probatur sic. se-
cunduz vnu habitum conuenit operari uno actu: vnu
autē actus intelligendi non potest esse nisi circa vnu ob-
iectum. non enim potest esse vnu actus intelligendi cir-
ca omnia attributa ad vnum: quia tunc vnu intellige-
re esset omnium entium. cum oia attribuantur ad vnum
primum. sequitur ergo q̄ oportet ponere aliquod vnu
ens: cui alia attribuantur proprium subiectum: ex cuius
vnitate sit scientia vna. ¶ Itē contra responsionem ad
scđm. si ens secundum totam communitatem suaz ad .x.
genera haberet aliquam proprietates. puta a. sequuntur
duo inconvenientia. vnu q̄ ens secundum totam com-
munitatem suam sit extra essentiam illius a. sicut subie-
ctum extra essentiam ipsius passionis cum cadat in diffi-
cilitate tanquam addituz. ex .7. huius: & ita ens secunduz T.c.4.
totam communitatem suaz non predicaretur in quid de 15. t.19.
quolibet. Aliud inconveniens. s. q̄ a. esset passio sui ipsius
si ens aliquo modo predicaretur in quid de a. Quicquid
enī est passio superioris & inferioris: licet nō primo: & per
consequens a. esset demonstrabile propter quid de seipso
per ens tanquam per medium: quia passio que est primo
superioris est demonstrabilis propter quid de quolibet in-
feriori per illud superius tanquam per medium. ergo a.
esset simpliciter notius de ente q̄ de seipso: & ēt proprie-
tati propter quid a. est a. quia esset terminabilis p̄ de-
monstrationem propter quid: qd̄ est contra philosophiuz.
.7. huius. cap. vltimo: videtur ergo q̄ ens secundum totā T.c.59
communitatem suam ad decem genera non sit alicuius
scientie subiectū. ¶ Si dicatur ad hoc q̄ ens in cōmuni
secundum q̄ ens dicitur habere in cōmuni aliquā pas-
siōem: quia quodlibet ens inquantum ens habet aliquam
passionem extra essentiam suam. Aliud enim est in quo-
libet entitas eius aliud vnuitas vel actualitas. ¶ Contra
istam responsionem dupliciter. primo videtur concedere
propositum. s. q̄ ens secunduz totam communitatem sui
non sit subiectum: quia non habet sic passionem: quod.

Primus

libet particulare ens consideratum secundum quiditatem suam habeat aliquam passionem. 2º quia sequitur id est esse passionem sui vel circulariter idem esse passionem et subiectum: quorum utrumque est impossibile: probatio sic. cum omnia entia sint finita. accipiantur gratia exemplaria. a. b. c. secundum respositionem quodlibet illorum habet passionem. sit ergo b. passio a. c. passio b. si c. habet aliquid passionem. aut igitur seipsum: et hoc est unum iconuenies: aut a. vel b. et ita est circulus: et ita est aliud iconuenies. **C** Respondeo ad hec. sit a. unitas b. actualitas: neutrum sequitur inconveniens. unitas enim est aliquid ens in actu denominativa predicatione. Similiter actualitas est aliquid unum denominativa predicatione: nec est b. circulus: quia unitas in universalis denominatur ab actualitate aliqua: et ita actualitas in communis non denominatur ab unitate in communi: sed actualitas in communi ab aliqua unitate. **C** Littera. si unitas in communis denominatur ab aliqua actualitate: sicut a passione. ergo et quilibet unitas: licet non primo: quia passio communioris est passio cuiuslibet inferioris: licet non primo et actualitas in communis denominatur ab aliqua unitate: sicut a passione secundum respositionem. ergo aliqua eadem unitas respectu actualitatis est subiectus et passio. **C** Propter istas rationes videtur concedendum quod ens secundum totum ambitum suum prout dicitur de decem generibus: non sit hic subiectum: tum quia nullam unitatem habet maiores quam habeant decem predicationes: cum non habeat acceptum communem ad illa: licet accidentia attribuantur ad substantiam: tum quia secundum oem communitatem suas non potest habere aliquam proprietatem: ut probatum est dupliciter propter diversitatem essentialis passionis a subiecto: et quod id est passio sui: vel circulus foret in passionibus et subiectis: quod est contra philosophorum primo posteriorum. **C** Amplius si haec non est huiusmodi qualitas. et illud huius. vbi sequitur de qualitate nullum aliorum. s. subiectorum nisi secundum accidentem predicabitur. **C** Ex his sequitur quod oportet ponere aliquid unum quod passiones proprias potest habere de ipso demonstrabiles propter quid est subiectum istius scientie: quia hec est scientia una: et scientia propter quid: oportet etiam illud unum esse primum ens ad quod omnia aliqua attribuantur. alioquin non consideraret ista scientia de omnibus entibus. p. 2. omnis enim scientia considerans multa per se. non ut passiones vel ut causas vel est de communi ad illa: ut de subiecto vel de primo ad quod attribuuntur alia: consequens autem probatum est esse contra intentionem philosophi supra: quando arguebatur pro opinione. **C** illud autem quod habet omnes alias conditio- nes non est nisi substantia. substantia ergo ponenda est haec proprium subiectum. **C** Illud confirmatur per philosophum in. 4º. huius: vbi postquam distinxit ens: et qualiter ista scientia considerat omnia entia: quia una scientia est omnium scientiarum ad unum. subdit. vbi vero primi proprius est dictionem philosophi supra: quando arguebatur pro opinione. **C** illud autem quod habet omnes alias conditio- nes non est nisi substantia. substantia ergo ponenda est haec proprium subiectum. **C** Item confirmatur per philosophum in. 4º. huius: vbi postquam distinxit ens: et qualiter ista scientia considerat omnia entia: quia una scientia est omnium scientiarum ad unum. subdit. vbi vero primi proprius est dictionem philosophi supra: quando arguebatur pro opinione. **C** illud autem quod habet omnes alias conditio- nes non est nisi substantia. substantia ergo ponenda est haec proprium subiectum. **C** Item in principio septimi postquam probauit subiectum esse primum entium cognitione: distinctione et tempore: coeludit: quapropter non bis maxime et primum et solus: ut est dicere de sic ente. scilicet de substantia specie. est. bene autem dicit solum: ut est dicere: quia non solum considerat ista scientia de substantia: quamvis illud solus sit principale subiectum: sed considerat etiam de omnibus aliis inquantibus attributa sunt ad substantiam. **C** Item in. 4º. capi. 2º. dicit philosophus quod tot partes sunt philosophie quod substantia: inuenies per hoc quod in distinctionem substantiae: ut principalis sub-

Prima

lecti distinguuntur scientiae hec. Omnes igitur auctoritates que adducte sunt prius quod hec scientia est de ente in quantum ens concedende sunt hoc modo: quod scientia que est de primo aliquo tanquam de proprio subiecto considerat etiam de attributis ad primum: non tanquam de principali subiecto: sicut exemplificat philosophus. 4º huius de sano. vn. **C** de in principio quarti. vbi principaliter presigit subiectum in commentatore postquam dixit hanc scientiam esse de omnibus entibus. subdit exponendo se quid sit proprium subiectum: quod primum ex quo alia pendent: ut prius allegatum est: non solum autem substantia est primum: sed etiam passiones hic considerante coes primo ei insunt: et per naturam eius attribuuntur aliis posterioribus. Alia etiam a substantia non solum sed etiam considerant tanquam passiones demonstrabiles de substantia: sed etiam quantum quedam entia in se habentia passiones. unde et passiones eorum de ipsis in hac scientia possunt demonstrari. non est enim inconveniens passionem alicuius subiecti prioris posse esse subiectum alicuius passionis posterioris: sicut appareat in passionibus alias accidentibus ordinatis. dupli etiam rationes ad utramque partem adducere concludunt unam veritatem: prima quia hec scientia est de omnibus entibus. Alio vero quod non de omnibus entibus istis tanquam de uno: nec de aliquo communis omnibus istis: sed de aliquo primo ad quod alia attribuantur. **C** Sed contra predicta ista tur. si enim substantia ponatur subiectum in metaphysica: de qua passiones metaphysicales demonstrantur. dicit vbi ostenditur aliqua passio de substantia. dices quod in principio septimi. vbi ostenditur quod substantia est primum ens tripliciter. **C** Contra. cuius generis est ista passio que demonstratur de substantia: non quantitatis: quia quantitas non inest omni substantie: nec alicuius generis posterioris: quia illa omnia presupponunt quantitatem. **C** Respondet quod hec passio. s. primum omnium entium est relatio: et relatio non presupponit quantitatem: quia substantia si non est prima nisi ut est sub quantitate. ergo substantia non est prior quantitate: sicut homo albus non est prior albedine. **C** Contra in. 5º. huius ponuntur tres modi resolutionis tantum qui presupponunt quantitatem. Item per quod medium fiet demonstratio demonstrans passionem de substantia in communi: non per diffinitudem: quia eam non haberet: et tamen ponitur quod potissimum demonstratio est per diffinitudem. ergo hec non est certissima scientia. **C** Ita per diffinitudem ut medium nihil videtur demonstratus de substantia: in qua enim figura hoc fieret. **C** Ad hoc potest dici quod de subiecto scientie proprie dicte forte sunt multa vera que accipiuntur de libris posteriorum. illud enim est subiectum conclusionis demonstratiois quia coeludit passio eius de ipso: sed accipiendo scientias aliter prout est una aggregatio tradita ex cognitione multorum cognoscibilium simplicium et complexorum: principiorum et conclusionum: sicut geometria dicitur una scientia: sic subiectum scientie dicuntur unum commune ad omnia ista subiecta scientie proprie dicte: vel unum primum: ad quod omnia illa attribuuntur. pone enim unam scientiam demonstratem de figura omnes passiones eius in communi: aliam que demonstrat omnes passiones specierum figure de ipsis. hec videtur subalterna prima: nec in hac aliqua passio ostendit de figura in communi: et tamen huius subiectum videtur esse figura in communi: quod illud solum est commune ad omnia considerata in scientia illa. Si hec distinctio est bona: tunc deus potest ponere hic subiectum sicut in theologia: licet nulla passio sit de ipso demonstrabilis: quod omnia considerata haec reducuntur ad ipsum: ut ad simpliciter primum: sed siue deus: siue subiectum haec subiectum nunc de aliis posterioribus haec consideratis sunt aliqui

Liber

principia simpliciter. videtur q̄ non: q̄ omnia posteriora quo ad quodlibet q̄ est ei habet causam. **C**RIT. de posterioribus vere sunt principia complexa p̄positioēs. s. immediate. ita. n. immediate inest diffinitio numeri numero: sic **T.c.z.** angeli angelo. vnde in. s. ca. de p se: hominis multe sunt cause: s̄z quare homo est homo nulla. tūc cōcedo q̄ posteriora sunt causata fīm se: et qdlibet sui simplex: tūc compositiones aliq̄ de eis nō habent alias compositioēs p̄ores causas veritatis p̄ quas possunt demonstrari: alioquin esset tūc ynum p̄ncipiū p̄priū in yna sc̄ientia: in quo diffinitio subiecti de ipso p̄dicaretur. **C**ontra. per p̄ncipiū aliq̄ de quātitate demonstratur passioēs quātitatis: sicut per p̄ncipium de substātia passiones substātie. igitur si p̄ncipia sunt eque p̄ma: q̄ nullū est causa alterius: et cōclusioēs erūt eque p̄mo sc̄ibiles: et ita eque primo sc̄ientia h̄ erit de substantia et quātitate. Item nūg d aliqua veritas cōplexa numerata est causa veritatis cōplexa cause: sicut in cōplexa icomplexe cū nulla sit deus. **C**Ad p̄mū q̄ p̄ncipia nō sunt eque p̄ma: l̄ nullū alterius veritatis sit causa: sicut p̄z de ynitate et p̄ucto. non etiā ambo eque fīm se nota: q̄ p̄ncipia sunt notiora que habet terminos notiores et termini yniū sunt notiores naturali et terminis alteri. ita etiā yna est yerior alia. vnde imediatorum est ordo in veritate. licet nō causalitas. sic etiā est de articulis fidei: quorum nō omnes sunt eque p̄mi: q̄ nō sunt de deo immedia- te: et tamē omnes simili p̄nti sunt p̄ncipia theologie: et simili ter idemonstrabilia. **C**Ad sc̄dm. veritas complexa causatur a deo: q̄ tñi causantur a deo qui sunt causa veritatis complexe: sed non: q̄ deus est deus, ideo homo est homo: licet a deo sit homo.

Tenendo q̄ deus sit hic subiectum. Aliud ēpōnendum q̄ ponit Auerroys. Circa q̄ duo sunt facienda. p̄mo enim ostendetur quomodo peccauit Auerroys et Auic. in opinionibus suis. 2º dicet modus quo deus potest poni subiectum in metaphysica. **C**irca p̄mū sciendum q̄ Auic. et auerroys habet hanc p̄positionem cōmumē. nulla scientia p̄bat suum subiectum esse. 2º auic. dicit tñi philosophia p̄mā posse p̄bare deum esse: nō naturale. 3º auerroys ponit ecōtra q̄ tñi in sc̄ientia naturali hoc declarat: non in philosophia p̄ma. 4º auicē ponit deū non esse subīm in metaphysica. q̄nto ponit auerroys genus entiū separatoꝝ ibi esse subiectum. **C**ontra p̄mū istorum arguit sic. Scientia q̄ de monstrat suū subiectum esse: q̄ per effectum demonstrat aliquid de causa sic: ex hoc. n. q̄ effectus nō potest esse sine tali cōditione in causa. effectus nō potest esse sine cācē q̄ causa est: p̄z etiam q̄ p̄mū q̄d concluditur de causa per effectū est esse: sed scientia q̄ supponit tñi aliquę apud int̄ de subiecto: et de illo tñi arguit p̄mo q̄ sit. secūdo q̄ alia sibi insunt. **C**ontra secūdu et tertium simul. omnis p̄prietas considerata de effectu quaz impossibile est sibi inesse nisi talis causa sit: concludit causam esse q̄. sed tam p̄prietas considerata in sc̄ientia naturali: q̄ in ista de effectu nō potest sibi in esse nisi p̄mū mouens sit: et nisi p̄mū ens sit. ergo vtraq; scientia potest p̄bare ip̄m esse: tamē ista immediatus: q̄ generales p̄prietates entis crea- ti: fīm q̄ considerātur h̄: magis ducunt in cognitiōem positiūam perfectiōem primi entis per excellentiam: q̄ spe ciales conditiones considerate in alijs sc̄ientijs: quia ille magis ducūt in cognitionem p̄uatiūam: vel aliquaz positiūam minus excellētes. minus enī excellens ydetur pri- mitas moꝝ tñi q̄ esse p̄mū ens simpliciter. vnde uterq; negetur quo ad tertium. Sed magis auer. **C**hoc etiā probatur specialiter contra ip̄m: quia tūc illa que est sim- plicer conclusio in physica esset hic sim' prima p̄positio omnino idemonstrabilis. et ita physica esset prior ista.

Questio

Si dicas h̄ nō demōstratur ppter quid nihil ad b. nec in physica. igitur equaliter negatur hoc posse demōstrari ibi. sicut h̄. **C**ontra quartū est ratio fundata super au- croitatem p̄bi. 6º metaphysice. et ultima ratio addita p̄ op̄ T.c.z. nione auerroscum confirmatione illius rationis posita et. 3. in responsione ad eam. **I**tem contra ip̄m arguitur sic. auicena concedit q̄ metaphysica est de deo: et q̄ conside- rat de ip̄o: q̄ est de ente iquantum ens: sed metaphysi- cus non intendit considerare de deo propter cōsideratio- nem entis inquantum ens: q̄ deus non est p̄ncipium co- gnoscendi ens in sc̄ientia q̄. Similiter tūc sequeretur q̄ ultimus finis istius sc̄ientie non esset speculari causas al- tissimas et p̄mas: nec in actu sapiēti principaliter esset felici- tas naturalis. ergo metaphysica principaliter considerat de ente ppter p̄mū ens: sed illud est subiectum in sc̄ientia: cuius cognition p̄ncipaliter queritur quantum ad pro- prietas et perfectiones eius: et tiaz quantum ad esse in sc̄ientia q̄. ergo t̄. **E**x hac rōne p̄z q̄ deus non consideratur h̄ ut p̄ncipium subiecti: sic enim non consideratur aliquid in aliqua sc̄ientia nisi sit p̄ncipium sciendi subie- ctū in illa: cuius est nomen ut dictio respectu p̄positioēs et natura respectu entis naturalis: yñ glosa ad dicta Aris. de. 6º metaphysice adducta pro opinione auerroys parū valer. **C**Rationes etiā pro auicen. p̄ncipales de q̄ est: et quid est nihil valent: cum metaphysica necessario sit sc̄ien- tia q̄: de deo fīm omnes: quia deus non est aliter a nobis cognoscibilis. Rationes vero de passione et p̄ncipis be- ne solute sunt p̄us in sustinendo opinionem cōmentato- ris. **C**Ratio vero prima facta pro Auic. contra cōmen- tatorē superius non valer: licet enī metaphysica consi- derata a parte sc̄ibiliū hoc est si sic sc̄iretur sicut sc̄ibilia nata sunt sc̄iri: esset sc̄ientia ppter gd: tamē metaphysica vt est a nobis sc̄ibilis est necessario sc̄ientia q̄: de deo ut p̄atebit. p̄mā depingit ph̄us: yñ sc̄dm tradit. **C**Ad il- lud etiā q̄ arguit hereticus in summa. 19. q. i. q̄ subīm in sc̄ien- tia debet esse primo sc̄itum: sub cuius ratione omnia alia sc̄iuntur: sicut obiectum respectu potentie: deus autē nō cognoscit hic nisi ex effectibus: q̄ nec ex eius cognitione cognoscitur alia. **C**RIT. q̄ hoc est verū de primo sc̄ito p̄nitate p̄mū et intentionis non executionis: p̄z de nomine et verbo p̄mo per hieromenias. **I**te p̄t sic argui. notitia sc̄ientie et habitus sc̄ibilis virtualiter includitur in notitia subiecti p̄mi et formalis illius habitus: q̄ in eius notitiāz omnia posteriora reducuntur fīm eorum cognitionēm. si ergo ens et non deus ponit subiectum in metaphysica se- quitur q̄ notitia specialis que habet in metaphysica vir- tualiter includatur in notitia entis: sed impossibile est co- gnitionem perfectiōem includi virtualiter in cognitionē imperfectori. ergo cognition entis perfectior est q̄ cognitionē circa deum et substantias separatas: cū igitur in cogni- tione dei et substantiarū separatarū ponat felicitas natura- lis: vt p̄z. io. ethico p̄z. sequitur q̄ felicitas cōsistit in cogni- tione entis iquantum ens: q̄d est falsum cum illa sit imp̄fectissima. Sic igitur p̄z improbatio quartii: et quomodo poi- ficiō cōtraria sustinere: de quo magis p̄atebit in ferius: et quo modo ad illa pro quarto respondeatur. **C**Sed cōtra positionem contrariam sunt dubia alia a predictis que in ferius tanguntur. post rōsionē ad quōnū et rōta quintā: superius argutum est de yniuocatiōe quō deo et intelligē- tis non videtur esse aliquid commune yniuocum sc̄dm communem opinionem. ergo non potest esse yna scientia de aliquo cōmuni deo et intelligentijs. **C**onfirmatur quia in nullo speciali magis yniuocantur deus et substan- tie separate: q̄ deus et substantie corporee. ergo si propter aliquam yniuatem sit totum illud genus entium ponen- dum yñm subiectum: pari ratione et genus substātarū

felicitas nātis p̄t et cognitōe de-
rō s̄bāzō separatoꝝ. b. **UNIVERSIDAD DE
MURCIA**

Primus

corporarum. Et confirmatur, quia scientia eis non est magis de una specie quam de alia. Si vero dicatur quod sit una scientia de illis separatis propter unitatem attributionis, igitur primum erit per se subiectum: igitur non magis in speciali de intelligentiis quam de corporalibus nisi forte: quod sunt nobiliores entia: et immediatus attribuuntur ad primum: aut nisi dicatur quod de cognoscibilibus de ipsis in speciali non est a nobis specialis scientia tradenda: et ideo magis congrueret illud modicum quod de eis est loquendum dicere in scientia de primo: tamen quantum est ex natura scibilius: ita est diversa scientia a meta sicut de substantia corporearum. Et secundum hoc dico philosophi de speculatius scientiis sexto huius: tenet de traditis: et a nobis rationabiliter tradendis: non de omnibus ex parte nature scibiliis: igitur intelligentie non sunt hic subsum nec pars: sed haec sunt considerande propter propinquitatem ad prius cum hoc quod de eis modicam possumus habere notitiam naturalem. Ad omnes auctoritates philosophi propter dicendum quod deum vocat primas causas propter multas perfectiones causalitatis: quia angeli secundum ipsum nihil causant nisi mouendo. Ad rationes per illo patet ex dictis supra ratione.

His sic tractatis videndum est de principali posito: quod, id est potest esse subiectum metaphysice: Et dicendum quod supposita distinctione scientie: prout dicitur habitus rationis: et prout dicitur aggregatio multorum habituum tam principiorum quam conclusionum: aliquam tamen convenientiam habentium: de qua dicitur. quod si deus potest esse subiectum huius scientie. primo modo propter quid. tam secundum responsionem ad secundam rationem principalem secundum opinionem commentatoris: quoniam sicut ibi dictum est: si prius naturaliter ad aliud potest esse medium sciendi posterius naturaliter et aliud: hoc non est inquantum aliud: quod hoc accidit: sed inquantum hoc: ut ibi patet: et ideo non cogit illa ratio prima facta contra opinionem commentatoris: similiter potest esse subiectum primo modo in scientia quod. supposito enim quid dicitur per nomine: si tale est causa talis effectus: ex effectu potest concludi tale et esse ex esse: et hoc ex haec tantum ad essentialia quam ad proprietates: et haec demonstratione quod. sed nihil sic de ipso potest concludi ex effectu: nisi illud sit sine quo non potest esse talis effectus. Potest etiam esse subiectum scientie secundo modo dicendum que tantum aggregat conclusiones de deo propter quod: vel quod ostensas: et talis scientia: si qua esset: esset una: maxime in illo genere unitate subiecti: vel que aggregat multas conclusiones et principia de deo: et de aliis attributis ad ipsum: ut ad primum: inquantum ad ipsum attribuuntur. et talis esset una ex unitate subiecti: non sicut prior: sed quod ad rationem subiecti alia attribuuntur cum consideratio illa de aliquo sit simpliciter prima: que considerat ipsum sub prima ratione: sub qua est considerabile: et ens causa: (licet sit uniuersum sub ratione primi entis). considerari potest inquantum ad ipsum attribuuntur. et ita prima consideratio de omnibus entibus erit talis inquantum attribuuntur ad primum ens: non ad substantiam. igitur si metaphysica est prima scientia: erit scia de ipsis secundum hoc rationem: aut igitur considerantur ibi inquantum attributa: quod ex notitia dei ibi cognoscuntur: aut quia ex eorum notitia deus cognoscitur. primo modo esset ista de deo: et esset scientia propter quid. et modo quia. primo modo natte esset iste res cognosci: et hec scientia esset prima de eis: quod est de eis inquantum attribuuntur ad simpliciter primum: non sic: quod ibi non cognoscerentur res omnes secundum propriam essentiam: (aliter enim non cognosceretur). si

Prima

cognitio entis eorum haberetur inquantum attribuuntur ad ipsum deum. talem metaphysicam habet deus: sed non est sibi scientia: quod non est ex notitia sui discursus et de aliis acquisita. quis enim sciat alia esse per ipsum: non tamen scit ea: quod scit se: quod requiritur ad scire. talem metaphysicam potuerant forte angeli habuisse si fuissent multo tempore viatores: et ex noticia naturali dei potuerint discurrendo aliorum notitiam acquirere. Secundo modo tamen potest homo nunc metaphysicam habere (quod sit de notitia naturali beati vel in statu innocentie:) quod nunc nostra cognitio oritur ex sensu: tamen igitur sic potuit tradita philosopho potest igitur prima scientia possibilis homini per rationem naturalem acquiri et ponere quod et deo ut de subiecto primo et de omni ente: ut de materia inquantum attribuuntur ad primum ens: que nec supponat deum esse nec ab eius notitia incipiet ad cognoscendum alia. licet utrumque oportaret si esset scientia propter quid: sicut enim in scientia quia proprie dicta: non presupponitur de subiecto nisi tamen quod dicitur per nomen: et concluditur tam est quod quid est: ut predictum est. Similiter potest esse in scientia quod. aggregata: quod enim in alia scientia possit probari deum esse quod: et non in tali: esset inconveniens: cum talis consideret effectus ita immediatos eius: sicut aliqua alia: quare etiam scientia quod non probat propter quod subiectum esse: quare etiam scientia propter quod presupponit subiectum esse: et quid est: cum hoc possit probare per principia subiecti si haec principia. Sed circa hanc positionem sunt aliae dubitationes. prima est circa hoc quod ponitur deum esse subiectum in meta: et quod consideret entia ut attribuuntur ad deum: quoniam consideratio entium inquantum entia: videtur esse prior quam inquantum attribuuntur ad primum ens: igitur aliqua esset meta prior que consideraret entia inquantum entia: quam illa que ponitur de deo ut de subiecto. antecedens probat: tamen quod absolutum est a respectu: tamen quod premissa est cognoscibilis a conclusionem et ante rationem conclusiois: et ex esse entium inquantum entia tanquam ex primo effectu concluditur esse de deo: tamen quod ex quo entia inquantum entia videntur cognoscibilia absque illa attributione cum sint absoluta: et respectus non est de essentia obiecti: que ergo esset illa scientia que consideraret entia inquantum entia sine tali attributione: videtur enim quod sit ponenda alia meta. Item ita attribuuntur oia entia in speciali ad prius sicut in yli sub ratione entis. ergo illa scientia una erit de omnibus et in yli et in particulari. Confirmatur quod deus qui habet metam propter quid. ita per essentiam suam cognoscit oia in particulari sicut in yniuersali. Item tertius sic. entia non attribuuntur ad primum ens nisi in triplici genere cause: et hoc non necessitate est secundum veritatem. sicut igitur non posset esse meta de eis inquantum attribuuntur primo modo ita nec secundo modo. Ad primam rationem istius dubii: dicendum est quod illa consideratio qua considerantur entia in se: prior est prioritate originis: sicut probant due probationes: sed non prioritate intentionis: et primum subiectum ponitur: cuius cognitionis principaliter intenditur: vel ad quod ut ad primum principium tota aggregatio multarum conclusionum principaliter ordinatur. Ad tertiam probationem dicendum quod illa scientia esset pars metaphysice: sicut si traderetur cognitionis de materia et forma: et relinqueretur completa tractatio de ente naturali: esset philosophica imperfecta: vel de nomine et de verbo et nihil de enunciatione. relinqueretur enim consideratio principalis considerabilis: non enim esset simpliciter alia scientia: quia illa que est de primo habet de illis tractare in quantum entia. vii ibi considerantur in attributione: ibi in se. sed tamen se considerantur propter primum. Ad secundam rationem dicendum quod conditiones principales concludende

Liber

de ente primo sequuntur ex proprietatibus entis inquantum ens: sp̄ales enim conditiones entis non concludunt primo aliquid de ipso: id tñ considerat de ente i o muni. **C**ótra. q̄cunq̄ insint enti inquantum ens: insint deo: iḡ p illa nō excludit aliqd deo. **A**d 3^m licet nō sit necessaria cā respectu esse alio: tñ ē necessaria cā p̄petates alio: insint ipsis: qz enim ipse est actus purus: id ens dividit p actum r potentia. **C**ontra. quō cōditōes entis intelligim̄ cū nō sint sensibiles. **I**tē 2^m dubitatio q̄ ē illa rō in primo ente s̄m quā cōsiderat vt per se subm̄ in meta^a. **A**d hoc dicēdū q̄ nō est rō naturaliter cognoscibilis. tū qz hec rō est accidentalis: ita q̄ natura eius in se nō considerabit: sicut nec corpus sub motu: tū qz illa prīnent ad mo^m scientie: r rō subiecti presupponit modo scie. tū qz illa rō cōis est oībus subiectis scientiar̄: tū qz illa rō nihil ponit in natura eius: sed tñ forte circa cognoscētē respectū ad ipsum: nec ēt est rō ista primi mouētis vt sit d̄ aliqua rōe ad quā puenit naturalis: qz cōuis i co dem cōcurrat primitas mouēdi r essendi: tñ ex rōe ip̄o: nō includit cōtradictio q̄ nō necessario eidē iessent: r ita nunḡ naturalis oīdit primū ens esse nisi p accidentis: ita q̄ no ostendit aliqd ens esse primū: sed aliqd mouēs esse primū: sic nec aliqd ens ēē vltimū: s̄z aliqd vltimū motū. si vero nihil causaret primū ens nisi p mutationē qd forte nō est v̄z s̄m p̄m: adhuc efficiens inquantū efficiēs. dicit totū vniuersale respectu mouētis: vt quo aliqd est finis. et est nō tantū mot̄z entitatis: vñ forte nō ponetur subiectū s̄m rōnē huius dupli^m primū: sed s̄m rōnēz primitatis vnitiae cōtinētie excellentis que est primitas aliqua formalis: r s̄m istam rōnēm alia attribuunt verisime ad ip̄ū. **C**ótra. s̄m illam rōnēm debet ponit subiectum q̄ primo concipitur: r s̄m quā demonstratur primo esse de ipso: r oēs alie proprietates: sed talis nō ē hec primitas formalis: qz ista pbatur: vt videtur: per alia prius ostenta ex effectibus. **I**tem tertia dubitatio est q̄ re meta^a non potest ordinari principaliter ad cognitionē primi entis vt ad finem: r tñ cōsē circa ens inquantū ens vt circa materiā: cū materia r finis nō coicidant. **R**ū deo q̄ hoc ideo est: q̄ materia circa quam principaliter agit scientia est finis eius quantum ad cognitionē perfectam eius: presupposito quod dī: s̄ue quantū ad aliquę conceptum. **I**tez 4^m dubitatio est: cum scientia de ente inquantum ens sit ppter quid: q̄re scientia de deo est tantū qz ex quo meta^a est ppter quid: quare ēt de deo nō est scia ppter quid. Nam habita prima p̄petate eius de ipso p̄t alie: vt videſ ppter quid oīdi. **R**ū ideo q̄ tota illa scia ppter quid que est de ente inquantū ens ordinari ad qz de deo. meta^a v̄d vt est nobis possibilis: nūc nō est principaliter scia ppter quid de deo. semp. n. p̄ma p̄petas h̄r qz. r licet ex ista demonstretur z ppter quid: tamē z nō cognoscitur simpliciter ppter quid: qz eius cognitio dependet ex cognitōe qz prime passionēs. **A**liter potest dici q̄ passio prius conclusa qz de deo semper est posterior r remotior ab eius essentia: qz p̄pinq̄o: efficiū ex quo concludit: ita q̄ semp in passionibus proceditur qz. cuius signum est: qz trinitas que illi essentie singularissime inest ex nullo effectu concludit. **I**tem dubio quinta est. Si ens est vniuersus rationis deo r alis: q̄re nō potest ponit ens primū subiectū: sub quo continentur oīa cognitā p̄t^m q̄ alia. **R**espon^dato q̄ ens sit vniuersus adhuc principale subiectū est hic deus: qz non traditur scientia ppter cognitionē de ente in se habendam: tunc enim equaliter intenderet cognitionem oīu: sub ipso: ga ppter cognitionem eius totaz: sicut in alis scientiis nūq̄ principale subiectū ponetur genus quando de ipso r de alis speciebus traditur scientia principaliter ppter

Questio

cognitionē vniuersi speciei: sed tñ tunc q̄i eq̄ primo de oībus ppter cognitionē de genere h̄ndā: quātum ipsū est cognoscibile. **I**te 6^m dubitatio est: q̄i nihil de quiditatē dei particularius ipso ente a nobis hic cōcipit: imo q̄ cūq̄ p̄tcula^a est p̄ modū descriptionis: vt aīal risibile: sic cū dicimus ens primū: igitur si meta^a sit de p̄ceptu quem de deo apprehendim^a: vt de primo ente cui^a conceptus ē vt aīal risibile: sequit q̄ sit de ente paccidens. **I**te demonstratio qua demonstrat p̄ de ente naturaliter p̄supponit conceptū primi entis: ita q̄ nō sit simpl̄ ratio in se f̄. sed hoc necesse est presupponere de subiecto: qz alias aīal ināiatum posset poni subiectū: b. n. nō tantū presupponit ip̄i esse exn^a: sed ipsi esse quiditatuo. vñ qd dicit q̄ p̄ meta^a ostendit deu est: si intelligit de actuali exn^a nō est demonstratio: nec p̄missa est necessaria. Si autē intelligat de esse qditatuo v̄x ē: r sic p̄missa nō ē sumpta de existētia creature: sed de aliq̄ p̄petate qditatue iherente: ex qua seḡ primū inesse enti vel sumū v̄l pfecti^m vel optimū: r ex hoc sequit rōem illā cui imponit b. nō men deus nō esse rōnē in se falsaz: r ita alicui^a qditatatis circulocu^m: r ita deu h̄re entitatē qditatue. **S**z demonstratio concludēs p̄ de ente cū sit p̄ticularis nō p̄t esse per naturā entis: igitur demonstratio passiōis transcedentis de ente prior est ista: sicut vniuerſalis p̄t^m: sicut mediū međio. sicut oīs demonstratio de numero in cōmuni: erit ante illam qua probat numerus aliquis esse primus: igitur meta^a transcedēs est tota prior scientia dina: r ita essent quattuor scientie speciū: vna trascēdens: r alie tres sp̄ales. **C**ótra. eiusdē ē omōstrare 2^m vniuersale r particularē de eodē subo. **H**oc concedit. sed q̄ mediū būiis demonstratiōis. omnis passio disiuncta ēst cōi primo r oī: sed non p̄cise: vt cōe sed vt in pluribus. sic ens primū v̄l z^m: qz entia sunt ordinata: igitur aliquod ens est p̄mū sed si vis habere passionē disiunctam da medium ad p̄bandum omne ens esse primū vel secundū. negabit. Si enim neget ordo per quid. pbabit ordo nisi p̄ sp̄ales qui dīctates: r ita non per ens: ordo enim p̄supponit multitudinē: per quid p̄baſ multitudine de entibus. Aliter v̄o datū m^m sic. hoc non negatur. oē ens est p̄ vel nō p̄. v̄ltra hoc ens vt lapsi non est primū: ergo est non primū. sed oē nō ens primū presupponit ens primū: sed vnde b. hoc. n. ex primū debet probari. **D**icitur q̄ prime proprie passiones entis sunt indemonstrabiles: r propositioñes immediate. Sed quomodo cūq̄ sit de hoc: si de ente p̄mo ostendatur aliqua passio specialis: puta vnum vel sap̄ies si non ponitur transcedēs videbitur exire meta^a quia presupponit cognitionem quiditatū specialium: quarum hec sunt. vnde eiusdem scientie est demonstrare passionem cōmūne r simplicem conuertibilez cū subiecto: r passionem disiunctam conuertibilez cū subiecto: r alteram partem illius passionis disiuncte de subiecto: demonstratione particulari. Jō ipsius metaphysici ē demonstrare passiones entis: vt vnum r cōsiderare de ente r esse primū de ente: demonstrare vero aliud de deo vt deus: r de alis substantiis separatis considerare s̄m se. ad aliam scientiam particularem pertinet: quantum est ex parte scibiliū. **C**ótra. finis cognitionis metaphysice est cognitio entis in summo: r hoc est in primo ente: ergo ad metaphysicē pertinet de primo ente cōsiderare. **I**te felicitas est in actu cognosendi metaphysicali r sapientiali. ex. io. ethicoz. r ē i cognitōe primi entis: ergo r cōsiderare. Ideo v̄tando quatuor esse scientias speculatiuas: r hanc ponendo de deo: omnia naturaliter cognoscibilia de ipso sunt transcendentia: finis huius est perfecta cognitio entis q̄ est cognitio primi. Sed primo occurrentis notissimum in-

de deo cōsiderare vt deo et de aliis pluriis separatis s̄y le q̄ iā nō p̄tineat ad cōsiderationē methac.

Primus

Collectus est ens in communi. et ex ipso probatur primis.
et alia in quibus est sumatio. Notandum vero per de-
miratione deminante passionem disiunctam de subiecto ali-
quo; quod si disiungantur correlativa aliqua: ut ea et causatum
prius et posterius ex premissa: que dicit unum illorum in-
esse alicui: sequitur alterum illorum inesse alii: non de exi-
stentia sed de esse quiditatiuo. Notandum etiam quod na-
turalis demonstrat aliquod mouens esse primum: et ex il-
la ratione ostensa in se vera. Mouens primum ostenditur i-
mobile incorruptibile et igitur metaphysica et naturalis
scientia sunt de eodem per accidens: sed de deo est natu-
ralis magis per accidens. quod summa descriptio: ad quem
peruenit de ipso: quasi remotior est a dignitate dei: quod sum-
ma metaphysici. sicut illa scientia est per accidens de ho-
mine: que est de ipso: inquantum complexionatus: ut me-
dicina respectu illius: que esset de ipso inquantum homo.
en conclusiones eedet de eodem realiter: quod est primus ens.
possunt probari per medium metaphysicu et physicu.
sicut terra rotunda per medium naturale et mathematicu.
Et illa conclusio dicenda est metaphysica et natura-
lis: vel simpliciter talis quale est medium immediatus si-
ue magis per se respectu eius: sicut terra rotunda sim-
pliciter est naturalis: quod medium propter quod simpliciter
est naturale: medium autem mathematicum non est sim-
pliciter propter quid. Sed quis probabit quod idem est
primum mouens et primus ens. Meta. i. 4. metaphysice.
si idem homo et homo albus et.

Ques boies non scire desiderat. Signum autem est
sensu dilectio. Preter. n. utilitate propria seipso
diligunt. Et magie alioz quod est ipsorum oculos. Hoc
n. soli ut agam: sed et nihil agere debentes: ipsu
videre pro oib[us] ut dicam alij elegim. Nam at est
quod hic magie sensu cognoscere nos facit: et mul-
tas rerum differentias demonstrat. Q[uod]o. II.

Verum hec sit vera. Omnes
homines natura scire desiderant. Quod non poterat. quod si sic. ergo naturaliter scirent se scire. con-
sequenter pater: quia nihil desideratur nisi si cognitum. Itē si sic: ergo amoto impe-
dimento oes scirent. non patet de igne: quod
nālē inclinat sursum: statim ascendit sursum: si sit extra lo-
cum amoto impedimento. Itē si sic: igitur omnes habent
scientiam: vel saltem habens non desiderat: quod desideri-
um est respectu non habiti. Item aliqui desiderat igno-
rare: quia aliqua est ignorātia affectata. Itē sūt ratio-
nes gandensis in summa. nihil appetit nisi sub ratione boni:
igitur appetitus non naturaliter inclinat ad verū. Itē
voluntas distinguitur contra naturā. Itē natura deter-
minatur ad unum: igitur vult tamen unū scire. Dicendum ad
primum istorum. scire est comodum intellectu. Ad secundū
verum est de voluntate: ut libera est. Ad tertium: ad unū
in genere: sicut materia ad quodquid est sub ratione forme:
sic intellectus ad scire: sicut ignis ad sursum esse: non ta-
men ad hoc sursum. Ad oppositū est physis in littera p
signus. Cōtra probationē philosophi: quod non maxime di-
ligamus sensum visus. probo: quod sensum illum magis dili-
gimus: cuius oī magis odimus: quod z. priorum. c. illo. Lū
autem conuertantur extremitates. In ultima regula di-
citur: magis eligendo magis fugiendum opponitur: sed
magis odimus oppositum tactus quod oppositum visus: quod
oī tactus destruit animal: non oī visus: ergo et. Itē
contra illud quod dicit visum maxime facere scire: quia
philosophus in de sensu et sensato dicit quod ceci nati haben-

Secunda

7

tes auditum sunt magis sapientes quod surdi nati habentes
visum. igitur si sensus magis diligitur: quod est magis cogni-
scitius fīm quod cognitio ordinatur ad scientiam: sequit quod
auditus sit magis diligendus: si vero non loquitur de co-
gnitione simpliciter. tunc videtur quod non est ad proposi-
tum: quod ex hoc deberet concludere quod naturaliter deside-
ramus scire. Itē i sermone pasce Leo papa prefert ta-
ctum thome vii: quo ad certitudinem cognitionis. Respo-
sio: non quo ad per se et proprium obiectum virtus quod: sed
forte quo ad corpus illud christi experiēdū. Itē con-
tra hoc quod dicit visum ples dīas demonstrare tactus. n.
ples demonstrat: quod tactus est duax: h[ab]itatū. visus vnius.

T.c.7

Item philosophus. z. de generatione p[ro]ne qualitates
sunt per se tangibles. posterius autem non inuenit sine po-
ri: igitur bicunq[ue] inuenit qualitas visibilis: et qualitas
tangibilis: et non econuersio. igitur ples differētias demo-
strat nobis tactus quod visus.

Respondeo ad quoniam veritas prime p[ro]ponis
p[ro]p[ter] ex dictis i introductione.

Notandum circa ordinem inuestigandi veritatem cir-
ca scibilis quod anteq[ue] queratur de scibilibus: oportet que
rere de modo sciendi ex secundo metaphysice. et ante hoc
an possibile sit illa scibilia scire: de quibus determinabi-
tur: et an necessarium: et ante hoc an contingit nos aliquid
scire: et an oī: et quomodo: et ante hoc an possit sciri aliquid
nos scire: vel posse aliquid scire. Nam si non possit illud
sciri: frustra querit: an contingit nos scire: quod questio ista
non est scibilis contra. z. posteriorum. et an illud genera-
lius an possimus scire. i. certam et infallibilem cognitionem
habere de actibus nostris: et de quibus an de nostro
esse: an de viuere: an de vigilare: an de simplici intellige-
re: an de scire: an de credere: an de dubitare et opinari. et
de ceteris actibus intellectus: an de velle et nolle: et ceteris ipi-
us voluntatis: an de sentire et fantasieri et. an de actibus
motu et vegetatiu et. Quod non coiter de oib[us] videt: quia
contingentes sunt: igitur non est certitudo de eis: quod insunt.

EX

Itē q[ua]d ponat p[ro]p[ter] q[ua]d erit certi de eis p[ro]pter viuere: si
mille inest nobis quod non insunt sicut i somnio. Itē a quod
cognoscuntur non ab intellectu: quod singularia sunt: nec a
sensi: ut patet de multis. Itē quod cognoscere: aut p[ro]p[ter]
essentiā contra hoc quere in quoniambus de intellectu: aut p[ro]p[ter]
specie: quod venient species multoq[ue] ad intellectus: quoq[ue]
nunq[ue] fuerit spēs in sensu. Si ticas cognoscunt per expe-
riētiam: aut igitur vt p[ro]p[ter] essentiā aut p[ro]p[ter] spēm. Item si
certam esset actus in esse pari ratione et quales essent: et ita
semper esset certū: quod intellectio et q[ua]d sensatio esset vera: et q[ua]d
falsa. Cōtra de viuere Aug. 15. de trini. 8. vigilare. Ap. c.iz.
4. huius sunt autem quodā qui dubitant et. irrationabiles sunt ta-
les dubitationes: ut vtrū nunc dormimus vel vigilam[us].
querunt. n. rationem principiū deminatio[n]is. Contra pe-
trus vigilans extiabat se viuū videre. De credere Aug. 15.
de tri. c. i. z. z. De dubitatio[n]e. i. 5. de tri. Videntur quod p[ro]p[ter]
nere certitudinem de multis istoz. et. sicut de per se notis
et p[ro]p[ter] p[ro]p[ter] idem ostendit. sicut. n. aliqui p[ro]pones contingentes p[ro]p[ter]
in genere suo sicut necessarie in suo. Et sicut videt Ap. velle
4. h[ab]et. vt allegatū ē. vbi coparat sicut principiū deminatio[n]is. TRA
Ad solutionem tū huius quoniam notandum p[ro]p[ter] physico-
rū. p[ro]p[ter] nam agere p[ro]p[ter] finē: aliter ibi non accideret erro[rum]
nec frustra. igitur intedit finē. igitur appetit: et tū non cognos-
cit. igitur est aliquis appetit sine cognitio[n]e: et cu[m] p[ro]fectio sit
aliquo modo finis p[ro]fectibilis. et physico p[ro]p[ter] q[ua]d est finis motiō. T.c.6z
ponit desideriū nāle p[ro]fectibilis ad p[ro]fectionē: est igitur
desideriū nāle in oib[us] ordinatis ad finē aliū a se: et p[ro]fes-
tibilis p[ro]fectio differēt a sua essentia: ex hoc igitur p[ro]-
cedunt probatio[n]es huius propositionis superius posite in
prologo: tū oī ille rationes tho. ibi posite evidenter ostē.

T.c.14

et. i. 5.

rigentia p[ro]p[ter]
postint hec
dimem.

c.iz.

T.c.26

natura agit q[ua]d

finem

Differēt alijs q[ua]d si

coptoe

T.c.23

coptoe

UNIVERSIDAD DE

a. desiderij natale qd sit no tm respectu no
habet s; etia respectu habet cu no corrumpt
habito et glorioso desiderato

Liber

dere qd istud desiderij sit ipsi sit. Contra Denri. i summa q. 24. ad tertium argumentum. id est actus spē et eiusdem obiecti spē vñ esse eiusdem potestie desiderij precedens cognitionem et sequens est actus id est spē et eiusdem obiecti: qd boni et. Itē. 24. i solone moues superius recipit fineylem: et ei⁹ est mouere et inclinare mouetas inferiora in suos act⁹ et fines. igit voluntas inclinat alias potestias ad suos fines: sed hoc no p̄t nisi appetat illos. Itē. 15. de tri. 7.c. voluntas vult sibi et talis sicut itellec⁹ intelligit sibi et talis. Ad h̄risio est de velle elicito: qd est act⁹ vni⁹ p̄tis imaginis: no de velle nāli: d q logitur. Cōtra. Hand. nāle desiderij sequitur oēm naturā ordinata ad finē aliū a se: et pfectibilis pfectio alia a se. igit per aliqd cōe oib⁹. illud no p̄t ponī vōs. igit et. Itē intell̄s si eēt sine voluntate eēt pfectibilis: et ad talē finez ordinat⁹. Itē aia nālē desiderat vñri corpori: vt videt. illud desiderij inest inmediate essentia aic: qd sic inmediate vñi⁹. Itē rōnes procedunt: qd no oē desiderij i hoie ē tñ voluntatis. et tñ voluntas p̄mo appetit nālē suā pfectio: et ex. anti oīz inferiorz: sine qd sua pfectio b̄i no p̄t. vñ ho p̄nāliter vult se itellec⁹: et voluntate ex. anti. Itē rindendū est ad rōnes Hen. de gādauo. Ad p̄m arg⁹ minor: est falsa: qd est act⁹. Itē no est nisi boni cōmodi: no vt potestia obi⁹: qd no ē potestia: s; vt aliqd e sui finis nālis. Si igit ē appetit⁹ graui⁹: nūgd granitas: nūgd relatio qd ē potestia: vel alia relatio: circa hoc stude. Ad scōz argumētu. Ad ma. no inclinat ista h̄nam. igit fz naturā. ergo in eis ē inclinatio naturalis ad illud: ad qd a supiori mouete inclinant. et ita ipsa appetit⁹ et no illud moues. Ut teri⁹: cu dī: hoc no p̄t et. fallūm ē qd tūc de naturali appetere pfectio creaturaz: vel si no ipse: qd non mouet nisi voluntarie: tūc sol nālē appetere pfectio p̄tialis agentis: qd vñ fallūm: qd tūc si illud agēs no cōsequeret illa: sol videre⁹ impfectioz. sc. n. no cōsecutio desiderati desiderio elicito: siue i se siue in alio: eo mo quo desiderat p̄tristat desideratē: ita vñ qd no cōsecutio nālē desiderati in sevel i alio ponat aliquā iperfectionē i desideratē. sol aut no est impfectio: si aliqd inferi⁹ no sequat fine. igit finis mouetas inferioris ē finis superioris indigēs: no p̄ficiens: sicut nos sumus finis creaturaz: ad tale aut fine naturale desiderij no est: sed tñ ad fine p̄ficiente.

Ad primū argumentū principale i h̄riū dīm: qd p̄tia teneret: si illud desiderij sciēdi eēt ipsius voluntatis act⁹ elic⁹: mo no est: sed illud desiderij sciēdi est quedā inclinatio nālis ipi⁹ itellec⁹ ad sciēdu: cu⁹ ē et naturalē delectatio in scia: cum b̄r: sicut qd libet potestia het nāle inclinatio ad suā pfectio: et delectatio i ipsa cu b̄r. Hoc tñ qd p̄dicat delectatio dubiū ē. Iz illud dicat. Anicē. 8. metaphysica. c. vlti. scias qd delectatio cuiuslibet vñtis plena et acq̄sito siue pfectiois. Itē delectatio p̄ficit opationē vt accidens inseparabile: igit eiusdem subiecti ē. Rñsio. oīs delectatio est virtutis appetituie passio ex placenti pcepto. Cōtra. quod tūc corrupta violēter delectabit. Rñdet. n̄ delectabit sūm voluntatē: s; sūm p̄pria potestia appetituā p̄sequentē actū. Omni. n. potestie apprehensiue correspondet p̄pria appetituia elicitua act⁹ appetēdi: no solū appetit⁹ nālis: nec illius est delectari. lapis enī no delectat deorsum. Unde delectatio tñ videt esse eius cuius est desiderij eliciti. vñ no tñ est dubiū illud de delectatione: s; et impertinēs ad ppositū de naturali desiderio. Et cu acq̄p̄t nihil desiderat nisi cognitū: vñ ē de desiderio voluntatis elicito ab ipsa. no aut de desiderio qd est solū inclinatio naturalis. tale enī velle nāle vñius rōnis est i voluntate et lapide. nec enī voluntas dānati aliquē actū amoris elicet in deū quē naturaliter amat: nec voluntas parvuli circa beatitudinem: tñ aliqd velle eliciti a voluntate p̄-

Questio

supposita cognitionē p̄t dici naturale: qd est sūm inclinatio nāre: sicut velle dī virtuosū: qd est sūm inclinationez vñtis: sed ille no est p̄prium mod⁹ desiderij nālis voluntatis. Ad scōm arg⁹: illud verū est de desiderio p̄ntē formā et pfectio pfectio primā. no aut d desiderio p̄cedēte for mā. Et nota de equiuocationē potestie et desiderij superius in lectione. Ad 3⁹ est dīm qd ppō intelligit de oī hoie sūm se desiderato: sicut aia de se semp est nuda ab oī cognitione. et sic p̄ns est vñz: qd no oēs hoies scūnt sūm se considerati. Uel aliter qd desiderij ē respectu habiti ne gene re fastidiū: sicut dicit glosa petri p̄na. In quem desiderant angeli p̄spicere: illa glosa loquit⁹ de desiderio: qd est act⁹ elic⁹ a voluntate: et illud forte no manet cu desideratio. 9. dī trini. vlti. Appetitus in hyātis fit amor tenētis. an sicut impfectū fit pfectū idē manēs in subā: an qd desiderium corrūpat: qd ē sicut actualis motio que corrūpit ad ueniētē termō: dubiū est. Sed desiderij naturale non corrūpit: habito ipso volito: qd tūc ipsum esset principiū appetēdi suā corruptionē: sicut arguit de priuatione. p̄mo p̄bicoz. vnde idē oīo videi desiderij naturale et di L. c. 81. lectio naturalis: qd ex hoc p̄z: qd p̄bus pbat primāz ppositionē p̄ dilectionē naturale sensu: quos no appetimus tñ no hitos: sed hitos amam⁹. Ad qrtū dicēdu qd stat simul qd ho naturaliter desiderat scire: et tñ actualiter et voluntarie velit h̄riū. In nobis enī voluntas ex libertate p̄t contra inclinatio naturale moueri. numq; tñ per se vult no scire: sed p̄ accidēs: qd aliqd aliud vult magis accidētico: vt pigrizaz: vel vt remorū conscientie: qd sci regalid ad qd est inclinatio naturalis. Ad illud p̄tra si gnu A. dicēdu qd fallit p̄ instantiaz: qd melius est bene viuere qd viuere. tñ magis odimū oppositum viuere qd oppositū bñ viuere: qd oppositū viuere destruit et viuere et bene viuere. Unde p̄bus 7. topicoz. glosat illam. ppositionē sic: nisi cu alter⁹ ifert alteru. et vult qd illa regula no teneat qd magis eligendū includit minus eligēdū: sicut i exemplo pposito bñ viuere includit viuere. Similiter et i pposito sensus visus includit sensum tact⁹: et oppositū tact⁹ destruit tactū et vissu. Ad aliđ dicēdu qd visus magis facit ad cognitionē per se siue ad sciētiā: qd est p̄ iūtio nem sicut vult p̄bus ibi. Ad p̄bm dicēdu qd sicut ipse vult: audir⁹ per accidēs solū magis facit ad cognitionē: siue ad sciām que est p̄ doctrinā in hoc qd vox audibilis qd mouet auditū ē significatiua pceptuū: et hoc accidit vo ci sūm qd mouet auditū: et est imutatiua audit⁹: si enī eedē voces formarent que mo: et no essent signa instituta conceptib⁹: auditio ea p̄ nibil uiuaret ad disciplinā. si etiaz signa visibilita ēēt imposta ad significandū pceptus oēs: sicut de multis habet monachi: visus tunc per illū modū p̄ferret ad sciām p̄tētū qd nūc cōfert audit⁹. Sed voces sūt signa promptissima: et ppter illud vñ lingua data esse boibus. 2. de aia. sic p̄z quid audit⁹ p̄ accidēs facit ad sciām: qd sūm obiectū ex institutiō factū ē signū cōceptus: per quā institutionē nibil sibi accrescit. Unde p̄ accidēs audit⁹ facit magis scire. Visus aut p̄ se et directe mediāte lumine naturali ipsius itellec⁹. Ad aliđ. qd vñ ē qd tactus est duaz cōtrarietati et visus vñi⁹: et ex hoc forte sequitur qd tact⁹ no sit simili vñus sensus. tñ ex hoc no sequit⁹ qd tact⁹ ples differentias rex demōstret: qd obiñ ipsius visus. s. lux et color in plib⁹ corporib⁹ reperitum qd oēs qd tactes tangibles si essent mille: et qd cognoscimus substātias et accidentia sua: et obiectū visus i plib⁹ corporib⁹ reperitur qd obiectum tact⁹ vel alicuius alteri⁹ sensus p̄icularis: iō visus ples res demōstrat: et magis facit ad sciām: et iō magis diligit. Ad ultimū dici p̄t qd illud h̄z vñtate qd illud prīus est de essentia posterioris sicut alī de essentia bois. sic non est in pposito: qualitates. n. ille p̄me no sunt de-

essentia lucis. similiter ille qualitates tangibiles non sunt simpliciter p̄me: sed p̄me sunt respectu susceptibilis earum susceptuum: cuiusmodi sunt h̄ in inferiora. immo simpliciter male allegatur auctoritas illa ad hoc dicit. n. ibi q̄ querit p̄ncipia corporis sensibilis: et illud est tangibile. ideo sole contrarietas fm tactus faciunt species corporis. puta cor¹⁰ sensu de quo ibi itendit: sequitur post: quāvis visus prior tactu: quapropter et subiectum p̄us. i. obiectum: sed non est obiectus visus corporis tangibilis passio fm q̄ tangibile: sed fm aliud: et si contingat natura p̄us. s. fm aliquam natum cōmūnem corpori generabili. de quo ibi itēdit et corpori celesti: cuius est natura perspicui forte.

C Ex sensibus autem quibusdam quidem ipsorum memoria non sit: quibusdam vero sit. Et ppter hoc alia quidae prudentia sunt: alia no disciplinabiliora non potentibus memorari.

Questio.

III.

Trūm prudentia sit in brūtis. q̄ non. tum q̄ prudentia est recta ratio agibilium & ethicoꝝ. sed bruta non habet rationē. tum q̄ prudentia includit prouidentiā de futuris ex memoria preteritorū. quod non potest esse sine collatione p̄teriti ad futurū: cōferre autem est ipsius rationis: tum q̄ nihil cognoscunt nisi per sensus: sensus non est per se nisi sensibilis p̄ priorum & cōmūniū. nocivū ante et utile circa que est prudentia: nec sunt sensibilia p̄pria nec cōia. ergo t̄c. **O**ppositum vult philosophus in littera.

Respōdeo q̄ prudentia est in brutis metaphorice: et hoc non respectu illoꝝ que prosequuntur vel fugiunt ex naturali instinctu: sicut agnus sequitur matrem et fugit lupum: et rudo facit nidum: et forma colligit grana cōtrahyeme: tum q̄ ista non sunt ex memoria: formica. n. generata in estate nunq̄ meminit hyemis: et tamē grana colligit: memoria aut̄ est p̄ prudentie brutoꝝ. h̄ in littera: tum q̄ talia que sunt ex naturali instinctu cōsequuntur totam spēm necessario: et circa illa non contingit sic et aliter agere. Prudentia aut̄ sicut in nobis est habitus cōsiliarius non de fine: sed de his que sunt ad finē non circa necessaria: sed contingentia. ita et in illis est circa illa que possunt sic et alii facere. puta q̄ cogreget vel repotat. hoc in loco vel illo: et ex hoc cumulo vel illo: ex memoria loci: ubi p̄mū granis reposuit: et cumuli ynde p̄mū sustulit: et q̄ aranea magis facit telam in loco ubi maior est copia muscarū: vel rundo nidum ubi difficilioꝝ est accessus. **A**d argumenta. ad p̄mū p̄z q̄ illa est diffinitio prudentie ppter dicte. **A**d aliud in littera experimēti patrum participant: et sicut aliquo modo habet experimēti. ita et collōne aliquā: licet non illā que appropriatur rationi que est per discursum a noto ad ignotū. **A**d tertium per cognitionē sensuā interiorē potest aliqd cognosci: qd̄ non cognoscī per sensum exteriorē: licet forte spēs illius sit in sensu exteriori: sicut ponit de cognitionē substantie per intellectū quā nullus sensus cognoscit: licet h̄z quosdam substātia multiplicet species suā cū specie accidētis. Q̄ aut̄ sensus non cognoscat per illā spēm que est in ipso: hoc est ppter defectū utitis cognoscitū: non speciei resp̄sentatis. sicut me^m non videt colorem: licet ibi sit spēs coloris. **C**ontra responsōne ad scđm argumentum. bruta multa faciūt ex cognitione codē mō quo fierent ab homine cognoscētē per discursum rationis. ergo videntē habere simile cognitionē. An̄s p̄s: sicut homo sillogicas argueret. per breuiorē piam peruenit ad intentū: hec est bre-

uior ḡ t̄c. Et ex tali discursu breuiorē eligeret ad aliqd obtinēdū similiter videtur canis eligere p̄sequendo lepore: et sic de alijs. Ad hoc dicitur q̄ licet similiter agant quedam: si cut homo ageret ex deliberatione: non tamē oī q̄ simile cognitionē habeant: nā illud qd̄ eligitur ex deliberatione: posset etiam idēz non eligi ex deliberatione: sed ex solo appetitu sensitivo: et similiter fieret utraq̄ actio exterior: s̄z non similiter foret utraq̄ dominus sue actionis.

Contra hoc ergo a simili possunt bruta agere: quasi haberent prudētia siue collōnem p̄teriti ad futurū: licet nullaz habeam. prouidit. n. formica contra hyemē: quasi cognoscet hyemē futurā: cū tamē hoc non videatur cognoscere: cuz non habeat esse in se: sed tñ in sua causa: vel necessaria si est necessariū: vel contingēti si est contingens: non videt ergo fm futurū ei cui est futurū possit esse cognitū necessario vel probabilit̄ coniecturādo nisi ex causa. Cognitio autem effectus per cām est p̄ collōnem ppter dictā: quae negata est a brutis. ergo prudētia illo modo quo est in illis: non videt esse prudētia futurorū ex memoria p̄teritorū.

CRespondō q̄ illud p̄t concedi cū in omni actōe sua agatur: et nō agant. et iō cū nullius actionis sunt dñi ppter nihil agunt p̄uidendo sibi respectu futuroꝝ ex memoria p̄teriti: s̄z videt q̄ siml̄ agūt ex natura: quasi sic mota agerent.

Contra. quomō ergo ponit Arist. gradus cognitionis in brutis: **C**respōdeo q̄ fm veritatē omnia bruta carent p̄udentia futuroꝝ per cognitionē. Sed quedam tñ presentia cognoscunt: et nullū instinctū habent ad faciēdū illa que vtilia sunt in futurū: quedā cū cognitione p̄sentū instinctū habet ad operandū: quasi futura prouideret: tamē necessario agūt: nō ex p̄cognitionē nec libere.

Vnde tñ silitudinarie prudētia sunt. **S**ed tūc queres forte quare talia nō cōsequuntur totā spēm. **C**respondeo. qd̄ difforme est pertinet ad sensuꝝ: puta ex hoc cumulo colligere grana: et h̄ reponere: s̄z q̄ uniforme est ex istin eti nature est: puta simpl̄ colligere quasi p̄uidendo. vnde de sensus administrat instinctui naturali.

Sed ex hoc videt sequi q̄ min̄ sit prudentia quo ad difforme: q̄ quo ad uniforme: q̄ in apprehēsiōe sensuā nullus ponit p̄udentiā: qd̄ autē difforme ibi est prinet ad sensum precise. Aliter videt saluari Arist. intentio: q̄ ipse ibi nihil loquit̄ de p̄udētia futuroꝝ: sed tñ de memoria. Et ex hoc concludit: et pp̄ h̄ alia prudētia sunt: quasi ille non sit gradus alius ultra memoriam.

Notandum est etiam q̄ h̄ non distinguit iter fantasias et memorias: nec iter sensuꝝ et extimatiuam: q̄ omne animal sicut h̄ sensum. ita et aliquam extimatiōem: et tamē omnis potētia apprehensua h̄z p̄pria appetitūā. ergo omne animal h̄z duplice appetitū. vnuꝝ sensuī: aliuꝝ extimatiue. **S**ed ybi iste virtutes sunt sine alijs retētiuis ibi nec est appetitio nec apprehēsio conuenientiis sensibilis: nec conuenientiis nature: nec sensibilis: qd̄ pertinet ad extimatiūā: nūl̄ tñ in p̄sentiā sensibilis. prosequens aut̄ tñ aliquid p̄sens nullus p̄t dici prudētia ppter nec similitudinarie: quod aut̄ h̄ fantasiam retentiuā spe ceci sensibilis: et memoriam retentiuā spēi conuenientiis extimatiūā in absētia actū fantasietur de sensibili: actū etiā extimabit de cōuenientiē. Et licet appetitus fantasias nō impellat: q̄ forte fantasiatū nō est sensuī delectabile: tamē si est cōuenientiis nature appetitus extimatiue impellat. Et tūc ex tali memoria et extimatiōe et appetitū p̄sequiēdo absens: nō delectabile sensuī: s̄z cōuenientiis nature: est actus bruti simillimus actui prudētiae in nobis: q̄ quātū ad exercitōem similis. si enim nō p̄sequeremur ex prudentia: sed post apprehēsionē alicuius cōuenientis p̄ logam de liberationē determinaremus illud esse cōuenientiē: et q̄ tāle p̄sequeremur: nō q̄ delectabile nihil videtur eis de eē nisi ista deliberatio: s̄z ppter hoc nō est in eis dissimilitud.

benta en simili
vne p̄udentia

benta q̄ sit fya
silendies p̄dent
beant

actg benti sin
mg actus p̄der

Liber

do in psequendo: sicut enim dicitur supra: multa nos non deliberando agimus similiter quasi deliberaremus. summa similitudo est: si illud conueniens est conueniens eis: non per tunc vtendo quādō queritur: sed pro futuro: tūc videtur prouidere: sed nūq; hoc faciunt ppter cognitionem futuri. Sed, ppter cognitionem nunc pentez in extimativa de aliquo pente vel preterito. **C** Sed cōtra hoc obyct; sic: quare magis occurrit eis vnum fantasma mouēs q; aliquid. **C** Respondeo quod fortius fuit ipressus pmo occurrit cestantib; motibus sensibiliū exteriorum. **C** Itē arguitur: quare nō nūc: sicut alias mouetur fantasia et extimativa: In hyeme. n. nō colligit formica grana. **C** Item q̄re fugit delphinus cōtra tempestates. dato q; illas p̄s nō senserit: **C** Item tūc quādōcūq; cestabunt vebementia sensibiliū extra ipellet fantasia et extimativa: et semper idē faciet qdlibz animal. **C** Item nūquid cognoscit preteritū sub ratione pteriti. aut tūc p̄sentis: sicut est fantasia cognoscere: quere respōsionem alibi.

C hominibus autem scientia et ars per experientiū euēnit. Experientia quidem. n. artē fecit: ut Ptolomeus recte dicēs: sed in experientia casum.

Questio. III.

V Trum ex experimentis generet ars. sicut videtur velle p̄hs in littera. Q; nō fīm p̄bz in littera: habere quidez in multis singularib; experientiētē est habere qd in omnib; artis est: s; ex multis nō possunt concludi omnia: s; est p̄. ergo t̄c. **C** Item in littera habetur q; experti sciunt quia solum artifices vero ppter quid: s; ex cognitione q; non concludit propter quid. **C** Item si ars sit ex multis experimentis quero: quā circūstantiam cause dicit ly ex. nō cause formalis nec finalis. constat. ergo vel materialis vel efficientis: non pmo mō: q; materia est pars rei: et īmanet rei facte: cognitione experimentalis est singulariū que non est pars cognitionis vniuersalis q; habetur per artē: nec scđo modo: q; tunc aut sicut ex efficiēte vniuoco: et tūc effectus et causa essent eiusdē speciei: qd falsum est: aut sicut ex efficiēte equoco: et tunc efficiēs eēt nobilius effectu: qd falsum est: q; ars est nobilioz expimēto. **C** Item fīm opinionē platonis ars et scientia iūnt hominiā natura. ergo nō generatur ex experimentis. pbatio antis est: q; plato quesuit ab yno puer directe principia geometrica qd nūq; didicit ea: qui recte interrogatus de p̄cipiis et cōclusionib; geometricis recte respōdit ad oīa. Sed tūc arguitur. nullus recte interrogatus recte respondet ad ea que ignorat: s; ille puer recte interrogatus recte respōdit ad ea: et tamē nūq; didicit. ergo t̄c. **C** Item nō videtur ex littera: q; ex yno experientia ars generet: sicut nec ex vna memoria experimentū. ergo necessario ex multis. fed multa experientia sunt multe cognitiones eiusdē spēi: multa singulariū in eadē specie: que cū sint accidētia eiusdē specie nō possunt simul esse in eadē potētia experientiā. s; cogitatiua vel alia quecūq; sit. ergo nūq; ex experimentis: cuiz nō possint esse plurāsimū generat ars. ergo t̄c. **C** Item Aug⁹. 83. q. q̄one. 9⁹. ex sensibiliū non est expectāda sincera veritas: qd pmo pbat: q; omne sensibile est cōtinue mutabile: s; de talibus nō est certa app̄hēsio sensitiva: et si sic. nūq; ex talibus habetur experimentum: et per spēs nec ars. **C** Itē arguit ibidē z: cum omnia sensitibilia sentiantur per sensus: nō p̄t sensus percipere: an patiā ab obiecto vero: vel tñ a spē: sed a potētia nulla app̄hēsia est expectāda certa veritas. que non p̄t discernere iter obiectu verū et falsū. ergo ex cognitione experientiali sensitiva nūq; habet certa cognitione vniuersalis

Questio

enīstmodi est ars. **C** Oppositū vult p̄hs in littera: et in. z. posterioz. vltimo caplo. ybi ponit eundē modū generandi artem: sicut h̄.

Ad questionem

dom q; duplī generat scia. s; illa q; p̄ inuētionez p̄o est: nullus. n. docet: nisi qui didicit: v̄l p̄ doctrinā vel p̄ inuētionez et si p̄ doctrinā adhuc habuit ab alio p̄s scīte: est aut de istis duobus modis adiscēdī: sicut de sanatiōe: qnūq; n. natura est ita potēs: q; sine adiutorio extrinseco iducit sanitatem: quādōq; idiget adiutorio extrinseco: sed adhuc illud extrinsecū nō est nisi instrumentū: et natura p̄ncipaliter est sanās. ita in ḡbusdam naturale lumē ītēlectus est ita potēs q; ex se sufficiat q; applicet p̄ncipia ad oēs: et tūc dicitur scītia acqri per inuētiōem: quādōq; nō potest: et tūc iūnatur quibusdaz signis sensibiliū p̄positis sibi a docēte: p̄ que docēs exp̄mit applicatiōem quā apud se habuit: et adiscēs cōcipit: et in virtute lumis p̄p̄y cōclusioni cōsentit: quā deductā esse videt ex p̄ncipiis sibi p̄s notis. **C** De generatiōe ergo per inuētiōem determinat hic p̄hs: sed hoc nō est verum. s. q; tñ de ista determineē hic: q; adiscēs non potest adisce: re nisi cognoscat ad quid iūstituta sunt signa que proponit docēs: et nisi illa signata aliquāl cōcipiat. igitur tam quātum ad app̄hēsionē simplicē est sibi necessaria cognitione sensitiva: q; quātum ad cognitionē p̄ncipioz per modus occasiōis: q; etiā quātum ad cognitionē cōclusiōis: q; yea est: n. eā nouerit per experientiam tñ: credet et docēti assērenti eam: nec scīt eam q; nec ppter qd: donec demōstretur: et talis fides sufficit ad demonstrationē adiscēdā ab alio plus q; ad per se inuēienda: q; nō inuēiretur q; se forte: nisi p̄supposita certa cognitionē q; qua habita q; retur causa inuēienda per viā diuisiōis. **C** Ubi scīdūz q; p̄ma operatio ītēlectus: vt habet: z: de anima est app̄hēsio simpliciū quā cōseguit cōpositio: vt act⁹ secūdūs: et r̄gūmētatio vt tertius act⁹: simplicita qū si sunt sensibilia: hoc dubiu est: q; forte fīm Auicē. 6. s. naturaliū. parte prima: et fīm Augustinū. si q̄s viueret: et nihil ynq; sensisset et eēt in statu pfecte etatis: cognosceret se viuere et esse. q; h̄ salte certi est: q; cognitionē ītēlectuā non p̄cedit sensitiva: vt origo: etiā si aliūde posset ori: nō posset intelligi in vniuersali nūq; sentiret in singulariū: qd probat p̄hs pmo posterioz: q; deficienti sensu deficit scītia de sensibiliū illius sensitus: quā ipole est accipere. si aut illa similitudine nō sunt sensibilia: puta substātie et intentiōes secūde et h̄. tūc talia concipiūtūtū ab ītēlectu pmo actu ītēlecti: nō sine app̄hēsione sensitibiliū ex ḡbus cognoscitūtū: vel per discūsum: vel qdā illoz: eo q; multiplicant spēs suas cu spēbus sensitibiliū fīm diuersas opiones. igitur nullo actu ītēlectus cognoscit aliquid a nobis nisi p̄cesserit cognitione sensitibiliū in sensu. hac aut cognitione p̄existēte generatur p̄tēr posteriores cognitiones in sensu cōmuni et fantasias. **C** Et vltēr: q; illud qd existit in virtute fantastica: vt ibi existit est iproportiōatū: vt monēat ītēlectū pōlez fīz quosdā. ideo attribuit ei aliqua forma ab ītēlectu ogēte: virtute cui p̄t mouere ītēlectū possibile. ille igitur sic conceptis simplicib; p̄t virtute ppria ipsa p̄ponere vel dividere: concept⁹ aut tales complexi si sint p̄morū p̄ncipioz cognoscitūtū cēveri lumine naturali ītēlectus: q; p̄ncipia cognoscim⁹ iquantū terminos cognoscimus ex p̄ posterioz: etiā cognosci possunt: q; veri sunt ex frequenti cognitione sensitiva: memoratiua et experientiali: per q̄s cognoscim⁹ terminos talis p̄ncipy in suis singularib; in re esse cōiunctos. Sicut sensu frequentēr vedit hāc totalitatē: et hanc maioriātēz cōiungi: sic ergo pat̄z qualiter cognitione experientialis valz ad cognoscēdū illud qd ē p̄ncipiū artis et scītiae de quo habet secūdo posterioz: q; et **C. vi.**

a. cognitio experimentalis qualis valeat ad cognoscendā illa qd est p̄ncipū artis et nota. 8. fo.
b. in tēla res opatoz

Primus

pter cognitionē simpliciū que cognitōe sensitūa appre
bēdunt: et ppter cognitionē veritatis ī xpōne: sicut dcī ē.
Quo ad pīmū nō est cognitio experimētalis siue fre
quens acceptio sensitūa necessaria: sed aliqua apphēsio
sensibilis est ita necessaria: q̄ sine illa impossibile est vel
simplex: qd̄ est terminus pīcipiū vel cōpositū ipm̄ ab itel
lectu cōcipi: et id etiā eque verū est de cōclusiōe: sicut de
pīcipio. Quo ad scđ̄ iuuat cognitio experimētalis: ut
cūtū assentiat pīcipio affirmatiōe: si per sensum cogno
scatur coniunctio extre morū in singulo negatiōe si di
fūctio: sed nō est necessaria nec ipsa nec aliqua apphēsio
sensitūa: licet. n. nūq̄ per aliquę sensum videat hec affir
matio vel negatione: nec eoꝝ separatio in re: si tamē ex sen
sibilib⁹ apprehendit affirmatio vel negatio: et itellectus
cōponat hanc pīpositiōem: de omni est affirmatio vel ne
gatio vera: assentit isti: et etiam vbi sensus percipit cōiu
ntiōem singulariū terminiꝝ in re adhuc certi adhēret
pīcipio cōplexo per naturale lumen itellectus q̄: ppter
aliquā apprehēsionē sensus: si enī in apphēsione sensus ē et
erroꝝ: et itellectus iudicaret sensuꝝ errare in hoc: et tamen
a sensu errāte acciperet notitiā simpliciū: et illa cōponeret
ex sua virtute adhuc itellectus circa illud pīcipiū nō er
raret quantū ad veritatē cōpositionis. Quo ad cōclu
siones cognitio sensitūa est necessaria ppter apphēsionē
simpliciū: sicut pīus dcī est: s̄z nō est necessaria quo ad ve
ritatē cōpositionis. Sed quo ad veritatē cōpositionis
iterdū iuuat cognitio experimētalis ex frequenti memo
ria genita: et hoc tūmodo: qz cōclusio vera est: et cū itelle
ctus assentiat cōclusioni: qz vā: est ex frequēti acceptione
sensibilū: et cōsiderat illud cui assentit nō esse per se notū
nec pīmū pīcipiū: cognoscit illud esse verū habēs causā:
et sic excitat ad inquirendū: ppter qd̄ illius veri: vnde exp
ti de cōclusione qz est: videntur se habere circa illā: sicut
admirātes nesciētes adhuc causam eiꝝ qd̄ cognoscunt: qz
verū est: et ex hoc icipiū philosophari: et causam iquirere.
Admiratio tū minus est q̄z cognitio experimētalis: qz ad
miratio pōt̄ esse ex vnicō actu sentiēdi cuius adhuc non ba
beatur pro certo: qz ita semp̄ est.

ca. 6. Ad primū argumētū principale pōt̄ dici
q̄ fiducienti in multis singularib⁹ vniuersalem cōcede
re vel ferre istantiaꝝ: aliogn proteruit respondēs: exptus
b⁹z cognitiōem in multis: et in nullo fertur iſtātia: igī pōt̄
accipere: qz ita est de oībus. Contra: quāuis dyialectice
cōcludat respōdenti fm̄ artemū dictā: tamē scientia nō
generatur p̄ hoc: s̄z ita etiā sit in multis nō est necesse ita
ē in oībus: quāuis nesciat quis ferre iſtātia: et quādū nō
est necesse ē ita in oīb⁹: non est firma adhesio: qz sit ita in
oībus. Ad hoc dōm̄ q̄ argumentū pbatur vēz q̄ exper
imētalis cognitio cōtūcūq̄ frēquēs non ifert necessario
ita ēē in oībus: sed tñ̄ pbabilit̄: et ex hoc seḡt q̄ nō sit suffi
ciēs causa ad generādā artē vel scientiā: qd̄ cōcedi potest
sed tñ̄ coadiuviās et occasiō: p̄ b̄ etiā dicit ad scđ̄ q̄ exper
imētō nō seḡt notitia sc̄ientifica ppter quid: s̄z qz exper
imētō cognoscēt qz est: datur occasiō sic ingrendi
causam: et sic iueniēdi ppter qd̄: et per dīs sic esse in omnī
bus singularib⁹: vnde expertus p̄ singularia arguit p̄ si
mle q̄ sicut est de vno singulariꝝ et de pluribus: et sicut est
in multis singularib⁹: sic est in omnib⁹. Qz aut̄ simile sit
de vno singulariꝝ et de alys idc accipit: q̄ subiectū compa
rat ad pīdicātū non fm̄ accidēs: nec fm̄ illud in quo dif
fert ab alio singulariꝝ: sed per se et fm̄ naturā sui cōmuniſ.
Contra q̄o per experientiā sciam q̄ pīdicatuz iest inul
tis singularib⁹ per nām sui cōmuniſ: cuius cōtingat dubi
tare de aliquo singulariꝝ nō vīso q̄ ipm̄ nō cōsegtur pre
dicatū: Itē supponere q̄ singulare per nām sui cōmuniſ

Quarta

nīs in qua assimilaꝝ alī singulari sit tale: hoc est suppose
re q̄ cōmune fit tale per se: sed hoc est petere: qz illius no
titia accipit a singularib⁹. Itē arguitur confirmādo
z⁹ argumētū pīcipiale: si. n. qz in multis singularib⁹ vi
sum est hoc sequi illud: ideo arguitur ita esse in omnib⁹:
quasi causalē. hoc nō tenet: nisi qz nā cōis est p̄ se cā illius
in cōi. Sed illud ē dubiū magis vel eque cū xclōne.

Ad cōpletiorem

ergo et ampliorē solutionē
illius questiōis. Scīdū est
pīmo q̄ modū ponēdi Arist. de generatione scītē in nob̄
per experimētū et iuentionē negāt tres opiones. Qua
rum vna est de veritate appēntiū: ppter mutabilitatem op̄. anti.
sensibilū et deceptionē sensū que fuit opinio antiquoꝝ et maxic
dīcentiū apparetia oīa esse vera: de quoꝝ opinione habe
tur q̄to huius: et pbabilitas opinionis tangit. 6. et 7. ar. T.c. z.i.
gumētō pīcipali que sunt Augustini. Secūda est op̄. op̄. au.
nio Auic. de iſluxū specieꝝ ab itellētia quā ponit. 9. me
taphysice sue: quā iprobare nō ē p̄sentis negocj. Ter. op̄. pla.
tia est op̄. platonis ponētis scītiam nobis inataꝝ: cuius
vna ratio ponit superiō̄ in arguendo ad qōnem: et est ratio
quarta ad. q. Alia ratio inuitur pīmo posterioꝝ que ta
lis est: nullus querēs ignotū iuenerit nisi a casu: qz si inue
nerit nesciet q̄ illud quesuerit. ergo oīs discēs q̄rens ali
qd̄ p̄ius scīunt illud. Confirmatur: qz nō videtur q̄ na
tura sit minus sollicita d̄ homine q̄ de brutis. immo per
pl̄z. z. celī et mūdi: pfectiora superiora perfectionē suam T.c. 6z.
acq̄rūt pauciorib⁹: vt orbis superior q̄z iferiōres: s̄z sensus et seqn.
in brutis statim acq̄rit suā pfectiōnē vnicō actu. q̄ mul
tib⁹. to magis itellectus in hoībus. Cōtra opiniones plato
nis arguit Arist. z. posterior. ca. vltimo sic. iconueniens
est cognitōes certissimas demonstratē latere. S̄z ante
q̄ adīscam nō pīcipim̄ eas in nobis: ergo nō ē sunt. Cō
firmat̄ maior: qz habitus itellectualis etiā debilissimus
nō est in nobis: qñ̄ certi sumus de illo qd̄ nobis ēst: nec la
tet. omnis. n. opinās dubitās et credēs certus est se opina
ri dubitare et credere. Unde Augustin. 13. de trini. ca. p.
2. 3. fidē vnuquisq̄ in se videt. z. ibi que habētur.

Cōtra. ergo oīs scīes scit se scire: cuius oppositū dī in rū. EX
sione ad scđ̄ pīcipale: pbatur etiā: qz apl̄ scierit viam:
qz xps dixit. vīa scitis: et tñ̄ nescierit se scire: qz tunc Tho
mas mētūs fuisse. nescimus quo vadis. Augu. super. i. 2.
Joannis. vide.

TRA
Item cōtra platonē arguit Augustin. 2. de trini. ca. vli
timo. vbi multū logtur de ista materia sic. si puer ideo re
cte respondet de pīne: qz pīus scīuit. ergo si pīus interrogare
tur de ea ante q̄ de pīcipio vel de cōclusionē remota a pī
cipio recte responderet: qd̄ falsum est rūq̄. n. recte respon
deret nisi ordinate interrogat: vbi pīcipia statim videret
et cōnxiōem ordinate pīpositoꝝ. et sic demonstratiō do
cetur. Itē quare interrogatus de sensibilib⁹ vel de alīs
nō demonstratiō se habētib⁹ nō recte debet:

Item 3. cōtra platonē. natura vides pīmo fm̄ origineꝝ et endere
pfectiōem potentiaꝝ iferiōrum q̄z superior. p̄z de itelle
ctu et volūtate. ergo similē est de sensu respectu itellectus
alī nō videtur necessaria cōiunctio anime ad corpus: nec
sensus nobis necessary. Sed hoc nō mouet: qz possent ēē
necessari p̄ pfectōes cōpositi: licet p̄ ipsos scītia nō aq
rere: sicut potētia augmentatiōa est necessaria in pfecto
quāto. Itē quarto arguitur sic cōtra platonē. est alīq̄
scīes qd̄ est sua scītia: alīq̄ scīens qd̄ nō est sua scīa: s̄z sua
scīa est sibi inata. q̄ rōnabile et possibile est ponere tertius
gradū alīq̄. s̄cīes qd̄ nec est sua scīa: nec scīam b̄ sibi in
nata: s̄z scīam q̄rat. Itē nūq̄ est ponēda p̄alitas sine
nēcitate. p̄ phy. de finitate pīcipioꝝ. et de qā. 3. nā nō abū T.c. 50.
dat iſupfluis: nec deficit in nēcarys: s̄z nibil appēs ī boīe T.c. 60.
ocludit nēcio scīam sibi ēē inata. q̄ nō est b̄ ponendū.

B

Liber

Item quare diversi cōtraria opinātur: tñ oēs
oia scīt: Cz° directe ad clariores
itēlectuz questiōis est cōsiderādum q̄ a sensu sive errā-
te sive nō pōt itēlectus apphēdere simplicia: t statiz vni-
uersalissima: qr ad quācūq; apprehēsiōem sensitua; im-
primūtur itēlectui ens: t res simplicibus apphēsis a sen-
su vero vel falso: ppositiōes sunt virtute p̄pria itēlect⁹
p̄mo de vniuersalioribus: postea de alijs. de vniuersalissi-
mis vō factis cōmūnib⁹ pceptionib⁹ statim itēlectus
illis assentit: nō ppter sensum. immo certius q̄ possit per
sensum. dato q̄ a sensu accep̄t̄ agnitiōēz veritatis illa-
rum, ppositionum alias ppōnes facit: t imediatas de mi-
nus vniuersalibus: sed nō statim notas nec scitas esse im-
ediatas: qr termini nō cognoscitur. Iquicōdo vō gd itē-
ligitur per termios regulatur itēlectus diuidēdo t amo-
uendo vnum: t attribuēdo aliud per cōmunes cōceptio-
nes: cognito gd dicitur per nomē cognoscitur si ppositio
est imediatā: t statim ei ppter se adh̄eretur: cognoscitur
etiaz de mediatā ex cognitōe terminorum q̄ ipsa sit me-
diata: quo cognito itēlectus sua p̄pria vtute pōt omnes
ppositiones imediatas de terminis illis cōclusionis: vel
alterius ordinare simul oīno modo quo possunt ordina-
ri: t si iueniat alias imediatas de terminis illis quas co-
gnouit esse imediatas ex cognitōe terminoz antecedere
ad illā mediatāz: statim virtute luminis sui assentit cōne-
xionis: qr silius pfectus ē: quia nullo eget t̄. t cōclusionem
L.c.i. cognoscet sic vltra ad alias. igitur cūz quocūq; errore po-
sito in sensu possint simplicia apprehēdi: sicut t̄ modo t
ppositiones formari t deueniri ad hoc que imediatā t q̄ mediata: t mediatā illatio ex imediatā cognosci. se-
quitur q̄ omnes cōclusiōes naturaliter nobis cognoscibili-
les per demōstratiōem cognosci possent: etiam si omnes
sensus errarēt: vel alīgs sic: t alīgs nō. Cōfirmatur il-
lud: qr si per somnū essent ceco nato impresse omnes spe-
cies coloz: quāuis acciperet apprehēsiōem itēlectualez
de colorib⁹ a sensu errāte: qr q̄ fantasía vtē fantasina-
te pro re: tamē omnes ppositiōes posset ipse formare de
colorib⁹ quas aliis mediatas t imediatas: t per imme-
diatas ad me⁹ deuenire: t in nulli⁹ simpliciter demōstra-
bilis notitia deficeret: sed tm̄ in cognitōe ppositiōis ali-
cuius: que nō eēt sibi demōstratiōe possibilis pbari. Sz
tm̄ cognoscibilis ex frequētia sensus t cōclusiōes depēdē-
tes ex tali ppropositōe ignoraret. S̄cōmista videtur cōce-
dēdum q̄ in nobis cognitio itēlectua sit certior simplici-
citer q̄ sensitua: qr pbatur: tum qr de omni sensitua po-
test itēlectus iudicare qualis ipsa est: tu qr certitudo nū
q̄ est in apprehēdēdo verum nī talis sciat vitatem ap-
prehēsam: vel sciat illud esse verū qd apprehēdit: nam si
opinādo apprehēdā pm̄um pncipii: licet illud qd verū
est: necessario apprehēdā: tū nō sum certus: solus autēz
itēlectus reflectitur iudicādo se apprehendere veruz: t
hoc concordat secunde rationi Augustini superius posite
ad questiōem: q̄ per sensuz nō discernitur verum a falso
nō quin verum apprehēdat: sed nō potest iudicare illud
esse verū discernendo ipm a falso: tu qr sensus nūquaz p-
cipit imutabilitatem obiecti: licet illud qd imutabile est
sensiat. nō n. percipit nisi tm̄ obiectum vt disponitur tuc
quādo sentit: t ita nō est ipse certior de imutabili q̄ sit
imutabile q̄ si cōtinue mutaretur: hoc psonat p̄me ra-
tiōi. Augu. ad questionem posite: non q̄ sensibile semper
mutetur. Sed peride est respectu sensus: ac si cōtinue mu-
taretur. Sed ptra hoc arguitur sic. p̄mo: qr nullus itē-
lectus iudicat de actu sensus nisi per notitiā aliquaz acce-
ptā a sensu: forte vīorū: t tūc iudicat sensum nūc nō erra-
re. Sed si in omni actu sensus erraret itēlectus nō habe-
ret per quid iudicaret sensum nūc errare. C Respōdeo

Questio

ad hoc. q̄ itēlectus iudicat de actu sensus per notitiā ab
actu sensus acceptā occōliter: vel quo ad apprehensiōem
simpliciū: nō quo ad compositōem pncipioz t cōclusiōuz.
C Item arguit sic. sensus semp est verus respectu ppter
obiecti: licet nō alioz actus aut reflexus qui ponit in itē-
lectu nō est verus nisi a veritate pm̄ actus. ergo ppter il-
lum actu reflexum nō est dāda maior certitudo in itēle-
ctu. C Itēz quare nō pōt sensus communis sic iudicare d̄
sensu vīorū: C Respōdeo q̄ nō tm̄ ppter actum refle-
xum dāda est maior certitudo itēlectui q̄ sensu: sed ppter
compositōem t cōclusiōem que vel nota ē per se itē-
lectui: vel ex per se notis infertur: in quarū neutra depen-
det cognitioni itēlectus a sensu nisi occōliter. Per Bpz ad
aliud. C Item. 8: physicoz. parū ante illud mouētiūz t̄. C. 26.
videt vocare sensum digniorē rōne: t q̄ sufficiēs est fides
cōtra illos contra quos ibi arguit: qr vidēmus aliq nūc
quiescere: nūc moueri. C Item si fm̄ Aug⁹. itēlectus di-
scernit verū a falso: t percipit imutabilitatē sui cogniti: q̄
ro per gd. aut per notitiā acceptā a sensu: t stat pm̄um ar-
gumētuz supra. qr si omnis talis ē falsa. itēlectus male iu-
dicabit. aut per notitiā aliquā inātam nō acquisitam per
sensum. talis nō ponit. C Ad pm̄uz hōz dicendū q̄ di-
gnius ratiōē ē itēlectus quo aliquid est per se notum nō
sensus. C Ad aliud dōm q̄ certitudo ppter nō est nisi cir-
ca compositōem t cōclusiōem que ad itēlectum tm̄ ppe
pertinet pm̄a opatio itēlectus semp vera ē: licet sequēs
sensus errātem. ita enīz p̄cipit albedo si vīlus apphē-
dit illud esse albū qd ē nigrum: sicut si albedo p̄cipit
a sensu vere vidēte album. qr sufficit q̄ spēs vere repen-
tatiua albi yēiat ad itēlectum ad hoc vt simplici appre-
hēsione albū vere apprehēdatur. C In compositōe aut
t cōclusiōe: sicut dc̄m̄ est supra: errat itēlectus sequēs sen-
sus errātem: sed nō circa pm̄a pncipia: nec circa cōclusiō-
nes quas ex pm̄is pncipis deduxit. C Sz circa alias cō-
clusiones: quarū alia notitiā nō habz nī sensu errāte.
C Sed adhuc circa tales: licet aliquis sensus erret. tm̄
nō oportet itēlectuz sequi: sed oppositū tenere si iudicet
hic sensum errare. C Sz quo iudicabit quis sensus ē ve-
rus: t quis errat: C Respōdio. gandēsis in sumā dicit q̄
omnis sensus ē verus cui nō p̄tradicit alius sensus vīorū:
vel ipse met alias melius dispositus vel notitia aliqua in-
tellectualis accepta ab alio sensu vīorū: vel eodez alias
melius dispositus. C Sed quomō iudicat quis sensus est
bi⁹ dispositus: C Respōdio q̄ se notuz videtur q̄ natura
ex quo est causa per se t nō libera: vt in plurib⁹ recte agit
t error si xtingat in miso parte accident. qd ergo sensus vt
in plurib⁹ dicit: hoc ē verū. C Contra: vnum nō oportet
pluralitate iudicare: qr tūc si tm̄ eēnt. 3. sani: t omnes alij
ifirmi iudicū sanorum refutādum eset. C Itēz semp vi-
sus errat de quātitate solis t lune t fractiōe baculi in aq̄
t̄. C Itē per illam rationem superi⁹ positam de simplici
apprehēsione itēlectus videt ostēdi q̄ sensus semper sit
verus cū eius apprehēsio sit simplex: t illius cuius habz
spēz vndēcūq; genitā. C Hoc etiā cōfirmatur: qr sensibi
le agit fm̄ q̄ est in actu t sensus cognoscit fm̄ q̄ mouetur
a sensibili. ergo semp vere cognoscit. C Ad pm̄uz nō plu-
ralitate sensituz simul: sed pluralitate sensationū hoc est:
qr sensus frequētius ita sentit. C Itēz hec est alia cogni-
tio accepta a sensu certiori q̄ sit sensus ifirmi: p̄ quam iu-
dicatur sensum ifirmū errare. C Ad z⁹ per idem: qr sen-
sus dicit distans minus apparere: t ratio naturalis dicit:
qr remotius agēs debili⁹ agit cū sit finite virtutis. C Ad
z⁹ cōcedatur cōclusiō de sensibili p̄prio: tamē circa sensibi-
le cōmune: t per accīs vel in componēdo hec illis decipi-
tur sensus. C Item ptra predicta arguitur. dicit Aristō.
pm̄o posterioz. omnia cognoscūtur per sillogismūt: vel

Primus

per inductionem; exclusiones per sillogismum. principia per inductiones. **C**ed hoc tu negas: qr̄ principia notiora sunt finē singularibus iducētibus. **C**ontrō responderi ad intellectum cuius ibi q̄ sensus est necessariū ppter notitiā terminorum. vnde vniuersalia nō cognoscuntur sine inductione. i. sine cognitione alicuius singularis qd̄ non cognoscitur sine sensu in sensibili. ergo in illis si deest sensus deest sc̄iētā: nō oportet autem accipere inductionem ibi. p̄ specie argumēti saltem si sit argumētum: veritas premis̄ senō cognoscitur a sensu. Sed tñ extremū compositiōis accipitur a sensu: intellectus autem accipit idē: et facit compositionem: et adheret: et inde arguit inductiue. **C**ontra saltem prius tempore intellectus adheret singulari ppo sitioni antequā principio probato per inductionem. Dic q̄ verum est de cognitione sensitua qua cognoscitur cōiunctio terminoz extra. Sed ista cognitio est occasio cognitionis principiū nō causa. vnde induc̄tio est hic nō simpl̄: qr̄ vniuersalis forte est p̄ma et imediata: singularis tñ per se et mediata: nec forte p̄batio dicitur: sed manuductio: quia quādōcūq̄ iste itelligit principiū magis adheret illi q̄ singulari inducenti.

Ad primū argumētū principale dicēdūm q̄ ex multis singularibus cum hac ppositione natura agit: vt in plurib̄ nisi impeditatur: seguitur vniuersalis: et si nō sit causa impediibilis sequitur simpl̄ q̄ in omnibus. **C**ad secundū dicitur: q̄ ex cognitione experimentali non sequit̄ cognitio faciēt sciēre ppter quid: sed experto: qr̄ ita ē de principio sufficit qr̄ illud nō cognoscitur ppter quid: et statim cognita s̄ne cognitione qr̄ est experto datur occasio iquirendi cām: et sic iueniendi ppter quid: et per tñs de omni quo ad pcedens argumētū. **C**ontra. quomodo ex effectu sensibili deuenit ad notitiāz cause: **R**espōsio. diuidendo sic. in a. sunt b. c. d. si vis scire qd̄ est causa. d. b. an. c. sepa h. vbi iue nies b. siue c. Si ibi d. consequitur b. et nō c. ergo in a. b. fuit causa d. sic etiam cōtingit cāz cognoscere si plura essent cōiuncta. **C**ontra. volo vt b. c. d. vbiq̄ sint cōiuncta: tūc nō valet hec via. **C**te pone q̄ vbi ē. b. ibi est d. et nō vbi est c. **E**x hoc seguitur negatiua: q̄ in a. c. nō fuit causa. d. sed nō sequitur affirmatiua q̄ b. fuit causa d. ppter fallaciā cōsequētia: habz enim antecedēs aliam causam veritatis duplē vel triplicē. vnam q̄ c. d. sit causa ipsius b. alia q̄ f. b. et d. sint duo effectus necessariū eiusdez cause. ita q̄ neutra sit causa alteri: sicut se habz lucere et calere in igne. **T**ertiā q̄ b. etiā si nō sit p̄ius tēpore ipso d. adhuc potest dici qr̄ nō est causa ppter: sed tñ ē sine quo non: vt p̄atio in materia respectu mutatiōis. intellectio respectu volutiōis: et multa alia: sed hoc nō valet: qr̄ sola causa sine qua nō nūquā ponit effectuz.

EX **S**i dicas: qr̄ b. est p̄ius nāliter ipso d. vnde hoc p̄babit: **R**espōsio: quia b. est substātia. et d. ē accidēs: vel qr̄ b. est abm. d. autem nō ēst nisi in comparatione ad aliud: vt quia b. ē actus primus. d. secūdus: vt aliqua operatio: vel quia b. ē p̄pinq̄ius alicui z: simpliciter primo. Quere ad hoc considerationes omnes. tertii topicorū que sunt de comparatione magis et minus.

Item dato q̄ in isto videoas q̄ ad b. sequitur. d. nō ad. c. nescis ita esse in omnib̄: nec potes scire: sed tñ credere p̄ argumētum a simili. nūquā ergo p̄t sciri aliquid cēne cessar um et per se causam alterius: et ita nihil sciret. Dicit̄ q̄ bene iueniretur per viam diuisionis illud: qd̄ est causa necessaria effectus. Sed non p̄t demonstrari ipsuz eē causam: sicut probat̄ ista argumēta 3^a. e. f. g. et ita aliquid scit: qr̄ per causaz cognoscitur. Sed nō scitur a me aliquid sciēti a me: sed tñ hoc credo: nō tamen ē opinio q̄ h̄ sit causa huius: sed ē intellectus: qr̄ semper illud implicabitur in ȳ p̄.

Quarta

10

missa demonstrationis etiam potissimum: vnde qr̄ per nihil potest probari de causa immediata q̄ sit causa huius esse c̄tus. ideo predicando hunc effectuz de hac causa est positio immediata in. 4° modo per se: vt calor calefacit: si tamen per se potest inueniri sine necessario: sicut in cauis non necessariū naturalibus. scilicet que sunt in pluribus. **C**itez ad hoc possunt induci rationes posite in. 4° huius de veritate apparentium: et hoc quo ad apprehensionē simpliciū: quo ad p̄bationes et argumēta q̄ vni dicitur demonstratio. ali⁹ vero sophismā vel peccare in materia. **C**ad istam igitur rōnem sedam p̄ncipalem dicēdūz q̄ in expertis demonstratione carēs tñ crederet de cōclusionē quia est. Expertus vero demonstrationē carēs sciēs qr̄ ē certitudinaliter sine demonstratione cognoscet: qr̄ videt: et certus ē naturam vt in pluribus vniiformiter age et ordinate. p̄ncipium vero intellectus sine applicatione ad cōclusionem sciet virtute: demonstrationē vero habēs sciet ppter quid. Ante istos. 4° gradus cognoscēdi cōclusionem sunt ignorātia negationis quādō nec termini apprehenduntur: et ignorātia dispositionis: quādō s. oppositum creditur: et mera ignorātia: quādō neutro mō de conclusione opinatur: terminis tamē apprehēsis: et p̄positiōne formata. Lū p̄mo autem quatuor dictorum graduum ponatur opinio: qr̄ illi assimilatur ante q̄ forte est dubitatio. ergo. 8. vel. 9. sunt gradus in adiscēdo. p̄mus autem dīcto: quatuor quātūcūq̄ iquirat per viam diuisionis: aut per hoc et h̄ tc. In fine nō sciet: sed tñ credet: nisi forte dividēdō veniat ad p̄positiōes imediatas cōmunes: ex quibus illud qd̄ credit̄ deducat. Secūdus vero per viam diuisionis sciet exclusionem ppter quid. sciunt. n. ita esse: et per viam diuisionis scit q̄ ppter aliud nihil ita est nisi propter hoc: sciet ergo ppter hoc ita esse. **T**ertiā vero applicando p̄ncipium sciet ppter quid. ergo secundus ē dispositus ad scīdūm ppter quid dispositiōe p̄pinq̄ia. Sed tertii p̄pinq̄iori sc̄ds. n. quasi immediate demonstrabit causam per effectū quē nouit: et ex hoc vltra cognoscet effectuz p̄ causam: sed tertius iam immediate per causam notā cognoscet effectuz: nec tamē cognitione principiū est causa cognitionis s̄nis. Sed dispositio cōclusionis. **C**ad instantias rūdeo: licet p̄cedant de causā reali quā difficile est p̄bare q̄ cuius sit: non tamē de p̄ncipio sciendi. diuidēdo enī multa predicata dicta de subiecto p̄positiōis mediate p̄banū de iuenientur vnum qd̄ mediat iter ipsum et predictū de ipso p̄badū: qd̄ vnu an mediate an immediate īst̄ subiecto: p̄atebit ex ratione terminorum: et similr si predictuz sibi immediate īst̄ vel nō. **C**ad tertiam ratōem p̄ncipialē: dicēdūm q̄ ly ex. p̄t notare ibi causam efficiētem instrumētalem: nec talem qualis est notitia p̄ncipio p̄ respetu exclusionis: sed minorem occasionalē. p̄ncipalēs autēz causa efficiens in omni acquisitione scientie tam h̄: q̄ etiāz conclusionum ex p̄ncipis est ipse intellectus virtute lumen naturalis: p̄positiōe allegata de efficiēte vera est de causa p̄ncipialiori finē cōmētātorem. ii. hui^o. **S**z dices si intellectus sit p̄ncipalis causa in acquisitione scītē. aut q̄ intellectus agēs aut possibilis. **R**espōdeo q̄ in demonstrationē intellectū possibilis est p̄ncipalis causa: qr̄ in ipso ē habitus p̄ncipiorū: et conclusionū. **C**ed qd̄ h̄ respōdeo si experimētū sit in parte sensitiva: tūc intellectus agens abstrahit īcomplexa: et intellectus possibilis cōponit illa et adheret illi complexio per se si est p̄ncipiū vel ex cognitione sensitiva quā dicit̄ extrema cōiungi in singulari sepe. **C**ontra. igitur notitia cōiunctionis extremonz causatur in intellectu possibili immediate q̄ sensu qd̄ est contra predicta superius. **I**tem q̄ dicitur intellectum agētem abstrahere īcomplexa: quero si per talē abstractiōem alii quid causat in fantasmatē: vt illud instrūtūlāter moueat

Liber

intellectū possiblē: et si sic, cum instrumentum nō moueat nisi motum: prius naturaliter mo' fantasmat ab agente: q̄ ipm fantasmat moueat possiblē, in illo priori aliqua forma imprimitur fantasmati ab intellectu agente. illa nō est nisi vniuersalitas: q̄ terminus actionis agētis est vniuer salitas. si aut̄ nihil causat in fantasmatate suum abstrahere nō erit aliqua actio vā. Item si fantasmat moueat intellectū possiblē per istm̄: illud istm̄ nullam habebit operatiōem, p̄priam mouendo intellectum possiblē preter illam quā h̄z per formā sibi impressaz: illam aut̄ h̄z in virtute p̄ncipalis agentis. Ad z̄ istoz̄ triū dī q̄ vltim̄ termin⁹ actiōis intellectū possiblē ē vltas: nō autem terminus p̄ximus quē p̄ducit in fantasmatate: vt mediāte illo inducat vltimu terminū. immo p̄ductum in fantasmatate ē ali quod lumen. immo simpliciter intellectus agēs non causat vniuersalitez fm̄ re: q̄ primum obiectum possibilis est p̄r: sed postea ex cognitione singularis cōferendo p̄cōuenientiam et differētiā abstrahit vniuersale. ita q̄ abstrahere est cognitua actionis qualis nō ē aliqua actio intellectū agentis. Ad tertium istoz̄ ē dicenduz: q̄ omne habēs actionez: nō in virtute alterius in illa est p̄ncipale agens. ergo repugnare videtur q̄ instrumentaliter agens iquantum instrumentum habeat aliquam actionē p̄piaz: non in virtute p̄ncipalis agētis. Unde debile videtur fundāmentū Thome de creatione. de hac autē opinione si forma aliqua fan⁹ imprimatur ab intellectu agēte: et ad quid ponitur intellectus agens p̄tractare p̄prium non ē h̄z: sed in. 3. de anima. Ad quartū p̄ncipale dicenduz q̄ plato docuit pueriz. nihil n. p̄t docēs facere quo ad assensum p̄bedūm complexis n̄i debito ordine p̄ponere illa p̄ncipia nota discipulo: et alia sequentia ex ip̄is in illo ordine quo sequūtur: et ille sic p̄positis propria virtute intellectus acquiescit: q̄ sillogismus perfectus nullus eger. Sz quo doces causat speciem in intellectu discipuli alicuius sensibilis: q̄d n̄uquām discipulus sensit. h̄ species ē necessaria: nō tñ ad sc̄ientiam: sed etiam ad credendū magistro. puta aliquis doceat me de colore indicō vel alio consimili: quo mō credam sibi cū nullam apprehensiōem habeaz de similibus: quia nec illorū species. ergo a maiori quō sciām: Resposio. si simile illius viderim: vel excedēs vel remissū: p̄t tamē dicere illud de quo mihi loquitur ē huic simile: vel sic vel sic se habere: vt formē mihi aliquaz fantasmat illius per cōpositionem sicut motis aurei. Alioq̄ si ex cognitiō nullo modo possum ei⁹ silitudinē mihi causare n̄uquam adiscam nisi habitū vocale: sicut cec⁹ natūta de coloribus p̄t habere. Ad quintū p̄ncipale dicū est superius in solutiōe questionis quomodo vna notitia sensitū sufficit ad notitiā p̄ncipiū. Si vltra intellectū abstrahat et componat ad notitiā cōclusionis magis valēt plures memorie: et plura experimēta: vt facientes cognoscere quia: et iquirere propter quid. De multis autē accidētibus speciei eiusdem in eodē subiecto. habetur in quādam questiōe huius. li. Ad sextū principale: q̄ ē de. 83. questionū. s. q̄ de sensibilibus et mutabilib⁹ nō p̄t esse veritas certa. Aris. contra hoc arguit. 4. huius. ca. 5. quia motus sensibiliū ē per se sensibilis. igitur aliqua veritas p̄t haberi per sensum de sensibilibus cōtinue motis h̄s. q̄d continue mouent. Similē non semper continue mouētū fm̄ omnia. sol. n. non cōtinue mouētū fm̄ substatiā neq̄ fm̄ lucem fm̄ quā est sensibilis. ergo secūdū aliquid sensibiliter cognoscibile ē permanēs: licet feratur continue multa autē sunt ibidē ad hoc. Item secūda ratio Aug. videtur querere: quare magis sanis credendum est q̄d firmis et furiosis vigilatibus q̄d dormētib⁹. Unde ad rationes illas: vt sunt ratiōes. dicēdū q̄ nec sensibilia omnia cōtinue mouētū fm̄ omnia: nec ita ip̄sum.

Questio

tur species: vt ab ipsis fantasmatib⁹ nō possit discerni: q̄ si obiectum ē presens: et quādō nō precipue de sensu particuliari qui nō tenet spēm in absentia sensibilis. Sz ad auctoritatem Augustini saluādā dici p̄t q̄ sincera veritas nō cognoscitur a sensu. ita q̄ sensus percipiat immutabilitatem veritatis quā apprechēdit: nec obiectū iquantū mobile. sensus. n. nō percipit nisi presens: et duz est psens. et nō nō cognoscit ex se aliquid se habere nisi dū presens ē: et nō semper presens ē sensui corporali: nam de illo sensu expo se Augu⁹. retracta. i. ca. 25. ideo nō percipitur hoc ita semper esse. Positio etiaz q̄ semper continuaretur visio mea circa a. obiectū: sicut in p̄mo istanti non percipio immutabilitē a. q̄ pro tūc non percipio a. n̄i quomodo a. se habet pro tūc: q̄ non percipio nisi ipsum: vt tunc est presens ita etiam in tota visiōe quantūcōq̄ continuata n̄uquām percipiam immutabilitatem a. sed pro omni nunc percipiam quomodo se habet pro tunc. Contra. sic probare tur q̄ cognitionis intuituā intellectus in p̄ria nō percipit immutabilitatem obiecti: quia nō est per demonstrationem: nec scit vidēdo q̄ sic est nisi pro tūc quādō videt. Responso. intellectus nō videt immutabilitatem dei: q̄ semper continuatur actus visiōis: tūc etiam in primo istanti nō yideret eam: sed ipsa immutabilitas est vnu visum intuituē: sicut et bonitas. Hoc quo ad primam probatiōem Augustini nō sit de intellectu: quoniam in hoc nō possum intelligere rez fm̄ q̄ semper immutabilis ē: et eius immutabilitatem. Quo ad secūdam probationem Augustini dicēdū: q̄ forte sensus nō reflectit supra spēz: et ideo non discerit vtrum tñ specie informetur: vel vtrum obiectū sit p̄ sens specialē de fantasia. simili etiam de sensu exteriori: q̄d n̄uquām discipulus sensit. h̄ species ē necessaria: nō tñ ad sc̄ientiam: sed etiam ad credendū magistro. puta aliquis doceat me de colore indicō vel alio consimili: quo mō credam sibi cū nullam apprehensiōem habeaz de similibus: quia nec illorū species. ergo a maiori quō sciām: Resposio. si simile illius viderim: vel excedēs vel remissū: p̄t tamē dicere illud de quo mihi loquitur ē huic simile: vel sic vel sic se habere: vt formē mihi aliquaz fantasmat illius per cōpositionem sicut motis aurei. Alioq̄ si ex cognitiō nullo modo possum ei⁹ silitudinē mihi causare n̄uquam adiscam nisi habitū vocale: sicut cec⁹ natūta de coloribus p̄t habere. Ad rationes dicēdū est fm̄ hoc Aris. ibi. q̄ bñ cōcludunt q̄d nō sit impossibile esse aliquam veritatem sinceram de sensibilibus: q̄d imponit illis contra quos arguit: sed illam veritatem sinceraz esse sine eius sinceritatē: et a falso distinctam nō percipit sensus: sicut dicit Augustin⁹. vnde sibi nō obuiat Aris. Alter exponit sic. a sensu nō est expectāda sinceritas veritatis: tāquaz a causa p̄ncipali effectua: sed tamen a cognitione sensitū: vt ab occasione acquiritur sinceritas veritatis: et immutabilitatis: quia omnis nostra cognitionis ortū habet q̄ sensu. licet nō totam vel totalem causalitatem: tamen dicitur q̄ philosophus loquebatur fm̄ cognitiōem naturalem eo mō quo expertus est. Augu. vero de quadam cognitione superiori p̄ in diuinis vel regulis eternis in q̄bus solū perfecte videtur verum: q̄ ille sicut regule iudicandi de omni vero perfecto iudicio: et ad illas nō pertingit cognitionis nostra sensitūa. Notandum autē ppter dicta q̄ p̄t quis dubitare si sensus sanus et nō impeditus per idēnē speciei sine p̄sentia obiecti sicut informaret ab obo p̄sente: sive illa species ifiat organo ab aliquo illuminante immediate: sive illa fantasmat fortis: saltem n̄uquām videtur sic illudi: qm̄ sicut mouetur immediate. s. per speciei ifor matiōem sic sentit: quādōq̄ tamē errat circa hoc a quo illa spēs causat: et in quo sit. dū forte albedo vel aliquā alterū subtile iterpositū visui et corpori nigro videtur et creditur illud corpus esse albū: quādōq̄ aut̄ organum est in dispositum per qualitatem itrinsecam impediēt operari: vt lingua febricitatis: et oculus irati. adhuc autē sensitū illud: cuius specie informatur: licet non ab obiecto extra. Dico igitur ad p̄positū q̄ sensus n̄uq̄ illuditur iquanum seruit intellectū quo ad simpliciū apprechēsiōem: nec quo ad p̄ncipio p̄ minorum veritatem: sed p̄clonū quādū

ille ex p̄mis p̄ncipis nō iſeruntur.

CAd agere quidē igit̄ expiētia nihil ab arte dif-
ferre videt: s̄z t̄ expertos magis p̄ficere videm⁹
sine experientia rationē habentibus. **Qd. V.**

Trūm expertus solum non
habens ar-
tem certius operei q̄ artifex inexpertus
videi q̄ nō. o. ethico: sicut prudētia est
bitus cognoscitius circa agibilia. ita ars
circa factibilia: sed nullus certius agit cir-
ca agibilia q̄ prudēt. ergo nec circa facti-
bilia q̄ artifex. **I**tem ages per cognitiōem quāto cer-
tius cognoscit: tāto certius operatur: sed artifex certi⁹ co-
gnoscit: q̄ cognoscit per cauīam: t̄ ppter qd: expertus aut/
solum q̄. ergo t̄c. **A**d hoc dicitur q̄ argumētū pcederet.
si artifex certius cognoscet singulare circa quod ē
operatio per se q̄ expertus: sed non ē ita: sed artifex certi-
us cognoscit vniuersale q̄ expertus: expertus autem cer-
tius singulare: circa q̄ est opatio per se: t̄o certius opera-
tur expertus q̄ artifex. **C**ōtra. tunc videtur q̄ artifex
nō cognoscit particulare per se: q̄ est cōtra aliquos. vel si
sic: argumētū pcederet: q̄ tunc cognoscit particulare p/
pter quid: sicut vniuersale q̄ nō facit expertus: t̄ per con-
sequēs: tūc certi⁹ cognoscit operabile. t̄ sic idē q̄ p̄s.

EX **I**tez qui perfectius scit quiditatē alicuius perfecti⁹ scit
illud: s̄z artifex scit qd est sanitas perfectius q̄ expertus.
ergo scit perfectius sanare. **P**robatio minoris. q̄ quid est
sanationis est vniuersale: t̄ p se etiā respicit obiectu⁹ vni-
uersale. tale magis scitur ab artifice. **R**espōsio. vā est
ma. de scire speculatiue: t̄ minor similiter in conclusione qn̄
scire cōstruit cum iñfinituo significāte operatione⁹. ex cō-
muni mō loquendi nō p̄sumi nisi pro scire practico: iō
nō sequitur. si aut̄ cōclusio intelligat de scire speculatiue
sūmpto cōcedatur. **C**ōtra istud. artifex iquantu⁹ talis
nō cognoscit speculatiue: sed practice: q̄ ars est habit⁹ co-
gnoscitius practicus. ergo minor vera est de cognitione
practica: t̄ maior vera est de vtracq; quacūq; enim notitia
cognoscit⁹ perfecti⁹ quid est aliqd: eadē cognoscit⁹ illud
perfecti⁹. ergo cōclusio erit vera de practica. **I**tēscien-
tia practica si est habitus itellectus: t̄ o⁹ per se itellectus
est vniuersale. ergo sciētia practica magis est circa p se o⁹
vniuersale q̄ singulare: t̄ sequitur ppositu⁹ q̄ perfectiore
sciētia practicā habz qui cognoscit per se vniuersale.
Ad p̄mū. scire practicū est duplex. s. scire opari: t̄ scire
ordinatiū ad operari. p̄mū est p̄p̄rū practicū. sc̄m dicitur
cōmūniter practicū. t̄ sic secudo modo omnis artifex
scit practice: non p̄mū modo. secudo mō scire p̄t dici spe-
culatiū respectu p̄mū modi: t̄ sic intelligat respōsio ad p̄mū
argumētū pcedens. **A**d sc̄m istoz⁹. scire pra-
cticū p̄mū modo est per se circa singulare. Sed secudo
modo p̄t esse circaynuersale: falsum est igit̄ q̄ nibil per
se intelligitur nisi vniuersale. Uel dic q̄ scire practice p̄mū
mō nūquam acquirit nisi per experientiam. vnde est eius/
dem potētia cuius est cognitione experimētalis. puta forte
cōgitatue potētia: sed scire practicū sc̄do mō est in intelle-
ctu extērente cognitionē ad vle operabile.

Oppositum vult philosophus in littera.

Respōsio. planum ē q̄ expertus certius operatur arti-
fice inexperto: q̄ cognitione experimētalis est per se singu-
laris circa q̄ est opatio p se. cognitione aut̄ artis est vniuer-
salis per se: t̄ si ē singularis: hoc est ex p̄nti t̄ per accidens:
q̄ igit̄ expertus certi⁹ cognoscit operabile q̄ artifex. iō
certius operatur: t̄ hoc est q̄ dicit p̄hs in littera. si igit̄
sine experimēto rationē in quis habeat: t̄ vniuersale qui-
dem cognoscit in hoc singulare ignorat multotiens qui-

dem curatione peccabit.

Ad argumēta. ad p̄mū dicēdum q̄ in aliquo est simili-
tudo. s. q̄ sicut prudētia est habitus cognoscitius circa
agibilia. sicut s̄cās circa factibilia: t̄ est in aliquo dissimilitu-
do. s. q̄ ipsa prudētia nō generatur in anima nisi ex actib⁹
nostris. ideo nullus est prudēt in s̄cās qui fuerit expertus. ars au-
tem generatur per experimētu⁹: t̄ per doctrinā sine expe-
rimēto: t̄ sic p̄t aliquis habere artem qui nō est expertus.
t̄ sic minus certe operari q̄ expertus: cuius minus certe co-
gnoscit operabile per se. **A**d alind sicut p̄s. **A**d ar-
gumētū in cōtrariū p̄mo ostendit ex itentioē philoso-
phi oppōn. s. q̄ singulare potest per se itelligi: quia si cer-
tius agit qui plus per se cognoscit. singulare ergo ages: vt
deus t̄ angelus: q̄ certissime agit: certissime cognoscit p̄
se singulare t̄ maxime: sed est aliquod ages certissime: q̄
tū habz cognitiōem itellectuā: q̄ nō hz aliam. ergo ra-
le per se cognoscit singulare. **T**ūc ad formā ratiōis di-
citur q̄ artifex ex hoc solo est perfectus: q̄ habz pfectu⁹
babitu⁹ in vniuersali. p̄t autem habere perfectu⁹ habitus
in vniuersali nō applicado ad singulare: q̄ fm p̄hs p̄mo **L.c.zc.**
priorū. conuenit scire in vniuersali. ignorare aut̄ in parti-
culari. ergo possibile est artificē esse perfectu⁹ artificem: t̄
tamē per se nō cognoscere singulare circa q̄ ē operatio.
Expertu⁹ autem nō cōtingit esse perfecte expertu⁹ nisi per
se cognoscit singulare: q̄ cognitione experimētalis est p̄ se
ip̄sus singulare. ergo artifex ex hoc p̄ est artifex: nō op̄z
q̄ cognoscit operabile. sicut expertus ex hoc p̄ est exper-
tus. t̄ ita saluatūr itentio p̄hi.

Cōtra. si artifex applicando artem ad diuersa singularia:
vt per se itelligibilia p̄t de illis habere duas itellectiōes
per se: t̄ ex multis actibus generaſ habitus. ergo p̄t per
se de illis habere duas artes: q̄ videtur ip̄ssibile. **H**oc
aut̄ tangit si singulare possit per se itelligi: t̄ ad argumēta
que ad hoc t̄ ad cōtrariū illi⁹ scripta sunt in. 7. in. q. vtruz
singulare per se intelligatur.

Cāmen ex hoc nō sequitur quin possibile sit artificem
ita p̄ se t̄ perfecte cognoscere singulare: sicut expertum si
applicet cognitiōem vniuersalē qnā hz ad singulare. Est
ergo p̄paratio p̄hi itelligēda de istis habitibus precise cō-
paratis ad illa: quo p̄t p̄ncipia cognoscēdi ex se: nō aut̄
de his que posſunt cognosci ab habentibus istos habitus
per applicatiōem istorum habitu⁹ ad alia. **A**liter dici-
tur q̄ in singulari circa q̄ est opatio per se sunt multa pre-
ter naturaz illi⁹ cōmūnis idiuindatā que multa diuersifi-
cant actōem. **A**liter. n. o. z agere circa hz ifirmū in hoc lo-
co: t̄ hoc tēpore: q̄ circa illi⁹ ifirmū eadē infirmitate in
spē in alio loco: t̄ in alio tempore. ista. n. annexa cognoscet
expertus ex multiplicata cognitione singularium t̄ in se: t̄
quātum ad annexa: hz aut̄ annexa non op̄z artificē ex hoc
solo cognoscere p̄t artifex: q̄ licet de p̄ se singulari pos-
sit cognoscere ppter quid: si applicet: non tū de annexis p̄
habitū artis. ideo expertus certius singulare cognoscit in-
quātum opabile: q̄ iquantu⁹ est āne xu illis accidētib⁹ que
variāt actionē. Quicqd sit de cognitione artis t̄ experimē-
ti: expertus ex frequenter agere hz habitu⁹ in potētia moti-
ua qua exercet operatiōem: vel forte in mēbro quo agit:
vt cytharista exercitatus in manu: talē nō hz artifex in ex-
pertus: multū illa facit ad expedite agēdum.

Actus aut̄ t̄ generationes oēs circa singula-
re sunt. **Q**uestio. VI.

Trū actus **romnes** generatiōes
sint circa singularia:
sicut dicit p̄hs in littera. q̄ nō. actus intel-
ligēdi est p̄p̄rū actus sciētiae t̄ artis: t̄ ta-
mē nō ē circa singulare: sed circa vniuer-

Liber

sale dum intelligitur. Item si sic ergo singulare est per se subiectum motus et generatio: et talium passionum: et sic soluz per se sunt singulari. ergo ille non possunt per se esse passiones demonstrabiles de aliquo subiecto in scientia cuius singulare non sit per se subiectum alicuius artis sive scientie: quod si in ea: sed specie porro singularia relinquenda sunt ab arte. Item sicut ex unitate per se obiecti vel diversitate est unitas vel diversitas actus. ita ex unitate vel diversitate actus est unitas vel diversitas potestie. si tunc singulare sit per se obiectum actus. ergo alius est ac circa hoc singulare et illud: et per consequentes alia potestie. et sic alia est potentia qua viribus animalium et solidi album: sicut alius et alius est actus. Itz sortes per se sanatur: sortes per se est homo. ergo homo per se sanatur: sed homo non est per se singulare. ergo non omnes actus sunt circa singulare per se. Itz si sic aut circa hoc singulare tamen: aut circa singulare abstractum ab hoc et ab illo. Si primum detur ergo non circa aliud. Si secundum detur. ergo circa universalis: quia singulare abstractum ab hoc et ab illo est vel. Ad oppositum est philosophus.

Dicendum quod propositio est vera de actibus transiuntibus in extrinsecus: hoc de illis si in quod existit extra in rebus: non de illis si in quod considerantur a ratione.

Duo dicuntur in glossa propositio: Probatio prima: quod cum actione transiens in extrinsecus sit per se singularis: et certat in aliquo sicut in subiecto oportet quod illud in quo existit sit per se singulare. singulare. non non existit in subiecto unitario. Non sic est de actu manente in agente: quod non est in obiecto circa quod est. Et ideo talis actus singularis est: quod est in singulari subiecto: sicut per se intelligere: licet obiectum circa quod est per se vel. Sed hec probatio non valet si sit omnis actio in agente: ut in subiecto.

Per hoc per ad argumentum primum: quod propositio non intelligitur de actibus manentibus in agente: cuiusmodi est intelligere. Ad secundum dico quod quilibet moueri in natura est in aliquo particulari: tamen ex hoc moueri. et potest abstracti unum commune moueri: et illud potest esse passio demonstrabilis per se et primo de aliquo subiecto communi in aliqua scientia cuiusmodi est subiectum philosophie naturalis.

EX Quod probatur sic: quod ictus multis universaliter et nulli eorum per alterum: oportet quod primo sit unum communis illis: per cuius naturam insit illis multis. **C**ontra. tamen non magis est actus alicuius singularis. quod quocunque accidens reale: ut albedo: quodlibet enim tale ut existit in re singulare est: et alicuius singularis.

TRA Ad tertium dicitur quod non ex quacumque diversitate vel unitate obiecti vel actus sequitur diversitas vel unitas potestie: sed ex unitate vel diversitate secundum genus. Quod confirmatur: quod sicut potestia receptiva materie respectu formarum est eadem respectu omnium formarum eiusdem generis: sic et potestia cognitiva respectu obiectorum: probatio prima per similitudinem: quod iter omnes formas eiusdem generis est transmutatio ex parte. huius transmutationis non est iter formas: nisi quod habet idem susceptivum per se. **C**onfirmatur etiam per philosophum: dicente quod sensus est visus: ut bovis non callie homini in fine. nis: sentire vero singularis.

Contra istud ex hoc sequuntur tria inconvenientia. Primum quod aliquid secundum rationem visus est per se obiectum sensus: probatio secunda: obiectum secundum unitatem generis est per se visus: probatio falsitatis tertialis: quod tamen non distinguere sensus et intellectus penes obiecta secundum rationes formales: sic quod prius est per intellectum esse circa universaliter. quod est contra probatum. et de anima. Secundum est quod visus procederet omnibus operari: de anima. Tercium est quod visus procederet omnibus operari: de anima. **C**ontra istud ex hoc sequuntur tria inconvenientia. Primum quod aliquid secundum rationem visus est per se obiectum sensus: probatio secunda: obiectum secundum unitatem generis est per se visus: probatio falsitatis tertialis: quod tamen non distinguere sensus et intellectus penes obiecta secundum rationes formales: sic quod prius est per intellectum esse circa universaliter. quod est contra probatum. et de anima. Tercium est quod visus procederet omnibus operari: de anima. **C**ontra istud ex hoc sequuntur tria inconvenientia. Primum quod aliquid secundum rationem visus est per se obiectum sensus: probatio secunda: obiectum secundum unitatem generis est per se visus: probatio falsitatis tertialis: quod tamen non distinguere sensus et intellectus penes obiecta secundum rationes formales: sic quod prius est per intellectum esse circa universaliter. quod est contra probatum. et de anima. Tercium est quod visus procederet omnibus operari: de anima. **C**ontra istud ex hoc sequuntur tria inconvenientia. Primum quod aliquid secundum rationem visus est per se obiectum sensus: probatio secunda: obiectum secundum unitatem generis est per se visus: probatio falsitatis tertialis: quod tamen non distinguere sensus et intellectus penes obiecta secundum rationes formales: sic quod prius est per intellectum esse circa universaliter. quod est contra probatum. et de anima. Tercium est quod visus procederet omnibus operari: de anima.

Questio

Si ista ratione procedit actu intellectus: et quod est per se ratione est per se posterior. obiectum autem est sensus secundum unitatem huius generis ex responsione que unitas est unitas singularis. **C**ontra tertiis inconvenientia est quod potestia cognitionis sit alii quod per se obiectum secundum rationem est impossibile est illa potestiam cognoscere illud obiectum per se. probatio consequentiae: quod sensus nihil cognoscit nisi sentiendum. sentire vero est solius singularis per se: sicut dicit responsio. et Aristoteles. de anima. **C**ontra prima confirmationem istius positionis: id est subiectum omnium potestiarum que sunt ad formas eiusdem generis: sicut probatio ratio. aliquando non esset transmutatio per iter illas: tamen non est idem esse potestia respectu omnium illarum formarum. immo opus viribus plures. plures. dicendum. si posse sanari et posse egrotari est idem: sanitas et cegitudo est idem: ex quo manifestum est quod potestia distinguuntur secundum distinctionem actuum: non solum genere: sed specie: quod sanitas et cegitudo sunt eiusdem generis. ita quod iter illa per se transmutatio est. **C**ontra secundam confirmationem de secundo posteriorum de libro primo. somno et vigilia. habetur cuius est actus ei est potestia. et ceterum. Item segnatur quod non sit idem obiectum potestie et actus: ita non distinguuntur potestie per actus: sicut actus per obiecta quod est per se. **C**ontra tertiam confirmationem de libro primo. Ad primus istorum duo et exponitur. **C**ontra propositio prima de potestia que est ordine ad actum: sicut potentia et actus sunt differentes entis: quod illo modo idem subiectum vel obiectum est in potestia ad aliquid et postea in actu secundum illud: non de potestia cognitionis: exemplum de potestia operativa non valit: cuius est potestia operativa ei est agere et subiecti. si actionis sit in passo. ex parte physiciorum. Dico igitur aliter. ad argumentum quod unitas obiecti sensus non est aliqua unitas universalis in actu: sed aliquid unitatis aliam unitate posse. s. realia a qua mouet intellectus ad causandum aliquid commune abstractum ab hoc singulari et illo eiusdem speciei magis quam diversari. aliter vel est fictio soli. circumscriptio enim intellectus illud album magis conuenit cum alio quam cum aliquo alterius generis. unde dico quod illud unitum reale precedens actuum intellectus est unitum in multis: non tam de multis: sed fit unitum de multis per intellectum: et tamen est universalis: per se non: quod est primo posteriorum. ambe conditiones requiruntur ad universalis. **C**ontra de ista unitate si dicitur ponit vel non. querere in tertio. quoniam de universalis: sed hic arguit contra ipsam quantum est ad propositum: quod si per ipsam non saluat difficultas de obiecto sensus. **C**ontra de secundo in solone ista arguitur sic. si illud unitum est unitum natum predicari de pluribus: est actus universalis. **C**ontra responsio. verum est aptitudine remota: sed aptum aptitudine propinquum sit ex consideratione intellectus. et hoc est quod dicitur difficultas de multis et ceterum. **C**ontra illud. obiectum unum realiter aut est singulare aut universalis. non videtur possibile ponere medium. a nullo. non probatur medium: sed non vel per te ergo singulare: et tamen sicut per respectum diversorum singularium diversae potentiae. **C**ontra istud argumentum nota quod Auctor non negat in hac auctoritate unitatem simpliciter de difficultate: sed negat unitatem numeralem ad quam: et multitudinem sibi opposita: difficultas est idem: et ita ex se ad neutrum determinatur. Similiter nec ad ultimum nec ad singularare: et ita ut in se consideratur sine utroque illo est obiectum sensus. omne enim ens de modo sive quiditas sive quicquid sit eo modo quo ens: et unitum.

Contra unitatem sibi propria. sicut secundum unitatem difficultatis ad difficultatem. sicut unitas supposita ad suppositum. et ita nam: ut sub unitate sibi propria potest ponit obiectum: sed illa est realis: non visus: vel si ponitur difficultas intellectualis sine illa unitate: quod etiam est passio eius potest ponit quod ipsa sic etiam est obiectum: non secundum rationem unitatis superaddite sibi: sicut nec secundum rationem actus vel potestie: sed ab altera ratione qua talis difficultas est. **C**ontra secundum Auctorem. secundum metaphysicam. capitulo primo. difficile nec huius: nec alia quiditas est actus: nec potestia: nec unitum: nec

Vñmē singularē: sic dico de isto obō sensu. Contra seguntur tūc q̄ idē et fīm ēādem rōnē p se sit obm̄ sensu et intellectus: qz fīm illā ratiōem quā ē qđitas tñi est per se intelligibile et p te per se sensibile. Itēz sensu erit p se cognoscitius qđitatis et nō singularis. Vñr h̄ lram ifra que dicit q̄ sensib⁹ sunt cognitiōes singulariū maxime proprie. Quō nō qz soli sensu sunt illozum p te: nec qz illorū soloz per se. Respondez q̄ non sine singularitate.

EX Aliter dōm q̄ sensu p se est singularis cōpositi ex nā et dīa idīiduali: tñi mā est rō formalis cognoscēdi. Contra rō formalis magis cognoscit: ppter qd̄ vñqđqz. n. z̄.

Item tūc non erraret sensu distinguedo hoc ab illo. Ad i. ñia tenet de itellectu qui nat̄ est cogscere: ita ratioem: sicut illud cuius est: nō de sensu: ppositio vero posteriōz itelligitur de ly ppter effectiue. Ad scd̄ nō erat circa rōnē formalez. siue circa hoc quātum ad illam.

Ad pñm̄ dr̄: q̄ si actu vle est p se obm̄ itellectus possibilis: et causaref vle p se ab itellectu agēte: tūc nō sequeret icōueniēs. Aliter dr̄ q̄ itells agēs nō causat vle: fz itellectus possibilis cōsiderās illā qđitatē illimitataz causat in eo vle. ita q̄ vle nō est per se obm̄ itellectus: sed cōseq̄ tur etiā actiōem pñm̄ itells possibilis. ita q̄ qđitas fīm se: sic ē obm̄ sensu fīm pcedētem rñsionez. ita etiā et itells.

EX Cōtra. qđitati fīm se pcepte z̄ dici de multis. igif ē actu vle. Itēz si nō. qd̄ facit itells possibilis cōsiderās circa illā: vt fiat actu vle. solū. n. cōparat ad hoc vel ad illud de gbus est prius p̄dicabilis: et ita vñs. Itēz p̄ quācuq̄ itellectiōem quā nouā spēm habebit itellectus: et vnde illa.

Et tūc dicerēt q̄ nō est icōueniēs q̄ intellect⁹ per se cognoscit singulare. sicut oēz rē quā cognoscit sensu visus in albo cognoscit sensu cōmuni: fz nō solū sic. silt̄ itellectus possibilis cognoscit illā qđitatē: sicut sensu: fz nō solū sic. fz vt actu sit vle. Itēz tūc ad arḡ qđ fit q̄ potētie distinguiūt p̄ obta: dico q̄ potētie ordinate distinguit fz illud qđ ē cōmū: fz potētie disperate p̄ oba dispata.

Ad aliud dr̄ nō ē icōueniēs q̄ ifertur et pbatur sic. oispotētia cognoscē obm̄ fīm aliquā ratiōem magis vñr illā rōnē cognoscere. Tūc arguit. sensu pte cogscit nō quiditatē: sed sub a. aliquo. s. acc̄ite: tūc quero vtruz p̄ se cognoscit a. et tūc p̄ se cognoscit qđitatē. s. n. sub alio: tūc in ifinituz vel stabis: tñi sensu tñi sentit illud qđ est color itellectus cognoscit qđitatē diffiniēdo: et attribuēdo difinitionē diffinito. dicēdo h̄ ē tale qđ. et sic vñ cogscere q̄ ditatem nō tñi qđ. Ad qrtū pñcipale. dico q̄ ñia non valz: qz nō ē file qz neccia: qz nō pot̄ seq̄ nisi ex neccarys: nisi fz seq̄et ex vñ: et tñi nō pot̄ ee verū sine vñtē: nec separatur nisi qđtū ad causalitatē: et ista causalitas est in ppōnib⁹ p̄ se veris: vñ in ppōnib⁹ p̄ se est acc̄is: qz nō valz: liez duo cōueniāt in vna cā. ergo vna est cā alterius. Ad aliud h̄ act⁹ circa hoc singulare act⁹ singularis in coi circa singula re in cōi: et act⁹ fīm nām circa obm̄ fīm nāz: et actus vñs circa obm̄ vle abstractū a singularib⁹: et pro tāto pot̄ saluari illud. et post⁹. supra allegatiū sensu ē vñs: sentire vñr sin⁹: qz glibzvñs act⁹ sentiēdi est circa vñu singulare tñi mul ti aut̄ actus circa multa: et oēs illi actus sunt ab eadez potētia: ex quo excludit qz nullū vñu singulare est pñm̄ obm̄ potētie: sed aliqd vñm in multis singularib⁹: qđ est quo dāmō vle: sicut p̄us expositū est: fz aut̄ qđlibet sentire sit tñi circa singulare: nō tñi vt circa pñm̄ obz: sed circa illud vñu qđ existit in singulari. Aliter non idē obm̄ potētie et actus: fz nō est circa illud vñu nisi sub singularitate: sicut color nō vñ nisi in qđitate. a multis tñi actib⁹ potēst abstra bi vñz cōe: et illius obm̄ ponef aliqd vle: sicut dc̄m̄ est in rñsione ad z̄ argumētu pñcipale. Contra. si sensu nō sentit obz sine singularitate quo se fz singularitas ad ob lectum: vt ad colorē: nō qđ est per se sensibile: licet non p̄

prium sicut qđitas: nō qđ singularitas ē tñi p se intelligibi le: stude. Notāduz vñ circa pñdicta q̄ tertia ratio pñcipal is non hz difficultatē spālē ad hāc questionē soluit. n. sicut pñm̄ arḡ pñcipale de actu immanēte.

Cōz circa istā lram pñbi ferius in isto p lib. Am̄. autem sensu. neq̄ vñ t̄. Est bona dubitatio. vtrū obm̄ per se sensu sit aliqd sub rōnē singularis. vñ q̄ sic: qz ibidem d̄r q̄ singuloz cognitiōes sensib⁹ maxime p̄prie sunt. Et z̄ de aia. d̄r singulare du sentitur. z̄ etiā posterioroz. senti re est singularis: et eius ē actus: cui⁹ est potētia. q̄ sensu ē L.c. vi. ipsi⁹ singularis. Quō etiā alr pone d̄rā sensu ad itellectū. Sed otrariū arguit per tertiu argumētu pñcipale de diuersitate potētiarum. et per confirmationē pñm̄ rñsionis pñme ad tertiu pñcipale de diuersitate potētiaz: et per confirmationē pñm̄ rñsionis pñme ad 3^m pñcipale p̄ simile de potētia rel̄: qz vñtā potētia receptiue māe accipit per se respectu vñtatis formarū eiusdē generis: inter quas est trāsimutatio. igit vñtā potētia sensitiae silt̄ iū dicabili respectu vñtatis obiecti fīm gen⁹. Doc̄ etiā p̄batur p̄ scd̄ confirmationē de scd̄ posterioroz. Itē singularitas est vñtā rationis in colore et sono. q̄ non ē formalis ratio obti: qz p illā distinguitur po. Itē nō fz singularitas ē ratio formalis obiecti sensus: qz tūc aliud singulare nō sentiretur. singularitas vñ in coi vñ vle: qz huic singularitati in hoc colore que non ē res scd̄ iterationis: et ali quid file in alio colore. q̄ ab istis duob⁹ ita abstrahit vñ vle qđ ē singularis: sicut a duob⁹ colorib⁹ vñ color. Ad hāc dubitationē rñdeo q̄ vtraq̄ via cōcedit q̄ singulare non ē p̄ se obm̄ potētia et pñm̄: sed p̄z via dicit q̄ aliquid fīm vñtatez generis est obm̄ potētia. Z̄ vñ via vitans vñtatez vñs cē p̄priez obm̄ sensu. ponit sibi corrñdere vñtate realē fundamētale vñtatis generis: iūtā ē obiectū: non tñi q̄ illā vñtate ponat obz: sed nāz cui sine consideratione itellectus auenit talis vñtā. fz hoc igit confirmationes ambe pñme vie posite ad confirmationē rñsionis tertii argumēti sunt p̄ scd̄ via. pñcipium. n. potētiale māle non dr̄ pñmo esse idē formaz talis generis: vt genus est aliqua iētio scd̄ causa ab itellectu: fz tūc modo formarū h̄tūm vñtā nām tali vñtate reali q̄ sit fūdamētūm vñtatis generis: q̄i itellectus illā naturaz cōsiderat.

Illud etiā de scd̄ confirmationē de. z̄. posterioroz. glosat q̄ sensu est vñs. i. vñtate reali fundamētali vñtatis vñs. Tria icōueniētia adducta h̄ rñsionez ad tertium pñcipale. sunt h̄ pñm̄ viā: et nō h̄ istā scd̄. Argumētūm etiā h̄ pñm̄ confirmationez qđ accipit ex. z̄. physi coz: q̄ potētie otrarieunt diuerte: vt posse sanari: et posse egrotari: sophistīcū est: qz illa prima confirmationē d̄z itelli g: nō de respectu pōli: sicut itelligit dc̄m̄ illud pñbi de. z̄. physicoz. sed de pñcipio pōli in quo ē respectus ad formā: q̄ nec potētia cogscit est tñi respectus. Ad illud argu mētū supius factū h̄ scd̄ confirmationez rñsionis ad tertium pñcipale. dōm̄ est q̄ illud philosophi de somno twigilia. cui⁹ est potētia eius est actus. itelligit subiectiue. ita q̄ cuius subiectiue est potentia eius subiectiue est actus. pbat. n. ex illa p̄positōe: q̄ sicut actio sentiēdi est p̄positi. ita et potētia et nō aie tñi: tamē vñ est etiā p̄pō eiusdem q̄ eiusdē obiectiue est potētia tactus: sicut pbatur p̄ argu mētūm aliud q̄ seguit illud: qz alr nō esset idē obiectum potētiae tact⁹. Hic etiā p̄z per tertiu icōueniētia supra adductū h̄ rñsione ad tertiu pñcipale: qz alr aliquid esset obiectū potētiae cognitiue fīm aliquā ratiōem fīm quā īm possibile est obiectū illud ab illa potētia cognosci. Unū sicut negat illa scd̄ via de potentia q̄ sit p̄ se: et pñmo circa singulare. ita negat de actu. vñ glosat ista scd̄ via omnia in h̄tūm: vt cuz d̄r q̄ sentire est singularis: et cōsimilia de singularitate per sine quo non: sicut d̄r qđitate. ponit ergo

Liber

illa secunda via p̄mū d̄bīm sensus coloř; vel lucem illud qđ ipm̄ est. Silt̄ et ipsius actus non sine singularitate: an aut̄ potētie sine singularitate dubiu ē. C R̄n̄s: sicut de q̄st̄ate. imo sine q̄st̄ate ē motiuū: licet nō possit actu agere.

C Op̄z. n. h̄ac primoꝝ p̄ncipioꝝ et causarum eē speculatiuā. Sūmū etenī bonū. et qđ cuius gratia vna causaꝝ est. Quare vero non actua palā ex primis philosophatibus. Qd. VII.

Verū, qđ ē vt boni fiam? e. n. ad felicitatē immediate que ē sūmū bonū n̄m ḡ r̄c. C Itē p̄ hui⁹ b̄r q̄ b̄ ordinat alias ex ō cōditione sapientie: s̄z ordinare ē ac̄ scie practice. ḡ r̄c. C Itē sicut theō supnālis ē ad p̄ficiēdum nos i esse supnāli. sic ista ī eē nāli: s̄z illa ponit practica ppter amore charitatis. ḡ r̄c.

T.c.i. C Itē cōis ē speculatiuī et practicis. ḡ nec ē speculatiuī nec practica. C In d̄rūm arguit p̄hs b̄ i. n. b̄ hui⁹.

T.c.z. C Ad solutionē b̄i⁹ qōis et sequētis p̄. 02 videre qđ sit praxis a qua d̄ scia practica. et z̄ qualit se d̄ scia h̄re ad illaz praxim: vt ab illa dicat practica. C De p̄ sciendū q̄ praxis est ois opatio q̄ nō ē p̄ essentiā speculatio. aliogn disio scie in speculatiuā et practicā eēt iſufficiēs: quilibz. n. opatio eēntialis distinguit̄ speculatiōe q̄tū ad illud qđ ē speculatoꝝ eē fine vltimū yl̄ alteri⁹ ḡra: 02 tñ q̄ illa oga nō sit mere d̄teriata a nā: s̄z q̄ titigat̄ ea errare: et recte agere.

C Qd. p̄z ex scđ manifestado. scia. n. practica se b̄z ad praxim vt directiuī in ipsa. nō est aut̄ op̄ directiōe vbi nulla est difformitas. opatiōes aut̄ que subsumt impio n̄o: sunt opōnes cognoscitivē tā itells q̄s sensus. opatiōes ēt appetitivē tā itellectivē q̄s sensitivē: opōnes etiā motiuī: opatiōes vegetatiuī n. vñ de eis n̄ ē scia practica. C Si illes p̄ B̄ p̄ m̄ vñ ēē de illis. C R̄n̄. q̄ ē de actibz n̄ris respiciētibz illā. quō. s. talia opposita sic ipsam disponerēt. opatio aut̄ cognitiuā int̄. est q̄truplex qđā ad nihil ordinat: vt cognitio xclonis vltic: qđā ad aliud vt cā ei⁹: vt cognitio p̄ncipij ad xclonē: qđā ad alium vt ad finez: vt scia minus nobilis ad metaphysicā: qđā aut̄ vt in alia dirigat: vt logica. oēs tñ ille sunt speculatiuī: q̄r nō ordinat̄ nisi ad speculationē. Opa. vñ cognitiuā sensitivā aliquo mō sub est impio n̄o. puta sic vel sic imaginari. sic vel sic dispone re oculū ad vidēdū. et si scia de hoc dareſ practica eēt: docēs quo eset sc̄opandū: pro quāto aut̄ nō subest n̄o ipo gn organo disposito sensibile p̄sens necessario senti⁹ n̄i. pediēt̄ nō est scia practica de b̄. Opatio vñ appetitivā vñ lūtatis circa fine vltimū nālē: vñica ē et vñiformis. s. com placētia quedā simplex. in illa ḡ non idigem̄ scia directiua: q̄r vt p̄s dc̄m ēn̄ est opus directiōe. vbi nulla accidit difformitas. Lirca vñ entia ad fine in actu nāli que errare. et circa illa sunt v̄tutes et scia moralis practica. In actu vñ supnāli volūtatis tā circa fine q̄s circa illa q̄ sunt ad finem cōuenit errare et recte agere: q̄r ibi nō recte agit sine multis circumstātys act. ḡibi regris directio in ytroqz: et scia ibi directiuī est theō supnālis. ḡ illa fm illā vñ p̄ne da ē practica. Opatio vñ appetitus sensitivū p̄t esse recta et nō recta. vñ circa directionē etiā in illa ē moralis. p̄ q̄tō v̄tutes morales sunt ibi: licz forte nō ita p̄ncipalr: sicut in volūtate. Opatio aut̄ motiuā qđā est simplī imanens: vt saltare: eḡtare: qđā aut̄ trāsiens: nihil tñ relinq̄s: vt cātare in p̄ gradu. et cythariçare in scđo. qđā aligd relinq̄ns. b̄ p̄p̄sime vocat̄ factio. C Dec igit̄ scia cu sit de p̄ente nullo mō est practica: nisi q̄r ordinat̄ ad actū nālē vñ volūtatis circa illud ens. S̄z eā ad illud ordinari nō facit eā practicā cu nō ordinet̄ ad illū vt directiuī: cu ille ac̄ sit nālis rect⁹ vñiformis. C Qd. etiā p̄baſ alr: nulla scia est

Questio

practicam̄ nisi sideret operationē vel opabile iquātū opabi le b̄ neutz fac. nō z̄: q̄r p̄m̄ens sub rōne q̄ talenō ē opabi le. C Lōtra. sic theō supnāli n̄ eset practica. C Ideo r̄n̄. opabile vel circa qđ ē opo ē amabile ēē circa qđ ē opo: sic ē sanabile. b̄ sufficit ad practicā. C Lōtra. rō amabil ex q̄ dicit aliquā relatiōem fm rōne in deo: nō p̄t ēē pri marō i ipso fz̄ quā oia ad ipm̄ attribuitur. ḡ nec sic consideraf̄ b̄. C R̄n̄. idē arḡ p̄t fieri de theologia: nō. n. po test poni b̄ subz sub rōne nobilioz q̄s ibi. Jō r̄ndeō q̄ sub rōne boni p̄t tā b̄ q̄s ibi siderari q̄ ē ratio ab. sup quāz fūdat̄ rō amabilis: sicut medic⁹ siderat corp⁹ iquātū ca lidū et frigidū in quo fūdat̄ sanabilitas: et b̄ sufficit ad rationē practice. vñ ex pte obiecti nō yideſ ēē ratio: q̄re ista et nō est practica: nec valz ponere iō metaphysicā esse speculatiuā fm Ap̄. q̄r ponit sapientiā ēē nobilissimus habitū ex ō. ethicoꝝ: t̄ p̄n̄s non ordinatū ad aliū: nec ad aliqd ni. ca. 8. si ad p̄p̄iū actū: t̄ ita nō ad praxiz: s̄z ad speculationē tñ. C Nec aut̄ rō q̄uis sit appens nō valz. stat enim q̄ ois scia sit nobilior: actibz potētie motiuē trāscētibz in extrin seca: et tñ respectu talii actū ponit scia practica: vñ p̄z q̄ ordo: sicut ad finē vel sicut ad nobili⁹ nō est de ratiōe practice: sed q̄ directiuī sit in aliquo actū: licz min⁹ nobili⁹ q̄s sit siderare: imo nullā ponit Ap̄. practicā n̄i directiuaz in actu min⁹ nobilis potētie q̄s sit itells: n̄i forte moralez si v̄tutes sint in volūtate. C Itē in alio peccat̄ rō. stat q̄ Ap̄. p̄t appetitū itellectiuī i nob. 6. ethi. et p̄ rheto. iz. s̄c. z. et 3. at̄ illa p̄o sit nobilior act⁹ ei⁹ erit nobilior actū itells: et ita q̄r itells ordiabif̄ ad illū: et illa ē praxis: vt phituz ē. ḡ r̄c. Nec valz p̄batio de sapientia. licz. n. v̄e sit nobilissim⁹ habi tūs: tñ act⁹ v̄lūtatis nālis: et ita nō ab habitu potest ēē nobilior act⁹ q̄s act⁹ scribedi q̄ ē ab hitu in manu: q̄r v̄sū ē nobilior potētie motiuā: tñ b̄ cēt dato q̄ hitu scribedi ēē nobilior oī hitu: q̄r in potētia v̄sū nullus ē habitus. C Lōtra: q̄re ex amore nāli. i. ex puris nālibz: et tñ libera frequēter elicito nō p̄o in volūtate gnāri hit⁹ amoris nālis sicut in itellectu ex itellectionibz nālibz. indeterminatior. n. est volūtas q̄s itells saltē resp̄cū p̄ncipioꝝ: quorū tñ sunt hitus. C R̄n̄. q̄r si hitus generet: b̄ est ex fecunditate act⁹: non aut̄ ppter necitatem act⁹: ita q̄r iter potētiam et hitu act⁹ mediet̄: nō aut̄ hit⁹ iter potētiaz et acu ex necitate. Ap̄. at̄ n̄i poncret forte hit⁹: n̄i vt regraſ pp actū cānd. C Ad p̄m̄ arḡ qōnis dōm: q̄r b̄ ē vt boni fiam⁹ speculan do. C Ad scđm dōm q̄r b̄ ordinat alias: vt finis ordiat en tia ad fine: non vt scia directiuī. C Ad 3. dōm q̄r non est sile non pp z̄ rationes ip̄probatas: s̄z ppter illā de nālita te amoris. circa quāz nō ē difformitas. C Illa tñ rō ē de biliis: sicut p̄z p̄arḡ de amore nāli supra: libertas. n. est res p̄spectu act⁹ ex puris nālibz: vt eliciat̄ cu circūstātys debūtis vel sine. s. sup oia vel ppter aliud. licz iste circumstātē n̄ ponat amore in eē supnāli. Silt̄ vñ p̄batur illud de dire ctione. p̄bs. n. z. b̄ dicit. finis practice est op̄: non dīc di rigere in ope. C Ad 4. dōm q̄r modus tractādi est vñ: et finis vñ q̄tūcūqz subm̄ sit cōe. C Ad argu⁹ de obto scie practice. dōm q̄r nō est obz eius op̄ noſtrūz: s̄z directiuaz p̄ipsam: nec obm̄ ei⁹ est opabile: s̄z q̄libz p̄ditio ab. p̄t ēē rō obti scie practice fz̄ quā p̄ditōe p̄t opatio n̄ra q̄ nō ē speculatio ēē circa illud. volūtio aut̄ p̄t cē circa obm̄ fm illā ob. rōne ei⁹: sic et itells. Sic p̄z quō ds in q̄stū ds vel iquātū bonus vel fm alia rōne absolutaz p̄t cē obm̄ scie practice. ḡ scia practica et speculatiuā nō distinguuntur p̄nes obz: q̄r nullū ē itelligibile: circa qđ nō poslit cē fm ra tione absolutā ei⁹: ita opatio volūtatis sint opatio itells. B̄ic. i. q. 4. vult q̄ magis distinguat̄ a fine q̄z mā. et B̄ lo

Primus

quēdō de fine eētiali quē scia ex se respicit nō accentali: quē scies sibi p̄figit: qd̄ p̄bat: qz d̄ q̄stūcūq; opabili p̄t eē scientia speculatiua. Sed h̄ restat dubium de scientia dei: quare nō est practica: r̄ de h̄ alibi p̄.

CAd h̄o principalis sciarū: t̄ magis principali subseruiēt ē q̄ cognoscit cui? cā sunt agēda singula.

Questio. VIII.

Trūm speculatiua sit nobilior: pratica. Oꝝ practica nobilior. qz finis eius ē bonū esse: finis speculatiue vez scire: s̄z p̄mū ē meli? scđo. **I**tē scia ciuilis q̄ est practica ordinat speculatōeꝝ. vt p̄ in ethi. s̄z ordinās est melius.

Dicit q̄ praxis dī cōiter ad sciaꝝ factiūam: r̄ ad affectiuā que est operatio.

CAli dicūt q̄ nuda volūtas nō dī praxis: etiā dīt q̄ speculatiua est nobilior: r̄ p̄bat sic ab obto: qz oꝝ speculatiue qd̄ ē qditas rei ē nobili? oꝝ practice qd̄ ē op? nr̄. qditas rerum int̄ sunt nobiliores.

CAli dīent ad h̄ q̄ de sub ratione opabilis. i. amabilis ē meli? seipso cogscibili. **A**lī p̄bat a fine: qz finis practice ē v̄lus gra: spe? ḡ speculādi verū: s̄z scđo nobilior est p̄. io. ethi. illō. n. e nobili? p̄ qd̄ uenīmū cū nobilissimū: s̄z h̄ est p̄ intellectōeꝝ v̄tatis q̄ uenīmū cū dys. nō. n. faciūt: sicut nos nec aliq̄ agūt cōia nobiscū. **A**d argumēta in h̄riu.

CAd p̄mū dico q̄ scia ista ē v̄t boni sum? nō simpli: s̄z f̄z v̄tutes. i. moderati in p̄te sensitua si ponit q̄ sit subz v̄tutis. r̄ illud nō ē bonū simpli: qz f̄z ph̄z ordinat ad mai? bo nū nr̄m. s. v̄t speculemur subas sepatas: r̄ getemur i speculatōe eaꝝ. illa aut̄ specula? ē sumū bonū nr̄: qz ē felicitas f̄z ph̄z. io. ethi. **A**lī aliō ciuilis ordiat q̄ audiat ista n̄ ista v̄n̄ aliud ē ordinare v̄lus alicui? r̄ q̄ dī intelligere r̄ exercere. aliud ē ordinare ipsaz sciaꝝ in se. v̄n̄ exercitiū ordiat ciuilis: r̄ ordinās est meli?. verū est in aliquo sensu.

Primū itaq; existimam? sapiēteꝝ oia magie scire: v̄t cōtingit. accipim? n. nō singularē sciētiā eoꝝ habētem.

No. IX.

Aleritur v̄trū ad metaphicū inq̄: tū talis p̄ se p̄tieat cognoscere oēs qditas in pticulari. q̄ sic. in. 6° nulla alia scia facit p̄sideratōeꝝ de ipo qd̄ ē. si ḡ qditas sunt note. r̄ in nulla alia scia. seḡ q̄ i ista. **I**tē cognitio in v̄li tñ est ipfecta: qz difusa r̄ disticta. ḡ si sapiēs cognosceret tñ in v̄li ēt ipfecte scies: r̄ alī p̄fete: qd̄ ē h̄ Ap. in h̄ p̄. **I**tē sile v̄t de h̄itib? ordatis r̄ potētys: sed ita ēt in potētys: q̄ potētia supior p̄t oēm illā rōne ḡphēdere quā inferior. ḡs̄līt h̄it? supior cognoscer oia q̄ cognoscitur in h̄itib? iferiorib? s̄z iferiores h̄it? cognoscunt in pticulari. ergo r̄ supiores. **L**ōtra. in p̄ dī q̄ sapiēs ē cognoscēs oia: v̄t ḡtingit: r̄ exponit q̄ nō oꝝ in singulari: sed v̄li. **I**tem si sic. tūc alie scientie superfluunt.

Rūdet cōiter q̄ metaphysico p̄tinet cognoscere ḡlibz qditatē fm̄ q̄ qditas: r̄ fm̄ q̄ h̄: nō tñ fm̄ oēm rōne cuius cūq̄ accidentis huic qditatē.

Primū sic oñdit. h̄ qditas ē p̄t cognitioē diffōne: tpe. r̄ motu. r̄ ḡstitate. ḡ p̄t p̄siderari absq̄ illia: s̄z nō in scia nāli: qz cōsiderat mobilia: nec mathe? qz cōsiderat quāta. ḡ illud cōsiderat a metaphica. **I**tē si h̄ qditas nō p̄ se cōsiderat a me? tūc ab aliquo alio: r̄ tūc seḡ q̄ illa scia ēt subalternata me? qz cōsiderat de pticulari qditate: r̄ me taphica de qditate in cōi. s̄līt seḡ q̄ p̄ se iferioris r̄ supior ad eādem sciam nō pertineat: cuius oppositū videt in alijs. idem. n. considerat numerū r̄ binarium r̄c.

VIII. & IX.

13

CItē p̄t cognitioē de aliq̄ cogscit illō qd̄ p̄ sibi iest: qz illō ē oino iostēibile: a° oia d̄m̄rabilitia pillō: sic passiōes. v̄t etiā oñsibilitia: sic p̄dicata eētialia a°. **S**z qd̄ p̄ iest vñciūq; est qditas sua p̄pa: q̄ exp̄nit p̄ diffōne ppriā. ḡad metaphy. cū c̄ ē p̄t cognitioē aliq̄ p̄t illō p̄siderare d̄ illo. maior p̄: qz cognitio oñsibil q̄ alio d̄ a. nō ē p̄tē a. p̄ba: minoris: l̄z ens sit p̄mū qd̄ iest hoi: nō tñ p̄ iest hoi: tū qz oñsibile ētlicz n̄ d̄m̄rabile p̄ diffōne hois: s̄z hoiez ētāl rōnale p̄ nibiloſi. sibile ē. vñ h̄ q̄rere nibil ē q̄rere ex. 7. meta. cu? non ē alia T.c. 69. cā. vt hō ē hō. s̄z meta. ca. de p̄ se. tu qz si a. uenit b. p̄ nulli T.c. 23. aliū uenit: qd̄ nō ē b. igr̄ si ens p̄ ueniret hoi. nulli aliū cōueniret p̄ se. vñ sic in z° p̄ se tñ p̄ vñu iest vñi. sic in p̄mo: qd̄ nō p̄t eētisi ppriū gd̄. **L**ōtra illā rōne. ḡb. hō ē hō ēt p̄us p̄mū q̄ h̄. ens ē ens: qz p̄t oñdit scđaz. nō e᷑. p̄mū b̄z oñdere ḡnes: tñ h̄ dī p̄mū p̄mū "plexū icludit in oibus p̄ceptib? cōplexis: sic p̄mū iplexū in oib? iplexis. Jō oñdit p̄ qdlibz: nō aūt d̄m̄rāt. **A**lī dī q̄ p̄ceptib? cōibus fuit pp̄nes v̄les. r̄ sic supior distribut? icludit iferio. rē. n̄ e᷑. **A**d hāc igr rationē dōm̄ p̄ p̄ma cognitio v̄le ē v̄lis vel pticularis. p̄ v̄lis cogscit illud qd̄ p̄ iest sibi in v̄li. p̄ma v̄o pticulari. qd̄ p̄ sibi iest in pticulari. meta? n̄ ē p̄ria scia pticularis d̄ hoie siue de hoie in particulari: s̄z p̄ v̄lis de ipo inq̄tū ens v̄l suba. r̄ sic cogscit q̄ p̄ sibi iest in v̄li: vt ens ē ens. **C**ontra. salte cognition pticularis de hoie oñdit hāc. ens ēt ens. **A**d h̄r̄sum ēt p̄us.

TRA

Secundū declarat sic. h̄ qditas por ē accitib? r̄ accititia p̄ se: resp̄ciū ei? priora accitib? p̄ accititia: licet ḡ fm̄ q̄ h̄ qditas: r̄ q̄tū ad p̄ se accititia ei? p̄tineat ad metaphysicā. inq̄tū tñ mobil v̄l h̄. h̄ ē formalis inter? sub aliq̄ accititia paccit p̄tinet ad sciaꝝ alia. qz sic ē posterior or seipsa itellecta sine illi. **C**per h̄ ad p̄mū. sapientia cogscit oia. n̄ fm̄ oēm rationē cognosci? s̄z f̄z oēz rationē qditarū cogscit: n̄ tñ i v̄li: s̄z ēt in p̄tī. **A**lī aliō alie scie p̄siderat qditas f̄z accititia sibi. **C**ontra p̄oz seḡ q̄ alie scie n̄ p̄siderat nec qditarū: nec hāc in se: s̄z tñ f̄z accititia sibi. cū ḡ qditas cū accitibus sit ens paccit. Seḡ q̄ oēs alie scie a metaphyca ēent d̄ en te paccit: s̄z d̄ illo n̄ ēscia. s̄z hui?. **E**t p̄batio: qz nece ē T.c. 4. p̄cognoscere d̄ subto gd̄ ē. ens paccit nō h̄z gd̄: qz oē tale v̄l ēt gen? v̄l in ḡne: s̄z ens paccidēs non ēt in genere: qz distinguitur ḡ oia. x. genera in lib. 6°.

T.c. 4.

EX

Hic r̄s̄det q̄ liez corp? mobile sit ēt paccit: non tñ cor pus fm̄ q̄ mobile: qz vna ratio formalis facit vñu cogscibile r̄ vñi scie. **A**lī dī q̄ ph̄s i. 6° negat sciaꝝ de ente paccidēs qd̄ non h̄z tām deteriatā: qd̄ ēt pauciorib? n̄ sic h̄. **C**ontra. vna cognition ēt vñi cogscibilis: s̄z non magis vñu ēt corp? f̄z q̄ mobile q̄ corp? mobile. aut. n. p̄cise itellico corp?: aut p̄cise mobile itellēndo corp? fm̄ q̄ mobile aut v̄trūq; r̄ tertium erit p̄positum.

TRA

Itē p̄. dicit i elēchis q̄ h̄ ē accit. cogscis coriscuz: r̄ ille ē veniēt ḡ cogscis veniētē. stat ḡ s̄lī q̄ cognoscis veniētā q̄ est in corisco: r̄ accidēs: r̄ tñ ignoras subiectum eius. sic ex p̄te ista s̄lī stant: q̄ ph̄icus cogscit mobile illud accidēs: r̄ tñ ignorat corp?. **D**r̄ q̄ ista cui accidēt nō cognoscuntur nisi paccit: tñ ille ratōes cognoscēdī ḡb? cognoscunt illa alia p̄ se cognoscunt. **L**ōtra. si mobilitatē q̄ cogscit cor pus p̄ se cogscit aut tūc cogscit mobilitatē inq̄tū gd̄. **T**ūc p̄po". si nō inq̄tū gd̄. ḡ n̄ p̄ se: r̄ tūc paccit. r̄ tē q̄ro d̄ illo accidēs: r̄ sic d̄ oib? alis i finitu. **I**tē nāl' cognoscit p̄ te corp? f̄z q̄ mobile: aut q̄ illa eadē scia cogscit mobile f̄z q̄ mobile: r̄ tē cogscit inq̄tū gd̄. si v̄o cogscit mobile inq̄tū gd̄: tē seḡ q̄ idē sub eadē rōne formalis cognitū p̄siderat p̄ se a diuers scietijs: qz eadē rō cognitōis ēt q̄ cogscit corp? inq̄tū mobile: r̄ mobile inq̄tū mobile: qz mobilitas ētō cogscidi formalis nāli. r̄ s̄lī i metaphyca. **Z**o sic arguit. si nō p̄siderat in physica mobile iquātū mobile. r̄ mobile iquātū mobile p̄siderat in alia scia. ergo eadē rō erit for-

Liber

malis in duab^o scietys. **C** Dicit q̄ nō est eiusdē scie considerare mobile in q̄stū taler: et corpus iquātū mobile: q̄ di cunt q̄ nō est simile. q̄ rō mobilitatis accidit corpori: et p̄ se iest mobili. **C** Sz illud nō valet: licet bene dicat ista rū sto q̄ illa rō h̄z diuersas cōparatiōes ad cognita sub ea: tñ nō vitat qn eadē rō formalis in duab^o scietys consideret p̄ se. eadē. n. rō nō variata que accidit vni est eadē eēntia. liter alij: et tunc reduco arg^m: sicut pus. Silt ex quo diuer se scie h̄nt diuersas rōnes formales nō p̄t esse vna rō for malis p̄ se cōsiderata ab vna et ab alia. **C** Itē ad vnitatem scie requiri vnitatis rōnis formalis salte p̄me. nō tñ in se: sed vt cōparat ad mālia: quox est rō. s. q̄ nō diuersimode cōparet ad illa fm se: et per accīs: lz diuersimode forte fz diuersos modos per se. vnde ad cūdem p̄tinet cōsiderare risibile in q̄stū risibile: et hoīem iquātū risibile: q̄ eadē rō formalis vtrinq^z: et eodez fm per se vtriq^z cōpara: licet nō eodē mō per se: tūc sicut arguit iferius. ibi hoc cōcedūt nihil videt remanere cognoscēdū alys scietys. **C** Rū. li cet nullū accīs per accīs dicat de ente: q̄ ens ponitur in diffōne cuiuslibet: nō in sua cōmunitate: sed vt icludīt in aliquo iferiori: sicut figura in diffōne habere. z. iō soli non omni. et ille modus p̄tinet ad per se. tñ linee est aliqd accīdes per accīs: ve visualitas que tñ nō tñ entis: s̄ etiā alius cuius subiecti iferioris: vt coloris vel lucis ē p̄ se. ḡ licet metaphysicus cōsideret ens colorē lucē iquātū visibilia sive visualia: nō tñ lineā iquātū visualis: et de hoc ē p̄spectuia. **C** Contra. h̄ positiō v̄r vocalis: tñ q̄ arguit vt pus. ita videt cognoscere lineā ēē visualē: sicut lineam iquātū visualis: v̄ibilis: tu q̄ si de linea iquātū visualis: est scia aliqd demōstrabit de linea per aliqd mediū nō sumptū de materiali. ḡ et formal. ḡ oī cognoscere formale fm se q̄tuz ad mediuī qd̄ sibi fm se iest. Silt de infinitis ēēt quelibet scia si sua ratio formalis possit accidentaliter accidere infinitis quia vna ratio vtrq^z modo.

EX **C** Notādū v̄o q̄ ad illud superius dcm. s. q̄ ad vnitatem scie requiri vnitatis rōnis formalia addit̄ salte p̄me: q̄ alter positiō sibi h̄diceret: q̄ alia est rō formalis entis iquātū ens: et hoīs iquantum h̄o: tñ ster oēs rōnes formales rō entis est p̄ma et vna. **C** Lōtra. equocatio entis. **C** Alter respondeo q̄ ratio hominis non est simpliciter alia a ratione entis: quia ipsum includit.

C Ad argumētū opionis dico q̄ q̄ditas quelibz nō est p̄o omni quātūte: sed tñ quiditas substātie: s̄ q̄titatis nō. **C** Arguit contra sic. q̄ditas ignis est p̄o omni motu. ḡ vt sic nō h̄siderat nec a nālī nec a metaphysico. Dico q̄ mobilitas nō est rō formalis subiecti qd̄ h̄siderat in scia nāli cuius p̄atio est: q̄ subm fm rōne subiecti pus est naturaliter passiōe: tūc passio nō est rō formalis h̄siderādī ips ex quo ē posterior: mobilitas aut̄ est passio nālis in naturali scietia. **C** Dico ḡ q̄ditas ignis cū illo q̄ appropiat q̄cūd sit illud: vt sit p̄pū subiectū motus cōsideratur in scia nāli. illud aut̄ qd̄ appropiat ipm: vt sit subm motus nō est motus: q̄ pus naturalē h̄z rōnem illaz q̄ sit subm motus. **C** Lōtra. p̄bs dicit q̄ h̄siderat mobilia in q̄stū mobilia. Dico q̄ hoc dicit: q̄ nō h̄z notā istā rōne quā h̄z: vt est subm motus: s̄ v̄tit motu tāquā magis noto. Uel dico q̄ h̄siderat mobilia in q̄stū mobilia fm q̄ iquātū ibi dicit cōuertibilitatē passiōis cuī subiecto t̄. **C** Ad aliud dico q̄ necesse est ipsos cōcedere subalternatiōem. p̄: conditio vna subalternate scie est: q̄ subm sūm sit sub subiecto subalternātis. alia ē q̄ scit q̄. vbi superior scit ppter gd: et a superior accipit sua p̄ncipia ad pbādū cōlones. Aliando aut̄ subm addit̄ sup subm dīam essentialē: sicut binarins super numerū. aliqū accītale: sicut sonⁿūero: s̄ nūc est ita q̄ in oībus scietys discurreti p̄z. q̄ subalternata tātum addit̄ supra alterius subm accītale dīam. ita est cō

Questio

mūniter in oībus scietys: q̄ magis subalternate addunt differētiam accītale q̄ essentiale. vnde oīs subalternate duab^o subalternatur fm duoque in eius subo icludunt: vt p̄z de musica respectu naturalis et ap̄c. ḡ sic h̄ cum fm eos subiectū aliarū addit̄ accītales rōnes: et per meā positionē addit̄ essentiale aliqd: puta hāc quiditatē sup q̄ditatē magis seḡ subalternatio p̄ illos q̄ per me. **C** Itē si sola hec consideret quiditates tunc.

C Hoc cōcedūt sine ar^m: q̄ vt p̄z suprā: cui p̄ se iest aliqd p̄sio illud sub rōne ei^r. h̄siderabit a metaphysico q̄ h̄siderat passionē oēm in se. iquātū a. ḡ et qd̄ libz in q̄stū p̄ se a. se: qui q̄ nulla oīno sit passionē: nec p̄ma: nec posterior que alt cui subiecto per se iest qn metaphysicus cognoscat illud subiectū sub rōne illius passiōis. iḡt nō restant aliqua cognoscēda alys: nisi accītia per accīs: que nulli p̄ se insunt si tñ aliqua sunt talia maxime cōponat ad scōm modum per se p̄tinere. 4. modos p̄pū fm Porphirii. Salte nullum est accīs per accīs respectu entis: vt cōcedūt: q̄ difinit quodlibz iferius. iḡt ens cognoscetur h̄ sub ratōe cuiuslibz accītis oīno: et itayt dicūt nō caret passionibus: vt h̄sideratur a metaphysico. v̄ez vtigerit: sed nulla p̄sio remanet considerāda alys. imo nec vt videſ aliqd ac cidens per accīs. ergo metaphysica est oīs scientia.

TRA

C Sola h̄ demōstrat p̄ma passiōem de oībus q̄ditatibus: q̄ p̄ma passio inest q̄ditatī sue p̄ se et imēdiate sine aliquo accidēte: q̄ nisi sic: tūc nō eset p̄ma: sed alic scie h̄siderat subiecta sub accītaliib^z rōnibus. ergo nō cōsiderat per se p̄mas passiōes: sed semp h̄siderās posteriores p̄supponit p̄ma esse. ḡ nulla scia h̄siderās demōstrat p̄ma passionez in ee: sed p̄supponit ipsam demōstrari in alia: sed cōclusio v̄bi demōstrat p̄ma passio ē p̄ncipium in iferiori scia v̄bi demōstratur posterior: sed h̄ est cōdītio scie subalternate: et subalternate. ergo oēs scietie alie subalternate sunt meta physice: s̄ fm positiōem meā. si h̄ q̄ditas eēt p̄ se subz nālis cū habeat p̄ se p̄pīā passiōe: istā posset demōstrare.

C Ad p̄mu p̄ncipale. s. textū Arist. dico q̄ soluz itelligit q̄ nulla alia scia h̄sideret ens sūic qd̄ in coīnisi h̄. **C** Ad aliud dōm q̄. Ap. p̄ posterior. vbi cōparat demōstratiōe v̄le. p̄ticulari dicit in ep̄ylogo q̄ demōstratiōe v̄lis facit magis scire q̄ p̄ticularis. **C** Hoc nō est ad p̄positum.

C Cōclusio. n. supra: licet ip̄obetur de veritate p̄positōis EX p̄me opionis: nō tamē de cognitiōe p̄ticularis: vt preci se accipit̄ cōtra cognitiōem v̄niuersalis.

TRA

C Ideo alr dī q̄ licet meli^r ē cognoscere in p̄ticulari. p̄ ut p̄ticularē icludit v̄le: q̄ in v̄li tñ: tamē v̄bi p̄ticularē nō icludit v̄niuersale nō est melius.

C Siē h̄a Dio^r. q̄ ēē nobilissima p̄fectio dei: q̄ v̄ez ē p̄. EX cile supz: tñ vt alia icludit ipaz: et aliqd v̄lra nobiliora s̄ TRA

C Alia rōsio licet aliquo cognitiōe p̄ticularis sit p̄fectio in se p̄cise sūpea tñ cognitiōe v̄lis d̄ p̄po cognoscibili ē certior fm p̄portōem: q̄ cognitiōe p̄ticularis de suo cognoscibili: q̄ plus v̄le cognoscit in q̄stū ē cognoscibile q̄ p̄ticularē.

C Ad aliud nō est sile de potētys et h̄tibus: q̄ ex quo su perior potētia h̄z maiore v̄tute: si h̄z sp̄s pluriū p̄t illa p̄a cognoscere: s̄ h̄z nō ē rō cōfīcēdi nīl representādo re: s̄ potētia nō tñ h̄z maiore v̄tute: s̄ p̄t recipē alias sp̄s.

C Per potētā est potēs: et p̄supiora ē circa cōuis obz: et qd̄ libz sub ipso ē potēs: s̄ p̄ habitū ē determinat ad obm nō oī si sit determinat ad supiū: et ad iferi^r: idē ē suscepitū coloris: et huius coloris cuiuslibet: nō tamen si color ifor mat: et quilibet color informat.

C Q̄ aut̄ habitu v̄li nō cognoscātur q̄ sunt h̄tus iferioris probatur: q̄ cōtingit scire in v̄li: et ignorare in p̄ticulari h̄ nō h̄tineret si habitus v̄niuersalis esset representatiōe illorū p̄ticulariū. **C** Ad aliud pro cōtraria op̄. q̄ eiūdē est h̄siderare genus et sp̄z. dico q̄ ē falsa: licet in alibz

TRA

est eadē scia. H est: q̄ habet eadē ratiōes: s̄z h̄ t alibi vbi nō est eadē rō nō est hoc verū. Uel dico simplr q̄ sunt diuersae scie: nō tamen disperate: s̄z ordinate. Uel dici pōt q̄ scia de binario: si binarius haberet multas passiones: tra- deretur partim in arithmetica: t partim in alia.

C Fere autem t difficillima sunt hominib⁹ ad cognoscendum que maxime sunt vniuersalia.

Maz a sensibus sunt remotissima. **Dō. X.**

Vrum vniuersaliora sunt nobis dif-
ficiulia ad cognoscendū. q̄ nō p̄mo physicoꝝ. inata est nobis via pce-
dere ex notiorib⁹ nobis: et intendit ibi: vt
pz per litterā q̄ vniuersaliora sunt nobis
magis nota: singularia minus nota. Item
cōfusa t idistincta sunt nobis magis nota

T.c.3. ibidē: t ibidē similr. totū est magis notū nobis q̄z partes.

T.c.4. vniuersale est totum. Item illa citius occurunt intel-
lectui: quorum singularia citius occurunt sensui: s̄z singu-
laria magis vniuersalium citius sentiuntur. ergo t illa vni-
uersaliora p̄s itelliguntur. probatio minoris per Anicē.

T.c.5. t in p̄mo physicoꝝ. pueri p̄mo appellant omnes viros pa-
tres c̄. Similr p̄mophysicoꝝ nō sunt eadē magis nota

nobis t simplr: sed minus vlia sunt notiora nature. q̄ no-
bis minus nota. Qd sint simplr minus vlia nature magis

nota pbatio: q̄ vnuqđ q̄ magis cognoscitur per nām qđ
est magis pfectuz: t magis ens min⁹ vniuersale addit sup

magis vniuersale aliquam perfectionē. **I**tē fm Aliic.
c.5. cōmuniſima p̄ma impiſſioꝝ imprimitur. ergo p̄s cogno-
scitur: t sic de alijs fm ordinem. **I**tē si nō: tūc scientia
de eis esset min⁹ certa. hoc ē cōtra vnaꝝ ratioēm sapiētis.

T.c.4. Contra p̄bs in littera. similr cōpositiora sunt nobis ma-
gis nota q̄z simplicia: sicut pz in p̄mo physicoꝝ. q̄ totū qđ
est xpositū ē nobis noti⁹ q̄z ptes. Sed min⁹ vle xponit ex

ca.4. magis vlia. q̄z c̄. Item. 6°. topi⁹. diffinitū est nobis min⁹
notum q̄z diffiniētia: sed diffiniētia sunt magis vlia q̄z dif-
finitū. **I**tē diffinitio est per simplr priora: vt habeat. 6°.
topicorū: s̄z talia sunt minus nota nobis. ergo priora sunt

nobis minus nota.

T.c.5. Dicit q̄ estyle per predicationes: t illud diffinitū in per-
biermenias. t p̄mo posterioriz: quod est vnu in multis: t

T.c.25. de multis. **A**liud est vle per causalitatez: cuius virtus se
extēdit ad plures effectus: sicut causa p̄ma que est tamē
singularis nec p̄dicat de pluribus singularib⁹. **S**e-
cūdo modo itelligēdo magis vniuersale causalitate ē mi-
nus nobis notuz q̄z min⁹ vniuersale causalitate: q̄z magis
vniuersale est perfectius: t pfectiora sunt minus sensibili-
lia: sicut pz de itelligētys tā mā separatis: sed cause vni-
uersaliores sunt min⁹ sensibiles. ergo nobis minus nota.

C De vniuersali per predicationem: aut comparat ad sin-
gulare simplr: aut vle magis ad vle minus: sicut gen⁹ ad
spēm. de p̄mo vniuersali p̄mo distinguēdum est de cogni-
tione p̄t cōmuniſis est ad cognitiōem sensitivā t intellecti-
uam q̄r cognitio in ḡne: t tūc singulare simplr est noti⁹
nobis q̄z vniuersale: q̄z illud est noti⁹ nobis: qđ est noti⁹
cognitione p̄ma in nobis. **H** est sensitiva. **S**i autē nō com-
paretur q̄tum ad cognitiōem in genere: sed ad vnaꝝ: tunc
quātum ad sensitivā singulare est magis notū nobis. **S**i
autē quātum ad intellectuam: tūc fm illos qui ponunt sin-
gulare nō itelliſi nisi per accīns posterius itelligeret: q̄z p̄
accīdes posterius est per se: vt dicit. p.z. physicoꝝ. **S**i autē
alia opinio sit vera: qđ per se itelliguntur: tūc esset qđ. t p̄t
dici q̄ singulare magis: q̄z cōclusio nō cognoscitur nisi p̄
poste p̄cipia que sunt magis nota fm philosophum. t fm euz
T.c.5. p̄cipia accipiūt per inductionē. inducōt autē ex singulari-
bus. **S**i autē comparat magis vniuersale ad min⁹ vniuer-

sale: vt quādō vtrūqđ est simplr vniuersale: aut qmbo cō-
paratur ad intellectuz: aut singularia eoz cōparatur adin
uicem. si scđo modo nobis noti⁹ ē singularare magis vni-
uersalis: q̄z singularē minus vlis. **S**i vniuersale vtrūqđ
comparet ad intellectuz: tūc vel est loquēdū de superiori:
vt est quiddā idistinctū p̄fuse x̄tines plura. isto modo est
magis notū nobis. Et h̄ pbāt tres p̄me ratōes. **S**i autē
accipit magis vniuersale: vt sit distinctū quoddā diffi-
niēs: tūc diffinitū est magis notū: cognitione tamē idistin-
cta: q̄z p̄s cognoscitur diffinitū idistincte q̄z diffiniēs.

C Ad oēs auctoritates. p̄me tres pbāt q̄ magis vniuersa-
le cōparatū ad minus vniuersale: t fm cognitiōem intel-
lectuā in quaūtū idistincte magis vniuersale cōtinet mi-
nus: est magis notū nobis. magis ergo vlia sunt p̄s nota.

C Ad duo signa dōm q̄ probant q̄ singularia magis vlis
singularibus minus vniuersalis citius cognoscunt: t hoc
fm cognitiōem sensitivā. t similr vniuersalia eoz corrū-
detia citius cognoscuntur t itelliguntur. **C** Ad aliud. cōissi-
ma p̄ma impiſſioꝝ c̄. Lōcludit q̄ magis vle ē magis notū
iiquatum idistincte cōtinet minus vle. igit c̄. **C** Ad argu-
mētū in oppositū. itelligēdū est de causis vniuersali-
bus per causalitatē. **C** Ad aliud de simp̄ p̄cedit q̄ vni-
uersalins fm q̄ diffiniēs. Aliter p̄t negari propositiō: q̄z
mā est simplicior q̄z compōsitū: t tamē nō perfectior. vni-
de aliqua x̄posita sunt perfectiora simplicib⁹. alia non.

C Ad aliud intelligit: vt diffiniēs. similr illud dc. 6°. topi-
corū. q̄z diffiniētia sunt nobis notiora: verū est iquan-
tū diffiniētia. **C** Contra. illud quod dicit magis vle cau-
salitate est min⁹ notū nobis. q̄z sit falsum pbatio. scđo hu

T.c.1. ins dicitur in forib⁹ delingt: vbi ex intentione habet q̄z
p̄ncipia scie p̄ora sūt nobis faciliſſime nota. ergo cāe vni-
uersalissime sunt nob note magis. pbatio p̄ne. q̄z p̄ncipia

vniuersalissima dicūt ppter qd respectu cōclusionū plu-
rimarū: sed illud qđ dicit ppter qd dicit cāz. ergo vniuer-
salissimū p̄ncipiū cām vniuersalissimā: sed causa vniuer-
salissimā est cā plurū effectū. eo. n. q̄z ē vniuersalissimū
p̄ncipiū se ad plura in virtute extēdit c̄. **C** Lōtra aliud.

si singulare simplr est magis notū. ergo qđ est p̄pinquiū
illi singulare est nobis noti⁹ scđm illud tertī topicorū. **ca.4.**

qđ est p̄pinqui⁹ simplr tali magis ē tale: sed hoc ē vniuer-
sale min⁹. ergo est magis notū nobis. cuius oppositū pbā-
batur c̄. **C** Lōtra aliud. verū est q̄z cognitio sensitivā ali-
quo mō p̄cedit intellectuā tanqđ causa sine qua nō: s̄z hoc

est in gnatiōe scientie. nō tñ in pfectiōe: q̄z intellectus est
virtus pfectiōe: tūc sic. virtus pfectiōe intensius: t magis
cognoscit q̄z imperfectiōe. intellectus ē pfectiōe. ergo c̄. hoc

etia dicit p̄bs q̄z artifex certius cognoscit: q̄z causam: exp in phe-
tūs nō: sensus ergo cū nescit ppter qd. ergo minus pfecte hui⁹.
cognoscit. **C** Ad p̄mū. p̄ncipia illa nō habent cās vniuer-
sales p terminis: sed habet terminos cōmuniſimos fm

p̄dicatiōem: tūc ad formā: sicut vniuersalis passio habet
vniuersale subiectuz: sic vniuersalior vlius: tūc fm h̄ vle
p̄dicabile magis dicit ppter quid q̄z minus: nō tñ sic q̄z di-
cat cām essendi minus c̄. Sic hic de p̄ncipiū demonstra-

C Ad aliud dico q̄ regulā illa sumit a. 3°. topicorū.
in eli⁹. t dico q̄ itelligenda est si sit p̄pinquiū illi in eo
q̄z talis ē. singularē autē ē magis notū nob: q̄z ē sensibile. il-
lud q̄z est p̄pinquiū in sensibilitate singulari illud ē nob

magis notuz: sed in hoc magis vniuersale p̄pinquiū est q̄z
minus. **C** Notandū tñ q̄z nō loquor q̄z aliqd vniuersale
sit sensibile p̄prie: put tamē habent eē in suppositis vnu
ē magis sensibile q̄z aliud. **C** Ad aliud. verū est q̄z intellectu-

pfectiōe t veri⁹ cognoscit siue certius q̄z sensus: tñ cum h̄
stat q̄z sensibilia sunt p̄ora nobis nota t faciliſſis: q̄z faciliſſis
est illa cognoscere que dicit in cognitiōem alioꝝ. **C** Lō-
tra. ydēt q̄z nō p̄t dici noti⁹: q̄z noti⁹ souat imperfectio-

Liber

nem. Ad hoc dico q̄ est notus s̄m p̄portiōē cognoscētis ad cognoscibilem: nō autem s̄m perfectionem cognitionis in se. Exemplū. oculus iſfirmus s̄m proportionē cognoscit magis cādelam q̄ aquila solez s̄m proportionem vīſi¹⁶ vtriusq; z aquila perfectius. sic hic. Nota in littera. vnuquodq; tūc ē perfectiū quādō p̄t generare sibi ſile. Cōtra. tūc deus alium deum. Si dicas q̄ nō eſt factibilis. Cōtra. angelus eſt factibilis: z tamē non p̄t. Dico q̄ fallit quādō aliquid ita perfectū eſt: q̄ requiriſt cauſam equiuocat: z hoc eſt ppter perfectiōē: z ſilt adhuc in vnuocis deficit quādō ibi nō eſt potētia actiua. lapis. n. durus non potest ſibi generare ſimilem: q̄ tm̄ habet potētia paſſiua ad reſiſtēdū: durum. n. eſt q̄ reſiſtit impellenti: ſed nō habet pncipinū agendi qualitatis actiue. Tūc ad ppoſitū licet ſequatur quādō p̄t eſt perfectū: tamē falla eſt: perfectū eſt. ergo p̄t. Nota q̄ in littera dicitur singulariuz cognitioneſt maxime ppter ſenſu: hoc dicit: q̄ tm̄ eſt ſenſus: z nō dicitur ppter intentionē actus: q̄ itellectus potest in illa perfectiū z in alia. Ad vnum argumētū dimiſſum: q̄ iſta ſcītia eēt minus certa. dico. ſi concludit vniormiter: non concludit q̄ ſit ierata in ſe: ſed ſicut vnuersaliflma ſunt diſſicillima: eo modo z ſcientia de illis eſt diſſicillima: z ille cauſe p̄ne ſunt diſſiciles nobis: ſic z ſcītia. Cōtra. hic dicit q̄ hec ſcītia eſt per cām. dicit enim q̄ principia z cauſe queruntur nobis. ergo nō ſunt nota z. Uerum eſt q̄ non ſunt nota nobis queſita: tamē in ſe ſunt nota z.

Quare ſic ſe videt hie vt puerbialr dicim⁹: in foribus q̄s delinquet. L.c.I.

Libri ſcīdi metaphysice. Questio. I.

V. c.i. Item ſunt cognita a nobis nō per iuentiōē: nec p̄ doctrinā. ergo naturali: quia nō ſunt plures modi cognoscendi. pbatio aſſumpti: quia omne cognitum per doctrinā vel per iuentiōē cognoscitur per aliud p̄n ſuſ notuz. p̄no p̄ſteriorz. ſed p̄mis pncipys nibil eſt p̄n.

V. c.i. Ad oppoſitū p̄bs. 3. de anima. anima de ſe eſt ſicut quādā tabula rasa vel nuda in qua nibil depingitur. ergo ſimile: z per naturā ſuam nō habet aliquā cognitioneſ. Cōdendum q̄ non habet aliquam cognitionem naturalem ſecundum naturam ſuam: neq; ſimplicium neq; complexorū: q̄ omnis noſtra cognitione ortum habaz ex ſenſu. primo enī mouetur ſenſus ab aliquo ſimplici nō complexo: z a ſenſu moto mouetur itellectus: z itelligit ſimplicia: q̄ eſt p̄mū actus itellectus. deinde post apprehēſioneſ ſimplicinū ſegtur aliud actus qui eſt cōponere ſimplicia adiuniceſ. post illam autē p̄pōnem habaz itellectus ex lumine naturali q̄ aſſentiat illi veritati complexoz ſi illud complexum ſit pncipium p̄mū.

Ad cōmētatorem dicēdū q̄ pro tāto dicuntur nobis naturali ſota ſuie cognitione: quia p̄ſcrita compoſitiō ſimplicium terminoz ſtatim ex lumine naturali itellectus

Questio

acquiescit vel adhēret illi veritati: tamē cognitione ſermiſo, riz acquiritur ex ſenſibilibus. z iſte itellectus dicitur habitus pncipioz: quo adhēret p̄mis pncipys. Ad aliud. cognitione pncipiorū quātum ad ſimplicia acquiritur ex ſenſibili. Et ad illud q̄d aſſumit q̄ non acquiritur per iuentiōē: nec per doctrinā. Dicendū q̄ illa diuidunt acquisitionē ſcītiae que eſt per p̄n ſuſ notuz: nō itellectus q̄ eſt habitus pncipiorū. Contra reſpoſioneſ ad p̄mū. ſi homo ex lumine naturali aſſentit veritati pncipiorū. tūc omnes homines equaliter aſſentirēt: q̄d q̄d ſequitur hominem vel itellectum noſtri ſim naturam ſuam. illud equaliter reperitur in oībus habētibus itellectum: q̄d eſt cōtra cōmentatorem ſuper 3° physiſcorū in pncipio. vbi i pbe dicit q̄ aliqui ppter cōſuetudinem negauerunt pma pncipia: z exemplificat de xpianis qui negat illud pncipium de nihil nihil fit. Ad hoc dōm q̄ ratio illa pcedit de pncipys ſimpliſter p̄mis: cuiusmodi ſunt. impoſe eſt idē ſimul eſe z nō eſe: z omne totū eſt maius ſua parte: z h̄. circa que imposſibile eſt errare ſim p̄mū in. 4° huius. nō Z.c.s. autem pcedit de pncipys que poſiunt eſſe cōclusiones reſpectu pncipiorū p̄mō. talibus enim p̄t vnu homo aſſentire magis q̄d alius ſuatum aſſentire talibus ſub eſt imperio voluntatis viſa cōexione iſtoz ad pma pncipia. Dic ponuntur multa dubia. p̄mū ſi ille aſſenſus ſit aliud actus itellectus q̄d appreheſio. Auicē. n. in pncipio logice ſue videtur ſumere pro eodē aſſenſum: z ſcīre. z ſi ille aſſenſus ſit ab itellectu agenti eli⁹ qui ponitur lumē intel lectuale. 3° ſi adheſionis cōclusionis formale pncipū ſit idem q̄d adheſionis pncipy. 4° vtrum habitus pncipy: q̄ dicitur itellectus ſit pncipium per ſe apprehensionis vel adheſioſ. 5° quomodo adheſio eſt naturalis. z nō apprehensionis: cū adheſio preſupponat apprehenſiōē. 6° an cōponere diſferat ab appreheſione complexi: z an ſimul ſit: z an ſimul cū ipſo ſit appreheſio ſimpliſter: vt ſic circa pncipium ſimul ſint gnez actus. ſi due appreheſiones ſimpliſter ſimul appreheſio complexi: z adheſio. quere ali bi hec. 7° ſi itellectus eſt aſſentire z diſſentire: quare non delectari z tristari. 8° quare ſimpliſter eſt tūc apprehenſio: z nō aſſentit ſiſ: nec diſſentit. ex hoc forte patz quo eſt verum in cōpoſitione z diuisione. z nō in ſimpliſtibus. Forſan autē z diſſicultate duob⁹ modis cōnīte nō in reb⁹: h̄ in nobis eſt eius cā. L.c.I. Qd. II.

Uta hoc queritur. 2°. vtrū diſſi cultas cognoscēdi res ſit ex parte itellectus noſtri cognoscentis vel ex parte rerū cognoscibiliū. q̄ ex pte rerū. pbatio. res ſunt cognoscibiles u. cōtu ſunt in actu: z certe in ſe z determinante ex. 9° huius. cap. vltimo: ſed multe ſunt Z.c.zi. res de ſe potētiales: vt materia iſcerte vt motus z temp⁹: et ſeqn. ideterminate: vt iſinitum. ergo diſſicultas itelligendi tales res eſt ex parte rerū: nō ex parte itells noſtri. Confirmatur iſta rō per cōmētatem p̄mo metaphysice ſim traſlationem ſuam. ſument p̄mo. qui dicit q̄ diſſicultas itelligēdi formas materiales eſt ex parte ipsarū formaz: nō ex parte noſtra. Itē qn̄ mā eſt ſumme diſpoſita ad ſuſcepſione formē: nō ē diſſicultas ex pte māe recipiēdi for mā ſicut p̄z de lumīe in medio. qz. n. mediū ſumme diſpoſitū quātuz eſt de ſe. ideo diſſicultas non eſt ex pte me dy recipiēdi formā: ſed itellectus eſt de ſe ſumme diſpoſitus ad cognoscēdū res: qz ibi nō eſt niſi ſola p̄uatio cognitionis. nō. n. eſt ibi aliqđ ſuū cognitioni rerū: qz ſi ſic in parte itellectua poſſet eſſe alteratio: qd negat. p. 7° phyſicorū. Itē diſſicultas nō eſt ex pte itells cognoscēdū. Z.c.zi. itelligēdi excelleſtia itelligibilia: ſic ex pte ſenſus ſentieſi

Secundus

L.c.7. Excellentia sensibilia: quia intellectus non corripitur ex excellenti intelligibili: sed habilitatur ad intelligendum
67.7.68 qz non est virtus organica ex. 3° de anima: sensus vero co²
z.8.aia ex excellētia sensibilis: qz est virtus organica ḡ t̄. **C Ad op.**
L.c.13. possumus ē. p. in secundo huius. caplo p̄mo. nō est in rebus
L.c.1. difficultatis causa: s̄z in nobis: sicut nicticoracum oculi ad lumen diei t̄. sic anime nostre intellectus ad ea que sunt manifestissima nature.

C Sicut. n. nocticoracuz oculi ad lucē diei sese habēt: sic et anime nostre intellectus ad ea q̄ sunt oīum nāe manifestissima. **L.c.1.** Qd. III.

Acta hoc queritur, 3° vtrum substantie immateriales possint intelligi a nobis finis suas quiditates: et hoc ab intellectu nostro cōiuncto corpori: qz sic: qz dicit cōmētator. b̄ hoc. s. exemplū Aristoteles. nō demōstrat res abstractas intellectuē nobis ē ē iposibile: sicut iſpicere sole est ipole vesperti: qz si ita ēēt ociose egisset nā: qz fecisset qd in se naturalē est intellectus nō intellectum ab alio: sicut si fecisset solem nō cōprehēsum ab aliquo visu. **C Itē** intellectus noster nihil intelligit nisi sub rōne immaterialia: 3° de anima. ergo maxime intelligit simplē immaterialia: qz vbi est ratio formalis obiecti: illud ē apprehensibile a potētia. pbatio antīs: qz nō oportet ponere actionem intellectus agētis: nisi ad hoc: vt obiectus materiale fiat aliquo modo imateriale ut aptū natum sit mouere intellectu posibile. **C Item** cōmētator. 3° de anima recitat opinionez Auempace ad hoc talēm: intellectus pōt abstrahere formam a materiali: et sic quiditatē materialis substātie a singulāribus. si autē in quiditate sic abstracta remanet aliquod materiale: adhuc pōt intellectus abstrahere formale a materiali: et sic semp. ergo tādem deueniet ad quiditatē simpliētē immateriales: et hāc cognoscet: quia hāc abstraxit a singularibus. ergo t̄. **C Item** multa demōstrātur a philosophis de substātis separatis: puta in. iz. huius de deo qz sit sempiternum: qz mouet sicut appetibile nō motu: qz est vita: qz semper actu intelligit: qz seipsum intelligit tāquā p̄mum obiectum t̄. ibi et alibi: et ibi de numero intelligētiarum iuxta numerū orbium quos mouent. de subiecto autem demōstrationis oportet precognoscere quid ē. ex p̄postoriō: qz quiditates omnīuz istoz cognoverunt p̄hi. **C Oppositū** videtur in littera: sicut oculus vespī ad lumen solis vel diei. ita anime nostre intellectus ad ea que sunt manifestissima in nā h̄z sunt substantie separate: s̄z p̄mūz est impossibile. ergo et secundum.

EX Itē de intellētē dei vel nō: require post in questione de cognitiōe infiniti. **C Itē** plus distat intelligibile in creatus ab intellectu creato qz intelligibile creatum a sensu: sed tale intelligibile nō potest apprehēdi a sensu. ergo multo minus intelligibile in creatum ab intellectu. **C Responsio.** verum est in esse nō in cognoscibilitate: nec in proportionē obiecti. **C Item** potentia passiva non se extendit nisi ad ea ad que se extendit actiua eiusdem generis. igitur nec intellectus possibilis ad aliqua: nisi ad ea ad que se extendit intellectus agens: vt faciat ea intelligibilia. talia sunt fantasibilia. **C Respondeo** qz maior est falsa de potentia actiua que tātuz est vnius: et passiva cōtrarioz: vt pat̄z iz. huius. cōmēto. 19. **C Aliter** respōdetur qz intelligibilia sunt per intellectum agētēm iquantum in ipso: vt lumine possunt suas spēs imprimere possibili. sic intelligentie sunt intelligibiles: qz possibilis nihil recuperet nisi in lumine sibi cōnaturali qz est intellectus agens. **C Sed** illud nō saluat intellectum agētēm habere actiōem circa substātias separatas sive intellectūs: sed circa intellectum possibiles qui

Tertia

spēs earum nō pōt recipere nisi in tali lumine. **C Alt** re spōdetur qz intellectus possibilis in actu nō dicitur amplius passiūs: et vt factus in actu circa effectū que cognitiōem istorū. **C Item** arguitur qz si sic homo tūc naturalē posset attingere ad beatitudinē. **C Respōsio** ad hoc p̄z ex solutiōe que habeat infra: quia beatitudo habet vīsioz que est intellectio: vt iſtūtūa: nō quecūq. **C Contra hoc.** eiusdem potētie circa idem obiectuz non ē nisi vna actio. ergo cognitiō nostra nūc non differt ab illa vīsione specie: et tūc quamvis minus beati simus: tamen beati: qz etiam vnu beatus minus clare deū videbit alio. pbatur p̄ma p̄positio: qz sine actio habeat spēm ab agente: sive ab obiecto. si vtrūqz est idem: et actio erit eadē in specie. **C Con-** firmatur ex. 8° metaphysice. **C Responsio:** qz illa vīsio **L.c.ii.** differt specie ab hac cognitiōe: et cognitiō fidei differt spe: et.iz. **C** qz vera est quādovtrūqz est idem non tñ subiecto sed fin qz agit: et fin qz est obiectum: et codē modo se habētia iūicēt erit vna actio specie. Exemplūz aqua iſfrigidat et humectat: sol cōstringit lutum: et nō glaciem: ignis lignū prope positum comburit: et non remotum: sed tātum calefacit: in cognitiōis etiā est variatio ppter organum omnī no indispositū: vt febricitantis lingua. aliqualiter indispositum: vt oculus senis. bene dispositū: vt oculus hominis iūenis: optime: vt oculus agle. ppter mediūz aliter videt oculus per aerē et aquam: aliter sol videtur mane et meridie. ppter medium vaporosum. ppter lumē: aliter in lumine candele: aliter in lumine solis vel radio. ppter rationem cognoscēdi aliter per spēz. ppter rectam vel reflexam. becautem vīsio et illa habent diuersa lumina: et diversa representatiua obiecti.

C Respondeo ad questiōem: qz anima cōiuncta corpori non pōt intelligere quiditates substātiarum separatarū. ppter duo. **C Primūz** est: quia sic cōiuncta nihil intelligit nisi per abstractiōem a fantasmatibus: substātie autē separatae nō faciūt fantasmatā: nec ex his que faciunt fantasmatā possunt cognosci. qz t̄. pbatio p̄me ppōnis duplē: tūz p̄de aia qz lelo organo vītūs fantasmatice ipedit itellēs ab adiōico. **C 66.** gñitā: et a spe cognitiōe: hoc nō videtur: nisi quia idiget fantasmatibus in vtrāqz opatiōne: tum qz dū volumus aliqd. z.8.aia intelligere: formamus ydolum in quo illud inspicimus: et **C i.53** 3° de anima. dī fantasmatā ad intellectū: sicut sensibilia ad **C 30.** sensum. **C Secūdūz** p̄positio habet duas partes. p̄ma p̄z cuius fantasmatā sit motus factus a sensu fini actiūz. 2° de anima. **C i.60** substātie autē separatae nō sunt sensibiles. ergo t̄. **C** 2° pars pbatur duplicitate: tum quia effectū qui nō adequat potētiaz cause nō dicit in cognitionem quiditatē cause. substātie separate si cognoscuntur per illa que faciunt fantasmatā in nobis: tñ cognoscuntur per huiusmodi effectus: qz. s. nō sunt adequantes causam. ergo t̄. **C Prima** p̄positio p̄z: quia quiditas talis cause excedit talem effectū: tūz qz finiti ad infinitum. nulla est p̄positio: ergo nec alicuius sensibilis ad quiditatē dei. Si ergo qditas dei qui est prima causa efficiēs nō posset cognosci per effectū: multo magis nec alicuius substātie separate quiditas. cum quelibz alia causa minus cauet qz p̄ma fini p̄positiōem primas de causis. **C Secūdūz** p̄ncipale: pro ista positione ponitur qz quiditas substātie materialis est p̄primum obiectum intellectus nostri possibilis. ergo nihil poterit per se intelligi nobis: qz nec est talis quiditas nec cognoscibile per tales quiditatēm. p̄imum manifestūz est de quiditate substātiarum materialium. secundum probatur vt prius p̄non ostenditur: quia obiectum proportionatur virtuti cuius est. intellectus autem est virtus existens in materia: tātēmen non operatur mediante organo. ergo obiectuz eius.

TRA

Ad. q. & m. vīsio
opīoēz

Nō dō

opīoēz

Liber

erit aliquid ex his in materia non tamen cognoscitur in conceptu ex his in materia. talis est quiditas substantiae materialis abstracta per intellectum agendum. Confirmatur hoc: quod nisi illud esset obiectum intellectus possibilis non videtur necessarius posse actionem intellectus agentis circa obiectum intellectus possibilis. Item non videtur quibusdam quod aliquid possit convenientius ponere obiectum.

Cetera ista. primo contra positionem in se per quinque rationes. prima talis est. Omnes homines natura scire desiderant. primo metaphysice. ergo maximam scientiam maxime desiderabant. Ita arguit in eodem primo. maria scientia est circa maxime scibilia que sunt cause prima: et prima principia: quod per hec alia sciuntur non econverso ibidem in primo: quod scia primaria causarum maxime naturaliter desiderabitur ab homine. desiderium naturale non est ad impossibile primo metophysice: tunc enim esset frustra. ergo et. Item. io. ethico. cum probat philosophus: quod felicitas hominis consistit in speculatione veritatis: et concludit in fine capituli quod sapientis erit utique felicissimus: et secundum ipsum in. s. eiusdem sapientia est circa altissimas causas. ergo in speculacione altissimarum causarum maxime consistit felicitas hominis. ad felicitatem autem cuius sit finis prius hominis non est impossibile homini attingere: quod. z. huiusmodi nullus conhabitur ad terminum non futurum vel. tanta dedit sibi necessaria ad attinendum hunc finem: sicut pbari habet ex metaphysica. s. z. celi et mundi de stellis. Ad istas duas respondetur quod possibile est hominem scire scientiam maxime scibilem pro prima ratione: et speculari altissimas causas per secunda: non tam in hac vita: sicut omnes desiderant beatitudinez secundum Augustinum. i. de trinitate. cap. 3. ad quam non possunt in hac vita pertinere. Cetera illa felicitas de qua loquitur physico. haberi potest in hac vita. dicitur. n. quare erit utique felicitas speculatio quedam: opus autem erit: et prosperitate exteriori: et corporis sanitati et cibum et reliquum famularum existere et. Certe est haec non haberi nisi in vita ista. Item non est certum ex intentione philosophi quod posuerit aliquam aliam vitam: quia in diversis locis. z. de anima. et. huiusmodi. huiusmodi loqui dubitatim: sed certum est secundum ipsum felicitatem esse finem boni: et per hanc possibiliter attinendi. ergo haec debet ponere in aliquo statu quem certum est ipsum certitudinaliter posuisse. Item potentia proportionabilis alicuius obiecto non potest per aliquem habitum sibi aduenire cognoscere per se illud obiectum. ergo si potentia intellectiva anime continente sit proportionabilis quiditatem substantiae separatae per nullum habitum quem recipiet cum eadem manebit separata poterit fieri proportionabilis. ergo intellectus separatus non cognoscet substantias illas separatas. Probatio maioris. omnis habens receptibilis in aliqua potentia: vel respicit pro obiecto proprio obiectum illius potentie si sufficit ad elicendum omnes actus illius potentie in ratione proximi principii formalis eliciri: aut aliquod particulare determinatum sub obiecto potentie: sicut prout de diversis habitibus potentie intellective: sed nullus habitus respiciens pro obiecto aliqd proportionabile potest recipi in tali potentia. Item si intellectus separatus cognosceret aliquod obiectum per se quod modo non potest cognoscere: vt quiditatem talium substantiarum. ergo non erit eadem potentia: quod eiusdem potentie est idem obiectum. z. de anima. Item contra positionem. 3. sic. physico. in. z. huiusmodi arguit sic. si fines essent infiniti: nullum est agere per intellectum. hec tamen non valet nisi agere per intellectum intercederet non solum proximum finem: sed omnes fines essentialiter ordinatos. si hec propositio sumpta in argumento philosophi est vera: et nullum agere per intellectum intendit agere propter finem quem non cognoscit. ergo omne agere per intellectum cognoscit non solum proximum finem: sed omnes fines essentialiter ordinatos: et ita yltimum. si ergo non possit illum cognoscere

z. c. 8. ad. p. 20. cap. 10. et. c. 8. p. 20. q. 2. celi et mundi de stellis. Ad istas duas respondetur quod possibile est hominem scire scientiam maxime scibilem pro prima ratione: et speculari altissimas causas per secunda: non tam in hac vita: sicut omnes desiderant beatitudinez secundum Augustinum. i. de trinitate. cap. 3. ad quam non possunt in hac vita pertinere. Cetera illa felicitas de qua loquitur physico. haberi potest in hac vita. dicitur. n. quare erit utique felicitas speculatio quedam: opus autem erit: et prosperitate exteriori: et corporis sanitati et cibum et reliquum famularum existere et. Certe est haec non haberi nisi in vita ista. Item non est certum ex intentione philosophi quod posuerit aliquam aliam vitam: quia in diversis locis. z. de anima. et. huiusmodi. huiusmodi loqui dubitatim: sed certum est secundum ipsum felicitatem esse finem boni: et per hanc possibiliter attinendi. ergo haec debet ponere in aliquo statu quem certum est ipsum certitudinaliter posuisse. Item potentia proportionabilis alicuius obiecto non potest per aliquem habitum sibi advenire cognoscere per se illud obiectum. ergo si potentia intellectiva anime continente sit proportionabilis quiditatem substantiae separatae per nullum habitum quem recipiet cum eadem manebit separata poterit fieri proportionabilis. ergo intellectus separatus non cognoscet substantias illas separatas. Probatio maioris. omnis habens receptibilis in aliqua potentia: vel respicit pro obiecto proprio obiectum illius potentie si sufficit ad elicendum omnes actus illius potentie in ratione proximi principii formalis eliciri: aut aliquod particulare determinatum sub obiecto potentie: sicut prout de diversis habitibus potentie intellective: sed nullus habitus respiciens pro obiecto aliqd proportionabile potest recipi in tali potentia. Item si intellectus separatus cognosceret aliquod obiectum per se quod modo non potest cognoscere: vt quiditatem talium substantiarum. ergo non erit eadem potentia: quod eiusdem potentie est idem obiectum. z. de anima. Item contra positionem. 3. sic. physico. in. z. huiusmodi arguit sic. si fines essent infiniti: nullum est agere per intellectum. hec tamen non valet nisi agere per intellectum intercederet non solum proximum finem: sed omnes fines essentialiter ordinatos. si hec propositio sumpta in argumento philosophi est vera: et nullum agere per intellectum intendit agere propter finem quem non cognoscit. ergo omne agere per intellectum cognoscit non solum proximum finem: sed omnes fines essentialiter ordinatos: et ita yltimum. si ergo non possit illum cognoscere

z. c. 17. ad. p. 20. cap. 10. et. c. 17. p. 20. q. 2. celi et mundi de stellis. Ad istas duas respondetur quod possibile est hominem scire substantiam separate secundum intelligibilitatem suam non ordinatur ad intellectum nostrum: vt ad finem. ergo non sunt frustra intelligibles: licet a nobis non possint intelligi. Exemplum. sol non est frustra visibilis si non possit videri a vespertino. Dic dicitur quod intentio commentatoris non est: quod substantia iste non sine nobis cognoscibilis quantum est ex parte earum: et hoc probat ratio sua: quod tunc natura fecisset eas intelligibles quantum est ex parte earum: et tamen nobis non intelligibles quantum est ex parte sui. ergo frustra. Cetera hoc est littera commentatoris pars allegata: non impossibile nobis est. sicut impossibile est vespertino videre solem: sed non est impossibile ei certum est ex parte solis: sed certum est ex parte sui. quod ex alia parte non est impossibile nobis ex parte nostra. aliquis sit in parte hinc et inde. Item est adhuc fallax commentator: sicut prius: non enim segitur: non sunt intelligibles quantum est ex parte sui a nobis. ergo non sunt intelligibles ab aliquo. Respondetur de frustra: quod finis earum est: vt quantum est ex parte sui sunt cognoscibilis a nobis ad concludendum frustra est habere quod ad hunc finem non possint attinendi. ergo est commentatore inferre quod natura fecisset eas frustra que sunt intelligibles quantum est ex parte a nobis: tamen quod non possibles intelligi quantum est ex parte a nobis: sed hoc est inferre contradictione de contradictione. quod non potest fieri nisi contradictione includatur in promissis. Ad secundum argumentum principale respondetur quod non intelligitur aliquid a nobis nisi sub ratione immaterialis: hoc est tamen non vt in materia: quod tam exsistit in materia: sicut dicit positio de obiecto intellectus nostri. Ad tertium secundum ynum monachum. abstractio non est ab aliquo intellectu in actu: sed tamen ab aliquo existente in virtute fantastica. Cetera. saltem intellectus resolutus causata in incausata: compositione in simpliciora. vt manifestum est de diffinito et partibus diffinitis. sic ergo abstractio immateriale a materiali per resolutionem: si debeat dici abstractio. Respondetur ideo aliter: quod quantumcumque abscinditur illud quod est immateriale in quiditate substantiae sensibilis a materiali. abstractio semper est eiusdem speciei cum singularibus a gibus abstractio. et per hanc numerum determinatur ad quiditatem substantiae immaterialis: sed tantum ad quiditatem substantiae que est in materia: non tamen sic ut est in materia. Ad quartum quod non demonstratur aliqua de substantiis separatis: nisi quia: si per effectus: et in tali demonstratione

Questio

non erit agere per intellectum quod est iconueniens philosopho. Item. 4. sic. in secundo huius arguit sic. si cause essent infinitae nihil esset cognoscere: et consimiliter tamen facit primo philosophus contra argumentum. hec tamen non valet nisi ad cognitionem cuiuscumque oportet cognoscere omnes causas eius. ergo si non contingat intelligere primam causam que est maxima causa cuiuslibet effectus: nullum effectum contingere cognoscere. Item. 5. sic. veritas autem est conformitas rei ad propriam mensuram: aut non est sine illa. ergo si contingat cogoscere veritatem alicuius rei naturalis possibile erit intelligere conformitatem illius rei ad propriam mensuram. Ita mensura est ydea in mente divina. conformitez autem ad hanc ydeam non venit intelligere nisi bac intellecta: cum relatio non intellectetur absque termino. ergo si aliqua veritas est a nobis intelligibilis: per hanc et ydeam. Confirmatur per Augustinum. 83. questionem. q. 46. non est verisimile: aut nullus sapiens fuisse ante platonem: aut res quas plato ideas vocavit non intellexisse: si quidem in eis tanta vis constituit: ut nisi illis intellectus sapiens esse non possit secundum positionem.

Respondetur ad argumenta facta in contrarium principia: et ad ista. 5. ad ipsum principale dicitur quod in argumento commentatoris est duplex defectus. primo est fallax commentator: non enim segitur: si natura non fecisset eas intentionem a nobis: ergo non ab aliquo: sed destruens: est etiam alius defectus: frustra enim dicitur quod ad finem ordinatur: et ad ipsum non potest attinere: sicut habetur z. physico. cap. de casu et fortuna. sed non est frustra visibilis si non possit videri a vespertino. Dic dicitur quod intentio commentatoris non est: quod substantia iste non sine nobis cognoscibilis quantum est ex parte earum: et hoc probat ratio sua: quod tunc natura fecisset eas intelligibles quantum est ex parte earum: et tamen nobis non intelligibles quantum est ex parte sui. ergo frustra. Cetera hoc est littera commentatoris pars allegata: non impossibile nobis est. sicut impossibile est vespertino videre solem: sed non est impossibile ei certum est ex parte solis: sed certum est ex parte sui. quod ex alia parte non est impossibile nobis ex parte nostra. aliquis sit in parte hinc et inde. Item est adhuc fallax commentator: sicut prius: non enim segitur: non sunt intelligibles quantum est ex parte sui a nobis. ergo non sunt intelligibles ab aliquo. Respondetur de frustra: quod finis earum est: vt quantum est ex parte sui sunt cognoscibilis a nobis ad concludendum frustra est habere quod ad hunc finem non possint attinendi. ergo est commentatore inferre quod natura fecisset eas frustra que sunt intelligibles quantum est ex parte a nobis: tamen quod non possibles intelligi quantum est ex parte a nobis: sed hoc est inferre contradictione de contradictione. quod non potest fieri nisi contradictione includatur in promissis. Ad secundum argumentum principale respondetur quod non intelligitur aliquid a nobis nisi sub ratione immaterialis: hoc est tamen non ut in materia: quod tam exsistit in materia: sicut dicit positio de obiecto intellectus nostri. Ad tertium secundum ynum monachum. abstractio non est ab aliquo intellectu in actu: sed tamen ab aliquo existente in virtute fantastica. Cetera. saltem intellectus resolutus causata in incausata: compositione in simpliciora. vt manifestum est de diffinito et partibus diffinitis. sic ergo abstractio immateriale a materiali per resolutionem: si debeat dici abstractio. Respondetur ideo aliter: quod quantumcumque abscinditur illud quod est immateriale in quiditate substantiae sensibilis a materiali. abstractio semper est eiusdem speciei cum singularibus a gibus abstractio. et per hanc numerum determinatur ad quiditatem substantiae immaterialis: sed tantum ad quiditatem substantiae que est in materia: non tamen sic ut est in materia. Ad quartum quod non demonstratur aliqua de substantiis separatis: nisi quia: si per effectus: et in tali demonstratione

Secundus

nō oportet subiectum esse præcognitum quid est: sed tñ in demonstratiōe propter quid. Ad alias qnq; ratiōes contra positiōem respōdetur q; vel excludunt q; cognoscimus de substātis separatis q; sunt: vel iquātū sunt cause istorum inferiorum: nō aut̄ ppter quid: cum effectus deficiēs nō sufficiat: vt p; ipm cognoscatur qd est cause. Vel aliter respōdetur q; nos cognoscimus de eis quid non sunt: q; s. nō sunt aliqua istorū inferiorum: ppter hoc q; nos cognoscimus ipsas esse excellētes cās respectu horū. Cōtra istas respōsiōes sunt. pmo sic fm p̄m. 4°. huius: ratio quā significat nōm est diffinitio. diffinitio exp̄nit qd est esse rei. ergo vbi cūq; itelligimus ratiōem quā significat nōm ibi possumus intelligere qd ē res: sed vbi cūq; iponimus nōm ad significādum ibi possumus intelligere ratiōem quā significat nōm. nullus. n. significat p; vocez qd nō itelligit: substātis aut̄ separatis iponimus nomina ppter significatiua ipsarū. ergo r̄. Ultimum assumptus p;: qd de nullo sunt vā illa qd de dō affirmamus nisi de illa suba sepatā cui hoc nōm iponitur. Cōtra p̄ma respon sionē sic. z. posterioz. cap. 6°. fm expositores antiquos. Itē aut̄ speculādum vbi tractat p̄bs de cognitiōe qd ē: z si est. dicit q; qn cognoscit q; est: vel si est p; se: tūc cognoscit qd est: qn aut̄ si est cognoscit per accidens necesse est nullo mō se h̄c ad qd est: qd neq; qd ē scim: qd dicat fm cognitiōem p; accis: nec cognoscim⁹ qd est: nec qd ē sub dit paulo post. quoruūq; qd est habemus quid ē facile ē h̄c: qd quēadmodū habem⁹ qd ē sic habemus z ad qd est. ergo cuz de substātis separatis cognoscim⁹ si ē nō tñ per accis: qd hoc nō est cognoscere qd ē: segut qd de ipsis possim⁹ cognoscere qd est: marie de deo vbi vtrūq; idz est qd ē. z qd est. Cōtra vlt. co. 9°. metaphysice. vult qd circa icomposita nō est decipi. Sz aut̄ tota attingent: z ē scia: aut nihil de illis attingit: z ē ignorātia: nō deceptio. Cōtra ē ē est immediae qditat. eoru ḡ cū cognoscim⁹ esse iesse quiditat ipsaz fm iplos: z nō cōtingat intelligere cō positionez nisi cognitis extremis: qd fm p̄m p; phierennias. cap. de vbo. Esse significat quādā xp̄onem quaz su ne compositis nō est intelligere. ergo segut de necessitate qd cognoscim⁹ qditates ipsarū. Cōtra oī. ppōne negatina. por est affirmatiua. z. phie. ca. vltimo. h̄ eni. bonū nō est malū est vā. qd h̄ affirmationia por est vā. s. bonū ē bonū. Et p̄m. 4°. huius. i. ca. qd scipit. Amplius si dicitōe notior vtiq; erit dictio qd oppō negatio: ḡ si cognoscit d̄ āgelo qd nō est: qd p̄cognoscere qd est. Cōtra oī. p̄m. fundame tum de fantasmate: tūc non ē et intellect⁹ superior potētia fantastica: qd haberet idem b̄m p̄m z equalia ḥtēns. Cōtra aut̄ itelligit opio qd nihil intelligim⁹: nisi cui⁹ cognitiōe accipim⁹ a fantasmatib⁹: z tūc stat qd de substātis separatis possum⁹ cognoscere qd sunt: sicut postea pbat: aut̄ itelligit qd nihil intelligim⁹ nisi cuius species fm se p̄s fnerit in fantasia: z tūc oī h̄ seq̄ qd nihil p; se ē et intelligibile nisi p; se sensibile: qd nihil aliud facit. ppter spēz in fantasia: qd est cōtra eos. Cōtra multas qditates rerū itelli git aia que nō faciūt spēm ppterā in fantasia. s. icorporeuz: vt aia seipsam z potētias aie: z secūdas itentiōes. pbatio p̄m fm Boetii de hebdom. per se notū ē sapiētibus icorporeza nō esse in loco: nō autez oībus: qd termini non sunt noti oībus. probatio scđi. p̄bs. z. de aia diffinit animā: qd nō eset nisi cognoscēdo qd est ip̄si. Ad qd posset dici qd nō diffinit ppter: sed p; subiectū. Cōtra aligd ponit in diffinitōe eius. s. qd ē actus z h̄ que nō cadūt sub sensu nec faciūt spēm in vture fantastica. De potentias p; qd intellectus possibilis cognoscit se sicut alia. Ad h̄ d̄: qd verū est: qd p; spēm alioz: non p; quiditatēz. Cōtra. quo itelligit intellectus agēs qui nō recipit spēm. nec ē in actu per aliquā spēm receptaz. Item r̄niso dicit fūm: qd co

Tertia

gnoscere intellectū possibilēz p; spēm lapidis qd accidit sibi nō est cognoscere eū: cū illa nūq; possit directe rep̄sentare aligd: nisi lapiō cuius ē sicut cognoscere coriscum inq̄tūz venies solū cuius veniētia accidat sibi: seq̄ qd nō coḡscō ip̄z simpl̄r. Cōtra de habitib⁹ p; qd per intellectū qui est habitus pncipiorū quo p̄t homo adherere p̄mis pncipib⁹: ēt p̄t scire se adherere. Itēz p; scīaz scit se cognoscere cō clusiōem per causas. Cōtra p; de actibus: qd notior est vle lectio qd ille qui diligit fm Augustinū. Item reflexio fit sup̄ actū intellectus nō imaginabilem.

Itēz Aug. ad nembrū de eternitate: z similr sup̄ gen. EX 4°. ca. 13. de intellectōe senari: querere in tabulis: z de beatitudine qd. 13°. de trinitate. 3°. z de aia que dū se secerne: re a fantasmatib⁹: vt se itelligat. io. tri. 20. R̄f. debet se secernere in rōne pncipū itelligēdi p̄mo q. s. fantasma non est pncipū itelligēdi p̄mo aiaz: qd tūc aia esset corpus: sz nō dū se secernere a fantasmate in rōne pncipū itelligēdi ex dñi: z actu reflexo: vñ ibidem dicit de fantasmate: hoc se putat esse sine quo se nō p̄t cogitare. Cōtra etiā mō r̄i detur vbiq; ad Augu. de secerneō z abstrahēdo a fantasmatib⁹ sicut etiam de intellectōe senari z vni⁹ que nō intelligūt sine fantasmatib⁹ corporib⁹: tñ intellectus secer nit qd fantasmatā nō sunt per se illoz. vñ illa negative intelligit. sic de eternitate. Similr quādo dicit qd imagines corporib⁹ sunt causa deceptōis z erroris r̄. Intelligēdi est si credat spirituale itelligēdi ēē p̄mo representatū p; ista vel id illis. Cōtra hoc videtur manifestare. 25°. s. se nō cogitaret per imaginabile signētūz: sed quadaz īteriore vā p̄ntia. nō. n. illi qd est seipsam rep̄sentā.

TRA. Item de itētōibus scōis est hoc certū qd certissime dif finiūt. De scōa ppōne pro opione qd quiditas substātie materialis est p; se obiectū: p; qd hoc est falsum si obiectū sit illud p̄m: sub ratiōe cuius oīa itelligūt: quia pbatū est multa alia p; se itelligi a nobis: z fm quiditates suā: quo p; nullū est quiditas substātie materialis. si aut̄z accipit p̄m pro eo qd p̄mo tpe itelligit: p; qd hoc ē falsum: sed illa p̄s itelligūt: que p̄ius sentiūtūr: cuius modi sunt accipit. Itēz si quiditas substātie materialis esset per se p; p̄m obiectū intellectus nostri: ppter p; portiōem obiecti ad virtutez: cū intellect⁹ angelū fm ipos nō sit virtus in corpore: sequit qd angelus nō cognoscet qditatem substātie materialis que est in materia. Cōtra tūc nō cognoscet intellectus noster quiditatēz rose: rosa nō exīte: cū talis qditas nō sit: tūc in mā. Item Aut. p̄ma metaphysice. cap. 5°. ens z tres z huiusmodi sunt que p̄ma ipressio imprimitur in anima: que tñ nō sunt quidates materiales. Item. 7°. huius pbat p̄bs qd substātia est p̄s cognitione: hoc nō itelligit de primitate exēcutiōis: sed dignitatis: qd. s. ē perfectissimum cognoscibile fm ipm ibi. ergo substātia ē maxime ppter obiectū: loquitur aut̄ ibi de substātia in comuni p̄t est vñ decem genez: p̄t p; ex itentiōe eius in. 7. in pncipio. Cōtra aliv quādo dicit Lbo. vep̄ esē ppter obiectū intellectus: eo qd sic se habaz ad intellectū: sicut bonū ad volūtate. Cōtra quādo qd ponit vñiuersale esse obiectū: sicut in. 2°. de T.c. 60. anima. singulare dū sentit: vle dñz itelligit. Cōtra spōdeo: licet vñiuersale sit ppterā passio obiectū intellectus: nō tñ est obiectū: sicut nec vissible vissus: sz color. Sed ad hoc aliter p̄t dici qd nec est ei⁹ ppterā passio: sed oēs auitoritates itelligit: qd in hoc excedit intellectus sensu: ideo in hoc est dñia. Cōtra illud ergo de pportione inter obiectū z potentia: dicendū qd nō regritur pportione in een tia: nec in modo essendi. Sz nec in natura: sicut oculus corporalis corruptibilis quomodo videret sole īcorruptibili lem: qd ē stella vel luna nō cognoscit sole: z quo angelus

Liber

cognoscit quiditatē corporeaz: et quomodo itellecrus noster
qđitatē nō existēt: sed regritur p̄portio motiū et mobilis.
Si aut̄ corp̄ p̄t mouere itellim: multo magis icorporeū.
L.c.vl Ad questionē dicendum qđ p̄t cognosci a nobis: quia
9. huius. cap. vltimo. ignorātia de illis nō est in nobis: vt
timi. cecitas: sed in nō habētibus itellectū: qđ si nihil cognoscit
nisi cui⁹ est sensus intelligibilis: accepta per sensus numeris
substātia nālis cognoscet: qđ per sensum nō est alia no
titia ante cōsecratiōem hostie et post. Itē si effectus dicit
in cognitiōe cause: qđ cā. ergo magis cause magis. pbat.
qđ magis dependet ab illa cuz magis sit efficiens qđ me⁹.
qđ de⁹ posset facere illud sine me⁹ causa: nec p̄t esse sine
efficiētē remoto cu nō possit fieri sine illo. Lōtra. igē
species lapidis magis rep̄sentat deū qđ lapidem. Rū⁹
argumentū pcedit de cognitiōe discursu que habet per
hoc tñ: qđ est effectus: si aut̄ est effectus: tūc species iaz est
pncipiū cognitiōis intuitu nō discursu. Item qñ arguit
ab effectu ad causam: in quo stat: nō in effectu: illud est p̄
cisa causa: qua immedie itelligit &clusio demonstratiōis.
Notādū qđ in sensu est vna cognitio intuitu. pmo p̄
pria: alia pmo et p se p̄pria per spēm: sed nō intuitu. vtri
qđ correspōdet sua cognitio p accidēs. s. per puationem co
gnoscibilis per se. Exemplū de pmo. visus videt colorē.
De scđo. fantasia imaginat colorē. De tertio. visus videt
tenebrā. De quarto. fantasia imaginat tenebrā. 5° cogni
tio fantasie p̄pria est per cōpositionē specierū diuersorū
sensibiliū: vt imaginando mōte aureū. 6° cognitio est co
gnitio per accidēs alicuius: vt hois per figurā et colorē t̄c.
In itellectu notitia visiōis vel intuitu: que est p̄ma cogni
tio nō est in via possibilis: qđ nulla potētia reseruā spēm:
vel formale pncipiū cognoscendi in absentia obiecti p̄t
sic cognoscere: qđ illa idē habz pncipiuz re p̄ntē et nō p̄sen
ter: et cognitio ista intuitu est tñ de re p̄ntē et sub ratione
p̄ntis. vnde si visus posset habere spēm in absentia obiecti
nūqđ illa spēs eēt pncipiū intuitu cognoscēdi. Itē vt
vū nūqđ cognitiōe intuitu cognoscit̄ imutabilitas alicui⁹:
qđ pmo li⁹. q. 4. ad 6°. Scđa cognitio est accidēti sen
sibiliū solū: qđ illa sola faciūt spēm in itellectu: nō autem
substātia: vt p̄ supra p̄ illam qñam. si nihil cognoscit̄ t̄c.
Tertia cognitio et quarta que idē sunt h. est puationū
ppriarū rerū itellectorū p̄ spēs habituū remouēdo quo
cognoscit̄ itellectaliter puationes rerū sensibilium.
Quinta cognitio est forte rerū separatarū vel substā
tarū que cognoscuntur per hoc qđ multa apprehēsa siml
cōcipiunt que nūqđ alibi omnia iuueniunt: sed ppter hoc
nulla eētia specifica alicuius cognoscit̄ nisi in vniuersa
li et forte accidēti vel per se superiori. Sed eētia p̄ se
habet in hac cognitiōe. q. sensibilia per accidēs in cognitio
ne sensitiua. vbi est sext⁹ gradus.
Ad arg⁹ i op⁹. sicut oculus t̄c. Rū⁹. similitudo quo ad
ipossibilitatē itelligitur d̄ notitia visiōis: qđ alia nō p̄tinet
ad sensum: et forte noctua posset imaginari sole si de⁹ da
ret sibi spēm. Alter posset dici qđ sicut oculus ad lumē so
lis qui necitate fīm totā suā virtutē agit. ita itellectus ad
cognoscēdū illa fīm totā rōne cognoscibilitatis. alter nō
tenet similitudo. Alter d̄ qđ itelligit̄ de potētia recipien
di p̄pria spēm obiecti: per quā fit scđa notitia: et tūc ipossi
bile trinq̄ ibi ab⁹ fīm statum recipiēdi tātuz species a
sensibili⁹. alt̄ itelligit̄ de qnto gradu notitie itells qđtū
ad difficultatē: nō qđtū ad ipossibilitatē fīm &mentatorē.
Ad argumenta prime opinionis patet quomodo intel
ligitur omnia per abstractōe a fantasmatibus: qđ nec in
tertiā nec in quartā nec in qntā nec in sextaz cognitiōem
veniret itellectus nisi scđa esset p̄ma. tamen multa nūqđ
itelligit pmo mō nec scđo modo. et ita nō abstracta a fa
ntasmatib⁹: sed per abstracta que cognoscit̄ alys modis se

Questio

quētibus. Ad illud de lesiōe organi respōsio. nō est cā
equalitas obiectoꝝ vtriusq; potentie: s̄z cā est ordo nālis
sicut nō itelligim⁹ in somnis. ppter qđ t̄c. Ad illud de
ydolo formato. bene vex est qđ ide cōp̄t cognitio: sed v̄l
tra p̄gredit̄ ad nō hāntia ydola resp̄ies ydola. Ad illō
Aut̄. metaphysice. 5°. qđ ens et res faciūt p̄mā imp̄fōdem
in anima: qđ vider: qđ p̄mū habitus potētiae habz pro o⁹
obiectū p̄mū potentie p̄mī habitus: vt metaphysice obie
ctū p̄mū est ens i quantū ens. 4°. metaphysice. Itē ni
hil aliud est cōmune oī p̄ se intelligibili nisi ens nisi forte
alia cōvertibilia entia: ante que oia naturali⁹ p̄us est ens in
telligibile: vt submānī passiōes sive p̄prietates. Lōtra:
tūc ens b̄z vnu cōceptū: qđ potētia p̄t h̄re aliquē actum
vnu. circa p̄prium obiectū. Item tūc non eset formalis
alia rō obiecti itellectus et volūtatis: qđ ratio obiecti volū
tatis est aliqua rō entis. ḡ per se intelligibilis. Itē tunc
oia eēt actu intelligibilia quecūq; sunt actu entia: et tunc
sup̄flueret itells agēs. Itē tūc singularia eēt per se in
telligibilia: s̄lī corporalia: qđ est cōtra Augustinū. 13°. sup
gen⁹. agēs est nobili⁹ patiente. Itē tūc itellect⁹ posset na
turali v̄tute in cognitiōem oīum entiū: et cogitationis cor
dis et futuroꝝ contingentiū t̄c. Ad p̄mū. euasio. color est
p̄mū obiectū visus: tamē circa colorē in se nullū actū p̄t
visus h̄re: s̄z semp circa singulare. Lōtra h̄ est: qđ visus
nō cognoscitū v̄lis. Rū⁹ sic. nec itellect⁹ vñico actu
est alicui⁹ equoci cognoscitū fīm logicū: licet analogi⁹ fīm
metaphysicum: sed tñ p̄mī iter illa ano⁹. Lōtra illud
est substātia. ergo illud facit p̄pria spēm. qđ alioqñ nō cer
tissime cognoscet̄: qđ est cōtra illud qđ pdictū est. S̄lī
albedo nō itelligeretur iquātū albedo: sed iquātū ē s̄be.
Similiter p̄mū obiectū ponendū eset p̄mū ad qđ oia
alia attribuiunt. alioqñ vnde ē vñitas potētiae. ibi cōcede.
si ens nō est vñiuocū. Rū⁹. p̄pria spēs substātia est in
sensiū vt deferēt̄: nō vt percipiente: vel subiectiū. nō ob
iectiū. Ad p̄mū aliter d̄ qđ ens est vñi⁹ rōnis: vt tan
gitur in illa qñone. 4°. hui⁹. alioqñ nō eset certū qđ alioqñ ē
ens: et du⁹ si substātia vel accidēs. Ad scđm. idē est ob
iectū itellectus et volūtatis: quere in. 6°. qñone. 3°. et in. 9°. q.
5°. aliter ista ratio itelligit̄: sed nō est rō intelligibilis: nec
sub qua alioqñ per se itelligat̄. Ad quartū. p̄ma &clusio
cōceditur. Aug⁹. exponit in tabulis.
Ad pleniorē igē solonē istius qñonis est sciēdū qđ. 4. sūme
gradus in cognitiōe sensitiua. p̄mū est intuitu cognitiōis qđ
ē de re p̄nti: nō tñ p̄ spēz: nec tñ sub rōne cognoscibilis: s̄z
in p̄pria natura. Scđs gradus est rei cognite p̄ spēm pro
priā ex se genitā. Tertiū gradus est p̄ spēm alia facta a
v̄tute cognitina: et hoc ex spēb⁹ ali quoꝝ p̄prys impressis
sibi. omnesiste cognitiōes sunt per se. verbi grā. de pmo
gradu. visus videt colorē. de scđo. fantasia imaginat colo
rem visum. de tertio. fantasia imaginat montē aureū: vt
ex nigro debili⁹ videt: imaginat nigerrimus. In istis co
gnitionibus est aliquo mō vniuersale et particolare: sicut
p̄ pmo physice Aut̄. et cognitio in vniuersali est adhuc co
gnitio p̄ se maxime in itellectu. Ultra hos gradus co
gnitionis ē cognitio p̄ accidēs: hoc vel oppositi per remo
tione cognitiōis an sit in itellectu in via dubii est. v̄r tñ qđ
sic: qđ q̄cqd p̄fectionis simplis̄ est in inferiori ponēdū v̄r po
nedū in superiori. et p̄fectionis simplis̄ est in cognitiōe sensiti
ua: qđ cognoscit̄ alioqñ iquātū p̄sens est p̄ essentia. ergo h̄
cognitio videt h̄ competere itellectui. Sz contra. nul
la potētia retētua spēi in absentia obiecti cognoscit rem
cognitiōe intuitu iquātū p̄s est p̄ essentia suā: s̄z itellect⁹
retinet spēm si ponatur. ḡ t̄c. pbatio maioris: qđ species qđ
cognoscit talis potētia vñiformiter se habz ad ipsaz re p̄
sente fīm eētiam: et nō p̄ntē. ḡ t̄c. Sz hoc argumētum

• cognitio sensitua habet 12° gradus

Secundus

probaret deū non videri in patria per spēm que possit cōseruari in absentia obitū; qz tūc non eēt visio neqz esse posset. Si vero teneat qz itellectus h̄ posset cognoscere ituitiue, pōt dici qz oēm actū distinctū sensus cōcomitat aligs actus itellectus circa idē obīn: et ista itellectio est visio: s̄ saltez fīm pīmū gradū cognitōis: nulla subā separata h̄ a nobis cognoscit: nec scđo mō qz opoteret qz spēs illa imēdiatē origiāre ab illo obo: qz nō fit: nullā enī spēz recipimus nisi vel p sensus vel quā intellēs facit ex receptis. 3° etiā modo nō cognoscit: qz opoteret qz pprias spēs habe remus partī illius acceptus xpō¹⁴: nec iste tres itellectio nes i pticulari sunt de aliquo nīf ab accītibus. 4° modo intelligit qdlibz xcipēdo ens in cōi: qz est hoc ens. i singulare ens. S̄ vltra acceptū entis nihil spālius intelligit de qditate alicui¹⁵ subē nō solū separate: s̄ nec mālis: qua enī rōne subā mālis subta accītib¹⁶ posset multiplicare spēm ppriā sui cum spēbus accītiū: pari rōne et subā mālis cū spēbus suaz actionū: nō enī minus depēdet actio ab age te qz accidens a subto: s̄ ipsi enti iungim¹⁷ accītia positiua vel pūatina que cognoscim¹⁸ ex sensu: et facim¹⁹ ex ente et multis talibus vñā descriptionē que tota nunqz iuenīt nīf in tali spē: et acceptus talis descriptionis est pfectior cōceptu quez habem²⁰ de tali spē sīl. Vbi grā: ex eē in aliquo loca²¹ concipim²² esse in alio: sicut accīns in subiecto: et eius oppositū vltērius per accidēs p nō eē in subiecto compōnūs: nō ens in subiecto est substātia. nihil tñ alīnd cōcipim²³: nīf ens vltra dīmensiōes sentimus ens nō in subiecto natū recipere dīmensiōes: et est cōceptus corporis. nō natū recipere subā incorporeā. ita qz in omnibus istis si queritur qd est illud qz est aptum natū: vel cui iuenīt nō esse in subiecto dicimus qz est vñū ens: qz ē aliiquid: qz est res. nō habemus specialiōrem acceptum de quiditate ei²⁴: sed sic vltra amouēdo omnia corporibz pprias: et ex itellectōe et volitōe nostra: quas experti sumus: cū imperfectione: abstrāedo intellectionem et volitōe in cōmuni et intē²⁵ amotōe illius imperfectiōis: attribuēdo illis positiue habem²⁶ vñā descriptionem ex pūatiniis et positiniis. Vbi nihil est de qditate descripti: nīf ens: alia omnia sunt ppriates essentie talis. Sic igit p^z quonō nulla substātia itelligit per se nīf in vñiuerſalissimo acceptu. s. entis: per accīns autem itelligit in particulari: itelligēdo. s. ppriates: et vñ multas ppriates illi soli cōuenietes. deus tñ aliquo mō pfectius itelligit: vt yide²⁷ omni alia substātia. S̄ cōtra pdicta arguit qz substātia a nob per se itelligit: qz ita diffinimus substātias: sicut accītia p genera et dīrias pprias. Item quomō itelligimus accidētia vñiuerſalia cū tñ singularia sentiamus. Ad pīmū horum dōm qz de substātys habemus habitū vocalez: sicut cecus natus sillogiqz de colorib²⁸: quia nec ipsa genera itelligim²⁹: nīf ens. Ad z¹⁰ dōz qz abstractoylis a p. ticulari fit vñtē itell. et ideo accidētia vñiuerſalia intel ligere possumus. Item cōtra illud dcm̄ supīus: quo dicebatur qz ille tres itellectiones in p¹¹: nō sunt de aliquo nisi de accidētibus. Ar: qz fīm hoc videtur sequi qz nunqz naturali itelligeremus aliquā substātiaz: nec etiā in pīa nūc enī est itellectus capax: sicut tūc: qz est eadē potētia. nūc etiāz est ipsa simili potētia gignere speciem: si tūc poterit. Item quomodo tūc itelligetur ens. nūquid per speciem ppriam: stude.

Ad aliam qōnem respōdetur qz amentator nostri est difficultas cognoscēdi substātias separatas: nō ex parte earuz. In itellectione substātiae materialis est ex parte rei: qz vñiquodqz cognoscit: vel est cognoscibile s̄ qz est in actu. illa ergo que nō sunt simplē in actu: habent ex se difficultatē vt cognoscātur. Cōtra. si sic. ergo erit

III. 7 V.

cōparādo istas res ad quēcūqz itellectum. Qz est falsum respectu itellectus diuini: pbatio dñe da oppositū huius s. qz difficultas cognoscēdi eas ex parte rei: non respectu cīnuslibz itellectus: sed respectu alicui¹ s. nostri: tūc cum iste substātiae sint eadem ad quēcūqz itellectum cōparen tur: sequit qz nō est difficultas ex pte ipsarū: sed ex parte itellectus nostri cui pparātur. Item nō est difficultas ex parte rei in illo qd immediate cōsequitur rem fīm qz res est: sed cognoscibilitas statim psequitur ens fīm qz ens: qz per idem est ens: et cognoscibile. ex. z. huius.

Cōcedo igit qz in materialibz et immaterialibz difficultas cognoscēdi est ex parte itellectus nostri: materialia aut nō sunt eque in actu: sicut imālia: ideo non ita perfecte cognoscitur: tñ cognitio que pōt haberi de illis eque faciliter habet: sicut de imaterialibz: qz ita faciliter mouet materiales itellectum fīm cognoscēdi suam sicut imaterialē: nō tamē eque itense mouet: sicut ignis pius eque faciliter calcit fīm pportionē caloris sui: sicut maior ignis fīm pportionē caloris sui. Ad rōnem qz vñuqdqz cognoscitur fīm qz in actu: vel in qz tūc ens. Dico qz qz sunt imfectionia in entitate. iō nō habet ita perfectā cognitōem: tamē cognitio eis, ppor¹². ita faciliter est de eis ex parte eaz: sicut de imaterialibz ex pte eaz. Ad alia rōnē dōm qz minor est falsa. Ad pbatiōem dōm qz nō est indispō ppter trīum: sicut oculus noctue nō b3 strariuz lumis solis: sed ppter debilitatez vñtis sue in cogscēdo. et ita vñtis ē formale in cogscēdo. Ad alīnd qz rō pbatis qz nō sit difficultas: qz debilitatē ita in cogscēdo ppter organū: s̄ qz virt¹³ debiliis ē in cogscēdo: sensus autē pōt brevtrūqz ipedimentū. Et manifestum est qz res habent principiū et qz cause rerum entium non sunt infinite.

L.c.V.

Questio. III.

Arcā hoc querit utrū sit neces seponere statūm in oī genere causarū. Qz nō. 8. physicoz mot¹⁴ T.c.1. et nūquam incepit: et maxime circularis: et si ifra. hoc nec generatio incepit ex. z. de genera T.c.56. tiōe. ergo infinite generationes fūit: et que et ifra. libz generatio b3 ppriam cām efficiētem

proximā: et finem et mām in his que generatur p. ppagatio nem. ergo oēs cause sunt infinite. Item quādo iter alīq extrema est distātia infinita possibile est ibi ee infinita media: sed iter pīmū efficiētes: et iter quocūqz aliud efficiētes: et sic de aliis causis: formalē et finalē est infinita distātia. pbatō ma. quanto aliqua magis distat: tanto plura possunt esse media. Item de materia vtrō pori ma¹⁵. minor. ens in infinitū distat a nihilo. ergo iter nihil et ens possunt esse infinite entitates potentiales: cuiusmodi est materia. In oppositū est philosophus in littera. et probat de omni gene re causarū qz sit status.

Questio. V. T.c.5.

Trūm sit pcedere in infinitū in effectibus. ita qz actua lis sit infinitas: qz sic videtur. omnis differētia alicuius generis b3 differētiaz oppōsitam cōtinuidētem secū illud genus: s̄ finitū in actu est differētia quātitatis. ergo b3 infinitū pro differētia sibi opposita: et infinitū in actu: non in potentia: qz differentie opposite nō cōpatiuntur se: sed idem est finitū actu: et infinitū in potentia. ergo habet pro opposito infinitū in actu. Itē 6. topicorum Aristō, icrepat diffinitionem linee recte: cu. ca. i9. ins medium superaddit finibus: qz infinita: neqz finē neqz mediū b3 recta autē est linea. s. infinita. ergo nō repugnat linee recte infinitas. Item 3. physicoz. quātā magnitu L.c.69.

Liber

dinem contingit esse in potentia tamen contingit esse in actu: sed
T.c.41. in potentia contingit esse infinitum: quod enim de aia ignis crescit in in-
finitum apparet combustibilis. **C** Item terminus est diuisibile in
T.c.3. semper divisibilia, et physicoz: sed numerus sequitur diuisiōem cōti-
T.c.68. nui ex 3. physicoz. numerus est infinitus. Quod enim est in poten-
tia sicut dissimilatio: **C** contra hoc per de celo et mundo: quod ipole est fa-
ctum et ipole est fieri, et si ipole est terminus est diuisum in infinito
per ipsum. quod ipole est diuisum in infinito in potentia. **C** Item quod de de numero
mero quod est in potentia infinitus: quod actu, probatio. accessum est quod in
7.6. pbl finitum in potentia: sed quibus specie data potest addi unitas: et causa non
T.c.62. ut species, quod species numerorum sunt infinite in potentia: sed quibus species
et de addit unitate super aliam, quod alia species est in potentia hinc in se in
genera. finitas unitates: sed omnium species quod possibles sunt idee earum
T.c.64. sunt in de actu, quod hinc actu idea alicuius speciei vel numeri hinc
7.3. me unitates infinitas: sed omnis species cuius idea hinc de actu est fa-
cibilis a deo in suo sensu. quod aliquis species infinitas hinc unitates
T.c.41. erit factibilis ex deo. **C** contra 3. physicoz de numeris. quod
omnis numerus est numerabilis: sed oem numerabile est praetributile: et
omne praetributile est finitum. ergo tamen.

C Intelligere vero non est non statuitem. **T.c.11.**
C Sed si infinite essent pluralitate species causarum
non esset ita cognoscere. **T.c.13.** Quidam VI.

V Trum infinitum possit cognoscere nobis. quod
sic de eis infinitus: et possumus eum cognoscere: ut
supra dictum est. quod tamen. **C** Item cognitione est per
oculos casus. quod per primos quod est infinita. **C** Item infor-
nitum diffinimus: et passiones de eo assignamus:
et ponimus nomine ad significandum illud. er-
go ipsum intelligimus. **C** Item species omnis quorūcumque generum sunt
intelligibiles a nobis: quod diffinibile: sed species numerorum et figura-
rum sunt infinite: quod ultra quamcumque spēm data contingit acci-
pere alia in infinitum: et ita infinita quod ve sunt species: licet non exi-
stat: sicut species rose est species rosa non extitit. quod per cognitionem.
T.c.76. **C** Item 4. physicoz. quod va. si duo corpora situr et infinita. quod
T.c.ii. si due species intelliguntur sicut et quibus est per nos cognoscere
et. 13. **C** contra physicoz. et hoc dicit. si formales causae entia infinite. ni-
bil contingit scire: et idem dicit per physicoz. et anax am de principiis
20. ii. physiis infinitis: tamen nihil est cognoscibile. **C** Item metator hoc
si quis imaginatur fuerit linea infinita non intelliget eam. **C** Contra quod potest
potest quis imaginari: potest intelligere.

T.c.34. **C** Hic est notandum in geniali quod de hoc nomine infinitum potest eni-
m infinitum accipi triplex: negative: quantitative: et hinc. per ipsum p. 3. 3.
physicoz. p. 3. est infinitus negative: sicut sonus invisibilis pri-
narius. quod per suum finem in apto nato finiri: vocabulum hoc sonat
hinc: quod per Boetium super predicamenta. capitulo 3. qualitate: ubi physicoz
dicit: quod iesit qualitate hinc hinc: sicut iustitia hinc in iustitia. et
iustus hinc deus: quod hinc hinc exactus est gemitum: sic infinitum
negat infinitatem cum poneat hinc: sic infinitum extensum sine terminis.
et sic loquuntur physici hinc per me. et melius. primo physicoz. il-
lud infinitum contrarie dicunt duplex potest sumi: vel quod sit in actu
existens sine terminis: vel quod sit tale in potentia: quod diffinitus
philosophus 3. physicoz. Infinitus est: cuius quantitate accipietur species
aliquid ex accipe. ita quod per suum finem accipiat species aliquid ex accipe. Infinitum
est: quod est per se non est aliquid ex accipe. Infinitum hinc in
potentia est in numeris: quod numerus sequitur divisionem termini. Infinitum
etiam in actu est difficile yitare. utrumque per ipsum quod infinitum hinc

Questio

in actu est: sicut per de aliab hoium posita gnatiae perpetua.
Sicut per illud argumentum ultimum prout ad illam pertinet hoc coedit Auctio.
et Algorismus eius sectator. **C** Sed rident quod non fuit ab eter-
no: licet mundus fuerit. **C** Contra hoc arguitur. et physicoz. nos **T.c.24**
sumus quodammodo finis omnium: ut quod alia per infinitum tempore sine fine ad
quem sunt: **C** Sicut Augustinus de rationibus veteris testamenti. ut illud
iprobaretur questione. 33. ut quod annua secunditas sine hoie tamen.
Contra tamen infinita numeralia potest cōponi et facere magni-
tudine infinita. **C** Ratione. non quod magnitudo est maior toto
ex cuius divisione resultauit ille numerus: quod totum fuit finitum.
De multitudine transumptive decimae: quod est in specie etentalis or-
dinatis in omnibus sicut est de duobus modis quo ad infinitum. sicut
gatine et priuative: sed quod ad infinitum hinc in potentia est dissimili-
tate: quod talis non potest esse in diversitate species. ita quod de possit fa-
ceri in infinito spem nobiliores quamcumque scimus: quod tunc est aliis
gradus polis intensius infinitus in perfectione: et tamen est creatura
polis simpliciter infinita in entia: et tamen illa sicut est deus. **C** Quod
multitudo in genere quantitatis non possit esse actu infinita. patet 3. **T.c.41**
per omnes numeros est numerabilis. quod tamen. **C** Item in
possibile est oem terminum est diuisum actu in infinitum: quod autem in di-
uisibilia aut in idivisibilia. si secundum: tamen ponitur ex idivisi-
bilibus cum resolutum est illa. si per modum: potest ultra diuisi-
tum in infinitum: sed numerus categorum est ex divisione termini. quod non
potest esse actu infinitus. **C** Item 5. hoc capitulo de quantitate multitudine si **T.c.18**
est finita numerus est multitudo finita. **C** Item 10. **T.c.2.**
h. numerus est multitudo mensurata uno: sed ratione infinitus est et 4.
suraria a finito: sicut probatur. 6. physicoz. infinitus non potest esse numerus **T.c.19**
suraria a finito. quod nullus numerus potest esse finitus.

C Ad rationes in oppositu supponendo: quod aritmetica facta excludatur
Ad illud de aliab ratione non asserit alicubi formam aliquam:
ne etiam intellectu manere post separationem. vii. 1. 12. p. ca. 3. **T.c.17**
hoc ut logica dubitat. **C** Ad hoc alio rident quod si omnes aie hu-
mane que fuerint potest divisione permutata a parte altera: sicut si omnes
potest in potentia in magnitudine eent quod non est infinite actu con-
iungendo infinitatem cum actu: vii forte posset cōcedi quod actu
est infinite in potentia: quod in potentia accipiendo unum aiam
post aliam: quod alio non cōpetebat eis infinitas: sed non est infinite
actu: quod non sunt tot quoniam possint esse infinita in actu tot sunt
quod non potest plena cōpossibilitas esse. vii est ibi fallax ponens et divisionis
ratio: eo quod ly infinitas cōiungat cum ly actu: et tamen est falsa: vel se-
parat ab eo. vii cōcessis primis rationibus non valit. **C** Contra quod
fuerint hocis tot sunt aie. quod si homines infiniti ratiōne. **C** Di-
cedum quod successiva infinita si essent sicut non essent infinita. vel
si essent tot hocis sicut: quot fuerint successiva non essent infinita inini-
ti actu: quod infiniti fuerint in accipiendo et in potentia. io non sequitur
ex illis: si essent sicut infinitas actualis: quod alterius rationis
sunt infinitas actualis et potentia. io ex infinitate potentia non
potest excludi infinitas actualis. **C** Ad alio quod licet esset alio
qua species numeri intellecta a deo hinc infinitas unitates non pos-
set fieri ex simili per ipsum: quod nihil facit nisi mediante causam fieri: et
quod non potest taliter effectu producere. Alio posita hypothese: dicitur quod
potest fieri ex: sic sibi potest cōpetere esse. sicut unitas postynita
tem in infinitum: non sunt sicut infinitas actualis: quod alterius rationis
sunt infinitas actualis et potentia. io ex infinitate potentia non
potest excludi infinitas actualis. **C** Ad alio quod licet esset alio
qua species numeri intellecta a deo hinc infinitas unitates non pos-
set fieri ex: quod non est sicut factibile ex: sicut non posse post y-
tem. **C** Contra rationes istas. si numerus potest fieri sic. aliqui erunt
iste unitates sicut ex deo: et tamen numerus aliqui actu infinitus. Si
non. ergo iste numerus non est erit factus ex: quod numerus non est ex:
nisi continet simul omnes unitates integrates ipsum non
sic tempus respectu partium.

C Sustinetur quod de possit facere numerus hinc infinitas unitates.
Tamen ad rationes phisicas hinc dicitur. omnis numerus est numerabilis tamen.
Dicitur quod eadem ratio potest fieri de numero infinito in potentia.
et oem numerabile in potentia est numerabilis in potentia: et oem
pratibile in potentia est finitum in potentia. ergo numerus infinitus
in potentia est finitum in potentia. **C** Dicitur 10 quod est ratione probabilis

b. **X** Actus aliorum non asserit aliquam formam mani-
re post se ut non sit actus etiam in intellectu
c. infinita in actu est dicitur

ro. Aliꝝ declarat ppō: quis potētia que est ad vñā formā:
posset reduci ad actū: potētia tñ ad plā: sicut ē potētia dū
vñis in magnitudine: nō pōt reduci ad actū: qz nō est po
tētia vñā: nec ad vñū. ñnueris diuidēdo ē potētia ad vñū
augendo ad plā: de magnitudine eꝝ. ¶ Lótra. sicut magni
tudo ang^{ta} est vna magnitudo. z iō pōt esse tanta in actū:
qzta est in potētia: sic numer^o auctus est vñū nūer^o. Si di
cas qz semper est alia spēs numeri p additioꝝ vnitatis. Es
dē mō magnitudo cubitalis ang^{ta}: si vltra augēt deuenīt
ad magnitudinē tricubitalē. z sic ascēdēdo erit variatio
spēi: sicut in nūeris. Itēz nec rō pbibet qztitatez stigiam
esse ifinita: cū ex illis stigiam nō fiat vñū stinuu: sicut nec
in nūeris. ¶ Joalꝝ declarat qz phs dicit qz appō nō est i.
finita: nisi disione ḥria exīte ifinita: qz nō potest magnitu
do crescere: nisi addēdo ex alia magnitudine diuisa: sicut z alibi.
si magnitudo pedal^{is} diuidat: z addat alii magnitudini pe
dali nūqz excedet magnitudinē bipedalem: nec alii inter
phs. ¶ De magnitudie pfectioꝝ. vbi idēz est mai^o qd me
li^o: in tali nō ē ifinitas negative: qz forte qlibet gradus est
diuisibil: nec ifinitū p̄natū pōt esse ibi: qz ibi non est ali
quis gradus polis termiari qn terminē ifinitas ḥrie i po
tentia an sit ibi est dubiu: ifinitas. n. talis fm p̄m nullibi
est nisi i numero. z ibi solū in potētia: actū tñ nō est in esse
ctibus s_z in deo solo. ¶ Per hād primam qnem qz fini
tas trāsumptiuia est in causis: qz in p̄mo efficiēte cāe etiāz
accītalr ordinate p̄nt esse ifinitē i multitudine successiū
n̄ sūt: in causis fm spēs siue eēntialr ordiatiſ: nec simili: nec
successiue: qz ois cā squantuz cā: vel in hoc qz cā nō est vls
tima: qz vltima nibil p̄ducit: ois cā agēs in vture alterius
nō est p̄ma: s_z si oes cēnt ifinitē: qlibet ageret in vture alte
rius. ergo nulla p̄ma nec vltima: s_z oes medie: sed oes cāe
medie accepte h̄st cā^{em} ab aliqua vna cā: s_z nō est aliqua
vel vna istaz medianaz. qz tūc idēz eset cā sup̄psius. ḡ erit
alia p̄ma que erit cā oiu: alioqñ vniuersitas cāp̄ media
rum nō erit cāta. ¶ Contra. r̄nūsio icludit repugnātiaz: qz
sile est de causis accītalr ordiatiſ z de alibz: qz accipieđo
oes patres ḡiantes si sint ifiniti. ergo oes sunt medy: z si
sunt medy cālitas oiu erit ab aliq vna cā: ista n̄ est aliq
istaz: qz si sic idēz eset cā sup̄ps^o: z arguit ibi sicut i cau
sis p̄ se ordiatiſ. ¶ Item 2metār exponit sic p̄ recitū
dineꝝ forte itendit ea qz sunt vñ^o speciei: vt bō est ab hoie
s_z iste sūt cāe accītalr ordiate: z tñ po^l qz cāe sic ordiate i
eadez specie sint finite. z post dicit qz cāe accītaliter ordi
nate sūt ifinitē: z sic vñ qz dicat ḥdictoria. ¶ Itēz si cēt p̄
cessus i causis accītalr ordiatiſ esset numerus ifinitus: z
spēs numeroꝝ sūt essentialr ordiate. ergo i talibus est ifi
nitā. ¶ Item pbatio qz rō petit: qz assumit in ante i mō
ri oes cās esse medias. ergo supponit p̄muz vltimū: alioqñ
ponit mediū sine extremis. ¶ Itēz assumit qz oes cāe
medie haberēt causam aliam. dico qz nō: sed quelibet est
causata ab alia: sed nō valeret: quelibet est cāta ab alia. ergo
oes sunt causatae ab alia. sed est figura dictioꝝ. mutatur
enim singulare in plurale. ¶ Aliter formatur ratio ex lit
tera ad solutiōez questionis qz causalitas mediataruz sit
ab vna causa: qz cuiuslibet cause medie cālitas est ab alia
priorē essentialr: nulla est causa p̄o eēntialiter nisi sit alia
qua prima essentialr: qz prius est qd est p̄cipio propinquu
us. ergo nulla potest h̄re causalitatez nisi sit alia prima a
qua omnes h̄st causalitatez sua. ¶ Contra istaz rationē.
in tempore z motu sunt prius z posterius: z tñ nō est ibi p̄
muz simpliciter. ¶ Ad illud respondet philosophus qn
to metaphysice. capitulo de p̄ori z posteriori. qz nō est ibi
prius neqz posteriori nisi signetur a nobis. alibi est primū
simpliciter. qz iste scđs modus arguēdi potest aliquo mo
do saluare priorēz modū arguēdi qui est cōmentatoris.
¶ Ideo ad argumēta que sunt cōtra illum primum mo

quantitas corporis seu molis q' no
potest esse immata

b. *q̄ ḡm̄m̄ n̄t̄ p̄s̄t̄ ē s̄m̄ t̄m̄n̄s̄*

et q dñs nō possit facere aliqd sine cā mīnistris Np^{ter}

Liber

dum dicendum. Ad primum quod illa prima valit, si omnes cause sunt medie, quod omnium causalitas est ab aliquo uno. si cause sunt essentialiter ordinate in acciditatem ordinatis, non valet prima, vel responsio per se secundum modum ordinis enim essentialis regit; quod omnium causalitas sit ab uno primo. Ad aliud de expositio scilicet cometoris, quod non est ad intentionem philosophi duas ponit, ynam cum forte in numero in potentia est infinita: non in actu: ut dictum est. Ad aliud in acciditatem sumitur quod causae omnes erunt medie per abnegationem primatatis et finitatis, unde non accipit quod essent infinitae cause medie positive, ita quod est aliqua prima simpliciter: et aliqua ultima: in qua rursum comparatio dicatur medie: sed negative per abnegationem primae simpliciter et ultime. Ad ultimum quod forma argumentandi non valet, yniuersitas non est causata, ergo aliqua non est causata: sed tenet gratia materie: quod si totalitas non sit ab una causa: non esset aliqua una prima omnia: nec esset inter illas aliqua pars essentialiter alia: et sic nulla est causa alterius.

L.c.28. Ad primum argumentum: quod sunt intentiones philosophi cause accidentitatem ordinatis sunt infinitae successione posita generatione perpetua: sed de causis materialibus non est verum: sed tamen tot sunt cause materiales: quod sunt predicamenta sicut ultimorum: successione enim generatrix est eadem materia. **L.c.7.** Cetera. 7. metaphysice: generas generatur aliud propter materialis ergo in diversis generatis erit diversa materia. **C.** Responsio. generas et generatum sunt simul, yni in ipsis est alia materia: ut probatur: obiectio: sed non in generato et corrupto. **C.** Ad aliud verum est de distatia proprie dicta secundum aliquas divisiones in genere quantitatis: non de distatia perfectiois: sicut per se de contrariis que maxime distat: et tamen sunt aliqua contraria que non habent meum. **C.** Uel posset concordi quod si essent infinita agentia: non attingerent perfectioem extremi: nec plus probat ratio. yni in infinita distatia quotcumque detur meum nullum potest attingere alterum extrellum. **C.** Cetera. ergo potest aliud esse et aliud medium velque in infinito. **C.** Ita per se philosophorum contra Hellens dicitur quod finitum et infinitum in actu quantitati congruent.

L.c.15 Pro ampliori solutio de istius questionis. primo est notandum quod aliud est logos de causis per se: et de causis per se ordinatis: cause per se sunt que per se priam nam: et non per aliquod accidentem sibi causant, ita quod ibi est comparatio ynius ad ynuus. Cause per se ordinatis dicuntur respectu alicuius effectus ceteri ab aliis causis: et est illarum triplex differentia. Ad causas accidentitatem ordinatas prima est quod per se ordinatarum scilicet iquatum causat dependet a prima causa per accidentem: non quantum ad rationem causandi: licet iquatum ad aliquid aliud. Alia differentia est quod alia ratio qualitatis est in per se ordinatis: eadem in per accidentes ordinatis. Segitur hoc ex prima: et iuxta hanc dicitur quod cause per se ordinates sunt diuerse species per accidentem eiusdem: sed non ideo: quod diuersus modus habendi formam eiusdem speciei: sicut ignis habet calorem et alia: sufficit forte ad ordinem per se causarum. Tertia differentia sequitur ex secunda, scilicet quod cause per se ordinates oportet necessario requiruntur simul ad effectum causandi: alioquin aliqua ratione propria causalitatem deesset effectui, in per accidens una sufficit. **C.** Ex hoc sequitur ad ppositum quod si esset infinitas causarum per se ordinatarum: illa necessario esset in actu: et simul infinitas causarum per accidentem si esset: non ideo quod si nisi successione: quod nimirum opere simul multas causas esse tales ad productionem effectus. Ex hoc apparet quare in causis per accidentes ordinatis ad hoc ut sic causent non repugnat infinitas: sed forte aliunde repugnet causis vero per se ordinatis ex hoc quod sic causant repugnat quod ostenditur hoc duplex: sed primus modus est secundum litteram sic: omnium causarum mediatarum habentem ipsum et ultimum necesse est esse omnium causarum aliquod ipsum esse causatum. ergo omnium causarum mediatarum necesse est aliquod ipsum esse causatum: sed si

cause sunt infinitae omnes sunt medie, ergo omnes necesse est alia quam unam esse causam primam. Hucusque deductio ostenditur ppositi ex hypothesi. Segitur ideo deductio ad impossibile ex eadem hypothesi secundum oppositum yntis: et idem oppositum antis hoc modo: si sunt infinitae nullae sunt prima: quare nulla erit causa media: et ita nulla causa. ita quod sumit meum in minori negative probagationem primi et ultimi. in prima ppositio accipit media: quorum ipsum est et ultimum. Si sic acciperet in minori ipsa esset falsa: si omittat in minori determinatorem medie, videatur arguire ex quatuor terminis: propter hoc arguitur hoc habetur. scilicet quod ex illud medio per se habens. Ad hanc quod sicut iam probatur et probatum est in omnibus ordinatis est verum quod ipse accipit in ante. **C.** Notandum quod ipse ostendit infinitatem causarum sic ordinatarum excludere quodammodo: ex ordine, non sequitur primitas sicut ipse accipit in ante maiori quod ipse declarat: et minorum adiungit: et conclusio ex eis sequentem tacet. Sed ex infinitate sequitur nullum esse ipsum et ita ex ordine nullam esse causam: et hoc ostendit: sed tota vis rationis est in hoc quod sicut ubi sunt media, et causa causata, sic enim loquitur: habet etiam primum et ultimum: ibi primum est causa omnium mediatarum, ita et ultimum mediatarum, et causarum causatarum, et ynum ipsum esse causam: yel ut breuius dicatur minus curando de littera A, tota vis ei est in ista propria, omnium carum causarum cum est aliquod ynum ipsum, que negaretur ponendo infinitatem, semper non, cuiuslibet est causa aliquam, sed non omnium causarum, probatur autem ppositio sic: causare est simpliciter perfectionis omni cause causa, hoc imperfecte est: quod iquatum causat dependet ab aliis, igitur istud erit in aliquo sine aliqua imperfectio: quicquid enim est simpliciter perfectionis, si in aliquo est imperfecte est a perfecto secundum illud: sed illud in quo est causare sine aliquo imperfectio non causatur: quod tamen dependet, igitur est primum. **C.** Confirmatur etiam illud per illud inferius, prius principio per pinguis: sic perfecti pfectissimo pinguis, aliqua illarum carum causarum est prior et perfectior alia, ergo aliquo prius. Sed nec propter ppositio nec ista confirmatione accipit a littera A, sed aliunde ad probandum ppositum cui tota sua ratio inititur. Alter arguit per eadem ppositio, rationabile est superponere nullum gradum cogitabilem simpliciter perfectionis esse impossibilem yniuerso: perfecte care sine dependetia: et sine causari est gradus cogitabilis simpliciter perfectionis, ergo non est impossibilis in toto yniuerso: sed si non est impossibilis: est: quia quicquid non est et est possibile est causabile, ergo si est possibile est. **C.** Item causa infinite perfectionis in causando est omnino independens in causando: et ita prima: sed si sunt infinitae essentialiter ordinatae aliqua est infinita perfectionis in causando, ergo est independentis: et prima in causando, probatio minoris, semper causa superior in per se ordinatis est majoris perfectionis in cetero, ergo in infinitum superior in per se ordinatis est in infinitum maioris perfectionis in causando, sed ex hypothesi, aliqua in infinitum est superior ista, sic igitur ponitur infinita et prima. **C.** Notandum quod quilibet per se causa ordinatur per se ad suum effectum: quod per se causa est per se prius: per se prius est per se ordinatus, sed si accidit tali iquatum causa quod sit causatum: esset non causa in causa, tamen causa eius non ordinatur per se ad ipsum iquatum causam, et ita causa eius et ipsum non erunt causa per se ordinata: quod non iquatum causa: licet sunt causa: et effectus per se sic ordinata, si autem causatum ab aliquo vel non iquatum tamquam ceterum per se dependet ab alia causa: puta quod est instrumentum: et dependet a principiis: dicuntur cause per se ordinatae: quod in causando ordinantur: et faciunt omnes unam causam sufficientem. **C.** Ex hoc apparet prima differentia: similiter secunda: quod si eadem ratio qualitatis esset in eis sive in numero: ut in divisionibus: sive in specie: ut in creaturis: et causarant eundem effectum: eadem per accidens ordinata vel non ordinata per se: sed essent una causa: quod est per se et posterioris, ergo ordine in causando est prior, per se etiam secundum. **C.** Aliud dif-

Secundus

ferētia in causis per se ordiatis. pōr tenet ordinem suum respectu totius spēi posterioris vel salte respectu toti? modi talis habēdi formā. Iuxta scđam differētiaz per accēs tñ hz ordinē respectu idūndū ab eo pducti in quo s̄iun- gutur due rōnes cāe et causati ab illo per accēs. C Itē in causis per accēs ordinatis vna pōr in aliqd in quo alia nō pōt: qz nō pōt se pducere q̄ alia potest. Sed pōt in similiē in per se nā ordo per se respicit nās. ordo per accēs indiui dua. C Lōtra nullius iquātuz cā est causa aliqua: qz tūc cuiuslibz ergo omnis causa est tñ cause per accēs. s. inq̄ tum per accēs cōiungūtur ratio cause et causati. C Itē igit̄ tur in ordine per accēs pncipium formale quo ē cā: nō est nā: sed pncipiū idūnduale. C Item ordo causarū per se ē ordo causantii per se: actus sunt singulariū. Ad p̄muz. cause ordinate dicūtur nō qz vna ca alterius sit causa: sicut pbat argumētū. sed qz vna nō iquātum causa in 2° s̄i iquātum talis est pōr altera causa in quantum talis cau- sa. ita q̄ poritas et posterioritas per se determinat causalitatem nō sic de causa et effectu. C Ad aliud dcm̄ est supra Ad primum principale argumentum q̄ ifinituz non repugnat quantitatī in genere. repugnat tamen cuiuslibet spe cieī quantitatī. C Contra istud. licet h̄ regula nō valeat. Quicquid repugnat anti: repugnat sequenti: tamē quod repugnat cuiuslibz anti repugnat n̄ti. pbatio huius. omne repugnās alicui repugnat: qz aliud iest: sicut negatiua est vā ppter affirmatiua verā. Si ergo aliqd repugnat ali- bus: hoc iest: qz aliqd iest illis multis: sed nihil inest omnibus spēbus: quātitatis nisi quātitas qd̄ est genus. ergo r̄. C Item omne qd̄ iest multis vniuoce iest eis per aliquid p̄mū in eis cui p̄mo iest. Ideo dicit q̄ finitū et ifinitum in actu nō ē differētia quātitatis: sed couertibile cum quāti- tate. Sed finitū et ifinitum in potētia sunt differētiae quan- titatis. C Ad illud p̄mi phycoruz q̄ finitū et ifinitum q̄, titati cōgruunt. dicit q̄ loquit fm̄ opionem Mellisi: q̄ po- nit finitū et ifinitum posse esse in actu fm̄ veritatez: tamē ifinituz nō est differētia quātitatis in actu: s̄i in potentia. C Lōtra. cōmētator dicit p̄ ph̄. q̄tū ē genus ifiniti. pbat per diffōnem: qz ifinitum ē quātu nō terminatū: sed neu- trum istorum estet v̄ de ifinito in actu de quo tñ est ibi fm̄ si illud repugnaret generi quātitatis. C Itē finitū in potētia stat cum ifinito in potētia. ergo illa duo nō sunt differētiae quātitatis. pbatio anti: finitum in actu stat cū ifinito in potētia: et seguitur finitum actu. ergo finitū in po- tētia. ergo r̄. C Ad p̄mū arḡ cōtra aduersariū sufficit accipere scđm ipm̄: qz tūc seguitur nō cōueniens nisi ppter dicta eius fm̄ Mell. si esset ifinituz: sicut ipse posuit actu extēsum sine terminis cōgrueret quātitati: et ita oī ipm̄ con- cedere quātitatē esse: et si hoc. ergo et subam que est subm̄ eius. et ita multa: qd̄ est cōtra ipm̄: et h̄ est itētio Aris. ibidē. et sic p̄ ad argumētū. sic ad p̄mū dc̄m̄ cōmētatoris fm̄ Mell. quātum esset gen?. i. cōmūne ad finitū et ifinituz si esset sicut Mell. posuit. C Ad illud de diffinitione r̄. z. posterior. ante illud. Iterum aut̄ speculādūz. duplex est diffōrei: et quid d̄ per nomē. scđam est nō entiū et impossibiliū et incompossibiliū: et talis est diffō predicta ifiniti: tale autē diffinitum repugnare pōt vtricq̄ diffi: cuīz icludit opposi- tum eius. C Ad aliud finitum in potētia dicit: cuīs q̄tū- tamē quātūq̄ accidētibus nō semp est aliqd eius acci- pere extra: sicut est de ternario: sic opponit ifinito in potē- tia: nec sequitur ad finitū in actu. C Ad aliud de linea: q̄ licet albedo esset ifinita extēsue esset adhuc in genere si- cut mō. Similiter si linea esset infinita: adhuc esset linea: quia non esset infinita itēsue. et ideo linee ratio sibi com- petit. C Lōtra. contra rationem linee est non terminari: qz terminatio est essentialē linee. ideo si ēt nō terminata nō competeteret sibi r̄ linee: qz illa linea icluderet icōpos-

Sexta

19

sibilia. s. terminatiōem et nō terminatiōem. C Dōm̄ aliter q̄ diffinitio nō vituperat: qz ē linee: qz nulla diffinitio vi- tuperat: qz nō competit illi qd̄ nō pōt esse sub diffinito si- ne positioē icompossibiliuz: sed qz ē linee recte: qz rōni re- cti iquātuz linea repugnat ifinitas: tamē rōni recti simp̄ nō repugnat ifinitas: et p̄ nām linee que subest repugnet. nūc ibi in diffinitoē p̄ recta ponit: cui? mediū no excedit fines: quasi rectitudō cēntialr̄ importet finitatē. C Ad aliud dōm̄ q̄ ibi est oppositū: qz omniū natura p̄statiū ē deteriata cōtitas in magnitudie et augmēto. pp̄ qd̄ intentio ph̄ est: q̄ ignis nō agit pncipalr̄ in augmētāde: qz augmētatio est i deteriata quātitate: vel ad determinataz cōtitas de se: sed vltra pōt: nūquā tamē ad ifinitā quātitates. C Lōfirmatur scđam̄ responso ad ratiōem de animab?: qz ifinitas actualis icludit cōtradictiōem in oībus circa deū exp̄ p̄bō aūt et cōmōpossibiliū nūquā seguitur cōtradictio v̄ impossibile. C Sed numerū ēē ifinitum in potētia ē pos- sible fm̄ omnes et aīas semp manere est possibile: et sunt cōpossibilita adiuuicē: qz necessariuz nulli est icōpossible: nisi ipossible: sed ifinitum numerz ēē in potētia est neces- sariū: et aīam semp manere ē possibile. ergo numerū ēē in- finitu in potētia est cōmōpossible huic possibili aīas semp manere. ergo ex istis anima semp manet: et numerz aīarū est ifinitus in potētia: nō seguitur ifinituz in actu ēē. C Itē ifinitas in potētia est in accipiedō nō tot quin plura: ifini- tas in actu est in accepto esse tot q̄ non plura cōmōpossible: alioq̄ ifinita in actu possent excedi et essent finita. S̄i nō sequitur aīe fuerūt nō tot qn̄ plura: qz oībus acti existen- tibus posset deus creare vnam aīam: et addere illis. q̄ non fuerūt p̄s tot q̄ non plura. C Lōtra. si aīe q̄ fuerūt ifinito- rum preteritoz hominū nūc simul sunt in actu. aut ergo actu finite: aut actu infinite. si infinite habetur proposituz. si finite. ergo accipiedō vnam post alterā: tādem ēē de- nire adyliū: et ita non sunt ifinitae in accipiedō. C Idez argumētuz fit de futuris sic. oīa futura si nūc simul ēēt: esent actu ifinita: sed omnia simul erūt. ergo actu ifinita erūt. pbatio p̄mē nō ēēt actu finita: qz tūc aliqui omnia foret accepta. pbatio secūde. futurum erit. p̄num̄ icluditur in subiecto. C Ad aliud q̄ illa p̄positio: q̄ ipossible est fa- ctum esse r̄. verum est de qualibz factiōe vna: nō de infi- nitis que habent terminuz ifinitum in potētia. vbi semp cum vno facto esse necessario stat potētia ad aīam fa- ctōem: nūc aut̄ cū quocq̄ diuisio ēē necessario cōcomita- tur potētia ad aīam diuisiōem: qz cum quolibet diuisio esse stat necessario vtricq̄. ita q̄ diuisum ē totū et vtricq̄ isto- rum necessario est vtricuum. et ita necessario in potētia ad diuisiōez. C Lōtra istud: quādo quelibz singularis alicuius v̄lis polis est: et quelibz cuiuslibet cōpossiblebilis: ipsa v̄lis ē possiblebilis. Possible est vtricuum esse v̄luz fm̄ hoc signu. et sic de singulis. quelibz etiā singularis est alteri cōpos- sibilis: quia p̄ossible est vtricū simul ēē diuisum fm̄ que- cuīs duo signa. ergo r̄. C Ad istud videſ Lōment. vice- re p̄mo de generatōe tractādo ratiōem Democriti q̄ nō: 2°. 9. quecuīs singulares sunt cōpossiblebilis: qz facta diuisiōe in vno signo. phibetur fieri in alio. C Contra. aut in alio me^o q̄ nihil est: qz cōtinuum intercipit: aut īmediato: sed nullū tale est. Ideo aliter d̄ q̄ in eadez parte tēporis im- possible est duas p̄tes simul ēēt in fieri. ideo ipossible ē oēs partes simul fieri: licet simul ēēt potētia: vt omnes par- tes fiat successione. Sed sicut possibile ē quascunq̄ partes tēporis: vt duas vel tres diei simul factas ēēt. ita possibile est nō tñ omnē partē diei: et omnes factas ēēt. et hoc simul: licet nō simul fuerint in fieri: nec simul sint p̄mo facte in diuisiōe vtricū possible ē simul fm̄ quecuīs signa signata

L 2

*Thītias acti
schindit īdicto
abg circa deū*

*qm̄ īattīgātē
possible ē
et īcē A. 2*

Cōmētator

2°. 9.

Liber

finita tñ dñi id: et simul esse diuisiuz: sed impole est q
 sm oes partes ppter ratiõem supra dicta. Ad formã g
 argumenti xceditur qyplis est possibilis. h̄ ñtinu ñ diuidi
 tur fm qdcuq signu: vel est diuisum fm qolbz sigillatiz:
 s; nec diuidit nec diuisiuz ë fm oia simul. hoc nō valz: qz si
 nuc est in diuidi fm oe signu est actu sub tot diuisioibz ad
 quot fuit in potetia. et ita sub ifinitis: et illis diisiobz termi
 tis erit tot diuisa ee. et ita erit oino diuisum. Ideo alr
 ad formã argumeti. qbuslzbz singularibz finitis cõpossibi
 libus. ergo sunt etiā alie quelibz singulares finite xpossi
 biles. et qcliqz singulariter signata xpossibilis cuiilibet sin
 gulari signate: s; tñ cuiolibz singulari è alia singularis incõ
 possibilis: s; nō h̄ determinate nec illa: qz cu quacuqz diui
 siõe necesse è stare alia ptez in q est disio. et ita aliqd signu
 fm qd tñc nō sit disio. itmo cuibz sunt ifinite icõpossibles
 qz in quacuqz parte sunt ifinite potetia ad diuidi. in suc
 semp dū durat cu actu pote: necessario è potetia ad poste
 riuz: sed tñ oes potetie terminant. nō sic h̄ ibi etiā pars ne
 cessario determinata an determinata: et nulla cum alia. h̄
 nullus ordo que disio sit an alias: et quelibz sil post qualibz
 licet tñ et quelibz fit ifinita in potetia: qz ps in quā fuit di
 uisio vel ytes in ifinitum visibilis vel visibiles. Saluat
 2° facta diuisioe in vno phibet tñc fieri in alio nō sigto:
 s; ideterminato: sed nō phibetur post diuisioem ibi posse
 fieri. Ad aliud arg^m. i.e. generatõe. ybicuqz linea è cõ
 tinua. g ybicuqz est puctus ñtinuas: ñnia nō valz: s; segtut
 vel puct vel pars ñtinuata. Contra. si nō ybicqz puct?
 gnt imediate iuxta puctu: aut mediate: s; nō dat pmuz:
 nō qz nullu ñtinu est imediatu puctu dato: qz ps eius p/
 pingor illi pucto: sicut. 6. pphy. pba. qz nullu ps mot est p.
 C Lótra tota rñsionē diuisio nō est gñatio. g nō facit aliqd
 ee actu qz pñs nō fuit actu: lñ nō sepati. g quod pñt ee actu
 p diuisioem: et sepatim tot an diuisioem sunt actu: licet nō
 sepatim: et ita infi actu in ñtinuo: et nuer ifinitus.

Ad tertia qñem dñ qz ifinitu nō pñt intelligi a nobis fm
 itentiõem ph̄ in littera. qz ps rñne. ppru obm itellectus
 nr̄i è gditas mālis. g nihil est nobis cognoscibile nisi sub rñ
 ne eius. tale nō è ifinitu. Item nihil intelligit a nob vni
 ca itellecto: nisi qd intelligit per vna spem. ifinitu nō sic i/
 telligit. sed multis vna post vna. g nullo mō. pbatio pme
 ppõnis. oes spes intelligibiles sunt forme eiusdē gn̄is: et ta
 les sunt icõpossibiles in codē istati. h̄ g plures nō pñt sil
 pficere itellectu. g zc. Item qz ifinitu nō pñt facere in
 itellectu vna spes. pbo. omne agès agit fm qz ens. g quod
 cat vna spem est vnu actu: et tale h̄ vna formā. ifinitum
 aut nō h̄ formā: qz forme est terminare. ifinitu nō termi
 nat. Itē oꝝ vtute pportiõari obo. potetia est finita in
 eendo: et per vns in opando. ergo et obz potetie necessario
 erit finitu. C Lófirmatur pmo ce. et mudi. finitum nō pñt
 et ifra. moueri ab ifinito. itellect mouet ab obiecto. Ad rñne
 pma. qz de nō est cognoscibilis fm qz ifinit? qz cognoscit
 per effectus: sed nullus effect adequat ei: nec p vns rep
 sentat cu fm qz ifinit? è. Ad aliud qz nō valz: qz nihil su
 gnam? et tñ nihil nō est intelligibile: vñ diffinire qd dñ p no
 me. possum? de aliq qd nō potest intelligi simpli: nō tñ dif
 finim? aliqd p diffonē exprimēt qd: nisi qd est simpli itel
 ligibile a nob. Ad aliud qz sole ille: qz spes pñt in suis
 singularibz apprehendi p sensum sunt a nob cognoscibiles
 Ad aliud qz nō est file: qz loc? est termin? corporis et for
 ma iquātu terminas: corp. q. mā: spes h̄ ratiõem forme:
 et itell's ratiõem mā: sed si vna forma pñt iformare duo:
 pari rñne et ifinita: qz terminatio est a pte eius: et per h̄ anis
 est ipossible: s; si mā posset pfici a dnab? formis nō oppo
 sitie: nō ppter h̄ ab ifinitis: qz h̄ excluderet ifinita capaci
 tatez mae illi?. All' qz ñnia ph̄ intelligeda est qñ nō ma
 ioxys vturis est aliqd respectu multoz qz paucoz: yet tan

Questio

ta impossibilitas respectu paucoz: quāta resp̄cū pluriuz:
 sic en pposito ph̄: qz in loco è eadē rō cōtinētie respectu
 oiuç corporoz: nō sic ex pte alia. C Lótra l^a arg^m de obo in
 tells. improbatu est pñs. q. 3. h̄ pñam opionē. Itē pri
 ma pars mioris z rōnis iprobatur. Omne qd pñt ee vnu
 extremu vni xponis apd itell'm pñt ee in itell'vnicā itel
 lectōe simplici. p. tñ illud qd apprehēdit itell's simplici
 apprehēsione xponit cu alio. S; pole est aliq duo: quorum
 due spes sunt in itellectu: sicut mōs aure xponi cu aliquo
 3. g mons aure est extremu xponis: et stat qz mōs aure
 nō intelligitur vna spē: cu nihil sit extra tale vnu: qd spē
 suā faciat vna i sensu: et p vns nec in itellectu: et tñ mōs au
 reus intelligit vnicā itellectōe simplici: vt pbatu è. Itē
 si valz rō eq pbat qz nō possum scire multa sil: qz cuiusli
 bet sciti in actu est spes in itellectu in actu p. g si impole è
 plures spes ee in actu. pmo in itellectu sicut pbat rō. ipos
 sibile èt scire multa sil. h̄ est flm ex. z. topicoz. Minor ca. z.
 pba. vt pñs: qz sūt eiusdē gn̄is iste spes. Probatio maio
 ries: sidero vna 2° per spem in actu: et cognosco per pole
 duas alias vnes in hitu. Si nō habeo spem illaz duaz in
 actu. g oz me acgrere spem illarum vnum: s; pono p pole
 qz finc eius nō est ex qd possz facere spes eius in sensu: et p
 vns: nec in itellectu: vel tñc nūqz intelligā illā vñem: vñ ha
 beo spem in actu: sicut de pma xclone. nec ex vtute fanta
 stica pñt spes illius xclonis abstrahi: qz ibi nō possumt esse
 sil'one spes per te: sicut nec in itellectu. C Contra 3^m. fini
 tum pñt intelligi per vnam spem. ergo pñatio ei?: qz. 7. me T.c.23.
 taphysice. ratio eadē oñdit re z puationē. C Lótra aliud.
 quero de pportōe si intē de nūrali nihil est. Si pfectōis
 qd aliquoriēs sumptu reddat aliud. nō valet. vñsis. n. insi
 nities sup' non redderet sole: qz alterius rōnis. Si de p/
 portione finiti ad ifinitu fm mouēs et motu. non valz. Si
 enī aliqd moueret a finito pñt idem moueri ab ifinito: si
 cut celu a deo: qd nūc mouet ab angelo. C Lótra rñsionē
 pñi argumeti qz cognoscere possum' deu fm qz ifinit?: qz
 fm te per effect?: sed aliqd est effect?: cui? deus cā est h̄z qz
 ifinit?. s. creatio. Itē segtut qz intelligit fm qz ifinit? a p/
 te finis: qz omne agès per itellectu cognoscit vltimū fine
 fm qz vult ph̄. z. bñi? de causis finalibz. ibi. n. arguit qz
 si fines sint ifiniti: nullu èt agès per itell'm: qz omne tale
 agès cognoscit vltimū fine: ppter quē agit: sed nō est vlti
 mus nisi fm qz ifinitus. Probatio. oī bono finito 2° intelligi
 mai' bonū. Si ergo de fm qz vltimū finis nō sit bo
 nū infinitū. ergo possum intelligere maius bonuz deo fm
 qz est vltimū finis. saltē ipē pñt: ergo aliqd pter deu potest
 esse sibi met finis. ita qz tale erit in rerū nā: et illud pñ par
 gumētum Anselmi: qz illud mai' est qd est in re: in itelle
 ctu zc. C Contra aliud. illud est flm. nullus effectus pñt
 ducere in cognitionē cā: nisi fm qz adequa. pbatio. effe
 ct? adequa cā: aut pme simpli: et hoc negas: aut z cause
 Aut tñc illa cā causat in vtute sui: et tñc est pma. Si in vtu
 te alteri. g ab illo altero magis depēdet: et effect arguit
 ue per demſationē: qz ducit in cognitionē cā iquātu de
 pēdet a cā. g magis rep̄sentat pma a qua magis depēder
 entitas effect. Lósimil arguit. s. in so. q. 3. h. libri. C Ló
 tra aliud qd dñ qz nihil signamus: qz p ph̄. sicut lñ note ca. p.
 sunt vocū. sic voces passionū. Itē nō cōcipio nihil et ali
 gd ee h̄dictoria nisi intelligā vtrupz: tñ vnu p aliud. C Ló
 tra aliud ista ñnia è bona. Dico me nihil dicere. g dico ali
 gd. Gilr scio me nihil intelligere. g aliquid intelligo. De
 spēb? generū qz possum intelligere nūeros ifinitos si vni
 tas spem faceret in vtute fantastica possent ifiniti nume
 ri intelligi p spem vnu: qz per spem vni? vnitatis pñt itel
 ligii alia vntas: sicut Aug. vult qz p spem vnu solis pñt
 intelligi vñ imagiari quoquot volo soles: et sic ifinitas vni
 tatez p possum post xponere dñ. h̄ nata sūt facere vnu.

Tertius

Cōtra aliud, si tenet pīa de corporibz: qz vnuz corpus eodē mō repugnat vni loco & i oibz: s̄z h̄eadē cā. qz eadē rō: qre si sp̄s nō cōpatis secū vna & ifinitas. **C**itē in itel lectu pōt eē eadē ptas ifinita: qz in mā sūt capacitates ad ifinitas formas reales. ḡ i intē ad ifinitas iten^{lcs}. pba: b vnitās ē in po^a ad pfectioēs ifinitas reales dñntes a toto: qz ē in potētia: vt sūt pōt ifinitoz nūeroz ordinatoroz. Dis enī ps i toto b̄z pfectioēs realē. aliogn totū nō eēt vē vnu. Sic etiā cētrū ē in potētia: vt terminet ifinitas lineas.

Nō qmē
L.c. 4.
2.6.

CAd qmē b̄z pdicta: aliud ē qrrere de rōne ifinitatis in se & aliud ē eo qd subest: si alid ē querere de ente paccis: & aliud ē qrrere d̄ eo qd subest enti paccis. phus. n. 6. meta phycē pbat aliq̄ d̄ ente paccis: ex q̄ seḡ q̄ de ente pacci des pōt eē scia: tñ ibi pbat: q̄ de ente paccis nō pōt eē scia. pīmū itelligit de rōne ei^a in se, z^m de eo qd subē: vel cui iest. sic in pposito. Si queris de rōne ifinitatis in se. dico q̄ oī mō pōt itelligere nobis: qz ipole ē itelligere aliqd iesse vel nō iesse alteri nisi pīus apphēdere itellectu simplici. Sz ifinituz oī mō dcī possumⁱ itelligere alicui iesse vñ nō iesse. Sz q̄liter apphēdiⁱ: **C**Sciēdū q̄ nō p̄ priā sp̄s: s̄z p̄ sp̄s sui hitus: & vnicā itellectōe. p̄ isto mēbro vadūt aliq̄ rōnes ad pīncipale. **C**Sz d̄ eo q̄ subest vtrū possit itelligi. **C**Dōz q̄ ifinitas sic p̄t itelligi iesse alicui sine pīdictioē: qz ifinitas actualis i pfectioē: sicut de^a: s̄z i magnitudie molis nō pōt eē ifinitas in actu: s̄z i essentialr ordinaris nō pōt eē nec actu nec potētia. in accītalr ordinaris pōt in po^a: & fm p̄bos in actu nō sīl: s̄z in accepto eē: sīc ifinituz in tpe si fuit sine p̄n. **C**Infinitas pīatiue nō pōt itelligi i magnitudine. vñua nec discreta sine repugnātia itellus. Ifinitas negatiue pōt eē in indissibilⁱ. qcgd ergo pōt sub eē rōni ifinitatis sine pīdictioē: pōta nob̄ itelligi sub ratōe ifiniti. Sz nō est itelligēdū nos nō posse itelligere illō qd includit pīdictioēz: qz quo tūc itelligemⁱ aliq̄ eē pīdictoria: s̄z quo sic vel nō. qre in qmibus. 4. huius.

CAd pīmas duas rōnes dōm q̄ xcludūt vē. vñ Damas. i sentētys. ca^a 4. b̄ solū possumⁱ scire d̄ deo q̄ ē ifinitⁱ & in p̄rehēsibilis. & Aug. 83. q. q^m 31. nec seḡ ex b̄ q̄ de^a apphēdit: qz i tali actu oī ee tātā itellectoīs itellectoīs i se q̄ta pōt eē circa tale obm. ita q̄ cogscit iquātū ifinitⁱ: vel fm q̄ i finitⁱ & ifinitē a pte cogscētis. **C**Ad alias rōnes q̄ diffiniatur ifinitū. illa ar^a pbāt p̄m mēbz q̄ possumⁱ cogscere rōne ifiniti in se. **C**Ad aliud q̄ de rōne ifiniti ē v̄l pōt eē d̄ mōstratio: de re tñ subta nō pōt eē demōratio. **C**Ad aliud nō seḡt. scio me nō itelligere a. ḡ itelligo a. nō valz: tñ se qui^a. ḡ itelligo aliqd. sīl nō valz. Scio me nō itelligere i finituz. ḡ itelligo ifinitⁱ. Sz seḡt ḡ itelligo aliqd. **C**Ad aliud q̄ si duo corpa sīl. Lōcedo q̄ pīt eē sīl in actu p̄t i finite sp̄s q̄tuz est ex pte sp̄ex. sīl & ex pte itells: sicut p̄ tactū fuit supra dñnitate: & illud p̄cedit q̄ potētia passiua pōt ad ifinitas pfectioēs: sicut cētrū pōt eē terminⁱ ifinita rū linea^a: tñ nllā pō passiua est ad ifinitā pfectioēs itensiue. Sīl pō actiua pōt eē ad ifinitos effectⁱ: sīc sol ad ifinitas herbas. Si gnātio sit semp: nō tñ ad effectū ifinituz: & tūc pōt itells ifinita scire in hitu sī eēt q̄ iprimēt ifinitas sp̄s i nob̄. Sz itells nō pōt ifinitas nāliter acgrere: qz b̄ fieret actibz suis: quos nec sīl: nec successiue pot h̄re ifinitos. ita q̄ oēs trāsterint. iō nec tot sp̄s h̄re: tñ aia x^a pōtuit i hitu ex q̄ de^a potuit iprimere ifinitas sp̄s sīl. **C**Ad aliud arg^a: q̄ p̄ sp̄s vñitatis pōt itelligere quascūqz nūez in cui^a cognitōz pōt puenire p̄ replicatioēz vñitatis: s̄z nūez deuenit ad nuez ifinitū in actu: qz nō pōt ifinities replicate vñitatis.

CArgumēta 3 alia pōne^a pro pte sūt. **C**Ad p̄m tñ dico q̄ maior ē flā: qz possūt aliq̄ itelligere q̄ nō h̄nt sp̄s vna. Et minor ē flā: qz ifinitū pot cognosci p̄ vna sp̄m habet. **C**Ad illud in oppo^w de pportioē: ē ibi pportio pfectibil

I.

ad perfectiōem: & talis pportio pōt esse finiti ad ifinituz. **C**Ad auctoritates pīhi: q̄ ifinita mltitudine q̄ itelligunt p̄ diuersas sp̄s nō pīt itelligi a nobis: esto q̄ itellectⁱ ha beret ifinitas apud se: qz nō posset sīl elicere opōnes ifinitas: nec pōt itelligere vnu post aliud: qz nō pōt ea ptransi re: vel si sītū nō eēt ifinita. vnu magis v̄r ad itentiōem pīhi de ifinita mltitudine: q̄ illud nō pōt itelligi. ita q̄ hoc post b̄. ifinitū. n. nō xtingit p̄trāsire: sicut etiā nec b̄ posset itellectⁱ ifinitus: s̄z ifinitū siue i magnitudine: siue in multi tudine p̄pē dca: vel trāsumptive itelligibile ē q̄tū ē de se ab itellectu potēte ipm apphēdere & h̄re rōne qua cogscat vtrūqz ē in deo alterū. s̄. h̄re sp̄s vel sp̄s ifiniti: sic vel sic. pole ē nob̄ q̄tū ad aiam & spēm: s̄z nō quo ad acḡsitionem rāle sp̄i vel speciez. Reliqui. si lic^a h̄re actū circa ifinitum in mltitudine nō ē nob̄ pole ppter defectū itellectⁱ nīf: qz nec sīl nec successiue circa oīa: sed circa qōcūqz acq̄ sitio polis ē: est q̄ deū in visiōe ei^a: & de ifinita multitudine potuit iprimere aie p̄pē sp̄s omniu^a q̄ de^a nouit etiā possibiliu. **C**Notādū q̄ ifinitū h̄rie in magnitudine pfectio nis a nob̄ ē itelligibile. Infinitū h̄rie in mltitudine a nobis itelligi p̄t itelli duob^m modis. v̄l q̄ mltitudo ifinita itelli ga^t tāq̄ vnu obm. vel q̄ multa ifinita itelligatur p̄p̄ys itellectioibz suis. z^m est ad itentōem pīhi: & certū ē de acti bus itellectioibz actu ifinitis siue sīl: qz v̄tus nō sufficit ad tot actⁱ sīl habēdos: siue successiue. & ita loqtur A. hitua liter aut ifiniti itelligi p̄ sp̄s p̄p̄as nō nālī acḡsitas. sed a deo imp̄ssas forte nō est ipole: q̄v̄biciu^a q̄ nō maior ē repu gnātia plurii q̄ paucoz ibi. Si duo sīl & ifinita. 4. physi **L.c. 76** co^a de corporibz: & vbi ē aliqd capax. vni^a forme alicuius gnis & ouim. Intellectⁱ ergo est capax omnīu itelligibiliu nec oēs magis repugnat q̄ due de alibz mēbris: sicut ifinitas est incompossibilis alicui. ita ipsum intelligere sub infi nitate est aliquid intelligere sub contradictione: sicut itel ligere hominem irrationalem.

CImpossibile autē pdicari aut species generis de p̄p̄ys differentiis: aut genus siue suis spe ciebus. **L.c. commenti. II.**

CLibri tertij metaphysice. **Qd. Unica.**

Trūm genus

p̄diceſ q̄ se de dñia. q̄ sic. hō p̄ se ē rōnal. ḡ rōnale p̄ se ē hō. ergo rōnale per se ē aial. p̄ p̄me vñc. p̄posi tio neccia querit in necce sariā. ḡ p̄ se in p̄ se. pb v̄l time vñc: qz hō p̄ se inclu dit aial. **C**Itē hō p̄ se est aial. hō p̄ se ē rōnal. ḡ v̄c. p̄ vñc. sic ex p̄missis ne cessarys ē necaria. sic ex p̄ se p̄ se. **C**Itē. 7. b^m quā **L.c. 43** do aliqd pdicatur de aliqd p̄ se p̄m. vnu pdicāt de alio in abstracto. iste ḡ sūt vē. hūanitas ē rōnalitas. hūanitas est aialitas. ḡ seḡt rōnalitas est aialitas: & tūc cōcretum est de cōcreto p̄ se p̄m. **C**Itēz in dñia eētial p̄dicāt ē de itellectu subtī. Sz. 5. h̄dr cap. de elemēto q̄ cui iest dñia **L.c. 4.** & gen^a vñc. **C**Itē si p̄ accidēs d̄ dñia & de sp̄e. pbatio: qz q̄tū aliqd pdicatur de aliqd p̄ accidēs: pdicat de quolibz pacci des: qd itelligi sub rōne illi^a: sicut sub rōne formalis. Sed sp̄s itelligi sub dñia formalis. ergo vñc. **C**Lōtra. si sic. tūc vnu aial ēt multa aialia: qz si gen^a ēt in itelli dñie & aial ponit in diffōne cū dñia: tūc aut idē aial iportaretur per gen^a & dñiam: & tūc nugatio erit: qz pone rōne aialis p̄ aniali: tūc aial ē suba aiala sensibilis: & rōne rōnalis p̄ ro malis.

6 4

Liber

nali: et patebit nuga? Si sit aliud aia latum hoc erit duo aialia.
ca^o.3. Ad illud rident Aui. 5°. metaphy. licet gen^o et dria pdicetur de toto p se: non tū significat totū p se: s^z gen^o māle: dria formale: s^z vtrūq^z significat p̄tē spēi p̄ modū toti: et sicut māle ē ex formale. sic accept^o gnis est ex rōne drie.

Ad p^m q̄ pma cōuersio nō valz: s^z ē falla 2ntis: qr supius nō hz cāz: q̄re iferi^o sibi iest. in subo. n. pōt eē cā iherētie pdicatu: s^z i pdicato nō sit cā: q̄re subm sibi iest. Ad pba/ tiōem: qr 2nia nō valz: qr anis nō pōt eē vez necario nisi et 2nis: qr alioq^z posset eē vez sine illo: tñ anis pōt hre cāz: qr re pdicatu vel sequēs sibi iest. licz nō es. Aliogn vls a^o puerterē sunpli: qr p se p̄supponit de oī. Lōsil ad z^m nō pōt ex necarys seq nisi neicius alioq^z pmissle possent eē ve sine pne. Sz ex p se p̄t̄ seg p accns: cu tñ illd sit neicius.

T.c.i5. Lōtra. p̄ post^o: si p accns nō neicius. R^o id vez ē d ac et.35. cīdētib^o opatis ad suba. de talib^o log^o: qr log^o d̄ hne dmo stratois. Contra. pbat ibi demiratioez ee ex p se. ḡ log^o d̄ pmiss pmiss. Ad aliō q̄ pmissle sūt false. s̄ huāitas ē aialitas. talia silt. Ad pbatōez: q̄ abstractio duplex: et ccretio duplex ad subz: et ad suppositū. p̄ mo q̄ aligd dno minat aligd extra essentiā suā ccretio ad suppositū ē quādo aliquid significat p̄ modū denoiantis aligd p̄xienāe: sūt h̄ albe^o ē albe^o. Sic ē d̄ dupli abstractioe. Ad for/ mā. vez ē de ccretis et abstracti p̄ mo: et rō: et qr i pdicatiōe i p̄ mo ē pdicatio rōne q̄ditatis. si pdicatu ē itra q̄ditatem subti. ḡpciso q̄cūq^z adhuc ē de itelli subi. Sz si sit ccretu ad subz. subz eē. In z̄āt ccretōe. pdicatu nō ē idē subto: nisi qr signiat p̄ modū toti. iste modus auferi ī ab^o. vñ di co q̄ h̄ nō ē idē pdicatu sbo nisi pp suppo^m q̄d abvtrōg d̄ noiatur: qr pdicatu p̄r̄ forma nō suppositū. Ad aliō q̄ p̄ nō sp̄ ē de itellectu subti vñ antis: licz in 2nia eentiali. Alt d̄ q̄d d̄c ph̄s: cui iest dria segē gen^o: et illd ē sp̄s cui i est dria et idiuindū: et d̄ idiuinduo et sp̄ pdicatiō gen^o p se: n̄ tñ segē drian p se. Ad aliō nego 2nāz. Ad p^m q̄vez ē si illd q̄d ē rō intē faciat cu alio vñ per accidēs: nō si faciat vñ per se: sicut differētia cum specie tc.

Ens agit multis modis d̄: s^z ad vñl et ad vñā aliquā nām: et nō equoce tc. T.c.II.

Libri quarti metaphysice. Qō. I.

li. p.c.3. Z.c.26. T.c.13. Supponēdo h̄ eos oppo^m dicti ipsop̄ nō pbatus. s^z ens d̄ multipli. Ad q̄ ibi sit d̄dictio simpli. pbaf. h̄ ē d̄dictio aliquid ē et nihil ē: s^z aliquid nō ē min^o cōe q̄ ens. Aui. p̄me. ca. s. ens et aliquid sūt noia multi^o dca. si dicas q̄ nō ē h̄ d̄dictio. Tūc nūq^z erit d̄dictio aligs et illis: qr aligs nō pōt habere acceptu cōiore q̄ aliquid. Ad n̄llm equocu pōt d̄ter miari et aliquid additu ad d̄teriatū signatu: ens pōt. p̄ ma. H̄ equocu iportat actu q̄dlibz signatu. H̄ deteriabile ē idr̄ns ad h̄. illd. p̄ mi. Alt sic d̄re es albu: n̄ eē maior d̄ctio q̄ dicere ens ab^o sine aliquo addito. Ad segnur h̄ ē suba. ḡens. anis nō pōt eē vez sine 2nti ī equocis nō est 2nia: qr nō h̄nt o^o. Ad ens pdicat de oib^o d̄gb^o pdicat

Questio

fm vñā rōne pdicādi: qr in gd. ḡ pdicat s^z vñū itellm abstractū. Lōfirmat. qr siē passioyna real regrit subm vñū fm re: ita vñ q̄ passioyna rōnis regrat vñuz subm s^z rōne. h̄ ē q̄ sitynū itelligibileyno acceptu. Quo. n. vna passio rois aligb^o mltis ierit p se: nisi i sit alicui p q̄ sit cōe oī bus illis: siē argui^o d̄ passioē reali. Ad act^o et pōt sit drie etis. ḡpō n̄ ē magl vñiuoca q̄ es: s^z pōt d̄ vñiuoce: qr ipole ipole d̄dicūt et pole seq̄ad nece esse. Sz nec 2nia nec d̄ctio ē in equocis. Ad 7. ph. coparationō ē in equocis. T.c.24 s^z s^z ens ē p̄atio. p̄ mi. d̄ tu qr suba ē magis ens accīte: et vñū accīns alio. Tu qr. z. huius. vñūqdcz ē magl tale qd. T.c.4. estrō alys vt talia dicātur. iō p̄ncipia sempiternoꝝ maxi me sūt vñ: qr alys sūt cā vitatis. Sz sicut ad cē. sic ad vez. ḡs i p̄panū in veritate p̄abilitia sūt in étitate. Ad disum ē vñi rōnis in diuidētib^o: ens diuidit 2alia. ḡ tc. Item siens inte ab^m vñ p̄patū addere ens cu iſeriori est nuga: tio vñ p̄proprietas fmōis. Ad 3. h^o. ens nō ē gen^o: qr ē d̄ T.c.10. itellectu cuuilibz: s^z si ē et equocu s^z vñū signatū ē et idē cu suba: et ex itellz accītis. Ad 4. h^o. iſcia vna q̄ spe T.c.1. culat ens. et scia vna ē circa vñiuocu subm. cui p̄batio ē p̄ T.c.25 post^o. In equocis nō cadit demiratio. de subo sunt demro T.c.22 nes. i eodē. Ad de subo oī p̄supponere vel precognosce regd ē. Equocu nō hz qd. Ad 4. h^o. firmissimū oīum T.c.8. p̄ncipioꝝ ē ḡ ipole ē idē silē et nō eē. p̄n^m notissimū habz et.9. terminos notissimos: qr p̄n^m cogscim^o iquātū terios cognoscim^o. s^z termini equoci nō sūt notissimi. Lōfirmat. oīa p̄n^m q̄ sūt cōes acceptoēs sūt de terminis trāscēdētib^o. oēs illi erūt equoci si ens ē equocu. et ita oēs cōes p̄ceptiones erūt dubie. Lōtra. porphyri. si q̄s oīa entia vocet eg. c. d̄ spē. uoce ingt: et nō vñiuocenūcupabit. Lōfirmat. qr nihil vñū pdicat de oib^o ppter infinitatē rerū. B^o. sicut equocatō d̄ apud realē ph̄m. magis adhuc q̄ i ḡne de cui eg. uocatiōe d̄. 7. ph. Lōtra. logic^o fuit. B^o. d̄ir mlti T.c.3. i. in logica nō logice: sic z^o h^o. in oī re mota ē mā. h̄ p̄fet ad T.c.12. physicū: nō ad metaphy^{cū}. Ad in pdicamētis singulū icōplexoz: aut signat subaz aut q̄s et. s^z si ē et vñus 2^m cōis oib^o etib^o: si ē et illd dc̄m vez: qr icōplexu significatū il lū nō signaret subaz: nē calia. B^o. singulū icōplexoz si gnificatiū re alicui^o pdicamētis: qr ibi itedit diuidere icōplexu in pdicamēta: s^z nō icōplexoz significatiū aliquid trāscēdēs. Ad p̄ ph. ens d̄r multī: idē d̄r. 4. h^o. hui^o. Ad T.c.13. oēs aūctes d̄ mlti d̄dm φ iō ē: qr nō eq̄ p̄ de oib^o d̄r. Sz tñ T.c.2. nō equoce fm̄ logicū. ita q̄ nō sit vñ^m accept^o. Ad 4. h^o. T.c.4. existūt in ḡne h̄ntia stati ens vñū. Ad illud statiz rño q̄ iō ph̄s dicit q̄ ens statim ē qd q̄le et. qr sunt imē p̄tes etis. ita q̄ nō descēdēt et̄ in alias p̄tes p̄usq^z in istas: sicut substātia p̄us descēdēt i alia q̄ i rōnale et in irrōnale. vñ il lud stati nō ponit equocatōz. h̄ dicit Aui. p̄meta. ca. z. d. Aliter p̄t dici q̄ iō ens stati est substātia qualitas et. qr p̄ nullum additum descēdēt in hec.

Ad questionē istaz de vñiuocatiōe concept^o entis. D̄ q̄ ADI q̄ est de sigto noīs q̄d ē ad placitū. iō nō potest p̄ rationē terari: s^z tñ p̄ auctoritatē vel p̄ vñuz: qr loquēdū ē vt plures ex. z. topi^o. Sz h̄. q̄d ē. vñ p̄t̄ posse cē vñ^m accept^o cōis io. ḡnib^o q̄cūq^z noīe significet sine p̄ens siue p̄ alio nome: posse at cē talē acceptu vñ nō: p̄t̄ argui rōne. Ad illud vñ q̄d ē ad placitū. B^o. q̄ ad placitū ē huic cōceptui h̄ nomē iponere: vñ illud et idē nomē multis equocet: vel vñi tñ ē ad placitū: s^z nō est ad placitū: qr accept^o posse h̄t̄ cōioz isto vñ nō: imo h̄ depēdet ex nā rei. Silt ei q̄d nō p̄t̄ quis cōcipere nō est ad placitū: qr illi nomē iponat. ḡs nō p̄t̄ cōcipe aliquid cōe dece gnālissimis nō ē ad placitū imponētis: qr illud nō cōcipit.

In ista q̄one vñ opio Aui. p̄ metaphyce sue. ca. z. d. et. ca. s. q̄ ens d̄ per vñā rōne de omnib^o de qbus d̄: s^z nō eq̄

Quartus

pmo:qr quedā sūt q̄si ḡna siue sp̄es ētis:qdā v̄o vt passio-
nes r̄c. Ad B̄ērō illa. que p̄ma sunt ad itelligēdū sunt
cōmuniſſima:qr ſemp̄ cōius p̄us itelligit: r̄nō eſt p̄ceſſus
in iſinitū in itelligibilib⁹. ḡ illud qđ eſt p̄m̄ itelligibile ſim-
pliciter eſt cōiſiſimuz ſimpl̄. Sz n̄m̄ eſt tale nifi ens:qr nul-
luz io. genez̄ eſt cōmuniſſimū ſim⁹:qr nulluz pdicatur de
alio genere.ens ḡ p̄t̄ h̄re vnu cōceptū cōcōm̄. Lōfirma-
tur B̄rō:qr p̄mo occurrit dz cē cōfuſuz rēſpectu cuiuſlibz
vel cuiuſcuz z̄occurrētis:quādo eſt p̄ceſſus a cōfuſo ad
determinatū. Sz nullu genus eſt cōfuſuz rēſpectu alteri⁹
gn̄is occurrētis z̄:ḡ r̄c. Silr̄ ſic accidētia p̄ ſe ſentīū. ita
pmo vñiſſima ipſorū poſſunt itelligi. Sz illud qđ eſt ſimpl̄
p̄m̄:eſt tñ vnu. ḡ illud nō p̄t̄ eē aliqđ gen⁹ cum cōtingat p̄
occurrere aliu gen⁹: r̄nō ſubſtatiā. Itē vniuſ potētia
eſt vnu p̄mu obiectū:qr potētia mouet ab obiecto fm̄ for-
mā obiecti: r̄nisi bēat vnu formaz nō mouebit: r̄ ſi intell̄ſ
nō intelligit vnu:nihil itelligit. 4.b⁹. Sed p̄mu obiectū i-
tellect⁹ eē ens:vt z̄ omnib⁹. p̄. illud ē p̄m̄ obiectū potentie
cognitionis: ſub cui⁹ rōne itelligunt oia alia ab illa: ſicut p̄z d̄
obiectivisſus. ſed nec rō ſub:necc accidētis reperiit in oib⁹
intelligibilib⁹. Dices ḡ de⁹ eſt p̄m̄ obiectū intell̄ſ ſui:nō ta-
mē iſcluditur in oib⁹ q̄ poſſunt ab ipſo itelligi. Lōtra. ſi
ſufficeret ḡ obiectū p̄m̄ potētia eſſet aliqđ pmuz ad qđ oia
alia attribuūtūr: ſicut d̄ dicta reſpōſio. ḡ de⁹ eēt ſimp̄ p̄m̄
obiectū intell̄ſ:qđ nō v̄r̄ cē vez. Itē p̄z ḡ potētia rece-
ptiua alicui⁹ forme ad quā alie attribuūtūr nō eē receptiua
illarum aliaz: ſicut de mā ſpata ad formā ſubſtatiāles zv̄l
accidētālē. Itē ſubſtatiā forte ⁊ de⁹ nō cognoscūtūr p̄
ppriā ſpēm:quō ḡ pfecti⁹ cognoscūtūr accidētē. p̄m̄ at obie-
ctū pfectiſſime cognoscit r̄c. Itē alr̄ p̄z exp̄m̄ in nobis
ipſis ḡ poſſum⁹ cocipe ens no cōcipiēdo B̄ ens in ſe vel in
alio:qr dubitatio eē quādo cōcipim⁹ ens. v̄r̄ ſit ens in ſeyl̄
in alio: ſicut p̄z de lumine. v̄r̄ ſit forma ſubſtatiāl̄ p̄ ſe ſub-
ſtatiē vel accidētalis exiſtēs in alio: ſicut forma. ḡ p̄ aliqđ
ad r̄ns cōcipim⁹ ad v̄r̄uz illoz: v̄r̄uz illoz poſtea iue-
nim⁹: ita p̄ḡ in iſto ſaluat p̄m̄ except⁹ ſit ens.

ADI **C** Notandum quod illud argumentum de obiecto itellus cocludit quod ens per se includit in quantum per se intelligibili: quantumque non alicui est idem si non per se clauderetur in eius intellectu per inde esset quantum ad ratione formaliter obiectuum: ac si accideret sibi. Sed quando obiectum potenter per se accidit alicui illud tamen per accidentem est cognoscibile. **T**amen iste processus habet instantiam in spiritibus communibus: quod non sunt sensibilia per accidentem: tunc est non tamen deberet esse unde conceptus communis decem genibus: sed etiam generi et divisioni: et unius et ratione et sic nugatio et processus in infinitum.

TIO vñ "cocept" communis dece gnibus: sed etiā generi & dñe: &
EX vni & vo. & sic nugatio & pcessus in infinitum.
C Notadū q̄ si smo ē d̄re ens cui libz est idē eēntialr. Si
aut de cōceptu intra quēlibz clauditur: vbi cōcipit̄ aliqd:
vt qd̄ in se. puta rōnalitas vnytas tē. Quādo aut cōcipiū
tur p̄ modū denominatis nō clauditur itra p̄ se intellectū
ipsoz: s̄z tñ cōcipiūt̄ ut informatiua étis. Nugatiōem &
pcessus in infinitū sic vito con̄dō h̄ nugatiōem. ens aial: & h̄
ens rōnalitas & tēsynitas nīl̄ intelligatur speciāl̄ cōstructio
sic. ens qd̄ ē aial & tē. nec ē tūc iūtilis repetitio. Sed nūq̄ in
diffōne fit iunctio gn̄is & dñe in abstracto. vnde nō clau-
ditur ibi idē bis: & tamē ip̄a dñe p̄ idētitatē est eēntialr̄ es-
licz nō formalī pdicatōe: nec p̄ sep̄ mo: s̄z magis p̄ accidēs:
sicut hic sapientia ē potētia dei. S̄z si arguas de pcessu in i-
finitū. sic aial & rōnale eēntialr̄ in étitate vniūt & nō sūt
idez. q̄ differūt aliq̄ & illud alio. & sic in infinitū. Hic dico q̄
se totis cōueniunt: & se totis dñnt: q̄r̄ ens nō dicit ptem pfe-
ctōis ipo: s̄z totā: sicut indiuidua se totis cōueniunt & dif-
ferūt: q̄r̄ sp̄es dicit totuz eē indiuiduo: sic q̄ illa respōsio
q̄ negat illud q̄ cōe vnu in mltis diffinḡ in illi aliq̄ alio a-
scvitat pcessu in infinitū ex pte rep̄. Illa at q̄ poit ens nō
claudi in q̄libz cōceptu p̄ se vitat nugatoz ybiciq̄ denoia-
tiū addit̄ enti & pdicationē p̄ se ybiciq̄ illud subyciſ̄ en-

Prima.

ter: et hoc saluat eē p se scđo mō. ens ē ymū: tñ qđtū ad realitatem: tā ista predicatione p accis. ymū ē ens: qđ ista. es ē ymū idētica est. **C** Tūc ad istud arg^m h̄ ista opione. illud addi^m ē ens. Dico qđ sic qđ idētitatē no tñ formalī predicationē per se. **C** Nota et qđ illa argumēta cōcludūt. qđ ens sit cōc ad ens creatū et icreatū: qđ certū ēē de sole qđ sit es. dubita/ re aut an sit de? tñ bñ cōfirmat p illud. z. meta. -Principia **T.c.4.** sempiternoz sūt yissima. ybi v̄r velle vez ēē ymūocuz pncipys sempiternoz et pncipiatis. Aliogn qđ valet illd h̄z qđ alys iest ymūoca^o. **C** Tūc or qđ es et oia dñia ipz in qđtū es: vt bonū vez r̄. ex se sūt indřia ad limitatum v̄l illimitatū. et v̄ltra sub limitato ad subaz et accis. Et v̄ltra. cu ois res cu iuslibz pdcānti nečio sit limitata. ipole ē aliqd trascēdēs formalr ēē spēm alicui^gn̄is. ita qđ nō denoiat o^s sic qđ ipsa sunt spēs generum: sed oino in nullo genere sunt. **TRA**

CIt. 3, b². Ens nō pōt eē gen²: qr̄ ē de p se in itellū ciuiusli. **T**c. c. **A**ct. 3 si aliq mō equoce dicere, posset h̄mynū signiatuz
eē ex int̄m alicui. Accipiēdo, n. ens: vt significat subaz, ita
est ex int̄m p̄re sicut subaz.

Eccl ex iure dicitur suba, et sic de quolibet alio significato. **C**iteoia numerata summi sunt aliquot cois: suba et certitas sunt diversa etiam: quod idem et diversum dividunt totum esse. glosa duo etiam. igitur est enim accepto cois eius. **C**iteoia alias non summi sunt dividere etens in subas et accidens est in ea quod est in ea non quod est: quod nec accidens possit significare aliiquid ceterum. glosa in multis magis est in ea de ceteris. ita prima divisione etiam non est in duobus: sed in deinceps.

Cotra, tuc es eēt gen^o, pb^o dñe, qd ppc predicat de mul-
tis predicat de eis fm rōnē alicul^o vlis denūero, s. vlium;
sens p te est hō. g^o predicat fz rōnē vlis, nō drie, qr nō pre-
dicat in ql: nec ppri; nec accūtis; qr sūt ex cēntiā illi^o d q
predicatur; g^o vt gen^o. **A**d B rōno, porphy, ordinet libru
snuz ad pdicamēta arist, sicut dicit in phenio, log^o g^o de il
lis vlib^o q^o aliq mō iueniūtur in ordie pdicamēti, preter il
lud pōtponi vle trāscēdēs; qd ad nllz pdicamētu ptnet; et
duo vlia trāscēdētia, vnū aut dī in qd, s. ens; et aliud dī i q
le, s. vnuz t̄c. Alr pōt dici q^o q̄tum ad diuisiōez porphyru,
forte ens ē gen^o; et vnū pprium; sed nō q̄tum ad B q^o est di
cere pte spēi, ita q^o determineſ per d̄fiaz. Aliter q^o cōparā
do ad inferi^o pōt ens b̄re rōnem spēi spālissime; sicut dicit
scđa r̄n^o post illud, ista rō t̄c. **I**tē arguiſ sic. Tūc ḡna pri-
ma sūt spēs; nā omne illud qd bz in suo p se itellectu aliquid
māle; et aliquid formale pōt pprie diffiniri p aliquid duo exp̄res
sua illi^o cōcept^o; sed omne pnu gen^o est hō, qr bz in se cōce
ptū entis; et aliquid formale determinās illō cōe ad B gen^o.

ergo est diffīlē per cōcē: r illō formale additūm. **C** Ista ratio nō pbat qn ens sit vniuocū. io. gnib⁹. s̄z tñ q̄ nō sit vniuocum generi r dīcē. r hoc pōt cōcedi: l̄z nō p̄muſ. Alī dici pōt q̄ sicut indī duo se totis numero dīnt: r se totis sunt vnuž in spē: nec est alīqđ reale in altero: nīl nā spē. Sic h̄ de gnib⁹ sub ente. vnde prima ppōt negari de oī vno cōmuni qđ dicit totuž illud qđ iferi⁹. v̄a est aut̄ tñ de alio cōi qđ dicit partē inferioris: tūc. n. determinat̄ per aliqd qđ dicit alia partē. Ens at̄ dicit totuž qđ substātia: r quod hō: qz q̄cqd est ibi ēp se ens p̄mo mō. **C** Itē arguit sic. oē vnum in se si distinguit̄ in diversis distinguitur p̄ alia ad dita sibi. Conceptus entis es̄ vnuš de se in omnibus gene ribus. quero de addito a. aut̄ est ens. r sic ens erit de intellectu eius. s. a. quia ens p̄dicat substātiā cuiuslibet en tis. 4. huius. ergo a. substantia est ens. r sic nugatio. Si sit nō ens: tunc omne genus generalissimum est formaliter non ens: qz illud formale est non ens: r omnis species for maliter nō ens. **C** Ad istud arg^m sunt quatuor responsiones **C** Prīa 2dr̄ argumētūs q̄ ens nō sit cōmune generi r dif ferētia. **C** z̄ q̄ cōcē est per idēritatēs: l̄z nō q̄ formalē clau datur in cōceptu vtriusq;: sicut est cōcē vni r bono. **C** 3° q̄ cōcē est formalē r cēntialē cuiucq; nāc cōcepte: vt est alīqđ in se: non tamen concepte. vt denoīat aliud est formaliter

Liber.

Questio.

cōe: sed tñ per idētitatē. **C** 4º q̄ est cōe cuicūq̄ quoct̄ q̄ mō xcepto: r̄ b̄ tā formalr̄ q̄ per idētitatē. S̄z ē tale cōmune q̄ descendit in iferi? p̄ nihil additū: s̄z dicit totū illō qđ dicit iferi? **C** Prima rñsio h̄z dicere q̄ ens equoce di ctum d̄r̄ formalr̄ de d̄ria. Et tūc argumēta p̄ p̄ma opione videtur cōtra hoc. Uel si dicat q̄ nihil est commune d̄rie nec formalr̄: nec p̄ idētitatē. Dic̄ q̄ d̄ria diceret realiter aliud ab ente b̄z quācūq̄ significatiōne. **C** 2º rñsio. q̄uis b̄ euadat. tñ quare formalr̄ claudit in uno ente: r̄ nō in alio. **C** 3º rñsio vitat b̄z: q̄re in xceptu isti? entis: qñ. s̄. cōcipit vt denotatiū nō claudit formalr̄ ens. nō dicit. **C** 4º rñsio. nullo mō cauet nugatioem: q̄ficiūq̄ aligd addit̄ entiyl̄ aligd alteri: q̄ in vtrōq̄ claudit formalr̄ idē cōceptus en tis. cauet tñ pcessuz in ifinitū. q̄ nō p̄ aligd aliud addituz descēdit. **C** 3º rñsio v̄ pbabilis: q̄ ex quo cōceptu entis ē absolut? nō est icōueniens q̄ claudatur i aliquo qđ xcipit tācūq̄ absolutū in se. nō aut̄ vt xcipit. vt denotatiū alteri? sicut in albedie claudit formaliter color: nō tñ in albo. vñ non est nugatio color albus. r̄ si iungat isti. 4º rñsio. q̄ respe ctiū istoꝝ qbus est formalr̄ cōe ē tale cōe qđ nō descēdit p̄ additum. vitatur nugatio i pcessus in ifinitū. i^{am} nota. **Nec** h̄istā est aliquid arg^m p̄ p̄ma opione. sufficit eni q̄ p̄mū intelligibile q̄ ad p̄mū arg^m r̄ p̄priū obz itell's quo ad 2^m sit aligd cōe formalr̄ cuilibz xcepto ab^{rc}: r̄ cōe p̄identi tate cuicūq̄ quoct̄ mō xcepto: r̄ quo ad 3^m. r̄ q̄ cert? sit aligs de quoct̄ quoct̄ xcipiat q̄ illud per idētitatēz sit ens: lic̄ nesciat in p̄ticulari qđ ens: nec q̄uo. an. s̄. for malr̄ claudat in ipso: vt sic xcipit an nō. h̄ ēt coitas taz for malis: q̄ identica: satis phibz ens eē genus: sufficit etiam cōmunitas idētica ad b̄z q̄ illa qbus sit cōe p̄rie nueren tur: q̄ nuer? magis rōne cēntiaz q̄ modoz xcipiedi: eēnitys aut̄ vno mō cōceptis ē ens cōe formalr̄. **C** Itē argui tur q̄ nūq̄ ēt diffō sine nugatōe b̄ ē icōueniens ex. 7º hu ius. S̄ilr̄ h̄est nugatio. hō albo?: q̄ ens fm̄ eādem rōnes est de p̄ se itellectu vtriusq; hoc nō valz: q̄ nec h̄ est nugatio. hō hūan?: nec ens qđ est cōe. io. generib^p se icludit in albo. vñ h̄ forte ēt nugatio. hō albedo. **C** Itē argui q̄n to hu? d̄ria sunt que sunt diuersa aligd idē entia. Si ergo te 2^m, p̄ma gñia aligd dc̄m h̄ent de eisyniōce eēnt d̄rntia r̄ nō diuersa: r̄ tūc nulla esent diuersa nisi q̄ d̄rntia: q̄ superio ra decē generib^{nō} sūt diuersa nec cōtēta sub illis. **C** R^o. Due d̄rie opposite eēnt diuerle: r̄ duo idiuindia spei spālis simē. **C** Itē argui sic. Tūc nō ēt negativa īmediata qñ negat vnuꝝ generalissimū ab alio: vñs est flz p̄ posterioꝝ. p̄mō: q̄ extrema eēnt in aliq̄ toto: qđ nō d̄z eē qñ negatiua ēt īmediata. **C** R^o. nō sūt in aliq̄ toto qđ p̄t eē mediū remouēdi vnuꝝ ab alio: sic nec duo idiuindia. **C** Itē argui sic. oia etiā attribuit ad subaz inq̄st̄ etiā: s̄z attributo b̄z q̄ attribuit: r̄ ei cui attribuit nō est aliqđ cōe vnuocū: q̄ p̄dicatū vnuocū p̄dicat in quid. p̄dicatur ergo de eo b̄z senō fm̄ hoc q̄ attribuit alteri. **C** R^o? maior sic intelligitur. i. fm̄ entitatē suā: q̄ entia b̄z se tota attribuitur ad subam. vt ad p̄mū: sed nō iquātum entia. i. inq̄st̄ ens p̄di cat de ipsis. ita. n. in qđ p̄ se p̄dicat de q̄litate: sicut de sub statia. r̄ sic v̄a est illa p̄positio. Exemplum de specieb^m numerorum. vnde sunt entia per substantiam effectiue r̄ nō formaliter: tūc hoc stat vnuocatio.

C Ad qōnē cōcedo q̄ ens nō dicatur vnuocē de oībus entib^m: non tñ equoce: q̄ equoce dicit̄ aliqd de multis. qñ i^m de qbus d̄r̄ nō h̄it attributiōem adiuvicē: s̄z qñ attribui tur tūc analogice. Quia ergo nō h̄z cōceptu vnuꝝ. iō signat omnia essentialr̄ fm̄ p̄priā rōnem r̄ simpl̄ equoce fm̄ logici: q̄ aut̄ illa que signant̄ iter se essentialr̄ attribuiuntur. iō analogice secundm me^m realem.

C Ad p̄mū q̄ minor ē falsa. Ad p̄batōem q̄ vñt̄ ypothe si p̄menidis. q̄ est ens dici vnuocē. **C** Ad illō in p̄riū qñ

aligs arguit h̄aliū op̄z accipe oppositū alicui? h̄ntis ad dīctū suūz si sit noti? r̄ hoc nō est petere: sed pbare q̄ ita sit ibi. sustinēti. n. oia esse vnuꝝ. h̄is est dicere ens dici vnuocē. Oppo^m h̄ntis accipit Aris. q̄ ens d̄r̄ māliter. **C** Lōtra tūc vteretur oppositis in sua rōne. accipit. n. oppo^m h̄ntis q̄ ens dicit̄ ml̄: r̄ xclo qua ifert h̄. s. ens ē nō ens: nō ē in cōueniēs. nisi ens diceret simpl̄. ergo rō ei? supponit duo opposita. **C** Dōm q̄ nō p̄t iferri negatio eiusdē de se nō si accipiant p̄missē opposite ad illud xcludēdū. **C** Ad aliud q̄ nō nisi facta distinctiōe vtēdo re p̄ suba. vel pro ali quo gñie determinato. Et ad p̄batōez dōm q̄ aliqd r̄ aligs r̄ talia sincā sunt res scde itentiōis: r̄ possunt eē eiusdem rationis qbuscūq̄ addat: nec est equiuocatio ex parte eōrum. Sed si sit equiuocatio hoc erit ex parte rerum determinabiliū: sicut dicitur. nulluz ens aliquod ens ex ratioē rei b̄ non. nullus homo. aligs homo: q̄ res vniꝝ rōnis est in vtrōq̄. **C** Ad aliud dōm q̄ equiuocū nō p̄t determinari. **C** Ad minorē negāda ē: vel q̄ ē nugatio v̄l repugnātia itellectū. h̄z quo ad viētes pot̄ determinatio fieri de equoco: q̄ vtūt̄ equiuoco pro illo significato vbi deter minatio pot̄ iueneri. **C** Ad aliud q̄ p̄na nō valet suba. ergo ens nisi ens distinguat. Qd̄ pbatur: q̄ aut̄ ens accipit pro suba: r̄ tūc nō valz p̄na: q̄ in p̄na est ordo. si pro quātate. tūc falsa illatio. **C** Ad aliud q̄ fñl̄ est: s̄z eadez ratio p̄dicādi itentiōalr̄ pot̄ esse oīum genex: lic̄ cōceptus sub eis nō sit vnuocē. **C** Ad aliud q̄ p̄le. s. hui^m. vno mō est p̄ncipiū trāsmutādi. alio mō: r̄ ad. p̄pōm ē equocū ad res z̄ itentiōis r̄ p̄me. **C** Ad aliud q̄ coparatio p̄prie dicta ē b̄z magis r̄ minus in eadē forma. hoc nō est b̄z ens. comparatio. n. fm̄ ens nō est nisi fm̄ ordinē fm̄ q̄ aliqd vnuꝝ depēdet ab alio in entitate: sicut accītia ad subam. iō sub statia d̄r̄ p̄mū ens in cāndo accītia. **C** n. p̄bs. 8. ethicoꝝ di cit ca. p̄mo. q̄ recipiūt magis r̄ min? altera spē: s̄z hoc pot̄ scđo mō fieri. **C** Ad aliud q̄ p̄ncipia corpōz celestiū ne cessē est illa eēverissima. s̄z eiusdē gñis. **C** Lōtra. si princi p̄ys r̄ p̄ncipiatis entitas vnuocā: r̄ oia sunt p̄ncipia r̄ p̄ncipiata. ḡ r̄. **C** Dōz q̄ p̄ncipia r̄ p̄ncipiata cōsequitut̄ ens nō solū in coi: s̄z in p̄ticulari gñe. vñ si sunt p̄ncipia r̄ p̄ncipiata eiusdē gñis h̄it vnuocā entitate: als no. **C** Ad aliud q̄ ens nō ē gen. **C** Dōm q̄ nō p̄t eē gen? nō p̄p b̄z q̄ b̄z 2^m munē: s̄z ens cōvertibile cū suba ē gen?. **C** Ad aliud d̄ subo vnuocō dōm q̄ subz est tale: s̄z ens nō ē b̄ subz s̄z suba r̄ illō ē vnuocū: r̄ nō solū d̄ illo b̄ xiderat: sed de oib^m sibi attributis: nō sicut de subo. **C** Ad aliō q̄ b̄ ē vñz q̄ cognitī terminis ē certissima q̄ptū ad xpōnē: tūc app̄d̄ ens fm̄ vñā r̄ distinctiūa ratione: r̄ componendo ipsum cum alio pot̄ esse p̄ncipium certissimum. **C** Ad p̄mō p̄ opione Ali. d̄r̄ q̄ cōfissima sūt p̄ itellecta: r̄ d̄cē sūt cōfissima: nō tñ ista oia sūt p̄ itellecta: s̄z suba ad quā oia alia reducunt̄. **C** Et suba ē p̄us nō p̄dicatōe ad dece gñia s̄z p̄us p̄fectōe r̄ cā: nec ē dare aliqd cōe ad. io. qđ p̄i itelli gař. **C** Ad aliō q̄ maior ē fla: s̄z illō ē suba. Ad p̄batōez q̄ p̄mō obm̄ nō oī extēdi ad oia itelligibilā p̄dicatōe: sic manifestū ē dō oīo sensus vñs q̄ p̄mō obz nō p̄dicat d̄ oib^m q̄ sen tūt̄ a vñs. magnitudo. n. nō ē color: s̄z sufficit q̄ p̄mō obz sit rō cognoscēdi alia: q̄ magnitudo nō vñ: nō q̄ colorata: sic suba r̄ alioꝝ geneꝝ. **C** Ad 3^m dico q̄ d̄ cogscere d̄aliq̄ q̄ ip̄z existit nō cogscēdo si in se existit: vñl̄ i alio. S̄z illō ē exi stere n̄ ē gd: s̄z p̄dicat d̄noiatue d̄ eo: s̄c accītia: r̄ illō ponit d̄gñe accītis r̄ eiusdē rōnis ē i oib^m reb^m: vt d̄noians illa. d̄ ētē at qđ p̄dicat̄ i qđ d̄ oib^m nō p̄t vñ? xcip̄ xcip̄ nisi i aliq̄ gñe d̄teriato. **C** Lōtra. si d̄ xcip̄ hoc eē. xcip̄? b̄ ēē gd. q̄ nō cognoscit eē nisi q̄ cognoscit h̄re aliquā essentiā r̄ ita aliqd gd. **C** Aliter dicit̄ q̄ eadē eēntia pot̄ xcip̄ sub diuersis rōnibus cōcip̄edī: r̄ vno mō pot̄ cōcept̄ eē cert? alio mō nō: ens. n. significat idē q̄ suba: tñ cōtingit cōcipe

Quartus

re eādē eēntiā sub rōne eēndī a quo iponiēt hoc nomē ens
et nō cōcipiēdo illā sub rōne subalitatis q̄a iponiēt b̄ no
mē suba. Cōtra. cognoscēs aliqd iesse necessario alicui
cognoscit illud b̄rē aliquā qđitātē; et iste xcept⁹ est sibi cer
tus: s̄z dubitat an illa qđitas sit sube vel accſit⁹; q̄z aliogn
ged tale xcept⁹ sciret vtrū p̄ineret ad diffōnē illi⁹ cui ne
cessario iest; v̄l eēt ei⁹ p̄pria passio: cū de mltis talib⁹ sapiē
tes dubitēt. v̄l p̄m⁹ xcept⁹ v̄l de ente: vt opponit ei⁹ q̄e
nihil determinabilis v̄lra p̄ se vel nō per se t̄.

C Si igitur ens et vnum idem et vna natura eo
q̄ se adinuicem consequit⁹ sicut principium
et causa: sed non vt vna ratione ostensa. Terc.
comen. III.

Questio. II.

Trūm ens vnu significat eādē
nām. Q̄z nō: q̄z tūc b̄
eset v̄l: tñ v̄l est ens. Lōsequēs ē falsum
ergo et aīs. v̄ntis falsitas p̄z per p̄b̄m p̄rio
physico: q̄z ip̄obat. Parmenidē qui po
nit tñ v̄l esse: m̄a p̄z: q̄z q̄n aliqd pdicat
de aliquo v̄ertib⁹ predicatione eo cuz di
ctiōe exclusiva. R̄ndetur q̄ p̄menid. xcessit tñ vnum
determinatiū: q̄d arguit p̄hs. Cōtra. sequitur. tñ vnu.
ergo tñ b̄ vnu. p̄batio: aīs ifert affirmatiū exponēt⁹
antis. et negatiū exponēt⁹ antis. negatiū v̄ntis. p̄batio pri
mi. tñ vnu est ens. ergo oē ens est vnu. v̄lra. ergo hoc ens
est vnu. v̄lra. conuerte. q̄ hoc vnu est ens. p̄batio secun
di. sequitur nihil aliud ab vno. ergo nihil aliud ab b̄ vno.
p̄batio. q̄z ex vniuersali affirmatiua seq̄tur singularis af
firmatiua sic. oē aliud ab vno. ergo oē aliud ab b̄ vno. p̄b
atio singulares p̄me iferunt singulares z̄: seq̄t ergo hoc
aliud ab vno. q̄ hoc aliud ab b̄ vno: et illud: et sic de alīs. q̄
p̄ma v̄lis ifert scđam: et tūc vt p̄us. C Itē diuidēs nō s̄
gnificat eādem nām cū diuisio. vnum diuidit ens. p̄batio
pmi. si sic. tūc cōdiuidēs ex quo opponit cōdiuidēti eēt nō
ens. et ita nō diceret ens. C Item cui oēs sp̄es sunt deter
minati gn̄is ip̄m ē determinati gn̄is: sed oēs sp̄es vni⁹ idē
simile et equale sunt in ḡne relatiōe. ergo t̄.

In oppo⁹ est p̄hs. 4. hui⁹. ens bō et bō et vnu bō idez s̄
gnificat. p̄o: q̄z nō sepant in gnōne et corruptōe. C Itē ens
et vnu pdicat eēntiā ciuiusl. q̄ signant idē. m̄a p̄b̄m. 6. topicoz. Item
Opio auicē. 7. metaphy. sue. dicit q̄ ens et vnum predi
catur de omnibus: tñ nō sunt idez fm nām: sed fm subm:
sicut subm et passio: q̄z si vnu eset idē essentialē cū ente: si
ue fm eēntiā: tūc multitudine eēt nō ens. C Item dōo. ens
vnu eset nugatio. Ad hoc xmetator dicit. q̄ nō est nu
gatio. q̄z nō significat idē eodēmō. Cōtra. genus et spe
cies significat eādem nām alio et alio mō: et in dicto v̄li si
addat particulare est nugatio fm p̄b̄m. 6. topicoz. Item
5. topicoz. q̄n exprimit diffinitio p̄ noīe erit plana nuga⁹
que p̄latuit: vt sit nā significata p̄ens et vnu: et modi
diuersi b.c. tūc ē idē dicere ens vnu. et dicere a.a. et b.c. et b̄
certū est q̄ dicere a.a. est nugatio. q̄ t̄. C Itē q̄o de istis
modis: aut sūt ita cōceptū entis vnu: aut extra xceptuz
sub quo cōcipit. Si extra nō excludit nagationē: sicut p̄
baē sup aīl homo. si intra: tūc aut ille modus ē tot⁹ cōce
ptus: aut pars. Si p̄mo mō: tūc nō signant idē q̄d est oppo
situz positi. Si scđo mō: pone diffōnem pro nob̄. tūc erit
aliquid idē bis dcm: seq̄tur etiā q̄ ab vno etente possit ab
Strabi xcept⁹ vnu cōmuniōr yel simplicior v̄troqz: et illud
erit p̄us dcm. C Itē tertia rō p̄ opione Auic. q̄ signat idē
alicui pdicat de eo in gd: sed vnu denotatiue pdicatur de
ente. Sed dī q̄ vnu nō pdicat denotatiue: licet ydeat.
Cōtra. si pdicat in gd: tūc abstractū pdicatur de ab
stracto alteri⁹ facta abstractiōe a subo tñ. Sed vnu. s. et
entitas sūt ab⁹ a subo: nō a supposito: q̄z b̄ est v̄a. b̄ vnu

Secunda

est vnu. tūc b̄ est v̄a. vnu est entitas. v̄l ecōuerso: sed
b̄ ē falsa: q̄z idiuisio est de intellectu vnius: s̄z nō de rōne en
titatis. q̄ nō sunt idē. C Itē q̄rta rō. Dis vnu est de ge
nere v̄rtutatis. ergo nullū vnu est v̄ertibile cū ente. p̄ba
tio p̄me. Dis vnu cū alia cōstituit numerū. q̄ois vnu
est de ḡne v̄rtutatis. Dicif q̄ vnu est equocū ad vnu q̄d est
v̄ertibile cū ente: et ad vnu q̄d est p̄ncipiū numeroz: sed
tūc b̄ est fla. Dis vnu est determinati gn̄is. C Et ad il
lud q̄ois vnu cū vnu cōstituit numerū: falsum ēni
si in cōtinuis: sed vnu trāscēdēs facit cū alio multitudinē.
Cōtra. q̄ cōstituat numerū p̄prie dc̄m in io. hui⁹. b̄ est rō T.c. 20.
nūeri. Numerū est multitudo mēsurata vno. p̄batio. non
mēsurat nūerus vno: nisi sicut per partē aliquotā. vnu
aut vbiqz est ē: pars aliquota mltitudinis: q̄z aliquotiens
sumpta ipsam reddit. C Itē vbiqz est vnu vnu ē
dīa nūero vel sp̄e vel genere: et que dīnt ḡne et sp̄e et nū
ero. v̄bi differētia sp̄e et nūero. Sed v̄bi dīa numero: et nu
merus. Sed oīa entia dīnt sp̄e. sicut angelus ab homine.
C Item cōmētator. 6. ethycōz p̄ax aī ca⁹ de ebūlia. ca. 9.
2⁹. So. in p̄n⁹ dicit. q̄ numerus est mēsura: siue in corpori
bus: vt in io. hoībus: siue in nō corporib⁹: vt in io. aiabū.
C R̄ndetur p̄p inclinatōe ad corp⁹. Cōtra. aīa: q̄z b̄ inclinat ad
hoc corpus nō ecōuerso. Similis anima hominis inclinatur
ad corp⁹ hoīs nō ecōuerso. Silitudo patz ex 5⁹ de cā v̄li et s. metu
singulari ad effect⁹. C Itē Damascen⁹ in sentētys. c. 54. phyce.
Due nāe dicuntur sub discreta v̄rtutate. T.c. 3.
Custinēdo positōe aīi. R̄ndetur ad arg⁹ principalia. ad id
q̄d dicit p̄hs q̄ ens et vnu significat eādē nāz: subiugit sic
pn⁹ et cā: tūc sic ē intelligēdū q̄ illō q̄ p̄ se significat p̄ ens:
illō dat vnu intelligere nō tāqz p̄ncipale signatuz: s̄z signifi
cat p̄uatiōe p̄ se et p̄uatio nō est nisi in nā. iō dat intelligere
nām ex v̄nti. C Ad pmuz q̄ aīa nō valz. bō ens homo et
vnu bō: sunt idē. q̄ gens et vnu sunt idē. p̄batio per istatiā;
q̄z 7. hui⁹ dī. idē est nasus sym⁹ et nasus cauus. nec seq̄tur. T.c. 18.
q̄s vnu est cauus: q̄z trahūtur in. 3. determinādo ad
vnu. Dicif tñ q̄ nō sic arguit. v̄l bō et ens bō sunt idē. q̄
ens vnu sunt idē. S̄z sic. q̄ nō sepant in gnōne b̄ est: q̄
gnōne entis necessario cōcomitat indissio: tñ vnu. s. idē
vnu nō generat sicut ens. ita q̄ vnu per se termictgnā
tiōem: q̄z vnu nō dicit aliā nām positiū q̄z ens. si diceret
forte aliqua p̄pria gnōatio terminare ad vnu p̄nci
palē opionē. C Ad aliud: q̄z quelibz suba est ens p̄ se p̄rō
mō: et quelibz nā est vnu per se scđo mō. q̄z idiuisio statim
seq̄tur q̄libz ens. C Ad arg⁹ cōmētatoris. aut vnu p̄ se:
aut per accīs. C R̄ndetur per accīs dī tot modis: quorū
modis p̄ se. Concedo q̄ per accīs q̄d opponit per se p̄mo
mō: sed nō q̄d opponit per se scđo mō cū dicit. q̄ per aliud.
Ista ppō. bō est vnu per aliud. pōt dupl̄r intelligi: sicut ista:
bō est risibilis p̄ aliud: v̄l per aliud ab v̄troqz extremo: q̄d
est fm. passio. n. iest subo ppter subm: vel p̄aliud ab alte
ro: sicut bō ē risibilis per aliud a risibili: et verū est: q̄z p̄ hu
manitatez: vñ q̄z bō est bō. iō bō est risibilis. hoc scđo mō
cedo. s̄z tūc nō seq̄tur. q̄llud aliud est vnu p̄ se: s̄z seq̄tur
ergo bō de quo vnu dicit per accīs est bō p̄ se. ita q̄z nullo
mō per accīs: q̄z que p̄mo mō per se ē sunt neutro mō pac
cidēs pdictio iest possunt: q̄z ibi subo ppter q̄d pdicatum
sibi ēst a neutro extremo est aliud simpl̄r: tñ fm tres gra
dus in p̄mo mō est subm magis vel min⁹ aliud a pdicato:
magie q̄z p̄s diffōnis pdicat de diffinito: minus q̄z diffō
tota de diffinito minime quādo idē de se. vñ ibi est p̄mū
gradus p̄mū modi. Nota. bene xcedit⁹ q̄ quandocunqz
aliquid est a. per accīdēs q̄ aliquid sit a. per sequia a. est
a. vt sic reducat per accīs ad per se tāqz ad necessario p̄re
suppositū: sed nūquam tenet. b. est a. per accīs. igit per ali
quid q̄d est a. per se. ita q̄ per accīdēs reducat⁹ ad per se
q̄ sit causa: et hec a parte pdicati. potest enim tota causa

Liber

Questio

theretie per accidēs a. esse in subiecto: sicut etiā est cōmūniter in ppōnibus per se: q̄ causa theretie p̄ se est in subō nō in pdicato. Nō. n. aīal est cāt: q̄ ip̄m iest boī: quia tūc animalitas in asino esset causa: s̄ hūanitas est causa qua reial iest. C̄ potest tamē cē q̄ theretia per accidē reducat ad theretia p̄ se: vel ex parte subtī: vel ex parte pdicati. vñ ar̄d ad alterā partem est falla p̄ntis: reducitur autē ad illam: vt ad cām sine qua nō ē vñ: sed nō vt ad cām necessario ierētem. Alt. n. omne per accidē esset necessariū q̄ ex necessario nō segtur necio nisi necessariū: vnde com muniter ad cludēdum theretiaz per accidē. Si assumat p̄positio p̄ se oīz cōiungere alia per accidē. C̄ Lōtra. a. ē p̄positio per accidē. accipie ē yna premissa per accidē: t̄ illā cludes per alia. ergo est ire in ifinitum in p̄positionib̄ per accidē. C̄ R̄. ē aliquia per accidē p̄ma que nō pōt cludi: nō p̄ma simpl̄r: q̄ omni tali ē alia per se pri or: sine qua illa per accidē nō est vñ: s̄ nō per quaz: vnde p̄ posterioz cap. vltimo habet q̄ cōtingit opinari ppter gd t̄ q̄. vñ vbiq̄ ē ordo est alioq̄ p̄mū in illo ordine: lic̄z to to illo ordine sint alia p̄ora. Detur etiā q̄ est vñū per aliud vnde illud quo aliud est vñū nō est vñuz: sicut albedo nō ē alba. vel si fivñū estvñū per se p̄mo modo: nec segtur. ḡ stādum in p̄mo. nō. n. eodē modo estvñitas idē sibi t̄ subō q̄d substāt vñitati. C̄ Lōtra istam r̄sōnem: q̄ p̄bs in isto lib. 4. cap. arguēdo secūdo xtra negātes p̄mū p̄ncipiuſ facit hāc p̄nam. Si nullū sit predicatuſ subale: sed accīta le omne. atur in ifinitum. ergo a simili hoc de vno. C̄ Ad illud dōz q̄ p̄bs arguit bñ. q̄ si nullū predicatuſ esset p̄ se p̄mo mō: tūc nullū scđo modo: q̄ oīs p̄positio vñ scđo mō per se reduciſ ad alia verā p̄ se p̄mo modo t̄ si neutro mō pdicareſ alioq̄ per se omnia pdicatur simpl̄r per accidēs: t̄ tale reduciſ ad aliud: t̄ ita in ifinitum. sic nō est hic.

C̄ Lōtra opionez Auic. ē p̄mā rōnem segtur ex illa q̄ ens t̄ vñū nō auertitur. Hoc haberi pōt ex p̄ma ratiōe p̄ op̄ione: q̄ nō pdicatur de eisdē. ēdicit sibiūp̄: q̄ dicit. 7. metaphice. ca. p. a. cns t̄ vñū parificātur in pdicatione: q̄ ḡcquid t̄. C̄ Itē Boeti⁹ in lib. de ente t̄ vno. Omne ens sive compositū sive simplex est vñū. C̄ Oētum ad tertīā rōnem ip̄probatur q̄ vñitas nō significet inclūsōnem. pri uatio est posterior habitu. vñitas p̄or multitudine. ḡ vñitas est pars essentialis t̄ p̄s p̄or. C̄ Oētum ad scđam t̄ q̄r tam simul: q̄ vñitas nō sit determinati generis. sicut ipse dicit: q̄ tūc bñ nugatio ens vñum: q̄ ḡqd est determinati generis genus pdicat de eo p̄mo modo. illud genus est ens sive vñiuoce sive equoce dicat ens. ergo addēdo illus determinati enti idē bis dicitur quātum ad scđam t̄ q̄r tam. C̄ Itē si vñū sit determinati generis. s̄ q̄tatis. ḡl lud genus pdicat de illo in ab⁹: t̄ de genere in ab⁹ ens. ergo vñitas ē entitas de p̄mo ad vltimū. C̄ Itē vñū pari ficiatur in pdicatione cū ente: aut est conuertibile entiale: q̄d nō pōt: si sit determinati generis sp̄es: aut vñuz pdicat de ente per se scđo mō. Tūc idem pdicatur de se per se se cūdo mō. q̄ idē erit passio suiūp̄. p̄na p̄z. Si vñuz sit pas sio entis in cōmuni erit passio illius ḡnis in quo est vñum t̄ ḡqd est passio superioris ē passio inferioris. t̄ sic idēz passio eiudem si rationes concludant.

C̄ Ad p̄mum in oppositu. dico q̄ bñ est vñ. t̄m vñum ē ens. sive vñuz accipiat pro eodē signato sive in cōmuni. C̄ Ad aliud q̄ p̄menides voluit q̄ t̄m vñum determinati ens eet t̄ illud imobile. C̄ Ad aliud in 5⁹ q̄ nō valet. t̄m vñum. ḡ t̄m hoc vñū. C̄ Ad pbationē p̄me q̄se xcedit p̄m⁹ pro cessus vñz illuc. bñ ens est vñū: sed cū prono⁹ dem̄atiuſ nō sit sincat hogorema: s̄ pars termini: vt habet super po ra. C̄ Dōm q̄ ppō sin⁹. auertitur in idefinitā: tamen de hoc nō cl̄vis. Ad exponētēm negatiā nihil aliud ab a. ḡ nihil aliud ab hoc a. est falla p̄ntis: q̄ sequit̄ amoto sig. t̄

nō econuerso. ergo sic arguēdo destruit̄ aīs. C̄ Ad p̄ba tioē negādum est. Q̄d aliud ab a. ergo omne aliud ab b̄ a: ppter idē. C̄ Ad pbationē xcedo q̄ singulares p̄me vñis ierūt aliquas singulares z̄. oēs. s̄ illas que sunt alie ab a. sed nō ierūt oēs. multa. n. sunt alia ab hoc a. q̄ non sunt alia ab a. Us̄ ex illis singularib̄ scđe: que sequuntur ex singularibus p̄me vñis. ierēdo scđam vñiuersalē ē fal lacia p̄ntis ab iusficiēti. sicut b̄. omnis hō currir. ergo iste t̄ ille currut̄ t̄. t̄ vltra. ergo illud aīal currir t̄ illud t̄. v̄l tra. ergo omne aīal currir: est falla p̄ntis. multe. n. singula res z̄ vñis deficit̄ que nō sequuntur ex singularibus p̄me vñis. C̄ Ad aliud q̄ sim̄ vñū non auertitur cū ente sim̄: q̄ vñū nō dicit̄ de suo oppōsito. s̄. multitudine: t̄m vñū ali quo mō auertitur cum ente: q̄ omne ens est vñū simpl̄citer: vel fm̄ quid. C̄ Ad aliud: q̄ illud q̄d significat̄ per vñum nō est relatio: s̄ relatio superaddit̄ ei: sicut suni litudo albedini. De hoc quere li. 5. q̄. z̄. v̄l. 3. que mouet capitulo de ad aliquid.

C̄ Ad ratiōes ē opionez auicē dōm q̄ xcedit conuertibili tate nō essentialē vel essentialē: sed q̄ idē sunt subiecto: nō fm̄ essentialē: quia si sic multitudo fm̄ q̄ multitudo nō esst̄ ens: q̄ multitudo fm̄ q̄ multitudo nō esst̄ yna. ita q̄ sit essentialis pdicatio: sed yna accedit multitudini: auertit̄ ergo nō tamen essentialē: vel fm̄ eentia. C̄ Ad aliud Boeth: q̄ oēs simpl̄r vel fm̄ quid ē vñū: t̄ hoc auic. cō cedit. C̄ Ad aliud. cui iest̄ in dīo naturalē p̄or est eo cui iest̄ dīo: t̄ illud est pars multitudinis: t̄m xceptus nominis ē in dīo. C̄ Lōtra. illud q̄d est pars per se multitudinis est ali quid positivū ex dictis si idē essentialē ē cū ente. tūc vñuz ens erit nugatio. Si autē aliud positivū ab illo q̄d dicit̄ ens. imponat̄ n̄ illi positivū. illud n̄ non significabit p̄ua tioē. C̄ R̄. aliud positivū est: s̄ q̄ icognitū est. iō inominatū: vel nō nosatuz positivē: sed p̄uatiue. vñ nō t̄m in cludit positivū q̄d esst̄ ens. C̄ Ad alias duas simul q̄ idēz cocludūt̄ ē aliam opionez de vno q̄d est p̄ncipium numeri. Si ergo vñū in cōmuni nō sit determinati generis. ergo nec vñū q̄d est p̄ncipiuſ numeri si illa valēt. C̄ Ad for mas. q̄ si non p̄ aliud vñum q̄ vñum p̄ncipium numeri non esst̄ nugatio: quia non esst̄ alicuius generis vt sp̄es: sed vt p̄ncipium generis: nec genus includit̄ in itellectu illius: nec ens vt esst̄ in illo genere. C̄ Ad secundam similit̄ vñitas illa nō recipit pdicatiōem per se alicuius generis. C̄ Aliter. dato q̄ sic nō tamē in ab⁹. nec de genere nisi in ab⁹ pdicatur entitas. C̄ Ad aliud. s̄. tertīū q̄ est passio cu iuslibz speciei in illo genere: non tamen suiūp̄s: quia nō esst̄ species: nec indimūdum.

C̄ Lōtra auic. aliter arguit. q̄ si vñitas est determinati ge neris ex quo nō xcedit ens t̄ vñum idē essentialiter. Tūc bñ esst̄ pdicatio per se scđo mō. albedo estvñna. Cōlor ē vñus ex quo segtur q̄ quātitas sit posterior oībus alib⁹ predica metis: q̄ vñitas est p̄oī oībus sp̄eb⁹ quātitatis: q̄ est p̄ncipium quātitatis solū. Sed vñitas est posterior oī gene re: q̄ oī passio esst̄ posterior subo: t̄ vñū ē passio cuiuslibz generis. ergo quantitas esst̄ posterior oībus nouez generib⁹ vel pdicamētis. C̄ Item suba ē p̄or accidētib⁹. ergo p̄or quātitate: ergo p̄t intelligere sine quātitate: q̄ sic ē vñ: t̄ sic possum tūc intelligere eam eadē sibiūp̄ t̄ diuersam ab alia: q̄ ille relatiōes sunt īmediate fūdate super essen tiam sube. Sed impossibile esst̄ intelligere idētātēm eētialem t̄ diuersitatē sine vñitate essentiali t̄ multitudine. ergo talis vñitas t̄ multitudo esst̄ sine q̄titate.

C̄ Dicēdum ad questionē q̄ nō auertitur ppter ratiōem tactā que fuit scđa ad p̄mā partēz q̄onis: que etiā fuit p̄mā pro opione Auic. nīsi sit vñum simpl̄r vel fm̄ qd. hoc disiūctum cōuertitur: sicut potētia vel actus cuius ente nō alterum per se: nec sunt idētētēl ppter nugatōem

ppter p̄dicatiōem in ab^o: tū de se: tū q̄ ens in ab^o pre-
dicatur de aliquo. de quo nō vnum: sicut de multitudine.
Ad ratiōes pro idētate p̄phi est: q̄ ad eādem sc̄iētiā
pertinet. Siderare de subiecto: de passiōe disiūcta: sicut
de ente: t̄ de vno vel de multo: t̄ de vtrāq; parte seorsum.
vñ ibi itendit probare q̄ ad eādem sc̄iētiā pertinet cōsi-
derare de ente t̄ vno. Ad hoc p̄bādū nō requiritur p̄
antecedēte q̄ vñ sit idēm essentialē ente: nec etiā q̄ con-
vertibile cum ente: sed q̄ ipm̄ disiūctum ḡtra oppositū
cōvertatur cum ente: t̄ ex hoc segnur cōclusio p̄phi.
Et tūc ad argumētū q̄ nō sunt idēm nec simplē puer-
tibilia essentialē vnum t̄ tens: q̄ dicit p̄ph̄ q̄ sequūtur se
sicut p̄ncipium t̄ causa. Et q̄ dicit q̄ idēz est dicere ēs ho-
mo t̄ vnius homo. Dōm̄ q̄ sunt vñ subo. q̄ idē dī cu^z
dī homo t̄ risibile. Ad aliud q̄ cuiusl^z suba est vna nō
fz accidēs. vñ est q̄ nō per aliud: t̄ nō p̄ primo modo
p̄ se de eos: sc̄do modo sicut passio de subto. Et p̄t di-
ci q̄ vñ est determinati generis: sicut dicit Auic. cuius p̄
est. accipio vñ in gne sube q̄ est passio illud est aliqd̄ ēs.
aut ens in subo: aut ens nō in subo. licet n. homo alb^b: t̄ bō
non albus non ḡdicat: tamē circa hōiez albū t̄ non. albūz
ḡdicūt. a simili ḡtradūcūt circa ēs in subo t̄ nō in subo. Si
z^o modo tūc est suba. vñ ergo eadē cui^z est vnitatis: vel alia.
n. alia: q̄ vna suba nō est passio alteri^z: nec eadē: q̄ nulla ē
passio sui: s̄ si sit ens in subo. ergo ē accīs in aliquo gne d.
tēnnato. ḡcedo tūc q̄ oē vñuz est determinati generis
s. q̄tatis. sicut enī oē aliud a deo dicit creatū. ita q̄ crea-
tio passio dicit p̄p̄tias entis creati: t̄ t̄ creatio est vnius
generis: vt relōnis t̄ determinata sp̄s in illo gne. sic vñ
p̄t esse determinati generis: t̄ tamē vnenire toti enti sim-
pliciter vel fin gd: nec eius ratio p̄ se variat. ppter diuer-
sitatē suboz q̄bus iest: aliquo equale t̄ s̄le nō cēnt in
gne: quia iunt rebus cuiuslibz p̄dicamēti vel generis. vñ
hoc nūb̄l concludit contra Auicennam.

Ad rationes duas in contrarium. Ad primam r̄i^z q̄ oīs
passio p̄ter hoc q̄ est passio est aliqd̄ in se. s̄l̄ de relatione
potest ḡcedi q̄ fundat sup̄ omne p̄dicamētu: s̄l̄ siderata
vt est p̄dicamētū fz se p̄us est: q̄ fin q̄ est passio. vnitatis
aut fin se siderata prior est quocūq; alio accīste. t̄ ergo
posterior sit subo iquatum passio fin se t̄i est por. Uel ali-
ter sic. q̄ est ordo essentialis quātitatis ad subam: t̄ in com-
paratione ad subam. dicit quātitas prior alios accīstibus:
q̄ immediatus iest sube q̄z aliqd̄ aliud accidēs. Ordo autē
aliquorum accīpi fin id q̄d̄ est in ipsis essentialiā s̄lue p̄n-
cipiale: nō fin aliquid accīstale ipsiā: accidētale aut̄ est sibi
comparari ad alia gne accīstum. Ad aliud. q̄ si t̄i in-
telligas subam: nō itelliges idētatem nec diuersitatem.
S̄ si velis itelligere relationem: necessario preintelliges
aliqd̄ p̄us relatione: posteriori t̄i substātiā. s. fudamētū
relatiōis: t̄ dabo tibi fundamētu. s. vnitatem: q̄ sicut vni-
tas applicata supposito facit vnitatē suppol^{em}. ita applica-
ta essentie facit vnitatē essentialiē: t̄ t̄ vnitatis semp̄ est
passio: t̄ in gne q̄tatis. Nota quo mō hoc itelligitur. ha-
bes li^o. 5. q^c 3. vel. 2. ca. de ad aliiquid: q̄ etiā vnitatis fin gra-
dus variatur. Lōtra istam respōsiōem nullo alio itelle-
cto alteri^z generis ab homine t̄ asino p̄t formari b̄. p̄posi-
tio vera. Homo est b̄: t̄ b̄ nō est asinus: affirmatiua non
est vera: nisi ex idētate terminoz s̄lue extremorum: nec
negatiua nisi ex diuersitate. ergo idētatas t̄ diuersitas pri-
us itelligitur. R̄i^z. b̄ est ordo. p̄mo. p̄cipit hominē cō-
cipit asinus. z^o concipit b̄ est b̄. asin^b est asinus. t̄ per
bas affirmatiua p̄mas: vel per alterā istarū. p̄cipit ne-
gatiua. b̄ nō ē asinus. hoc habetur nō p̄cipiēdo aliqua ex-
trema alioz generuz. post hoc p̄cipit p̄mo. homo ē vñ:
asinus est vñus: t̄ post hoc sc̄do. asinus est sibi idē: t̄ homo
sibi. 3° q̄ vñ^b t̄ vñus b̄ t̄ asinus sunt multa: dūter diuer-

sa. vñ falsuz est illud. vñitas affirmatiue est idētatas extre-
morū. t̄ negatiue est diuersitas. immo magis ecōuerso:
vt patet ex dictis.

Notādūm q̄ b̄ q̄d̄ de ente t̄ vno habz tot difficultates.
Prima an vñū dicat aliqd̄ positū. si sic. Sc̄da an con-
vertatur cūmente. si sic. 3° an illud q̄d̄ p̄uertitur cū en-
te sit vñum q̄d̄ ē p̄ncipiū numeri. vel sit aliqd̄ simplē
trāscēdens. Quarta an aliquā aliam rem dicat ab ente: t̄
hoc est cōē du^m de omnibus trāscēdētibus. 3° t̄ bono v̄.
vel si vñum p̄ncipiū numeri dicat aliam rem ab eo cuius
est: t̄ hoc pertinet ad questionē de p̄dicamētis si dicat
diuersas essentias.

Quantum ad p̄^m habes supra. q. 2° ibi nō in summa.
Et p̄firmāt p̄ Auic. 3° meta^c. s̄lue. 3°
ca. Si q̄s dixerit q̄ multitudo ḡponis ex reb^o que nō sunt
vnitates: sicut ex hoib^z: dicēmus q̄ he res non sunt vñita-
tes: sed res subte vñitatib^z: sic etiā nō sunt multitudo: sed
res subiecte multitudini. ergo ppter humanitatē vñitas
que ē per se pars multitudinis est aliqd̄ positiū. Lō
firmatur. p̄uatio nullam perfectōem ponit. vñitas ponit.
q̄d̄ p̄batur: q̄ in quolibz perfecti^e ē ipm̄ q̄z nō ipsuz. Diui-
sio enim vñiq; notat imperfectōem: tū q̄ in imperfectio-
nibus nūquā reducūtur aliqua ad summū tale: sicut nec
est summū malū: sed omnia vna reducūtur ad summū
vñum: tū q̄ p̄uatio nō recipit magis t̄ minus. aliqd̄ aut̄
est magis vñu alio: vt simplex composito. Auic. 3. meta.
caplo. 2. g. q̄ dicit p̄uatiue Ax. io. metaphyce. c. 4. ppter
magis sensiblē ēst multitudinem. t̄ Auic. 3. metaphyce.
ca. 3. b. multitudo por est ad imaginādūm.

De secundo sic. Auic. 3° meta^c. ca. 2. g. 7° lib.
ca. p. a. nec valz illud ī de diuisiōe
p̄ vñū t̄ multa. nō. n. ē diuisiō. p̄p̄e p̄ opposita. Auic. 3° me^c.
ca. 6°. q̄ nullo^b in se opponit: s̄l̄ est. q. diceref ens: aliud
ens aliud entia. sic pot diuidi vñū t̄ vna. ita q̄ multa p̄p̄e
nō sunt ens: sed entia: t̄ ita q̄ nō sit vñū. sed vna ipsa mul-
titudo: sed nō solū est ens in anima: s̄l̄ in re p̄p̄ie ens est t̄
p̄p̄ie vñā. Auic. 3° metaphyce. cap. 5. b. q̄ opponātur. t. io.
meta^c. ca. 4. Ari. dicit illa opponi: vt idūvisiblē t̄ diuisiblē
le: t̄ vt ḡtraria: vt extēditur ḡtrarietas ad disperatiōem:
nec tale que est iter diuersas sp̄s. sed. q. iter idūvisua que
p̄p̄ie dicit discretio. vñitas. n. nō tollit multitudinem: ni
si q̄ ponit vnitatem. 3° metaphyce. Auic. cap. 6.

Ad tertiu articulū p̄cedit sic. videf. n. p̄mo q̄vñus
p̄ncipium numeri nō p̄uertat cū ente: q̄ vt p̄batur supra.
vnitas que ē p̄ncipiū numeri est vñitas p̄tinui. Lōfir-
matur. 3° physicoz. Numerus causat ex diuisiōe p̄tinui. L. C. 68.

Itē p̄n^m nūeri nō est vñitas: q̄ ab illo icipit nūerare. sic
n. gn̄q; ēt p̄n^m senary: qraū senariū numerā. q̄ p̄ncipiū
est: q̄ p̄tinet in se numerū: s̄l̄ hoc non est nisi p̄tinuum: q̄
t̄i ex eius diuisiōe fit numerus: t̄i triplex est nūerus sen-
sibilis: mathematic^b t̄ formalis. vñtūs ēt nō p̄tinuis:
sed nō nisi in p̄cipiatib; aliqd̄ idem: q̄z q̄d̄ libz mēsu-
ratur aliquo eiusdem generis. vñitas b̄ mēsurat. Itē
Auic. 3. meta^c. 5. b. Numerⁿ nō est multitudo: q̄ non ēt
vñi^b. Contra istud segnur: q̄ sicut est dare minimū in
nūeris. ita in p̄tinuis: q̄z v̄trobz in actu: s̄l̄ non in potētia
q̄s est ī Arist. Confirmatur q̄rto sup̄ Heñ. 3. de itelle-
ctione senary: q̄ itelluctus respuit corpuscula oba a fan^b.
q̄ illa sūt dissibilia vñitatis idūvisibiles. Itē q̄cqd̄ p̄ti-
nitatis ēt p̄tinuo totū manet in p̄tib^b reali^b. t̄ nō manet
vnitas illa q̄ p̄us. q̄ illa p̄tinuitas nō est essentialē illa vñi-
tas. p̄baē p̄mo: q̄z alr diuisiō videref cē vere gnatio. S̄l̄
nūbil ē ibi nouū: vt vñ nisi p̄uct^b terians. Itē essent tres
sp̄s vñitatis: s̄l̄ sūt cōtinuitati lōgitudo: latitudo: p̄fūditas.
Itē quo abbedo hodie t̄ cras alia i codez q̄rto erūt duo
Itē vñitas p̄n^m nūeri yeri^b t̄ cū p̄uct^b p̄ti^b: q̄z īme^c

Identitas q̄m p̄ponat vñitati^b t̄ bo
et dñe. Gng. nitit diez

Liber

Questio

per sitū est pūct^o. **I**te accīns nō pōt abstrahi a p se subiecto. qz per ipm diffinit. nūcrus aut abstrahit a cōtinuo: qz arismetrica pōz est geometria. pmo b^o. t pmo posterio rū. **I**tez argumēta pūs facta in quarta rōne p opione. Auic. cōtra pbatiōes pīme opionis. sic cātūr. nō sequitur ergo tm̄ sic. nūcrus ē. n. fz ipsos corporis celestis cū igne que nūqz fuerūt eiusdē cōtinui ptes. **R**ūfōsa cōtinua iquātū ex pte cōtinui nata sūt fierivnū: licet nō sit aliquid possibile ppter formas pfectissimas cōtinuoz. **C**ontra scđam pbatōem. si vñitas totius est pncipiū numeri: qz cōtinet ptes que diuise faciūt numez: t cuiuslibz nūerī vñitas est pncipiū illi^o est ps. ergo vñitas totius est ps nūeri cāti p eius diuisiōem: sed post ei^o diuisiōem sūt due vñitates partiu diuizaz: t ppter hoc: vt pbatus est vñitas toti^o. agit est pncipiū. t ita ps. ergo binarius erit trinari^o. **R**ūfō: nō tm̄ est vñitas pncipiū: qz ab illo icipit numeratio: fz qz ipsa est p se ps nūeri: t in potētia ad formā ei^o nullus aut nūer^o est p se ps nūeri: vt habeat ab Auic. 3. me. az. 5. me. taphy. 5. c. vñ sex sūt semel sex. nō bis tria. **Q**d dī dī tri. taphice placi numero nō cogit: qz illa disso pōt esse penes numerata: qz. f. nūer^o est hor^o vel illo^o nō penes alia t alia rōnem numeri in se: sīc idē nūcrus est sensibilis t m^o: licet aliter talr cōsideratur. **N**ota. pm̄ arg^m cōtra hāc opionem tāgit dubiū. An vñitas sit oīno nō extēsa: sicut nec aīa.

*nez mō F' dñe
at 228*

Quantum ad tertiu articolū. relicta opinio ne h̄ pūs improbata notādū qz euīdem nō sūnt due vñitates. Auicē. 3. metaphyce caplo 3. ergo in quoqz est vñitas qz est pncipiū numeri in illo nō differt realt ab illa vñitate auertibili cū ente: semp tm̄ pcept^o vñitatis trāscēdētis gñia^o est qz ex se idifferēs ē ad limitatū t nō limitatū. vñitas aut determinati gñis necessario iporat aliquid limitatu: sicut t qdlibz qd est in gene re qdūqz: sed vbi est vñitas pncipiū numeri. **R**ūfō: aut i quolibz creato: qz cuiuslibz creati est vñitas limitata: t tūc subm illi^o vñitatis ē ens creatū qd diuidit in decē generat: aut tm̄ erit in suba. ppter illud arg^m supra. vbi arguitur ī Auic. Et tūc tm̄ suba: vt est gen^o generalissimuz erit subm vñitatis talis: t nō aliq quātitas. Nec accīntia posteriora: ne alia accīntia ponātur pōra cōtitate. vñitas. n. est simplr pm̄ accīns: qz pm̄uz in cōtitate qz pm̄a est respectu alio^o. Isti^o disiūctiū forte pm̄a ps est verior: qz argumēta p z^o satis soluūtūr post. Nec vñitas pncipiū numeri ponit pūs vñitate trāscēdente. Si ergo illa vñitas trāscēdēt pōt ee vt passio posterioruz gene^o pncipiū: qre nō vñitas qz est pncipiū numeri nō repugnāt sua pōritate itē accīntia. **C**ōfirmatur. nō videt^o cōtra pīmitatez accīntis iesse subiecto posteriori: nō vt pmo subto: fz vt itētō sub pmo. duz mō pm̄ subm sit aliquid cōmune ad subm simplr posterior^o t simplr pūs. **E**nēdo ergo pm̄a ptem disiūctiū: seḡt qz in omni creato vñitas auertibilis cu^o ente realt nō differt ab vñitate de generē cōtitatis: licet sempit dcñi est cōceptus vñi^o trāscēdētis sit gñia^o: qz vñ nihil potest esse ps numeri nisi iquātū limitatū: qz de rōne partis ē pōlitas ad formā totius: vñi^o iquātū auertibile cū ente nō dicit limitatiōem. Ideo ex tali iquātū tale nō fit numerus: nec mltitudo aliquo mō vna: fz sola aggregatio: sicut h̄ in Denrico de gādano. de denario pdcimntoz. vñitas vero cōtitatis qdūtuz qz p se dicit aliquid limitatū. ideo est p se pars nūeri: t oīs mltitudo: si numer^o tm̄ est in aīa non h̄ partē realē: fz tm̄ vñitatem vt itē: t sic est limitata. vñi^o ē vñitas nisi trāscēdēs: oīs ergo mltitudo creato^o realr est nūerū: licet nō inq̄tuz ex vñis vñitate auertibili cū ente: fz iquātū ex vñis de gñie quātitatis: que due vñitates nō sūt due realr i creaturis. vt dcñi est. Sed hec positio h̄ negare deū t creaturā esse duo dualitate qz nūcrus est: vñ multa aliq vna mltitudo: quia oīs multi-

tudo vna nūcrus est. fz tm̄ cōcedet ipa duo esse aggrega^o tione: nō qz non vñenit in aliquo yno vt i ente: sed qz aliqua vñitas dei est illimitata: qd est cōtra rōnem partis nūmeri. **S**z quo est tūc nūcrus psonaz i diuinis. **P**o. qz est lūmitatio distinctionis t remotio imperfectiōis. p pīmū est h̄ t non aliō. per scđz est sic pfectū. t nō oīo. pm̄ est vñitatis vt est ps numeri: nō z^m. sic pīz quo soluūtū duo pīmis. **I**tez hec positio si nō vult ponere vñitatē creatorum realr cē accīns h̄ ponere eā nāliter saltē posteriorez quo: cuqz ente cui^o est: t ita nō differre genera fm̄ cēntias. cui^o cōtrariū tenet in qnto. q. 4. **P**o. nulla vñitas real est in gñie quātitatis. nec ēt vt pncipiū: fz tm̄modo forte vñitas vt itellr. t est pars numeri que est cōtitas rōnis nō realis.

Quantum aut ad 4^m articuluz siue de vno trāscē dente siue de vno pncipio numeri. per Auic. fuit numeri denotatio qz oīs numerus sit accidens. **I**tem sicut arguit. 3. meta^c. ca. 3°. qz vñi^o nec gen^o nec dīa est: fz pīsupponit nāliter ens i actu specifico: t est i illo nō sicut pars: t ipole est cē sine illo. h̄ vñ diffinitio accīntis. **I**tez. 7. meta^c. ca. pmo. multitudo iquātū h̄ nō est vna. **C**ontra duo sunt argumēta Arist. cū affirmatione 4. me. pīmetatorē. **I**tez illud hic supra de identitate. **I**tez oīs perfectio sum^o que est entis iquantum ens perfectiori modo est i perfectiori ēte. pīo. qz perfectissime in primo ente h̄ sunt simpliciter perfectionis: substātia est perfecti us ēs simpliciter. ergo pfectiori modo vna qz accidēs. sed hoc non esset si accidēs esset idē vñitati cēntialiter: t nō substātia. quia tūc pīmū ēs non haberet perfectissime oīa. quia nō sibi idē essentialiter. **S**z hec ratio est cōtra rōsionē que daretur ad rationē commētatoris: qz statut i secūdo: non i primo. **I**tem oīs perfectio que est i effe^octu si est illimitata: ita qz etis iquātū ens formaliter est i causa: t perfectius qz in effectu: h̄ sunt talia t suba causa accidētis tē. **I**te accidēs sicut fz esse presupponit subiectum ens: ita fm̄ vñitatem presupponit subiectū vñuz. **I**tem si verum ponatur obiectum itēlectus: t bonuz vñlūtatis: sequitur qz ens erit tātūm itēlligibile per accīdens t diligibile. hoc videtur iōnuenies: quia ens pīmū ipīmitur i aīa fm̄ Auicēnam. primo metaphyce. caplo. 5° t esse maxime diligimus. **V**ec ratio videtur cōtra cēdētes pīmā propositionē suppositā sustinēdo opiones Auicēne. **A**d argumēta i cōtrarium. ad philosophuz. qz signt eādem naturam sicut passio est eādem natura subiectum vel signans ēs per se. t vñuz ex sequēti sicut nomē impositum passio^m importat subiectum. **A**d pīmā rationē nō separātūr sicut passio t subiectum. **C**ontra. cōtradictio videtur qz separātūr: quod nō esset si eāent due res cum sint absolute. **I**tem eādez generatio videt la pidis entis: vñius tē. Aliog quādocūz generatur suba erūt simul due vel. io. generationes: sed vna nō terminatur per se nisi ad vñam essentiam. **A**d pīmā forte maioris potētē est posse facere res absolutas omnino i separabiles sine cōtradictioē qz non posse: quia pīmū est supra duas differētias alias. s. vñitates separabiles alias i se parabiles. alr nō posset nisi tātūm sup vñam dīam. s. sup vñitates separabiles. Exemplū. maioris potētē est posse facere res p se entes cōpossibiles: t aliquas nullo modo cōpossibiles: qz tātūm posse facere vñum membrum. Aliter non est cōtradictio ens fieri sine vñitate tē. sicut nec itēlit gñia^o qz metaphysice. quiditas est tātūm quiditas. **A**d secūdūm non est eādem generatio nisi sube per se alia nō generātūr nisi per accidens: quia pīsequitūr ad subam gnātam siē de alīs pīpetibus. **A**d z^m argumētum. cuiuslibz suba est vna p se non pmo sed z^o. etiā fm̄ Arist. qz ista sunt passiōes entis inq̄tū ens. ad arg^m cōmētatoris stādū est in scđo. nō in pmo. **S**i obycitur ī hoc

Quartus

L.c.6. qz. io. hui^o. ens et vnu equaliter sequitur oia r̄c. **C. 8°.** Eq^o,
et. 7. litas pportiois est iter ens et vnu: qz sicut aliqd cōsegtur
ens. sic pportionabilis vnu cōseguntur ipm: **Sz** nō est equa-
litas in vido b̄ et illa: ita q̄ sit equalitas in pfectis. regre
expōne ibi in. io. **C. Lōtra.** si vnu ex sua rōne sit accīns en-
ti. ḡ cuilibz enti erit accīns. **C. 8°.** vbiq̄ erit accīdes: sz
nō cuilibz paccīns est idē: sz substātys et alys a se sic p̄ acci-
des e^r q̄ nō idē essentialis: sibi aut̄ est idē essentialis. **C. Ad**
aliud de pfectione sum^r. **C. 8°.** pfectiones siml̄r que pre-
supponūt vbiq̄ nāz entis p̄ se p̄pletā in se nō magi idē-
tice sunt enti p̄ se q̄ enti in alio. nisi illud ens p̄ se sit fini-
tu. tūc. n. qcqd ei iest magis idētice iest q̄ cuilibz alys. **Ra-**
tio p̄mi: e^r tales pfectioes ex rōne sui semp̄ sunt accīntia.
sic q̄ ex se nō h̄sit plus idētificari substātys: q̄ ut accīntia.
Sz si sunt alicui n̄ accīntia: v̄l plus idētificen̄ q̄ accīntia. b̄
est ppter illimitationem sube in qua sunt: q̄uis aut̄ suba
creata ponat alianitiae cōtinere. puta oia sine gbus sua
eēntia nō intelligi: pfecta tñ illa que ex rōne sua sunt ex-
tra eēntia: n̄ p̄tinēbit vnitiae. cuiusmodi sunt ista. ita q̄ di-
stinctio vnitiae p̄tentoz precedētum int^m. siltz et p̄tinum
nulla videt. **C. Ad** aliud de causa. forte verū est de cā ef-
fectiu nō origināte: vel saltē nō de subo: et tūc ista accidē-
tia effectiu causant̄ a pducēte subam. Aliter q̄ maior ē
vā de pfectioe simpl̄r illi^r que. s. ex rōne sui nō exit genus
p̄ se entis: nec cadit in accīns. Aliter nō ē vā: nisi de cā sim-
pliciter ifinita. **C. Ad** aliud de subo. Unitas nō est accīns
vñs ee: sed tñ eēntia: sicut forte ipz ee ē accīns: tale accīns
tñ qditatē subi p̄supponit nō aliquā dispositionē additā.
Aliud nō ē nisi h̄ tenētes ypothesim de obto. Aliter illud
arg^m est h̄ alios: qz quātūcūq̄ sit idētitas realis vnitatis p̄
entitatē nihil valz ad saluādū ens p̄ se itelligi. si vez sit
obm: qz tāta d̄ria est q̄tum ad itellin: ac si eēt d̄ria realis
qz isti sunt ita diuersi xcept^r de vo: et de ente. q. si cēnt due
res in codē. **C. Pro** illa opione Auic. sunt illa que ponuntur
in. 5. q. de nuero pdicamētoz. **C. Lōtra** scdaz opione
q̄re ibi. Silz alia ar^m ad que nūc ē r̄nūz sit aliq̄ mō p̄ te
oppōm de p̄tinentiaynitia: qz saltez entitas p̄oz est nāli-
ter illis perfectiōib^r vnitiae cōtētis. arguebatur ergo de
illa inquantum prior est. **C. Lōtra** opione Auic. arguit: qz ipossible ē aliq̄ mutuo sū-
bi accidere. ḡ vitas nō eēt vna: nec vnitava: et b̄ est q̄rere
q̄ sit ordō p̄ se istoz accīntiū: qd p̄m: qd scōs. et ita scōm nō
erit subm p̄m. **C. Itē** p̄cessus in ifinitū. qz iste res in aliq̄
dueniūt: et nō sunt oīno idē. ḡ in aliq̄ d̄rnt. qro ḡ quo: illud
ad hoc erit alia res abyroq̄. et queiet cū illis: et differet: et
erit dā q̄ et: sic ifinites res. **C. Itē** plalitas nūq̄ ponēda ē
sine neēitate. i. phy. b̄ nlla neēitas. p̄: ista ex rōne sui nō sunt
accīntia: qz cū sz eādē rōne formalt sint in deo eēnt ibi ac-
cidētia. ḡ p̄ sint accīntia nō erit nisi qz suba nō p̄t ea vni-
tiae p̄tinere. **Sz** si alia p̄t vnu^r continere. multo magis
ista q̄ oēm entitatē isepabilis sequitur. ḡ r̄c. **C. Itē** q̄ mō
poss^r de separe ab b̄ suā etitatē: et dare sibi alia: tūc vide-
re: q̄ maneret idē et aliud. **C. Ad** p̄m istoz: si ōz sz alia
partē dare ordīnē istoz fm nām: ita q̄ vnu imediatī: iest
eēntie q̄ alius. ita dabit̄ b̄ ordo: et tūc ens p̄ se denoīabit̄
a q̄libz. p̄m ēt forte a posteriori: sz posteri^r a p̄ori n̄: n̄ p̄
accīns. **C. Ad** z^m p̄z r̄nūo supra. vbi r̄nūo ēad illud arg^m
de xcepti entis p̄ qd distiguāt. **C. Ad** z^m v̄r neēitas ḡ: ge-
qd ēposteri^r qditatē pfecta in spē sua: accīns sit: si illud est
receptiū accīntiū. p̄ b̄ excludit de. **C. Nota** ḡ q̄ arg^m de
obo itells simpl̄r cōc ē vtrig^r p̄ti. **Sz** illud d̄ ordīne istoz.
si alia p̄t aliq̄ mō adduci: eo mō q̄ ponit ibi d̄ria. Nota
etia q̄ opione ista de diuerstate reali nō ōz iponere Auic.
lics Auer. videat sibi iponere. q̄cūq̄. n. dicit Auic. z^m meta-
phice sue. v̄l. 7° de hac mā exponi p̄it q̄ accīns est qcqd ē
extra p̄ se itellecētū qditatē: sicut ipemēt loḡ i suo. h̄: qdī

Secunda

24

tas ē tñ qditas: nec v̄lis nec p̄ticularis r̄c. b̄ ē n̄m istorum
actu includit in inte^r qditatē. **Sz** q̄ p̄ nāl̄ p̄supponit q̄
ditatē: sz forte b̄ nō necio ponit q̄ sit accīntia: sz vnitiae
p̄tēta. Sustineri ḡp̄t opio illa de idētate reali sic. q̄ sit
eēntia dīna ifinitas pfectioes p̄tinet: et oēs p̄tinz vnu^r. sic
q̄ nō sūt alie res. sic eēntia creata p̄taliq̄ pfectioes vnu
tiae p̄tinere: tñ q̄libz in dō ē ifinita. tñ p̄pe nō p̄t dici ps
vnu^r totalē pfectionis. Nec ab aliq̄ p̄t sumi rō gn̄s et d̄rīe
q̄ semp p̄ se iportēt p̄tē pfectoies spēi pōlē et actualē. et iō p̄
fectionē līmitatā i creatura q̄libet pfectio p̄tēta līmitatā
ē: et līmitatōr eēntia p̄tinēt h̄ totalitatē. **Sz** iō q̄libz p̄tē
dici ps pfectionis: nō tñ realē differēs q̄ sit alia nā: sz alia
pfectio realis alie^r inq̄ non cāta ab itellectu: nec tñ tāta
q̄tā itelligim^r: cuz dñr diuerte res. **Sz** d̄ria reali mōri. si
voceſ d̄ria realis oīs n̄ cāta ab itellu. **Ex** h̄: q̄le in p̄tinuo
in q̄ sūt mltē ptes. ista mltitudo ē realē. sic q̄ n̄ cāta a rō-
ne: n̄ tñ tāta q̄tā b̄ itelligim^r diuerte res: sz minor realē: q̄
mltitudo n̄ simpl̄r diuersoz: sz aliq̄l̄r diuersoz: in uno tñ
toto p̄tēoz. Sic itellige bac d̄riam b̄ nisi q̄ b̄ p̄ idētitatē
q̄libz pfectio p̄tēta ē ipsa p̄tinēt: licz b̄ vt p̄cise n̄ ē illa vt to-
ta. In p̄tinuo aut̄ nulla ps simpl̄r p̄ idētitatē est ipz totuz
d̄ista p̄tinētia vnu^r et d̄ria p̄tēoz q̄re. r̄c. **C. Ad** ar^m ḡi p̄m.
C. Ad p̄m n̄ ēnugatio: qz diuersoz pfectib^r noīa iponunt
q̄re n̄lla in p̄ inter alteri claudit. **C. Ad** z^m. dnoisatio p̄pe
ēq̄ p̄supponit n̄a i se pfecta: n̄ tñ denoīatio ab alia nā: qz
b̄ vnu^r p̄tinet. **C. Ad** tertii. dicere oēm nūez subaz esse
subaz: v̄l icōuenies. qz illa for^r nūer^r q̄ nūer^r ēens vnu^r: n̄
ēaliq̄ suba. p̄t. n. substātys adeē et abesse ipsis manētib^r.
gois nūer^r ē accīns: sz n̄ oīs vnitatis n̄ illa sola q̄ ē accīst^r.
C. Lōtra. quo suba ē ps accīst^r: cu totū n̄ possit in aliq̄ ee:
n̄li p̄ se i aliq̄: ritā n̄li sit accīns. **C. 8°.** nūer^r ratione di-
scētōis q̄ forma ē ci^r ē accīns. vnitates v̄o non sunt p̄ se p̄-
tes ci^r: qz ipse ē for^r simplex: sicut q̄d accīns: sz vnitates sūt
q̄ ptes subi ci^r: qz subm ci^r ē aliqd p̄tinēs ptes in qb̄ est
nūer^r p̄ se. nō aut̄ in aliq̄ vna: et hoc distinguit numeruz
ab aliq̄ accīntib^r. **C. Contra.** si subz ci^r bz ptes. ḡ ē q̄tū: q̄
q̄^r: si illa. ḡ p̄tinuitate. b̄ negas. **C. Ad** q̄tū bz: quo xclu-
dit accīntiū: hoc ē extra eēntia p̄ se. **C. Ad** q̄ntu. mltitudo
n̄ ē vna p̄ se p̄ modo sic itellige in q̄tū: sz p̄ se z^m ē aut̄ ens
p̄ modo. ḡ non idē p̄ se itell's entis et vnu^r. **C. Ad** ar^m h̄ op-
ionē in q̄one de distinctione pdicamētoz. q̄re ibi r̄nūo. **C. Contra** ista viā scdav̄r seq ex ipsa q̄ nibil potest pfici
ex diuersis essentys. p̄. q̄ rōne eēntia creata p̄t vnitiae
cōtinere aliquā pfectione: eadē rōne et oēm: sine q̄ nō p̄t
eēntia eēpfecta. et ita nlla d̄ria subaz. q̄ rōne etiā vnu^r ac-
cidēs p̄tinet: vt vnitatē nūeralē: eadē rōne et alia: et ita que-
libz erit simplex nō h̄is i se mltas eēntias. **C. 8°.** xpō cō-
cludit p̄ via sepatōis. p̄. si a. trāsmutat manētib^r. b̄ d̄rnt
eēntialib^r. b̄ me^m ē d̄ loco de mā respū formaz de suba re-
specu q̄tūtatis. v̄lra. q̄n̄ forte ē itrāsmutabile: adhuc nō p̄ phy^r.
ocludit idētitas eēntialis: sicut si circulus semp̄ eēt in ae. **L.c.26**
re: sz tñc p̄siderādū si aliqd eiusdē rōnis sit alibi. et ibi sit et. 27.
accīns. ḡ b̄: qz qd vnu^r ēt accīns. illō manēs eiusdē rōnis nul-
li est suba. **Sz** de p̄spicuitate in celo et elto. v̄lra. q̄n̄ forte
alibi nūsq̄ iuenit: ascēdēdū ad ei^r gen^r: et alicui^r alterius:
et p̄siderādū ēt de illo qd p̄ se respicit illud gen^r. si ē eēntia
lis riūctio. ḡ b̄: qz qd vnu^r ēt accīns. illō manēs eiusdē rōnis nul-
li: nec d̄ eēntia circuli auz. **L.c.39** **Socrates** iūmor dicit. si forma circuli nūq̄ eēt et māz au-
reā. adhuc aux̄ nō eēt d̄ eēntia circuli. ḡ nec p̄m via valz
nec scdā. b̄ ḡ ēt vtēdū z^m. **Sz** de figura in ḡne ad māz
sensibilē in ḡne: et circulus ad bāc māz auri. et q̄libz alia fi-
gura ad sua māz. **Sz** de eēntia triāguli nō ē lignū: ḡa sili:
nec d̄ eēntia circuli aux̄. dem^r q̄ sit p̄portōabilitas. A q̄
busdā addit̄ q̄n̄ ista habēt p̄pas v̄tutes actiūas: et p̄prias
actiōes: tūc nō ēt cōtinētia vnitua. q̄n̄ etiā aliquod p̄s
p̄tē ēt sine aliq̄ posteriori in existētia actiūli: tūc nō ēt

Liber

cōtinētia talis, exemplificat de forma elemētari respectu forme mixti. **C**ōtra hāc additōem. Si alia eēntia pōt in se ḡtinere plures perfectiōes diuersas formales; et q̄libet cōsequitur p̄pria v̄tus actiua; et p̄pria actio: p̄mūz tūc nō valet nec scđm: qz semp perfectio superioris pōt īueni ri sine hoc īferiori, ergo nūqz vni^{us} continebatur. Añs p̄z: qz in alio īferiori īueniuntur. **A**d argumentum illud de cōpositiōne dicere forte ab aliquo q̄ nūqz pōt cludi cōpositio subenīsi ex materia vna et forma vna: et mā cōcludit ex trāsmutatiōe: s̄z de accēntibus est aliud: qz manēte vno nō variato. aliud quādoqz variat: et quādoqz econ uero. **N**ota pro. 3° argumēto. Ad qd respondeatur supra q̄ nūerus ē accēns simplex nō h̄is mām nec formaz: sicut nec albedo. q̄ est eēntialiter discretio si illa est in rebz: tūc suba h̄ vna: et substātia illa vna sunt subz, p̄mū discretiōis: nec est vnitas pars discretiōis: nec pars subiecti: qz subm discretionis nō preintelligitur quātūc discretio sit p̄ria quātātas que sibi iest: sed preintelligitur h̄ substātia vna: et illa substātia vna. **C**ontra. ergo quomō saluat q̄vni tas est pars numeri: **P**ro numerū sumit tūc nō pro discretiōne tūi que est eēntialr nūerus habēs partez et par tem: sed pro cōposito ex illa discretione et p̄mū suscep tuo in subiecto. i. vnitati^b: et illud totū cōpositus est sicut caro quāta: et sicut hui^t totius assignat p̄s h̄ caroita et numeri vnitas: nā vnitas formaliter nō h̄z rōnes partis: s̄z p̄ partē discretionis fundatam in ipsa fit p̄s. sicut p̄z de car ne. **D**e illa cōtinētia vni^{us} scīedū. q̄ nihil vni^{us} cōtinēt mutabile est s̄m illud qd cōtinet: qz n. **E**ēntia iō cōtinet istā. ergo si nō cōtinet sit nō h̄. **I**tem licet vnitue conti nēs non possit mutari eidē numero s̄m aliquid cōtentū: tñ aliud pōt fieri cōtinēt aliqua illoꝝ cōtentoz: et nō alia si cut sensitua respectu ītellectiue: et si illud aliud possit eē eiusdē speciei. cū isto tūc argueret ex diuersitate illius ad istud: sicut si aliud idē numero mutaret. **P**ro que susti net posse p̄bari p̄positionē per mutabilitatez in vno: alio nō mutato non videt sufficiēs. si de magis et minus in ea dem forma ponat identitas realis. **D**e vnitue dītū si comparet ad multa ad que vnta fieri semp comparatur est qd: an ipsa inq̄stū sic illimitata sic cōparet: vel iquātū limitate p̄tinēs hāc perfectiōem. verbi grā. Si deus inq̄stū tūz ifinitus in pfectōe omni creat omne causatū: si eēntia anime iquātū illi^c cōtinens omnes pōs sit īmediatum p̄ncipiū operādi. si albedo ē obm̄ visus: sensus cōmuniſ et ītellectus. videſ q̄ sic de oībus istis: qz tale p̄tinens est cā alterius ordinis: q̄ perfectio cōtentā esset cā: qz deus eq uoꝝ: et pfectio cōtentaynuoca. **I**tem si limitatū inq̄stū tum limitatū pōt: multo magis illimitatū. **I**te si volū tas nullaz volitiōem causat nisi iquātū h̄z in se pfectio nem illi^t: et inq̄stū h̄z illam nō habz perfectionē oppositā. ergo sub nulla ratione vna pōt elicere oppositas volitio nes: et ita nō iquātū libera. **C**ōtra. actiones distinguitur per p̄ncipia elicitū. **I**te tūc eēntie esset īmediatū p̄ncipiū generatiōis in deo. **I**te potētie nō distinguerē tur per acr^t. **I**te nec p̄obra. **I**tem nūlē ē per se alicui^t cā vel obm̄ inq̄stū a. si amoto a. cōdē modo habz rationē cause et obiecti. Sed amoto per ītellectuz alio cōtentō in isto: dūmō cōtineat perfectionē istā: eēdē modo causabit vel erit obiectū. ergo r̄t. **P**ro. omne p̄tinēs aliquā per fectionē vnitue alio modo h̄z eam in se q̄ illa haberetur vbi eēt sola: et preter hoc cū illa alia perfectionē continet vtraqz differētia potest poni eiusdē illimitatiōis si intelli gatur de p̄ma. **B**ñ ad questionem q̄ sic probat p̄ma duo argumēta. Si de secūda nō p̄bant argumēta h̄. **A**d ar gumētum pro p̄ma parte de voluntate r̄n^o. q̄ q̄i cōtentuz respicit p̄tentū nūgd p̄tinēs respicit aliud p̄tinēs: nō oꝝ in causalitate: qz tūc deus crearet deū: forte in obiecto et p̄o

Questio

tentia a' ē: patet in deo. alio modo īserius. **A**tinet vni^{us} p̄fe ctiones superiorum in p̄dicamento. a' disperatoruz supe rius. i. nobilius ḡtinet in se perfectionē minus nobilē. cō tinētia vnitua in vno extremo nō regrit cōtinētia: p̄mā in alio: sed cōmunitatē: aliqui bñ h̄z sc̄am cōtinētia po nedō ista esse idē re. vnde cognoscet ordo eoz: ordo cō tentoz. vnitue cognoscitur ex operationibz. **I**tez pōne do eas eēres diuersas: quo amoto amo' aliud. Similiqz qd adueniret cui presupposito vniuersalr quecūqz compete rēt vnitue cōtentis ppter se rōnes ipsoꝝ. si essent res di uerse p̄petūt eis vnitis: nō. i. rōnes eoz pereūt. Sed p̄ perfectionē ḡtinētis sūt sibi idez: sicut si in manu multa corpora ponātur: et ex perfecta compressiōe manus fiant omnia vnum corpus: nullius ratio per se perit. **S**z exem plū non est omnino simile.

Firmissimum autem p̄ncipiū omniū est circa qd impossibile est mentiri. **T.c.VIII.**

Idem enim simul esse: et non iesse eidez. et se cūdum idez ipossibile. et quecūqz alia determi naremus vtrqz sicut determinata ad logicas dif ficultates. hoc aut omniū firmissimū est p̄ncipiū. **T.c.IX.**

Questio. III.

Trūm hoc p̄ncipiū. ipossibile ē idē simul esse et nō esse sit firmis simū. **O**n non: tūm qz falsum: tūz qz aliud noti^t: tūm qz contingit dubitare de eo. p batio p̄mi. Alia opposita possum iesse ei dem. ergo p̄tradictio: cuz īcludat in alys ca. io.

q̄ contraria possum sc̄o topicoꝝ. cuiuscum q̄ iest genus et sp̄s aliqua sūe in p̄dicatione eēntiali: si ue denominatiua. **S**z sc̄ut: cui^t medietas est alba: et alia medietas nigra est coloratū. ergo denoiaſ ab aliqua spe cie coloris: qua rōne ab albedine: eadez et nigredine. ergo simul est albū et nigruꝝ. et ita p̄traria de relative oppositis sic. hoc īdūplū ad hoc. ergo duplū: oppositū vnitis nō stat cū antecedēte. ergo a simili. hoc est dimidiū ad hoc. ergo ē dimidiū. ergo idē est dimidiū: et duplū. **I**tem aliqua p̄nia est bona in qua oppositū vnitis nō ī fert oppositū antecedētis. ergo r̄t. p̄o aūtis: tūm in vniiformi de cōtingit: tūm in alys instantis: lapis videt. ergo aliud h̄is oculos videt: tūm ex opposito vnitis nō valet ad p̄positum. Si op positū vnitis nō ī fert oppositū aūtis. potest stare inver ate cum antecedēte: et cum quo stat aūtis et vnitis: et sic vnitis et oppositū vnitis. Quo ad scđm. s. q̄ aliud sit notius isto. p batur. 4. huius notioꝝ dictio q̄ opposita negatio hec est **T.c.16.**

Item in sillo ex oppositis s̄ debz esse notior in falsitate ipsis p̄ncipijs. s̄ aut negat idem a se. in premis sis at sumūtū opposita. ergo notius. **I**te p̄tingit de eo omnē cognitionē sensituum s̄ errare. ergo circa ītellecti uam. **I**te cōtingit scire in vniuersali: et ignorare in parti culari. z. porū. ita q̄ p̄tingit opinari o^m in particulari. Sed **T.c.20** illud est p̄dictoriuz sciri: vt oem mulam esse sterile: et istā nō ergo q̄ opinari p̄tradictoria.

Ad oppositum p̄bs ppter tres cōditiones. q̄ nō s̄ dubi tare: q̄ nō est conditionalē: q̄ necesse est venire ad haben tem. **I**ste sunt cōditōes firmissimi p̄ncipiū. pbatio p̄mi ī Lōmetatorem. s. q̄ non s̄ dubitare: qz si sic posset opinari contraria īnesse eidem: vt q̄ idē calidum et frigi dum. pbatio secūde: q̄ non conditionalis: qz omnes propositiōes reducuntur ad illam. **I**te est p̄ncipiū oīum dignitatum. ergo nō potest acquiri per aliud. ergo statim cognoscitur cognitis terminis.

Cōtra ista. q̄ prima declaratio nō valz: quia petit: qz cō

Quartus

25

L.c.25. sequēs nō magis incōueniēs q̄d aīs: qz si opinatur ḥdictoria eē simul multo forti⁹ cōtraria. Dicit q̄ est magis ipole fm sensuz. **C**ōtra. p̄hs dicit in fine b⁹. 4¹. q̄ nlls sensus & ifra, dīc sīl eē tñō eē. **C** Itē b̄ nō arguit ḥ negates p̄m p̄m. s̄z, p̄ bat recipiēt⁹ ipz p̄m q̄ sit notissimū. noti⁹ aut mibi ē p̄z itellin: q̄ ḥrie opiones nō possunt similēe in aia mea: q̄d q̄ istud p̄m sit firmissimū. ḡnō opz fugere ad aligd noti⁹ fm sensum b⁹. **C** Itē in p̄ia cōmetatoris est falla n̄tis: qz ad ḥria sequitūr ḥdictoria. bñ aut⁹ opinari vel scire p̄ia: l̄z nūq̄ scia v̄l opiner aīs, p̄z in multis. Uñ notādū q̄ nō du cit ad icōueniēs q̄ aligs opinet⁹ ḥria opinata: z q̄ ḥrie opiones sunt in aia: cuius sūt opiones ḥdictioriōz yadit ad opinata. Alī declarat p̄ma conditio sic. sp̄es itel ligibiles se hñt ad itellin: sicut forme māles ad mām: sed forme oppositēnō sunt sīl in mā. ḡ nec sp̄es ḥd⁹ sunt simil in mēte. Tñ illud nō valz: qz tunc nō cōtingeret scire multa ḥria sīl: qd flm est. qz sp̄es ḥrioz sunt sīl: ēt in visu alias sīl nō iudicaret de ḥriis. ergo multo forti⁹ in itelli sūt sp̄es cōtradic⁹. ergo nō sunt cōtradictorie.

EX Item dicitur intelligunt p eadem spem quo magni-
tudo actu infinita intellectioe simplici: vel aliqd sub suo op-
posito: qz de b supponit prius in scdo: et ibi p teno ponit he-
bitus: hz spes simplici inter et spes drio simul. **R.** Intel-
ligit intellectioe apprehensiva non assertiva quibus est intellectio
complexi per habitu. **C** Dictra nulli intellectus simplex inter in-
tellectioe assertiva. quo g alii magnitudo et magnitudo in-
finita ab intellectu simplici apphedunt: non valz dñe qd duab*i*
RA intellectib*s* simplicib*s* intelligit magnitudo: infinitas qz tu-
nilla repugnatia intelligit saltu non nisi sub ratione repugnat*s*.

TRA tellectoib⁹ simplicib⁹ intelligit magnitudo: ⁊ initia qz tu-
nlla repugnatiā intelligit saltē: nō nisi sub rōne repugnatiā.
C Item arguitur qz nō seguntur. ipm cōtingit opinari duo co-
traria iesse simili: opiniones ḥrioz sūt repugnatiēs: opionē
ḥrie sūt reales in aia. ergo nō p̄it esse ibi in intellectu. idem
arguit ḥrias opiniones eē in mete. B est ipole: licet ḥrie spē-
si p̄it eē in mete nō opiniones. Opio est hitus qdā realis:
bñs eē reale in aia: scia ⁊ v̄tus: ⁊ tales hit⁹ non bñt eē rōnia
in aia. Imo reali sunt ibi ⁊ nō alibi. qz si duo hitus rōnalee
strari in aia ḥria realia cēnt in aia: spēs aut̄ nō bñt eē rea-
le: vii sicut ipole est qz ignoratiā dispōnis que ē qdaz habi-
tus sit in aia simul cū scia: sic nec opiniones: nec enī sūt itelle-
ctiōes repugnatiēs: ⁊ spēs. **C** Lōtra ista declaratoēz. eadem
est scia ḥrioz. scia hit⁹ est. qz oppositoz idez hit⁹ est. **C** Itē
opionēs ḥrioz sūt ḥrie. nō ergo contradictorioz sūt ḥrie.
Aīis p̄z fm ph̄m. z°. phier⁹. ca. vltio. ybi dicit fm qz oppo-
site sūnt opiniones. **C** Itē vi petitiōz qz nō magis v̄r iconiu-
niēs. s. icouenies ad qd̄ deducit: ⁊ illud ex quo seguntur.

Cad pm et docentes ut quod dicuntur. rationibes quo leguntur.
Ad pm circa itellim simplicem non est assensus vero dissensus; quod
si assentiret; tuc coponeret vero dividideret; isto; quod coplexorius
est ead\u00e9 scia. i. sp\u00e9s; quod non ponere habitu*i*^{am}; nisi sp\u00e9m; non. non
ponere habitu*nisi* vbi est dissensus vero assensus. verum viuis non
assentit; sed ituitue ferit in obm. verum scia accipit ibi pro sp\u00e9
Et sed ratio cedat quod oium. sed habituum coplexor; ead\u00e9 est scia; co
scio bea verum; et aliud est flm; non id\u00e9bitus quo adharet et alii
sentienti huic et dissidenti alteri. **A**d
aliud huic et illi; sed quod assentit huic et dissidenti alteri. **A**d
repugnantes; et bea sufficit ad opinionis probatorem. **A**d aliud
ifert simili magis ipole; quod probat bea principium est firmissimum
quod dubitare; quod da oppotit; tuc sequitur quod sit flm. magis
notum est ipole esse quod sit flm; quod contingere dubitare de proprie
cipio; quod multi dubit\u00e1t utrum sit firmissimum; qui tunca non cre
dit est flm. **S**ed in aliis principiis et coibus acceptob ex bea quod
circumstabilitate non sequitur ipsa esse falsa.
Ad grama;

Contra dubitare: non sequitur ipsa esse falsa.
Ad priprincipale **m**ia bona est: **a**n*s* est **f**ilm. **C**ontra **p**ratio-
nē regula tenet in predicatiōe ēentiali. **S**ed but nō valid: quod probats
ponit exēplū vbi sunt denoiaſtiōes. Alt. quod quod denoiaſtur ter.
denoiaſta specie vel specibus: ter but simpliciter vel forma generis. sic est scutū
non simpliciter: ter forma generis albū ter. **C**ontra alio **m**ie sūt bonez sūt

Quarta.

Dñe arist. in p̄dicātiis. vbi pbat q̄ magnū & paruu nō sūt
dīa: q̄ dñr de eodē. vt mōs magnū & puuis in respectu ad
diuersa: q̄ si accipit̄ relatiuū dñr de eodez. ḡ relatiue oppō-
nōvalz: q̄ nō oia relatiua sunt opposita relatiue: vt iste est
p̄ & fili⁹: s̄ nō sunt relatiue opposita: nisi vbi dñr de eodē.
vt iter se referūtur: vel respectu eiusdē tertiy. p̄ma r̄n⁹. me-
lio. Et si isfers. alt erit fallā. ignorātiā elenci. **C** Ad aliud
eo mō quo p̄ma dīa est bona. talia. **A**d pbat̄ez de cō-
tingēti r̄c. dici p̄t q̄ p̄hs nō pp̄ter aliud negat mixtiōem
de necessariō & de contingēti respectu necessariy: nisi q̄r non
p̄t inferri aliqua p̄positio determinata de necessariō: sed
vna que est cōsequēs ad omnia de necessariō. mō non va-
let. si p̄is sequit̄ ad p̄is: aīs ad aīs. Sillr ex isto sillō quer-
sio vniiformis contingēti nō seguit̄ aliq̄ opposita determina-
ta de neccario affirmatiua vel negatiua: s̄ vna oppo⁹ p̄cise
seguit̄ q̄ est p̄is ad oēs de neccario. s. nō p̄ oē b. cēa. vbi nō
negat Azz. p̄nē necessariā seq: s̄ determinata necessariāz.
C Ad aliud nō est formalis cōveniens vna necessaria cōtra

C Ad aliud nō est formalis dñia:nec p̄ma nec scđa dñia:q̄ reducūtur in s̄illm:sicut qđlibz enthymema:t dñ sumi talis minor ad h̄ q̄ sequat̄ formalr.s.q̄ lapis h̄ oculos:tū d̄ se nō ē manifesta:iō nō valz.vii ī regula in sophisimatis? Quicqd seq̄t̄ ex antecedēte t̄ cōsequēte:sequitur ex antecedēte per se.nō valz. Ideo dicit Boeti⁹.subticeſ propoſitio de ſe ma^{ta}. **C** Ad aliud ſilr nō valet.ois homo que tu nescis vel vides currit.ḡ tu curris:q̄ illud ad qđ defecidit nō cōtinet ſub diſtributo. Silr ſedā dñia nō valz ex oppoſito r̄. **C** Ad p̄cipale de firmissimo dico q̄ illud p̄n^m ē afſirmatiuū formalr:sicut h̄.nō ipole eſt hoīez currere valz iſta:pole ē hoīem currere. Silr illud p̄n^m.ipole eſt idez ſil eē t̄ nō eſtevalz hāc:necesse eſt idē nō ſil eē t̄ nō eſſe.vii di ctū negat̄ nō modus. **C** Ad aliud multi ſilli doceſt̄ ex hypothesi:q̄ tali mō² argueren: nō q̄ p̄ illos modos ē ali qd p̄bare. p̄batio iſt² docet ibi p̄bare ex ſillo ex falſis:t p̄ illos nūq̄ p̄babit aligd. Silr de circulari ſillo q̄ quē nō ē p̄bare in eo ipo q̄ eſt circulare.nō p̄bat.vii dico q̄ ē no tius ipofſibile idē ſil eē t̄ nō eē q̄ ne eiuſdē de ſe.vii l̄ ne garet q̄ idē nō ſit ipm:nec nō ipz:ti nūq̄ diceret q̄ idē ſil ipm met:r q̄ nō ſit ipz met. **C** Ad aliud,ois deceptio que p̄t fieri eē p̄ ſenſum,nō falſificat p̄mū p̄n^m.vii nūq̄ aliq̄ ſenſus quo ad h̄ dicit q̄ h̄ ſenſibile ſit h̄:t̄ nō ſit h̄ in eodē iſtati. **C** Ad aliud vez ē:t eſt cā:q̄ nō p̄tractat̄ mi.cū ma iori.vii vult p̄hs q̄ maiore ſolu² p̄ ſciſ ſcire tpe q̄ minore t̄ cōclusiōem:tū eodē tpe ſcīf maior² h̄:t̄ minor ſi applicē tur,vnde ad formā q̄n dicit p̄tingit ignorare in p̄ticulari t̄ ſcire in vlr:vez ē:ppter h̄ q̄ nescit iſtud p̄ticulare p̄t̄ ſub vly:ſi tū ſcire t̄ applicare tūc nō:dñia nō valz:nō n. opioz p̄dictoria:nisi opiner hāc mulā eē p̄tētā ſub mula: t̄ h̄ nō fa cio p̄ poſitū:nec ſeq̄t̄.du¹⁰ hāc ergo aliq̄ ſed ē falla dñt cert⁹.n. ſuz hāc eē flam. aliq̄ mula nō ē ſterilis:ſz nō oꝝ ſci re q̄ h̄ ē falla,ḡ r̄.q̄ ſicut aīs verum ad vītatez dñtis. ſic falſitas conſequentis ad falſitatēm antecedētis.

Cuale vero nec contradictionis medii nihil
ee^tringit; sed necessariū aut dicere aut negare
vnū de vnoquogz. L.c. xxvii. Qd. III.

Verum iter adictoria sit medius.
est mediu[m] ee[n] tno[rum] ee[n] gnō[re] ergo t[em]p[or]e. Item inter extrema plus distatia sunt pl[et]a media. q[ui] iter infinita distatia infinita media. adictoria distat in infinitu[m]: q[ui] nō dicitur intelligere maiorem distatias; q[ui] si sic illa erit sub adictio[n]e. oī finito dicitur intelligere maius. Item inter oīa relatio[n]e latio est mediu[m]: adictoria referunt adiucent, q[ui] erit relatio media. Item ibi est mediu[m] p[ro] abnegacione: q[ui] scutu[m] cuius medietas ē alba: et medietas nigra nō ē albū; nec nō albū.

Liber

- T.c.5.** Itē si nō eēt mediū: tūc de quolibz altep: s̄z b̄ falsa. Os
b̄ albus. et b̄. omnis homo nō albus.
- T.c.7.** Oppositū vult p̄hs p̄mo posterio. z̄. d̄ictio est oppo: cu-
ius non est medium secunduz se contra diffinitionem: qz
nō est propria, quia d̄ contrariorū immedias. C Dicen-
dūz q̄ diffinitione est multiplex: eo q̄ negatio possit negare
p̄seitātē v̄lē ibi p̄seitas negatiois: tūc est itellect⁹ q̄ per
seitas affirmat. tūc est oppo cui⁹ fm̄ senō est mediū: ex b̄
sc̄t̄ur: cuius nullo mō est medium. vbi. n. v⁹ o⁹ test per se:
reliquū nullo mō p̄t̄ s̄esse: est aut̄ medium per acc̄is iter
ōria immedias: nō sic b̄. C Ad p̄mū p̄ncipale q̄ nihil ē me-
diū iter ens et nō ens si accipiant vt d̄ictoria. Accipieō
tū nō ens nihil et ens actu est aliqd mediū. C Contra. ois
mutatio est mediū iter p̄ se terminos: sed termini gnōnis
sunt d̄ictoria: qz eē et nō eē. pbatio assumpti. s̄. pb̄y coruz:
gnatio est a nō subi in subm. corruptio ecōuerso: et ibidez
dic̄t q̄ gnatio et corruptio s̄ut iter d̄ictoria. C Itē. 4. bu-
iis.ca. 6. arguit sic. Si me⁹ iter es et nō ens. ergo mutatio
aliq media iter gnōne et corruptionē. n̄a nō valz nisi acci-
peret d̄ictoria p̄ teris gnōnis. C D ad b̄. ad mi. q̄ termi-
ni nō sunt d̄ictoria: s̄z p̄uatio et forma. C Ad auctoritates
itelligit per nō subm p̄uationē forme. Silt ibidē exponit
q̄ sequit q̄ priuatiue opposita sunt d̄ictoria circa subm
aptū natū q̄d mutat. C Ad illud b̄ in 4. hui⁹ d̄r. q̄ arg⁹ ē
a maior: q̄ si mediū sit iter d̄ictoria multo magis iter q̄.
cūq̄ alia opposita: et ita iter p̄uatiōem et formaz. et ita aliq̄
mutatio media iter illā q̄ terminat ad formā: et illā q̄ ter-
minat ad p̄uatiōem. C Lōtra p̄mā glosam in l̄ra dicit nō
subm d̄ p̄uationē. ergo per nō subm itelligit p̄uationem.
C Lōtra z⁹ sic. posset eē generatio vel corruptio iter ōria
immedias. qz illa circa subm sunt d̄ictoria. C Itē r̄i⁹. cō-
cedit p̄po⁹ si p̄uatio et forma s̄nt p̄p̄y termini gnōnis: s̄z
p̄uatio et h̄ritis circa susceptibile sunt d̄ictoria. Si ḡiter
p̄uatiōem et formā sit mediū iter d̄ictoria erit medium.
C Ad p̄m dico posset credi q̄ p̄ subm p̄qd itelligit formā
positiuaz t̄m̄ itelligeret extremū ūrietatis nobili⁹: qz extre-
mum vilius v̄lē p̄uatio. b̄ excludēs expo' se itelligere p̄
nō subm extremū ūrietatis ignobilis⁹. d̄ nō subz dico p̄ua-
tionē. i. v̄trūq̄ extreñū ūrietatis: et non solū alterū: qd̄ est
p̄fectiū: sed et ip̄fecti⁹: vt nudū et niḡz neutrū isto⁹ ē p̄i-
uatio simpli. vnde per nō subm nō itelligit alia p̄uationē
simpli: s̄z ūriū d̄cī est. C Ad aliud de ratioe d̄ictiois
duo sunt: q̄ alterū neçario isit: et q̄ alte⁹ nihil ponit: ōria ī
mediata circa subm aptū natū h̄rit vna d̄ditionē. s̄. q̄ alte-
rum iest: s̄z sc̄dam nō: qz v̄trūq̄ ē positiuū: sed sc̄da regrit:
vt p̄z l̄ra. ad gnōne et corruptioem: s̄z v̄trūq̄ est i p̄uatiue
oppositis. C Ad z⁹ arg⁹. aut logiq̄ de gnōne: et tūc nō est
formanec p̄uatio: nec sub p̄uatiōe vel forma: sicut p̄uatiō
vel formatiū: et tūc ē mediū iter illā: s̄z sic nō sunt d̄icto-
rias: s̄z circa aptū natū: s̄z gnōtio nō est subm natū. Aut log-
iq̄ de gnōtio: et illud est natū recipi p̄uatiōem et formā. sic
tūc r̄no. q̄ illud subm semper est p̄uatiō vel formatiū: qz
p̄uatiō v̄lē ad ultimū istas: et formatiū in illo vltio. et ita nū
quā babet mediū. C Lōtra q̄ circa subz natū. puta circa
generatiū vel generabile sit mediū iter p̄uatiōe et formā
p̄ba⁹. 6. physicoz. pbat p̄hs q̄ oē qd̄ mutat p̄m ē in ter-
mino a quo: et p̄t̄ ī termino ad quē. q̄ subm gnōnis muta-
tiois parti est sub p̄uatiōe: et p̄m sub forma. C Itē si p̄ua-
tio ē terminū a quo gnōnis. ergo ip̄m subm d̄sinit aliq̄ eē
sub p̄uatiōe: et nō in istati sub quo ē sub forma. q̄ in alio an-
nō imediatō. ergo mediator: et iter talia est t̄p̄ mediū in q̄
subm sub neutrō d̄ictorio est. C Ad p̄mū d̄om q̄ p̄posi-
tiova est de mutatioe d̄l⁹ cui⁹ est mot⁹: nō de idiusibili: cu-
iūs est gnōtio: qz sil ibi gnātūr et gnātū est. C Lōtra cōmē-
tator dicit ibi: q̄ demāratio illa locū b̄ in. 4. gnib⁹. s̄. in sub-
stantia q̄: qualitate et vbi. C Itē ar⁹ ī genere sube: sicut
- T.c.7.** mino a quo: et p̄t̄ ī termino ad quē. q̄ subm gnōnis muta-
tiois parti est sub p̄uatiōe: et p̄m sub forma. C Itē si p̄ua-
tio ē terminū a quo gnōnis. ergo ip̄m subm d̄sinit aliq̄ eē
sub p̄uatiōe: et nō in istati sub quo ē sub forma. q̄ in alio an-
nō imediatō. ergo mediator: et iter talia est t̄p̄ mediū in q̄
subm sub neutrō d̄ictorio est. C Ad p̄mū d̄om q̄ p̄posi-
tiova est de mutatioe d̄l⁹ cui⁹ est mot⁹: nō de idiusibili: cu-
iūs est gnōtio: qz sil ibi gnātūr et gnātū est. C Lōtra cōmē-
tator dicit ibi: q̄ demāratio illa locū b̄ in. 4. gnib⁹. s̄. in sub-
stantia q̄: qualitate et vbi. C Itē ar⁹ ī genere sube: sicut

Questio

arguit ibi p̄hs: qd̄ oīno est sub termino a quo nō mutat: et
quādo est omnino ī termino ad quem: tūc mutatus est.
ḡp̄ mutatur partiz est sub termino a quo: et p̄t̄ ī termino ad quē. C Ad primū istorū. q̄ d̄metator dicit fal-
sūz de gnōne idiusibili que est terminū motus: qz si p̄t̄
b̄ p̄uatiōem: et p̄t̄ ī formā: tūc nō b̄ totā formā cōplete.
ḡad b̄ q̄ beat̄ os ip̄m mutari: et tūc illa mutatio nō est v̄l-
tima. C Jō d̄om q̄ illa p̄p̄ b̄ locū ī gnē sube tūn ratōe
mot̄ precedētis gnōnē: s̄z ex b̄ nō segt̄ q̄ sit ī gnē sube
nisi extēdēdo. v̄lē v̄lē ūmetatoris extorqueri v̄lē: vel est
negāda: n̄iſ q̄ illa alteratio a gnōne q̄ est terminū p̄t̄ dici
ē ī gnē sube alr̄ q̄ alia: cui⁹ nō ē terminus gnātio. C Itē
d̄om vt p̄us: q̄ d̄cī p̄hi b̄ veritatē solū ī mutatiōe diui-
sibili. C Ad illud: q̄ illud qd̄ mutat solū mutatiōe idius-
ibili q̄d̄ mutat totalē ī sub termino ad quē. C Lōtra. n̄i-
bil mutat ad hitū. p̄ de gnōne. C D̄om q̄ aliqd b̄ formā C T.c.5.
in geto eē: et forma p̄supponit mutatiōi: ad tale eē nō ē mu-
tatio: tūn q̄ mutatio fit ad illud qd̄ sil habet type: s̄z posteri-
us n̄iſ: qz nūc acgr̄: b̄ necessariū ē ī mutatiōe idiusibili.
C Ad aliud q̄ subm aliq̄ desinit eē sub p̄uatiōe. ī istan-
ti ī quo primo ē formā. Desinit exponit dupl̄. v̄nomō
per positōem p̄t̄is: et negatōez futuri: vt nūc est: et nō erit
Alio mō p̄ negatōez p̄sentis: et p̄positōez p̄teriti: vt nūc nō
est et fuit. hoc secundo mō d̄z exponi ī p̄posito: nō p̄: qz nō
est dare v̄ltimū nūc termini a quo gnōnis vel corruptōis
ī quo terminū ille sit. C Ad aliud p̄ncipale q̄ p̄p̄e distā-
tia ē ī gnē quātitatis: et de hoc ē v̄ez: tūn de distātia trās-
lata ad alia: vt opposita: qd̄ nō valz: qz ōria immedias maxi-
me distat: et tamē nullū mediū: b̄. n. ī p̄posito ē distātia
p̄uatiōia. qz alterū d̄ictorio p̄ est p̄uatiō alteri⁹. C Ad for-
mā q̄ nō ē v̄ez qd̄ sumit ī maio: n̄iſ v̄bi extrema distā-
tia sunt positiva: et forte nō ē oībus talib⁹: et forte minor ē
falsa d̄ictoria distat ī ifinitū: qz de quolibz alteruz d̄i-
ctorioz. ergo quātūcūq̄ modicu aliqd distat ab uno ūtra
dictorioz aliud extēmū p̄dcī de eo. tūc p̄p̄ glosat. est
ibi ifinita vel maxima distātia b̄ est inde⁹: qz quecūq̄ mi-
nima distātia sufficit etiā: et maxia p̄t̄ eē. vnde nō segt̄:
q̄ ibi sit ifinita distātia positiva: p̄t̄ tamē eē ibi grā mate-
rie alicui⁹ si alterū extēmū sit ifinitū positivū: vt de⁹ et nō
deus. vnde d̄ictio minimā distātia regrit: et maximā per-
mittit. ita q̄ idifferēter saluat ī oī. C Lōtra istud si non
in ifinitū distet: s̄z idetermiate. q̄ cōtraria magis formalē
sunt opposita q̄ d̄ictoria. pbatio: qz ōrietas ponit maxi-
mā et regrit: et d̄ictio fm̄ te solū p̄mitit: et nō regrit. q̄ t̄c.
s̄z hoc est fl̄z: qz d̄ictio ē p̄ma oppo. p̄m ē maxime tale.
C Ad istud q̄ ōria icludēt maximā distātia vel maiorē
positivū q̄ cōtradictoria: tamē cōtradictoria permittunt
maiorem distātiaz n̄iſ eē: quia pone maiore distātiam: qz
iter cōtraria: et de illa dicitur contradictio. pbatio p̄ni. qz
impole est gen⁹ icludere aliquā p̄fectiōez que nō sit ī spē
cū aliquo supaddito p̄ qd̄ spēs ē spēs. q̄ cum d̄ictoria iclu-
dāt ī oī oppōne: sic supi⁹ ad illa: nō loquor d̄itentōe d̄i-
ctorioz. s̄z de his gbus īst̄ īffirmatiū v̄lē negatiūe qcqd̄ ēst
in itellectu oppōnis d̄ictorio erit ī quolibz alia oppōne
cū aliqd addito: et nō ecōuerso. C Ad pbatioem fl̄tatis cō-
sequētis. q̄ p̄m ēst equocū. s̄. mō ī p̄dicamētis d̄ alqd̄ p̄m cō-
nā et causalitātē: et p̄m ēst maxie tale: sed d̄ictio ēst op-
positio p̄ma nō cālitātē: s̄z p̄ma: qz munissima. b̄ est sc̄do
mō p̄oritatis ī p̄dicamētis: vnde icludēt ī qlibet alia. iō
nō maxia. C Lōtra q̄ est p̄ia cālitātē: pbatio: qz si nō eēt
illa oppo nulla alia eēt: et si n̄lla alia eēt: s̄z nō ecōuer-
so. ergo v̄lē q̄ sit p̄ma cālitātē. C D̄om p̄sile ponat q̄ de⁹
faceret aial sine oī ōria specifica: sicut forte est aial ī em-
briōe: si aial nō eēt: nulla spēs eēt: et si nulla spēs eēt: posset
aial esse. q̄ aial sic eēt p̄fectissimū: nō valz: s̄z segt̄ ex b̄ q̄

al eēt munissimum. ita in pposito. **C** Itē q̄ nō sit ma-
xima distatia positiva iter ḥdictoria. pbatio: q̄ iter oia cō-
tradictoria scđm q̄ talia ē equalis distatia. q̄ si aliqua di-
stāt finite s̄z q̄ ḥdictoria. segur q̄ oia ḥdictoria finite di-
stāt. assūpta probat: q̄ iter ḥdictoria aliq̄ est mutatio
nalis: q̄ glibz de se nō sedēte pōt facere sedēte. q̄ nulla cō-
tradictoria fin q̄ talia infinite distat. **C** Ad istud q̄ equa-
liter distat q̄tū ad coex̄ndi modū: nō quo ad existēdi gra-
dū. **C** Ista r̄usso nō saluat infinitā distatia: q̄ si itelligit rō
distatia infinita quo ad coex̄ndi modū sic respectu potētie
dīne sunt infinita: q̄r nō pōt de' facere q̄ fil existat. **C** Itē
tūc in oī oppōne eēt infinita distatia: cuz nō possit eēt fil. Si
q̄ ad eēndi gradū: tūc nō est infinita distatia: q̄r quātūcūqz
parū distet vñ ab altero. **B** est non B. **C** Ad 3^m pncipale
verū est loquēdo de inten^b. ibi est relatio media: r̄ sic oia
opposita sunt in ḡne relatiōis: q̄r oppō q̄ est gen^a ipsorū est
ibi: loquēdo de reb^a substractis nō ē vñ: sicut hō r̄nō hō
nō referūtur ad inuicēz. **C** Ad 4^m pncipale dicunt aliq̄ q̄
nō est icōueniēs. ex q̄ vñū ḥdictorioz iest proxima parte: r̄
reliqui pro alia. ideo nō resp̄cū eiusidē sed vtrūqz iest fm
qd. **C** Lōtra. t̄c me^m iter ḥdictoria: sicut iter ḥria imedia-
ta. **C** Dōm q̄ iter cōtradictoria nō est mediū sim^a: q̄r cir-
ca nullū subm neutrū sim^a pōt iesse vel vtrūqz fm gd: tñ
in alys pōt cē simplr̄ mediū circa aliq̄ subm: q̄r lapis nō
ē cec^a nec vidēs simplr̄: nec fm gd vñū r̄ alterū. **B** z alr̄ po-
test dici q̄ est vñ: dē q̄ hoc scutū nō est albū simplr̄: tñ
de ḥrys nō valz. est b̄ scutū albū vel nigrū. dico q̄ neit.
q̄r nihil denoiaſ ab accīte nīf sim^a iſt. in ḥdictoris nega-
tiua ē simplr̄ vñ: q̄r ḡcqd falsificat affirmatiuaz verificat
simplr̄ negatiuaz. fm gd falsificat affirmatiuaz. q̄ verificat
simplr̄ negatiuaz. **C** Lōtra. si hoc scutū sit simplr̄ nō albū;
r̄ B nō est nigrū: r̄ sic b̄ alys. q̄r hoc scutū nō est coloratu: s̄z
hoc est fm. ergo alia negatiua que pcedit. **A** nā probat: q̄r
ḡcqd denoiaſ a ḡne denoiaſ ab aliq̄ spē. ex ḥsideratiōe z̄
topicoz. **C** Dōz q̄ A nō valz. Ad pbatōem dōz q̄ ad
destructiōez cuiuslibz iferiozis in pdcatōe denoiaſtia nō
segur destructio superioris nisi destruāt qđlibz iferius i-
se r̄ in cōiunctiōe cū alia spē opposita. sic nec est albus nec
nigrū: nec albū nec nigrū fil. Sic A si expo^a. Ali expo^a A^b
sic. denoiaſtia a genero: oī denoiaſi ab aliq̄ spē. vñ est ali-
qua illarū denoiationū: de qb^a est ibi fmo. vel. s. sic b̄ ē al-
bu. vel b̄ b̄ albedinē: vel huic iest albedo. duo scđi modi
sunt veri in pposito. Uel d̄r̄ sic. q̄r b̄ simplr̄ ē vñ: scutū non
est coloratu: q̄r nullo colore. q̄r nec nigrū: nec albū: sicut si
duo hēant vineā: q̄r neutrū habeat vineā. **s.** topic. **C** Ad
duo hēant vineā: q̄r neutrū habeat vineā. **s.** topic. **C** Ad
aliud pncipale q̄r nō est ḥdictio in incōplexis. iō neutrū
pdcat de quolibz in talib^a. **C** Lōtra. s̄. b^a. alterū ḥdicto-
pdcat de quolibz. ppō cōplexa de nullo pdicat. **C** Itēz in
pdcamētis distiguit q̄tuor oppōnes in phīc. duas: q̄r tñ
ille sunt cōplexoz de qb^a logt ibi. q̄r cōplexis sunt oēs q̄
tuor. de qb^a logt in pdcamētis. **C** Itē. 4. b^a. si oppōm
pni pncipy est veruz: tūc idē homo r̄ nō ho. r̄ sic vltra. nō
erit ho nec nō hōnā duaz due negatiōes. q̄ intelligent duo
cōtradictoria pdicari in ppōnib^a affirmatiuaz: q̄rum acci-
pit negatiōes. **C** Itē ho r̄ nō ho repugnat non ḥrie: q̄r in
pīt negatiōes. **C** Itē ho r̄ nō ho repugnat non ḥrie: q̄r in
substātia nō est ḥrietas. in pdcamentis. Silt q̄r nō homo
nihil ponit: n̄ pītatiue: nā nō ho dicit de eo qđ nō est aptuz
eē ho. nō relatiue. q̄r ḥdictorie. **C** Lōcedēdo h̄ ar^a dico ad
rōnē q̄ de ḥdictoris scōplexis. vñ est q̄r altez d̄ dyno-
quoqz: nō tñ de quolibz distributo pro oīb^a suppositis. q̄r
vñi supposito pōt iesse vnum: alij aliud.
C Accidit itaqz r̄ quod famatum est de omni-
bus talibus orationibus ipsas seipzas destrue-
re. Nam qui omnia vera dicit. oīonis sue ḥriā
verā facit. **T** or. 22222

Ad questiōem distinguēdū ē sīc distinguit aut. c.
meta. s. c. d. Res aliqn̄ ē cāta i
sua cālitate. aliqui i suo ee. p̄ mō cā final' in cālit' pcedit cās
agētes recipiētes; t̄ b̄ fz suu ee i aia; qr̄ aia adiuēit eā p̄us;
t̄ postea imágiaſ ap̄ se actōez; t̄ iq̄ sitōez recipiētis; t̄ q̄li-
tātē for̄; r̄ ḡ cālilitas; t̄ r̄ eēndi i aia n̄ ē aliq̄ cā p̄or finali.
imo ip̄a ē cā eēndi ceteras cās. eēvo aliaꝝ cāz i effcū ē cā
eēndi i^m i effcū; t̄ mlt̄a ibidē b̄. t̄ fine ca!. Si d̄ ynaq̄p̄
istaz cāz eēt scia iter eas no^c eēt scia d̄ finali; t̄ ip̄a eēt la-
piētia; t̄ b̄ ē nobilior religs p̄tib̄ b̄ scie; qr̄ ē scia cōside-
rās finales cās rez. Et om̄et. i fine ca!. de p̄n^m; id p̄n^m itē-
dit ad sciedū i hac scia. t̄ id ē cā final'. ōs. n̄. cāe n̄ s̄ p̄n^m nisi
pp̄ id. Et. z. p̄hy. o. sīc p̄n^m i speb̄; sic finis i agibilib̄. Si
gloq̄mūr d̄ poriⁱ i cāndo. dico q̄ extrisece p̄us cānt; qr̄. n̄.
illa; iō t̄ itrisece cānt; n̄ ē. extrin^a at̄ p̄cāt finis. i^m. n̄. qr̄ mo-
uet efficiētē i r̄de amati. iō agēs agit n̄ ē. Sz q̄ cālitas m̄
yl̄ for̄ p̄or; v̄l̄ q̄ for̄; qr̄ pp̄igor efficiēti i fini. mā. n̄. itrat b̄
suppo^m; qr̄ ē s̄ b̄ hac for̄. n̄o at̄ b̄ for̄. st̄ituit b̄ suppo^m; qr̄ ē
i hac mā. Sz q̄ptū ad ee efficiētē p̄m̄ ē; q̄n̄z v̄o mā ab illo n̄o
depēdet fz ee; sic i n̄alib̄. Sz q̄ p̄ducete totū effectū d̄pē-
det; t̄ p̄n̄s d̄ rōne efficiētis n̄ ē trāsimutare māz; qr̄ mā t̄c
q̄ptū ad ee eēt q̄fī coeuū p̄n̄ efficiēti. fō̄ ēt q̄ptū ad ee ē ab
efficiēte; taliq̄ mō d̄pēdet a mā. Sz du^m ev̄t̄z magis sic
v̄l̄ ē. finis v̄o n̄ simp̄ q̄. s. attiḡ p̄ opōne. Sz finis q̄ ē opō
d̄pēdet fz ee ab oib̄ alyſ cāis. verūn̄ sp̄ d̄pēdet mā ab ef-
ficiēte in q̄ptū mā b̄ p̄o. B̄. n̄ ē in q̄ptū fit sub hac forma.

T.c.70. Arguitur sic. finis ē ciusdē spēi cu effi^{re} zidez nū
ro cū for^a. z. p̄h. ḡn ē ordo eentialis in-
ter illa. **C** Itē finis fz ḡ ē itētōc agētī n̄ ēno^m ipo eē agē-
tie: qr̄ n̄ bz nobili^b eē q̄ agēs i q̄ ē. ḡ fz illō eē n̄ ē cā agētis.
C Itē finis nihil v̄ dare agēti: qr̄ si agēs h̄ret eādē vi acti-
uā: z nihil itēderet eodē mō p̄duceret effic̄n. **C** Itē cōfir-
mat. gd. n. ē i itētōc ignis q̄n gnāt ignē. gs ē ille mod^d eēn-
di in. **C** Itē d̄s sub rōne finis vltimi ponit o^m act^d b̄tifici.
h̄at n̄ ē inq̄tū mouet ad agēdū: vt desi^c. **C** Itē cālitas si
i pte exē nis v̄ eēteriare: ē. n. cā oppo^a p̄n^b mot^c. i. b^d. ḡn ē d̄ rōne si
cutina i nis initiare: fz teriare. q̄ ḡ ponit p̄mo causare:
p̄n^e.

Relinquendo ḡ via p̄dictā vnōd̄r q̄ vnuq̄d̄q̄
cēntialr ordinat ad alid nobili⁹
se tāq̄ ad finē n̄ motu nec opōneſz q̄si termi⁹ opōnis:nō
qd̄e pdūciblē p̄ ipam:n̄ p̄ obz ei⁹:z cui isto assilat p̄ opō
n̄. sic de⁹ pōt poni finis imediat⁹ cuiuslibz illd̄ inq̄zū i le⁹
ē ē finis z amat⁹ oē alid siue opō siue obm n̄ ē finis simp⁹
z̄ ē r̄ei⁹ liberalitas. d̄ q̄ logī Aui.6. meta.ca.5. tribuēs alij
n̄ pp sui retributōeſ z̄. z illo⁹ supiora sūt vtilia iferiorib⁹:
sic ipe dīt p̄ meta.ca.z. z pp ordia tōeſ ad h̄ic fine simp̄l̄:
vt ē i se opaf z pdūc. ita ḡ illa opō z pdūctio nō s̄t ei finis

Ad argumenta diceret φεῦ. **Simploqdo.**
b. C Itē ἐκέφορος diatio cuius

cūq ad finē vī eē p appetitū aliquē. ille si ē pure nāl n̄ p̄
eē nisi ad cōmodū. t̄ ita vltim⁹ termin⁹ ei ē ipse appetes.
¶ Itē istō infītū ē i se n̄ epp qō agēs agit. Si. n. illō i se d̄
strueret. t̄ māeret i iterō agētis. s̄ l̄ agēs ageret. ¶ Itēz
ista via n̄ pōt poni de itelligete. q̄ p̄figit sibi finē quē vult.

Aliq via ē ḡ finis cāt inq̄stū (ibi ē inq̄stū mouet.

Contra teriat; et sic non oportet ei dare esse nisi quod itedat ab
(agete. Sed sic non est finis. sed inquit teriat.

Tenēdo q̄ p̄mā viā: q̄ ē cā in c̄stū ē in (magl itra
itētēcagētis. [Non] q̄ ē ibi q̄si eē obie
stū z ee fōrū.

Contra istum etiam obiectum est, quod non est in rebus, sed in ratione, ut sit invenitum in rebus, non in rebus.

Et agella: autem poteriam. Bilit-

rit autem itatum q̄ agētia qdē & singularia si-
mul sunt: & non sunt: & ipsa & quorum cause.
Tex. comēti. III. **Questio.** **II.**

Questio. II.

Itē i motu plectōis plectū pycī qñ pycīes n̄ māet ph ADDI
cīes: sīc v̄tēs rotā: r postea gescēs: n̄ statī dīmittit rotā ge-
scētē. Sic i alteratōe cessatē alteratē n̄ statī cessat alteratē.
Siltō aliq̄ suspēso si ppella tād vñā p̄ēcessatē ppellēte
n̄ statī gescit. Itē ges violēta bz eadē cāz cū motu vio-
lēto: r tñ cessatē mo^r agere māet ges. Itē cātū sp dū ē
ē actu i cāri: n̄ tñ cāns sp cāt: q̄ p̄t corrupi. g. p. p̄mi p̄ani.
6° meta. p. Tū q̄rē cātūr actu i q̄ptū ē ee: n̄ inq̄ptū icipit. n̄
. n̄. icipit n̄issi qđ ē p̄? n̄ ee: sz n̄ cātūr inq̄ptū ē p̄? n̄ ee. accit. n̄.
cāe q̄rē cātūr sit p̄? n̄ ee. Qđ p̄ ex eodē ca^r. f. q̄raccit agēti
n̄ sp egīse. b. n. n̄ p̄? sibi n̄issi inq̄ptū aliq^o: patiēs: v̄l salte v̄
pe^r. Tū q̄r vt ibi ar̄ id ē cātī: a^r sp d̄pēdet abalio a^r n̄. Si
n̄ē ex se ne cīiu^r: r ita nūq̄ icipit. si sic. r i q̄ptū d̄pēdet actu
cātūr: q̄r i p̄ istāti pp bz solū cāt: q̄r tē d̄pēdet. Nō q̄r icipit
vt pb̄t pcedēs rō. Tū q̄r auētas ē ibidē. s. q̄r cātū sp eget
datoe sui ee: q̄diu esz n̄ eget datoē sui ee q̄diu ē si n̄ cāt.
Siltō ca^r. d. cu aliq̄ ex reb^r p̄ eentīa fuit cā ee alter^r: sp e^r
ei cā: q̄diu bz ee. h̄ ḡv̄rēe ei^r opio: ḡr cā eentīal n̄ tm̄ tē qñ
p̄ cāt: sz sp duz cātū māet si sit sil̄ in actu cū cātō: r forte q̄
cātū sp dū ē actu cāt. Lōtra Alii. p̄r ē cā filij: r ignis ge-
nerans cā ignis gēiti: r p̄ se: vt vr: tñ māet effect^r cā destru-
cta. Itē si gnāns n̄ sil̄ māet cū genito: vt ip̄e v̄f r̄ndere
. c. z. sz cū aliq̄ alio qđ ē imē^r cātū ab ip̄o: r illō ē cū alio cā-
to ab ip̄o: r sic v̄sq̄ ad effici v̄f ee pcessus i infinitū i cāis: sz
bz ip̄e pcedēt ca. z. cās n̄ eentīales ict: yl̄n ppinq̄s: n̄ nego
pcedēt i infinitū. Lōtra aut s̄t sibi imē^r i diuerb nūc: r
tūc duo nūc imē^r aut tps ē mediū iter ip̄a: r tē cā n̄ sil̄ cū
cātō: aut nllz ē me^r: sz qđlz cātū sil̄ cū sua cā: r tūc oēs cāe
infīte erūt sil̄ i actu. Har^r fa^r ibi. c. z. r t̄ndet. vide ibi.

E De alio mēbro dīc p̄b̄s q̄ cā i pō: r effect⁹ in pō nō s̄t fil.
C Lōtra. cā i pō: r effect⁹ i pō referūt z⁹ retonis: vtcale
facti⁹ rcale⁹: s̄z ibi ē mutua d̄pēdē⁹ ēntial. q̄ s̄l s̄t r̄n s̄t.
Ad q̄oneim dr̄ p̄ mēbro: q̄ cā efficiēs p̄ motuē
cā vni⁹ effect⁹ imē⁹. s̄. fieri r facti me⁹
diāte: t̄ vā ē ppō d̄ cā i actu r effici⁹ imē⁹. s̄. ipo fieri: q̄ q̄i
cā ēi actu: t̄ mouet: r q̄i mouē fieri ē i mobili. De effectu
me⁹: n̄ o3 B: qr̄ t̄ oia eueniērēt d̄ neči⁹ suppo⁹ q̄ oia b̄rent
cās p̄ se: qr̄ si aligd eueniat z⁹ die sit a. a. si fiat fier a. p̄ se cā
s. b. s. b. h̄z alia cām: qr̄ si b. ē i actu: r cā ei⁹. s. c. r sic redeū
do ad aliid: q̄d nūc ē. sit d. q̄y ē cā ipi⁹. s. z. d. fuit cā i actu ad
quā ex ypotthesi nečio seqb̄at effect⁹ eē s̄l i actu. c. r sic ex

Liber

Questio

c.b. et ex b.a. gōia necō venirent. **Tale ar^m** fac pbs. d.
T.c.7. b².ca².z. Uñ iste due ppōnes n̄ s̄ fil̄ vē q̄ cuiusl; fiēd̄ ō dare p̄ se cām: r̄ q̄ posita cā in actu nece sit effectū ponī in actu: q̄ ex his seḡ h̄ ipol̄s mō p̄dicto. Q̄ oia necō erūt z̄nō pp̄ p̄mā, ppōne: q̄r̄ si ipsa cēt vā. adhuc h̄ nō seque- retur. ergo, pp̄ter scđam. ḡ scđa est impossibilis. **D**e cā in potētia d̄ q̄ nō ōz eē cum effectū: q̄r̄ est p̄r̄ effectū.

Sed contra istos ēar^m nūc fc̄m. ita cōcludit h̄ eos
 d̄ fieri q̄ ponūt effēm̄ imēdiatū: q̄r̄ il-
 lāx duaz ppōnū suppo p̄r̄ bac quā ip̄ dāt. ḡ posita cā in
 actu nece sit cē fieri i actu. Ar^m vt p̄us. d. exīte i actu nece
 ēc. fieri. r̄ ex c.b. et ex b.a. fieri. ḡ oia futura nece sit. h̄ ita
 ēicōueniēs: sic q̄ nece erūt. illō. n. n̄ solū ē icōueniēs. sic q̄
 oia s̄l̄ erūt nece: vt vadit p̄ductio. **S**ēt q̄ successiue n̄
 p̄ vitari gn̄ oia nece erūt successiue salte: n̄si p̄ h̄ solū q̄
 ponāt aligd possē fieri: r̄ tñ n̄ fore pp̄ ipēdimētū. Nec illa
 euāsionalz s̄i p̄n̄ fieri sit aligd fieri. s̄l̄ v̄ q̄ id n̄ sit v̄. s.
 q̄ cā p̄tclaris: r̄ effectū imēdiatū s̄l̄ s̄l̄. **P**er idē ar^m: q̄
 ip̄faciūt: q̄ ponam^m q̄ eēt ml̄te cā agētes ordiate nō p̄
 mo^m. t̄ si cā exīte i actu nece ē imēdiatū effēm̄ eē i actu.
 gōia pdūcibilia a talib^m cāis d̄ nece^m cuēirēt. h̄ at̄ ē fl̄. ita
 enī. t̄l̄. pdūcīt volūtas aligd: n̄ p̄ motū: sic ignis p̄ motū.
 īmo. xtingēti^m. p̄. z̄ne: sic ipsi ar^m. vñ rō n̄valz pls ibi q̄ h̄.
Iō dōz ad for^m: q̄ ibi ē falla h̄z qd̄. r̄ lūmp. **L**ocedo
 q̄ q̄n̄ cā cāt̄ factū: q̄ nece seḡ q̄ effectū ē i actu. ḡ nece ē
 effēm̄: n̄ se: q̄r̄ cā ē i actu. t̄l̄. vñ. z̄ny. effēm̄ nece nece^m
 ē ē i actu: s̄i cā sit i actu: ḡ effēm̄ nece ē ē p̄oref q̄ cā eē
 nece i actu. nūc. n. ex nece^m d̄dit d̄l̄ se: neceitas z̄ntis: n̄si
 an̄s sit neceiuz sic n̄ h̄. **S**ēt cā i actu. xtingēter. **S**ēt pbs n̄
 sic arguit. **S**ēt h̄ sup^m: q̄ po^m eo q̄ ē cā: se: nece cāl̄: sic
 p̄z p̄ ex^m ei^m. ibi. **L**ōtra. adhuc i d̄ q̄ ē cā t̄l̄ ē v̄l̄ fuit v̄l̄
 erit. ḡ p̄ns n̄ ē neceiuz. **R**: si iā aligd ē ad q̄d̄ nece seḡ
 ad. id ad nece ē fore nece^m seūtib^m. sic q̄ n̄ p̄ euitari gn̄ eē
 h̄z n̄ lūmp̄ neceiuz: q̄r̄ potuit euitari. q̄r̄ illō q̄d̄ n̄ ē: potuit
 n̄ ē nūc. **L**ōtra id alid̄ d̄ cā i p̄o: r̄ effēm̄ i p̄oyr q̄ s̄l̄ s̄l̄ z̄
 n̄ s̄l̄: q̄r̄ referūt z̄: r̄ lūlo p̄z q̄ mutuo depēdent.

Potest alr̄ dici ad q̄n̄ē. q̄ illa d̄ria n̄ ē d̄ relone cāe
 i p̄o: r̄ effēm̄ i p̄o: q̄r̄ sic s̄l̄ ē cā i p̄o: r̄ effēm̄ i p̄o:
 sic d̄ cā i actu: r̄ effēm̄ i actu: q̄r̄ v̄no ḡne r̄lonis r̄ferūt oia h̄.
 vñ h̄ n̄ ē d̄ria. **S**ēt h̄ v̄ta h̄d̄cī attēdēda ē d̄ fū^m relō-
 nū. Q̄r̄ relone cā i actu: r̄ effēm̄ i actu n̄ p̄ fūdāri n̄ ē ētē i
 actu. r̄ iō sic r̄lones s̄l̄ s̄l̄ z̄n̄ s̄l̄. ita r̄ fū^m eaz. sic p̄ expo-
 ni^m: **S**ēt relones cā i p̄o: r̄ effēm̄ i p̄o: r̄egrūt fū^m i actu. r̄
 iō n̄ ōz fūdānta earu s̄l̄ eē: lic^m r̄lones s̄l̄ s̄l̄ in actu.

ADDI **S**i āt̄ ē cā i actu s̄l̄ erūt illa relō: r̄ illa n̄ p̄ fūdāri n̄ ē ē-
 te i actu. ḡ aligd ē ēs̄ i actu i q̄d̄ fūdāf. Et iō si cā ē ē i actu
 aligd i solū e effēm̄ i actu: s̄l̄ aligd exīstīt actu q̄ ē effēm̄
 i actu. **S**ēt si relō cā i p̄o fūdāf i ētē i actu: sic iſte ē edificā-
 tor. n̄ ōz relone effēm̄ i p̄o q̄ s̄l̄ ē cū relone cāe i p̄o fūdā-
 ri i aligd ē ē i actu. ita q̄ n̄ ōz s̄l̄ aligd exīstīt: q̄d̄ sit edificā-
 tor aligd exīstīt: q̄d̄ sit edificabile: q̄r̄ edificabile p̄t exi-
 stīt ē ē i p̄o. Nec itell̄ d̄ria fūdāf^m r̄lōnū p̄o i actu et
 effectū i actu: ad fūdānta relonū cāe i p̄o r̄ effēm̄ i p̄o in q̄z
 tū s̄l̄ s̄l̄ fū^m: q̄r̄ v̄treq̄ relones v̄trīnḡ s̄l̄ s̄l̄. Ita ētē fū^m s̄l̄
 s̄l̄: r̄ actu ētē s̄l̄ in q̄z fū^m h̄ ē actu: s̄l̄ sub ill̄ r̄lōnib^m: s̄l̄
 n̄ s̄l̄ s̄l̄ actu exītīt. **S**ēt cā r̄ effectū i actu si vñ existīt: r̄ ad. n̄ sic i
 p̄o. Nec dico. si vñ fūdāntū existīt cāe. s̄i actu q̄r̄ fūdāntū
 effectū i actu existīt: q̄r̄ fū^m actu existīt sine relone: s̄l̄
 si ē sub relone cāe i actu: r̄ actu existīt: tūt fūdāntū relō-
 nis effectū i actu actu existīt: vt sit i sumā d̄riā: sic hic in
 itē relones: q̄r̄ v̄treq̄ nece i s̄l̄ s̄l̄: nec iter fū^m r̄lōnū i q̄z
 tū s̄l̄ s̄l̄ fū^m: q̄r̄ r̄ illa v̄treq̄ nece i s̄l̄ s̄l̄. Lū sine ill: sic n̄ s̄l̄ s̄l̄
 relones: nec d̄ ill̄ q̄ fū^m s̄l̄ s̄l̄ sine suba in se. Siderat: q̄r̄ sic
 neutrobq̄ nece i s̄l̄ s̄l̄ actu: nec nece i s̄l̄ s̄l̄ p̄o. **S**ēt itell̄
 d̄ria d̄ fūdāntis actu exītīb^m sub relonib^m p̄atis ad exī-
 tiā ab^m n̄ ad exītīa sub relonib^m. h̄ sic expōit. si cā ē i actu

ita relō ē i actu. ḡ nece ē aligd exīstīre i actu i q̄ fūdāf r̄lō
 cāe in actu: r̄ effectū i actu: s̄l̄ cā in potētia est: sicut edifi-
 cator: n̄ ōz aligd ēs̄ in actu ē ē in q̄ fundēt illa relō i po-
 tētia: sed sufficit h̄re aligd fundamētum ens in potētia. **TIO**

Ad primam r̄nē: q̄r̄ relones s̄l̄ s̄l̄ i actu r̄ fūdā-
 mēta reali s̄l̄ i actu. **S**ēt dū mot̄ est

n̄ ē cā agēs cē i actu: s̄l̄ i vltio i stātī: accipēdō tū effēm̄: r̄
 cē mouēs i actu: ē ille effectū i actu: s̄l̄ dū mouet n̄ ē cā in

actu: nisi fieri. **S**ēt i vltio i stātī: cā i actu feti: r̄ tē s̄l̄ s̄l̄ i
 actu. **C** Ad aliō d̄. 4. b^m. dico q̄r̄ mouēs ē s̄l̄ nā cū effēm̄: q̄r̄
 si s̄l̄ p̄ se relīna relones s̄l̄ s̄l̄: tū res subta mobi^m est p̄o
 alia re i q̄ fundēt relō effectū: r̄ tē logī d̄ fun^m: n̄ d̄ relonib^m:
 q̄r̄ dīc ibidē q̄r̄ s̄bilibia p̄tē n̄ exītīb^m sensib^m: q̄r̄ s̄bilibia
 r̄ sensus dūr rela^m. **C** Ad 3^m ar^m q̄r̄ scītū ē cā scie aliquo^m:
 r̄ dico q̄r̄ scītū i actu: r̄ scia i actu s̄l̄ s̄l̄ z̄n̄ s̄l̄. r̄ cū dīc q̄r̄
 referūt z̄^m. nego: s̄l̄ scia i actu: r̄ scibile n̄ i actu scītū. **C** Ad
 aliō de deo: q̄r̄ de sp̄ fuit: n̄ tū cā i actu sp̄. **C** Lōtra. tūc fū-
 it cā i p̄o: r̄ tē mutat^m: q̄r̄ factū ē de cā i p̄o. cā i actu. Nō va-
 let: q̄r̄ agēs voluntarīz vō^m atīq̄ n̄ mutata p̄t cāre q̄r̄ pla-
 cēt sine mutatōe sui: sic si ego yellē mō sedere cras posīuz
 sedere cras sine mutatōe vō^m mee. **C** Lōtra auer. s. ph. 2^m. 4.
 voleās n̄ facere tē: r̄ n̄ nūc. saltē expectat tps: q̄r̄ n̄ est sine
 mutatiōe. **C** R^m: ita feci tē miser Auer. q̄r̄ fuit i tpe ds
 īeter^m: an̄ mūdi creatōez n̄llīn tps expectauit: q̄r̄ i stātīq̄
 expectatio cternī^m i stās ē. nōl̄ mēsurare deuz h̄z Auer.

Et q̄r̄ cā n̄ mutata p̄cedat nou^m effectū: p̄. a. ē nou^m. ḡ ADDI
 h̄z cāz: r̄ cūz n̄ sit ire i infinitū yenief ad cāz n̄ nouā a q̄ ēm
 me^m noui aligd. **C** Itē quō p̄t cā n̄ mutata sp̄ mouere
 q̄d̄ ē sp̄ alii: r̄ alii effēm̄ h̄re: r̄ tē p̄t aliq̄n mouere cū p̄us n̄
 mouerit: cū n̄ sit n̄si nou^m effectū sp̄ i p̄ meb̄o: r̄ nou^m aliq̄n
 i. z̄. **S**ēt q̄r̄ nūc mouit: r̄ n̄ tūc. q̄r̄ voluit. h̄z n̄ est q̄r̄ cāz.
 q̄r̄ hita cā ēm^m r̄ sufficiēt respēcū effectū n̄ ē v̄l̄ tra q̄r̄ cāre,
 r̄ tūc oūz ētē demō. ḡ idiscip^m ē q̄r̄ cāre q̄d̄ nou^m ī deo. q̄r̄
 latīo rōnis n̄ p̄cederet creatōez: s̄l̄ q̄r̄ seq̄ref ita q̄r̄ cā i q̄z
 tū p̄cedit cāre inouāt i n̄llō: s̄l̄ vt agit q̄r̄ cāndo actōez ma-
 net vt p̄us ētē n̄l̄ nec re nec rōne mutat^m. Alij dñt q̄r̄ ois re
 latīo nouā ētē effēm̄ ētē i q̄r̄ cā d̄ ad effēm̄. **C** Lōtra. vbi ē re
 latīo ibi ē fun^m. **C** Itē i q̄r̄ relō. illud referī illa relone.

Jē relones sibi iūcē oppōt^m erūt i eodē. Alt̄ d̄ q̄r̄ ē no-
 ua dñoia^m atīq̄ reloni. **C** Lōtra eadē rōe. p̄r̄ me^m q̄r̄ gnā-
 uit me: n̄ hūit nouā relone: q̄r̄ p̄fuit gnātū: r̄ solū gnāns
 h̄re nouā dñoia tōez. **C** Tēnēdo ḡ p̄am illaz viaz ē dubi-
 ratio. vtz sit p̄ i cā illa relō rōnis: an̄ in effēm̄ relō real. D̄r̄
 z̄: q̄r̄ referīl̄ reale ē cā rōnis: n̄ eē. **C** x̄ d̄ d̄x tro i aialī: r̄ s̄l̄
 nistro i colūna. **C** Lōtra. p̄. n̄l̄l̄ fuit h̄z cātī^m q̄r̄ i cābile: q̄r̄
 n̄. h̄z cātī^m. jō id cābile. ḡ p̄us h̄z cāns q̄r̄ illud cātū.

C Lōfirmat. q̄d̄ ē i cā p̄cedit i q̄d̄ ē i effēm̄. **C** B^m illoz n̄
 valz: q̄r̄ sp̄ maior d̄ria reducit ad mōzez. **C** Ad 3^m ar^m alr̄
 h̄z aliq̄s scibile h̄z s̄l̄ s̄l̄ r̄ eēntialr̄ referī ad scītū i p̄o: r̄ scia in
 p̄o: r̄ scibile s̄l̄ s̄l̄ r̄ s̄l̄ s̄l̄: nec accīt scibile: q̄r̄ scītū i p̄o. Acci-
 dit tū lapidi: sic accīt Joāni q̄r̄ sit p̄r̄: n̄ tū accīt p̄r̄ q̄r̄ sit p̄r̄.
 vñ sic scia i p̄o eēntialr̄ depēdet a scītū i actu. ita eē. vñ q̄d̄ dñt q̄r̄ accīdīt sci-
 bili: q̄r̄ scītū. itellīgēdū ē de re subta. s̄l̄ lapide vel ligno. p̄-
 dī. Scibile. n̄. si scibile: n̄ si ei^m p̄t eē scītū: q̄r̄ si ēt scī-
 bili: r̄ eē n̄ ēt scītū i p̄o: eēt scibile i n̄ scibile. ḡ in rōne scibile
 i cludif scītū i p̄o: sicut suū p̄ se correlatīum.

C Hōz qd̄ v̄tīḡ altera cā est eēndi nečaria: ho-
 rum aut̄ nulla: sed pp̄ter hec alia sunt ex neces-
 sitate. **T.c. VI.** **Questio. III.**

Trum uečia hēant cāz sui eē. q̄r̄ n̄.
 Auic. p̄ meta. ca. 6. a. Quia oē
 bñs eē p̄ cām: circūscripta cā n̄ h̄z eē: r̄ tē
 n̄ neceiū de se. ḡ nullū cātū de se neceiūz
C Itē cā effīciēs est ynde p̄n^m mot̄. **S**ēt

Quintus

L.c.4. In immobilib^o nō ē mor^o. **C**Opp^m in. z. huiⁿ necessarioꝝ vt
sempiternorum sunt cause.

Dicendum q̄ si alijs pōt eē effect⁹ ne cāri⁹ pōt ne
cessitas ei⁹ b̄c cāz efficiētē: sīc res i pā
b̄z cām: qz oꝝ ponere vñu a q̄ est cālitas oium: qz sī necessi
tas effect⁹ nō haberet cām cui⁹ sit in cāto aliqd eēt in cāto

Eld auicennā intelligit de necio p se (nō cāti).
Sed aliqd dñ neciūm p se effectiū.
ita q p se excludat alia cām efficiētē pōrē: r sic solus de' ē
p se neciūm in gñe cāe efficiētis. vel pōt aliqd eē neciūm
formalr t p se: r tale pōt ab alio eē: qr sic ipz neciūz forma
liter in se effectiū ē ab alio. ita r necessitas. tūc ad formaz
circūscripta cā nō ēēt neciūz ex se. vezz ē in gñe cāe efficiē
tis: tñ formalr si forma ei' posset stare de se: h̄et neccitatez
sine efficiēte: s̄z nō pōt sine pmo. vñ circūscriptio illius cir
cūscribit etiā cām i trinseca formalē necessitatis ex p̄t: n
enī p̄tē bz a se p̄tē ab efficiēte: s̄z totū: tā nāz qr neccitatebz
ab efficiēte: quo sublato totū tollit. Cōtra: qr circūscri
pto aliq nō ē: nō ē neciūm nisi ex suppone. Cōtra: qr illō
qr ē neciūm: ex suppone neccia ē neciūm. Cōtra: aliud rñd
qr illa descriptio ē a posteriori r nō a notiori. nō n. ē simp
dñone efficiētis: qr sit pñ "mot". qr accidit efficiēti bz qr b⁹
qr agat p motu: qr efficiens potest agere sine motu. tamen
in naturalib⁹ communiter est vera.

ADDIC *in naturalibus communiter est vera.*
Respsio ad questionē ad Bꝝ effectꝝ sit necessariꝝ

L.c. 89. de principiis resiliencij et clonum. z. pbi. s. In icopleris sine en-

L.c.89. rō neçario cāntis e:q; deſtructo effectu ipſa deſtruat. n.c.e.
de pncipys respū xclonum.z.pbi.8. In icōplexis ſine en-
titate rerū nlla ē cā vtrōq; mō neçia. nlla.n. poſt pīnā eēt
niſi p̄a eēt:qz nlla alia niſi cāta:r ſi nō ē neçio cāta ſi neceſ-
ſario ē:rita nō neçario cāt. Sz pīnā oſt neçia in cāndos:
qz ex rōne cāe neçe ipſa deſtruereſt deſtructo effcū: r ita ei?

TIO etitas nō eet oino ab^m t̄ idepedēs. Argueret h:qr libe
re cāt. n̄ v̄z:nā t̄ pductio. s.l. ē libera siue libere: t̄ tñ nečia.
CEn̄ aliq sūt effectⁿ nečari fm qd: siue sub 2ditiōe. s. si cā
ē p eo q̄ cā pxia ex nāli colligātiā cū effēcū nečio dū ē cau
fat l^m. Sz nec sic ē nečitas ī pīna cā: q̄ tūc eet nečitas sim
pl̄r: cū illa cōditio sit simpl̄r nečia. Qd. n. nečium ē ex sup
bōne simpl̄r nečia ē sum' nečium: illud supposituz in alijs
cāis nālibⁿ nō ē simpl̄r nečiu. **A**d ar^m i op^m, nō oē sem
piternū ē nečium: sz h̄ ilřa. t. 8. pl̄y. logi de pplexis.

Contra ista necitas simplr e cōditio polis in creatu-
ris: qz nō inclūdēt p̄dictiōe. Qd̄ pbaſ sic. mo-
dus pducēdi nō variat nām pducti. Si de² pduceret re-
ex necitas aliqd cātu eēt necariū. ḡ lic̄ nūc al̄t̄ pducant
necitas eis nō repugnabit. Item si de² pduceret ex neci-
tate nācē cātu eēt necariū simplr. ḡ cū modus q̄ nūc pdu-
sit eq̄ nobilis yl̄ nobilio. illo: simplr necessariū p̄t sic pdu-
cere. Item in oī adiōe etiis sum¹ nobili² ēens necariū. Item
nō necario; ḡ in cāndo. ḡ nobilissima cā neccio cāt. Item
ex plenitudo pfectiōis in cā ſeq̄ effect. Si ḡ in aliq̄ ef-
fectu pōt eēt tāta pfectio ḡ ipſa poſita necario ponat aliu-
multo magis in pma cā. Or ex b̄ cōfirmat: qz si p̄ "nō ē
necariū; nec aliqd posteri² in cēntialr ordiatis: ḡ si n̄ exi-
effectu cū pma cā q̄ ē cēntialr p̄ cōnexio nō ē necaria: ne-
aliq̄ alia ē. Rō adducta de deo iprobat. r̄ p̄: qz nō oī il-
lud accipe ex. z. ph̄. ybi loḡ de pn̄: r̄ clone: qz al̄t̄ yl̄ e-
ctio in pn̄: q̄ effect in cā: qz h̄ est qdā ps itellec² p̄cipe
actu cōtēta in illo: lic̄ nō distincte: sicut singulare in vli:
sic effect in cā. Nec rō concedet ḡ rō cāe necario no-
in accipit. Item in cātis: q̄ aliqd necario caſſet nō attri-
buīt eoz ipffectio nec depēndentie ex effectu: s̄ plenitudo
ni pffectiōis. ḡ nec ſil̄ b̄. vñ aliq̄ deſtructio alid deſtrui ſe-
quit yel q̄ ſi a p̄ori yl̄ a posteriori. p̄ mō cludit ipffectoē

Quarta

28

*z^o: abūdātē pfectiōe^s; sic de subo & p^pa passiōe q nō in se
p̄sistit: s^z in aliō fluit: p̄cipue si illō aliō destrui ē possibile.*

Cré f'm b' posset de^o p'ducere p'les d'rias entiu^q n'c:qr
necarium & pole. **C**ótra r'nsioem ad arg^o p' celi & mudi **L.c.13.**
qu'o nihil ex se pole pot' e' ne c'ariuz p' aliud. addita h'ac
r'one: necessariu & pole diuidut totu' ens. q' oem d'riam en-
tis: diuisiōes. n. entis inq'tu' ens coiter nō sūt subordiate.
Cótra. volūtas q' ē p' finis nō ē necessario alicui^o nō ne-
cessario ordinati ad finem.

Ad argumenta sup^o huius. **Ad p^m q^m** modus pcedendi no variat editio.

ne ppiā pducto. S; aliq; pductio excludit necitatē pdi-
cti: t; qz causatuz excludit non necessitas. iō ḥdictio. cātu a-
do neclī næ. C per hoc adar^m z. C Ad 3^m q; in oī cāli-
tate absolute necitas est pfectioēz t; in respectu ad pūs a quo
aligd depēdet. si eēt necitas nō poneret ipfectioēz in ab^r.
ille tamen respect^r eēt perfectio: si nō esset ḥdictio in ter-
mio. C Ad extreμū. n. cui repugnet necitas nō potest eē
respect^r necessari^r. C Ad 4^m. plenitudo pfectioēs linita-
te nō est simplr plenitudo. C Ad confirmatioēz q; licet aliq;
cōnexio sit fīm qd necaria: illa tñ simplr est necaria: qz qlin-
bet depēdet a pma cā q; cōtingēter cāt: q; pūs nāliter non
cānte nihil aliud cāt: silt cōiter scde cāe s; ipedibiles: t; cā
ipedibilis cōtūcūq; nō ipediait nō est necaria. C pro pma
rone tacta q; ē Aui. Dī q; necariū ex se dī: trinsece h̄re ne-
cessitatez: t; ita qzq; ypotezi siue poli siue ipoli posita: circa
extrinsecū nō ē nō necariū. C Ad aliud h̄ supra. C Rn^r
q; dicūt perfectoēz simplr: t; h̄ nō determinate: s; in suo di-
uidūt ens. C Lōtra. opposita pueritūtūr cū alys similib^r
diuidētibus ens. Exemplū finitum ifinitum possibile ne-
cessariū imperfectū perfectū sūn^r ū.

Contra amplius autem alia sunt nisi ex sūtūnū. alia sunt spēz
alii sunt genitivi; alia secundum analogiam. **L.c. XII.**

C~~o~~nuestio.

VIII.

DE VNO TC. Quare de divisione vni^o
spē gñe: et vnu pportioē vel analogia.
C Utrū dīsio sit cōueniēs et de prib^o diuisiōis.
Qz nō: aut ē eadē cū pma quā ponit:
aut alia:nō eadē:qz tūc iſufficiēs: qz p^o hz
qng^o mēbra. h̄ tūc q̄ tuor: nō ē alia: qz duo
mēbra isti^o diuisiōis cōueniūt cū duob^o alteri^o. l. de gñe et spē.
C Itē aut ē dīsio vniuocati in vniuocata: qd nō: qz tune
multū nō dicereſ oppois modis istis: qd est ē p̄b̄m in l̄ra.
Irrōnale. n. et rōnale nō didicunt in eq̄lia. Nec dīsio equoſ
ci: qz tūc ybiciūḡ ponit vnu v̄l̄ mltū i ppōne eēt ppō disti
guēda qd nō ē vez. C Itē tūc ad vnu mēbrū nō possit se
qui aliō cōtra pbz in l̄ra: qz vnu mēbz̄ dīsiois cōuenit oī
bus mēbris: qz vni eē ē p̄n^m nūeri eē cap^o isto. ergo oē vnu L.c.i.z
est principiū numeri. ḡ vnu nūero: qd est vnum mēbz̄: est
cōe oībus mēbris. C Itē d̄ rōne mēbroz: qz dīcit vnu nu
mero. cui^o mā vna numero. tunc nullum imateriale eēt
vnuz nūero. n̄s est fl̄m: qz sicut sp̄ vnitatis por̄ ifert vnitati
te posteriorē. ita ex oppoſ in multitudine. S̄ i mltib^o est
mltitudo sp̄. ḡ vnu nūero. C Itē tūc v̄ria vnu nūero: qz
ez mā est vna nūero. C Oppoſ dīcit ph̄s. L.c.i.z

Dicitur **Q** **disio** ē **uenies**: qz illa ē **bz** **itētēes** **logi**
fm **itētēes** **fudatas** **in** **reb**? **vtrūaut** **vnuz**: qd **diuidit** **in**
vna **disione** **et** **in** **alia** **sit** **reale**: vcl **q** **in** **vna** **sit** **reale**: **et** **q** **in**
alia **itētēale** **tāget** **in** **pm** **solone** **pini** **ar**? **Sz** **sp** **istud** **est**
verum **qd** **B** **dr**: **et** **tuc** **assignat** **sufficiētia**. **qr** **itēlectus** **itel**
ligens **aligd** **sub** **rōne** **vnuius**: **aut** **itēlligit** **sub** **ratiōe** **icom**
municabilis: **et** **h** **est** **vnitas** **nūeralis**: **aut** **sub** **rōne** **pdica**,
bilis **de** **plurib**? **tunc** **dicitur**: **aut** **differentib**? **nūero**; **tunc**

Liber

**Vnitas sp̄ei: aut d̄r̄ntib⁹ sp̄etūc vñitas gn̄is. vltra hācvnū
tate nō est iuenire vnū cōceptū p̄dicabile: tñ vñū cōceptū
accipiēdo cōmuniſſimū p̄pado alteri cōfimmo iuenit vñi-
tas p̄portiōis in ſum⁹ ſe habēdo ad alia. ſ. ſua iſerioza in p̄-
dicādo in qd de eis: ſic dīſio ē ſufficiēs. **C** Lōtra. duo mē-
bra nō ſunt accepta b̄z fun⁹ itētiōalia p̄m nō: qr̄ tūc d̄ryvñū
nūero: cui⁹ mā yna: b̄z mā nō ē a ſideratiōe itell⁹. 4⁹ nō:
qr̄ aliq⁹ p̄portio cēt nullo exiſte itellcū: nā ſil⁹ tūc ſe h̄rent
8. ad. 4. 7. 6. ad 3⁹. ḡ vñitas p̄portiōis nō cātūr ab itellectu.
C Exponit p̄m vno mō ſic. d̄r̄ vñū nūero: qd nō p̄dicaēt de
p̄tib⁹: t̄ h̄ ē vñitas singularis: t̄ ita fūdamētu yni⁹ ē ſingu-
lare. Qd p̄bat. qr̄ vle t̄ ſingulare reſerūtur adiūcē vle in-
tētionalē. ḡ ſingulare itētiōale: qr̄ ſūt ſil⁹ nā t̄ res itētōnis
p̄me t̄ ſcōe nō ſūt ſil⁹. **C** Hoc ſirmaēt p̄ illō tertib⁹. q. 3⁹.
vñuz nūero d̄re aut ſingulare nihil dīſ. **C** Ad aliud de p̄-
portiōe. Dico qr̄ p̄portio p̄t eē b̄z fūdamēta realia: ſicut i
nūeriſ vel itētiōalias ſic in p̄dicari t̄ ſubyci. p̄ p̄t eē ſine
itell⁹. 2⁹ nō: t̄ h̄ illa de q̄ loqtur: qr̄ p̄di⁹ h̄rit hāc p̄portio
nem in p̄dicādo in qd de cōtentis ſub ipſis.**

Ad primum p̄ncipale ar^m dī: q̄ nec ista dissio nec
rōne id iūisiōis: s̄z fīm fūdamēta supq̄ p̄tynitas fundari:
tūch dissio dīt a p̄ma fīm fūdamēta diuersa: qz p̄ma sūt fū-
damēta realia h̄ itētiō alia. C̄ L̄ otra res itētiōis p̄me: si-
cut ynitatis q̄ de ḡnē q̄titatis nō fūdat in re z̄ itētiōis:
qz oē fun^m in alio h̄z minorē entitatē q̄ fūdamētu: z̄ res
p̄me itētiōis h̄z maiore entitatē q̄ res z̄ itētiōis. C̄ Lōce
ditur z̄ r̄n̄r alr̄: qz ynitatis dissia p̄ e realis. h̄ aut̄ e ynitatis rō-
nis z̄ fun^m etiā: tuc dico q̄ mēbra duo. s. ḡnē z̄ spē h̄z ibi n̄
h̄ueniūt. C̄ Ad h̄ nota. q̄ ois ynitatis cāta ab itellu h̄z vni-
tate in re a q̄ originalē: s̄c tāgīt in p̄b^m. q. i. z̄ manifesti^m in
z̄. s̄c ignis ḡnat ignē: qz idē spē ei n̄llo exīte itellu: z̄ ex il-
la ynitate in re mouet itells ad h̄ueniūt ynitate itētiōa-
lem: q̄ in illa ynitate reali fūdat. z̄ h̄ vnitatis realis ē in pri-
mis mēbris. z̄ vnitatis rōnis q̄ fūdat in tali ynitate ē in z̄
dissio. C̄ Ad aliō posset h̄ dici: q̄ vnu h̄ dissim equoce dī
ab uno p̄us diso: tñ istd vnu in se: z̄ illd in se abo q̄ ad suos
modos non sunt equocedā: sed ynitatis hic in suis modis:
z̄ ibi in suis dīnt fīm magis z̄ min^m: z̄ cū dī: tūc mltū nō dī
sic. imo qñ vnu oppo^m dī fīm magis z̄ min^m de aliqb^m. tūc
oppo^m tot modis: nō tñ oī oppositū diuīdi in tot iferiora:
s̄c aliud. In q̄ ḡnē ē istd vnu itētiōale cū aliud sit reale.
Et ego q̄ro in quo ḡnē sunt ille itētiōes gen^m z̄ spēs. si sunt
in nullo ḡnē. tuc no est q̄redū de vno in quo ḡnē sit: si sunt
in aliquo ibi ponet vnu scđo diuīsiū. C̄ Ad z̄ dī: q̄ vnu
hic diuīsiūz ē vnu rōnis: z̄ nō vnu p̄n^m numeri: s̄z vnu p̄nci-
piū numeri cōe est oī reali: vnu vnu numero z̄ vnu p̄ncipiū
numerii dīnt. Primū est diuīdes in scđo diuīsiōc. z̄ dīn-
siūz in p̄ma. C̄ Ad aliud dicit mētator q̄ dīria est. qz vnu
numero est in mā: vnu p̄ncipiū numerorum nō est in mā.
Sic ad ar^m. C̄ L̄ otra hoc q̄ dicit q̄ vnu qd̄ est p̄ncipiū nu-
meroz̄ nō est in mā: aut p̄po est vlys negatiua: aut p̄ticula-
ris negatiua. Si p̄mo falsuz̄ est. qz aliqd̄ vnu ynitate que
p̄ncipiū est numeri est in mā: sicut dī partib^m diuīsis z̄tinui
qz qd̄libet diuīsiūz est vnu numero: z̄ si llz vnu p̄ncipiūz
numeri eēt in mā. ergo nlls numerus eēt i mā si particu-
lariter itelligit: q̄re ponit vnu yuertibile cū ente aliud ab
vno qd̄ est p̄ncipiū numeri: qz in oībus imālibus est vnuz
p̄ncipiū numeri fīm eū: z̄ imālibus: vt im̄ediate ante ostē-
sum ē. ḡ in oīb^m p̄t eē vnuz p̄n^m numeroz̄. galuid supflū.
C̄ Itēde alio mēbro: aut nō ē dīria: aut oīz itelligere: q̄ oē
vnu nūero ē in mā. S̄z h̄ est flz: qz in imālib^m est aliq̄ vnu-
tas maior ynitate spēi nulla maior: qz ynitatis nūero: put̄ h̄
logitur: ḡ illa ē in mālib^m. p̄me illaz̄: qz aliq̄ anglii est
ita vnu qnō p̄dcat de plib^m. ḡmagis vnu q̄ spē. C̄ Igiē
p̄missio Auer. dicit Tho. ad rōne: q̄ ynitatis nūeral causat

Questio

ex mā vna fīm q̄ substāt dīmēsōib̄ tertiatis. Et fīm b̄ ad
aliud q̄ tria nō habent mām vna talē sīl. C̄ Lōtra. in im
mālib̄ ē vnu: r̄ tñ nō ē ibi tal'mā. C̄ Lōtra z". si similitas
regrif:tūc̄ similitas t̄pis: r̄ tūc̄ ab'a a tpe nō p̄nt b̄c̄ illam
vnitatē: r̄ talia sūt mathematica. Et tñ phs. 3. b̄ dicit: q̄ i E.c.12
mathematicis sūt multa nūero eiusdez sp̄ei. C̄ D̄r aliter
q̄ pp̄o ph̄i assignaf de q̄libet in se nō de duob̄ cōparatis
adūnūce. C̄ Lōtra. si b̄ sit p̄ se rovinitatis nūeralis in aliq̄
eodē vbi c̄q̄ iuenietur r̄ effectus. ergo si in duob̄ sp̄a-
ratis iuenietur r̄o iueniet illa vnitatis. C̄ Dicitur ergo ad
pp̄om q̄ vnitatis nūeralis nō diffinīt p̄ b̄ q̄d dicit Ar. cu-
ius mā vna nūero. p̄bat quoniam cūq̄: q̄ ens z̄ itētōis nō
diffinīt p̄ ens p̄me itētōis: neq̄ est circūlocutio p̄ cōuerti
bilia. Sz̄ exēplū est in manifestis. vbi grā. Ens fz̄ accidēs
aggregat duo. hō dicit ens p̄ se: nec oꝝ nūerare oꝝ etiā. vñ
manifestior ē nobis vnitatis in mālib̄: q̄z in imālib̄: nō tñ
excludit gn̄ sit in imālib̄. Alr q̄ singulare simpl̄t subale
bz̄ rōnē māle: r̄ subalitas appropiat̄ simpl̄t singulari. vñ
glosa. pp̄om: vnu nūero ē cui' mā ē vna nūero. i. cui' suba-
litatis ē singularis simpl̄t: r̄ tūc̄ nihil ē ad māz realē. C̄ Lō-
tra dicta in solone p̄ncipali. Si vnitatis distinḡ b̄ in funda-
mēta intētionalia: tunc nō eēnt plures vnitates q̄z funda-
mēta: nec ecōuerso. hoc est falsuz. Plura sunt fundamen-
ta q̄ illa q̄tuor. i. genus dīfīa: pp̄iu: r̄ accīns. C̄ Lōtra vnu
dc̄m ad p̄muz arg". q̄ si fundamētuſ illius vnitatis sit in-
tentioale. p̄robo q̄ nihil sit. illō q̄d est min' ente itētionali-
ali est oſo nō ens. fz̄ passio fundata in ente rōnis est min'
ēs. ḡnihil ē. r̄ sic illa vnitatis nihil eēt. C̄ Ad p̄m dōm q̄ illa
dīfīo dat fīm q̄ vnitatis itētionalis fūdat in quo cūq̄ z̄ side-
rato: vt qd r̄ nō sunt p̄dicabilia in gd:nisi. 4. vt supra enu-
merant: q̄ alie q̄ditates enērate i q̄le p̄dicant̄. alr sic. q̄
dio ē fīm q̄ ē cūnīsc̄q̄ itētī in seno p̄nt sp̄at̄ ad alia: r̄
b̄ fīm diuersos gradus vnitatis: r̄ p̄ b̄ excludit vnitatis dif-
finitōis r̄ dīc. p̄ p̄m excludit pp̄iu: r̄ accīns q̄ in se conside-
rata sunt vnu sp̄e. C̄ Ad aliud: q̄ sicut gradus ē in rebus
realib̄. sic in reb̄ rōnis. vñ illa res rōnis q̄ subyic̄t alteri
rei rōnis ē magis res alio mō: tñ ex b̄ n̄ seq̄t q̄d adīt nihil.
C̄ Sc̄dm se nō dicitur eē quecūq̄ significat fi-
guras p̄dicatiōis. Quoties. n. dī toties eē signi-
ficat. E.c. XIII. Questio. V.
Trūm ens fīm se cōiter diuidat̄
i decē ḡnā ḡnaliſſima
q̄ nō: ex pte diuīsi. si ens fīm se: cū sic non
eget altero. p̄ post'. 3. mō p̄ se. Sz̄ accidēs
eget alio. ḡnō est ens fz̄ se. C̄ D̄r q̄ es nō
dīdīt b̄: sicut accipit ibi. s. pente solitario
s. p̄ p̄ma suba: fz̄ accipit b̄ pro quolibz q̄d
nō aggregat in se diuersas nās. C̄ Lōtra. 7. b̄ nō ē idez q̄ E.c.21
ditas albi cū albo: nec musici cū musico p̄ duplex signa-
re. ḡaccītia q̄cūq̄ significat aggregatū. C̄ Itē ad p̄ncipa-
le et pte diuidētiū. 5. topicoz. Qd p̄ supabūdantia dī vni ca.15.
soli p̄ ḡnaliſſimū ē tale. ḡ z̄. q̄ sint tñ duo ens diuidit in
ēs p̄ se: r̄ nō p̄ se. silt̄ diuidit in ēs i alio r̄ nō i alio. i ēs depē-
dēs r̄ nō depēdēs. ḡ sicut vnu mēbrū ē ḡnaliſſimū. ita r̄ re-
liqui. Dī b̄ q̄ dīa n̄ valz: q̄ vnu mēbrū ē vnu iocū: alid eq̄
iocū. equocū p̄t̄ plura cōtinere sub se q̄z vnu iocūz. iō z̄.
C̄ Lōtra. i. topicoz. quod modis dī vnu oppositoz tot r̄ re-
liqui. q̄ si dīfīo sit p̄ opposita sīvnu mēbr̄ ē m̄ ad. 9. r̄ re-
liqui. Sill̄ si vnu mēbr̄ dīfīo sit equocūz ad ḡnā. 9. ḡ
nllz accītū pls z̄ cū alio q̄z cū suba. B̄ ē icōueniēs cū alia
depēdēat a suba: r̄ suba nō depēdet. Sill̄ dīfīo n̄ ēēt vñor
q̄z b̄. ens alid q̄n̄: alid nō q̄n̄. C̄ Itē ad p̄ncipale de q̄tīta-
te: q̄ sint duo ḡnā i oꝝ vno ḡnē ē v̄ p̄m: in q̄tītū sūt duo vni-
tas r̄ p̄cūtū. dī q̄ nō sunt duo p̄m simpl̄r: fz̄ vnuz r̄ p̄cūt̄ re- E.c.17
ducunt ad vnitatē. h̄. b̄. d̄ yno oīno idiuīſibile nō bñs p̄o idē p̄o
mia.

Quintus

L.c.68. nē ē vñitas: hñis vñ pōnē ē pūct^o: t pō posterior^o q pūct^o est
L.c.42. vñitas hñs pōnē. C Lótra: sicut pñm ad pñm. sic pñcipiatū ad pñcipiatū. si g pūct^o hñs pōnē reducit ad vñu: tūc q̄t̄as cōtinua ad discretā: t tūc nō sūt sp̄es vñi'gn̄is: qz gen^o eq p dñr d suis sp̄eb^o. C Itē h̄e fl̄a. pūct^o ē vñitas hñs pōz: nec oꝝ allegare pñm: qz loḡ fñm pōnē plonis ponētis q̄t̄ates esse subas rex nō fñm. ppriaz: qñm ph̄bus dicit p poste-
rioz. pūct^o ē suba hñs pōm: b̄t̄ ē fñm fñm ei' itētiōem q pūct^o sit suba. g alr loḡ. C Itē oꝝ gen^o diuidit p̄ p̄ duas dñias tm̄ in duas sp̄es p̄mas: q̄t̄itas in p̄dicamētis h̄z du-
as dñs: q̄rū neutra x̄tinet sub alia. s̄z vtraq̄ p̄. Lui^o p̄-
batio est: qz sub cōtinua nō x̄tinet h̄re pōm. Nec discreta
qz vtraq̄ tā q̄t̄itas cōtinua q̄z discreta pōt̄ eē sine pōne. g
est duo ḡna. C De q̄litate h̄z q̄tuor sp̄es p̄mas. De relone
q̄ sunt duo: oꝝ relatiꝝ refert ad correlatiūu: qd̄ ē s̄l cū eo:
g gn̄alissimū ad aliqd cōq p̄ cū co. g duo p̄. C De actiōe
p̄ passiōe sūt eēntialr relones. ḡn̄ disticta ḡna. p̄. oꝝ id ē eē-
ntialr relō. q̄ aliqd forma' refert: s̄z ac^o r pa' fñ h̄z. ḡ r̄c. p̄. ca-
lefaciēs refert ad calefactū. s̄z calefaciēs īq̄tū calefaciēs
forma' actiōe ē calefaciēs r calefctū tale p̄ passiōez. C De
vbi r qñ. vbi ē eē in loco. Et qñ ē eē in tpe. eē in aliq̄ loco n̄
ē alteri^o gñis q̄z illō in q̄ est: sicut nec esse in sanitate ē alte-
rius gñis q̄z sanitas: qz si sic tūc eēnt. i. gñia gn̄alissima in
acc̄tib^o. ḡe ē in vbi r in tpe ē eiusdē gñis cū loco r tempo-
re. C Itē pō ē ordo p̄tū in loco: de q̄ditatē pōnis nō ē ps:
qz ps ē in gñie relonis; nec ē eē in loco: qz tūc pō esset vbi ḡ
ē eēntialr ordo: r ordo ē relō. ḡ pō ē relō essentialr. C De
bitu. habit^o ē h̄itudo media iter rē habitā r h̄itē: s̄z h̄ere
latio. C Itē bitus ē mediū iter h̄itē r rē habitā: sicut factio
mediū iter faciētē r rē factā: s̄z factio facē duo gn̄ali^{m̄a} p̄ h̄
q̄ ē ab h̄z in h̄z. ḡ r̄sta. C Oppo^{m̄} dicit ph̄bs in p̄dicamētis
s. singulū icōplexoz: aut signat r̄c. Nō ē h̄ opposituz: qz h̄
omittit duo. r dicit cōmēt. q̄ p̄brenitātē: sed que prolixī
tas fuisset dixisse duo v̄ba r h̄ necessaria.

EX C Dubiū est de istis p̄dicamētis quō qdlibet genus ē in se
vñu cū in multis nō videat eē realitas vña aliq̄ in oibus
sp̄ebus sube in anglo in corpe: vt q̄litat̄is in q̄tuor sp̄ebus
r̄c. C Aliud dubiū qf nō est duplex. qñ vbi: situs habitus
actiūu. s. r passiūu. vbi ēt sunt aspectus potētiaz aie iclina-
tiones ēt violēte date mobilib^o a mouētibus: sp̄es genite-
sensibiles vel itelligibiles: vbi ē motus: vbi pñcipia sube:
cum qdlibz istoz sit aliqd ens fñm se: qz habēs vñu gd. qñ
ēt cōcreta nō sunt gñia sicut abstracta. Qd. VI.

Arta hoc de distinctione diuidēti-
um qritur. vtr̄z distiguā-
tur eēntialr. q̄ nō. Quātitas ē eēntialiter
diuisibilis in ea q̄l sunt r̄c. tale est suba cor-
poreā siue eēntia addita. p̄. Subm fñm q̄
subz nāliter ē p̄us acc̄tē. ḡ suba corporea
nāliter est p̄or q̄t̄itate cū sit subm cī. S̄z
talas suba nō p̄ recipē q̄t̄itatē nīsi in partib^o eius: qz de
rōne q̄t̄itatē ē h̄re p̄tē ex p̄tes: r idiuisibile nō p̄ recipē
dissibile. ḡ de rōne suscep̄tū in q̄t̄u h̄z ē h̄re p̄tes eiusdēz
rōnis. C De q̄litate q̄litas dñr vno mō dñria sube. Dñria nō
dñr eēntialr a suba. ḡ r̄c. Itē q̄litas 4. sp̄ei nō differt essen-
tialr a q̄t̄itatē. ḡ nō distinguit: pbatio. Si figura distigue,
retur eēntialr a corpe euz vtr̄q̄ sit absolutū. ḡ de posset
facere corp^o sine figura. r ita nō terminatū. C Itē tūc pos-
set q̄t̄itas itelliſi sine figuratiōe: q̄ ē terminatū: qd̄ ē t̄ p̄bz
3. p̄b. Nō p̄ recipē itelliſi corp^o nīsi teriatū sup̄ficie. ca. de ifi-
nitō ibi. rōnabilr r̄c. p̄ma rōne. Silr. 3. b^o. 16. q. ar^o. z^o sine
bis. s. sup̄ficie r linea ipole ē eē corp^o: qz his diffinīt r non
ecōuerso. C De relatiōe aduenit sine reali mutatōe. ḡ nō
ēres v̄a disticta. aīs p̄ba p̄ Aꝝ. 5. p̄b. S̄z h̄ nō valer: qz
ibi s̄l negat motū eē in substātia: r in ad aliqd. māifestus
ē p̄ h̄ nō ē nīsi de motu distinto ī mutatōez: qz ī substā-

Sexta

29

tia ē mutatio: vt ī termio. C Dr̄ tñ ad illā rōnē q̄ illō cui
aduenit nō mutat̄ in se: s̄z in h̄itudine ad aliud. i. in alr se hñ-
do ad aliud. C Lótra. oīs forma nāl̄r p̄us ēst subiecto suo
q̄z subiectu sit tale fñ illā formā. ḡ relo p̄ nāliter ēst sub-
iecto in se: q̄z subiectu se h̄eat fñ illā ī h̄itudine ad aliud. ḡ
in illo p̄ori ali se h̄ebit in se: r sic mutat̄ in se. C De actiōe
r passiōe: q̄ nō dñr: qñm sūt mot^o r vñ mot^o. r h̄ eēntialr.

p̄. 5. p̄b. pbat Aꝝ. q̄ ad actiōez: vt ad passiōem nō ē mo-
tus: qz nīli^o mot^o ē mot^o. actio ē mot^o. ḡ. Si itelligat̄ mīor
genitiue. sic nō valebit ar^o. ḡ oꝝ accipe p̄ minore: q̄ actio
ē mot^o noīatiue. pbatio q̄ arg^o nō cōcluderet si mīor acci-
perē genitiue. Quia nō segt̄ur nulli^o substātia ē mot^o: al-
bedo ē substātia genitiue. ḡ albedinis nō ē mot^o. cū ḡ non
valz h̄: nec alibi. Dñr q̄ sūt vñi^o mot^o: vt subiecti. C Et rñr
ad arg^o q̄ nō ē a toto in q̄t̄itate tāq̄z a sup̄iori ad iferi^o: s̄z
a maiori. v. si mot^o n̄ ē mot^o: mltō fort^o nec actio nec pa-
q̄ mot^o magis teriatur ad motu q̄z ad passiōez vel actiōez
q̄ mot^o q̄ ē eoz subiectu ē magis deteriat^o r absolut^o q̄z q̄
i eo sūt: tuca maiori. pcedit dc̄m p̄b. C Lótra. si nō s̄t eē-
ntialr mot^o sunt aliqd ad eēntialr s̄z nihil v̄r eē in actiōe: nīsi
mot^o cuꝝ resp̄cū ab agete. Nec i passiōe nīsi mot^o cuꝝ respe-
ctu in passo. ḡ sunt eēntialr respect^o ex quonō sunt mot^o p̄
te. C Itē nec rñr ad ar^o q̄ro de q̄determinatiōe itelligitur
si pfectois cū ad substātia nō possit eē mot^o. ḡ nec ad acci-
des pōt̄ eē mot^o: si determinatōe p̄manēt: tūc nihil ad p̄
positū: qz mot^o ē successiū fñm eēntiaz r no actio: qz pōt̄ eē
in istā: r nīls mot^o pōt̄ eē in istā. De vbi r qñ. Qñ nō dif-
fert eēntialr a tpe: qz oꝝ q̄d eēntialr ē successiū r tñmū
ē tps v̄l mot^o: s̄z qñ ē h̄z. ḡ r̄c. p̄. mīoris. oīs mēsura p̄pria
successiū: ē successiū qñ ē mēsura p̄pria successiū iquan-
tū tale. ergo r̄c. p̄ assūpti qñ venit heri qñ veniet cras. au-
tor. 6. pñcipioz vult q̄ p̄se dñe qñ sunt pñs p̄teritū r fu-
tūz. Logt̄ur ibi de pñti diuisibili: p̄z ex diffōne sua ibi. cu-
ius p̄ p̄terit p̄s ē futura. ergo r̄c. De vbi denoīatiūu nō
signat aliud q̄z abstractū in p̄dicamētis: albiꝝ significat lo-
lá q̄litatē r̄c. tūc nec qñ a tpe: nec vbi a loco distiguuntur.

C De oīb^o in cōmuni sicut p̄dicamēta fñm q̄ p̄dicamēta nō
sunt res. ḡ nec distiguuntur realr. pbatio aītis sunt v̄l: a: r
v̄la nō sic sunt: s̄z sic dñr: qz oīs res ē singularis. C Opp^{m̄}

p̄bsh^o. 5. c. d ente. didit ēs h̄z se in decē gñia. crgo decē gñia

sunt dece diuersa etia fñ se: s̄z si tm̄ differret h̄z modū p̄di-
cādi cēt solū dece diuersa rōne. C Itē Boet. in p̄dicamētē ī pñ: p̄c

editois.

boetis.

Quintus

L.c.18. *te: si q̄līr. Itē sola q̄titas ē disibilis i ptes eiusdē rōnis*
sic p̄z. h.b. r̄ p̄b̄y. 5 Melissū dīc p̄hs q̄ finitas et infinitas
L.c.19. *acc̄t sub p̄ se at̄ p̄ueniūt q̄pti. ḡ q̄titas n̄ ē idē c̄ntialr̄*
L.c.20. *cū suba. Et cōfirmat 3°, ph̄y. dīc p̄hs h̄ eos q̄ postulerūt*
infinitū ee subaz: et tñ q̄ sit disibile. Dīc q̄ si ē disibile: tūc ē
magnitudo v̄l̄ mltitudiō i ptes eiusdē rōnis. ḡ r̄. Itē si
suba h̄ret p̄priā extēsiōes p̄ c̄ntia: tē extēsiō calorū n̄ dif
ferret a calore: s̄z s̄l̄ ē ignis p̄s et calorū. ḡ due extēsiōes s̄l̄ h̄
p̄hs. Dīf sōte q̄ extēsiō calorū n̄ ē eadē cū calore: sic ex-
tēsiō ignis cū igne: q̄ calor ī igne n̄ h̄ extēsiōes formalē
L.c.21. *s̄ extēdi p̄ acc̄d extēsiōes sube. Itē. 5. p̄b̄y. mor̄ p̄ se*
ide. L.c.22. *ē ad q̄titatē terminū p̄ se mot̄ ē yna nā ab̄a: r̄ n̄ suba cōp̄ca*
q̄ ad subaz n̄ ē mot̄ eodē. h. ḡ r̄. De q̄līr̄ ēt planū ē q̄
et alia a suba: q̄ suscipit magis et min̄: r̄ h̄z h̄riū: et ad ipaz ē
mot̄ q̄ oia r̄p̄gnāt sbe. De relone q̄ sit ad fū: q̄ sup̄
idē fū n̄mū fūdāt diuersi relones oppo^{r̄c}. ḡ neutra ē idē
c̄ntia? Assūptū p̄z palbedies q̄ ē s̄llis albo: et dissilis ni-
gro. Itē aliq̄ relō i oib̄ creaturis ē q̄ īme^{r̄c} fundati ī cēn-
tia ip̄i crea^{r̄c} ex h̄ ipo q̄ creatura ē: s̄z nā p̄ pdūciē ēe crea-
ture q̄ aliqd acc̄ns ei^{r̄c}: r̄ tē oia c̄ntialr̄ et forma^{r̄c} ad aliqd
L.c.23. *dīr̄ h̄ph̄z. 4. h̄. r̄ s̄z h̄ cōcedas: tē oia appen^{r̄v̄a}: q̄ ex h̄ ipo*
ponunt oia appen^{r̄v̄a}. cōcludit p̄hs hoc icōuenies tanq̄
s̄l̄s ad illū q̄ oia c̄ntialr̄ c̄nt ad aliqd. Si ḡ tu cōcedis
s̄l̄s ēē v̄p̄. h̄es cēdere aūs ēē veru: q̄z s̄l̄s ē ip̄olus q̄
ans: q̄ ex ante dīc̄t̄ cos p̄hs ad mai^{r̄c} ip̄ole. De actōe et
passiōe: q̄ dīr̄ a relone p̄z. ip̄ole ē relone ēē fū^{r̄c} reloni:
s̄z relones aliq̄ z'mōi fūdāt sup̄actōes et passiōes. ḡ r̄. ma-
ior p̄z: q̄z relō referēt̄ n̄ p̄acc̄: s̄z p̄ se. mōi et p̄z: q̄z relōcale,
L.c.24. *faciēt̄lad calefactū fūda^{r̄c} sup̄ ager̄ t̄pati. h̄. b̄. Itē v̄*
ad id ē p̄ se mot̄: s̄z n̄ ad rlone n̄ ad locū. ḡbi n̄ relonec
L.c.25. *loc. Primū p̄z p̄ph̄z. 5. p̄b̄y. Or̄ n̄ ad locū. p̄. q̄ si mo-*
t̄ local ēēt ad locū p̄se: tē ad cūdē ter^{r̄c} n̄mū cēnt mlte mu-
tatōes nūo: q̄ ad cūdē locū nūo p̄t aligs mouēt̄ se z^{b̄} mo-
tib̄ nūero: q̄z loc^{r̄c} sp̄ idē māet̄: lic̄z idē mouēt̄ ad ip̄z sel:^{r̄c}
itep̄: s̄z h̄ ip̄ole: yt pbabit̄ ifra. Itē tē via et terminū n̄
sūt̄ i eode: q̄z loc^{r̄c} n̄ ē i mobili. mot̄ ēēt̄ ēē in mobili. De q̄n̄ q̄
dīr̄ a relone et tpe: q̄z tps ē mēsura. Q̄n̄ ē q̄d̄ d̄reliḡt̄ ex opa-
tōe mēsura ad mēsuratū. ḡ q̄n̄ ē posteri^{r̄c} relō ēēt̄ n̄ ē effe-
ct̄ t̄pis. ḡ ad a q̄n̄ c̄ntialr̄. Itē q̄ actio et passiō n̄ st̄ relō
nes: q̄z si sic̄: tē cū q̄cḡd̄ i cludif̄ i rōe gn̄s i cludat̄ i rōe sp̄ē:
seq̄r̄t̄ q̄ oēs sp̄ē actōis i cluderēt̄ relōne: q̄z s̄z h̄ ē: q̄z actio
ma^{r̄c} i agēte n̄ i cludit̄ relōne ad aliq̄ passiōes: q̄z n̄llaz cāt̄
q̄z v̄ltim^{r̄c} finis po^{r̄c}. 9. h̄. q̄ actio manēs in agēte ēēt̄ aci-
tio. p̄: q̄z actin̄ h̄ actōis ēēt̄ v̄t̄ actin̄. p̄: q̄z v̄t̄ ēēt̄ i actu h̄z for-
ma elicitaz i^{r̄c} actōis. Or̄ v̄bi dīr̄ a relone et loco: q̄z ad locū
L.c.26. *n̄ ēēt̄ mot̄ p̄ se: ad v̄bi ēēt̄ mot̄ p̄ se: q̄z ois mot̄ ēēt̄ a h̄rio i h̄riuz*
veli medii. 5. p̄b̄y. S̄z oiu^{r̄c} h̄rio idē ēēt̄ suscepitiū. 5. h̄. z
medu cū extremis. 4. h̄. c.9. loc^{r̄c} aut a q̄: r̄ i quē n̄ h̄rit̄ idē
suscepitiū. ḡ n̄ s̄z h̄ria. ḡ n̄ ēēt̄ ab illo ad illū. Et h̄ co-
firmsat̄ p̄ p̄: q̄z si mo^{r̄c} postq̄z acq̄rit̄ p̄ termi^{r̄c} a. possit itez
moueri ad cūdē ter^{r̄c} a. o. 0. 0. ip̄z p̄ r̄cedēt̄ ab a. ex q̄ fuit i ipo:
s̄z p̄bat̄ ēēt̄ mo^{r̄c} ḡa. nečio d̄sinit̄ ee: v̄t̄ face^{r̄c} migrabit̄ d̄ subo
i s̄z h̄z. ḡ si itez mouēt̄ ad cūdē ter^{r̄c} n̄mūro a. idē n̄mūro mul-
tōes gn̄abit̄ et cōrūper̄ h̄ph̄z. 5. p̄b̄y. q̄z h̄z h̄. p̄ icōueniēt̄.
L.c.27. *De pōne q̄ distiguita a relone. si pō eēt̄ ordo ptiū i loco*
illū eēt̄ positū: ēēt̄ ille ordo: s̄z ordo ēptiū et rō toti^{r̄c}. ḡ ptes
eēt̄ po^{r̄c}. ḡ ptes bois sederēt̄ et n̄ h̄o. p̄ q̄slipt̄. idē ordiatū
ordiēc̄ ēēt̄ odo. S̄z ordo ēptiū. Or̄ si sit v̄bi p̄ ex q̄hō ēēt̄ ba-
q̄dā ēēt̄ por̄ oī acc̄r̄c̄ suo. ḡ possz h̄b̄ itelli p̄scus q̄z et q̄lis: r̄ n̄
itelli sub v̄tute d̄relicta a loco: r̄ possz h̄b̄ ordinē ptiū ptiū
nēt̄ ad gen^{r̄c}. istō ḡv̄bi n̄ ēēt̄ ēēt̄ sua. De hitu q̄ n̄ sit re-
latiō: q̄z id ēēt̄ sp̄ē hit̄ q̄ formalr̄ aligd̄ d̄ hituati. S̄z i illo
fūdāt̄ r̄ ad illū q̄b̄ h̄. for̄ ḡb̄ ḡne hit̄ ēēt̄ fūda^{r̄c} reloni. Or̄
ipa b̄t̄ me^{r̄c} n̄ sit gn̄s h̄: q̄z tē h̄r̄ ēēt̄ duo ḡta^{r̄c} sic̄ ac^{r̄c} t̄pa^{r̄c}
L.c.28. *Ad argumentū i op̄ p̄. q. dōz. sic̄ p̄us dc̄m ē.*
p̄bs. i oīc̄ v̄f̄z acc̄r̄c̄ v̄t̄ diuersiōz ee: v̄t̄ h̄o alib̄ altez̄ et boi-

Serta

albo eētēc v̄q̄ dca fz acc̄ vocat hoīez albū t̄ hoīez musi
cū. Et vez̄ ē q̄ hō alb̄ s̄igt pla. Sz albū t̄n ynu. t̄ sūt mu
sicū. Ad ar̄ z̄ q̄ vez̄ ē s̄t dicat simp̄: t̄n aliqd p̄ dici p̄
sup̄būdātiā i suo ḡne. t̄ sic ḡna m̄a. Alt̄ ō q̄ gnālissim̄ ex
p̄s̄t z̄ v̄l pos̄tis: qd̄. s̄ emaxie tale p̄ excessū r̄ oīuz: t̄ ē so
lū ynu. s̄. dē. Aliō negatiō p̄ h̄ q̄ n̄ excedit ab aliq̄ tali: sic
ill̄ d̄r̄ albissim̄ qd̄ n̄ excedit ab aliq̄ albo: sic ḡna l̄ma d̄r̄
p̄ ḡna: qz n̄ h̄nt sup̄uenietia ḡna. Ad ad qd̄ seḡt sustinē
do q̄ ynu m̄eb̄ s̄t equocū. d̄r̄ q̄ ḡna n̄o valz: qz ēs p̄ se: t̄
ēs n̄ p̄ se n̄ sūt oppō: sz n̄ ēs p̄ se: t̄ ē vez̄ qd̄ accip̄t q̄ q̄t mo
dis d̄r̄ ynu: tot t̄ reliquū. Ad alid q̄ vez̄ ē: n̄ cēt̄vior d̄
sio: n̄ p̄s̄t ueniūt acc̄: iter se q̄cū s̄ba: qz equocū ēv̄ro
biq̄z i q̄ ueniūt. Alt̄ x̄cedo q̄ cōor d̄s̄tio sit ueniētiō
Et q̄ nouē ḡna maḡt ueniāt iter se: t̄n h̄ n̄ i dc̄t̄ aliq̄ d̄ se
i gd̄: sz i q̄lc̄: qz m̄lt̄ d̄r̄ d̄ nouē ḡnb̄ d̄noiatiue: q̄ n̄ d̄r̄ d̄
eis: t̄ suba ynī: t̄n d̄r̄ d̄ illis ynī d̄noiatiue solū. Sz ni
hil ynī d̄r̄ d̄ eis. s̄ nouē acc̄tib̄ i gd̄. ynī s̄t d̄s̄tio sit p̄ynt̄
B̄ ē solū d̄ dc̄s d̄ eis denoiaitie. L̄otra. pā vniuoca reg/
rit s̄bz ynuocū. B̄: pāt̄is circūlocuta p̄ duo h̄ se disti
cta ē p̄t̄is inq̄st̄ū es. si es sit ynuocū: t̄ illa pāt̄is i q̄libz
iferiori ē b̄h̄ētis: sic i pāt̄e p̄p̄e signata q̄ ē ḡn̄is aliqd iferī
ēī p̄pāt̄ ḡn̄is v̄t̄ i sp̄e: sic ēt̄ sp̄ibilitas ē pāt̄aial. ita sp̄ibilitas
tal ē pāt̄aial: vt̄ al ēī hoīe. q̄n̄ pāt̄ b̄h̄if bz iferī p̄ p̄ subo.
Ad ad d̄ q̄st̄ x̄cedo q̄ p̄uct̄ n̄ ē ynuitas: t̄ ē aliqd eī: aut ēmāle q̄ for
male ynī: t̄ t̄c̄ q̄cgd d̄c̄: seḡt̄ q̄t̄ ēmāle n̄ueri aut for
male. Dico t̄c̄ cū d̄r̄ i ōl ḡne evn̄ p̄: n̄ ē v̄ex̄ d̄ ḡna m̄o pdicabi
li: sic p̄z d̄ ḡna m̄o q̄st̄ī v̄bi sint duo m̄uma eq̄ p̄. itell̄ ḡ
d̄ḡne phyco. Qes. n̄. for̄ trās̄mutabiles adiuicē h̄nt̄ ynu
p̄f̄ect̄oē qd̄ ē m̄es̄ura aliax formaz: sic i ḡne coloris ali
bedo. In ḡne saporis dulcedor: sic de alys q̄ p̄nt̄ adiuicez
trās̄mutari. tūc de istis itell̄i assūptū de h̄gnib̄: n̄ t̄n ō
ill̄ vez̄ eē de ḡne ḡna m̄o pdicabili. Ad ad q̄ vez̄ ē ynu
ē d̄s̄tio p̄ formal̄ fm̄ quā d̄stituūt sp̄es formal̄: t̄n p̄nt̄ eē
orie māles q̄ n̄ cōstituūt: t̄ eq̄ p̄: ynu n̄ reducit ad alia d̄
siōez. Ad id d̄ q̄lī: q̄ n̄ sūt ibi. 4. sp̄es p̄: sz due illaz̄ cō
tinēt̄ p̄x̄ie sub p̄mis. De illo d̄ relone d̄r̄ negādomi. q̄
ḡna m̄o n̄ ē relm̄: sz relo bz quā referēt̄. L̄otra. q̄ dc̄m̄ sit
fm̄: t̄c̄ seḡt̄ q̄ d̄teriatio ph̄i i pdicāto. t̄. s̄. b̄. n̄ sit ad p̄pō
q̄ ad aliqd sf̄: q̄r̄ ip̄z eē ad āse h̄re. Si ḡn̄alissim̄ n̄o bz
āc rōnē nec aliqd de ḡne p̄ t̄p̄ se: t̄c̄ d̄ff̄o bz te n̄valz: q̄ d̄
elonīb̄ n̄ poss̄z itellī: qz relones n̄ dicūt ad ueret̄iā: nec
il̄s̄t̄: sz relina. Gil̄t̄. s̄. b̄. Diff̄o relonīs p̄tin ad relua. T.c.20.
Itē ipole ē aliqd x̄pari p̄ formā formal̄ ab̄. Sed si
for̄ i ḡne relonīs n̄ sūt x̄pat̄: nihil x̄pat̄ p̄ eas: t̄ tūc s̄t̄ ab
olute for̄: qz op̄ m̄o n̄ ē cā oppositi. Itē sic ō reluī d̄ci
tur ad reluī s̄l̄c̄ eo. ita relo ē rō referēdi p̄rez ad filiū q̄
s̄l̄c̄uz p̄re. Si ḡn̄alissim̄ sit for̄ referēdi aliqd: bz aliqd
extremū s̄l̄nā cū eo: c̄ ē alia relo rō referēdi ill̄d ad ages
neralissim̄: t̄ erūt due relones eq̄ p̄: t̄ sic duo ḡna m̄a relonīs
Quo ad p̄duo dico q̄ reluī n̄ ē ḡnalissim̄. Ad id qd̄ p̄bat
litatē r̄m̄s̄t̄is: q̄ n̄ seḡt̄: qz relo debiliſſim̄ ēē bz de se. ḡno
ī ē relo ī reluīo: bz q̄ ē ī se d̄siderata: sz ueniētiōz ē d̄
teriatio d̄ aliq̄ p̄notī: si cī cogn̄ī ex B̄ h̄rī possit. Sz p̄: q̄
ic: qz si reluī ēē ē h̄re ad alid. q̄ ēē for̄ ē bz quā ill̄d se bz
andalind talis ē relo. t̄ si oia relatiua d̄r̄ ad ueret̄iā: tūc
elones sunt forme bz q̄s d̄r̄ ad ueret̄iā formal̄: ita
cognitio relonīs melī habet p̄ relatiū bz q̄s ī se cōsideret̄.
Ad z̄ q̄ ab̄m̄o t̄ x̄parat̄ s̄t̄ oppō circa susceptia
sz absolutio t̄ cōpat̄o n̄ sūt bz. qz sanitas nec ē sanū nec
eq̄z: qz saitas neutrī ē susceptia: s̄l̄r̄ relo nec ē ab̄m̄o nec re
atiua: sz ē rō referēdi ad alid. Sz ad id de relonīb̄ eq̄ p̄ d̄
p̄ relo ḡnalissim̄ n̄ ē rō referēdi ī se: sz ī suis sh̄eb̄. Lon
ra. rō q̄lī bz q̄ ē ḡnalissim̄ ē q̄ fm̄ ipsam aliqd d̄ q̄le. q̄z
il̄r̄ bz. Itē qd̄ iest aliqb̄ m̄ltis ynuoce inest eis p̄ aliqd
ōe: cui ill̄d p̄ iest. z̄. b̄. sz oib̄ relonīb̄ iferiorib̄ iest rō re. T.c.2.
erēdi. q̄per gen̄. Itē. 4. topicoz. si sp̄es sit ad aliqid cā. 9.

Liber

egen^o. q̄ si sp̄es est rō referēdi et gen^o. **L**ōce^d hec argⁱ: q̄ gn̄alissimū ē aliqd ad ad^t dī ad p̄ illoꝝ q̄ b̄ q̄lita- tē dī aliqd q̄le: qd p̄ q̄lificare subm̄ n̄ sic gn̄alissimū: s̄z sic sp̄es. sic b̄. **L**ōtra. p̄t itelli aliqd iformari q̄līⁱ i cōi: t̄ nō q̄līⁱ i p̄tclari. s̄lī b̄ relone: q̄r̄ cōe ē p̄ sp̄ali: t̄ qd ē p̄ p̄t p̄telli: t̄ t̄ i illo p̄oxi itelligo relone cōeꝝ r̄ferre s̄bz: t̄ t̄ q̄ro ad gd: si n̄iss ad ad: t̄ sic erūt duo relua eq̄ p̄. t̄t due relo- nes eq̄ p̄: t̄ sic duo gn̄alissima vt p̄: t̄ h̄eo ppo^m. **L**ōcedit ista arⁱ. **L**ūc ad ar^m t̄ p̄nⁱ: dico q̄ gn̄alissimū relo ē p̄mⁱ referēdi aliqd ad ad: qd n̄ referret alia for^a ḡne. ita q̄ relo q̄ ē gn̄alissimū ē rō referēdi duoy: sic sile refert ad sile i cōi: in eadē specie vna relatiō sp̄e vel est dare duas p̄mas in eadē sp̄e. vna ḡsilitudo sp̄e ē rō referēdi duoy extre^o.

Lōtra isto. oia q̄ referunt s̄m cādē formā i eis: t̄ nō b̄ diversitatē referunt b̄z relonē egpan^c. ḡrl̄z dc̄m a ḡna^m ē r̄lm egpan^c. **D**om q̄ relatiū egpan^c ē equocū: p̄p̄e. n. loq̄ndo relin egpan^bz, p̄ fūdañto pxionīⁱ sp̄ei alicui^s for^a ḡne q̄litatis v̄l q̄titatis. **A**lio^d. vbi ē aliq̄ v̄nitas: si- ue sit i fūdañto: siue i relone: t̄ b̄ iproprie: siue siyvitas. i ppo^r ē aliq̄ v̄nitas for^a q̄ refert: t̄c v̄nitas dico ḡne: t̄ t̄c i cōueniēs ē b̄ egp̄atia p̄. **L**ōtra z^o si oia relua egpan^c. t̄ p̄ce. **I**te si relz b̄z relonē q̄ ē gen^o sit vnu t̄ idē ḡne: t̄ eet relz b̄z rōne: t̄ relo q̄ ē gen^o eet relo rōis. **D**ōz q̄ ma- loryvitas regrit i relone idētitatis q̄v v̄nitas gn̄is: q̄r̄ 05 q̄ fūdañto idētitatis l̄t vnu n̄ero bis acceptū: t̄ q̄ relo idē- titat sit vna n̄ero: t̄ due b̄z rōne. **A**d ar^m d actōe q̄ b̄z actōe solū refert aliqd fūdañta: sic b̄z albedinē. **A**d pbatoe dico q̄ put içtū v̄c cāz reducibilē ad p̄se p̄mō ē ppo^r fl̄a: q̄ sic signat q̄ calefactio ē ipa relo q̄ditatio. **S**z v̄a ē b̄z q̄ reducib ad z^o modū p̄ se. **A**d ar^d: q̄ vbi t̄ q̄n̄ n̄ st̄noiatie dca a loco^s z v̄e dnoiatie dc̄m a circucriptōe passua. ita q̄ loca^s i locate ē cā effe^m illi^s: t̄ s̄lī itelligēdūz de q̄n̄ t̄ tpe. **A**lt̄ dī q̄ n̄ dī denoiatie a loco formalit: s̄z ef- fectiue solū taq̄a ca: t̄ tale dnoiat^m p̄t cē alteri^s gn̄is a cā: sic h̄uanū op^s. **A**d ad: q̄ b̄z rōne p̄onis n̄ evbi l̄z p̄o si pos- sit eē sine v̄bi: sic de q̄litas t̄ q̄tī^s: q̄ q̄litas n̄ p̄t cē sine q̄tī^s: t̄ t̄i q̄titas n̄ ē d̄ eēntia q̄litas. Dico t̄c q̄ p̄o ē for^a positi cui s̄egē ordo: r̄ordo ē ex eēntia suā. **D**e hitu: q̄ hit^r n̄ ē hitudo media: s̄z for^a p̄ quā hit^r formalit ē hit^r: t̄ in i forma fūdañ hitudo q̄dā ad illud q̄ hituat^r. s̄. ad tunica.

Ad argumentū

Ex^m aliq̄ potēs ē videre q̄n̄ b̄z hitu: t̄ an^s: s̄z eg^c. q̄ b̄z q̄ ē potēs p̄ b̄z for^m b̄z quā: qd z^o n̄. S̄lī dīsibile vno^d qd b̄z formā s̄m quā formalit p̄t dīdī. z^o q̄ n̄ b̄z i actu for- mā: s̄z ē in p̄o ad formā p̄ quā imē poslet dīdī. s̄ba corpea z^o de se ē dīsibilis. **L**ōtra. q̄ sit dīsibil p̄mō s̄i n̄ b̄z q̄ sit ibi dīsibilitas formalit n̄ possent p̄les pres q̄titatis re- cipi: q̄ si tota q̄titatis i tota suba: t̄ p̄tes in p̄tib^r. dī q̄ suba nllas p̄tes b̄z n̄isi p̄ q̄titatē extēdētē i actu. **A**lt̄ q̄ s̄ba b̄z p̄tes p̄pas sub q̄tit^r ex alias. **A**d ar^m q̄ suba n̄ ē dīsibilis formalit anq̄ sit sub q̄tit^r n̄isi i p̄o: t̄ sub q̄tit^r actu: t̄ s̄m q̄ ē subz q̄titatis n̄ b̄z p̄t de se n̄isi i p̄o: sic nec subm̄ q̄litas ē q̄le de se n̄isi i p̄o. **L**ūc ad ar^m sicut q̄titatis to- ta recipit i tota suba i p̄o dīsibili: ita pres i p̄tib^r sube q̄ sit i p̄o. **L**ūc ad ar^m ecēdīs. oē dīsibile ē q̄tit^r: v̄p̄ ē de dī- bili extēsō i actu. **A**d p̄^m de q̄litate dī. q̄ dīa sube n̄ ē q̄litas: s̄z ponit v̄n^m modus q̄litas: q̄ p̄dicat i q̄le. **A**d id de figura. si q̄litas sit eēntia abⁱ a^a q̄tit^r z c̄. **D**ōz q̄ illō n̄ segē q̄ corp^r itelliga^r i finitū si itelliga^r sine figura: q̄ finis corpis ē sup̄ficies eēntialit figura finis accēntalis. tolle ḡ figura: adhuc teria^r corp^r p̄p̄ fine. S̄lī Aui. z. me- taply. ca. z. Finitūz t̄ finitū accēnt q̄titati: t̄ b̄ n̄ teneo: s̄z solonē dicta. S̄lī q̄ corp^r si eēt sine figura n̄ eēt si- nitū positioe: s̄z p̄uatiue solu: t̄ b̄ n̄ icluderet dīctōez: si- cut si de tolleret v̄lī^m p̄uctū linee: linea p̄uatiue eēt ifinita: q̄r̄ p̄uct^r n̄ ē unmediar p̄uctū nisi diceres q̄ b̄ n̄ posset nisi

Questio

cāret nomū p̄uctū. **L**ōtra. sp̄ v̄r q̄ s̄i n̄ posset ee sine cor- pore nec eē. **D**ī q̄ n̄ oē absolutū p̄t fieri sine alio: qd est ex eēntia suā: sicut dī n̄ p̄t facere creaturā sine oī respe- ctu. si ḡaliq̄ absolutū eēntialit dīp̄edet a resp̄cū. dī n̄ p̄t facere iabsolutū sine r̄ "herēte ei. sic figura cātur ex ordi- ne p̄tiū corporis: tūc glosaf^r pp̄. q̄ de^r p̄t facere ab^m sine oī alio ab^r a se: v̄p̄ ē de p̄ se ab^r: q̄ n̄ depēdet eēntialit a relone ad qd dīp̄edet reliquū: sic corp^r n̄ p̄t ee sine r̄: siue respect^r p̄cedat siue sequat: sic figura segēt resp̄cū. Rō to- ta s̄sistit i b̄: q̄ si duo ab^r s̄ueniūt i vno respectu sine quo neutrū p̄t ee sic corp^r figura: q̄r̄ corp^r n̄ p̄t ee sine ordi- ne p̄tiū: t̄ ordinē p̄tiū statī segēt figura. ita q̄ tā corp^r q̄s fi- gura s̄ueniūt in vno respectu. sic tūc de^r n̄ p̄t separe vnu respectu ab alio: t̄ t̄ n̄ s̄ueniāt sic p̄t. **A**d ad b̄ relone. **R**ūr v̄t p̄us. **A**d alid b̄ b̄. sustinēdo q̄ relo sit alid a fūdañto q̄ id cui aduenit relatio mutat i se t̄ ad ad: n̄ t̄ mutat ad formā absolutā: t̄ qd sic mutat. s̄. ad formā ab- solutā dī mutari a phō: q̄ ad relonē n̄ ē mot^r: q̄ oī mo- tū ē ad formā absolutā: t̄ negat motū ad subaz: n̄ t̄ mutatōez. S̄lī l̄z neget motū ad relonē: n̄ t̄ mutatōez. alt̄ dī tota realitas relonis hītūlī p̄ducif^r cū fūdañto: n̄o t̄n̄ actualit dī aliqd relatiū n̄isi sit alid extēmū. Et rō b̄ ē: q̄ relo ē forma refērēs ad alid. **L**ōtra. si ee relonē sit ibi cū ee rei de ḡne relonē sit ad alid schēre: si n̄ sit alid ex- tremū n̄ ē res hī^r gn̄is. **D**e actōe t̄ passioe q̄ disting^r dīcīz^r alid eēntialit z iter se: t̄ a motu. Q̄ iter se. p̄ po^r eēntialit distin- cte hīt ac^r eēntialit distinctos. z. p̄phy. S̄z po^r actiōis t̄ pas^r. **T**. c. io. siōis s̄ut b̄. s̄. p̄. ḡ. z. actus: s̄z act^r po^r actiue ē actiō: t̄ actus **T**. c. i. 7. po^r passiue passiō est. z. p̄phy. Q̄ actiō distinguat eēntialit a **T**. c. i. 8. motu. pbatio. si n̄: ḡ. act^r actiui inq̄stū actiui ēēt act^r etiis. z. i. 9. in potē: ia inquātū in potētia. ergo actiui inquātū actiui ēēt in potētia. p̄s̄is est ipole. pbatio. mot^r est act^r ipfecti in q̄tū ipfectū. Si ḡ mot^r ēēt act^r actiui inq̄stū actiui: t̄c acti- ui inq̄stū actiui ēēt ipfectū s̄tāns ēēt v̄p̄. **I**te mot^r est act^r mobil: t̄ act^r actiui ē actiō: s̄z n̄llm agēs inq̄stū tale est mobile: z. b̄ aliq̄ accidat: sic agēs n̄āle mouet i agēdo: z. v̄lra: quō segēt actiōis n̄ ēēt actiō. ḡ. actiōis n̄ ēēt mot^r. **P**. p̄bāc^r pp̄nē ad idez ēēt mot^r t̄ actiō: siue p̄ b̄c ad ḡcqd est mot^r ad illō ēēt actiō: q̄r̄ nihil fit p̄ motū: q̄ n̄ fit p̄ actiōez. De passiōe p̄z idē. s̄. q̄ distingat ab actōe eēntialit: q̄r̄ si di- cas q̄ passiō sit mot^r: t̄c distinguit eēntialit ab actōe: q̄r̄ ac- tio a motu: si n̄. s̄lī se^r q̄ disting^r: vt p̄s̄ supra. **L**ūc ad ar^m i dīrū de. s̄. p̄phy. **D**ōz q̄ ar^m n̄ ēp̄ locū a toto i q̄titate s̄z a sili sic. si mot^r n̄ p̄t ee mot^r p̄ p̄cessū i finitū. sic dī actōe q̄ actionis n̄ ēēt actiō pp̄ p̄cessū i finitū: t̄ eodē mō dī passiōe. S̄z si ad b̄ dī q̄ actiō fūdat i motu. v̄z eadē rū- sio: q̄ si mot^r possit ee subz actiōis. ḡ. actiō p̄t ee actiōis: q̄r̄ eiusdē ēēt mot^r: vt termini t̄ actiō fūdata in motu: t̄ si actiō p̄t ee actiōis. ḡ. mot^r p̄t ee mot^r p̄ locū a sili. ḡ. ex opposito. si mot^r n̄ p̄t ee mot^r actiōis n̄ p̄t ee actiō: t̄ v̄lteri^r si b̄ nec mot^r p̄t ee actiō: q̄r̄ ad idez ēēt mot^r t̄ actiō fun^r i motu. **A**d id de q̄i q̄ n̄ ēēt cū tpe. **A**d pbatiōez xcedit maior: s̄z minor ēēt fl̄a. **A**d pbatiōez cū dīq̄i didit p̄teritū z. t̄ q̄r̄ ēēt mēsura successū. **D**ōz q̄ tps̄ ēēt cā q̄n̄ z tps̄ est mēsura extrīseca istop̄ i fērioz^r; t̄c ex adiacētia tps̄ ad tē porale religēt forma i t̄pali: t̄ illa forma ēēt successūn^r p̄acc^r: q̄r̄ tps̄. s̄lī v̄llo illa. q̄r̄ q̄pacc^r; q̄r̄ ēēt tps̄ p̄ se: q̄r̄ dīrū il- le eēntiales tps̄ cāt^r s̄iles dīrias accēntales i q̄n̄. z s̄lī illī p̄acc^r solū. **A**d ad q̄ p̄t ee successūn^r p̄ successiōez s̄ibi liberētē n̄ eēntialit: t̄ p̄positio assūpta n̄ est v̄lra. **A**d alia arg^r: q̄r̄ b̄. pbāt p̄m^r q̄r̄ passiō ēēt mot^r in subo: q̄r̄ si ēēt mōto fort^r mot^r ēēt pdicantū: sic pbāt rō: s̄z eēntialit passiō ēēt act^r passiō inq̄stū passiō. **A**d aliud dī ēēt i b̄. **D**ōz q̄ illa notifica^r n̄ ēēt sufficiēs: c^r p̄ ēēt q̄r̄ illa tota p̄pe- tit for^r subali i mā. **L**ōtra isto. ee i b̄. n̄ s̄ic ps. s̄. ei^r q̄ ē- n̄ ei^r q̄d resultat ex mā z for^r ēēt i subo: sic acc^r. S̄z for^a i mā: t̄ n̄ sit ps̄ m^r, ēēt ps̄ terty. s̄. p̄positi: n̄ sic p̄petas. ḡ

Quintus

ve accīs. de opione de modis p̄dicādi. **C** Ad ar̄ p̄batia q̄ pdicāmēta nō distinguiunt̄ eēntialr̄: de q̄titate cū dī q̄ p̄tinuitas sube est vnitas sube, ponī q̄vitas rei v̄l tñi sit p̄tinuitas rei: tñ ex q̄ z̄ p̄illā formalr̄ est vna. est ḡ de ḡne q̄titatis fīm Alii. q̄r vnu p̄n̄ z̄ metrū nūeri ē fūdamētu. idētatis in suba fīz p̄bm. c. de relatō. vñ p̄tinuitas nō ē q̄ suba ē vna eēntialr̄ z̄ p̄ se p̄ mō: s̄z q̄ ē q̄tā vna p̄ se z̄: mō.

C Ad aliud de relōne nihil valz: q̄r relō fūdata sup actio-

nem nō est p̄n̄ quo agēs agit elicitur: s̄z ē posterior actio-

ne elicita: q̄r relō in visibili nō mouet vsum.

T.c.20.

ADDI

Sz ḡ actio nō ē i agēte, p̄: q̄r si sic actoīs ēēt actio in ifinitū: q̄r actio q̄ ē forma agētis inq̄tū agēs ē v̄a res z̄ nā de ḡne actoīs, ḡ ē v̄a res ab aliq̄ cā: s̄z oē cāns p̄us ē causa- to saltē nā. 4. b². z̄ si h̄ adiuicē dicātur: nihil min⁹ ḡ in illo p̄ori n̄ cāns formalr̄ cāt aliq̄ cātōne: nō illa q̄ ē actio cāta q̄r illa actio in illo p̄ori nō ē: s̄z ē cānda, ḡ illi⁹ actoīs cāte ē actio: z̄ illi⁹ a⁹. p̄idē. z̄ sic in ifinitū. **D**icit h̄ q̄ actoīs nō ē aliq̄ actio. **C** Et ad arg⁹ dī q̄ actio illa est aliq̄ mō cāta. Et cū dī q̄ alia actōne negādū ē: s̄z eadē. q̄r eadē actio nūe- ro ē p̄us z̄ posteri⁹ nā seipsa. inq̄tū. n. ē actio agētis est p̄or seipsa inq̄tū ē actuz v̄l cātum. **C** Lōtra. accipio actoīs in illo p̄ori nā in q̄ ē p̄or seipsa cāta. sic accipiēdo eā ē v̄ez q̄ ip̄a actio ē cāta, ḡ ab aliq̄ cā: q̄ causatōe cāt eā: v̄l p̄us: z̄ se quis icōuenies p̄. **C** Itē seḡt p̄ idē in eadē tpe eēt z̄ nō eēt: q̄r illo p̄ori in q̄ agēs ē p̄us. actio nō ē actū: q̄r dato q̄ sic: tuc eēt p̄us z̄ nō p̄us simp⁹. Si ḡ p̄dās actoīs z̄ tactū v̄l causatū idē. ponis idē simul eēt z̄ nō esse.

TIO

C Ad aliud cuiz dicitur q̄ genera fīm q̄ generā nō sūt res. ergo nō distinguiunt̄ realr̄ inq̄tū h̄, dicendū q̄ si redu- plicatio sit de itentōib⁹. verū est: s̄z sic nō logmūr: s̄z de his que sublit̄ itētōib⁹: z̄ illa sūt res, p̄: q̄ de eēntia p̄ in- tētōib⁹ nō ē res scde. Qd p̄: q̄ res p̄ itentōib⁹ z̄ p̄pletā q̄ di- litatē sine rōne. res z̄ nō. si sic tūc idez esse b̄ret sine itel- lectu: z̄ cū. vñ h̄ q̄titas eēt vē q̄titas sine omni itellectu.

C Et quecūq̄ in eadē substātia entia differētiā babent. Eadēz vero specie his opposite dicta.

Tex. nō habētē cōmentum. **Q**o. VII.

Trum pole sit aliq̄ accītia tñ nūe ro dīa eē in eodē subo. v̄r q̄ sic in eadē pte medy: z̄ in eodē oculo sunt mltē sp̄es eiusdē sp̄ei. ḡ r̄c. p̄ assūpti: ponā tur mltā alba i meo oculus exīs in q̄cūq̄ p̄ctō medy p̄tryide ea. ḡ h̄ sp̄es eoz z̄ di- stictē videt ea. ḡ h̄ distictas sp̄es. s̄lī i v̄tu te i magiatina sūt due sp̄es eiusdē sp̄ei. **C** Dī q̄ arg⁹ p̄bat v̄p de accītib⁹ itētōlib⁹ nō d̄ realib⁹: q̄r dnoiant. **C** Lō tra. q̄ r̄no suppōdat fl̄z: sp̄es in organo h̄ actōem realē: q̄r z̄ de aia. excellēs sensibile corrupit sensu. nō nisi p̄ sp̄ez. ḡ sp̄es ē q̄ ē actio realis. ḡ v̄r q̄ sp̄es sit accīs realē. **C** Itē sp̄es in medio ē v̄e vissibl. ḡ res. p̄ assūpti. si radi⁹ sol tran- seat p̄ vitri rubēiū: p̄t sp̄es ruboris vitri videri in pariete vbi terminat radi⁹ ille. Or̄ at ille rubor in pariete sit sp̄es fl̄z: q̄r si ponat ibi oculus p̄illā videbit rubore in vitro. Or̄ et r̄no nō euadat difficultatē. p̄: p̄t p̄t b̄re multos fi- lios. ḡ in eodē sunt multe relatiōes reales. p̄: r̄ne. p̄t dī: q̄r ge. h̄ in. s̄z ḡ si mltis actib⁹ genuit mltis relatiōib⁹ pater ē. **C** Itē duo lumia distincta sūt in eadē pte medy q̄ sūt for- me reales. p̄: ponan̄t due cādele. vna hic z̄ talia ibi: z̄ pona- tur corp⁹ mediū. fūt vmbra. Si ḡ amo⁹ corp⁹ lumē vtrius q̄cāndele icedet icessu directo vtriusq̄ ad locū: vbi corp⁹ de- fūt. z̄ ita duo lumia in eadē pte. vmbra. n. ē p̄uatio lu- mis p̄ni vbi natū ē eēt: sic tenebra p̄uatio lumē simplē. ḡ amo⁹ obstaculo vtriusq̄ cādele: lumē p̄m̄ ē vbi p̄fuit vmbra. B̄ et d̄ lumib⁹ dicit Dio⁹. i. ca. de dinis no. exēplificās p̄ B̄ de circūncēssōe p̄sonaz. **C** Itē agētia duo cala p̄n̄

T.c.13.

T.c.20.

Septima

31

calefacere vñ calefactibile: sūt ḡ due actōes: cui⁹ p̄batio ē: q̄r alias eēt p̄n̄ actiū vnu in duob⁹ agētib⁹ dīntib⁹ nūe- ro: q̄d nō v̄i verū: ex q̄ sūt duo p̄n̄ actiua erūt due actio- nes. q̄r actio ē act⁹ actiū inq̄tū actiū. 3. p̄b̄y. erūt ḡ actus T.c.18.

duo. ḡ duo termini iducti. s. duo calores in eodē nūero. dī z̄. i. ḡ.

ḡ duo calores faciūt vnu calorē xpositine. **C** Lōtra h̄ po-

no duo agētia: z̄ eēlā approximata eq̄ cala: z̄ passū idē nūe-

ro eq̄ dispositū ad recipiēdū vtriusq̄ caloris actionez. La-

lores ḡ iducti erūt eq̄ i actu: z̄ eq̄ pfecti oīno. S̄z ex duob⁹

eq̄ in actu nō p̄t fieri vnu: q̄r ex q̄b⁹ fit vnu altez ē in po-

respectu alteri⁹: aut si vterq; in actu z̄ fieret vnu ex eis su-

puēret aliq̄ forma: 3̄ q̄ sūt pfectio vtriusq; z̄ actualior illis

duob⁹ exītib⁹ eq̄i actu: q̄d nō ē dare in pposito: q̄r nihil p̄

diceret illud. **C** Itē oīs mot⁹ terminat ad aliquē actum.

Si ḡ sūt duo mot⁹ z̄ duo termini in actu: s̄z ex duob⁹ i actu T.c.19.

h̄ sūt sūt diversa sp̄e. **C** Itē. 5. p̄b̄y. oī mot⁹ ē vnu nūero q̄ ē T.c.34.

ad eūdē terium sp̄e. si mobile sit vnu nūero: z̄ tps idē mē: z̄ ide.

sūras motū. S̄z si pole eēt terminū eūdē sp̄e multiplicari

i eodē: possent duo mot⁹ ēē ad eūdē terminū sp̄e: z̄ sic duo

mot⁹ ēēt vnu mot⁹: q̄r p̄b̄s dicit q̄ mot⁹ vnu nūero ē q̄ est

ad eūdē terminū sp̄e. si mobile sit vnu nūero: z̄ tps idē mē: z̄ ide.

C Itē. 2. de aia: oīz suscepitiū denudari ab eo q̄d reci T.c.7i.

pit. ḡ exīs in actu p̄ vnu formā sp̄e n̄ p̄t recipē alia eiusdē z. i. z.

C Lōtra illō q̄d sup̄i dīm̄ est: q̄ rubor radī in pa- sp̄e. EX

riete trāseutis p̄ vtrū rubēiū ē sp̄es: arguit q̄r tūc oculus

eē locū terminatōis illius radī cū quo multiplicat ille ru-

bor videret ruborez vitri p̄ reflexioē: sicut in speculo. B

fīm ē: q̄r in tali visiōe reflexa sp̄e vissiblē pūct⁹ reflexionis

z̄ oculus: oīz p̄ sint in eadē sup̄ficie. pocheaz p̄spectiue pte

z̄. q̄one 6. z̄. 26. Tū q̄r āgulū icidētē est eq̄lī angu-

lo reflexiōis. ibidē pte scdā. q̄one. 6. B̄ v̄r idē q̄d p̄us q̄līcūt

q̄ exp̄te āgulo. Tū q̄r reflexio p̄ceptibilis tātū fit a leni-

terio ibidē pte z̄. 26. cuiusmodi n̄ ē paries. Tū q̄r nūl-

la sp̄es simp̄lē occultat p̄priū vissiblē: q̄r nō est nata ēē in

ita dēso: nec ita termiāre vsum: sicut vissiblē in se. B̄ oīo

ocultaī coloz p̄ietis. Tū q̄r in visiōe reflexa: sp̄ obz p̄m̄ v̄r

fīm suā itentōem: p̄z de sole vsum in aq̄. B̄ aut v̄r rubor m̄t-

to remissio illū q̄ ē in vitro: ēt a q̄tacuq̄ modica distātia

Tū q̄r illud v̄r v̄t p̄priū vissiblē: cui⁹ accītia vñr: vt sensi-

bilia cōia. B̄ mot⁹ z̄ ges illi⁹ ruboris in piete v̄r: z̄ nō p̄mo

tū vitri in se. Tū q̄r ille rubor vitri in medio eq̄ illuminato

yndiq̄ sp̄ice eq̄lī se diffūdit. ḡ toto medio aliq̄ illuminato

radio solis eq̄lī opposito eq̄li obstaculo ex q̄cūq̄ pte eq̄,

liter fieret reflexio: z̄ ita visio. B̄ fl̄z. B̄ p̄z: q̄r ad q̄cūq̄ p̄u-

ctum equalr̄ distātis equē multi⁹: q̄r equalr̄ v̄r viso recto. ḡ

ibidē posito obstaculo equalr̄ reflecteretur.

TRA.

Dicit q̄r nō ē pole. p̄bat. ab eodē est vunitas rei z̄ entitas

Sz subm̄ ē cā sui accītis z̄ etētatis ei⁹. ḡ z̄ vunitatis. ḡ si sub-

iectū vnu z̄ accīs. **C** Lōfirmat: sicut vunitas sp̄e ēa forma

vna fīm sp̄ez. sic vunitas nūeralis a mā vna nūero. c. d̄ vnu T.c.12.

Sz subm̄ ē mā accītis: z̄ subm̄ ē vnu nūero. ergo accidēs

C Itē mā est p̄ se in potētia ad formā: z̄ ad hāc formaz p̄ accīs. p̄bat. forma est hec: q̄r recipi in bac mā. ergo po-

sterius ē forma hec q̄ recipit. Alī p̄bat: q̄r si eēt in potētia ad hāc z̄ ad illā: essent infinite potētiae in mā: q̄d est iposi-

sible. p̄bo: q̄r cuilibz potētiae passiue nāli corriūtētē potētia

actiua nālis: sed nō sunt potētiae actiue infinite ē aliquo:

q̄r si sic eēt infinite itētiae. sic ḡdū p̄bat illa ppō q̄ mā

p̄ se est in potētia ad formā: z̄ p̄ accīs ad hāc formaz. ex B̄

seḡt ḡ ḡ mā ē p̄ se in actu p̄ formā: nō p̄ hāc nisi per acci-

dēs: si ḡ eēt in potētia ad aliā formā. s. albedinēm cū hāc al-

bedinē fīm se eēt in actu z̄ in potētia respectu eiusdē: q̄r ē

in actu p̄ se p̄ formā: z̄ ē in potētia p̄ se ad formā nō ad aliā

nisi p̄ accīs. **C** Ad p̄m̄ in cōrrātū dī p̄mo s̄c: q̄r nō in ea

dem pte sunt sp̄es b̄ albi: z̄ illi⁹: z̄ cū dī de oculo: dī q̄r sūt

Liber

In diuersa pte oculi. Cetera ponat huius albū tñ. s. ouii. spē ei erit in toto medio illuminato q̄tum durat vñ ei. ponat aliud albū. spē eius erit in eadē parte cuz spē alte- riū albi. aut illud aliud nō videbitur ab oculo disposito: qd ē h̄ sensum: cu fm te nō possit gignere spēm sua. Nec pot dicere qd gignēdo spēm sua corrupt spēm alteri albi: qd pono qd sit debili alio. aut qd erit sit spē ei: cu spē alteri: aut corriperet qd nō pot cu sit debili: aut nō vñ. C Itē vñ fantastica h̄ organū: h̄ tūc ptes. ponat septē: et habet tot spē apud se: si tu c̄iderem in oculo aliqd de nouo cō- file in spē cum aliquo eoꝝ que sunt in vñtute fantastica: nō possem imaginari illud: cu ipes p cōparatiōem ad subz ei nō possit recipi in fantasia: qd vñ absurdū.

EX Est. n. dare minimā spēz albi que pot per se perficere or- ganū fantasie. qd pot dari minimum qd pot pfici a spē p se exīste qd illa minima spē nō se h̄ ad idērniatū pfec- tible quātūcūq; modicū vel magnū in toto organo: qd qd tum organū in toto pficit spē per se exīstes tñ etiā per se exīstes eadē spē pficeret per se ens qd ē capax spēi. qd dare minimū in toto qd ē capax spēi distincte: et p se entis.

TRA Itē qcgd dicas de spēb: qd alia ē in alia pte organi yl' me- dy salte cu cognitionis in potētia cognoscētē tota: licet per formā que ē in pte: nō est pbabile qd ille due cognitiones si simul sunt in aliq potentia qd sunt in diuersis pib' orga- ni vñ potētie. Sed fm Aꝝ. p bñi. ex multis memoris ge- nerat vñ expimētū: ille multe memorie sunt cognitiones eiusdē spēi: qd sunt de singularib' eiusdē spēi fm pibm in lra. Sūl' memoria ē de diuersis spēb' simili in memoria sensitiva. s. n. nunc imagioꝝ de illo albo p̄us vñlo hēo spēz ei' in memoria: statis imaginoꝝ de alio albo vñlo. habeo qd spēm illi': cu hac manet spē poris albi: qd alioꝝ nō possē imagiari de pori alboni: si alias viderē illud: et sic acgrerē spēm. C D' opp' manifeste expimur. Ad ista dicas: qd memoriē non ē aliquacognitionis actualis: s. tñ habituāl. qd tñ p̄seruat spēz in habitu. sic qd cedet tā de memoria sen- sitiva qd de intellectu qd in ipsa sunt mltē spēs s̄l' in habi- tu: et mltē cognitiones habituāles: s. nō in fantasie vel in intel- ligentia: qd perficunt a spē in actu genita ex spē in vñraq; meoria: et p illā spēm genitā hñt cognitiones actualē. Ex pmo sequtur ppositū: qd ille due spēs: vt due cognitiones ha- bituāles in memoria sensitiva d' duob' singularib' eiusdē spēi: sunt acciūtia eiusdē speciei: et in codez. De alio mēbro p̄tinet ad alia qōne. s. vtꝝ multa vt multa s̄l' cognoscant: s. quo tūc intellectus nō possit h̄re mltas scias habituāles eiusdē speciei de aliquo eodē fm spēm: sicut memoria sen- sitiva cognitiones habituāles mltas: et cōxps possit scias acq- sitā h̄c cu ifusa. C R. si intellect' intelligat p singulare: sicut sensus p̄sentit bñ sequtur ppo": s. si p̄ intelligat vñ: suf- ficit vna cognition de vna spē: n. n. possit ē et alia: qd nō ha- beret aliud o" p": qd idē vñle ē et vñraq; notitia cognitū pri- mo nō sic de memoria. C Cetera. tu ponis aūs illud. s. si in- tellect'. C Itē eadē cōclo pot sciri per multa media.

EX Ad p̄muz rño. scia acgritetur per medium qd est diffō illa nō ē singularis ex. 7. metaphy. s. tñylis. tñ tñ de vñl est dem̄atio et scia. Cetera. scia ē habit' qn̄is dem̄ationis. sumpta spē p medio: pot passio cōcludi de singulari et de- monstratiōe. qd rñ. C Rñ: dem̄atio ē qñ per caz auertibilem cu passio p̄pria dem̄at de aliquo. qd p̄s eset dicere qd passio gn̄is nō pot dem̄ari nec sciri de aliq spē: sed tñ de gn̄is siue de oib' spēb' scia vna et vna dem̄atiōe. Cetera. passio gn̄is pot p genus tāq; per mediū cōcludi d' vna spē. adhuc nihil intelligēdo de alia spē. ergo eadē erit scia duoꝝ: quox vñl ē scibile sine alio. Cetera. p̄t argui de singularib'. Ad h̄ videt ex" p̄ posterioriꝝ. qd ois triagulus rñ. qd h̄ que in semiꝝ rñ. ergo ponit ex" de pncipis om̄ro- nis sumēdo spēs sub ḡne respectu p̄ficiōis generis.

Questio

Aliter dñ qd due spēs per cōparationē ad subm sunt vna spēs: et due p comparatiōem ad o": quox sunt effectiū.

C Ad z" dñ qd multe relatiōes nō sunt s̄l'. vnde p̄t nō ē pr: qd genuit h̄c filium: s. qd filiū. nec fun" est iste actus: s. actus. qd vna p̄nitas p se: et si sunt ples filij: hoc accidit.

C Ad aliud: sicut p̄s de luminib' qd fit vñl ex duobus.

Contra Ad quartum: sicut p̄s.

Cetera illō qd p̄t a qd h̄ entitatē tñ. qro q̄l'r: aut qd vnitatis subtī sit formalr vnitatis acciūtis: aut materialr: aut effectiū. Si p̄mō: tūc itelligere acciūtis vnum: nō cu vnitate subtī ēēt h̄dictio: et de' nō posset separare accidens a subo. C Itē si sic. due albedies erūt vñl nūero. sit s̄or' n̄c alb': t̄postea niger. et iex' alb': t̄c si albedo sit vna forma vni" subtī: cu vnitatis subtī sp̄ māeat eadē nūero: erūt ille albedies vñl nūero: et sic idē nūero nāl' freqnter gñat et cor- rupit. C Itē illō p̄z alr: qd si sūt idē rō tua ēēt te: qd etiāt acciūtis ē alia ab entitate subtī formalr. galia vnitatis. qd at etiāt acciūtis sit alia formalr p̄zyl' idē erit cā suiipi": qd tu p̄ois subz caz acciūtis: s̄yntas subtī et acciūtis ēēt formalr idē eēt idē ēēt formalr: et tūc idē cā suiipi". Si effectiū cō- cedo qd ab eodē efficiētē sint diuersi effect' dñntes solo nu- mero. Si at māl' xedo: qd vna ē mā diuersorū nūero i ea dē spē: et si accipis o" petis h̄ me. C Cetera. affirmatōez: tūc p̄ria eēt vñl nūero: qd subz idē. d' alia rōne pncipali. p̄ op- positi. s. qd mā sit in potētia ad aliq; formā singularē p̄ t̄p se: qd mot' est act' tñ. 3. p̄hy. cōz. si mobile sit tūc in poten- T.c.6. tia pmo ad albedinē: et nō ad aliquā singularē. qd p̄mō pducit per motū erit nā specifica et nō nā singularis: nisi p acciūtis: qd ē flm: qd p̄ h̄. act' et oēs gnōnes sūt circa singu- i phe' lare. nō. n. hō tñ. Hec p̄nō valz vt vñ: qd illō circa qd ē sub- iectū mot' nō ē termin'. C Cetera. qcgd p se idūcīt in sin- gularē in q̄tū singulare: singulare ē termin' mot' idūcīt in illō: circa qd ē opatio in q̄tū circa ipz ē p se opō. ḡ in q̄tū ē singulare. C Itē auctor lex pncipioꝝ nā occulite opati his ca. i. pducēdo vñle cu pducit singulare. qd p se et p̄ pducit ē sin- gularē. C Cetera aliō: qd ples sūt po' nūero ad eadē formā h̄ spē: qd. 3. p̄hy. ca. p̄. si posse sanari et posse egrotari s̄i idē T.c.10. qd egrotudo et sanitas idē. sūl' si posse dealbare hac dealba- tōe et illa s̄i idē nūero. qd albedo et illa eadē nūero. Dñ qd n̄ ē sile: qd p̄ due po' sūt ad diuersas formas spē. iō nō sūt idē. nō sic at de alijs. C Cetera: tūc seq' qd eadē po' s̄l' et et nō ēēt: qd pono qd aliq; subz sūt aliquā albu: ad illā albe- dinē fuit po' in subo. Pono vñtra: qd illa albedo corrupit. adhuc ē subz i po' ad alia albedinē: si p̄ alia po' h̄r. ppo": si p̄ eadē cū ad illā albedinē que fuit. nulla est potentia: qd nō potest iterū eadem numero induci.

C Cetera. qd forma nālis anibilat: qd nō cedit i po' n. nullo qd EX mō manet nec actu nec po'. si dicas sūl' in spē includeſ in po'. ita posset ēēt: iō dens anibilasset p̄mum.

TRA Ergo seq' qd eadē sit et nō sit. po'. n. ad albedinē pteritas nō ē: qd tūc idē nūero redire possit nāl' qd corrup' ē: et p te h̄ illa po' ē eadē. qd idē ē et nō ē sile. vñl sic xclude. eadē po' si eadē po' ē. qd idē qd fuit p̄t redire. vñl argue sic. mō ē i po' ad duas albedies futuras idūcibiles diuersi pib': et nō ē vñl po' ad istas: qd po' ad vñl nō ē qñ po' ad alia ē: puta.

C Itē po' in te et i me ad albu tñ dñt nūero a qd: si a subo. qd ois po' i me dñt tñ nūero a qd: i te: qd ē flm. si a ter- milo seq' ppo". Sūl' i eodē subo sūt duo termini nūero: et si accipis qd tūc eēt infinite po' actiue. xedo nō ē icōue- nies: qd sol s̄yvolat circa mediū i infinitū gn̄aret i infinitū om̄ni anno nouā herbā si ēēt mā recipies eius iſluētiam. C Cetera eadē potētia actiua est i sole que posset pducere infinitas herbas. Cetera illa potētia qd ē suba vñl q̄litas qd vñl est aliqd absolutū et pncipiu opandi: nō de potētia acti-

Liber

Sicut huiusmodi hec p̄natio sicut hec potētia. **A**d p̄mū q̄ videtur cōcedēti q̄ due forme eiusdē sp̄ei possunt si-
mul iesse eidē. etiā iducte per motū. sic q̄ simul iducantā
duob⁹ agētibus iūniētib⁹ idē passum sub p̄trario; sed nō
possunt eē due successiue iducte. Ita q̄ vna post alteras p̄
motū; qz iducta p̄ma tā p̄rium abycitur. et ita nō ampli⁹ po-
test esse motus ad aliquā formā eiusdē speciei cū illa q̄ in-
est; sed fī agēs si iūniat formā imperfectā respectu sue;
et sic aliquo mō oppositā imp̄fectionē tollet intendēdo eā.
Ad z⁹ q̄. de mutatiōib⁹ necessario p̄ exigētibus motū
cōsimilē dicendū: sicut nūc dcm̄ est ad p̄mū arg⁹: q̄ due
forme eiusdē speciei terminatē duas mutationes sīl can-
satas a duob⁹ agētib⁹ possunt simul iduci; sed non vna post
aliā; qz nec post i⁹ p̄mā; pōt esse mot⁹ necessario regis⁹ ad
mutationē que deberet eē ad scđam. Sed qd de mutatio-
nib⁹ nō terminatib⁹ necessario mot⁹ cuiusmodi videtur
illuminatōes esse. **R**ū? q̄ due et simul et successiue in q̄
cūq̄ possunt iesse et forme terminantes ipsas; qz post indu-
ctionē p̄me manet potētia ad secūdā; et p̄natio p̄pria eius;
et subm mobile si adst̄ agēs vel idez qd p̄is; vel aliud. pōt
causare aliā formā; et si tales forme sint nate diu p̄manere
in subiecto; possunt quotcūq̄ manere sīl. ergo lumen et spe-
ciem nō pones habere eē fixuz in medio; sed in cōtinuo gi-
gnere relationē pones manere. et iō quoteūq̄ eiusdē sp̄ei
imo ifinitas. quot ergo visibilia circa pūctū medy potētia
vsc̄ illuc agere; tot ibi sp̄es; et quot luminaria; tot et lumia.
Lōtra p̄mū arg⁹. videtur destrui. Aris. q̄ idē simul mo-
uetur duob⁹ motib⁹ eiusdē speciei. Itē ḡ duo ignes genera-
būt duos ignes ex aqua eadē; aut saltē duas formas ignis
iducerēt in eandē materia; qd videtur ip̄ossible. **P**ro
solutione notāduz q̄ quecūq̄ forma nō est iducibilis nisi
post aliā formā icompossibile; tūc corruptaz illatū pōt eē
vnica i vno suscepitio. pbatio; qz nec alia iducetur postq̄
illa est iducta ea manēte; qz illā aliā nō precederet alia in-
cōpossibilis; iaz. n. iductionē p̄me est quelibz icompossibili-
lis expulsane; nec due tales simul idicetur; qz nec ab eodez
agete. 8°. metaphy. si efficiēs vniū et materia vna; et effect⁹
vn⁹ ē; neca diuersis; qz si illa sint approximata diuersis p-
tib⁹ mobilis; puta vn⁹ ignis ad caput; aliis ad pedes agēt
in diuersas partes p̄mo. vbi aut simul agit vnā formā in-
ducēt. pbatio qz itensiōrē qz alterum soluz iducerēt; sicut
si ponerētur in codē sitū respectu eiusdē partis passi vnas
formā iducerēt; vt p̄is. Sed ois forma iducibilis per mo-
tum vel mutationē necessario terminatē motū ad ipsam
necessario ad sui iductionē necessario p̄exigit in suscepti-
uo formā icompossibile tūc corruptam; qz licet termin⁹ a
quo p̄ se mutatiōis sit priuatio et non forma opposita; quaz
priuatio cōcomitatur; et idcirco inter duas formas sunt due
mutationes habētes quatuor per se terminos; licet etiam
duo mot⁹ simul currat iter p̄ria; quorū alter qui est remis-
siōis est a gradū perfecto in quo fuit mobile in yltimo ge-
tis ad priuationē illius cōtrary totaliter; vel ad priuatiōem ali-
cuius gradus disibilis qui successiue abycitur. Alter autē
gradus disibilis iducendi ad gradū perfectū terminatēz
vtrobiquz quatuor termini; et ita forma icompossibilis aby-
ciēda nō sit per se terminus illi⁹ motus vel mutatiōis; for-
ma iducēda est per se termin⁹ ad quē tamē illa forma pōz
est necessario regis⁹. et necesse ē et trāitus simul esse; nūl⁹
enim agēs nāle mouet nec mutat mutatiōe terminatē mo-
tum aliquō susceptiū nū habēs formā sue icompossibile;
cū ergo nō p̄nt plures eiusdez speciei simul esse per motū
nec per mutatiōem per se terminatē motū forma que nō
necessario regrit aliaz icompossibile in susceptiū ad hoc;
vt iduāt, ynde pbatur vnica; nō per hoc mediū; q̄ agēs

~~Questio~~

nō suenit passum sub termino a quo respectu actiōis: quia cū forma hac iest pūatio illius que sola sufficit pro termīo a quo respectu iductiōis talis forme. quere aliud mediū. vñ. 3. forme ab^{re} de qbus fit vis: lumē cognitio species: nāz de relatiōe nō est vis qn multiplice sicut corrīa: tū qz nō in ab^{re} & stricte loquēdo: sī in ad alterū: tum qz nō termīat motū nec mutatōe per se: nisi forte vbi: & illud presupponit actiōe vti icōpossibile: nec sunt naturalē plura vbi in eo: dem: vt aut supnaturālē iducatur aliud vbi: sufficit corre latiū multiplicari. puta q̄ miraculose fiat aliud circūscri bēs simul cu pmo circūscribēt. ¶ De tribus illis formis absolutis videt similr dicendū de lumine specie & cogni tione: qz di.iz. z. ponitur lumē esse spēm lucis. ¶ Sed cō tra. lumē itendit. p̄ ad sensū. ergo nō sunt due species: nō itendit sicut pbatur p̄is in hac questiōe: qz illa spē intensiō nō diceret in cognitionem visibilis remissioris. ¶ Rū. spēs rei p̄ntis in me: & organo sensitivo itendit tā lumē qd̄ est spēs lucis: qz spēs colozis: & p̄ dñs illō estynicū in yno: nō qz agēs presupponit formā icōpossibile in sub iecto ad hoc vt agat. Sz qz qdlibet eiusdē spēi adueniens in codē natū est itendere formā tale in subiecto: species tamē lucis absentis qualis requiri in fantasia vel memo ria sensitiva non est lumen. similr species talis. s. imagina ria ipst̄ albedinis nō est eiusdē rationis cuz illa extra. Tā les spēs absentis necesse est s̄l eē duas in organo fantasie & memorie: nec ē ibi vna itensiō alia: sicut pbatu est p̄is: qz cum obiectū absens nō cognoscit a fantasia nisi vt reli cer in tali spē: p̄ spēs p̄portiori obo: vt. s. representās nō sit intēsior qz nata ē sic gignit a tali obiecto: qz itensiō species itensiōs obm̄ p̄portionabilē representaret: nec pōt poni in vna parte organi fātasie vna spē & in alia alia: sicut supra pbatu est in hac qōne. sed quare spēs in organo sensus p̄ti cularis non ita distinguit sicut in organo fantasie vel mem orie. imo eadē ratio vide vrbiqz pbatio alias nō dis tincte representaret: similr quō de vna spē in sensus exte rioris organo genera alia in itēriori: nō vna itensa ex vna itensa. vide. n. irrōnabilius ponere vna spē in exteriorē esse p̄ncipiū respectu duarū remissiarū itra: quaz duo obie cta p̄sentia causare in organo extra duas. ¶ Item 3 illam cām. nullū agēs virtutis iperfectioris forma suscepitū itē dir i^{am}. p̄ si calido itēsto apponatur calidū nō itēsum nō agit in calidū pfectū itēdendo. ¶ Cōtra illud ar^m de dua bus formis. ergo due actiōes. ḡ due passiōes. ergo duo ter mini: & de h̄ dcīn est superius. ¶ Ad p̄mūz. spēs in organo extra nō est ratio representādi obiectū: vt cognitū: sed sen satio exterior est obiecti immediate: vnde nō requī q̄ ibi sit spēs ppter sensitōem: in itēriō vero regrit. ita q̄ itē rior est p̄cise obti: vt lucet in specie: qz nō est obiectū se p̄ sentis. ¶ Ad z^m. spēs in fantasie vel memoria nō relingt̄ nisi immediate sensitōne. iō duas sequētur due. imo nō reti neo nisi obiecta post sensitōes perceptas. xi. d. tri. ca^o. 8. g. talis est vna eiusdē spēi spēs s̄l: quare nō plures plurū obie ctoz p̄sentū simul ppter defectū itētiōis copulātis ibi gnitio. Et per hoc p̄ ad illud de 3ª forma ab^{ra} que éco ta obiecta p̄sentia vnius speciei. ergo simul multe vñio nes. vel ḡ vñavisiō itensiō. primū nō segtur: qz itensiō nō copulat multis. ideo nō plures saltē distincte simili vna post alia: cōcedo q̄ vtrūqz segtur ppria spēs in memoria. nō ergo ex vna itensiō exteriori generatur alia itērio. imo nulla generat̄ nisi p̄sente sensitōne: & due nō sunt simul & duas successiue sequūtur imaginationes due. ¶ Ad 3^m. d. 17. q. 4ª agēs equinocū itēdit vltra gradū quē causaret vñioccū ages nō. Sed quid. iā nulla forma absoluta poni tur multiplicari eiusdē spēi simul in codē: nisi tñ species i sensu itēriori que remanet absente obiecto: & p̄cise pro

peor huc finē: vt. z. alba pūs visa possumi imaginari: et possibilis ē: qz illa cōsequitur distinctas visiōes perceptas que nō sunt simul: tñ illis trāscūtibus manet fan^{ti}: quare in vniuersis formis absolutis nullum est sile fan^{ti}: vel talis spēi interiori quantū ad plurificatiōe in eodē. Dici pōt qz et talis spēs similis est alys formis quo ad ppositū. qz. ii. ð tri. c. 8. vnū solem memini: si volucro: aut duos vel. 3. cogito: sed ex eadē memoria quia vnum memini formacis multos cogitatis. hⁱ. g vna spēs in fantasiam vel memoria sufficit ad imaginādū oia eiusdē spēi: qz si voluerim imagina ri idola pfecta cū q̄titate colore figura r̄c. ad qdlibz ynū sufficit vnu fantasima pro omnibz illi spēi ad oia sil' in ido lo sufficit yti multis fantasmatibz cōponēdo: sicut de mō te aureo: sicut ibi docet Augustin⁹. quomō possū cogitare solē maiore vel minore qz memini: et qdriū r̄c. maxie stat hoc fm articulū qui negat imaginationes h̄yti hoc: sz tñ nāe qz est hⁱ: illa nā est plesis p vna spēm quātūcūqz cōiungat cū alys in ydolo: falsum ē qd supponit rō a fine qz di sticta alba offerunt fatasie: vt disticta. sz tñ p vna formā babcō multos actus cogitādi vel imaginādi circa albū in cōi extā diversis idolis cōiunctū. Sed nūqz fantasma intēditur ibi sic fm Augustinū: 6. musice. conti^c decidit et reparat per sensus exteriores: sed alia rō de possibilitate: qz segnū duas sensatiōes nō cōcludit. nō. n. segnū. g sunt duo fantasmatā: qz illud posset intēdi nō tātu^z post duos actus: sed etiā si illi actus essent per se itētentes adhuc dualitas illorū nō cōcludit qn per vtrūqz inductū faciat vna formā itēlam. Finis fantasmatā videbat dissimile alys absolutis. iā posit⁹ est simile. Et quidē z^m satis solutū est de duabz sensatōibus: nec illud fuit pūs pbatio: sed quasi solutio. Si p̄mū manere videtur quomō distincte imaginor albius: et minus albū visu nō per vsum multo^z fantasmatū componēdo in ydolo: sicut montē aureū: p^z qz intēsio et remissio nō hñt fan^{ti} p̄pria alia a fan^{ti} formē nec per illud fantasma illa distincte imaginor: qz naturalē re presentat obm fm gradu^z pportiōabilē sibi. Hucusqz oia dicta sunt loquēdo naturalē ð actiōe naturali. restare posset questio de absoluta cōpossibilitate formaz: et respectu potētie diuine. Si de lumine spē et cognitiōe concedis vnitatem in vno: et nō qz presupponit ante lui iductionē formā incompossibilē in passo. gⁱ ratio plixa est p̄ticularis: quere me^m v̄lius. babes ibi qz q̄cquid pōt iducere aligd spēi: in illud passum pōt itēdere: qz nata sunt facere vnu: si simul in vno: sicut de quātitate cōtinua vnu cōtinue in ligdis: sed an semp qdlibz adueniēs possit augere: an vltra pfectiōne p̄p̄y effectus nullū adueniēs itēdat: an z² aliquod tale itēdat: sed v̄cquid du^m est. Cōtra cām vñ vniensur si diuerte potētie. Cōtra: qz vna sume actualē pūs. Cōtra. ista actuata sume: q̄re non actuata alia: Cōtra: equalis limitatio potētie ad actū: et ecōuerso: qz l^z potētia no simplē depēdet ab actū accidētali: sicut ecōuerso: tamē vt sic tale depēdet ab illo. oīs depētētia est ad vnicū filii sufficiēter terminat. ergo totū hoc reduceſ. vna sufficiēter actuata in hac spē sed ynde pbatur ista:

Contra dictum in hac ipsa eiusmodi sententiâ:
Priora et posteriora dicuntur quedam quidem tam
qua existere aliquo primo et principio in uno
quoque genere quod per se ipsum inveniatur, quidem principio
aliquo determinato. **T**er. **c**omenti. **XVI.**

C~~Q~~uestio VIII.

Verum hec sit ratio communis pos-
ris q̄ p̄s est qd̄ prin-
cipio est ppinqus. Qd̄ nō tempus ē nume-
rus motus s̄z p̄s & posteri⁹; sed in tēpore
nullū est p̄cipiū ergo &c. C Itē in gnabi-
lib⁹ per ppagatioēz; si gnatio fuit sine p̄n⁹

vnū generās pūs alio: tñ nullū pīmū. ¶ Itē si pūs est q̄ est pīncipio propinquus. ergo pīncipiū nō est pūs pīncipato: qz si est pūs: hoc ē respū alicui pīncipy pīimi per te. ergo pīncipiū habz pīncipiū: hoc est icōueniēs: qz p̄cederetur in ifinitū. ¶ Item nō videtur necesse ponere pīmū ppter pūs: nisi qz ybi est magis t̄ maximū: sed hoc est fallū in nūeris. ¶ Item pūs t̄ posteri⁹ est remotius ab B nūc: t̄ tamē dicit nobis yētib⁹ hoc nūc: vt pīncipio. ergo nō oē pūs propinquus pīncipio: sed aliqui remotius. ¶ Lōtra. phi losophus hic t̄. 4. huius. xtra neq̄atēs principia.

Dicitur q̄ notificatio ē ueniens: tñ alr̄ p̄orib̄ eēn
tialr̄ et accidetalr̄ ordinatis: q̄ in centialr̄ ordi
natis nihil causat sine p̄mo simpl̄r: sed accidit hoc in ordi
natis accidetalr̄: q̄ accidit huic renolutōi celi: q̄ alia pre
cessit: q̄ potuit fuisse: et si p̄o non fuissest per ipossible. vñ
entitas taliū oīum nō est ab aliquo vno simpl̄r p̄mo: sic
in essentialr̄ ordinatis sunt oīa ab vno p̄mo. et quo depē
dant oīa. ynde p̄us in accidetalr̄ ordinatis dicitur per cō
paratōe ad aliquod p̄mu nō simpl̄r: sed respectu illius: et
hoc per accidens in essentialr̄ ordinatis d̄ p̄us respectu p̄mi
simpl̄r: q̄d est causa illius: et omniū posteriorū.

Ad primum dicit vel dici posset forte quod in tpe
est prius ex assignatione nostrar: et filr
principiū. **Contra.** tunc tēp: nō erit in genere quātitatis:
et tunc p̄m̄s motus sine tēpore vel depēderet motus ei⁹
ab anima. ideo dicit alr q̄ in tēpore est principium sine ani-
ma: nō simpli p̄m̄: nec etiā esset cū anima: est tñ ibi p̄nci-
piū respectu alicui⁹ posterioris et p̄oris: qz ista dies icipie-
t a mane. et hora p̄ma pp̄ingor est mane q̄z hora scda. **Co-**
tra istud. si in tēpore h̄z se nō est p̄ncipiu. sed in aliqua par-
te eius respectu alteri⁹ partis: tunc tēpus h̄z se nec h̄z prius
nec posteriorius: sed solū respectu aliquar: partiū. hoc incō-
ueniēs: qz dissinitio cōuenit toti per se: qz est q̄z tps est nūc
rus motus fm̄ prius et posteri⁹: et partib⁹ per accīs. **Itez**
tēpus est cōtinuum. ergo nō est ibi aliqd nūc in actu de se
qđ sit prius: respectu cuius dicat aliqua pars posterior: h̄z so-
luz in potētia q̄stū est ex pte tēporis: qz si s̄cesset de se dis-
cōtinuum. ergo est ibi solum p̄m̄z: et prius ex assignatione no-
stra: et solū in potētia de se. **Ad p̄m̄s:** q̄ si fm̄ se accipia-
tur pro toto tēpore. v̄z est. et iō totuz tps nō est prius et po-
steriorius. Sed ex hoc nō sequitur q̄ in tpe nō sit prius et po-
steriorius: qz fm̄ partes h̄z prius et posteri⁹. **Ad aliud:** q̄ eē
in potētia equivoce dicitur de eē in potētia ad actu p̄m̄z
que est potētia cēntialis: et de eē in potētia solum ad actu
z⁹. ipm̄. vero nūc in tēpore est solū in potētia accītali. Di-
co tūc q̄ in cōtinuo nullū est idiusibile in actu z⁹: crea-
tions ergo nulluz prius in actu illo secūdo: concedo. tamen
sunt ibi in actu p̄mo: et eē sic in actu nō discōtinuat. **Ad**
aliud q̄ 3⁹ generat̄es habet 4⁹ pro p̄ncipio respectu ipso-
rum: respectu cui⁹ dñr inter se p̄ores et posteriores. **Ad**
aliud q̄ illa ratio ponit de illis q̄ sunt post p̄n⁹: nō de p̄n-
cipio pp̄ie. v̄l aliter q̄ p̄ncipiu nō est prius. sed p̄⁹ vel alr q̄
notificatio datur de illo in quo minimuz reperitur de ro-
ne p̄oris. **Ad aliud** de numeris: q̄ si aliqd sit magis h̄z
formā o⁹ ponere maxmuz: nō tñ o⁹ in his que sunt mai-
ra et minora quātitate: v̄zbi est magis et minus fm̄ per se

Ctidem: entitas oīum est a maxio: sed in nūeris nō: q̄ p̄f-
ctio maioꝝ numeroꝝ est a minoribꝫ ex eo q̄ pluries rei
plicant: siue ex h̄ gynitas q̄ est minimus ibi freqn̄ter rei
plicat cā pfectio alioꝝ. **C** Ad aliud q̄ h̄ nūc nō ē p̄m̄ rei
spectu cui⁹ dicat p̄s ⁊ posteri⁹ in p̄terito: nisi me⁹: q̄ éali
q̄o nūc p̄s resp̄ci c̄ dicat illa i p̄terito p̄ora ⁊ posteriora.
C Quātum vero dicitur qđ est dinisibile in ea
que iſunt: quoꝝ vtrūq; aut singula: vnu aliquid
⁊ hoc aliquid natū est esse. **L** ex. cōmenti. XVIII.

Liber

Questio.

IX.

Trum ppria ^{1o} q̄titatis b̄z q̄ generalissimum: sit diuisibilitas vel ratio mēsure. Q̄ nō diuibilitas: q̄ si sic. ergo p̄tes post diuisionem differret. Quero qualiter aut per accidēs: aut formaliter: nō per accidēs: q̄ tūc q̄titas diuisibilis esset per accidēs. p̄batio: q̄ id est p̄n diuisiōis et distinctiōis partii diuisariū. q̄ p̄tes pacides et ceteris. Nō formaliter: q̄ distinctio formalis est specifica. ergo partes diuisse differret specie: q̄ falsus ē in q̄tū partis quātitatiue. Itē ppria ratio ḡnis equaliter inest sp̄eb̄ oībus: q̄ genus equi p̄dicatur de eis. diuisibilitas nō. p̄ba? q̄ quātitas discreta est actu diuisa: continua in potētia. ergo nō equaliter. p̄batio. q̄ discretum sit actu diuisus: senarius si esset actu diuisus ēēt dno ternary in actu. Sed se nario exīte in actu duo ternarii sunt p̄tes eius. q̄ senarius actu exīs senarii est diuisus actu cū h̄eat duos ternarios actu i eo: cuius p̄p̄ ex auctoritatib̄ phī. c. d̄ ex aliis. q̄ duo sunt pars triū aliquid. ergo in ternario dualitas b̄z suam formaz. Et in cap. de colobō: q̄ numerus b̄z aliquo mō partes diuisibiles: sicut gnarii binariū et ternariū: sed si tūm ex vniatib̄ eset: nō haberet partes diuisibiles. Item 7. Eucli. ppōne quarta. omnis nūerus minor est p̄s maioris aut p̄tes. ergo et ceteris. Itē si diuisibilitas cēntialis r̄v p̄ se oībus sp̄eb̄ q̄titatis: et cuius est potētia eius est actus. in dō sōno et vigilia. ergo diuidi poterit p̄ se cōpetere omni cōtinuo. Sed diuidi repugnat: q̄ diuidi nō est continuū fīm q̄ diuidi. tūc etiā naturaliter inest quāto diuidi: et nō violēter: et ita figura incisionis nāliter fieret in materia et ars v̄l̄r diuides cōtinuo haberet mām in potētianā: et in formā quā idicit. Itē ad p̄ncipale illa ratio non est gnālis omnib̄ quātitatis: q̄ est dare minimū in nālibus p̄ phycō. sed oī naturale est quātus: et tamē nō est diuisibile in partes: quāz est q̄titas. Itē si sic. cuiusq; eset b̄z r̄o. illud esset per se sp̄es quātitatis. hoc falsum est de loco q̄ nō numeratur b̄ iter sp̄es q̄titatis: nec tēpus est perse quātitas: q̄ est q̄tum p̄accis et motus. similē fīm p̄m b̄. Sūl̄ cōmet. dicit de loco q̄ nō est quātitas. Ad oppositum est philosophus hic.

Nosset dīci ad q̄onē sic. q̄ ppria ratio eius est ratio mēsure: q̄ sicut qualitas est dispo

sute. ita q̄titas est mēsura substatiæ. Similē in p̄dicamētis. oratio est quātitas. mēsurat enī sillabas. Itē q̄ magis q̄ diuisibilitas p̄batur: q̄ illa ponuntur distincē sp̄es q̄titatis que sunt distincē mēsure: sicut superficies et locus et talis locus et superficies nō distinguuntur in rōne diuisibilitatis. ergo b̄ est ppria ratio quātitatis.

Contra ratio ḡnis inest equa p̄mo oībus sp̄eb̄: q̄

equaliter dīci de omnib̄ rō mēsure non: q̄ nō eq̄liter de cōtinuis et discretis: sicut p̄z lib. io. c. z. q̄ magis in est discretis et cōtinuis: nō nisi in q̄tū participat q̄titatē discretā. Itē si sic. vñitas esset maxime sp̄es quātitatis: q̄ rō mēsure verissime inest vñi ex. io. hui?

Itē rō mēsure nō estrō quātitatis dicta de q̄titate per se pri

mo mō: q̄ mēsura est dicta denotatiue a relone tertii modi. q̄ tñ est ibi: vt in genere est tūc passio q̄titatis: et sic non

ppria rō q̄titatis: q̄ ex. io. in quolib̄ genere est vñus pri

mū quod est mēsura omnī in illo genere. b̄ p̄ omnigra? et magis alijs: sicut in genere coloris albedo: in genere sa-

poris dulcedo. ergo nō est ppria q̄titatis. R̄ndetur b̄

q̄ quedā est mēsura mēsurās p̄ replicatiōem que aliquo-

ties sūpta reddit totū: et talis et ppria q̄titat. Alia ē mēsura perfectiōis sūme fīm p̄fectiōem: et illa non sic: q̄ albedo nūq; reddit nigrū. Sūl̄ nec mēsura cognitiōis: q̄ illud q̄d

ducit ī cognitionē aliorū: in genere nūq; reddit illa. Lō

Questio

tra. respōsio cōcedit p̄positū: q̄ mēsura nō est essentialis quantitatē: nec passio eius: nisi illa per replicatiōem q̄ non eq̄liter et cōtinuis et discretis: q̄ in discretis est simpliciter mēsura reddēs per replicatiōem totū: in cōtinuis nō. ex. i. hui. ca. z. q̄ nihil est minimū nisi pūctus: et tale per replicatiōem nō reddit. ergo talis mēsura nō est ppria quātitatis: cū nō cōueniat omnib̄ sp̄eb̄ eius: et cōcedatur b̄ argumēta. Lōtra illa posset argui. cōtra p̄ma rōne videt q̄ cōtinuum habeat rōnem: ppria mēsurandi p̄ter applicatiōem nūeri: q̄ motū lōgus et tēpus lōgum. 4. phycō. T.c. 109 ca. de tēpe. Sed mēsuratio fīm longū nō est mēsuratio discretā. Dōm q̄ nullū cōtinuum mēsurat nisi applicādo ei mēsura discretā: q̄ nescitur lōgitudo temporis nec viē: nisi q̄ tot sunt ibi pedes in spacio. sup q̄d est motū. vñ mēsuratio est fīm replicatiōem partii aliquoties sūptarū: et ita vt eis applicat nūerus: que redunt totū.

Bicēdūm tūc ad q̄onē q̄ ppria ratio ē diuisibilitas in partes eiusdē rōnis. yna est opīnio q̄ substantia corpea b̄z pprias partes eiusdē rōnis extētas in potētia de se et actu per quātitatē. Alia opinio est q̄ nō b̄z partes eiusdē rōnis: sed solū partes cēntiales. Si scda est vñ tūc diuisibilitas est p̄p̄ q̄titatis in partes eiusdē rōnis. Si p̄ma sit vñra. tūc op̄z addere q̄ diuisibilitas in p̄tes extētas in actu sit ppria rō eius. Lō p̄ma opīo non vñ vera: q̄ b̄z illaz rō q̄titatis: nec numero nec discrecis p̄teret: oī nūbilis addere nisi q̄ diuisibilitas in p̄tes eiusdē rōnis sit eius ratio. Autē ad b̄. hic in. 5. vñ vbi ponit pprias rōnem q̄titatis. sūl̄ notificat sp̄es p̄ diuisibilitatē b̄ in. 5. et b̄z diuersis modū diuisibilitatis assignat diuersas sp̄es q̄titatis. illa autē est rō cēntialis fīm cuius disti

ctionē distinguit sp̄es ḡnis. Sūl̄ in p̄dicamētis q̄titatis ca. d̄.

Et iūna est cuius p̄tes copulant et ceteris. Discreta cuius partēs nō titatē. copulant. ergo de rōne ytriusq; est h̄re partes: sed oī h̄is partes est diuisibile. Sūl̄ 3. phycō. 3. ponētes infinitū: T.c. 35. et illud eē subas. dicit A. q̄ si sit diuisibile in magnitudi. vñde. nē aut multitudinē: aut est magnitudo aut multitudi. suba. n. nō est diuisibilis nisi per alterum istorum.

Onſra auctoritates p̄bāt q̄ diuisibilitas est ppriū q̄titatis: sūl̄ q̄ sit de cēntia eius. q̄ diuisibilitas ē respectū: respectū nō est de cēntia absoluti. Itē potētia et actū sunt eiusdē generis: et diuīdūt oī ens et eiusdem cēntie. Sūl̄ diuīdūt non est de cēntia q̄titatis: q̄ si sic. omnis quātitas esset actu diuīsa. ergo nec potentia ad diuīdūt est de eius essentia.

Itē ista rō videtur cōcludere h̄te: quot. n. ac. tot potētie. 3. phycō. posse sanari et ceteris. q̄ si in quāto sint potētie ad i. T.c. 10. finitas diuisibiles: videtur q̄ sint in ipso infinite diuisibilitates: sed prima passio est yna ynius.

Itē diuīdūt nō stat cū cōtinuo. ergo nō est de ei cēntia: q̄ cōtinuum fīm q̄ cōtinuum nō est diuisus: q̄ da q̄ sic: tūc nō ē cōtinuum. nō sequitū ultra. ergo nec potētia: q̄ etiā de cēntie nō est in ipso diuīdūt q̄d est terminus eius.

Lōcedo tūc q̄ diuisibilitas est p̄ma passio q̄titatis cūdo mō. Color ē yvisibilis. sic b̄. q̄titas ē diuisibilis. vñ sūcūt diuisibilitas ē respectū qdaz in colore p̄ cōparatiōem ad yvisib; sic diuisibilitas fūdatur in q̄titate: et dicit habitu dinē ad diuīsionem. et cuiusq; ēst diuisibilitas in partes eiusdē rōnis. b̄ est p̄ q̄titatē: tūc b̄ est p̄ se scđo mō: quātitas ē diuisibilis: sicut b̄. color est yvisibilis. z. de aia. vñde T.c. 66. oīs auctoritates p̄bāt q̄ q̄titas est diuisibilis p̄ se z. vñ q̄titas notificat b̄ p̄ p̄ma passioē eius: tūc nō diffinitur et sūl̄ diuisibilitas est passio cuiuscūq; sp̄ei q̄titatis: licet non p̄mo: sed ḡnis p̄mo: et sp̄ecie p̄ se nō p̄mo.

Dīuisibilitatē sequuntur finitū et infinitū: q̄ finitū p̄sup ponit aliquid q̄d vñ finiri illō ne cōlo p̄intelligit diuisibile. sūl̄

Quintus

nitum et infinitum consenseruntur equale et iegale. Deinde ratione measure. h. vir ordine istarum passionum quantitatis. prima duo sunt quantitatis in se: alia duo sunt per respectum ad aliud. illoꝝ etiam egale et iegale procedit mensura: qz. n. egle vel iequale. io. mensura non econverso. prima habet h. t. in. 3. physcop. 2° p. 23°. physit. c. 35. cop. 3° in predicamentis. 4°. io. h. p. t. z. n. u. g. d. o. e. s. pprie et eq. c. 36. literis sunt quantitati vel non: sed ut species. TRA
c. 2. id. Ed primum ar. d. q. h. q. t. itas et illa d. r. n. p. acci-
de. q. h. d. ill. substatu. q. recipiunt illas ptes: quero quo dicitur suba si per se et non spe-
g. aliqua d. r. a. c. entialis est et t. n. non specifica: qd. est aliquos
si p. q. t. itas ptes in ipsis g. circulus: et si non det h. q. p. sub:;
et t. n. per acci: et illod p. aliud: t. n. d. r. n. p. aliqd aliud: et illud
p. aliud a. vel b. et sequitur vnu dicitur duop. vel ibis in fini-
tu. Itē ratione stat q. si ptes diuise dicitur p. acci: totū fuit di-
uisibile p. acci: qz. quo ptes dise dicitur p. acci: eo mō. eto.

EX tum disibile in suas partes: et econuerso.
TRA **C**õtra. q̄titas ē disibilis ab^{um} aliõ a se, p te, q̄ ptes q̄titatis p alia ab^{um} a se dñt, si regula p quā arguis sit bona.
C ūc dico q̄ q̄titatis ptes dñt scip̄is formalit. ita q̄ ptes q̄titatis sunt p xia fundamēta: et tñ nō specificē, illi et ḡbus pñm est q̄ ois dñria formalis ē specifica coacti avitate excipiūt q̄titatē ab hac regula. **A**d z^m dico q̄ m̄or est s̄la nō c̄ntialr r̄c. **A**d pbatiões q̄ maior falsa est. s̄ di-
cretū ē actu diuisiõ: sed vtricq̄ diuisiõ in potētia. **A**d pbatiõem q̄ nō sunt ibi actu duo ternary: s̄ in potētia: q̄z diuersi n̄ueri sunt diuerse sp̄es sp̄alissime cōstitute q̄ dif-
ferētias oppositas sub suo ḡne talii ipole est yñā eē alte-
rius pte: sicut nec in alys sp̄eb̄ econuerso diuisis eiusdē ge-
neris. **C**õtra. tūc diuidēs q̄ tñ videt corrip̄es gnōbit:
q̄z facit diuisa eē in actu post potētiā. **R**ñ: soluit prohi-
bēs. yñ nō ē pars quāti in toto in tali potētia in q̄li est ali-
qd ante gnōnē. s̄ c̄ntiali. s̄ tm̄ acc̄ntali: qz. s. ps nō ē distin-
cta nec sub actu pprio pp vnitatē toti. **S**olue. b. phibēs
fit ps in actu per disiōem: nō tñ est generatio nisi fm qd.
C Ad auctoritates: q̄ in oī n̄uero nlls numer^m pōt ee q̄ ps
mālis: tñ vnitates in minori n̄uero sunt ptes māles i ma-
iori numero: tūc due vnitates sunt ptes māles ternary: q̄z
vnitas nō ē sp̄es quātitatis: sed tñ in ḡne: vt pñm forte po-
tētiale: vt mā in ḡne sube. **C** ūc glosat dñm ph̄i. q̄ duo
.1. due vnitates sunt ptes ternary aliqualit: q̄z ptes q̄titati-
tive nō aliquote. Silt nō dicit ph̄s q̄z binari^m ē ps ternary
s̄ tñ duo triiū duo dnoiant duas vnitates. est ḡ illud ve-
sicut istō, duo albi currūt. **A**d alia auctoritate: q̄ sic ad
babēdū ptes disibiles in suba oī q̄ sint diuerse fm subas
sic ad hñdū ptes q̄titatiwas disibiles sufficit h̄re pte ma-
iorē et m̄ioz. et sic se hñt due vnitates et 3. vnitates. **A**d
3^m euclid. ois n̄ueris minori. i. oēs vnitates in minori n̄uero
sunt ptes in maiorī talis expō sufficitentiō: q̄z oia q̄ pbāt
de n̄ueris: adeo vña sunt illa glosa data: sicut si formalit nu-
merus esset pars numeri.

Contra istud si nūerus non sit actu diuisus: est actu
vn^o, q̄ aliq̄ vnitate q̄ est p̄n^m nūeri q̄ vñr op-
posita. Silt seq̄tūr q̄ nūer^o gnariū sit senari^o, pbāt vtra
q̄ dñia: qz vñr aliq̄ vnitate vñr n̄llo alio: nisi vnitate ð ge-
nere q̄statis, pbāt p̄ hoc: qd̄ s. determinatum ē fm̄ Ani.
tūc nūerus est vn^o vnitate q̄ est p̄n^m nūeri: qd̄ est p̄m icōne-
tiēs: qz oppositū de opposito: t̄ e vn^o vnitate alia a suis p̄-
tib^o. T̄ ita est maior seipso p̄ illā vñr vnitatē. **T̄** Itē oē ac-
cidēs vñr ē in aliquo subo vno nūerus nō. ḡ t̄. **T̄** Itēz h̄
in l̄ra. nūerus est cēntialr multitudo. **S**z mltitudo fm̄ q̄
multitudo nō est vñr. Ani. 7. meta. ḡ nec nūer^o. **A**d p̄^m
q̄ nūer^o est vñr aliq̄ vnitate: s̄z h̄ vltima vnitate. **S**z oēs
alie sunt p̄tes māles. vltia cōpletina r formalis omniuz.
Contra. p̄bs. 5. ca. ð toto in ḡbusciq̄ p̄o nō facit dñiam
in suba rei: neq̄ i fig^a: ibi dñf̄ oīs nō tot^r vt i ligdis r nūeris.

Mona

g si p̄ma vñitas fiat vltima et vltia p̄ma nlla fiet d̄ria i sub
stātiā nūeri: qd̄ nō staret si vltiavñitas ē forma cōpletuia
et specifica nūeri a q̄ b̄z vnytate: qr̄ tūc illa trāspōsita fieret
alia forma: et ita ali⁹ nūerus: qd̄ nō solū est ī Aꝝ. sed ipole
aliūde: q̄ fiat aliud q̄aliud ab⁹ solā mutatōe rclonis
s. ordinis in ptib⁹ hois nō ē sile. ybi nō ē mutatio ordinis
sine mutatiōe alicui⁹ ab⁹ in ptibus nō sic hic. **C** Itēz oēs
vñitates cōstituētes nūer⁹ p̄nt cē eq̄ p̄me nā et tpe: sicut si
multa idiuindua eiusdē sp̄ei simul cārent: quō est ḡ vnyayl
tima illaz: si qr̄ vltio accipit a nūerāte possum icipe econ
uerso: et illa est p̄ma. **C** Itē ipole est gnariū km q̄ tale eē
pt̄ senary. vñ nihil qd̄ est pp̄xū formale gnary existit in
senario: vel da q̄ sic: tūc gnari⁹ eēt in actu in senario: et tñ i
senario est vñitas qnta gnary. ḡ illa nō pōt eē forma gnary.
vel da q̄ sic. cū vñitas qntas sit in senario: seq̄t q̄ quina
rius sit actu in senario. **C** Itēz forma est in mā: aliogn nō
fieret vñū p̄ se ex eis si tm̄ sit iuxta positio ipsaz vltiavñi
tas nō ē in alys. ḡ t̄. **C** Lōcedo h̄ ar⁹. **C** Lūc ad p⁹ ar⁹:
q̄ nūerus ē vñus forma sua specifica a q̄ est pp̄zia discre
tio etiis in qnaynitarib⁹: vt vna mā: sic b̄d̄ a forma sua
specificā est vñ⁹. Et q̄ est h̄ forma: Dico q̄ for⁹ km q̄ idini
sibilitas iest ei: iz illa forma nō est nominata.

¶ Nūqd rāta est vñitas: cui⁹ senariuſ est ſubm: ſicut illa q̄ EX
ē vna psenariuſ. Hoc ē ita pfecta vñitas: aut recipit vñitas
magis ⁊ min⁹. pbaſ etiā q̄ ſit per vnitatē ſpē ⁊ nūero. In
hoīe ē vñitas ſua ppria: vñitas cuiuslibet accūtis: qz qd
libz ē vñu vnitate ſibi ppria: nūqd ille multe vnitates fa
ciūt numeꝝ nūqd vnititas accūtis denoiaſt ſubm: tūc ipſuz
ē vñu multis vnitatib⁹: tunc etiā albedo q̄ denoiaſt p ſe
ab vnitate ppria p̄dicareſt in abſtracto ō ſubo. ¶ Contra
pmū p̄ h⁹. ybi iprobaſ opio plōnis que ad ſcdam ptein ſe
cūda rōne arguiſ. Ex multis nūeris yn⁹ ſit nūer⁹ ex ſpēb⁹
yna ſpē qualr̄ ēt eſt in alia trāflatōe: Rn. 37. ¶ Rn⁹. ibi
ſubdit. Si nec ex ipſis. ſi. nūeris: ſi ex vñis quo ſe hñt vnitita
tes. hoc mēbz ē verū: ⁊ quo qd difficult̄ ep̄lōni forte nō no
bis qui ponim⁹ aliquā dñiam nō per paſſiōem. ¶ Contra
z⁹ iſte ⁊ ille: vt vnitates in iſtis ſi hñt formā dualitatis
in ſactu. ita eēt ipole ex eis fieri ternariū ppactuz p̄tis. vñ
illa rñ⁹ nō valz: ſi illa q̄ p̄us hñ. ſi. q̄ duo. i. vnitates q̄ hñt
formā dualitatis ſi cēnt extra totum.

Cöttra.adhuc stat^m. Dē vnū est vnitate vnū. Sz nllm
ē vnū:nisi de gñe q̄titatis: si vnitatis talis est p̄n^m numeri:
sz illa nō ē alio vnitatis de qnq; ḡ alia. si v^m:b: tūc i^a cū qnq;
alio faciet senariū: et ita seq̄ q̄ qnq; sūt sex. Dico q̄ e vnū
vnitatis de gñe q̄titatis: et nō vnitatis alio de. s. et sic erunt
tūc sex. Dico q̄ sic vnitatis hoīs ē passio hoīs. Sz eius cēn-
tiā: sic vnitatis qnary sequitur qnariū: sicut passio: et e vnū
formalr per illā vnitatē: qz in oībus vnitatib^b: vt in mā ē
vna forma: quā cōsegtur vnitatis q̄ ē passio qnary q̄ nō po-
nit in numerz cū qnq; mālibus: qz nō ē pars mālis: sz pas-
sio toti^c cōpositi. vnū nūerū ē vnū pdicatiōe denoīatiua: et
tūc illā vnitatis q̄ ē passio qnary: Sz ipm exītē in actu per
formā sua specificā qnō est alio vnitatis mālis: sz forma i
noīata aliquā fudat sup nām rerū: aliquā sup supposita. vñ
gnari^d et senari^e sunt duo nūerū nūero: sicut petr^f et paulus
duo hoīes. ad b. n. q̄ et senari^g oportet q̄ h̄ret sex vnit-
ates: tāq; ptes māles. illa. n. formalis in qnario nō ponit
in numerū. **C**Ad aliud qd̄ verū ē. vñ. io. eq sunt subīm ò.
narū: sed nō oī accidēs diuisibile ee in subto indiuisibili.
CAd Auic. dico q̄ multitudo fm se nō ē vnū p̄ mō pd̄
cādi: qn tñ sit vnū denoīatiua pdicatiōe: nō negat. imo si
cūt hoī est ynū vnitatis de gñe q̄titatis denoīatiua pdicatiōe.
sic multitudo et etiā nūerū. **C**ontra. vñ q̄ vnitatis
p̄n^m nūeri sit forma hui^a nūeri: qz nō das aliud vnū: tñ vñ
seḡ tria icōueniētia. Prīmū est q̄ senari^b et qnari^c tñ sunt
duo nūeri nūero: qz yterq; ē ynū nūero. 2^d q̄ tñ sunt duo

Liber

L.c.i.4. singulares nūeri: et non due spēs: qz. 3° b^o. q. 13. nihil differt nobis vnuz numero: aut singulare dñe. **C** 3^m si gnari^o et se- narii sunt duo numero: ille binarius numerus erit: 3° ab eis nūero c. et ill^o 4^m trib^o pcedētibus: et sic in ifinitū nō so lum de nūeris plalib^o. ito pone tñ duos nūeros actu. Et pcedes ifinitos nūeros nce: qz sicut a. et b. nūeri duo nūero. ita dualitas. c.alia ē ab a. et b. ergo ternari^o. nūer^o illoz triū numerop^z. a.b.c. et sic in ifinitu oia. numerata seg^o nūc ēē actu. ergo et numeros oēs. **C** Lōfirma^o. qz oium qztoz actu exiftiuz. et realr diuersoz ēaligs numerus iactu. c. et a. sūt b^o. ergo t^c. Ita rō pbatis nūc actu ēē ifinitos nūeros diuersse spēi. sicut p^z s^z l^z eiudē spēi: sic p^z. qz. a. et c. sūt duo vna. d. dualitate. et b. et c. alia dualitate. **C** Item a. et c. simi liter a. et d. similr. d. et c. et sic in ifinituz. **C** Ad h^tris icōne. nētia. Ad duo pma p^z in pma qōne qrti libri. **C** Ad 3^m sic si oia corpora vniuersi ēēt ptiua iuicē nll^z ēēt corp^o i actu nisi vnuz: ita qz oēnūz discretum estab omni yno discreto. ideo nō est nisi vna discretio i actum nec pīt ēē ples nūmeri i actu: s^z tñ ille est qz ptiue oēs vnitates: et in ipso est glibz minor in potētia. **C** Lōtra ali^o est dnarii. io. hoiu^z

L.c.i.4. et io. canuz. 4. phy. **C** Rō sicut si illi^o cōtinui ptes differ rent spē est dare maximā aquā vel maximū aerē. et ita daly^z partib^o: nll^z autē corpus maximū in actu nisivnū qd^o ptiue oēs istas ptes: sic ē dare maximū numerz canū: et maximū hoiu^z: nll^z autē in actu simplr: nisi simplr ma ximū oēs vnitates ptiue. **C** Lōtra. mō dñr due dom^o: v. 3. et c. ergo binari^o est ibi actu. **C** Rō sicut ptiua dē tricubitu: nō qz tunc diuisuz in tres ptes cubitales: nec ali qua qztitas cubitalis est ibi actu: s^z in potētia: qz nunc tñ est qd^o possit vidi in tot partes tatas: sic lapides dicuntur duo: qz tanta pars numeri que est actu omniuz entiu^z est in illis lapidib^o: quāta si p^z se ēēt extra totuz et dualitas.

C Lōtra totā hanc viā ad 3^m et v. ponere oēs numerz ēē simplr idiusibilē. et ita vt v. nō qztum. pma ñia p^z. S. n. aligs est diuisibilē pole est ēē duos: et stat arg^o. **C** Vide^o ēēt ponere qz ds nō possit facere. et nūeros ēē actu. qre hoc cu^z qlibz spē est factibilis i actu: et vna ēē cu^z alia nō inclu dat hōdictioz: 3^m accipiat maximus numerus qz dat esse in actu ille est yn^o: et nulla vnitate que sit ps ei^o. ergo alia. qz cōnumerādo illā cu^z vnitatib^o mālibus h^t maior nūer^o: et in actu. et ita duo nūeri: et in actu. **C** 4^m ps quāti in toto nō est in potētia: sicut gnabile. in toto totā entitatē suā h^t: h^t nō separati. qz quotvntitates ēēt in ptib^o diuisis totēt mō h^t nō sepentur. **C** Ad p^z idiusibilē. h^t est ipole diuidi. cōcedat: nec segtū vltra. qz nō qztum: qz qztuz est aptū natū diuidi inqz qztum: nō aut ipossibile. Aliogn celuz nō ēē qztuz. **C** 2^m pcedatur: qz hōdictio ēē duas ēē discretioz: sicut aliqu vna nō discreta ab alys vnuis: et si discreta ab illis. qz cū eis faciūt vnuz numerz. **C** Ad 3^m ipole est vnitatē iformātez cōnumerari cu^z mālib^o nō in imaginatē in qz vadūt nūe ri in ifinituz. **C** Ad 4^m cōcedo qz entitas oium vnitatum ēē qz ēēt scā disione: sed nūc ex vnitatib^o nll^z numer^o est in actu: nisi ex oibus. ita qz h^t et illa nō faciunt vnitatē binary s^z yna p̄cile disticta et seiuice. ita qz a nullis alys: vñ nec sic ē binari^o in triario: sicut ps linea in linea. **C** Lōtra. si nūer^o vñ et ptes nō sunt in actu. h^t est flā sim^o. Bis tria sunt sex: cui^o op^o vñ: qz ēēt vna in sensu op^o s^z p^z h^t in p̄elenchoz.

C Itez bis tria ēēt nūeri in nūez: et qlitas nūeri: s^z qli tas pdicatur d^o subo. D^o qz h^t est flā. bis tria sunt sex. Et tac cipit h^t auē. qz sex sunt semel sex. **C** Pōt tñ cōcedi ppō: qz h^t bis tria sunt sex. Et ad p^z h^t nō negat p^z h^t: nisi qz duct^o ternary nō ēēt senary: s^z ē qlitas. **C** Ad aliō accipiēdo sic: qz bis tria nō sūt senari^o: sed qz h^t bis tres vnitates habet senariuz: et ē denoūatiua pdicatio. **C** Ad aliō pncipale qz potētia qz est tñ potētia an actu: qz illa est p̄pria alicui us actu nō pot esse illi^o manēte illa potētia: qz si subz dter-

Questio

miaret sibi potētia ante actu: act^o nō pot stare: qz corruptible deteriat sibi potētia ad corruptōz an actu: act^o de struit et subm^o et potētia. Simil p^z h^t 3. phy co^z ca^o. de mo **C** L.c.ii. tu. edificabile ēaligs p^z prius act^o: nō domus: s^z edificari: et nūqz edificabile h^t domuz p actu: qz nō est actu sub domo: vt edificabile. Similr qz cōtinui ðterminat potētia diuisioz an actu: Jō diuidi nō stat cum cōtinuo. per idēz dñd^o vnitate: nec est sile de risibili et ridere: qz nō est determinata potētia an actu: **C** Lōtra: cui^o est potētia ei^o ē act^o alias potētia et ad ipossible: vñ vñ hōdictioem icludere qz aliqua potētia p̄cile an actu sit p̄pria alicui subto: vel neōcio sibi iherēs: qz tūc actus possibilis et ipossible ieset **C** Ad aliō dicitur sic qz minimum naturale iquātuz qz tum est diuisibile: in cōtūm nāle non.

C Ontra p illā rōnē nō magis minimū qz maximum ēdiuisibile: qz maximū nō est diuisibile h^t se: nisi iquātum qztuz. Si ḡ ita vā quātitas ēē in minimo: sīc in maxio. ita vē est minimū nāle diuisibile: sicut maximū **C** Itē qnqz aligd ipossible est ieset alicui fm aliquā conditōem ei^o: et fm alia tñ natū est sibi ieset: si ist fm illam cōditōem fm quā natū est ieset simplr ieset. Sed dimisio ī est minimo fm qz titatē: ex quo ḡ est formalr qztuz simplr est diuisibile. **C** Posset dici ad p^z: qz iquātum illo aliquā vnum ḡ aligd ipedies diuisioz: sicut in minimo: in maiori nō: qz facta diuisioe in maiori manēt partes in spē que p^z: non sic in minimo. **C** Lōtra aut illud ipedimetū cōlunctū re pugnat simplr diuisibilitati: et tūc repugnat qzto: et ita minum nō est qztum. si nō: sed stat cu^z diuisibilitate et potētia nō est ad impossible. ergo pole est actu aliquā ieset. ḡ minum pōt diuidi. **C** Item qz forme nāli: vt carnis no repugnat eē sub qz cōtū modica qz titatē etiā sub pūcto. pbatio aliquā corp^o nāle nō circularē est finitū. ḡ aliqz supficies nō circularis ēē in actu: et nō ifinita. ḡ teriata linea: et līca h^t terminātū pūcto. ergo aliogs pūctus in nālibus ēē in actu: sed pūctus est de ḡne quātitas. ergo determinat sibi aliquā subiectum nō mām pma: ergo eīn suba cōposita. ḡ aliqua caro in cōposito est sub pūcto. **C** Et ad h^t voluntaduersari dñe qz h^t sit accipe minimū qd^o per se pōt ee: tñ in toto nō ē accipere minimā partē: qz nō est dare aliquā minimā partē in calefactibili qz p calefiat: sicut nec in motu ē dare pma partē. 6^m phy co^z. et s^z l^z pars mobilis in ifinitum mo **C** L.c.5z. net ps an partē. ita qz nō est pma ps: et tñ illa minima ps et circūt. qz est in toto si sit diuisa nō māet: qz corruptiē in cōtines. **C** Lōtra qz nō repugnat sibi per se: qz si alteratio diuidatur fm diuisioem mobilis cu^z in toto sit accipe partē mōrem et mōrem in ifinitū. ergo nō repugnat forme in toto p̄ficere quācūqz modica partē. **C** Qz etiā dñt qz minimū est idiusibilē: qz partē diuisiē nō manēt post diuisioz. illō nihil est: qz h^t nō possent manere post diuisioz nō minus diceat totum diuisibile ex quo qztum est. **C** Et ad p^z h^t qz p phy. ipse logitur de minimo hō Anaxagoraz: et ipse sponit sibi qz cōcessit qdlibz ee in quolibet: et hoc qz ex qdlibet pōt gnari qdlibet. **C** Lōtra. dicit p^z h^t qz veniaz ad aliquā minimum ex quo mōri nō pōt qdlibet gnari: qz illō minimū nō pōt sustiere actioz cuiuscunqz agētis nālis: qd tñ est hō Anaxagoraz qz ponit qdlibet gnari ex quolibz in ifinituz. vñ p^z h^t nō. **C** Itē ex mōro aque pōt gnari ignis in cētuplo plus. accipiat tunc medietas ignis. ex illo fieri pōt aliogd terre: s^z minus qz sit illō ex quo gnabat totus ignis accipiēdo p portionē eīz. si tunc eēt mōri eēt minus minus minimo. **C** Itē si est dare minimū qd^o pōt p se ee. ḡ ē dare aliogd qd^o pmo iducit d^o calore et alteratōe: ita qz p^z h^t totū fil. aliogn si aliogd ei^o: et totū illud aliō est minimo. et h^t minus p se exīs: qd nōduz ēēt in toto: qz nihil p̄ter illud iductuz est. **C** Itē est dare mōri pte mot^o: et ptez tpis: qz nāliqz sunt et tunc sequunt duo iconuenietia. Prūmū hō Arist. 6. phy. **C** L.c.5z. zci rcif.

T.c.23.
T.o.7.5. si oē moueri pcedit mutatuū eē. et 2. 2° quia accipiā motū scī in tpe h̄stē. 7. partes mīmas. accipiā mobile duplo velocit̄ illud p̄trāsibit equale ī mediotpe. ḡ in trib⁹ partib⁹ minimis ī dimidia minis. ita minimuz e⁹ diuisuz. sic ar⁹ ph̄s. 6. ph̄y. c. p̄d istati. C Hic d̄rēt: q̄ q̄ oī ps mot⁹ e⁹ ps in toto. et sic de tpe. et iō nō est dare mīmū ēt̄ dare mīmū motū q̄ posset p̄ se eē. et nō in toto. C Lōtra. q̄l̄z ps p̄t p̄ se eē q̄ tūc ē q̄n nihil sui toti ē nīst̄ ip̄z subz v̄i cludere p̄dicatū: tale est q̄libz ps mot⁹ et t̄pis: et iā quā tu ponis ī toto. aliogn eēt̄ successiue multe ptes sil. q̄l̄v̄ bet pars mot⁹ et t̄pis potes p̄ se eē in toto: p̄t p̄ se eē. Si ergo nō est dare p̄tē mīmī in toto: nec p̄ se exīt̄. C Itē cū mouēs p̄us causet p̄tē p̄z̄r̄ mot⁹ q̄p̄ posteriorē: q̄ne non p̄t̄ ī medio cessare: et erit p̄z ps p̄ se exīt̄. ita q̄ in nō toto. sic ar⁹ de oī pte motū quā dederis ī toto: q̄r̄ oēm ilam cāt̄ aīs posteriorē. C Itē q̄n fit mot⁹ a calido in frigi dū p̄us deuenit ad minimū calidū si est dare: q̄z tot̄ calor abyciat: q̄r̄ semp̄ dū calidū remitt̄ gradus remissus relictus p̄ se est ex̄ totū: tādē veniā ad minimū sub illo necessario ēmobile tñi per istans. q̄r̄ sū p̄ duo. ḡ gesceret: et imē post illud istas calidū nō ē. ḡ et corruptio isti gradus nī successiue. paret: q̄r̄ tūc reliqueret p̄ se existens aligd minus minimo. ḡ subita: et ita in istati. et ita istas īmediatū instanti. C Hic est r̄nō de corruptiōe illi⁹ minimi: cui⁹ daf̄ vltimū ī esse: sicut de co:ruptōe nūc: q̄r̄ neutrū aliqui p̄ nō ē. C Lōtra. sil̄ est corruptio illi⁹ minimi calidi et inductio alicuius gradus fridi. Si ḡ ī illo mobili nūc calidū p̄ nō est nūc frigidū ibi p̄ est: vel ille gradus frigidū: et sic ī infinitum p̄ illi⁹ ē aī partē. ḡ nō h̄z minimū. Nota si ponat̄ nihil frigidū iduci aīc̄ totū calidū corrup̄t̄ fm̄ opione forte Anselmi. al. arcellini: tūc neccio cōcludit̄ q̄ nō est dare minimo frigidū gnāndū. si dēt̄ minimū calidū corrup̄t̄. et similiter ē argueret̄: et tūc istud ar⁹ redit ī idē cū p̄ argumēt̄ supra. q̄r̄ illa duo mīnia fm̄ ansel. erit sibi īmediet̄ et sub neutrō p̄ mobile ēē nīst̄ p̄ istas si t̄riue mouēta calido ad perfectū frigidū. aliogn sil̄ moueret̄ et gesceret. Si aut̄ h̄ Ansel. ponat̄ a p̄n̄ ī remissiōe calidi cē inductiōem frigidū: tūc ar⁹ nō ita cogit: q̄r̄ nūc p̄ calidū nō est: nec vñq̄ ille gradus frigidū ē q̄ imē iducitur post minimū calidū: q̄r̄ iā frigidū p̄fuit. et ille gradus iā nō est. iō nō h̄z minū. C Lōtra. remissio calidi si icipit ab īmutatiōe: nec h̄z aligd p̄m̄. tūc nec iductio p̄ frigidū: et stat ar⁹. Sicut est aliq̄ p̄ma mutatio per quā aligd gradus p̄ frigidū inducitur: tūc ē p̄ma mutatio p̄ quā aligd calidi remitt̄. et ita nī est dare vltimū calidi ī esse geto: q̄r̄ vñ icōueniēs h̄ Ap. 6. ph̄y. C De ista mā q̄re ī tabula ph̄y. 5° lib. et in q̄nib⁹. 5. ph̄yco. C Ad aliud q̄ loc⁹ nō est ī ḡne q̄titatis. et iō nō diuidit̄ nīst̄ ad disiōem superficie: et sic diuidit̄ p̄ accīns. imo p̄cēt̄ p̄t̄ locari: et q̄ ph̄s dicit ī p̄dicamentis de loco nō sunt vñ: nec loḡ fm̄ ītentioem p̄p̄riā: s̄ famose fz̄ op̄ionē alioz fm̄ Aui. q̄r̄ dicit ibi q̄ loc⁹ est cōtinu⁹: et in. 4. ph̄y. dicit q̄ nō. vbl̄ veritatē determinat̄. C De motu et tē p̄z̄r̄. d̄r̄ q̄ sunt quāta p̄ accīns: q̄r̄. 5. b̄ palind: q̄r̄ motus p̄ magnitudinez: et t̄pis p̄ motu. C Lōtra illud q̄b h̄z p̄prias ptes eiusdē rōnis distinctas a p̄t̄ alterius h̄z p̄pria diuisibilitatē alia fm̄ cēntiā ī diuisibilitate alteri⁹. h̄z mot⁹ h̄z b̄ pres p̄ se: et t̄pis sim⁹. ḡ t̄c. p̄: minoris. ptes p̄ se t̄pis et mot⁹ sunt ptes q̄ nō p̄t̄ sil̄ eē ptes magnitudinis ī oī ī stāti sil̄ sit. ḡ diuisibilitatē h̄z et illa nō ē cadē: et ptes motus et t̄pis sunt p̄us et posteri⁹ et alie simul. C Itē de p̄petate q̄titatis p̄s idē: q̄r̄ p̄p̄a passio ei⁹ est mai⁹ et minus: q̄d ergo h̄z p̄priū mai⁹ et min⁹ aliud a maiorī et minorī alteri⁹ h̄z p̄pria diuisibilitatē. mot⁹ est h̄z respectu magnitudinis. ḡ t̄c. p̄: mi. magnitudie exīt̄ tāta p̄t̄ mot⁹ ē maior q̄n trāsit mobile tardū: et minor q̄n mobile velox. C Itē cōtinuum est cui⁹ ptes copulan̄ ad aliquē terminū cōbez: cui⁹ ḡ ptes

copulan̄ ad alium terminū h̄z aliam cōtinuitatē: sed ad aliud īdiuisibile copulat̄ur ptes motus: et magnitudinis: q̄ ptes mot⁹ ad aliquē mutatuū ēsse. ptes magnitudinis ad punctū. ḡ magnitudo nō est cōtinuitas mot⁹: sed h̄z alia. C Itē ī cām eoꝝ: q̄r̄ quāta sunt p̄ glind. iō t̄c. q̄ aīs sit film: et q̄r̄ nīa nō valz: p̄m̄ p̄z̄: mot⁹ ē cōtinu⁹. q̄o aut̄ a cōtinuitate mobilis: aut̄ a cōtinuitate magnitudis. Nō p̄m̄ dicit ph̄s plane ī lfa. Necā cōtinuitate ei⁹ p̄m̄ q̄ ē motus q̄r̄ ip̄s⁹. ph̄y. c. 3. diff̄ h̄z t̄c̄ moueri cui nihil deest rei: aut

T.c.23.

de rōe ḡtūm̄ ī

q̄nta a seip̄s. /

rate q̄ est ī ip̄s

a quantitate alioz

parū: vt ī chordis cythare dicit h̄riū. sil̄ graue exīs sursum mouēt̄ cōtinue ad terrā: si eēt̄ decē media cōtigua: si cut si t̄c̄. ergo nō ē cōtinuitas mot⁹ a magnitudine super quā. C Itē q̄ cōtinutas ī motu nō sit a cōtinute eius: fm̄ q̄r̄ tūc ī alteratōe nō ēt̄ cōtinutas: q̄r̄ albedo fz̄ quā ē mot⁹ nō est diuisibilis nīst̄ paccīns. Q̄r̄ nīa nō valz: musca ē musca: et suba ab alio. ḡnō est ī ḡne sube: nō valz: q̄r̄ ē effectiue ab alio suba: et formalr̄ suba fz̄ se. sil̄ h̄z mot⁹ ē effēctiue q̄t̄us a magnitudine: et formalr̄ de se. C Lōcedo ergo q̄ formalr̄ sunt q̄t̄a a seip̄s. C Lōcedo p̄nes triū p̄i marū rōnum. s. q̄ mot⁹ formalr̄ est q̄t̄us nō q̄t̄itate maḡtudis. C Ad aliud h̄cām cōcedo q̄r̄ nīa nō valz. Sed ppter ph̄m̄ h̄z saluare aīs cuī p̄ arguit h̄aīs. C R̄no q̄ de rōne t̄tūi sunt duo: vñū diuidi ī sp̄ diuisibilita: et aliud ē q̄ h̄z ynitatē ex̄ h̄z q̄ ptes ei⁹ copulan̄ ad ter⁹ cōbez. Quo ad p̄m̄ p̄t̄ cōcedi q̄ mot⁹ cōsegunt̄ magnitudinē: ita q̄ motus diuidit̄ ad diuisiōem magnitudinis: et t̄pis ad diisiōem motus q̄ ad vnitatē nō: q̄r̄ nō regrit̄ tāta vnititas ī magnitudine: sicut ī motu: q̄r̄ mot⁹ p̄t̄ ēt̄ cōtinu⁹ et vñ⁹: et s̄ magnitudo nō fuerit cōtinua. C Ad aliud de alteratōe: q̄ si vez̄ cōcludat̄: ibi nō est. h̄ ex quo p̄petit motui p̄. s. loca li p̄t̄ sim⁹ cōcedi: q̄ disiibilitas mot⁹ ēt̄ ab eo fz̄ q̄. s. a magnitudine. C Lōtra p̄ma rūsiōem: q̄ diuisibilitas motus nō sitab eo fm̄ q̄ pbat̄. accipio magnitudinē circularem ipsa exīt̄ vñā p̄t̄ sup̄ ēt̄ mot⁹ fieri frequēter. ita q̄ si diuidit̄ ille mot⁹: nūc vñā p̄s mot⁹ ēt̄ eadē alteri: et tū nō est diuidere magnitudinē: ita frequēter q̄n alioz alioz p̄ sumpta est eadē p̄t̄ p̄us assumpte. C Dī h̄: q̄ dcīn h̄z vñā tem de q̄libz vñō motūnū aut̄ mot⁹ frequēter replicat̄ sup̄ eadē magnitudinē circulare nō est simpl̄ vñ⁹. uno q̄. libet vñ⁹ mot⁹ simpl̄ diuidit̄: sicut magnitudo.

C Hec āt̄ vt motus et t̄pis: etenī huiusmodi q̄z̄ta quedā dicunt̄ et cōtinua: eo q̄ illa diuisibilitia sunt quoꝝ sunt he passiones. Bico aut̄ non q̄d mouēt̄: sed q̄d motū est. Hā per esse quantū ilud: et motus est quātus. Lēpus vero p̄ ipsuz s. motum. T.c.XVIII. Questio. X.

Lterius q̄o vñp̄ quantitas q̄ motus est q̄t̄us formalr̄ sit t̄pis. Et d̄r̄ q̄ est t̄pis materialr̄. C Sed q̄r̄ nō p̄bo p̄ duo p̄us facta. Lōtinū est. cui⁹ ptes t̄c̄. Sed ad aliū terminū copulan̄ ptes t̄pis: et ptes mot⁹ q̄d concludit̄ ad minō cōment. q̄r̄ istas ī vñū ī toto tpe fz̄ ip̄z et ptes mot⁹ copulan̄ ī ad mutatuū ēt̄: q̄d nō ē vñū ī toto motu. C Itē t̄pis h̄z p̄priū mai⁹ et min⁹ distinctū a maiorī et minorī in motu: q̄r̄ in minorī tpe maiorī mot⁹: et in maiorī minō. C P̄. mēsura et mēsurat̄ referunt̄ realr̄: et talia di stinguit̄ realia. h̄z t̄pis est mēsura motus. ergo q̄t̄itas mot⁹ nō est t̄pis essentialr̄. C Itē oīs mot⁹ est formalr̄ successiū de se: sed nō oīs h̄z ī se t̄pis: sed solū p̄m̄ mot⁹. ḡ successio cuiuslibz motus nō est tempus.

C Et cōcedo q̄ nullus mot⁹ sed quātus q̄ mot⁹ est quātus ī alia sp̄s a magnitudine: et aēpore. ita q̄ tres sunt sp̄s quātutatis permanentis. s. cor

E 5

pes quantitatis. linea
pes quantitatis corp^o
mōr. s. mōr. mōr.

Liber

plus superficies et linea et due spes successuum. si successio motus et temporis concedatur.

In. 2°. Notandum qd sicut recitat frater. vni. de varra di. 2°. in secunda parte scripti: aliqui dicunt qd tps est vnū: qd est mensura variationis: cuiuscaest mā qd sp appetit nouā formā iduere: et qd mā est vna in omnib⁹ materialib⁹. iō dicunt qd tps est vnū. Sz dicit qd h̄ nō sufficit: qd tempus est mensura variatiois in actu: materia autē est causa variationis in potentia tui. ḡ r̄. Itē l̄z materia fīm essentia dicas eē vna: nō tū ut est sub diversis formis: l̄z vt est formata alia et alia ē. vni mā sub actu ē alia et alia: sed sic tū est causa variationis. ḡ r̄. Itē tps cum sit nūerus de necessitate respicit aliquā multitudinē numerale: in mā aut pīma nō ē aliqua talis multitudo: nisi qd est sub actu: et tūc nō est vna in omnibus.

Caly dicunt qd euī est vnu omniū: et tēpus est vnu omniū mēsurabilii: qd tps est nūer⁹: plura eodē nūero pīt mēsurari et nūerari: et eodē mō dicunt de euo qd est mēsura et nūer⁹ cuiternoꝝ: et qd nūer⁹ vnu. iō mēsura vna. C

4. ph. rō cōfirmatur: qd phs oñdit vnitatē tēporis per vnitatem nūeri. l̄z h̄ nihil est: qd numer⁹ quo nūerātur res diuersorꝝ geneꝝ: vt decē hoīes et io. canes nō ē formalis: l̄z mathematis. formalis vō diuersificat fīm diuersitatē formarū: tēpus aut nō est mathematicū cū in diffōne ei⁹ cadat mō⁹. vñ dicit qd duplex ē nūer⁹. f. formalis et mathematic⁹. numer⁹ formalis ē nūer⁹ qd est in reb⁹ nūeratis: et ille diuersificat fīm diuersitatē nūeratis. et iō est ali⁹ et ali⁹ in angelis et hoīis. Numer⁹ aut mathematic⁹ est ille qd est in aia: et absoluīt a mā: et ideo pōt esse idem diuersorum.

2°. 132. Ideo dicunt alij fīm cōmēt. sup. 4. phycorꝝ: tps est vnum ab vnitate mot⁹ pīmi mobilis ad quē cōparatur: sicut mēsura ad mēsuratū: et sicut accīs ad subm. Ad alios aut mot⁹ iſeriores cōparatur: sicut mēsura ad mēsuratū tūn: nō sicut accīs ad subm: et qd vntas accītis est ab vnitate subiecti. iō tps est vnu ab vnitate mot⁹ pīmi. Et silt dicunt de euo qd ē vnu ab vnitate simplicissima oīum cuiternoꝝ: qd est pīmus angelus ad quē pīaf euī: nō tūn sicut mēsura ad alios angelos: sed sicut accīs ad subm.

Cedim aut illos qui volūt qd nūc euī: et nūc tps sunt idē nūc in gñe entis nō in gñe mēsure: et stās et fluēs: et inq̄tūz stās facit euū: et inq̄tūz fluēs facit tēpus: posset dici qd euū ē vnu ab vnitate ee subalib⁹ pīmi mobilis: sic tps ē vnu ab vni⁹ sui mot⁹. istās. n. nō tūn pīaf ad ee pīmi mobilis: sic accīdēs ad subm: l̄z vt mēsura ad mēsuratū: ad alia pīaf tūn: vt mēsura: sicut oīa successiva sive sint opatiōes et affectiōes successivae angelorꝝ et hoīium: sive quecumq; alia in ḡb⁹ aliq; mō cadi transmītatio mēsurant tēpōre qd mēsurat mot⁹ pīmi mobilis in quo est tāq; in subo pīprio sic oīa pīmanētia in qbus nulla cadi transmītatio qd tēpus ad ee substātiale mēsuratū ipo nūc quo mēsuratur ee substātiale pīmi mobilis in quo qd ee substātiale est ipo nūc: nō tūn vt mēsura: l̄z sic accīs in subo pīprio: vñ sicut nūc fluens mēsurat oīa transmītabilia: ita nūc stās oīa eterna. idem aut nūc est fluēs et stās. Stās enīz fīm qd mēsurat ee pīmi mobilis. Fluēs aut fīm qd mēsurat mot⁹ ei⁹: et sicut idē nūc: vt fluēs ē mēsurat oīa mutabiliā. ita nūc stās oīa cuiterna: et sicut ponim⁹ vnu tps oīum corporaliū et spiritualiū: quis spūs nō ordinēt ad motū pīmi mobilis. ita possumus ponere vnu euīum ab vnitate esse substātialis pīmi mobilis: sic esse cuiternorū nō ordinēt ad illud.

Dicunt alij qd sunt plura cuia: qd sunt plā cuiterna que nō reducūtur ad vnu: neq; vnu depēdet ab alio: sicut oīa tēporalia reducūtur ad vnum. f. pīmi mobile: et qd vntas ac cīdētis ē ab vnitate subtī: et cuiterna sunt diuersa. Iō euīz qd est accīs est diuersuz in diuersis. Hoc aut nihil est:

qd phs dicit. c. de tpe: qd si cīent pīles celī: adhuc vnu esset

Questio

tempus: cōstat autem qd illi plures celi vnum nō depende-
ret ab alio. neq; vnu reduceretur ad aliud.

Alia opio est de vnitate tēporis: et euī subtilior: et credo
verior. oēs. n. mot⁹ fīm dimēsionē lineaꝝ: et tps mēsu-
rat mot⁹ fīm dimēsionē linearū: sicut qd infinite linee sum-
ē pīt ex ea parte qua dimēsionē carēt. f. a pte latitudinis.
iō oēs mot⁹: qd fluūt lineaꝝ suml̄ sūt respectu nūc pītis: et
qd tps mēsurat mot⁹ oēs fīm qd sunt lineaꝝ fluentes: et sic
suml̄ sunt. iō h̄t rōnez vnitatis subtī respectu tps: ideo
tps est vnu. Silt duratio cuiuslibz cuiterni filis est linea-
ri dimēsionē: et iō vna est cū alia: et sic fil. sunt. iō sunt vnu
subm respectu euī: et iō vnu est euī respectu oīuz cuiternoꝝ

Notādū est ēt qd frater. Vul. de varra in. q. qua querit in. 2°.
ut spūlia habeat mēsura pīpria alia et tpe dicit: qd sicut stā. 2°.
eadē quātitas que per opatiōes ad corp⁹ ambiens dī sup-
ficies: p. opatiōes aut ad corpus ambitū dī locus. ita tps et . D.
euī sunt idē pēntias. dīa penes diuersas rōnes sive cō-
paratiōes: ita qd nūc euī: et nūc tps sunt idē nūc pēntias.
sola aut opatiōne diuersa. vñ vult cōmētator sup. 4. ph. 2°. 104.
ca. de tpe. qd sicut pīmū mobile fīz suā subaz est imutabile
qītū ad formā. mutabile aut qītū ad locū. sive circa locū:
ita id instās fīm qd respicit ei⁹ pēntia est imutabile: l̄z inq̄y-
tum respicit ipm: vt mobile circa locū est fluxibile. Si at
obyctias fīz Aug. 8. q. q. 7z. qd nūc euī est stabile: nūc tps
fluxibile: et impōle est vnu et idē sī moueat ster. Di-
cendū qd hoc nō est impōle fīm cōmēt. 4. ph. ca. de tēpo. 2°. 104.
re. istans in qd est quodā mō: qd idē nūc trāsimutabile: et
quodāmō trāſtī et multī: et cā in hoc est: qd trāslatū est tai-
le. vbi grā. imagine pīctū mouerit: per suū motū facere
lineā. Ille aut pīctū est sic simplex: qd imutabilis ē fīz suā
ēntia. iquatū vō linea fluit ab ipso: mutabilis est. a silī
dico de nūc: qd fīm suā essentia cōsideratū: cū sit simplex i
mutabile estrat: stat: inq̄tū vō per suū fluxū causat tps mu-
tabile et variabile ē fine. pīmo mō cōsideratū dī nūc euī.
z mō. nūc tēporis vnu tū idem numero.

Un nota qd nūc eternitatis et nūc tēporis differūt in ge-
nere entis: et in gñe mēsure: nūc vō euī et nūc tēporis: sunt
idez nūc in gñe entis: et dīst in genere mēsure: sicut ēt qd ē
idē in toto tpe: et qd ē aliud et aliud fīm rationē: sic Lōmē-
tator dicit in auctoritate predicta.

Dicēdū ḡ fīm illā pōnē qd tēpus et euī possunt cōsider-
ari in gñe entis: et sic nō dīst: qd sic sunt idē vel in gñe mē-
sure: et sic sunt diuersa: qd mēsure diuersificatū rōne men-
suratorꝝ suoꝝ: sunt ḡ tps et euī: vnu ēt vē diuersē mēke et.

Ad aliqd dicuntur alia per se vt duplum et.

Z. c. XXX. Questio. XI.

Veritur de relone. vtrū relo sit ali-
qua res cui ēt modus cēn-
di ad aliud. Et arguit qd sic. Esse in. nō cō-
stituit pdicamētū: sed aliq; res est cui ēt il-
le modus. ḡ nec ee ad aliud. Itē nō sūt
ambo eq pīma: qd tūc gen⁹ nō ēt simplex.

tra. tūc pdicamētū relonis nō trāferretur ad dia: qd pdic-
amētū vē cōsistit in re: nō in mō. pīz de substātia. Itē
res illa est subm vel fundamētū habitudis ad aliud. et ita
illa res p se itellecta nullius est. io. geneꝝ. et ita plura entia
pīma qd. io. intelligēdo illam rem sī mō ad.

Propter ar⁹ relo cōsiderat vno mō vt est quoddā iter-
nūllū: et quoddā mediū. Alio mō vt fundata in extremis.
Primo mō ē pur⁹ modus: sicut ee in. nec aliquā distictio-
nem recipit a quocunq; deo vel creatura reali vel ratio-
nis. z. mō ūt realitatē a ūtāmēto caracharicāte. Prīo
mō ēt in itellectu vt yle abstractū a pīculari. z. mō est

tēpus et eūm qd sīt dem p̄ essentiam
b. nūc eternitatis et nūc tēporis diffēt ignē mēsure
nūc tēporis diffēt ignē mēsure
nūc tēporis diffēt ignē mēsure
nūc tēporis diffēt ignē mēsure

in relatis extra itellim ens ratū. ita q̄ ex modo & realitate
quā h̄z ex caractere integratur ypo^{is} relationis: nō tamen
ita q̄ res fūdamēti cadat in signato relonis: q̄ sequeret
cōposita genera facere ex p̄mis & scdis: s̄z q̄ ipm mo^m q̄ ex
se ideterminat^r est fūdamētū fm cōditionē sue realitatis
determinat: sicut natis caui. Cōtra. mutatio ē fm re-
lationē manēte suboyel fūdamēto. Cōtra: duplex est mu-
tatio per defectū fundamēti & termini: sicut. 5. de tri. 4. d.
accsite duplī corūpīt: tñ nō corūpīt in oppositū vel me-
diū: nec valz ar^m: sicut nec de mō eēndi in altari.

Ad primū p̄incipale simplici^m in exponendo p̄dica
mētu q̄n nō oē q̄d ē in aliq; dignum est
p̄dicamēto sp̄ali:s₃ sola in gb^o hoc cōtinet b̄ x̄tine^r vtrōq;
naturam sua₃ seruāte: r neutro alteri^o per te perficiēte: ne
q̄d cōplēte alteri^o: albedo r suū eē in accidit corpori s₃ can
dē rōnem accidit: q̄r nihil aliud est albedinē esse in corpe
r corp^e albu^o eē ad oīo accidit cui^r s₃: q̄r p̄t adesse r abeē
Cōtra.eē in.pōest adesse r abesse.

Item albedo separata est ad s. filis albedini: qz eo
quo albedo est in spē albedinis. et
ita ali filis. Relo tripli fūdatur; aut sup accīs: vt ē in
subo: aut sup formā subalez: vt ē in supposito. 2° sup banc
vel illā: vt in se cōsideratur. p̄ma ē accītalis. 2° est subalis
suppo^o: sicut et for^o spēi accidentalis p̄ q̄to accidit forme
ēē in supposito. 3° est cēntialis rōne fundamēti: s. aliquid ac
cidētis hēat ppter xcomitatiā: vñ carachtericat: nō sic qz
res ei^o cū relōne faciat yposta sim relōnis. q̄uis sic videat
d̄re simplici^o: sicut si figura sigilli eadē numero figuraret
cerā: nec sic: qz q̄si aliā figurā nūero ip̄imat aliāz realita
tem ab^{am}: qz hoc nō p̄t fieri nisi in corporali separato. ḡ 3°
s. tñ determinādo relōnē que est ex se ideterminata.

Relatio spatio bitudinio vel anotatio illud est
vbius simplicity respect adalitas idem viden-
tur signare: et eorum denotatiua idem. Ordo et depedentia forte-
sunt specialiores quoniam predictis. Ordo non vult esse nisi poris
ad posterius: depedentia non est in diuinis.

Hanc q̄onem circa hāc p̄clōne; an relo sit res.
ta: r̄ po'rōnes multas: q̄ nō: qr̄ sine mutatiōe accedit r̄ re-
cedit. dicit q̄ illa fuit fortissima r̄ Stoycop. Item qr̄
fūdatur in tot gn̄ibus; nulla vna res > oībus illis. Item
qr̄ multe sunt ad nō entia; vt p̄us > posteri'. Ad opposi-
tuz arguit, icōueniens est armoniam destruere que reali-
ter delectat. ergo realis est causa delectationis.

Item est pdicamentū entis sub quo nō cōtineat: nisi
ens verū. ¶ R̄no.ens verū qd̄ est in xp̄o.
ne excludit. metā. s̄z nō ens verū: qd̄ est in itellec̄tu: v̄l cō-
sequēs aliquid iquantū est in itellec̄tu: cuius est sc̄da intentionis
et relo quilibet rōnis. ¶ Itē Autic. 3. metaphysic: nullo itel-
lectu itelligete: cclū cēt supius: terra iferius: et iste p̄z ille-

Silius. **C**itez Simplicius, aut iudicio rōnis corrūdet ali-
gd in re: et p̄z p̄positū: aut nō: et tūc illud iudiciū est fictio.
Clōtra, ita argueret q̄ relō rōnis vel itētio sc̄da esset fi-
ctio vel res. **R**atio, nō h̄ret itētis vñ disfigneret relonē
rōnis: nisi apprehēdisset in aliquo relonē realē: sicut de at-
tributis dīnis. q̄ st̄ oēssint rōnis erūt fictōes: nō āt si qdā.

Ad primū Simplicity subz mutat ad alid. nō in se.
Arg⁹ est p ḥne. 8. **Ad z⁹ ē ar⁹** p ḥne.
8. qz quo eēt vnu gen⁹ idē tot gribus. **Rno.** māliter di-
stinguita fundamētis. **Ad z⁹ ille relones sunt rōnis: q**
cōpant ad extrema sil⁹ nō vt sūt in re. iō nō reales. **No-**
ta qoē mutas est actuās: s̄ addit nouiter. Bē post pūatio-
nez imē. ille ordo p te nihil est. ḡnec mutatio. Qē actuās
est vniēs. Qē vnitū passiue ē vnitū formalr ⁊ vnice econ-
uerso negādo. si p a. non vniē formalr relone reali nō vni-
tur passiue relone reali. vltra. non actuat forma reali vel
actua formalr reali. vltra. nō mutat reali; vel nō est rea-
liter: fm q̄ mutatū mutat. vltra. mutas nō agit reali eco-
uerso nō. Ecōuerso nō tenet vltima dñia. alie tenēt. Itaqz
si oēs relones sint reales: due erunt vnitox formalr mu-
tue: sub qbus actuās tactuatiū formalr: sub qbus mutatiū
neutralr nō passiue: ⁊ fm q̄ mutatib⁹ addit nouitas. Alie
due erūt duo z⁹ vnitox formalr iquantuz vniūnē passiue:
qz vniū passiua ē cuiusqz reali vnitī formalr: ⁊ sub istis: vt
pus ille due erūt vniētium actiue ad duo vnitā passiue: ⁊
sub istis actuās sic ⁊ sic: ⁊ sub B̄ trāsmutās sic ⁊ sic in passi-
uis ⁊ tactiis po'vna relo respectu correlatiōrū.

Relatio autem aliquod est res rōnis, quod aliquod fūdat super ens rōnis; et quod aliqua non īest rei; ut existit; sed ut intelligit ex collatiōe ei⁹ ad aliud facta p̄ itellin. **C**ōtra. quare magis ponit intellectus facere relationem quam quantitatem. **C**urio. quod est vis collatiua. **C**onclusiōne de relatione s. rationis est difficultas. si rō facit il lam: aut sicut facit montem aureum: aut sicut facit itellec-
tionē. **S**i p̄mo modo non videatur relatio nisi finis quid. si scđo mō potēt ē vā relo: sicut itellec-
tio ē vā actio. et scia est
vā q̄litas. quā tñ facit itellus: quod nālis entitas scie et itelle-
ctiōis pōt cāri ab itellectu: quod nō sit nālis entitas relo-
ni: nō tñ dī relo realis. sicut nec scia q̄litas realis. i. non ē
scia realis vocādo. s. reale qd nullo mō depēdet ab intelle-
ctu. **S**i autem nō facit ipsum: s̄z ipsa in q̄tuz est rōnis: tñ ē in
cōsideratiōe itellectus: sicut rosa q̄i intelligit: tñ nullā exi-
stit: tñ ē in cōsideratiōe itellectu: **C**onsilium dōmī ē de ta-
li rōne quo ad realitatē sicut de rosa. De p̄ mebro. s. q̄ fac-
ē dū". vbi tūc est: ut in subo. **N**ō v̄ q̄ erit nisi in itellectu.
et ita p̄m̄ res itellecta non refertur: nisi dicat q̄ itells can-
do in se aliqd accītālē causat ī se relationē ad re: et accītālē
per accīnē cāt alia ī re respectu sui. **S**z tūc relo rōnis nō
est in aliqd: nisi v̄tōparat ad itellin. Est ḡ vis in b̄ q̄ relo:
nem rōnis aut itellectu: facit aut cōsiderat tñ. si facit: non
ē in alio: et nec aliud refert ipsi: nisi saltē ad itellin: quomō
etīa vitat mutatio oīno. finis hāc. si etīa facit quo duorum
modi p̄ facit, nō p̄mo cū sit simpli intelligibile nō fictū ex
spēbus multo p̄. Si facit scđo mō. ḡ efficiēs nō tollit reali-
tātē. si tñ cōsiderat. ḡ illa ī se res ē vel fuit: et q̄iq̄ mouet
itellectum sicut rosa: et nō existat. et ita nō diuidit relo in
rem et rōnem: sicut nec rosa ī rosam realem et rōnis. sunt
enīm duo modi essendi eiusdem.

Responsio intellectus facit ipsam pactum considerandi aliqd: et fundat in illo quantum consideratur: non autem in consideratione quantum res est. sicut non posset esse realis: sicut diversitas calefactiois ab alia acto est relatio realis: et intellectio velis cum sit vere actio realis: relo quam fundat quantum res est realis. Illa consequitur naturam rei: sed relatio rationis omnino inest rei in quantum consideratur: et per considerationem alteri comparatur: quod considerationis

Liber

est collatina vni ad alteru. C Relatio ergo intelligibilis et intellectus est in utroq; realis: sed vlys et particularis relatio ronis. C Si querat qd realis sit obm intellectu inqstū itellm. nullū enī esse hz nisi in itelli. hoc est fundare resonez ronis fm̄ alios: et ultra min' ens erit: qz ē qstū accns eius: cuius est relatio ronis. s̄lm est ḡḡ relo ronis fundat imē in actu intelligēdi: qz o' inqstū intelligit nō est act intelligēdi forma liter: s̄lz est etiā q̄ actu reflexo intelligēdi sit relo ronis: fit enī p̄ actu. s̄ directo intellectus cōparatis. hoc ad illud: qn̄ aut̄ reflexit intelligēdo operationē illā: vt obm: tūc nō cātūr relo ronis: sed cōsideratur: et est cōsideratio logica.

Relatio nō videt vni ronis ad realē ronis: si nec quātitas ē ad quātitatem realē ronis. q̄ enim vnu generalissimū nō erit ens realē: sicut et aliud. ḡ et oēs sp̄s. Lōtra. ita illa ronis v̄ habitudo sicut realis.

Relatio realis est vnu p̄ se generalissimū: qz dicit vnuceptū dc̄m̄ in qd de oib⁹ inferioribus: et n̄bil in qd de ipso nisi ens. Lōtra. relatio ad subiectū nō videtur aliud eē in albedine: et esse albu. C Item sex p̄n cipia videntur esse respectus.

Relatio realis nō est ens per se: nec iterialluz inter duo extrema: nec in duobus: vt in uno subiecto: sed in uno et aliud.

Relatio realis ē in uno immediate qd dī fun' in alio: qn̄q; mediate qd dī subm: qn̄q; id ē: sicut quātitas p̄ se ens se habz respectu dupli. Lōtra. in dc̄o nec forte p̄ passionis. qz posterius entitate subtī s̄lis pa' qualis.

Relatio depēdet ab illo in quo ē. et nō econuerso. ergo illud in quo est: est prius natura. destruit ergo ex eius destructione: et nō econuerso.

Relatio realis nō est eadē res cū fundamēto: qz nul laevitina cōtinētia nec etiā in deo p̄t̄ esse oppo' formalis: nec fm̄ q̄ cōtinēs est mutabile eidē fun' clamēto et oppo' relatio vnius ronis iſunt relones oppo site simul ad diuersa et successiva ad idē: et ita fm̄ ipsaz relationē est fundamētu potēs aliter se h̄re: s̄t̄nes etiā p̄fectiū s̄t̄net: nō tñ sp̄ albini est silius.

Relatio realis fundat sup̄ re cuiuscūq; gn̄is: sube p̄ latiōis passio p̄pria est relo: et silius. Auc. 3. io. p̄ sup̄ cām. Lōtra. infinite relones: si relo relatōis: et ita infinite res ex 7'. Idē appetet de diuersitatē q̄ diuersa est ab alia diuersitate: et cātione que cāta est: et herētia accītis q̄ inest et p̄ māc: et vni' aliquor. C Rno mutet p̄ nona q̄tūm ad relationēz: vt sit ois suba p̄ se: et nulla in alia: licet vna p̄fectior alia sit. nulla relo est i quo aliud est. C Alr̄ p̄cedēdo relatōes fundari in relatōe p̄t̄ dici fun' vnitie p̄teria fun' in illis gn̄ibus de qb̄ istaf̄. nunq; n. ibi relo fundas p̄t̄ mutari fm̄ illā que fundat. p̄z n̄si tm̄ de diuersitate. nā illa iter. a. et b. p̄t̄ manere nō manēte diuersitate ei' ab alia diuersitate iter. c. et d. que p̄t̄ destrui p̄ māete. vñ ibi op̄z tenere p̄mā r̄fisōne. C S̄l̄z etiā oē ens oīenti est idē vel diuersuz. Uez ē de ēte absoluto: vly sic idē vel diuersuz denotatiue vel cēntialr. s. idētitas vel diuersitas. ita in aliis oē ens ab' v̄l̄ p̄patu. vez est denotatiue vel cēntialr. absolo et p̄patio sicut nulla gn̄atio gn̄at.

Omnis distictio relationū p̄ fundamēta est p̄ extrin seca: et nō formalis: saltez sic extrin seca q̄ nō est ita p̄ se intellectū q̄ditatis relatōis: et si idē eēt vnitie p̄batur hoc ē Henric. q. de nūero p̄dicātōrum.

Quomodo C Rno. ois relo termini et terminati p̄tinet ad 3' modū. Primo. n. referit terminus sicut obm ē termin' actus vel hitus vel potētie. 2'. ois terminus etiā ḡtoz et motus. C Ad 2' modū p̄tinet ois relo cāe et effe-

Questio

ctus maxie efficiētis et māc. C Ad p̄mū. ois relo toti' cu iūscūq; et p̄t̄s. v̄l̄r̄ magis et min'. C S̄l̄z v̄bi sunt relo diuersitatis distātis omnes sp̄s eorum differētia et oppositio et c̄. p̄s et posterius signū et signatum: mēsura nō per replicatiōem cui' est pars: sed exterior vt loc' respectu corporis. S̄l̄z quo finis iquātum huīus: vel forma fūdatur super actiōem et passionem efficiētis et si efficit actionem et materia si recipit passionem potentia et tactus non sunt ali quod dictorum.

Potest ergo cōcedi. q̄ nō ponit omnes modos relatioꝝ: sed manifestos per quos possunt intelligi ali ppter aliquā assimilationē ad illos. Quomodo in 3' mō nō est mutua relatio. C Rno. p̄t̄ intelligi: aut qz fundamētū ex vna parte essentialē ad suaz perfectionē depēdet ad aliō: et nō econuerso: aut qz vnum quādocūz est. aliud est: et nō econuerso. et ita relo in ipso semp̄ est actualis: qz ad terminū iam exsist̄ sine illo p̄t̄ esse habitualis. et ita nō mutua: qz si illa est in aliquo actuali et ita: sed mutua: qz illa actualis in ente in actu. illa habitualis in ente in potētia.

Nota pagēs in scđo modo cōiter sumit ad p̄ducēs: et ad trāsinutans et producens et p̄ductū iter se pri mo dīr̄: sed nō ad aliud tertium per se: sed mutans et mutatū l̄z dicantur mutuo p̄ tñ per se dicūtur ambo ad illud p̄z q̄ est mutatio. ita q̄ abstrahē ab istis p̄mis relatis cōe. s. mutationē in cōmuni: et dicitur p̄mo ad illud fm̄ qd: et p̄z quē modū nō p̄mo nec scđo. ḡ 3'. ergo nō mutuo.

Relatio nō p̄us natura est in q̄ ad. qz tūc possit intelligi ab' nec ecōtra. qz tūc possit intelligi nō accidēs. ergo simul est in et ad. C P̄. pbatio nō valz. si est cōceptus idēferens ad absolutū et ad aliud. scđa noyalet. si est cōceptus cōmuni substantiē et accidenti.

In quo rad qd diuersa sunt: qz relatiūi eē est ad aliud se habere. Hoc verū est in relationib⁹ fundatis super multitudinem: non super vnitatez nisi ad aliud id est correlatiūm.

Relatiūm et correlatiūm sunt opposita: qz vnu genū oppōnis est relatiūa oppositio. De relatiūis fm̄ multitudinē et pro illis pro qbus referuntur nō in cōmuni vel cōparata ad idem. Nota quādo dicitur in quo et ad qd intelligit de illis que recipiunt relatiōes: nō de compositis ex ipsis et relationēs: s̄z de compositis intelligit quādo dicitur relatiūm et correlatiūm.

Una relatio est ad vnum terminum tm̄ p̄mo. ad diuersa per se per quoūm per se de structionez destruitur p̄mo: non econuerso. alioquin simul esset et non esset si est mutua.

Relatio p̄t̄ terminari ad absolutū: quod videtur quia dependētia est ad indepēdens: et quia sicut illō in quo est prius est relationē ex septima. ita illō ad qd: nō valz. et de correlatiūis cū illa sint simul natura ex prima. et sic p̄t̄ saluari A. de scibili et scīa.

Tunc nunq; per se dicit ad correlatiūm inquātū re natura: s̄z ad qd prius relatio inquātūm correlatiūm. qz ad il lud depēdet: nō eēt et sine quo nō est aliud. s̄z econuerso.

Nulla per se mutua relatiūa nec ad suerentiam: nō mutuo diffinient: nec exūicem cognoscētū: aut relatio terminatur tantum ad relatiūm perse inquātūm relatiūm et econuerso ad informatum forma relationis: et possunt saluari dicta Arist. opposita conclusionib⁹ imēdiate prius illatis.

Nunq; in uno extremo est relatio realis: et in alio rationis: qz impossibile est rem et ens relatōis sūl̄ esse natura. tūc enim res depēderet ad intellectuz: qz a correlatiō. C Lōtra dei ad creaturas

C Rno. n̄si res realiter relata depēdeat ex considera-

sono ad aliud

+ p̄ 102. n̄a 110. T

nū p̄fundāta
exūicēta

tm̄ p̄mā

cāe p̄fecta p̄t̄

mō

modus ponitatis i plicantis e aq nō quātū
substantia qntia ut si dno p̄t vni est @ nō ex ipso
ip̄. modus ē eoz q̄ qntia p̄t vndi qntia p̄t alti est
qdam modo causa altis et ip̄. qd. vndi dī. altis p̄t ita
ut res est cā videntis oris de se fata

Quintus

tione itellectus ex qua dicuntur ille relationes rationis. et
ita omnis relatio talis dei ad creaturas tñ depēdet ex cō
sideratione itellectus diuinis: sic idee ponunt ēē in deo: vt
ex actu voluntatis: ut creature creator: sed nulla relo: nec
rōnis est noua in deo. pbatur alio: qz ille in deo sunt pōres
istis in creaturis. 9. q. i. nō eset ita s̄ ab itellectu creato d̄
pēderet: cuz iste non consideret illas nisi ex relationibus
realibus in creaturis. C Confirmatur: quia Aug. vocat
illas nouas app̄lōnes.

Relatiūnūz pōt esse p̄ius correlatiūnūz p̄oris
in p̄dicamētis: sed non scđo modo.

Relatio ē per se et p̄mo itelligibls: licet non sine alijs
coite^{no} qz est ens. si cōmune primo refertur
ad cōmune licet pro singularibus vel singularia primo. si
primus nunquam in dictis fīm vnum est relo ad aliud vt
primum correlatiūnūz: s̄z pro alio. si scđm semper est ad aliud
nisi in identitate vel illa est relatio rationis. quire sexto. et
.s.c. C B̄ referri per se p̄mo 2°. s. cōcreto in ḡne relatio
nis: s̄z per accēs v̄l per se. 2° mō 2° singulari alterius ḡnis
in quo est relo. C Lōtra. relatio quandoqz est propria pas
sio illa primo inest specie per accēs indiuiduo.

Relationes opposite possunt fundari in eodem li
mitato: actio et passio in motu: volun
tas mouet se.

Fundamentum illimitatū relatiūnūz opposita
rū eis nō refert: qz nō distin
guif. iō eēntia dñina nō refertur: s̄z suppo^{ta}. C Aliter d̄s
refertur per accidēs sicut homo. deitas nullo modo sicut
ne humanitas: pater per se primo modo. C Contra ergo
deus distinguuntur. C R̄no non sequitur de illimitato in
quo: s̄z de limitato in quo vel de relatiūnū.

Limitatum imperfectū mutabile depēdēs natu
rali ordinatū reali relatiū. ordo iter
p̄ma tria p̄z. quartū exponitur quātū ad expectare aliqd
extra se vt in ipso fundetur relatio. Ordinatur. n. vt quo
quo mō perficiatur ab illo ad qd dependet: qz perfectius
habet albedo in. z. q̄ in vno. C Lōtra. ergo albissimū nō
eset simile albissimo: dato q̄ duo essent. C Itē quomō
albū dissimile nigro. C Item creatū nō agit iquantū im
perfectū: sed iquantū perfectū et in actu: et tamē iquantū
agit reali refertur. C Item si a. iquantū imperfectū de
pēdet a. b. vt a quo perficiatur. ergo b. est perfectū in q̄tū
a. dicitur ip̄m. et ita b. iquantū perfectū dicetur ad a. qd
est p̄positum vel nō dicetur ad a. iquantū a. diceſ ad ip̄m
iñ. C Itē intelligere dēū sub rōne itelligibilis ē impfecte
itelligere: qz itelligibile ē in depēdētia iquantū itelligibile
qz est ad aliud. s̄c. n. relo realis: qz ē ad aliud depēdētia ip̄o
rat in fundamēto iquantū fīm^{um} hoc est in re in se. sic relo
rōnis in fundamēto suo. C Item deus p̄us naturaliter i
tellit primū ens: qz itellit se esse p̄mū ens. ergo illa re
latio realis p̄mitas. C Item relatio itelligibilis precedit
actū itellectionis. C Itē sicut formalis esse productū ne
cessario ē p̄fectionis in patre. sic causalium necessario in
deo: qz largitas p̄fecta nō depēdētia. Sed quare regritur
necessaria causalitas ad relatiōem realē: cu voluntas cau
sat: vel determinatio siue limitatio ad causatū: cu voluntas
illimitata ad actuū: vel actus qui est accidēs: cum effectus
eque distinguatur a causa siue actus quo p̄ducitur sit idē
cā vel aliud. C R̄no. qz relonō fūdat iñ^e sup subam.

Correla simul sunt: aut intelligi quātū ad actus
rius et. aut iquantū correla. sic quādōcūz vna relatio ali
cui siue existēti actū: siue nō: inest: relatio correspōdēs in
est alteri: sicut q̄sīcūz paternitas iest alicui: filiatio inest
alicui existēti: sic tamē subiectū semper est: sicut requiri
tur ipsum esse ad hoc: vt fundet talem relationē: sicut ali

XI.

37

quando fuit in generari.

Correla si sint simul natura: quandoqz vna relo
in quo fūdetur: nec alia: s̄z si sit actu. hoc accidit ḡia^{lc}: ac
tu est in ente in potētia: accidit q̄ generatiūnū fundetur in
ente in actu: actu. n. possit esse generatiūnū: s̄z actu nō eēt.

Secundum 18. et 19. possunt omnes relationes in
deo poni reales: sicut correspondētes
in creaturis et eterne et noua denominatio tūc. quādō sub
iectum vel terminus fit de nouo in actu. C Lōtra ista. ita
possit poni qualitas eadē ante generationē: sicut relatio:
qz subiecto potentiali inerat. C Itē quādō vniiformiter
informat: quare nō vniiformiter denominat. C Item tūc
nihil est illud. 5°. tri. relatio ideo accidens in creaturis: qz
cum aliqua transmutatione aduenit. nullā. n. aduenit: sed
quelibet eterna: et fundamētū eius i quantū fundamētū.

Relatio non est quo agēs agit: nec quo habēs poten
tiam est potens: nec quo receptūm recipit
nec quo obiectum est obiectum. C Primū pbatur: quia
actio est aliquid perfectius relatiōe: vel saltem terminus
actiōis: si quis actus est p̄mū: semper est perfectior actu
secundo. C Ex hoc sequitur scđz: quia eodem est potens
agere quo agit 3^m. probatur quia absolutum receptūm
immediate perficitur absoluto recepto: si relatio esset quo
tunc compositū ex ab^o et relatione esset īmediatum re
ceptūm. Similē etiā potest probari p̄mūz. 4^m sequitur ex
p̄mo et tertio: quia obiectum vel est actuum vel passiuū.
Sed hoc nō valet: tūz quia relatio obiecti etiā vbi est acti
uum alia est a relatione actiū: tum qz dīmīo nō valz. ob
iectum enī volūtatis et cuiuscūqz potentie actiue nō facti
ue: nec est actiū nec passiuū: qz passio in extrinseco tñ
correspōdet factiōi. Ideo probatur aliter. relatio obiecti
ad potētiam est relatio rōnis. illa non p̄supponit actuū
rationis. ideo non potest esse formalis ratio obiecti itelle
ctus: quia formalis ratio obiecti precedit actuū: nec etiā
actus potētiae breuiter nisi singatur de volūtate: quia oēs
alie habent actus suos non presupposito actuū itellecūs.
de volūtate etiā nihil valz. Tum qz tendit in rem vt in
se est. Tum qz p̄mā app̄z obiecti potest cōcomitari vo
litio si adest: tunc nulla relatio rationis causatur. Primū
assumptum. s. qz relatio obiecti ad potētiam est relatio ra
tionis. hoc falsum esse videt tā ex cōclusione secūda per
tractata: qz ex. 15°. nec Arist. dicit hoc in littera. C Notan
dum qz de. 4°. cōclusionibz p̄positis nūc vltimo tres pa
me pertinet ad scđm modum relatiōorum. 4° ad tertiu.

C Pro 4° cōclusionē nota q̄licet obiectuz qñqz sit acti
uum: qñqz passiuū: nūc non est eadem relatio obiecti vel
actiū: sed due sunt relones fundate in eodē ab^o: quando
enī obm̄ quo ad existēti realē corrūpitur cessat age
re in potētia: non tñ desinēt esse obm̄: qz similē intelligē
et amatur: qz nō est: et qz est: qz agit etiā v̄l patitur adhuc
non iquantū agit vel patitur in potētia: sed iquantū est
terminus actiōis potētiae est obm̄ terminus in q̄z nō p̄du
ctus: qz ille est effectus p̄ducētis: sed terminus in quē trā
sit: sicut in obo potētiae factiū: sed nec est illa relo tertū: s̄z
scđi actiū ad passiuū: q̄ terminus nō in quē: sed circa quē
est actio manēs in agēte est obz potētiae: vt itelligibile: vel
bitus vt scibile est relatiūnū tertū modi. C Ex B̄ sequit qz
oba potētiarū passiuarū nō referūt 3° mō: sed 2° tñ
enī agit in potētias passiuas: 2° teriant ip̄as: nō fīm subaz
ipsaz. p̄z: nec fīm passionuz: qz si qz est terminus passionuz
māctū patētis: nec obm̄ passiuū po^c refert 3° mō: neqz. s.
termin^o p̄ductus: nec in quē agit vt p̄dictus ē. C De istis
relonibz tertū modi dicit p̄hs qz nō sūt mutue: s̄z nō dicit L.c.zo.
gn̄ sint p̄ se: nec dīc eas ēē relones rōis. C De p̄z 2° nota. hui?
C De tertio pbatur q̄ visibile nō est relo rōnis. Tum qz

Liber

L.c.66. relo rōnis nō est pōr: nec sīl cu re v^o. Tū qz. z. de aia. vult
phs ḡ h̄ est p̄ se scđomō. color̄ est visibilis. Impole est rē
rōnis de re extra aiam p̄dicari per se. Uñ p̄ q̄te xclonis
de obo. s.p mediū de relōne rōnis. nō valet.

Diminia hec membra iprobatur ex hoc quod super actionem
nem et passionem in actu et potentia fundatur vel relo. ergo est posterior naturalis. **C** Ita specialiter de z.
et z. si potentia illa corrumpatur quod agit vel quod recipit. **C** Ita termini relonis simul sunt nam vel non posteriores nam ipsius
relonis; actiones et receptio sunt termini potentie actiue et
receptiue; sed actiones vel receptio non procedunt naturaliter se. quod nec
potentia ad ipsa. **C** Quidam ergo ad z. modum dicit sic. quod natura
absoluta sive actiua sive passiva per naturam ordinatur
ad agendum vel recipiendum quod agat vel patiatur. et hoc est rela-
tio determinans ad agendum vel patiendum: non est tamen per eliciti-
onem nec receptiunem: sed ordo fundatur in per elicitio et rece-
ptio: sicut probatur de elicitio principio quod est perfectio et de
receptio quod est immediate: et de utroque quod manet cum actione et re-
ceptione. **C** Restat ergo dividere ad duo artus. videlicet vel relo funda-
ta super actionem et passione in potentia cum procedat actiones;
et quod illa relo est quod terminus suus non est. **C** Ad primum procedatur
quod super actionem et passionem in potentia fundantur relones poten-
tiales. Et hoc probatur quod relones actuales fundantur super actionem
nem et passionem in actu: et relones potentiales sunt eiusdem
speciei cum actualibus. quod habet idem fundamento species. Sed relo poten-
tiae quod est in actu fundatur super nam ab aliis quod est per agendum. vi-
de simplicium in per actionem. sed ad aliud super predicamenta. **C** Ad aliud dicitur quod terminus relonis potest actione in posse: ita sicut est in posse.

Contra hāc viā nō inīnus est pñ^m actiū qđ semp b^z
actiōem suā coēta sibi. qđ q aliqñ pcedit ac-
tiōem suā: tñ pñm nō ordinañ aliq̄ relone potētia ad agē
dū: qđ potētia nō manet cu^z actiōe. ergo illa potētia nō est
por naturali in actiōe vel receptiōe qđ agat vel recipiat:
sed tñ por tpe: tñ si accit actiū vel receptiū pñs tpe eē
qđ agat vel recipiat. ex tñ sequtur qđ nō sit neēia: vt dōterians:
tñ qđ agēs cui coēta ē actio deteriate agit. Tñ qđ magis
eēt neēia qđ actu agit qđ anq̄ egit: tuc. n. maxie ē determi-
natū ad actionē qđ actu agit: potētia qđ nō māer cu actu.

Citez relo ex determinatioē termini magis determinatur q̄ eō saltē pōr est determinatio termini: actio aut̄ est terminus hui⁹ potētie: qz q̄ ad hāc actionē: iō ē h̄ potētia in agē: tenē ecōuerso. **C**ōtra r̄nſionē ad p̄m. pō illa p̄ te est pōr naturali⁹ actiōe in actu: vt in actu: t̄e fundamētū relonis actualis. igitur relatio illa pōr est fundamēto relationis actualis fudate sup actionē in actu: s̄ nō ē pōr fundamen-
to relonis potētialis fudate sup actuū in pō: qz nō p̄ius est
potētia in isto ad agēdū: q̄ sit actio i potētia. ḡ relo actua-
lis t̄ potētialis nō h̄sit fundamētū eiusdē spei. h̄ illud qđ
est suprar̄ B̄ pbatur t̄e. **C**ōtra p̄mā r̄nſionē ad z̄. si
actio in pō ē termin⁹ relonis potētiae: qro in potētia ad qđ
qz illa potētia est relo: sit ad a. aut ad a. in actu: t̄ sicur p̄ius
illa nō est. ḡ nec potētia ad ipsa. ḡ nec p̄ma po⁹. si z̄ potē-
tia est ad a. in potētia: qro in potētia ad qđ: qz ē illa potē-
tia est relo: t̄ seguit p̄cessus in ifinitū. p̄z ēt q̄ termin⁹ re-
latiōis po⁹ est ens actu vel act⁹: qz potētia ē ad actuū: nō ad
potētia. **C**ōtra z̄. r̄nſionē ad idē magis pōt̄ itellectus
aliq̄ separare: q̄ possint separari in ee. h̄ ipole est intelligere
vnū relationē sine alio cōrelo. ḡ nō pōt̄ eē sine alio coexi-
stere. **C**ite tota hec via ponit: q̄ phs̄ iſufficiēter distixit
modos relationē cū potētia illa pōt̄ fūdari īme⁹ sup for-
mā substātiālē vel q̄litatē aliquā actiūam. t̄ non super ali-
quid de q̄mē actionis vel paſſionis.

Lócedatur ergo ꝑ potentia ppxie dicta q. s. oppo-
nit actui: nec est pn^m elicitum: nec re-
ceptiuū: nec est pōr naturaliꝝ actui agēdi yl^t patiēdi: yl^t po-

Questio

tētia. vt cōcedit p̄ma viā: r̄ar^m p̄ma 3^m que d̄cedit illa viā
h̄cōcludūt: s̄z fundat in ytrōq; q̄n p̄cedit actiū agēdi vel
recipiēdi: vt ē p̄or naturali r̄actiōe vel passione. sic q̄ aliq
mō p̄tineat ad rōnē cause: vt determinās: p̄l quomōcūq;
q̄d p̄batū est illic. (L̄d̄tra hanc viā r̄c.) Quia non manet
cū actu: nec aliquo mō est neccia ad agēdū vel recipiēdū
nec vt p̄uia: nec vt cōcomitās. S̄z nūḡd potētia trāsūpti
ue dicta p̄ p̄n^m potētiali actiū vel passiū. nō dico p̄ ab^m
q̄d est p̄n^m: sed p̄ ipsa re lone p̄ncipū vel cause ē necessaria
ad agēdū vel patiēdū: siue vt p̄or nāliter: siue vt nc̄cio cō
comitās. C R̄n^m relō p̄ncipū siue dicti ad actionem: siue
ad eius terminū: actiū nō est: nisi q̄n ē actiō: tūc aut̄ nō est
p̄or nāliter actiōe: s̄z posterior: q̄n tūc ē et̄ p̄or naturali suo
termiō: ipsa tñ relō neccio cōcomitat̄ actionē: qr̄ actio est p̄
cū ambo^m extremis. Ambo. n. sūt in actu s̄i subita est: t̄ s̄i
successiua ab^m sup q̄d fundat: r̄ actiō: tūc sūt: licet nō ter
min^m actiōis. Relatio aut̄ cāe vel p̄ncipū cōcomitat̄ actiōis
nē: nec neccio p̄uia est: qr̄ nō ōz ab^m p̄cedere tpe sua actiōis
nē: q̄d sc̄iū est de actione eodē modo it̄elligatur de passiō
ne: tamen relatio potētia est p̄eūa actiōi r̄ passiōi si ab^m
precedat actiōem vel receptionem.

Quantum iueniunt circa actionem et passionem. per est
potest fundata super nam ab ^{quam} subiecto qualitatibus vel quantitatibus ad agendum
patiendum: sive recipiendum: et relo actus fundatur in actione vel receptione quantum est terminus huius potentie: adhuc non est relo huius causae nisi in potestate: nisi sit terminus potentie predicti. et hoc non est immediatus: quia inmediata est actione vel receptionis in quantum
actione super quam fundatur relo causa efficietis vel maliis cui cor-
respondet relo operis causa fundata super terminum productum operationis
vel super receptum vel compositionem ex recipiente et recepto: quia forte
materiam magis de materia compositione quam forme. Tunc ergo de forza:
non solum autem actione est actus finis quam ratione terminat primaz relo-
ne: sed potentie ad ipsam: nec solum est productio finis quam ratione fu-
dat ratione ad terminum productum: sed et est motio vel mutatione
actuosa finis quam ratione fundat ratione ad illud quod mouet: sic
passio est actus: vel terminat ratione potentie ad ipsam: et est productio
aliquis: et fundat ratione ad productum: et est motus vel mutatione
passiuus: et fundat ratione ad mouens. Tria predicta in actione
forte uniti continentur: et sicut tria alia in passione: non in qualitate
autem actiones: sed tamen in illa quae est factio: non que est unanimes quoniam nihil
productum: nec in qualibet factio si creatio potest dici factio: quia
quoniam aliqd extra agentem productum: licet non trahatur ex parte in subiecto:
transit tamen in terminum: sed tamen in factio nali quae est motio: quae est
quoniam species actionis includit tria predicta: et secundum illa fundans
tres rationes. Alique autem actiones quae non includunt illa non fundant
totum voluntatem. nam tamen fundat: quae est terminus potentie et actus
quae est in voluntate ad voluntatem. creatio fundat duas: unaqua est
terminus potentie: aliaqua est productio ad productum: et sic super
ipsas fundatur relo causa efficietis: et super terminum relo effectus
Ceterum ratione fundatur genitio ignis: est. non terminus potest fundar-
te super formam subiecte ignis generantis: vel super ignem genitantes
est productio ignis genitari: et est mutatione materie potentialis ad
formam ignis generandi. passio autem eius proprie dicta de genere
passionis includit tria predicta. Ipsa. non. non enim nisi corrigendens
actum includeret tria predicta. non. corrigendet primum actum: cuius est
voluntas: quia illa actio nullum habet terium aliud a se: et ratione productoris
in actione est potest ratione motio: quia nihil mouet vel mutat:
nisi ad aliqd aliud ab ipsa passione: nec corrigendet secundum: quia ibi
licet aliqd productum nihil mouet nec mutat: quia tunc oportet
ret illud naturaliter procedere terminum. corrigendet ergo tamen propter factio.
Constat ergo. ratione fundatur dictio actionis et passionis: et rationes
sicut res de genere actionis et passionis fundent ibi relationes
mutuas: sed est relo transcendens potentie: et actus
transcendens modo quo dicitur. **C**onsecunda etiam non
fundatur similiter mutuo super actionem et passionem: sed super

actio est ^{actio}
motus et mutatio actio
ta figura q forte virgine q actio
passio h tunc i acto q d factio
creatio quod stores fundat
exaltatio enim omnia fundat

alterū illarū; vt in creatōe: vel vtrūq; vt in gnōnē ad terminūq; terminū idēz est loquēdō de absoluto: q̄uis duas relones fūdet q̄n duas teriat: et tūnā q̄n ē terminū actio nis tñ: sicut in creatōe. Et h̄ relo s̄lē est trāscēdēs aliquo: q̄r relo cāē et cātī. tñ ḡrelo tertī ordinis fūdatur mutuo sup actiōem et passionē: et h̄ variat s̄m Aꝝ. in l̄ra. quomō: cūq; n. accipiātur p̄portiōalr actio et passio: s̄ue actu s̄ue in potētia: s̄ue in p̄teritōe: s̄ue in futuritōe: s̄ue positiue s̄ue p̄uatiue: semp fūdat relones mutuas: q̄r sp̄ manet rō p̄ se fūdamētoꝝ: tñ aliquo: diuersificata p̄ illa determinātia illud fūdamētuꝝ: et vbi ē vnitas cū aliq̄ diversitate ē s̄u militudo. vbi grā. si dicerez s̄cē s̄le ad s̄le. sic s̄le quomō: cūq; determinatū ad s̄le determinatū. p̄ta s̄le in albediue ad s̄le albeꝝ: sic de alijs. ḡrelo fun̄ in abꝝ ad actiōez et passiōem: alia ē ab illa q̄ fūdat in actōe in p̄o: et paꝝ in p̄o et h̄ rōne q̄ actio ē motio et passio mot̄. et l̄ illa deteriatio q̄ determinat actiōez et passiōez sit relo potētiae et eadē forte cū illa q̄ ad actionē et passionē. ipa. n. determinātia nō ē cā mutue reloniſ: s̄z id q̄d determinat per ipsam.

In hac narratiōe vident̄ qdā dubia. C Ad 1. q̄ seguit̄ p̄b̄m nō sufficiēt distinxisse modos reloniſ: q̄r relones p̄m̄ et sc̄di ordinis ad nulluz illorum p̄tinent s̄m te. C Ad 2. q̄ seguit̄ q̄ ois potētia terminat̄ immediae tñ ad actiōem vel passiōnem: q̄d v̄ fl̄m: cū cns diuidat̄ in cōi p̄ actū et potētia. et ita q̄libz gen̄ sic diuidat̄. C Ad 3. q̄ relo cause efficiētis v̄lma terialis nō fūdet: nisi sup rem de ḡne actiōis et passiōnis: et nō sup formā q̄b̄lūtā. cū illa videat̄ p̄n̄ vel cā actionis. S̄lē cā efficiētis v̄l p̄fectior effectu. Effectus q̄iiq; ē suba. ḡformalis rō in cā nō est actio: q̄r ēt mā. iō v̄ recipere nō ecōueroſ. C Ad 4. q̄ relo sup receptionē est ad receptū illō nō est aliqd compositū. C Itē cōposituz est pductū. et ita terminat̄ sc̄daz relonez actionis. non ergo p̄mā. C Quintum q̄ idē pduci p̄t p̄ generationē et creationē. ergo easde relones fundabit̄ aliogn illud pductuz perse referuntur ad duo contra Aꝝ. B. idē etiam pducetur duab̄ pductiōibus. C Itē si agens formalr denoīatur a relone cause efficiētis. ign̄ fundamētuꝝ est in ipo: s̄z actio nō. ign̄ non vni uoce dī deus calefactiū est ignis: q̄r ds in calefactiōiū calefactiū nō dī ad calefactibile. ignis dicetur: q̄d v̄l icōueniēt cū diuersitas suboꝝ nō variet relones. C Item ad idem sp̄ actio eadē sp̄ ergo fundat relones easde. C Ad 5. q̄ si creatio est i create. ḡ est eterna: t̄ita nō terminat potētia. C Ad 6. q̄r nō dī tūc ds realiter ad creaturā: sicut efficiētē cātum ad creaturā effectā. C Ad 7. q̄r volitio est passiō in q̄z tum recipit̄ in voluntate s̄lē intellectio. C Ad 8. q̄r cū actio possit ēē sine termino alio a se: q̄r non s̄lē aliqua passio. et h̄ babēt̄ de p̄ma intellectōe q̄ est passio sine aliqua forma alia imp̄la. C Ad 9. q̄r in creatōe nō p̄t p̄intelligi nāliter p̄ole s̄ue actuabile: et in illo p̄ori nāe trāsmutari ad actū et illā trāsmutatōez ēē pductoz p̄positi: sicut si deus soluz crearet māz sūme dispositā: et approximataz agēti nāli q̄ ages in codē istati: s̄z posteri⁹ nālē iduceret formā in māz sic si ds nibil creet nī māz: s̄z illa s̄lē duratōe pducat cōpositū nō creādo. C Ad 10. q̄r cū passiō sit efficiētis actiōis in. 6. pncipis actu actu: et potētia p̄o: q̄r ille modus reloniſ in 3° ordine nō est cā efficiētis ad effectū. C Ad 11. q̄r actiūuz iporat potēs agere: passiū potēs pati: rōne potētiae hinc idē dī nō mutuo: q̄r illa vtricq; tñ dī ad actū: ḡ tñ ratōe actionis et passionis terminatiū potētia. S̄z actio terminans potētiaz est actio in actu. ḡeadē relo ē actio et passio s̄mactiū: et s̄m potētia: q̄r eadē relata. C Ad 12. q̄r termi nus nō specificat̄ per relone. ergo nec actio p̄ potētia q̄ est ad ipam. Uel sic nō s̄lē referunt̄ que immediae referunt̄: et que nō: ages immediae referent̄ ad patiēs potēs agere non ad passiū in q̄tuz b̄o: q̄r potēs agere p̄ refert̄ ad agere sic

passiū ad pati. v̄lra actionem et passionēz.

Ad primum Ad 1. q̄r nō de trāscēdētibus sed tñ certū gen̄ recipiētibus pro fun damēto. q̄o sit glosanduz: quere. C Ad 2. p̄o et tactus vt sunt dīre entis diuidūt q̄libz ens: h̄ est sic albedo in potētia obiectuꝝ. i. obz s̄ue terminū potētiae: terminus īquāt̄ corelz albedo in actu. i. terminū euacuās potētiae: sicut albedo in fieri est ad quā sequit̄ relo factiōis passiue ad faciūt̄ cē. C Lōtra. fieri in facio ēē euacuat fieri in potētia vt p̄ se terminū. C Ad 3. dī illud cōcedēdo actu actu: et p̄o p̄o forma v̄o et finis nō sup actiōem et passiōem tñ fun dant̄: q̄r efficiētē et mā pcedūt rem et eī forma et finis pductiōe: et cōcomitātūr: et sequitur ordine nāe pductiōe: iō magis sunt: vt termini actiōis et passiōis q̄g fūdetur su per ipsa. actio aut̄ et passiō p̄nt terminari ad abꝝ diuersorū genēz. Qd addit̄ q̄ abꝝ est p̄n̄ actiōis. v̄l fl̄m. q̄r p̄ceſ ſum in ifinitū iter clones de actiōe de h̄. v̄l h̄ pbat ar⁹: q̄o p̄ponere 4. relone que ē media iter p̄mā et ſecudaz. Qd addit̄ de pfectiōe efficiētis intelligit̄ q̄tū ad remotuz fundamētuꝝ reloniſ. C Ad 4. p̄fessiō est act⁹ et pductio et receptiō et mot⁹. Receptio itelligit̄ in motu: sicut in parte actiōis: imp̄fessiō actiū itelligit̄ in motiōe. v̄l cōuenienter sc̄do loco ponit̄ pductio. 3. loco mot⁹. C Lōtra. p̄o ē rece p̄tio forme q̄p pductio p̄positi. C Ad aliud concedat̄ idē est pductū pductiōe actiōis et passiōis. et ad vtricq; dī alia relone. C Ad 5. q̄i abꝝ ē effect⁹ mediatus actio et passiō immediae iuxta. 6. pncipia: tūc absolutū depēdet a p̄l b̄. iō ples relones fundat̄: q̄i immediae teriat actiōez. C Lōtra. cedat̄ illud nō vnuoce: q̄r ignis ē potēs facere aliqd calidū. de p̄t facere calore calefactiū. vtricq; p̄t significare equoce. C Aliud de idētitate. ac. fl̄z est nō a termino: s̄z a p̄n̄ elicituꝝ. 5. p̄hycop. 2. 38. C Ad 6. sic. nlla actio co enia agēti terminat̄: s̄z nata est terminare. sic h̄. C Ad 7. q̄r. C Ad 8. volitio si p̄seeēt passiō: et et act⁹ et pductio: s̄z in aliquo ē sicut forma ei⁹: nō v̄l passiō: s̄z sicut passiō esset receptio albedinis: sic receptio volitōis. C Lōtra hoc. receptio ē immediat̄ effect⁹ aliciūs actionis nō nissi volitōis: et destruiſ: q̄d dc̄m̄ est in p̄mō actiōum p̄ non h̄t terminū aliū a se. C Itē volitio est p̄ se ipsa: q̄r eius ēē in ſubo: et nī illud ē receptio vt via: et nī illa volitio: vt ei⁹ cā. C Ad 9. q̄r. q̄r. Ad 10. nō arguit q̄n crea⁹ nāe hēardus p̄mā relones actionis: et nō 3. q̄g dī ſit de cōposito. Si mīl̄ l̄ p̄bet nō cē neūcūm cōpositum terminari: s̄z tñ mām: tñ nō pbat̄: nō ſit p̄le. p̄t. n. forma pductiō a deo nō. q̄ de mānūaturali p̄ ſuppoſita. C Ad 11. cedat̄ q̄r relo actiōis et passiōis ē relo efficiētis talis: p̄ motū ſ. vel mutatōem ad effectuz tal' cause pxi⁹. cāns aut̄ ſine illo effectu pxi⁹ pductiō efficiētis vltimuz q̄ ſp̄ tā h̄q ibi ē ſtentus pncipalr. l̄ efficiētē diminutū nō ſit illū immediae pductiō: et q̄r nō de nihilo: et ita pductiō aliqui trāſmutando. passiō emē illa nō est causa efficiētis media: ſed magis est cā materialis pductiō. ita q̄ efficiētis nō tñ efficit pncipale pductiō: ſed etiā māz ei⁹ vel ſimpl̄ ſicut crea⁹. vel in q̄tū māhū: ſicut ganerās: et ita efficit aliquo nō oēs alias 3. cās: de h̄ ſupra. de forma et fine etiā extrinſeco īquātū finis ſatis p̄z in. 2. lib. C Ad 12. pbat̄ q̄r rōne determinatōz. ſi enī determinatā eent̄ rōnes referēdi: cū ille ſint diuersi actus: potētiae: pteritio: futuritio: p̄uatiō: ſequere: q̄r nō ſi mīl̄ h̄ oīa dicerent̄: q̄r nō rōne illī: q̄d rōne ē in cīs: ſi vnu diuersorū. Ex 13. ſicut maior in ſcia ad minorē in ſcia. ſic maior in ſiliſtudie ad miore in ſimiſtudie: v̄l v̄l ſit rōne ſpecificātiū q̄ vtricq; dī ſit ad alia: vt ſcia mād ad min⁹: ſi ad ſcibile: et h̄ adhuc diuersi mode: q̄r ſcia vt mēſurata nō ſic ſile ad ſile ex alia p̄ ſe potētia et potētia act⁹ et act⁹ duo corela ſub

Liber

vno extremo relonis: vt sub potētia. deīsi ambo sub alio: vt sub actu. Ad formā. rō referēti vtrōbiqz est actio & pa: s̄i nō sine diuersitate specificat̄is. t̄o ē silitudo. Qd accipit̄ in p̄fmatō negat̄: qz sicut p̄ alia relone ita p̄ illā q̄ ē ad ipaz p̄ aliqd detersari. Ad aliud respiciēdo ad determinata q̄libet relō est imēdiata q̄zū ad dterminantia nō. Nec ēt mediata: qz nihil faciūt ad illā mutuā relonez.

Alia p̄ se vt duplū ad dimidium. & triplū ad tertīā pte: & totalr multiplicati ad multiplicati parte: & cōtinēs ad cōtentū. Alia vt calefactuum ad calefactibile. & sectiuum ad secabile: & oīo actiuū ad passiuū. alia vno vt mēsurabile ad mēsurā: & scibile ad scientiam: & sensibile ad sensum. T.c.XX.

Questio. XII.

Vtrum p̄hs vueniēter p̄oat tres modos relonis siue reliuorū. Qz nō in cōi. Isti diuersi modi fundant̄ super diuersa gnalissima. ergo relones sunt in diuersis gnalissimis: p̄gn. Si relō sit idē cum fundamēto. tūc p̄z: si aliud: cū accipiat spēm & distinctiōēz a fundamēto: tunc tñ dñnt relones q̄zū fundamēta: qf si fundamēta distinguit̄ gne & relones. Itē dicit p̄hs in. s̄i p̄ octo dñr dupla dualitatis rōne. cuz ḡduplicitas nō īst̄ alīs numeris nisi p̄ dualitatē que est p̄nū fundamētu duplicitatis: seq̄t̄ q̄ vnitas & distinctio relonis sit a fundamēto. Itē isti modi nō sufficiūt: qz reliua fm gen̄ sunt p̄ se reliua: & nō cōtinēt̄ sub istis modis. p̄p̄nū. qcgd est de itellectu gn̄is est de itellectu sp̄i. ergo si gen̄ depēdet: & sp̄es silr. P̄hs quo ad. z. dicit in l̄ra. de p̄mo mō sp̄aliter idē nō referēt̄ p̄ se ad diuersa: s̄i idē x̄tēs referēt̄ ad multa x̄tēta. Item oīa reliua sunt opposita in p̄dicamētis. ca: de oppositis: x̄tēs & x̄tētū nō. p̄mi. in p̄dicamētis. ca: de c̄titate. magnū & parvū nō. x̄ria sunt: qz idē d̄ magnū & parvū. silr idē duplū ad B: & dimidiū ad aliud. ḡnō sunt opposita. Qz etiaz p̄ se sc̄da illi⁹ modi nō sit vuenies. qz idēt̄itas est relō rōnis ḡnō est v̄a relō h̄s. pbatio: idēt̄itas ē vna plūm q̄i stellectus v̄t̄ vno vt duob⁹. ergo idēt̄itas & silitudo real non sunt in eodē gne. Itē idēt̄ile & eq̄le sunt p̄ se p̄tes vni⁹ s̄i in oī gne est vnu. ergo v̄t̄. De sc̄do mō sic. relō nec relatiū nō est fun̄um relonis. Sed p̄o actiuā & passiuā refe runt̄. ḡ relō nō fundatur sup̄ potētā actiuā & passiuā: nec sunt forme relonis in hoc gne: sicut nec c̄titas ē forma q̄ duplū referēt̄. silr nec q̄litas ē forma q̄ sc̄le referēt̄. Itē si fm potētā actiuā aliqd dicas̄ reliua. hoc est ad dc̄m s̄i potētā passiuā: s̄i hoc nō: qz tūc idē ad duo: qz p̄o actiuā p̄ se referēt̄ ad agere. si igr̄ ad potētā passiuā tūc idēz p̄ se ad duo. De tertio mō q̄ nihil referēt̄ fm illū modū: ambo reliua sunt i codē gn̄e: s̄i n̄. tūc duo gnalissima rōnōs. s̄i dīcta sic nō sunt i codē gn̄e auctē p̄hi. io. ca. 9. vult̄ iter relatiū nō ēē mediū: qz nō sunt in eodē gne: & p̄oit̄ ex⁹ de sc̄ia & d̄ scibili. Itē rōne sic. oē qd h̄s rōnez i gne relonis p̄ p̄rias illi⁹ gn̄is siue p̄cretū sit: siue forma: siue sit denoſatiuum: ēē eius est ad aliud se h̄re: ēē scibili nō est ad aliud se h̄re. hic in. s̄i nō depēdet ad sc̄ias̄. x̄riū explicat p̄hs i l̄ra in gnali. dico q̄ distinctio vuenies est.

T.c.22.

T.c.20.

Ad q̄onem Ubi notādū q̄ quis relones s̄ic alia h̄nt distinctiōēs specificas fm p̄prias dīras: tñ q̄ latēt nos accipim⁹ distinctiōēs ear̄ p̄ fundamēta ex q̄b⁹ inotescit di- stinctio reliuorū siue relonū. s̄. effectiue siue māliter.

Ad argumēta in cōi. Ad p̄mū nego x̄nāz: qz res i alīs gn̄ib⁹ s̄ic vnitas p̄t̄ fundari in rōne cuiuscūqz gn̄is: & rō tacta est: tñ qz illa fundamēta n̄ h̄nt aliqd i quo

rtōnes p̄q̄ idēt̄is ḡndis fundent̄ ē f̄ se tenēt̄
vñz s̄i tñ vno p̄t̄ vñz ar̄tōis

Questio

Vueniūt qd̄ p̄dicat̄ de eis in gd̄: iō nō vueniūt gne sicut relatōes vueniūt ī hoc qd̄ est h̄tudo ad aliđ: & tñ sunt vniūs gn̄is oēs. Tūc dico q̄ sup̄ duo distincta gnalissima p̄t̄ fū dari relō eiusdē spei: & cu acci⁹ p̄cipiūt spēm a fū. ve- rū est. distinctio tñ nō est tāta in relonib⁹: sicut in fū: s̄ic alia & vñis distinguunt̄ iter semō tñ tñ s̄ic sol p̄ducēs verē effectiue: & de⁹ crēas aīam: v̄l p̄t̄ negari acceptuz: q̄ nō oēs relones h̄nt distinctiōēm a fūdāmētis vel termis. Ad p̄hm. s. q. 8. dñr dupla v̄t̄. dico q̄ B nō est: q̄ duali- tas ē p̄prium fūdāmētu & p̄m̄ dupli: ita q̄ nō possit fūdārī in alio: s̄i formalr̄ iest sibi duplicitas p̄ bis cōtinere aliud. vñ nō ē v̄p̄ fūdāmētis: q̄ s̄i. s. dupla dualitatis p̄portiōe siue rōne: s̄i forma magis B q̄. 8. bis 2t̄. 4. sic duo vñi- tate bis. Ad aliđ q̄ q̄is ēf̄z: quū cadat v̄l reducāt̄ ad aliquē illoz: & cu acci⁹ d̄ gne. dr̄ q̄ illa q̄ referēt̄ rōne gn̄is nō referunt̄ p̄: s̄i solū p̄ se: & oē relonū fm gen̄ referi fm ali- que illorū triū modoz: s̄i nō p̄. vñ non referri negari refer- ri p̄ fm aliquē illoz modoz: p̄ nō negat p̄ se referri.

De questiōē nes ibi fūdārī sup̄ aliqd de gne c̄t̄i- tatis. s. sup̄ nūex: v̄l sup̄ 2t̄. p̄is tñ rep̄t̄ relatio illius. p̄t̄ in nūeris: & ibi est coparādo nūex ad nūerū. ita q̄ os v̄trūqz extremū ēē nūex: v̄l xp̄ado nūex ad vñiū: & ē p̄p- tio multiplex: & ab istis discretis deriuat̄ ad 2t̄: s̄i aliquē re- latiō ē b̄ in discretis q̄ nō in cōtinuis: q̄ in nūeris ē mēsu- ra. ita q̄ ibi vñitas aliquē replicata reddit̄ aliud extremū: s̄i in cōtinuis ē aliquē p̄portio icōmēsurabilis: sicut diamē- ter coste. Ad p̄m̄ p̄z iā q̄ idē p̄t̄ subiectie referri ad ml̄ ta cōtēta: s̄i x̄tinēta multiplicat̄ quotiēs aliđ extremū multiplicat̄. Ad aliđ dr̄: q̄ p̄nā nō valz fm q̄ x̄tinēs & x̄tētū sunt opposita. cu⁹ pbatio ē. oīa oppo⁹ x̄cludūt̄ x̄di- ctoria: qz x̄dicto ē p̄oppo. q̄ ad que aīcedētia nō sequunt̄ x̄dictoria: nec aliq̄ alia oppo: qz ad qd̄ non seq̄t̄ x̄ns nec aīns: s̄i ad aliq̄ sumpta p̄ x̄patiēmad diuersa nō sequunt̄ x̄dictoria: sed ē ignorātia elēchi. ḡ nec aliq̄ alia oppo seq̄t̄.

Cōtra. qz ovalz ar̄ p̄hi in p̄dicamētis de motē magno & p̄uo que dñr de eodez: & nō sunt opposita p̄ te. Jō alr̄ dr̄ q̄ nō oīa reliua dñr̄ opposita: qz oppo⁹ x̄pan̄ fili⁹ ad idē in eodē tpe: qz aut̄ relati⁹ aliqd cōparat̄ ad diuersa rela- sunt: s̄i nō opposita rela. Ucl alr̄ q̄ s̄i opposita. vñ du- plū & dimidiū i cōi s̄i s̄i opposita rela: s̄i duplū ad B & dimi- diū ad B nō sunt oppo⁹ rela. Ucl alr̄: q̄ s̄i opposita s̄i q̄ referunt̄ adiūcē: s̄i q̄ idēz est gnāns & genit⁹: p̄f nō re- ferēt̄ ad sc̄pm̄ filiū: s̄i ad filiū ei⁹: & inq̄stū fili⁹ ad prez ei⁹: & isto⁹ p̄f & fili⁹ s̄i opposita: & nō alr̄: sic ē d̄ duplo & dimidio i p̄po⁹. Szar⁹ p̄hi valz: qz arguit̄ ex yp̄tesi q̄ magnū & p̄iu sint ab̄ x̄ria: tūc oppo⁹va de eodē. qz ex B q̄ mons ē magn⁹ resp̄cū B ab̄ ē magn⁹: & ab̄ p̄iu respectu maio x̄ria. Ad aliđ qd̄ querit̄ de eodē fili⁹ & eq̄le: q̄ relatiū B fūdārī sup̄ B vñiū: & tñ vñiū illoz ē relatiū rōnis. s. idēt̄itas: qz reliui ēē qd̄ aliud se h̄re. idē nll̄o mō p̄t̄ ad aliud ēē niss ad aliud rōne: qz inq̄stū simplr̄ idēz itell̄s vñt̄ vno: v̄t̄ duob⁹. Cōtra illō. Idē & diuersiūz sunt x̄ria. io. h̄: qz oppo⁹ & nō p̄uatiua: nec x̄dictoria: s̄i x̄ria s̄i in eodē gne ex. io. s̄i diuersitas ē relō real: q̄ idēt̄itas: qz ens reale non opponit̄ enti rōnis. Itē oē ens oī enti cōparatū: aut̄ est idē aut̄ diuersiūz: idē & diuersiūz sunt x̄ria imēdiata circa ēē & x̄uerbilis. Sz̄ es rōnis ē distinctū x̄realē & nō ē pas- sio cōuertibilis cu ente ex q̄iam: qz es reale p̄t̄ ēē sine ente rōnis. q̄ idēt̄itas nō ē ens rōnis. Itē si idēt̄itas ēēt̄ ens rōnis: nō ēēt̄ de x̄ideratiōē meta⁹: s̄i logici: qd̄ ē B p̄bz. 4. b̄. ca. 2. Itē x̄rōne. si rō valz: tūc idē. oē ē p̄accis̄ idēz eidē & nō cōntialr̄. p̄gn̄. d̄ p̄ se rōne B qd̄ ē idē inq̄stū idēē aliqd attributū sibi a rōne. B dīc p̄o: q̄ cōntia lapidis nō ē eadē sibi: niss p̄alqd attributū sibi a rōne: q̄ reēn⁹: v̄t̄ fū:

Quintus

Et si huius terminus sicut hoc est secundum suum terminum est aliud cui attributo aliquo ratione: et in alio termino sicut est aliud secundum rei rationem: et sic ille terminus secundum positionis ex parte ratione est idem secundum terminum aliquo ratione illius diversi attributi a ratione vel in termino: et taliter: quod data una in termino: et aliquo sunt diversa. Itē tunc oē idem est diversum. p. q. p. se rō referēdī idem sibi. et alietas ex hoc quod intellectus attribuit aliud rationis virtutis termino. non ipso: quod idem dividit secundum terminum: et finis se: sicut unum per ipsum in sua. quod aliud est idem eidem finem sequitur. Et si oē secundum terminum reducitur ad per se. et physico. quod si nihil per se idem est: nec est aliud idem per secundum terminum. Itē si oē idem eidem secundum terminum: tunc per aliud: terit idem in infinito: vel si stet: tunc idem in secundum terminum totius ad totum: quod per se est. sicut fundatim ad rem: et tunc realis realis prima. Itē ex hoc sequitur ipse: quod in omnibus affirmata in yera. eodem modo evanitas propria quod est evanitas extremorum: si tunc idem in extremis est solus secundum terminum. quod nulla propria per se va: quod finis conclusus sit ipse: et quod intelligitur duo opposita in eodem termino: quod per se idem in aliis. Itē si sit relatio rationis aut virtus extrema est ens rationis aut unum. Non unum tantum: quod idem in equali fundatur in virtute termino: si virtus negat coniter: quod fundatim alterius rationis est eadem ratione: non in quantum attribuit sibi aliud rationis. Itē si sic. quod similiter similitudo et equalitas: quod de ratione illorum relativa est non alietas: sed de ratione illorum evanitas in sua. quod si per unities est idem in relatio rationis: per unities erunt illae relationes rationis: sed hoc non concedunt.

De tribus istis de ratione: quod tria fundantur supponit quod est in diversis genere: quod sic enim de multis ita una in genere. sicut genus dividit in diversa predicatione. ita una in diversis unitates. ita quod idem in genere repertus et attribuitur subiecto. Quod si non invenitur per se in genere qualitatis. probo. in dividua eiusdem speciei non solus habet unitatem speciei: sed habet unitatem in ratione specifica: et in quantum sic unum aut sunt eadem per primum quod: aut non. et si sic. tunc invenienter dividit unum in unum numero genere: et propter hoc non ergo sunt eadem in ratione specifica. sunt genilia in ratione cum conveniunt illa: et ratione predicit de illis in quod. Itē Boetius: species est tenuis similitudo singularium. De quantitate sic. in omnibus loquendo de re illius genere. Proposito ea ad aliam eiusdem entia hoc est quod perfecta est. et in omnibus est unum primum: quod est mensura recta. per cuius accessum dicitur perfecta et minus perfecta. quod equalitas est ibi non fundata in quantitate. Itē in genere qualitatis est maior et minor non a maiori et minori in quantitate: quod per alias equum est magis albus quam margarita. Itē propositus dicit. quod hec tria fundantur supponit quod est principium numeri: et est metrum: non super unum diversorum generum. Conceditur ergo ratios ad minus de eodem quod idem et diversum repertur in omni genere.

De simili et equali potest concedi idem: sicut de quantitate et qualitate que sunt accidentia. unum est ibi equalitas et similitudo entiarum: quod idem sicut et equalitas significant relationes et fundantur super unum primum numerum et remotum fundamētū est res diversorum generum finis una via: et finis alias vias. Istae tria potest fundari in omnibus super re illius quantum res est: quod et quantum sicut fundatur idem: sicut in quantum res est qualitas non solus accidens: sed per rationem entiarum: et quantum sicut finis una super ipsam fundat similitudo. Sicut quantum res habet quantitate perfectio: et est una. sicut fundatur remote equalitas super ipsam. hoc est tria sunt in omnibus: et sunt in genere rationis: ut species. Contra aliquo habet unitatem finis regis genere actionis quantum est actio et accio agere.

XII.

39

Et hoc fundatur ratio quod non est idem: nec similitudo nec equalitas. Concedo tamen quod super unitatem in genere actionis potest fundari ratio. cuicunque duo conuenient in actione iuxta relatio est alia ab istis. Itē sequitur ex dictis: quod idem sit sicut sibi: quod si res est genere subiectum qualitate essentiali: et sic huius unitate sit similitudo: et iste hoc cuicunque habeat esse filius sibi ipsi. Dico quod fundamētū idem est unum numero: idem sibi idem: et unitas similitudinis evanitas specie soli: idem non est simile sibi.

Ad argumenta sustinendo quod idem est ratio realis.

Ad primum cuicunque rationis similitudo ad aliud extremum realiter. Sed quod sit similitudo ad cor: sicut sit aliud realiter: sicut non: sed hoc accedit rationi unum potest esse realiter. Hoc probatur quod ratio rationis fundatur super unum: quod ubi magis est concedenda unitas quam diversitas ibi magis est concedenda relatio talis: unitas realis est maxima. quod est. Itē a similitudine in specie rationis aliud simile in specie: et prius relatum est idem sibi: et refert ad seipsum: et tamen ibi est ratio rationis prius oēs. quod est. Itē quod de ratione est ad aliud secundum hoc est vox de relatu supponis de primo: sed in aliis est evanitas magis de ratione extrema: quam alterius. Contra si idem est ratio rationis esset ratio res alia a fundamento: et tunc illud est idem sibi: et procedetur in infinito. Domine quod illa idem est ratio rationis non est relatum: sed ratio referenda: et quod in ratio rationis ut illa ratio: nec est eadem sibi: nec diversa: sed est ratio qua aliud est idem sibi: et idem est relatum per se ratione aut non: et statim est tunc in primis. Ad secundum principale in trium quod ratione sumit falsum. Ad aliud quod non sunt prius unum: et quod non significat prius: quod regatur in diversis unitate per fundamētum primis: sunt prius unum: et quod non est fundamētum idem est homo ut unus: similitudinis differentia hominis.

Sustinendo alia parte. Ad tres prius rationes: quod sunt similitudo indumentis et equalitas. Ad aliud simile. Ad secundum. concedit quod idem sit sibi idem secundum terminum: quod aut idem accidens per formam quam significat: tunc hoc propter idem est idem: et accipiat sic pro eo quod est idem: ut de hoc est idem hoc: quod sic albedo per accidens fundamētum non est: quod idem est accidens accidit hoc: quod sic albedo per accidens accedit hoc: et albedo est fundamētum similitudinis de se. Sed sortes non est fundamētum idem est: nisi ut attribuit sibi aliud a ratione. Ad aliud in trium quod non opus illud reduci ad aliud quod est per se tale. Sed ad aliud quod est per se causa illius: sic idem est ratio rationis reducitur ad idem est fundamētum idem est per se. Ad tertium in trium deos quod distictio iuxta de eodem ratione eo quod est ad idem est in quod fundatur idem est. Ad aliud de processu in infinito. De quod idem secundum terminum est idem per aliud: non quod est aliud sit idem: nec per se non per aliud. Ad aliud de virtute propria: quod non est prius per se vera est finis unitate extremitatis cum rationib[us] superadditis: et virtus est ex idem est fundamento in quod fundatur ratio idem est. Ad quartum idem est erit diverso idem: verum est sed ratione. unum est idem est similitudo et diversitas finis quod est non est opposita. Ad unum principale dico quod virtus extrema est aliud rationis finis quod refert fundamētum rationis est realis evanitas essentialis. Ad aliud dico quod similitudo et equalitas fundant in unitate reali: quod habet albedo: et in finis unitate reali iter se subiungit et inter se: et ex illa unitate mox intellectus ad attribuentur illi unitati reali unitate speciei: et similitudo: nec evanitas rationis: nec singularis: sed media: et in potentia ad unitates rationis que fundatur super eam.

De potentia activa et passiva. de quod fundamētum rationis in secundo modo fundatur in re genere actionis et passione: et hoc in rebus de genere actionis quibus continet passionem: fundatur etiam in principiis actiis et passiis sicut in forma quod est primus ager: et illa que est primus patiens quod sunt in specie qualitatis sed aliquos. In hoc non opus quod si non est aliud quod principium immediatum organi non est qualitas: tunc subiecta nunquam generaliter.

Liber

yniuoce:qr pñ^m gnandi:z suba nō sunt i eodē gñe. C Dici tur hic q*uod accidit* agit in v*tute* sube que est yniuoca gnato. C L*o*tra aut in v*tute* eius vt c*a* efficiēs, t*u*c h*r* p*ossum* q*uod efficiēs* p*mū* plus c*at* q*s* illud q*d* in v*irtute* ei*cāt*:z i*mēdiati*:z h*bz* aliquē effici*m* in gnato quē nō h*bz* aliud agēs.

DICO TUNC q*pñ^m* agēdi p*ot* esse in g*nē* qualitatis: z in p*ima* sp*e*.z in sc*da* z*3°*,z p*ot* ee sub*statiā*.v*nī* in gnōne sube suba ē per se efficiēs. T*u*c dico q*relones* sc*di* modi p*ar* fundari sup h*bz* p*incipia* agēdi:z co*sup* p*incipia* patiēdi fundat*re* aliq*nī* suba quanta est im*mediati* p*incipiū* patiēdi respectu albedinis. C Ad ar*^a* q*su* damēta sunt forme ab*que* sunt p*n^a* agēdi z patiēdi si ac*cipias* potētias:vt referunt*accipis* fundamētu*cū* relone. C Ad aliud q*pmo* referi ad potētias passiu*a* p*imo* z per se nō p*imo* ad agere. C Ad ar*^m* q*d* sit h*tertiū* modū q*oia* relativa dno*ri*atiue dicta sunt in v*ino* g*nē*. C Ad mi*ne*go. C Ad pbato*em* q*logitur* de g*nē* n*āli*:z v*bi* iter opposita ē tr*ansmutatio*.z v*bi* p*ius* permittat aliqd ad medium:z*q*s** ad extremū. S*z* relativa nō sunt sic opposita:z i*o* nō ē ibi me*diū*. C Ad rōne*z* dico q*scibilis* ee est ad aliud se h*fē*:z in alijs modis ē mutua depēdētia:q*z* extrema accipiuntur v*niformiter* si actu v*nū* z aliud. si in potētia:aliud in potētia:sed hec mēsura acc*i*.q*actu*l*r* z mēsurable potētial*r* vt est per se termin*o*:si t*nī* accip*if* p*ortionia* ē ibi mutua depēdētia:sicut z in alijs modis:z sunt z nō sunt fil*s*.v*nde* scibile se h*bz* ad sciam in potētia. C L*o*tra Ap*o*.in pdicame*tis*.destructo scibile:destruit*scia* nō ē. dicit q*hoc* veru*z* est:q*de*structo scibili in potētia destruit*scia* in potētia. z ec*ouerso*.s*līr* destructo scito in actu:destruit*scia* in actu:z ē. de*structa* scia in actu:destruitur scitū i*actu*.S*z* de*stru*cta scia in actu:nō de*stru*it scibile in potētia.

C Sc*dm* numer*z* q*dē* ig*it* z potētia*dcā* ad ali*qd*:oia sunt ad aliqd:eo q*ipm* q*d* est alter*o* d*ipm* q*dē*:h*bz* nō eo q*d* ad illud aliud. Ad*estrabili* nō z scibile:it*ellectuale*:eo q*aliud* ad ip*mī* d*ī* ad aliqd d*ī*rr. Nā it*ellectuale* aliqd signifi*cāt* q*d* ip*si* it*ellēs* est. T.c.XX. Q*o*. XIII.

Trum tert*o* modus distingua*f* a z*2°*. q*non*.in hoc mō ponit*slis* z sensibile:sensus z sensibile referunt*bz* potētia*actiū* z passiu*a* f*m* p*bm*.4.ca.de veritate apparenti*u*.sensibile est motiu*u* sensus:z mou*es* p*rimo*to*to*.z si h*z* c*z*. C Itē sensus est potētia*nālis*.g*nī* sc*da* sp*e* qualitatis z potentia*passiu*a** est.z de a*ia*.z talis potētia est fundamētu*relonis* sc*di* modi. C Q*scia* nō refertur ad scibile:pbatio*scietia* per se in g*nē* qualitatis. Sed tale nō depēdet *bz* se. C L*o*trarium ponit*ur* a philosopho in littera.

T.c.25.

Z.c.5i.
zide.

Ad qōnem d*r* q*nō* accip*it* in 3*o* mō mensura q*pti* t*atiua*;sed p*fectō*is alias nō differret a p*mo* mō:t*u*c mēsura fundatur super omnē essenti*ā*:z mēsura*ri* sup habitum de genere qualitatis.

T.c.27.

Contra q*accipi* p*ot* p*mēsura* q*pti* t*atiua*:q*z* nō o*e* de aliqb*n*umeris. C Itē t*ps* mēsura*motū*:z t*nī* nō red*dit* motū. C Itē q*ille* modus non appropiat*hītui* z co*gnitō* z o*bo*:q*z* i*in* o*gīe* ē aliqd p*mū* q*dē* mēsura*g* cir*cūscribēdo* o*em* habitu*ii* est aliqd in g*nē* sube:q*dē* mēsura*re* o*em* illius g*nīs*:z eodē mō in alijs generibus.

Tunc relones p*mī* modi f*ūdatūr* p*cie* sup res*de gīe q*pti* t*atiis**:z in g*nē* sube nō f*ūdat* p*cie* alijs modis z relones sc*di* modi f*ūdatūr* in reb*de gīe actōis* z passiōis:z sup p*n^a* agēdi z patiēdi que p*nt* ee in multis g*nīb*.

Relones tert*o* modi f*ūdat* i*z*

Questio

oi*re* cuiusc*egnīs*:z t*ēt* sup y*deā* in mēte d*īna*:q*z* ē mēsura*ri* z p*fectio* y*deāt*:z aliq*nī* p*nt* fundari sup res*diuersorū* generū:q*z* q*libz* res*itelligibilis*:z cognit*io* ē in g*nē* actōis:z h*bit*? cogniti*u* in g*nē* q*litatis*. C S*z* vidēdū est quo*liter* mēsura*scia* z scible:scia practica n*ā* c*ātura* rebus*z* i*o* scible mēsura*sciam*. S*z* ar*¹⁰* c*ātura* a*scia* practica:z ibi scible ē mēsurable:z scia mensura rei. v*nīla* n*ālia* se h*bnt* ad sciam dei:sicut artificialia ad n*āram*. ita q*scia* dei ē mēsura. C Ja ergo p*z* q*iste* modus distinguit*z* secūdo mō:sicut p*z* ex p*dictis*:nō per mutuā depēdētia:y*l*nō mu*tuam*:sed per fundamēta alia z alia.y*l* p*z*.

Ad primū q*g* sensus equoc*u* ad potētia*nālē* que ē in g*nē* q*litatis*.z ad actū sentiēdi:z sic ē in g*nē* actōis. C T*u*c sensus p*mō* est f*ūdatūr* secūdo modi.sensus z*o* mō est f*ūdatūr* illi*o* tert*o* modi.z sic ad aliud arg*"*. Et v*ltra*:q*scia* ē in g*nē* q*litatis* p*se*:nō in relo*ne*:q*z* diuersorū generū:z nō subalternat*z* positorū z*z*. S*z* scia q*est* bitus.est p*rimū* f*ūdatūr* relonis:sicut q*terna* rūis in g*nē* q*ptitatis* z duplicitas in g*nē* relonis.

C Hō est aut*it*ellectus ad hec cui*o* est it*ellect*? bis.n*o*.idem d*cm* v*ticz* erit, simili*z* aut*z* alicui*z* visus est visus:z nō cui*o* est visus:quais hoc verū sit dicere:sed ad colorē:aut ad aliquid tale. Illo nō modo bis id*ez* diceret.q*z* est visus cui*o* est visus.T.c.XX. Q*o*. XIII.

Trum idem referat ad duo per se:q*scic*.idē x*tinēs* ad multa p*tēta*.s*līr* v*na* potētia*actiū* ad agere:z ad potētia*passiu*a**. C Itē ad g*qd* depēdet gen*z* sp*e*,q*species* referit ad cor*^m* g*nīs*:z ad p*prīuz* z ad v*trūq*z* per se*. C Itē sp*e* per se referit ad gen*z* p*or* phyri*u*:z p*se* ad id*uidua*.Sp*e* est q*d* p*se* p*dicat* de indi*uiduis* h*ponit* id*uidua*:z diffini*z* p*ea*:q*z* nō ponit*ib* vt gen*o*:nec vt subm*g* t*mī* vt cor*^m* sp*e*.q*z* c*z*. C Ad oppo*m* est p*bs* h*in*.S*z* v*bi* h*r* pro*icōueniēti* q*idē* bis dicitur. T.c.20.

Dicendum q*idē* nō p*ot* referri ad diuersa p*z* p*ot* t*nī* p*se* nō p*z*:q*z* illud p*petit* alicui*z* p*qd* p*petit* ei p*spēz* su*ā* illud p*se* q*dē* cop*erit* sibi p*cāz* in se.v*nī* illa d*īr* relina p*q* sunt h*bz* p*prīuz* rōne*z* specificā:sicut p*se*. Alia p*se* d*īr* relina *bz* aliqd it*ellēz* in eis: sic rōne*g* nīs*u*:sic medicina d*īr* relina rōne*scie* q*ē* gen*o* eius q*itelligit* in ea.p*pmi*:q*z* si sic:t*u*c relo*illa* q*est* rō referēdi v*nū* ad duo extrema:p*ēt* due relationes e*centiālē*:q*z* ad duo nō est p*eadē* hitudo:i*z* relo*fm* se ē hitudo:t*u*c eti*az* idē h*rēt* duas diffōnes:q*z* per v*trūq*z* corre*m** eq*p* diffini*z*:z t*u*c pos*set* cognosci p*vna* z nō cognosci p*alia*. C Itē t*u*c idē pos*set* ee z nō esse s*līr* accipio duo correlati*a*.z b*z* c*z* referat ad v*trūq*z* s*līr** c*z* referat ad a*z* z*eq*p* ad b*z* c*z** a*possit* ee sine b*z* se qu*iq*p* c*relm* ad ab*o*.s*līr* z*b*.z*ēt* z nō c*ēt*.s*līr* a*eset* destr*icto* b*z*. C Itē pole*idē* referri ad diuersa nō p*z*:q*z* p*z* p*se* ad p*prīuz* core*lm* z*p* se nō p*z* ad core*lm* sui g*nīs*.v*bi* g*ra*. run*z*:fed dupl*z* p*se* z*p* referit ad dimidi*z* p*se* nō p*z* ad sub*multiplēx* q*dē* core*lm* sui g*nīs*:z nō ē.ita q*submultiplēx* q*est* p*se* core*latiūz* z*nō* p*mū* dupl*z* p*ot* ee nō ex*ītē* di*midio*. Sed dimi*m* nō p*ot* ee nō ex*ītē* sub*multiplēci*:z*z* idē nō p*ot* referri ad que*cūq*z* diuersa*:q*z* si ad v*nū* p*mo*:z*z* ad aliud p*se*:t*u*c o*z* p*mū* esse tale q*z* nō possit ee sine p*se* cor*relatiō*:quāuis ec*ōuerlo* p*se* sine p*se* cor*relatiō*. C p*ro*batio*z*:q*z* si possit ee sine per se cor*relatiō*:segtur q*vnu* extremū sit z nō sit simul:q*z* ex*ītē* dimidio necessario est ee dupl*z*:c*u*i*z* est per se z*pmo* cor*relm*. S*z* de*structo* sub*multiplēci*:q*z* est p*se* cor*relatiō* dupl*z*,z*nō* p*mū* de*stru*,*

sur duplū. Si ḡdīmīdiū posset eē nō exīte sub multīpli cīmūl cēt duplū ad esse dīmīdū: et destrueretur ad destru cītōe p se correlatiū. Itē esse per se correlatiū tñ po nit esse gn̄is: et nō ponit aliqd posterius genere. ergo.

Ad primum argumētū de cōtinēte et cōtentō. Dico q̄ nō refert ibi vñ ad diuer sa p̄mo: sed cōtinēs in cōmuni ad cōtētū in cōmuni: et cō tinēs quod sp̄s h̄z sub se tot cōtentuz. Et cū dī idē nūe rus pōt cōtinēre multos nūeros. Dico q̄ itellīgēdūz ē de p se extremo relōnis: nō de subtilis relōnis. Nō. n. opoz et q̄ vna relō sit in tot: sīc alia relō: q̄r p̄nitas in vno sub iector: et filiatiōes in multis filijs: tñ quod filiatiōes sunt in diuersis filijs: tot p̄nitas in vno qui est pater. Ad aliud q̄ potētia actiua p̄mo refertur ad potētia passiua in cōz tum h̄z per se iquātu potētia solū refert: tñ p̄mo ad age re: et relatiū p̄mū. s. potētia passiua nō pōt esse sine per se correlo nō p̄mo. s. sine actu potētia actiua. Ad aliud q̄ sp̄s p̄mo refert ad genus: et perse ad idiuindua. vñ gen̄ est p̄mūz correlim: et nō pōt esse sine idiuinduis que sunt perse correlin. Auctoritas in h̄rum p̄z: q̄r itellēctus si dī ad itellīgentē: et ad intelligibile idez dicitur bis equē p̄mo: q̄r respicit vtrūq̄ equē. Uel alibi: tunc omne accides habz duo correla. s. subm̄ et obiectum. Ad aliud q̄ ad q̄o refertur genus et sp̄s: verū est: sed nō p̄mo.

Quare tres erunt ph̄ie theorice. **A. mathemati ca. Physica. Theologia.** T.c. II.

Libri sexti metaphysice. Questio. I.

Vna scientiam

speculatiū diuidit Aris. in physicā mathematicā et dinam. Ideo querit an ista diuisio sit sufficiens. Arguitur q̄ nō: q̄r logica neq̄ est circa agibilia: neq̄ factibilia. q̄ est specula tūa: nec tamen est aliq̄ il laruz. ergo r̄c. Itē moralis nūla est istarū: est tamē theorica. pbatio: nā oīs bitus intellectualis cir neq̄ factibilia: vt p̄z. ergo r̄c. Item ens equaliter diuiditur in decē genera ex: s. būi. ergo sicut vñ ad diuidēs. s. cōst ias facit sciētia sp̄iale: vt mathematicā ita q̄libet alio rum. Itē substātia icorporea h̄z p̄prietates vel p̄prias passiōes alias a passiōibus entis et sube: sicut et suba corpo rea: et pfectiores passiōes h̄z: quāto est ens pfectius. ergo si de suba corporea est sciētia specialis vt mathematicav̄l nālis in qua cōsideratur p̄prie passiōes eius. ita vñ p locū a minori: q̄ de suba icorporea est alia sciētia sp̄alis p̄ter metaphysicā in qua nō cōsideratur de ipsa nisi p̄pē passiōnes entis vel sube. Itē q̄ nō sunt tot vñ: q̄r metaphysicā būz cōsiderare oīa fīm q̄dītates suas etiā in sp̄ali. q̄r oīs pas siōes oīum. q̄nō est alia scia. pbatio autis p̄ A. hic in līa nulla scia rōne facit de eo q̄d est: sed vel ex sensu suppo nullū q̄d est sui subtū: vt aliude accipiunt. Itē q̄ nō sit distinctio iter mathematicā et metaphysicā. arguit: q̄r vñr esse de eodē: quātitas. n. in vtrāq̄ cōsiderat: sic etiā in nā: lī scia cōsiderat vt patz. z. physicorum. q̄ nec illa distingui zide. In contrarium est Arist. in littera. Item in

libello de intelligentia Aristo. Item Avicenna primo metaphysice sue. Item Ptolomeus in p̄mo Almagesti. Item Boeti⁹ in libello suo de trinitate. Et p̄z q̄ apud philosophatēs est famosissima diuisio.

Hic primo vidēdūm vñ sumat̄ distinctio sciarū. circa hoc sunt due op̄iones. Prīa ta lis. scia est bitus cognitū. clonis demōnis: sicut patz ex diffōne scire. p̄mo posterior. q̄r quod sunt clones dem̄fables. Itē bitus inotescūt p̄ctus respectu diuersaz. clonū sunt diuersi actus sciedi sp̄e. q̄r bitus diuersi. H̄ior pbatur: tū q̄ illi actus sciedi sunt diuersi nō tñ numero: q̄r sic distinguūtur actus sciedi circa eadē clonē freq̄nter eliciti: dīa maior dīa nūerali vñ eē dīa specifica. Tūz q̄ aliquid per cām co gnoscere est aliquid scire ex diffōne scire. p̄ posterior. q̄r cuz alia dem̄ratio sit p̄ quā h̄z clō cognoscit̄ et alia p̄ quā illa vñ q̄ alio sit h̄z scire ab illo: etiāz sp̄e: magis. n. dīt ille dem̄rones q̄nō tñ: q̄r sunt ex diuersis p̄ncipis oīo. Et ista op̄io ponit q̄dlibz cōplexu h̄re habitū. p̄prium. si p̄ncipium est h̄z int̄. si cōclusio est. h̄z. ppriam scītiam.

Contra istā op̄ionē argui: q̄r fīm ipfaz geometriaz q̄cūqz alia scia nō evna nisi vnitate aggregatiōis ex multis bitibus q̄vñ dītētiōem A. ex multis locis in p̄ posterior. r. z. Itē sic posset metaphysica et nālis scia diciyna: q̄r aggregatoe. incōueniēs est aut q̄r tāz vnitatē habeat inter se scītēs que ponūtur simplē diuersi: quātam habz vna istarū inter se.

Dicunt aliū q̄ scīyna est fīm sp̄e sp̄alissimā que ē circa subz vñ ad q̄o plura attribuiunt: q̄r cuz h̄z vñ ad rōnem formale cōsiderādi oīa que cōsiderat: et talis in vna aīa est vna nūero ex multis actibus intellīgedi gnāta: et ita vna est: sic in vno appetitu ē vna tēperātia: licet ex multis actibz gnāta: et in vna superficie vna albedo itenā: et cēt successiū ab eodē: vel diuersi gnātibus vñica trāsimutatiōe: vel diuersis trāsimutatiōibz inducta. Quia tñ nō ē oīo sile: distinguunt q̄r quedā forme recipiētes magis et min⁹ in gradū pfectōis: et cōpletionis sue inducūtur vñica trāsimutatiōe vt albedo: vel pluribz actibz cōformibz: vt tēperātia: quedā aut pluribz disformibz vi scie in quāz gnōne ponūt tale pcessuz: q̄r fīz rectū ordine acgrēdi eas ex actu cognoscēdi p̄n⁹ p̄mūz talis scie: h̄z ipsa p̄gnāri: et tūc h̄r totū esse illi: bitus scītifici līz in gradu ifumo: et tūc iste bitus dī eē intellēs illius p̄ncipij. De inde cognoscēdo alia p̄ncipia idē bitus q̄ dicītē intellēs illius p̄ncipij angeit: et dī intellēs plurū p̄ncipiorū istorūz cōgnitōz. Et vlt̄a ex p̄ncipis deducēdo clones ampliāget: et dī eē scia istarū clonū: semp tñ manēs idē habi tūs nō būs dītēz nīl rōnē tñ: sicut alie forme q̄ recipiūt itētiōem in quoq̄ gradū gradu si stāt in illo nō h̄t xpōnēm aliquā: q̄r in illo nō h̄t differētia aliquā: vlt̄a gradus ifētiorēs: quos vñalē p̄tēt nīl rōnē tñ: et vñia rōnē nō sufficit ad xpōnē: nec obstat q̄ hi act⁹ ex q̄b⁹ gnātūtū tangēt bitus vñr q̄li differre sp̄esicut itellecōes diuersorū p̄ncipiorū: vel diuersarū clonūm yel. q̄. gn̄esicut intellectōes p̄ncipij: et itellecō clonis: dīnt. n. actus sicut dīnt oīa cognita: et bitus vñus ex oīb⁹ est gnātūtū: et ad sīles act⁹ inclinās. Doco cōfirmat: q̄r p̄n⁹ pfectius cognoscit̄: q̄i ex dīo deducit̄: nō aut̄ etiā nīl bitus p̄ncipij intēderet̄: galius nō gnātūtū: sed p̄exēs angeit. Dicunt etiā q̄r tābitus nō tñ intēdit̄ ex cognitōe diuersorū p̄ncipiorū: vt cōclusionē: sed etiā ex frequēti cōsideratōe eiūdē: vt sic vñū p̄n⁹ magis cognoscāt illo h̄rū q̄ alio: vñia q̄ alia: q̄r fre quētius cōsiderata: semp aut̄ fīm istos cognitio p̄o: est p̄ncipium et dispō cognoscēdi posteri: sive in p̄ncipis inter se sive respectu conclusionū.

*Scītia dīmo
p̄ncipio atque
tābitus.*

Liber

Questio

Contra illam opinionem multipliciter arguit. Primo sic. actus naturalis est generatus habitus si istos per hoc quod naturalis sua similitudine regit in passo. differentiū autē spē fīm p̄prias ratiōes agētiū sunt diuersae similitudines reales. ergo quāta est differētia actuū tāta et habitū. **Cōfirmatur:** quare n. actū differētēs morales. vt temperatīe et iustitiae generant diuersos habitus spē: nisi q̄z fīm p̄prias rōnes specificas nāles similitudines imprimit potēt p̄similē differentes: sicut et ipsi. ergo ybi est cā eadē est idē effectus. ynde videā sine rōne dīm q̄ quidā habitus tñ generātur ex actibus vniſormib⁹: qdā ex diffōrmib⁹. poterit enī aliquis ponere q̄ nō est: nīsi vna v̄tus moralis que generat ex quocūq; actū: et deinde augēt nō tñ per actus similes: sed etiā per diffōr̄mes: sicut h̄ ponit de habitu scītīe. Nee poterit plus improbari: vt videt illud de vñico habitu morali q̄z istud de habitu scītīfico. **Item.** 2. sic. Arist. 6. ethicoꝝ distinguit inter a scītīa: sicut habitū a spēlīcīz eiusdē generis p̄pīn quioris q̄z sit alterꝝ eoz cum opinione et prudētīa: nūc autē vidētūr essentialiꝝ desperata que sub eodē genere propin quiori cōtinētūr: sicut albū et nigrꝫ: q̄z album et dulce. ergo spōsibilīꝝ videā q̄ idē habitū sit itellectus et scīa q̄z sit itellectus et opinio. **Cōfirmat** illa rō verū in q̄stū evidētū natū est cāre habitū sui in itellectu cognitīum. Sīl̄ autē est alia ratio evidētīe in p̄ncipio et cōclusionē: qz in p̄ncipio ppter se extēminis in cōclōne ppter aliud per discursū. ergo r̄c. **Itē** cū itellectu p̄ncipioꝝ aliquoꝝ. et scītīa ali quarū cōclusiōnū in geometria stat ignorātia alicuius cōclusionis eiusdē scīe: nō tñ ignorātia negatiōis: sed etiā dispōnis per falsigraphū generatā: ip̄sosibile est autē respectū eiusdē complexi simul in codē itellectū stare habitus oppositos. ergo respectū cōclusiōis ignorātia nō habet habitus qui sit scīa eius. **Cōfirmatur:** qz quādo cōclō ignora tia adiscitur: habitū oppositus ignorātiae precedētī iduce tur. ergo r̄c. **Itē** sic cōfirmatur: qz videā cōtradictio q̄ ille habitū habeatur qui idē nūero est respectū talis obiecti vt a. et tñ ex illo habitu nlls actus h̄i posset circa a. nec etiā quātūcūq; imp̄fectus. p̄z autē q̄ circa cōclusiōem predictā ignorātia itellectus sic ignorās ex toto habitu scītīe que habbz: nullū p̄t habere actū scīēdi. Imo nec debilis simē opinādi: cū firmiter teneat oppositū. ergo totus habitus quē bz nullo mō erit idē nūero manēs habitū illius cōclusionis. **Itē.** 4. arguit sic. ex habitu itenso p̄t aliquis pfectius agere circa quodcuq; obm̄: cui⁹ est q̄z ex remissō. ergo si adiscēdo nouas cōclusiones itēdītūr habitū p̄pō poterit habētū ipsum pfectius speculari qdlibet: respectū cui⁹ ponit esse habitus cuius est q̄z p̄us: et h̄ posse ē necessariū quantū est ex parte habitū: sed n̄is est fīm. possibile est. n. dū est in adiscēdo cōclusiōes nouas q̄ obliuiscatur alicuius p̄us scītī: aut minus perfecte scīat q̄z an illas cōclusiones nouas scītīt: quādo istā p̄us scītā frequētius cōsiderauit. hoc p̄z per experimētū: qui. n. adiscit et libz geometrie dū ibi occupatur: negligit cōsiderare cōclusiones p̄mī salte aliquas qbus nō vñitūr. Nūgd cū didicerit et pfectius poterit speculari quālibet cōclusionē p̄mī: q̄z p̄us quādo 2. ignorātio frequentē cōclōnes p̄mī speculaſ. **Cōfirmatur** ista rō: qz ista positio ponit duplex modū augēdi habitū per actus similes: et per diffōr̄mes. **P**er similes ponit q̄ illud pfectius scīetur cuius sunt illi actū q̄z alīnd circa qd̄ nō eliciuntur tot actū similes. ergo habitus respicīes frequētē hoc speculatū augētū sine augmēto habitū respicītis illud raro speculatū: qd̄ est ip̄sosibile si idē ēt. **Itē** 5. sic. gradus ip̄fēctiōe in habitu sine habitus bz istū gradū nō p̄t esse causa gradus pfectiōis: tunc enim effectus excederet cām in pfectiōe: cognitio autē p̄ncipū videtur causa cognitionis cōclōnes: cū arguat

Arist. p̄mo posterioꝝ. ppter qd̄ vñiquod q̄z. **S**z ppter p̄ncipia cognoscim̄ cōclōnes. ergo r̄c. Maior autē nō videatur vera nisi in causis efficiētibus. ergo nō est ifimus gradus in habitu recto ordine generatū ille fīm quez respicit p̄mū p̄ncipiū: et autē si esset vna habitus p̄ncipū et cōclōnis fīm q̄ isti ponūt. **C**Si dicatur q̄ gradus respicīes p̄mū p̄ncipiū est simplē pfectiōe gradu respicītē aliqd̄ posteriū p̄cise sumpto: nō tñ illo posteriore gradu fīm q̄ includit p̄rē: est autē causa p̄mo mō tñ. **C**ōtra. h̄ est vñm istorū: q̄ quilibz gradus est simplex: nō habētēs precedētes in se diſtinctos nisi rōne tñ. ergo ille gradus correspōdēs vñtē cōclōni bz p̄pīam rōne illiꝝ gradus nō includit oēs precedētes: sicut diceret de vñtē gradu alīm: ille autē vñtē gradus fīm p̄pīam rōne sui p̄ncipū videtur esse etius fīm p̄pīam eius rationē: et in p̄mo includi: et nō ecōuerso. **C**Itē in quacūq; qualitate sunt gradus differētēs bz magis et minus: illi habet ordinē essentialē q̄ a. includit b. virtualē: et c. a. et sic vsq; ad supremū: hoc p̄z in albedie. pbatūr sic ēt: qz si nō sunt ordinati nihil vñi est ex illis. **S**z in isto habitu scītīe nō est dare tales gradus ordiñatos respectū diuersorū scibiliū, ergo quez respicītū diuersa scibilia nō sunt gradus eiusdē habitū: sed magis habitus differētēs. Probatio minoris. multe cōclōnes geometrice sunt: quārum vñtralibz p̄t idifferenter scīri ante aliaz: ergo ille gradus qui respicītynam illarū nō habbz ordinē per se ad illū qui respicīt aliaz. **R**ñ. q̄ gradus in habitu habet ordinē: l̄z nō sit ordo obiectoz. **C**ōtra. omnis gradus habitus respicit qdlibet cōtentū sub p̄mo subiecto illius habitus: licet per actū remissōrem vel itēsōrem: h̄ quicūq; gradus p̄cise nō respicit quodcuq; obiectū fīm quēcūq; actū. **C**Illud p̄t esse argūtū ad p̄ncipale. **C**Si dicatur q̄ gradus ifimus nō respicit quodlibz sub p̄mo obiecto: sed tñ illō circa qd̄ p̄t esse ip̄fēctissima opatio. Exemplum de minimo calore respectu stupe. **C**ōtra: saltem q̄stūcūq; detur infīmū scibile. in illud p̄t omnis gradus superior: sed nō ecōuerso. **C**Idem etiā argumentū pbat multas ēē prudētias: qz v̄ habere rationē rectā circa materia temperatīe: nō habēdo circa materia fortitudinis: et ecōuerso deducēdo hoc ex p̄ncipys p̄mīs: et nō illō. **C**ōfirmatur: q̄ actus generatiū prudētīe huiꝝ et illius videtur differēre: q̄stūm actus generatiū diuersaz artūm: vel magis ppter cōcordiā prudētīe cui⁹ appetitu. **C**Ad istas ratōes licet possent dari alicue euāsioes distinguedo d̄ habitū: vt est in tali et tali gradu: et vt est in tali gradu nō ē habitus talis obiecti: sed vt in tali: quas euāsioes perscrita: ri cā breuitatis omitto. Nō videt tamē quomō ad eas saltem earū aliquas possit rōnabilitē r̄ideri: nā oportet respōdētē negare ppōnes v̄les de habitibus suptas: que in oībūs alīs habitibus sunt cōcessē: et tales negādo nō īferēdo īstantiā: nisi in pposito videā ēē irratīabilē ppter: ut ex. 8. topicoꝝ. Aliter. n. viderētūr posse negari tales v̄les in alīs habitibus: et deficerent ppositiones qbus diſtinctio quātūcūq; habitū pbarētūr: sicut p̄z in cōfirmationē p̄mē rationis supra: nisi dicas. h̄ placet eas negare. ibi nō. **C**Qd̄ adducitur pro cōfirmationē huiꝝ opinōnis q̄ p̄ncipiū magis cognoscit quādo cōclō ex ip̄o deducitūr. h̄ si verū est nō cōcludit q̄ nō sit aliis habitus cōclōnes: nā licet sit aliis habitus: tamē p̄ncipiū ītenditūr ppter speculatū p̄ncipiū in se: que tūc est itēsōr cōter q̄z cōclō ex ip̄o deducitūr: q̄z quādo in se cōsideratur sine ordine ad qd̄ cuq; alīnd. **C**Qd̄ autē in p̄ncipio dicit q̄ vna scīa est vñi generis subti fīm vñā rationē considerādi: et accipit ex posteriōb⁹ quomō sit itēlīgēdūm: iam patebit.

Inter dictas ergo opinōnes quodamō media do pōt dici q̄ cum habitus intel lectus sit qualitas quedā generata et firmata ex frequētī

a. habitus itēsōr q̄d̄ sit

Sextus

consideratione vel vniuersalitate perfecta quādōg etiā ad cōfīmī
leū iclinans intellectum respectu complexi speculādi ou-
plex p[otest] p[on]i habere. vnuis p[ri]us qui formalē iclinat ad
speculationē eius tāq[ue] naturalis silitudo ex eius conside-
ratione derelicta. Alius communis qui virtualē iclinat ad speculationē
alterius in quo tale p[ro]plexū virtualē stinet. p[ri]mo mō p[otest]
cedi p[ri]ma opinio quod scibilia tot scie. fīm q[uo]d rōnes contra-
scibaz opinionē adducte ostendunt. 2° mō p[otest] esse vnuis habi-
tus respectu multoꝝ p[ro]plexoꝝ: cuiz. n. clones sunt in p[ri]nci-
pīs virtualē: t[em]p[or]e p[ri]ncipia virtualē in subo. nam subm virtualē
icludit p[re]dicatū in p[ri]ncipīs p[ri]mis. t[em]p[or]e cōntingit si sunt p[er] se
p[ri]mo. vel virtualē si sunt p[er] se scibīs mō. seg[undu]s q[uo]d in subo incom-
plexo q[ui]ditatine cognito virtualē cōtineant p[ri]ncipia t[em]p[or]e cōclō-
nes de tali subo: ac sic tota notitia que d[icitur] ipso subo nata est
h[ab]et: t[em]p[or]e ulterius que nata ē h[ab]et de alijs per rōneſ eius siue
sunt iſeriora p[er]tēta sub ipso: siue sunt alia attributa ad ipsuſ
tanq[ue] ad p[ri]mu. ergo hitus iclinas formalē ad speculandū
tale subm fīm rōnem q[ui]ditatīa: iclinat virtualē ad oīa p[ro]ple-
xa p[re]dicta: s[ed] p[ri]mo ad cog[ita]tio[n]e de ipso subo: p[er] se aut s[ed] nō p[ri]mo
ad cognoscēda de illis alijs per rōnem eius. t[em]p[or]e respectu
oīum istoꝝ est vnuis hitus virtualē. p[ri]ma ergo distinctio
sciarū fīm clones scitas p[otest] eē fīm spē spālissimas. Sed
ista que est fīm subiectū virtualē cōtinēs potest poni di-
stinctio fīm genera p[ri]ma. sicut intelligēdo q[uo]d in vna notitia
subti omnes scietie p[ri]mo mō dicte virtualē contente sunt
vnuis gnis tīm: sed notitia cōtinēs est vna spē: sicut t[em]p[or]e subz
cui⁹ est: s[ed] mō p[otest] intelligi illud: vnuis gnis. s. subti ē vna scia
v[er]o vna spē: t[em]p[or]e tūc est scia virtualē no[n] formalē: q[uo]d est icōple-
xa notitia t[em]p[or]e complexi: vel si scia accipiat formalē: tūc no[n]
debet intelligi vna spē spālissima: sed genere p[er]inquo. v[er]o
sciam secundo mō dictā est minor vnuis scietie que est re-
spectu multoꝝ veroꝝ complexoꝝ ad que no[n] inclinat vnuis
virtualē vnuis habet subiecti: nec p[ri]mo nec per se: vt in 2° mō
sed tīm in potētia: t[em]p[or]e v[er]o: sicut habitus iclinas formaliter
ad considerandū aliquoꝝ subiectū cōe iclinat ad considerā-
dū p[ri]oria iſerioꝝ de ipsis tīm in vnuersali: que. v[er]o. sciēda
sunt per p[ri]orias ratiōes iſerioꝝ: no[n] per naturā cōmūnis:
t[em]p[or]e ista vnuis minima p[otest] dici vnuis gnis remoto: intelligē-
do simili modo: vt expositū est in secundo modo de scietia
virtualē que ē vna spē: sed scientie omnes formalēr: in illa
virtualē cōtentē sunt tīm vna gnis remoto.

Secundo vidēndū est quomō accipēda sit scia spe-
culatiua que h[ab]et diuidit. vbi sciendū q[uo]d in/
telligendū est hic p[ri]mo de scientia speculatiua reali. s. que
cōsiderat intentiones p[ri]mas abstractas a singularibus rea-
libus t[em]p[or]e dictas de illis in q[uo]d per q[uo]d excludit logica que est
de sedis intentionibus que de nulla re p[ri]me intentionis predi-
cantur in q[uo]d. t[em]p[or]e 2°: intelligendū est de speculatiua scientia
strictē sumpta: que. s. ex natura sui t[em]p[or]e subiecti ordinat tāq[ue]
ad finē ad scire tīm: no[n] autem ad scire directiu[m] in aliqua
opatione que no[n] ē essentialē speculatio: per q[uo]d excludit
moralis que large ē speculatiua: vt dicetur respōdēdo ad
2° ar. t[em]p[or]e 3°: Tertio intelligendū ē de speculatiua poli acqui-
ri ab homine ex nāli lumine intellect⁹: s. ex p[ri]ncipīs cogni-
tis via sensus: q[uo]d cognitio nostra oritur a sensu. p[ri]mo poste-
rioꝝ per q[uo]d excludit speculatiua cognitio de substātis
separatis quantum ad p[ri]oria ipsarum: vt dicetur respon-
dendo ad quartum argumentum.

H[ab]it[us] vnuis ad questionē dicendū est: q[uo]d scietia specu-
latiua cui tripli determinatiōe p[re]dicta
supta sufficiēter ab Aris diuidit: t[em]p[or]e hoc p[ri]maria diuisiōe:
que. s. est in immediate p[er]tēta sub diuiso. q[uo]d ostendit sic.
q[uo]d talis diuisio no[n] potest esse in scietias habētes vnuitatez
p[ri]mo modo: q[uo]d iste sunt spēs spālissime t[em]p[or]e remotissime a
diuiso. ergo 3° q[uo]d sit in habētes vnuitatez scibīs mō vel tertio:

Prīma

41

sed ista vnuitate vnuis correspōdet vnuitate subiecti vir-
tualē cōtinentis rotā sciam: vt dictuſ est p[ro]p[ter] ergo fīm di-
stinctiōem talū subiectoz concludit talis diuisio scien-
tiarum: sed talia suba p[ri]ma speculabilitia proprie realia: de
qbus possunt aliqua sciri via sensus: sunt tīm. 3. ergo tīm. 3.
y tīm. 3. sint re-
spectate app[ar]et
et nāli scibile
mo p[er]bar q[uo]d si
as p[ro]p[ter] fīm p[er]b[ar] q[uo]d si
trāscendēta denominatiua: vt bonus vnum yez actus t[em]p[or]e
potētia t[em]p[or]e ergo de ente est aliqua scietia possibilis quātū
ad tales passiōes: t[em]p[or]e est necessaria: q[uo]d cognitio nostra proce-
dit a cōmūnibus ad p[ri]oria ex p[ri]mo p[er]b[ar] q[uo]d ens aut est ob
iectum reale: q[uo]d p[er]z: q[uo]d de rebus dicitur in gd: t[em]p[or]e est obiectū
p[ri]orie speculabile: q[uo]d circa ens iſuantū ens nō est nata eē
speculatio directua in alia opatione a speculatiōe: t[em]p[or]e pas-
siōes eius ex p[ri]ncipīs cognob[us] via sensus de ipso ostendi
possunt. q[uo]d habēt vnuis subz p[ri]mu q[uo]d b[ar] oēs ditiones p[re]-
dictas. t[em]p[or]e sic p[er]zna pars minoris. Ulterius: q[uo]d hitus p[er]
priorum in vnuis est respectu p[ri]orioꝝ in iſerioꝝ sub illo
lo vnuersali nisi in potētia tīm: t[em]p[or]e fīm quid ad hoc q[uo]d itelle-
ctus circa alia speculatiua p[er]ficiatur oīz iſerius descēde
re querēdo suba specialia. sub ente aut p[ri]ma diuidēta oīz
currūt. io. generalissima: q[uo]d qbus ex p[ri]ncipīs notis via sen-
sus nō sunt alie passiones demōstrabiles: nisi trāscenden-
tes. ergo nullū illorum est subm alterius scie a metaphysica
cum tamē nullū istoꝝ est subm p[ri]mu: sicut nec h[ab]et
licz imediatis iſit substātē q[uo]d homini passio que p[ri]mo ī
est enti: q[uo]d si oīz ylerius diuidere ad iueniēdū subiectuz
alicuius scietie nō oīz p[re]cedere diuidēdo aliquoꝝ genus acci-
dētis: nā quodlibz istoꝝ: t[em]p[or]e quelibz spēs cuiuslibz eoꝝ in
aliqua spē substātē virtualē contineat mediate vel imme-
diatē. t[em]p[or]e ita quodcūq[ue] istoꝝ p[on]eretur pro subo: licz forte
haberet aliquā passionē de se scibile. nō esset tamē p[ri]mu
subiectuz. ergo nec penes aliquod illoꝝ accipietur distin-
ctio p[ri]ma scietiarū. ergo oīz diuidere precise substātē: vt
subiectū habeatur p[ri]mu scietie alterū a metaphysica di-
uisa aut substātē ponitur alterū membruz. s. incorporeā ad
metaphysicū pertinere. t[em]p[or]e p[er]ter hanc rationē: q[uo]d eius-
dem ē cōsiderare genus aliquod t[em]p[or]e p[ri]mu contentuz sub 1°
substātē incorporeā p[er] est sub substātia. Sz h[ab]et 2° ratioꝝ
detur deficere. Tū q[uo]d scietia de diuiso equaliter videt se
babere ad vnuis diuidēs. ergo si ē de vno sub p[ri]oria rōne
t[em]p[or]e de altero. Tū q[uo]d falsum supponit q[uo]d metaphysica ē de
substātē p[ri]mu: q[uo]d nō est vnuis: sed tīm modo iſuantū ens. t[em]p[or]e
sic accidit cōsiderationi eius quid p[er]fectius participet ra-
tionē substātē. Ideo est alia ratio quare substātē separa-
ta ad metaphysicū pertinet fīm q[uo]d A[le]x. ponit in l[og]o ipsam
pertinere: q[uo]d v[er]o. t[em]p[or]e si habeat p[er]ias passiones sibi p[ri]mo in-
herētes: nō tamē nobis scibiles via sensus: s[ed] sic sunt sole
passiōes entis de ipsa note. vnde verum ē q[uo]d ipsa est subie-
ctum scie scietie speculatiue polis intellectui cognoscenti
ipsam sub p[ri]oria rōne: sed nō nobis. Restat ergo suba
corpozea cui absolute p[er]siderate iest p[ri]mo quantitas conti-
nua: t[em]p[or]e aliquos discreta: t[em]p[or]e mediātē q[ui]titate omnia que
quātitatē cōsequuntur vt relationē fundate super q[ui]titatē
t[em]p[or]e qualitates q[ui]tate spēi. Et iste passiones sunt de ipsa cognos-
cibiles ex p[ri]ncipīs notis via sensus. ergo ipsa p[otest] esse. t[em]p[or]e
scie speculatiue subm polis nobis alterius a metaphysica
t[em]p[or]e v[er]o cōsiderata. s. iſuantū habētes formā que est p[ri]cipiū
determinate operatiōes t[em]p[or]e mot⁹ t[em]p[or]e getis habēt multis pas-
siones sic sibi herētes t[em]p[or]e scibiles per viā sensus. ergo quo
f[ac]t[ur] 3° p[er]bat x sit 3°
spectatā p[er]a p[er]
et nāli scibilis
ph[ys]ica et nāli

Liber

ad illas erit alia speculativa que dicitur physica sive naturalis. Preter istas non potest iueneri alia scia speculativa: quod non habet aliqua istarum continet: puta si sit de aliquo subiecto inferiori: vel in aliquo istarum includatur: puta si sit de aliquo accidente. ergo sunt tantum iste tres primi dividentes speculativa scienciarum penes tria subiecta huius editiones superius expressas. ¶ Intelligendum est ergo ex dictis quod si scia dividatur penes obiectum quod est prima via eius ut dictum est: quod ratione specifica sunt ignoratae: quod sic poterit ratione procedere. Scia alia est deceptum secundum ipsum per passiones huiusmodi: sed de ente: et alia deceptum minus cum primo passiones huiusmodi: et per primo exclusis ostendit intelligendo sic quod primo habens passiones non sit passio alterius. ¶ Ulterius secundum membrum subdividit in scientiam de subiecto incorporeo que non est enobis polis pro numero: et in scientiam de substanciali corporeo. ¶ Tertium divisione secundum membrum subdividitur in scientiam de subiecto corporo rea in quantum sic et sic consideratur. Non ergo quilibet membrum predictae divisionis equum unum: sed metaphysica in qua primo stat divisio: est una unitate generis: primo non habens subdivisionem spem specialissimam: unde est una secunda modo. Mathematica sive physica in qua in tertio gradu stat divisio est una tertia unitate geniti remoti: et secundum modum: quarum utramque in plures descendit huiusmodi unitate secundo modo. ¶ Cetera unitas huiusmodi est ab obiecto: ergo a magis uno maior unitas: minus communis est magis unum. ¶ Rursum si communis sit minus unitus in re: et magis diversificatus quam minus communis: est eque unitus interligibile: quod ita unico et simplici actu intelligendi intelligitur: sicut homo: et ita proprius habitat: utriusque est eque unus in se: sed huius diversi in isto uno contenter virtutem non habebunt equaliter unitatem nisi in isto uno equaliter includatur: nam habent unitatem ex hoc quod includuntur: non aut enim ex hoc includit corpus physicum: oportet conclusiones scientie naturalis: et ens omnes conclusiones metaphysice: quod ens includit istas secundum modum: corpus physicum istas non nisi secundum modum. ¶ Ex ista distinctione penes subiecta prima per causam illius distinctionis quam Auctor ponit in libro primo: penes modos diffiniendi. Ideo enim metaphysicorum diffiniendo omnino abstrahit a materia: quod sicut ens quod primo considerat: ita et quilibet quantus sub eius consideratione cadit: non includit nam finem quod vult Auctor: metaphysicorum. Mathematica vero: quod considerat substanciali corpoream sub tali conceptu finem quem includit principia propria quantitatis: et ita necessario requirit materialiter non ut principia potentiale sive mobile. ideo mathematicus sic diffinit per materialiter non inquantu principiis motus: physica vero considerat subiectam corpoream quantum in conceptu quem de corpore habet includunt principia motus et operationis: id per materialiter sic diffinit: non quod motum ponat in definitione: quod est passio apud eum: sed materialiter finem considerationez contra ita finem quam est principium motus.

El significansur talie distinctioes istarum; quod meta
physica est circa maxime intelligibili-
lia et mathematica circa imaginabilia: nam sensibilitas
quod intelligitur secundum quandam appropriatiorem. Omnis natura sci-
entia est circa intelligibilia: sed metaphysicaria nec in vili: nec
in particulari sunt proprie sensibilitas: sicut nec entitas nec
unitas: nec ista entitas vel unitas: licet ex sensib[us] cognoscatur.
Nam in singularibus et naturalibus sunt imaginabilia: si-
mathematica non sunt sensibilitas primo: licet per se. Naturalia
primo licet non motus nec quietis.

Alius assignat distinctio penes gradus certitudinis. Sed nec precedes multuz probatur: nec ista: q' quelibet est ex pncipys necessarys. et ad conclusiones necessariias.

Ad primum clusiones necessarias.
argumentū de logica licet posset dici
q[uod] logica est practica: q[uod] nō ē tñ ppter scire p[ro]priu[m]: sed p[er]
pter scire directiu[m] in aliquo actu: q[uod] n[on] intellectus in actu
pp[ro]prio discursu p[otest] errare: id igit habitu directiu[m] p[ro]p[ter] se
dirigat in alijs f[ac]tis Boetiu sup[er] Porphyriu[m]. i[st]o logica p[otest]

Questio

dici pma practica iuenta extēdendo n°: qz tamē iste actus
in quo dirigit nō est nisi speculatio. iō logica prie non est
practica. nō est. n. finis eius veritas cōfesse se habēs appeti-
tui recto: que vītas ē finis practice. ex. 6. ethicoz. Tūc ca. 3.
dōz est qz nō est speculatiua realis que sola hic diuiditur.
i. pbc
Ad 2^m de ethica. r. nō. ois habitus cognitiuū circa obie-
ctū operabile ex nā rei z obiecti ē directiuū in opatē: lz
nō ex vītu habētis: sed aliqz habit^z est directiuū icōplete:
z qz si a réotioz: sicut qz ē circa magis vīlia: aliqz magis per-
fecte z de ppinquo: sicut qui est circa magis particularia.
Actus enī sunt circa singularia, vnde experientia magis di-
rigit in operādo qz ars sine experiētia, p meta, z sic habit^z
icōplete dirigēs pparati: z large pōt dici speculatiuū:
qz ex se nō sufficit ad dirigidū sine particulari determinā-
te z applicāte, z sic posset moralis sciētia dici speculatiua:
sed nō pprīe z stricte: sicut h̄ sumū speculatiua. Item
cū arguitur ex diffōne prudētia. R. nō. illa diffō debet
itelliġi de rōne agibiliū. i. directiuū circa agibilita pfecte z
immediate z in particulari: sed scīa moralis ē alio mō respe-
ctu agibiliū. s. in vīli z iſufficiēs ex se ad dirigidū circa ista.
ca. 4.
Cōtra. tunc pbs. 6. ethicoz. Insufficiēter enērat habi-
tus cognitiuū: qz moralis scientia sub nullo eoz quos ibi
ponit: videſ cōtineri. R. nō. qui poneret qz habitus idē est
sed tñ disferēs fm magis z minus ille qui dirigit in vīli: z
qui in particulari: posset dicere qz pbs ibi sub prudētia cō-
prehēdit sciētia moralē tāqz impfectu sub perfecto: idē ta-
mē sunt in essentia: z pueniētis ibi posuit habitu pfectuz
qz impfectu: qz pfect^z est magis vītis itellectus: de qz virtu-
tē itelligibili ibi itendit. Alius qui pōt qz licet habitus sit
practicus ex rōne formalī obiecti: qd ē operabile: nō tamē
itellectus est practic^z: nisi ad cōsiderādum mot^z ex appre-
titu finis: z cōsideratōem suā ordinās ad opus: sed cū hoc
dēret: vt vī innere qz pbs ibi distinguit habitus itellect^z specu-
latiuū z practici: qz dicit Az. mētis speculatiuū z practice:
mēs sumū pro itellectus: z tūc h̄ est dicere qz sciētia moralē
licet sit habitus practicus: ē tamē itellectus speculatiuū: z hoc
expresse dicit sic opinans qz aliis ē habitus ille qui ē tñ pra-
cticus: z tamē ē itellectus speculatiuū: qui habitus respicit
operabile in vīli: z aliis ille qui respicit operabile in particu-
lariz: z ē itellectus practici. S. cōz hāc opinōnē videtur
esse dicendū qz scīa moralis p̄tinetur sub sciētia quāz Az.
ponit ibi habitu itellectus speculatiuū. Ad 3^m dicendū
qz falsum asūnūt qz q̄titas sit subz mathematice: sicut di-
ctu ē in solone qōnis: qz tñ quātitas nō oñdī inē substā-
tie corporee: fz. q. m^m supponit: z de suba corporeza nō ostē-
ditur aliqd in mathematica: nisi per nām quātitatis tāqz
pme passionis. ideo videt esse. q. ratio. pprīa subiecti illi^z
sciētia: z qz si ponit subiectu: licet sit ibi passio: qz icluditur
in subo pori: vt ibi dc̄m est. Quare aut̄ hoc mō de suba cor-
poreza est scīa specialis per rōnez quātitatis: vt pme passio-
nis eius: z nō sic de alijs accidētibus. Ratio ē qz quantita-
tem psequuntur multa que per ipsam iſunt subiecto eius: z
per ipsam de illo sunt scibilia ex pncipys notis via sensus:
nō sic per alia genera accidētū: tamē qualitas quātuz ad
tres pmas spes: aut salte quātū ad tertia spēm quasi simi-
li mō pōt ponī se habere in scīa naturali. nīl qz in illa scī-
tia quātitas aliquo mō cōsideratur non ab^z: sed vt cōtra-
cta. ex. z. physicoz. T. c. 16.
Cōsiderat etiā forma substātialis z ide.
determinata que ē pncipiū determinatiōis quātitatis ex
z. de qz. omni natura statūm rē. z etiā qualitatū natu-
raliū: ita qz mathematicus per rōnem sube corporee: sive
in p̄muni sive in particulari. q. nihil oñdit: sed oia per ra-
tionē quātitatis que est pma passio. naturalis aut p rōnē
sube habētis formā determinata subalem que ē vere nā
sive in vīli sive in particulari cōsideretur tāqz per p̄mū me-
diū si cēt ppter quid tradita h̄ est oñdere determinata

L.c.14. *vide.* **b.** *aptitatem de tali suba: et etiam qualitatem tertie speciei: et per istas duas passiones primas: quarum neutra altera ostendit: licet haec beatitudinem inherendo substantiae corporee ostenderentur omnes passiones posteriores de suba naturali. undevalde inconvenienter videtur mobile ponit formalis ratione subiecti in physica cui sit passio remota valde. prius non supponitur substantia sit contra qualitate determinata: quod si mobilis est in qualitate: quod qualitas in communione abstrahit a motu: prius etiam quod sit qualis qualitate tertie speciei quod ostendatur mobilis est qualitatem: quod in ista sola specie est motus alteratio ex 7. physico. prius etiam quod ostendatur corpus esse mobile localiter ostenditur habere ubi determinatum: quod presupponit qualitatatem determinatam: et similiter qualitatem. si accipiat ubi determinatum quantum ad differentiam certam positionis: quod talis determinatio sequitur qualitatem naturalem: ut gravitas deorsum: levitas sursum vel neutralitatem per quam intelligitur qualitas celestis ignota et proprium ubi celorum. **C**Intellige ista prius ostendere esse contra qualia: et ubi cum actu vel aptitudine. sic enim intelligentiae sunt analogies demonstrationis: non de actuali existentia. Quod si dicatur suba naturalis: quedam est generabilis et corruptibilis in quantum habet talem formam substantialiter: et est quedam non generabilis et incorruptibilis. quod habet taliter ita quod ista mutatione non videtur presupponere aliud ostium de suba. **C**Ratio. non ipsa est passio: et ostenditur per proprium rationem subiecti. Similiter potest aliter dici: quod prius non excluduntur subiecta corruptibilia: nisi esset alterabilis a propria dispositoibus. ita in fine alteratio corruptibilis. Sic ergo posset dici quod gravabile per presupponit ostendatur quod sit alterabile. Sed hoc non est verum. nisi nobis quod procedimus a posteriori in naturalibus deminando quod in re prius est esse generabile. ideo definiens prima ratio. Sed si dicatur. ideo scia naturalis est de mobili: quod considerat passiones que sunt extra essentiam subiecte: vere accidentia eius secundum subiectum est mobile. Metaphysica non sic: quod unitas non est vere accidentes entis. hoc non videtur valere: quod sic mathematica esset de mobili. Similiter hoc si aliquid excludit non excludit mobile esse rationem subiecti: sed passionem aliquam: sed nec hoc coexcludit: quod immobilitate habet ad proprias passiones. **C**onta. quomodo ergo salutis Arsis quod videtur dicere in Ira. quod in ratione naturalium cadit motus. Et autem primo metaphysice. quod est de ente mobili: et multa dicta similia naturalium iuueniuntur. **C**Ratio. mobile significat aptitudinem ad motum: que aptitudo si intelligatur remota est sube physice ex principiis propriis subalibus. itaque per istam determinatorem non ponitur motus quomodo cum simptus propria ratione formalis subiecti physice: sed tamen excluditur corporis ad considerationem sui: quantum ad prima principia propria in quantum principiat motum: et sic excluditur consideratio corporis pertinentia ad mathematicam. **C**Ad quartam rationem praecepit predictis in corpore questionis. **C**Ad hanc dictum est super primum metaphysice. q. 8. rationis est quod annis assumitur prius est falsum. **C**Ad textum Arsis ratione ei: quod quod est non est demonstratio: sicut nec in alia scientia ita nec in metaphysica: sed alie scie quod est non est subiecti supponit ex sensu: si tamen confusam cognitionem illius gemitatis regreditur. puta ad sciendum binarium esse parem: sufficit quilibet cognitione confusa de binario accepta a sensu: cum qua etiam stat ignoratio an binari? sit substantia vel accidens: qualitas autem qualitas aut aliud de accipiunt. **i.** a metaphysico si distincta eius notitiam requirunt. puta non sciatur quod homo est animal perfectissimum sine notitia subjecti: an sit subiecta vel accidens: et sic procedeo: et hoc aliquo modo accipit a metaphysico: qui metaphysic de isto quod quod est distincte cognoscendo rationem facit: put pole est rationem fieri ad quod quod est ingreditur. Cum n. talis ratio sit via diuisiva ex parte posteriori: que debet icipere a communissimis quod certum est esse illius: cuius quod continetur: quemus ista communissima a metaphysico consideratur eatenus metaphysicus iurat ad facientiam rationem de quod quod est subiectorum spaliatur et etiam quatenus*

diuidēs in processu suo dirigitur per quedā pncipia meta physicalia cōmūnia: vt de quolibz affirmatio vel negatio. Cōtra illud metaphysica nō videt necessaria qn qcunq; alius artifex vte logica: cuius ē cōmūnis: etiā me posse possit qd sui subiecti ingrere. Cōtra. nō in tali Inqstōe nul lus artifex ē: qz ista iuestigatio pcedit omnē pcessum scie que ē per dēmonstrationē: supposito qd est subiecti siue fusō siue distinctō: sed in diuidendo qd realitatis est metaphysici est: qd pcessus rōnis logici ē. Cōtra. si pcedatur per acceptus reales ad metaphysicū nō spectat: vt p acceptum corporis anteq; diuidēdo habeat qd subtū: nunquid talis est in pcedēdo mathematicū seu nālis. Cōtra. si predi^{um} dīcī in quid nāliter: noti^{um} est de subiecto qd q; cuq; passio: sed nō nobis. Ideo si ordine nālis notitiae pcederet diuidēs nihil faceret nisi ab yceret discoueniēs: tac ciperet cōueniēs. Sed qd sibi notitiā acquirit ex aliqua pñsio nota via sensus: vnu ab ycit. alīnd assūmit vel ex aliq; bus ppōnib; sibi aliude noti^{um}: r quaten^{um} illis ytitur talis artifex ē ad quē ille spectat: licet imperfecte sit talis. oīs aut iuestigās quid per diuiisiōem etiā si nō per oīa itermidia pcedat metaphysicis vti ops. Nullus ē itaq; particularis sciēs pñcise: puta elemēticū siue lapidicū: seu plāticū niss qui precise fusam notitiāz subiecti accipit ex sensu: r isto supposito passionēs ostendit illi iesse quas ex tali eius notitia pōt de ea ostendere: r licet talis sit pfectus planticū vel plantista: ē tamē imperfectus sciēs: qd etiā plantā imperfecte nouit: pōt enī ignorare an sit subā: etiam nō considerare an sit ens si nūqua acceptum entis ab illo abstraxit. Thōc intellige nisi in dēmonstrādo vta alīgb; pñcipiis cōmūnibus: p q; rum itellectu oportet acceptus communes abstrahere. Ex his p; q; cū alicui^{um} cognoscibilis essentialior sit illa cognitione que ē in pñciculari^z magis fusē: qd que ē ei^{us} in yltim potēs applicari ad ipm in particulari^z distincte: r dīcūcūq; subiecto spāli. pma cognitione habeat in scia pñpria de ipso. z aut in metaphysica cōntinuitate cognoscit quelz sciētia specialis qd pñpria subtū qd metaphysicū. metaphysicū ē sine ista pfectus e particularis sine illa nibil scit: tamē applicādo metaphysicā ad notitiā cōfusam: pōt pfectior h̄ri de subiecto qd h̄z pñcicularis ē quātūm talis. sic exposita videtur līa Aꝝ. Cōtra. Hic nota ordine itellectus nostri intelligēdo quomō fusum sensibile pñmo itelligit: r in illo ipercepte cōmūnissima. Deinde illa cōmūnissima percipit r distincta notitia. Deinde pñcicularia distincte. ita qd metaphysica pñma: qd ē circa fusūlūta cognoscibilia r impercepta r ultima qdūtum ad distinctā notitiā pōt sequi alias cōfusas: sed nō distinctas. Ad oīm. quātitas ē subīm remorum respectu passionū metaphysicarum qd sunt pñmo entis. Ens autab^z sumpta pñma passio corporis: vt ē subīm in mathematica: tracta aut ē passio corporis: vt ē subīm phycē pñmo istorum modoz nō ē cura quid ad quā sciētiaz pertinet: qd sic lapis r albedo consideratur in metaphysica. secundo aut modo r tertio licet sit distinctio sufficiēs ppter ab rationē r contractā: tamen r si nulla esset si pole esset eādem passionē pñmo iesse diversis subiectis pñmis: adhuc distinguērē scie: qd cāliter earū distinctio est ex subiectis nō aut ex passionib^z: illud tñ suppositum nō ē possibile: qd passio diversoz p se est alicuius pñmo cōmūnis.

Alterius est sciendū q̄uādō aliquod genus ADDI
non statim diuiditū in genera proxima speciebus specia-
lissimis: sicut patzīn omni predicamēto: quādō ergo scie-
scia q̄ ē genus valde cōmune: vt p̄ aliqualr ex dictis p̄io
diuidit̄: nec diuidit̄ in scietiās p̄mo modo dictas que sunt
spālisimē: nec secūdo modo que sunt genera proxima spā-
lissimis nā forte secūdo modo tot sunt sciēs quot sp̄es spe-
cialissime habētes aliquas p̄prias passiones: nā de qualz

Liber

ADDI Itali est aliquid p̄cipiu; vt predicando quod qd est eius de ipsa: et aliqua xclio: vt oñdēdo p̄priam passionē eius de ipsa. Restat ergo preter duos modos dictos adhuc alius ingrere quo scia sit in se aliquo mō vna: licet minus vna q̄ modis pdictis: et ab istis distincta maiori distinctiōe q̄ distinguatur iter se pdicte. semp. n. acdēdo occurrit cōmūnius in se minus vnum: et ab alio forte magis distinctum.

CSciendū ergo q̄ vltra z^m gradū viderētur posse duo gradus assignari. p̄mis qn̄ subīm cotines multoꝝ p̄cipiorum et xclonū veritatē est aliqd cōmune ad multa iferiora de q̄bus passiones p̄me talis cōmuniis oñdēt per nām illius cōmuniis: et quāto cōmuni? tāto minus vnu. Et tunc habit^r iclinans formaliter ad speculandū tale cōmune vtria liter iclinaret. p̄mo ad speculadū p̄cipia et xclusiones de ipso cōmuni: p̄ se aut̄ nō p̄mo ad speculadū eadē de iferioribus. Ita q̄ oēs veritates sive d illo p̄mo cōmuni sive eo rūdem pdicatoꝝ de iferioribꝝ dicerētur ptinere ad vna sciam: vna qdē genere magis remoto: q̄ in scđo gradu p̄pter minorē xueniētiā scitoꝝ per se: sed nō p̄mo p̄pter minorē vnitatē hitus virtualiter cotinetis i^o scita: sicut et obz il lius hitus ēminus vnu. Alius gradus videret eē qn̄ p̄ter dicta in gradu p̄cedēti cognita de iferioribus per nām cōmuniis etiā p̄pria iferiorꝝ de ipsis cognoscerētur: et oia illa dicerent eē vnius scietie p̄pter vnu genus subiectuz: cui^r hitus formalis virtualiter iclinat ad alia omnia vā de ipso p̄tq̄ se tñ: ad oia vā de iferioribus per nām eius: sed ad vā de iferioribus per nām p̄pria ipsoꝝ non iclinat nec per se nec p̄mo: sed tñ in vli et in potētia: ex qua inclinatōe nūq̄ pot sufficiēter ac gri actus: sicut potuit in gradu p̄cedenti. Sic ergo viderent q̄tuor gradus in vnitate habit^r scientifici. p̄m^r qn̄ est tñ vnius cōplexi: vt hō ē risibilis. secundus istoz habituꝝ p̄prioꝝ q̄ sunt respectu multoꝝ iclusorum in vna spē specialissima: vt homo ē risibilis. hō ē bipes etc. xclonū et p̄incipiorum de hoie. tertii istoz habituꝝ et p̄cipioꝝ p̄prioꝝ qui sunt respectu multoꝝ iclusorum in uno cōmuni: et per ipm iferioribꝝ xueniētiū: vt si in scia de ani mali eēt h̄ pro p̄ncipio. aīal habz aīam sensitivā. pro xclu sione. aīal h̄z organa sentiēdi: animal h̄z appetitus sensitivū etc. xclonū oīum que per nām aīalis de singulis aīalibus ostenduntur. 4° istoz habituꝝ p̄prioꝝ qui sunt respectu multoꝝ iclusorum in uno cōmuni: et p̄ ipm xueniētiū iferioribꝝ: et etiā p̄prioꝝ inclusoz in illis iferioribus ut aīal dicat subiectuz scietie in qua oia cognoscerētur sive de aīali in vli p̄mo cognoscibilia et de spēbus eius p̄ se: sive etiā de spēbus p̄mo. Et vltra istū gradu nō videt gradus vnitatis polis in scia. nā qn̄ ponit scia de vno p̄ ad qd alia attribuitur videt ptinere ad 3^m gradu: nam illud pri mū nō tñ in vli et in potētia: sicut in gradu 4°: sed virtua liter icludit nō tñ veritatē de se: sed etiā de attributis ad ipm per se: sed nō p̄mo: licet nō eodē mō per se: quo tñ in 3°. qz ibi vle vt mediū in qd dcīn de yltimo icludit passiōem oñdēdā de vltimo h̄ nō sicut me^r dcīn in quid: sed sicut extrinsecū et cōcausa: p̄pter qd respectu passiōis ostendē de deyltimo. vñ analogia ista nō facit gradu distinctū. vt videt gradus etiā vnitatis scietie q̄ fit sīm diuersas consideratiōes: vñ posse cōcurrere cū tertio et qrtō: quomodo cūz tertio cōcurrat dcīn est: quo cū qrtō: p̄z. qz si de attributo aliqd oñdatur per nām p̄pria eius nō per nām p̄mo ad qd attribuit illud nō ptinebit ad scia: et de p̄mo nisi sicut 4° scia p̄prie passionis spēi ptinet ad sciam de ḡtie. Posset et dīci q̄ 3° gradus q̄tuor pdicatoꝝ coincidit cū scđo. qz vtrō biq̄ hitus vnu q̄ est subrīncōplexis: sive spēi spālissime: sive cōioris sive p̄mi ad qd alia attribuitur: icludit sufficiēter oēs veritates cōplexas illi scier: et ēille hitus includes vbiq̄ eque vnu: nā licet obm sit cōmunius: nō tñ minus vno actu itelligēti intelligit: neceius ē min^r vnu habit:

Questio

ne sequitur tale cōmūne ē minus vnu in se ergo est minis
vnu intelligibile. ¶ Qz si dicā h̄bitus nō eque vnu: qz alio
mō icludit h̄z ibi. ¶ Hoc nō obstat: qz nō est ali⁹ modus
icelligēdi respectu pinoꝝ pncipioꝝ inclusioꝝ. alia autē
per se sub rōne pmoꝝ icluduntur. Similr eti⁹ habit⁹ spe-
ciei specialissime omnia icludit per se: sed nō pmo verita-
tem passiois de idiuictiis: licet eti⁹ indiuindua nō tñ distin-
guat̄ bic quātum ibi sp̄es. nō obstat: qz sp̄es nō sumunt̄
hic vt differentes: sed vt q̄si singularia respectu ḡnis cui ac-
cidit drie specificē inq̄stū de eis passio ḡnis ondit̄. Itaq̄
ex tota ista deductione teneat̄ taq̄; pbabile inq̄stū q̄. 3.
sunt gradus vnitatis sc̄ietē sp̄ei specialissime: p̄imus gene-
ris p̄imi. sc̄ds ⁊ cuꝝ eo ille q̄ videbat̄ posse poni tertius ⁊
generis remoti. tertius q̄ ponebat̄ quart⁹. ¶ Nunc ḡista
sunt ad solutiōem quēstionis applicanda.

Dico ergo q̄ diuisio Aꝝ. est sufficiēs: qd sic patz. scia speculatiuayt hic sumit stricte est illa cui finis ex nā scie ē p̄cise speculari nō directiu ex se in aliqua opatiōe alia speculatione: ⁊ per oppositū. practica large sumpta ē: cui finis est ex nā scie ē directiu in actu alicui⁹ q̄ nō est essentialr speculatio: scietie aut̄ speculatiue p̄ma distinctio sumenda est penes obiecta virtualr scibilia omnia icludētia: vel scđ mō vnitatis predicto v̄l tertio. dū tamē illa scibilia de subo tali sciri possunt per p̄cipia p̄ se nobis cognoscibilia via sensus: qr ois nr̄a cognitio ortu hz a sensu. p̄ posterioꝝ. Alias si aliqd subim icludere mlta de se scibilia: nō tñ ex p̄ncipis cognoscibilis via sensus: licet de i⁹ in se posset esse scia: nō tamē nobis. Arist. aut̄ de scibilibus nobis locut⁹ est. sic aut̄ nō sunt nisi obiecta tria speculabilis. ḡ nec nisi scie. 3. speculatiue. **C** Minor declarat sic. abstrahēdo ab oībus acceptib⁹ iferiozib⁹. simplicissim⁹ acceptus in quo statut⁹ ē acceptus entis: sicut alibi de illo acceptu entis expressius dc̄m̄ est. **C** Iste cōceptus icludit virtualr multas passiōes de se p̄mo scibiles: ⁊ de alib⁹ iferiozib⁹ per rōnē ei⁹: vt p̄z per Aꝝ. 4. metaphysice: sicut nūri in q̄z nūrus sunt aliq. p̄prie passiones. sic entis in q̄z ens: vt sunt oia alia transcedētia denotativa: vt vñ verū bonū actus ⁊ potētia r̄c. De ente igit̄ p̄t esse aliqua scia: nō aut̄ cum aliqua alia vñā facies ppter aliqd obiectū cōmuni⁹ fm̄ tertiu modū vnitatis: qr ente nihil ē cōmuni⁹ ergo scia p̄t esse p̄cisa de ente respectu passiōni predictaz. ⁊ talis est necessaria nobis: qr ipso ignorato alia ignora buntur: cum cognitio nostra pcedat a cōiorib⁹ ad min⁹ cōmunia ex p̄mo phycoz. ⁊ sic p̄z necessitas vñitas vñi⁹ scietie p̄me ex rōne p̄mi obiecti speculabilis de q̄ ipsa ē. **C** Ulterius. si vnitatis q̄rti modi sufficiat ad vnitatem scie. hec scietia de ente: tuc erit de oībus: nec est aliq. alia: nō habit⁹ per se ⁊ p̄mo iclinas formalt ad speculādū ens. virtualr iclinat ad speculādum q̄cūq̄ vel p̄mo vel p̄ se v̄l salte in vñi ⁊ in potētia: qr ens est cōde ad oia. **C** Itaqz oꝝ dñe q̄ ille modus vnitatis nō sufficit: qr nec talis h̄itus respectu vñis q̄ ē respectu iferioꝝ p̄prioꝝ in potētia tñ ē respectu illoꝝ: nisi hz qd. simpl̄r at nō ē illorū. **C** Restat ḡ scia de ente nullā passiōc⁹ p̄mā alicui⁹ iferioris ente nō derat: sed tñ passiōes entis p̄mo de ipso ⁊ p̄ se de quocūq̄ iferioꝝ. ⁊ sic habet̄ possibilitas ⁊ necessitas vñi⁹ scietie speculatiue que ē p̄ma ⁊ de p̄mo subiecto. s. de ente q̄ est vna genere p̄ximo iuxta z⁹ modū vnitatis: qr quantūcūq̄ obm̄ icomplexū sit cōmune: eius tñ ē vñus habit⁹ specie: sicut ⁊ vñus actus intelligēdi: nō. n. est ens minus vñus intellegibile q̄z homo: licet sit vñus in re mi⁹: ⁊ per h̄is illa cōples x̄a que in habitu entis virtualr icludētur iquātum sic inclusa tantā vnitatē habebūt: q̄tā ⁊ inclusa in habitu hominis. sic ergo metaphysica est vna scđ modo nō potēs contineri cū aliqua alia: sicut pars alicuius eiusdez: nec potēs in se cōtinere cognitiōem aliquoꝝ: nisi que cognoscuntur

ADDI de alijs iquātūm entia: vt p3 ex dictis.

Contra ista supius negabat quod ois sciētia esset meta-
physica: et quod ideo quelibet scia ēvna scđo mō,
ergo cuz nec mathematica nec physica sīryna secūdo mō
sed tñ tertio. et vtrāq; sub se cōtinet multas ynas secūdo
mō. seguntur quod multo erūt plures scie p. eque pmo diuiden-
tes sciām: sicut metaphysca eā diuidit. **C** Itē suba cor:pea
virtualr in se ḡtinet passiōes mathematicas et nāles. ergo
pprius hitus ei⁹ formalr est virtualr hitus vtrarūq; pas-
sionū. et ita mathematica et nālis erūt yni⁹ generis. **C** Itē
sor. ē subin yni⁹ hitus virtualr ḡtinētis oia: naz iferiora
sicut ḡtinēt supiora. ita et passiōes eoz. et ita q̄sto particula-
rius tāto scia estyloz. **C** Ad p̄mū illoꝝ quod licet metaphysi-
ca sit yna spē: tñ est obiecti ita cōmuniſ: quod si ad eaꝝ p̄tine-
rēt quecūq; hñt vnitatē tertij modi nimis cēt. **A**fusa. alie-
due lꝫ sint tñ yne tertio mō: tñ obm̄ eaꝝ ē min⁹ cōe. ideo
p̄siderādo oia ad que illud obm̄ se extēdit. s. in yli⁹ non est
tāta p̄fusio qn in se habeāt illā sufficiētē vnitatē: et ab alijs
distinctiōem p̄cipue cu per p̄ncipia de tali cōmuni subie-
cto ondātūr de iferiorib⁹ non tñ passiōes talis cōmuniſ:
sed etiā pprie: vt p̄z per acceptiōes positas in p̄mo geome-
triae q̄ ad xclōnes speciales adducuntur. **S**imilr in natura-
li scia. yli⁹ ppter ḡna⁹ taliū p̄ncipioꝝ etiā extēdentiuꝝ se
ad xclōnes spāles: licet nō sine p̄ncipis spālibus p̄t tam
physica q̄ mathematica dici aliquo mō vna scđo mō: non
tñ tertio. **C** Ad z⁹ quod si ponātur diuerse rōnes reales fm
quas icludit istas passiōes et illas: tūc p̄tponi subin hic et
ibi iquantū sumit sub hac rōne et illa rōne. et tūc yli⁹ habi-
tus ei⁹ qđitatiuꝝ iclinat ad ipm̄ sic. et aliis sic. **C** Ad ter-
tiū quod scia ē de illo subo de quo p̄mo scī nō de quo q̄ p̄le:
et nō p̄mo: et passio supioris nulli iferiori ēst p̄mo: sed tñ p̄
se. **C** Lōtra p̄mū ista yli⁹ p̄ncipia de ente extēdunt ad
ondendū multas xclōnes speciales de entib⁹ specialibus
C Lōtra z⁹. ynuſ hitus iclinat ad p̄siderāduꝝ illud obm̄
neutrā rōnē determinādo: s. vtrāq; itē ligēdoꝝ habitus
de albedine iclinat ad p̄siderāduꝝ eā: tā vt bz gen⁹ q̄ vt bz
d̄iam. **C** Propter p̄mū istoꝝ p̄t accedi q̄ illa extēsio p̄n
cipioꝝ ylium ad xclōnes speciales nō sufficit ad vnitates
scđo mō: sed tñ z⁹: quod illa p̄ncipia in potentia icludit xclō-
nes speciales. tot ḡscie eque p̄mo diuidētes sciām ē meta-
physicā: quot ad mathematicā et physican iueniūtūr yne
scđo mō: sic ē metaphysica: nec ista diuisio ē ex se sufficiēs:
sed tñ ē in. 3. sciās q̄ cum alijs licet eque p̄mo diuidat sciē-
tiam: tamē p̄ores sunt ratione subiectorū. **C** Sed z⁹ ar-
gumentū plus xcludit: quod nec duo mēbra diuisiōis sunt di-
uersa quātūm ad z⁹ modum vnitatis.

Post ergo longā i[n]sitiōēm nō video hui⁹ vīsio
nis sufficiētiā per aliquā rōnē necariā
posse ostēdi; sed placuit diuersis auctoribus circa diuersa
suba speculari: z tot sue consideratiōi subdere quo[rum] videban
tur aliquā p[ro]uenientiā in p[ri]ncipis: z in mō considerādi b[r]e:
cū tamē multoz consideratorū ab vno: vt a geometra p[er]it
esse multi hitus nō tñ p[ri]mo modo: sed secundo: z nō vñ⁹ ni
si tertio: vt pb[at] p[ri]mū arg⁹: aut consideratoz a diuersis pos
sit eē vñus hitus scđo mo: vt pb[at] z⁹ arg⁹. C Intelligen
dū aut q[ue] l[et]r[ae] oba penes que distinguiuntur tres scie p[re]dicte
sint sim[il]i sub: z supra ordita: hitus tñ sunt simpli[er] distincti
ira q[ue] n[on] s[unt] aliū icludit: q[ue] glibet habitus i[st]clinat ad p[ri]mū
obz sub p[ri]pria rōne z p[er]fisa sumptu: z sic extraneat alteri.
C L[et]ra g[ra]m[at]ica ppō me⁹ nihil pb[at] in physica stude.

CPrimum de eo quod secundum accidentis est dividendum. Quod nulla est circa illud speculatio. Si-
gnum autem recte. Lxx. cōmen. IIII.
CQuod autem scientia non est accidentis palam.
Scientia namque omnis: aut est eius quod semper:

II.

ant eius quod sum magis. Ter. cōmenti. VI.

C~~Q~~uestio.

II.

Aeritur vtrum de ente per accns possit eē sciētia. Qz sic. ar
guīt de quocūqz pōt esse demratio & scien
tia: qz demratio est sillogism⁹ faciēs scire.
pīmo posterioꝝ. Sz de ente p accns demō
strat h Aꝝ. aliqua. g ū. C Rūr q Aꝝ. de
mōstrat q de eo noest scia: & per sequens
dēmonstratioꝝ sūnt sūt a. pīc. nō ē. pīc.
T. c. 5.
T. c. 4.
zide.

q̄ nec de ipso ē dem̄ratio. dem̄strare aut q̄ de a. nō ē de-
m̄ratio ē dem̄strare de a. s̄m qd. ergo iſerēdo q̄ de a. est
dem̄ratio est falla f̄z qd. et simpl̄r. C Lōtra. act⁹ q̄ natūs ē
b̄re suū oppositū pro obo simpl̄r. si denotet trāſire super
illud oppositū per hoc nō diminuit. sed scire natū est b̄re
p̄ obiecto simpl̄r hoc qd̄ est a. nō sciri: sicut qd̄cūq̄ aliud.
ḡ r̄. Maior p̄z: q̄ determinatio p̄ obz nō diminuit actu.
pbatio minoris. Intellect⁹ est reflexi⁹. ḡ quēcūq̄ actum

pót bře pro obiecto. silt ergo et oppositū cuiuscumq; p5 dñia
qr rectū est index sui et obliq. p de aia. 2. 7. metaphys. pua
tio ostendit affirmatiōe. Confirmaſ illud in exēplo: qr
enī log ut ē actus extrinſec pót idifferēter habere p obie

cto nō log; vt est act^o signat^r tē. sicut & qdūc^o aliud signa-
tum. iō qui dicit se nō log. ita simplr logitur quo ad actuz
extrinsecuz; sicut q dicit se log vel se currere. vnde segtut
dico me nihil dñe. g dico aliqd. g a simili b. **C** Itē ad pnci-

pale. astronomia: musica et alie scie subalternae
tevidetur esse de ente per accidens: ut de subo: quod per se iducendo.
nam de lignis visuali multa ostenduntur in prospectiva: que per solam
rationem lignorum non essent. alias esset pure geometria. similiter multa

que per solā rōnē visualitatis nō iſunt. alias eēt pure natu-
ralis. ergo qd b̄tū eius icludūt ambo q̄ nibil vnuz p se fa-
ciūt. tñ qz quilibz iſtarū subalternaſ duab̄: qz vtriusq; cō-
ſiſtūt ut qz ēcīm̄s iſ ea qz iſtūt: p nō eſſet niſi subie-

clusiones prop̄ principijs in ea dantur: q̄ nō est illi inde
ctum ei⁹ sub ambozū icluderēt. ¶ Itē q̄ bz cām deter-
minat̄ pōt̄ sciri pilla. ens per accīs ē hs. Tuz q̄ ipm fm
Aris. prouenit q̄ cā nāl: nō aut̄ a causa ad vtrūlbz: cā aut̄

nālis determinata ē: qz ex necessitate nature pducit qd producit: in hoc distinguēt a voluntate. Tū qz effectus nō pdicit a causa vt videtur q non hz se magis ad esse effectus: qz ad nō esse: qz ppter tale vt vt nō plus esset effectus: qz nō

esset. Sz cā ideterminata dū manet ideterminata nō magis vñ se bře ad eē effect? qđ ad non esse.alioqñ iā ponit vt videt determinata; gā causa ideterminata manete inde terminata nihil pducit.pz. qđ tc. Tū tertio:qr glibz effcūs

per accīs futurūs videt posse reduci ad aliquā cām iam
p̄sente: et illa v̄lteri⁹ ad alia p̄teritā iuxta deductōe⁹ in lsa:
de mori: v̄lnerari: scidere in latrones: exire domū: sitire
comēdise mōdificatiā. Sed oē vnius de p̄terito ē neciūz;
L.c.7.

concedere mortalia. ut. Deo ut vobis ut pietate. et ceteris.
qz B solo p̄uaſ deus. i genita facere q̄ facta sunt. 6. ethyco/
rum. galia sequentia videtur b̄re cām determinat. amo
nēciam. C Itē ad p̄ncipale. q̄cgd euenit a cā imutabili di-
citur cē nēciz. et ita scibile ens per accūa est h̄o. iſiē. z. p.

citare nec iūz. ita licibile. ens per accīs enī vī. ligat. pī.
batio ma. nō videt effect' qīq̄ euēnire qīq̄ nō: nīsī qī cā
alt se hī ad ipm. hoc nō vī posse esse sine mutatiōe cause.
pbatio minoris a p̄ quenit qōl̄z: licet nō sit respectu eius

ens per acciōē. ē aut p̄mū imutabile. s. phycox. C Rno L.c.45
q̄ maior ē vā de cā p̄xima. minor de remota cā. C Lōtra.
q̄ maior sit vā de cā remota. p̄. si. n. ista p̄ma cānēcō cau-
sat me a. necessario mouet a. r. a. necārio motum necessa-

rio mouet b. et sic usq; ad proximam cum posteriori nunc mouet
at nisi quod mota. Si ergo sola prima causa acceditur mouens necario
omnes necarios mouebuntur. Item quod scitur est scibile quodcumque
ens per accidentem scitur a deo. ergo etc. Ad oppositum

Hic distingue^{dū}ndū est Arist. in Ira.
est promo de ente paccidēs T. c. 4.
z. 6.

Liber

accens distinguuntur **C**dicit enim uno modo ens per accens: quod est aggregatus ex rebus diversorum generum: aut generalissimum ut homo quadratus albus quadratus: vel intermedium ut albus dulcis: et illud ens per

T.c.iz. accens: sicut p. ex. 5. metaphysica de ente: opponit enim finis se quod dividit in deceptum genitum: quod tale ens per accens non habet unum

conceptum quotidianum per quod posuit in aliquo genere collocari uno: sicut triplex est aliquo modo non simpliciter unum ens.

CIta autem est si sit obiectum intellectus aliquo modo unum intelligibile est: non enim impossibile est hoc esse albus unico actu intelligendi: sicut

hoc est etiam in simplici actu: sicut enim est hoc in aliis: sicut etiam in hoc.

T.c.7.7.iz. Ap. in 5. lib. de ente: et quod divisiones entis positas

T.c.4. in 5. resumuntur hic in principio huius capitulo: ideo videtur in principio istius capitulo loquens de isto modo entis per accens: et sicut ita usque ad illum locum. Atram dicendum est: sicut p. per l. 5. ita usque ad exemplificatum. De his que accidunt trigono et dicit ens per accens esse non ens finis positioe platonis et sophisticam ordinavit circa non ens: que certum est quod est circa ens per accens isto modo: hoc quo ad fallaz accidunt. De isto etiam modo entis

T.c.ii.7. pacens est sermo in 7. qm negat ens per accens habere quod est. inde.

T.c.20. etiam quod est idem illi. capitulo 4. Alio modo est ens per acci-

dens: put pacens non potest in entitate rei finis se: sed etiam in comparatione ad aliquam causam: et sic dicit ens per accens esse re-

spectum alicuius causa: ad cuius fieri vel eentis causa non ordinatur essentialiter: sed evenit propter intentionem talis cause aliud intendit: cui tali in minori parte: et pacens est coniunctum. Lumen duplex sit principium efficiens in eo: scilicet natura et voluntas duplex

estens per accens secundum modum deinceps. scilicet casuale stricte sumptuosa et for-

T.c.5. tuos: utrumque loquens in l. 5. de fortuito in exemplo de coco.

CDe causali ibi. ubi vult quod ens in paucioribus: quod scilicet est op-

positum ei: quod in pluribus non accidit a causa necessaria: sed potest

circa effectum: causa naturalis: ut in pluribus: qui quicunque impedi-

ri possunt: et oppositum effectum per se intentione accidere: nec ob-

stat quod dicitur invenit id dispositum esse causam contingens in paucioribus: nesciuntur: propter invenit id dispositum agere deficeret ab in-

tento si esset virtus sufficiens. Sed etiam arguit: quod vero non ponat ens per accens accidere in natura nisi propter intentionem.

pedimentum cause naturae iduces opositum ei: quod ut in pluribus

accidit: quod est in l. 5. causis. non includit frustra licet ecce verso:

nam quod intentione accidit: et cum hoc aliud non intentione causus est.

CItem oppositum intentione a causa naturae respectum ei non est effectus per accens: quod nullo modo ab ipso a respectu etiam alterius cause

impedientis a non est illud oppositum: quia ut in pluribus est respectus eius: ergo tale oppositum respectu nullus causus naturalis est per accidens.

Secundo distinguendus est quod multipliciter de aliquo modo est sciencia: licet enim proprie dicatur de illo esse

scia de quo aliud sciatur: ut de subiecto: passio triplex quod est esse

scia de illo quod sciatur: ut de actione suae passionis scita de subiecto ut magis proprie dicatur scia esse ei: quod de ipso: et utrumque

modum summedio de quo: scilicet vel cetero multipliciter accipitur

scia: vel enim accipitur pro habitu actionis demonstrationis: put

scilicet nonnotitia cognita per causam necessariam: aut accipitur pro qua-

cum determinata notitia per causam per se: licet non necessariam.

Si primo modo adhuc per scientiam distinguendus finis unitatem

speciei specialissime generis intermedio: et generis remota-

sicut dictum est in questione precedente.

His predictis ad quoniam modum est: quod loquendo de

ente per accens primo modo: et acci-

piendo de quo proprie de tali non est scia per se univocitate speciei:

quod cum totum illud non sit aliquod unum est non poterit per se esse causa ali-

cum unum passionis: et de tali nihil demonstratur nisi per alterum

conceptum quod includit: et ita illi conceptum per se inest tale demon-

stratum: non autem totum nisi per se nisi de conceptu altero in tali

ente. Eodem modo si de quo accipiat communiter potest sili ratore

Questio

pbari: quod de ipso non est scientia per se: quod nullum subiectum potest includere aliquam causam per se: que sit proprium medium demonstrandi de ipso nisi alterum conceptum: et ita non totum nisi per accidentem.

Si autem accipiat scia una genere proximo. illa autem potest aliquum modo per se esse de ente per accens: accipiendo de quo proprio. quod

enim tale est aliquum modo unum intelligibile. scilicet unico actu qui per se est eius: ut obiectum: licet non sit per se unus: nam est etiam ei coordinatus habitus per se ex talibus genitibus actibus: licet ille habitus non sit ita unus: sicut ille quod est alterum prius tamen: tale autem totum

multas passiones potest includere: quas sunt neutrae per se includit: licet nullum includat nisi ratione alterum prius: ut supra dictum est.

Ergo habitat prius isti totius virtualis inclinatio ad omnes istas

passiones sciendas de isto toto: licet per accens scientias specieis distinctis. ergo omnes ille scie virtualiter continetur in habitu quod est per se correspondentes enti per accens: et ita habebunt unitatem in

genere proximo licet non tantum: sicut iste que includetur in habitu correspondenti unius conceptui quotidiano. Quod si dicatur

linea visualis nullo uno actu intelligi: sed diversis ex quibus

relinquuntur habitus diversi: alter linea: alter visualitatis: quod

rum utrumque virtualiter inclinat ad speculandum illa de suo proprio

objeto: que in illo obiecto virtualiter includetur: ut sic. Sicut

nulla scia una species est de toto nisi per accens: sic nullus unus habi-

tus virtualiter includit illas quod sunt deyna parte et alia: si inquit sic

dicatur: non video qualis unitas potest assignari scie subalter-

nate: ut musicus vel perspective: nisi unitas aggregatiōis: quod

videtur inconveniens: et potest cauere si via supraposita de scientia

una genere teneatur. De ente per accens et modo videtur alius

qui aliter est de domino: et cum ista accidentalitas non respiciat res nisi est

quod dividatur: sed tamen finis esse existit: et per comparisones ad causas

in fieri: sive in existentia: scientia autem stricte sumpta per de-

mōstrationem: sicut est abstrahit ab actuali existentia: ideo

de tali ente per accidens potest sciri aliquid: et etiam ipsum sciri de alio scientia tali: quod posset sciri de ipso: ut de quo

ipsum posset sciri si est ens per se omodo isti per accidentem.

ubi ergo pluviat sub cane per accens est finis in l. 5. plu-

via ista vere habet quod dividatur pluvia: sicut pluvia quod est sub capite cornu: id quod est scibile per medium demonstrativum equum est scribi

le de utroque: tamen nihil scitur sic de tali inquit est ens per acci-

dens: et quo ad dividatur non est ens per accens. Tamen quod nihil

scitur de ipso nec ipsum de alio per illam causam respectu cuius est pac-

cidens: sed per aliquam aliam quod per se est medium iter extrema. Si

autem aliquis negaret de singularibus esse scientiam: tunc cum illa acci-

entalitas non sit dividitur alicuius nam specifica inquit non: sed

tamen sit dividitur singularis: et hoc etiam in existentiā dictum est: et est

ut de domino et de ente per accens nihil est scibile per se scien-

tia demonstrativa: nec ipsum de alio: sed tamen coeuntur ei: cui inquit

scitur extraneat ista accensio. Si autem intelligatur de scia etiam

scitur certa notitia per causam: et non nequivat: talis notitia forte non

potest habere effectus: dependetibus a voluntate mutabili per

causam tales: et per causas a maiori: nec de effectibus per accens

neque per aliquam aliam. probatio: quod sicut casuale quodcumque stricte

loquendo est causa alicuius per se effectus naturae. Ita fortuitus quod

ageatur subest voluntati: et ideo licet determinante agatur quantum est de

voce monetas ista potest: et ita de tali effectu: nec per vo-

riores: respectu cuius est per accens: nec per naturale potentiam infe-

scia secundum modum: unde talis notitia potest forte habere existitiam rerum

ad quas: scilicet ordinantur causa naturae que ut in pluribus non

est sunt effectus producere. Et sic ut quod proprio difficultatez

fore sub capite cornu per causam naturale ordinata ad eius carent: tamē

ipso dividitur: ita etiam scibile sit pluvia fore sub cane: et

scibilis sit pluvia fore sub cane: et

b. de ente pacens multe esset scibile per demonstrationem

e de ente pacens non possit habere sciam universidad de

scilicet scibile sit pluvia fore sub cane: et

Sextus

supposito q̄ cause nāles sibi dimittantur. s. q̄ per vtrutē diuina nō impeditur; quā suppositiōem Az̄ putauit nec fariā. Supposuit etiā q̄ voluntas causata nō possit eas ipē dire; licet tñ a se inuicē. s. vna ab alia possint ipediri. Et videtur his positis dōm eē fm̄ Az̄, q̄ nō pōt sciri enētū talis entis per accīs: qz sic ar̄ in Ira. scia est per cām p se, talis entis nō est aliqua p se cā. C pōt tñ dici q̄ l̄ ens in cārum accīs nō sit scibile. H̄ est nō p istā cām respectu cui⁹ est per accīs: vt ar̄ Az̄. ab̄ tamē est scibile; qz p aliaz cāz a qua puenit q̄ respectu ei⁹ est: vt in plib⁹. Vbi grā: licet ex cōparatiōe solis ad cōdiacū nō possit sciri q̄ pluat sub cāne: qz sic nō h̄ cā p se pluuiet: tamē ex cōparatiōe alterius planete ad solē: vel ad aliū planetā: vel ad stellas fixas: v̄l respectu māe sic eleuate: vel ex cōparatiōe multo q̄ simul possunt h̄ sciri que s̄l̄ occurretia sunt cā pluuiet. vt in pluribus. et sic generaliter in alijs: nihil. n. nāle est ens p accīs respectu alicui⁹: qd̄ non sit p se effect⁹ respectu alicui⁹ alteri⁹ vel alioz occurretiū. C Or sic, pbaſ: nā oēs causa nālis sibi dimissa iuxta suppōnes positas producit effectū: cuius ē per se: nisi p aliquā cām naturalē impeditur. que si impe diat: hoc nō ē nisi pducēdo aligd cui⁹ ē p se causa p qd̄ ipē diat aliquā cām min⁹ potē: aut si scđa nō pducit. H̄ nō est: nisi qz cā impedit pducēdo illud ad qd̄ illa terria or dinat. et in hoc ipedēdo effectū scđe. et sic de quoqūqz: aut n̄ nisi oēs occurretes nate sūt: qd̄ cāqz seorsuz ipedire: qz oēs siml̄ sunt p se cā effect⁹ icōpossibilis effectū ppxio cūiuscū qz seorsum. ita videt q̄ eque determinata cā est ad euētū cūiuscumqz nālis effect⁹ p quā possit sciri: qz pōt sciri ex nā causarū que quā vincet: et an oēs quālibz vincet. Circū scripta q̄ omni voluntate cooperate n̄: vel impediēte eaz: posset ab̄ cōcedi q̄ nihil oīno euēnit: nisi a cā p se per quā est scibile et modo. et ita nihil p accīs ab̄ licet respectu ali cuius cause sit aligd per accidens: in effectib⁹ tñ per se est aliq̄ dōia. s. in simplicitate cāe vel in xpōne. i. xcursu multo: s̄z etiā ipse cōcursus determinat⁹ est et cātū ad cām: et quātū ad effectū: sicut vñqz cōcurrentiū esset determinat⁹ ad ppxiu effectū. vñ nihil videt valere q̄ alig pñnt ens per accīs: qz puenit ex xcursu causarū suarū q̄ cōcursus est per accīs: qd̄ fl̄m est: qz ille xcursus est per se in cāis mere naturalib⁹. et ita effect⁹ p se simplr.

Ad primum argūm̄tū dōz q̄ ens per accīs vno mō pōt accipi pro cōceptu quez p se iportat s̄z q̄ ē ens p accīs. Alio mō p eo cui iest sine de q̄ denoīatiue pdcīat. Scđo mō accipiedō itelligēdū ē dcm̄ Az̄. nō pmo mō. argumētū aut nō pcedit nisi pmo modo accipiedō. Vbi grā. si oīdīt q̄ de ifinito sine de vacuo nō est scia. hoc nō itelligi⁹ de xceptu iportato: s̄z de illo qd̄ in telligitur denoīari a tali xceptu. Ita etiā de casuali et fortuito si aligd de illo oīdatur per rōnēm casualis sciet de illo xceptu. C Lōtra de illo qd̄ denoīaf de eo nō negat ēē scia: nisi qz sibi iest talis xceptus. ḡ et c̄. iḡt de cōceptu magis negādū est. C De xceptu. n. illo pmo oīdatur nō sciri. de obiecto autēz nō pmo: nūq̄ etiā ista oīsio nō scibilitatis de tali xceptu facit scientia simplr: posset dici pbabilr q̄ nō: qz talis oīsio non sit per quid rei: sed p qd̄ noīs tñ: nō entia aut oīno. s. que nō h̄ sit qd̄ rei: sed tñ: noīs nō sunt ppxie scibiliā: sed s̄z qd̄: sicut qd̄ noīs tñ est qd̄ fm̄ quid. Nā imponēdo nomēa. huic xceptui h̄dictēm implicati. albedo nigra: posset oīdī ex rōne noīsa. qd̄ nullū superficie iest: et tales sunt aliique cōclusiōes negatiue q̄ nōvidentur scibles simplr: sicut nec a. est itelligibile: qz nullū qd̄ sim plicer h̄z. Scđm̄ hoc oportet dicere q̄ xclōnes ostensibiles de ifinito in actu et de vacuo. et de xceptibus qb̄ repugnat quid rei non sunt simplr scibles. Lōcept⁹ at entis per accīs pmo mō sumpti: est talis cui repugnat quid rei: qz est ex duob⁹: quoqz nō est aliquod vñū qd̄: sed xceptus

Secunda

44

entis per accidēs secūdo modo sumpti nō est talis q̄ ei re pugnat qd̄: sed tñ repugnat sibi h̄re per se cām in cātū est ens per accidēs: et sicut scibile simplr regrit qd̄ rei simplr. ita et cām per se. C Si h̄ hoc obyciat q̄ simplr est scibile. nullū corpus eē ifinitū actu: qz hoc demīrat⁹. 3°. physico. T. c. 35. rum: et nullū esse vacuū: qz hoc demīrat⁹. 4. phycoz. sim 7 ide. plicer aut̄ scia nō esset si caretia qd̄ itatis in altero extre. T. c. 60. mo repugnaret scie simplr. C Possz respođeri q̄ per qd̄ 7 ide. corporis qd̄ est verū quid: sicut oīdītū affirmatiue ipsuz eē finitū: ita enēgatiue q̄ ipz nō sit ifinitū. et vtrūqz ē sim plicer scibile: qz per qd̄ simplr illi⁹ de quo ē scia: nō autēz ita opz illud qd̄ scī de alio negatiue h̄re qd̄ simplr: qz nec ei⁹ quid ē mediū demīrat⁹is. ita per rōnē loci oīdīt q̄ sit plen⁹. et ita q̄ nō vacuū nō p qd̄ vacuū. C Ad arg⁹ supius factū h̄ rōnē de f̄z qd̄: qf̄ ar̄ de reflexiōe sup op⁹: pōt di ci q̄ nō diminiuit scire: qz trālit sup obm: f̄z qz trālit sup il lud de quo excluditur nō scire. s. sup ēs per accīs qd̄ nō h̄z qd̄ n̄iſi fm̄ qd̄: ideo nō picipiat rōnēm obiecti itellect⁹ nū si fm̄ quid: sicut videre tenebrā est videre fm̄ qd̄: qz in te nebra est rōnēm obiecti visibilis f̄z qd̄. C Si placz tenere op̄ positiū: tum qz h̄tus quo determinate et necessario verū cognoscimus: et ppter aliud: et nō ex terminis īmediate est scia: talis aut̄ est hui⁹ xclōnis ens p accīs est nō scibile. tu qz ita poteſt illa xclūſio oīdī per qd̄ rei ip̄t scibilis: sicut p̄s respōdūm est. per qd̄ corporis xclūditur negatio ifinitatis de ipso: tūc d̄z itērio arist. hic exponi de eo qd̄ subest: nō de cōceptu eius cui⁹ est qd̄ noīs. C Ad scđm̄ argumen tus p̄ncipale p̄z in solone qōnis quomodo sciētia subalterata nādab⁹ licet iquātū alteri subalternat⁹: posset ponit h̄re vnitatez ab vnitate alicui⁹ entis per se: nō tamē q̄stum ad sūa totalitatez fm̄ q̄ aliquid subiecti vtriusqz subalternit⁹ icludit. sed sic p̄cise h̄z vnitate gn̄is p̄ximi: et hoc a xceptu entis per accīs aliquāt vno virtuali totā istā sciām con tinētē: l̄z hec vnitas nō sit tāta h̄. quāta ibi. Et f̄z hoc xclūſio argumētī scđi xcedit. Alter q̄ de ente per accīs p̄z mō sumptu. minor posset xcedi de ente per accīs scđo mō sumptu. minor p̄z p̄cedit p̄ma probatio minoris: que tñ peccat si accipiat q̄ Az̄. loquitur p̄cise de tali ente p accīs. logit. n. de fortuito: vt dēm est i solutiōe p̄ncipali. z. p̄batōm minoris difficultatē habz quo mō voluntas causat aliquē effectū cum sit indeterminata ad vtrūlibz. S̄z ista difficultas p̄p̄z locū habz in libro 9. ca. 4. Dib⁹s aut̄ potētys z. vñqz tūc differatur. C 3° p̄. T. c. 10. batō p̄t cōcidi: qz quicūqz effect⁹ naturalis futur⁹ reducitur in cām per se p̄teritam. et ita p̄t sciri sumpta scientia z. modo. C S̄z videt xcludere de scientia p̄mo modo dicta: qz verū de p̄terito est nēcārium. C ubi respođen dum q̄ nēcitas existēt effect⁹ regit cām in se nēciam: et cum h̄ habitudinē nēcāriā ad effectū: qz neutrū per sufficiētē: l̄z aut̄ quod fuit fuisse sit nēcium: nō tamē nēcārium ordinē h̄z ad suum causatū: nec illud ad aliud causatū: sed q̄libz cā ipedibilis tñ habz habitudinem xtingentē: vt in pluribus: que xtingentia l̄z non sit ad vtrūlibet equalr. excludit tñ nēcitatē. effectus autem voluntatis mutabilis futurus: nec in cāz presentē nec preteritā p̄t reduci que sit causa determinata respectu cius. C Ad 4° dōz q̄ maior est falsa. C Ad p̄batōm dico q̄ cā sine mutatione sui ali ter p̄t se h̄re ad effectū per solā mutationē alteri⁹ a quo depēdet effectus sicut est in agētib⁹ naturalib⁹ que aliter se habēt ad passa per quoqz trāmutatiōem p̄ducunt effec tūs. C Et si dicat q̄ actio illi⁹ cāe imutabilis a nullo passo depēdet. ergo quādo agēs codē modo se habz eodem mo do aget. C Rōno. nā tencret si esset agens naturale: tale

§ 4

Liber

Questio

enī nūq̄ ex se nō agit: sed tñ ppter id dispositioēz v̄l' absen-
tiam passi. Nūc autem illud agēs est voluntariū: & bñ possi-
bile est voluntatez antiquā esse respectu noui. ideo nō oꝝ h̄
cāz in se alr̄ se h̄c nec in respectu ad aliud a quo depēdet:
s̄ p̄ma diuersitas ē in effectu. & sic cā alr̄ se h̄z ad effectuz.
De h̄ ampli⁹ in. 9. ca. 4. C Ad ḡntū v̄dū q̄ voluntas diuisa
trāſies sup oppositū vnu pōt trāſire sup aliud accipiendo
in sensu diuisiōis. & hoc sine mutatiōe voluntatis: nūq̄ tñ
trāſit nec trāſibit sup oppositū. & hoc videt itellectus diui-
nus sup quā partē ſđictionis fertur voluntas diuinata: sup
quā alia nūq̄ fertur: ac p̄ hoc vidēdo ſuū yelle: voluntuz vi-
det determinata: nec respectu illi⁹ voluntatis est aliquid p̄
accidēs. vnde argumentū non pbat q̄ ens per accidēs nō
ſcitur niſi per cām respectu cui⁹ nō eſt per accidēs: ſed eſt ef-
fectus p̄ ſe: & q̄ respectu ei⁹ eſt determinata: lic̄ nō necessa-
rio. & h̄ ab itellectu vidēte determinatioēm talis cāe.

Quoniam autem complexio et divisionis est in mente et non in rebus. Quod autem ita ens alterum ens a propriis rationibus. L.c. VIII. Qd. III.

Trūm ens vey dʒ excludi a ȝ side
ratiōe metaphysi. Arguitur
q̄ nō:qr̄ metaphysica cū sit p̄ma scia ⁊ com
muniſiūma marieyr̄ esse circa p̄muz obm
scibile. p̄mū aut̄ obiectū scibile vel itēlli
gible videt̄ eē verii:qr̄ non videt̄ aliud pos
se ponī qđ oib⁹ itēlligibilib⁹ aueniat: ⁊

qd sit distinctū obīm h̄ obiecta aliaꝝ potentiarū. Cōfir
mat illa rō per ph̄m. z. metaphyce dicentē vocari ph̄iam
veritatis sciam recte bz. C Itē vniūqđq sicut se bz ad ee.
sic ad veritatē z°. metaphy. ergo auertitur cuꝝ ente. ergo
ptinet ad sciam de ente. C Itē si verū excluderet. hoc nō
esset nisi qd dicit ens diminutū. Sz hoc ē falsum. p°. naꝝ q
diminiūt de pfectiō entis nō attribuiūt primo enti vt
pz de cāto finito t̄. Sed vez attribuiēt deo t̄ in sumo. vii
z°. metaphyce. sempiternoꝝ pncipia eē verissima necesse
est. C Itē si dicat debere itclligi de vero qd est in xpōne
z diuisiōe. C Lōtra. a quo nō excludit h̄sideratio cāe; nec
effectus. ista aut̄ veritas est effectus realis entitatis. iuxta
illud in pdicamētis: in coꝝ res est vel nō est oratioꝝ vel
falsa est. C Rnō. res nō est causa p̄cise veritatis in itelle-
ctu. sed itellectus componēs pdicatū cum subiecto.

Hic primo videndū est de rōne veri. Dicūt aliqui qđ verū ē pīmū obīm itellectus. qđ ostēditur duplī. **C** pīmo sic. obīm appetitus vt bonū determinat ens. qđ a simili vī qđ obīm itellectus determinet ens tale respectu itellect⁹ nō est nisi verū. **C** propterea ēs in se idifferēs est ad sensibile ⁊ itelligibile: obīm aut̄ p̄prium determinat ad potentīā cuius est obiectus; sup ens nō videt aliud determinatū ipm ad itellectus nisi verū. **C** Ex hoc ad p̄positū dicit qđ cū itellectus tēdat in obiectū inq̄tū in itellū est vēx̄ dicet rōnē entis in intellū. t̄ iō en̄tis diminuti. t̄ iō excludēta consideratiōe metaphysici. Sz ad h̄z exclusiōem nota qđ eē qditatuuīz ē eētiale eē obiecti inq̄tū obiectū itelligibile: qz sī illud itelligitur eē in itellū est neccio xcomitās: sz nō formale: qz sī illud nō ītelligit nisi reflectēdo. eē vō exūtie nō est eē formale ei⁹ inq̄tū formale o⁹: nec necārio xcomitās. Sz nūḡd obz volūtatis habz eē formale vel necessario concomitās aliud qđ obīm itellectus. Quomō alias per illaz fit mot⁹ in rem. **C** Cōtra quid appetitus nō ens mūquid etiā penes habitus reali quantū amatuz h̄z aliud esse formalī vel xcomitāter: qđ inquātuz visum. Nūquid est ibi a⁹ realis cōiunctio volūtatis cū obiecto: aut tñ mediāte actu itelligēdi pfectiōe qđ fuit absentis. **C** Ulterius itelligenduz qđ ideter

minatio est in obiecto respectu ois differētie ſentis obiecti ſuperioris potētie est determinatio propria in obiecto ſupreme potētie, alias nō eſet adequatū potētie ſupreme que per ſe potest in obiectu iſeriori, et ideo eius primus obiectum in illis includitur quiditatue.

Exponitur autem ab aliis quod predictum est. scilicet verum dicit rationem entis in intellectu eo quod verum non est in intellectu formaliter; sed obiectu sicut cognitum in cognoscere. Sed per speciem ad quem intellectum res dicitur vera. **C**ontra dicit quod respectu intellectus divini; quod respectu eius sunt mensurata; et similiter artificialia respectu intellectus nostrorum: nam autem per accidentem habent comparationem ad intellectum nostrum in quantum vera; quod non ut mensurata; sed ut measure.

Contra ista q̄ ponit p̄mo verū eē obiectū p̄mū itellectus. arguit opposituz tripli. p̄mo s̄c. obie-
ctū p̄mū fīm suā formale rōnez p̄us est naturalr̄ ipsa potē-
tia: et magis saltē ipso actu verū aut̄ si dicit rōnez entis in
itelle cti: nō est nālr̄ p̄us illo actu: qz nō d̄ intelligere rōnez
entis in itelliū vt cogniti nisi intelligēdo actū intelligēdi per
quē est sic itellin. C Itē scđo. illud nō est p̄mū obiectuz
potētie itellectiuē: qd̄ non actu directiuō: sed tñ reflexiuō
cognoscitur. h̄ est verū fīm eos. C Dicūt. n. q̄ intelligitur:
sicut rō intelligibilis: postq̄ lapis fuerit itellectus reflectē-
do supra ratioēm obiecti. ergo t̄. Maior p̄z: qz actus dire-
ctus nāliter precedit reflexum: et in quolibz actu oꝝ rōnez
formalis obiecti iueneri. C Ex hoc seguntur contra illos: q̄
cū ratio entis sit p̄ oratione veri si ens est per se subiectū
metaphyse: q̄ aliquid erit subiectū hic qd̄ nō h̄z. ratioēz ob-
iecti intelligibilis inq̄stū tale: et ita nō est sciētia: qz obiectuz
habitus nō excedit obiectū potētie habituate. C 3 sic. q̄
fīm p̄priā rōnem intelligi pōt: nō iquantū icludit aliud. ita
est p̄ se intelligibile: sicut illud aliud: nec illud aliud per oꝝns
est p̄mū obiectū itellectus: sed bonū inq̄stū distinguit̄ cō-
tra verū: et inq̄stū eius rationē nō icludit. ita est p̄ se intelligi-
bile fīm suā p̄priā rationē: sicut ecōuerso verū iquantū
nō icludit bonū. ergo t̄. Minor p̄z: tū qz intellectus dif-
ferētias boni iquantū bonū: et veri inq̄stū verū cognoscit:
et q̄ pfecte differētia ex vtraq; pte cognoscit: s̄z h̄ d̄ria nō
cōuenit bono nisi fīm p̄priam rationē iquantū nō icludit
verū. Tum qz si nō intelligere bonum nec aliquid aliud ni-
si iquantū icluderet verū cū per accidēs ipm̄ icludit: seḡt
q̄ nec bonū nec quiditas rei intelligere nisi per accidēs. et
ita nō intelligeretur simpli: sicut coriscus si cognoscat in
q̄stū venies simpli nō cognoscitur. C Propter istaz ra-
tionē accendū est q̄ primū obiectū itellectus nō potest
eē aliquid nisi qd̄ essentialr̄ icluditur in quolibz per se itelli-
gibili: sicut p̄mū obiectū visus nō est aliquid: nisi qd̄ essentia
liter icludit in quolibet per se visibili: vt color in albo et
nigro. Lū aut̄ quodcūq; ens sit per se intelligibile: et nihil pōt
in quocūq; essentialr̄ icludi nisi ens: sequit̄ q̄ primū obie-
ctū itellectus erit ens. et hoc dicit Anic. p̄mo metaphysi ca. 5.
ce. q̄ ens p̄ma im̄p̄sioē im̄primit̄ in aia: quecūq; aurez ra-
tiones trāscendētes que sunt q̄sī passiōes entis: vt verum
bonū t̄. sunt posteriores p̄mo obiecto: et quelibz earū eq̄
per se est intelligibilis: nec vna magis habz rōnem obiecti
itellectus q̄s alia. C Si dicat q̄ obiectū est duplex: qdā
mouēs potentia: quoddā determinā ad mouendū. et hoc
nō tāq; aliquid abūm̄ dās virtutē mouēdi: sed tāq; respect
dices habitudinē obiecti motiui ad tale mobile. et hoc vltimo
mō: verū est obiectū itellectus et bonū voluntatis: qz
vez nō mouet p̄mo. Sicut pbāt. 3. rōnes facte: nec sic est
obiectū p̄mū: sed dicit habitudinez obiecti motiui ad de-
terminatā potentia: qz importat adequatiōem ad itellectuz.
C Lōtra illā positionē nō oꝝ arguere: qz ex. z. topicoz. oꝝ
log vt plures. hic aut̄ modius videſ abuti termino illō ob-
iectum. Nam q̄ respect ad potentia sit formalis ratio ob-

